

WIDENER LIBRARY
HX CNVM 9

NASCEREA

LA

ROMÂNI

STUDIŬ ETNOGRAFICŬ

DE

S. FL. MARIANŬ

MEMBRU ALŬ ACADEMIEI ROMÂNE.

EDIȚIUNEA ACADEMIEĬ ROMÂNE.

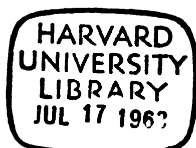

BUCURESCI

LITO-TIPOGRAFIA CAROL GÖBL

16, STRADA DÓMNEĬ, 16

1892.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
JUL 17 196

PRECUVÎNTARE.

Cele mai însemnate momente din viața omului sunt nascerea, nunta și înmormîntarea.

Multe și frumóse sunt datinele și credințele Românilorŭ usitate în aceste momente.

De multŭ am dorită a scóte la lumină măcar o parte din acestŭ tesaurŭ neprețuitŭ.

Timpulŭ de multŭ așteptatŭ a sositŭ și dorința mi s'a împlinitŭ.

«Nunta» am publicat'o în anulŭ 1890, «Inmormîntarea» înainte de-o lună, iar astădĭ presentezŭ On. publicŭ cetitorŭ «Nascerea».

Însă cu aceste treĭ opurĭ lanțulŭ de datine și credințe, carĭ înferică viéța Românuluĭ dela nascere până la mórte, nu e completŭ.

Spre completarea luĭ ne-ar fi maĭ rĕmasŭ încă de descrisŭ și **„Junețea la Românĭ.“**

Cu ajutorulŭ luĭ Dumnedeŭ și a ómenilorŭ bunĭ, carĭ sciŭ să prețuiască munca celorŭ ce se ocupă cu astŭ-felŭ de lucrărĭ, sperŭ că în scurtŭ timpŭ voiŭ scóte și **„Junețea“** *la lumină.*

Până atuncĭ priméscă toțĭ aceĭ P. T. Domnĭ, carĭ mĭ-aŭ statŭ mână de ajutorŭ la alcătuirea și publicarea acestuĭ studiŭ, mulțămirile mele cele maĭ profunde.

AUTORULŬ.

Sucéva, în 18/30 Novembre, 1892.

I.

DORULŬ ROMÂNCEI.

Unŭ proverbŭ străvechiŭ ḑice: «*mulţimea copiilorŭ, bucuria Românuluĭ*» saŭ «*mulţimea copiilorŭ, averea Românuluĭ.*» Deci una dintre dorinţele cele d'intâĭ ale noilorŭ însurăţeĭ, şi cu deosebire ale tinereĭ neveste e şi aceea ca prea bunulŭ şi prea puterniculŭ Dumneḑeŭ să-ĭ binecuvinteze cu nascere de fiĭ şi fiice saŭ, cum se maĭ ḑice, cu *glótă*.

Câtŭ de mare şi ferbinte e însă dorinţa nevesteĭ româncе de a avé şi ea, dacă nu maĭ mulţĭ, măcarŭ *unŭ singurŭ copilaşŭ*, credŭ că nime n'ar puté-o esprima maĭ bine şi maĭ potrivitŭ, de cum a cântat'o ilustrulŭ şi nemuritorulŭ nostru poetŭ V. Alecsandri, în poesia întitulată «*Dorulŭ Românceĭ*», care urméză aicĭ:

De-ar vré bunulŭ Dumneḑeŭ
Să-mĭ asculte dorulŭ meŭ!
De-aşĭ avé unŭ copilaşĭ,
Dragulŭ mameĭ îngeraşĭ!

Câtŭ e ḑiua, câtŭ e nópte,
I-aşĭ şoptì cu blânde şópte,
Câtŭ e nópte, câtŭ e ḑi,
Totŭ la sînu-mĭ l'aşĭ păzì!

L'aşĭ păzi, l'aşĭ desmerdà,
Miĭ de sărutărĭ ĭ-aşĭ dà,
Şi ĭ-aşĭ ḑice 'ncetişorŭ:
Nani, nani, puişorŭ!

De-ar fi cerulŭ cu priinţă
Să 'mplinésc' a mea dorinţă.
De mĭ-ar da unŭ băieţelŭ,
Dragulŭ mameĭ voinicelŭ!

N'ar fi pruncŭ maĭ fericitŭ
Şi pe lume maĭ iubitŭ!
Altŭ copilŭ n'arŭ fi ca elŭ
Mititelŭ şi frumuşelŭ!

Obrăjelu-ĭ ca de spume
N'ar avé séměnŭ pe lume!
N'ar fi ochiĭ niměruĭ
Dulcĭ ca ochişoriĭ luĭ!

Iar eŭ mândra măiculiţă
Pe-aĭ sĕĭ ochĭ, pe-a sa guriţă
Ne 'ncetatŭ l'aşĭ sărutà,
Săruta şi ĭ-aşĭ cântà.

Şi ĭ-aşĭ face-o descântare
Să ajung'unŭ vitézŭ mare,
Unŭ vitézŭ ce-ar străluci,
Cum n'a fostŭ, nicĭ n'ar maĭ fi!

Şi l'aşĭ pune să se culce
Pe alŭ meŭ sînŭ, légănŭ dulce,
Şi ĭ-aşĭ ḑice 'ncetişorŭ:
Nani, nani, puişorŭ!

Acésta e dorinţa româncei!

Şi daca nu se vede curêndŭ *în stare binecuvîntată,* dacă dorinţa eĭ nu se împlinesce în primiĭ anĭ aĭ căsătorieĭ sale,

atuncĭ, temêndu-se ca nu cumva să rĕmâe lungŭ timpŭ saŭ chiar pentru totŭ-d'a-una *stérpă*, şi bărbatulŭ eĭ să nu prindă maĭ de grabă aŭ maĭ târḑiŭ a se plânge şi a se căinà pe dînsa, a se supĕrà şi-a o mustrà, numind-o *stêrpitură*, caută tóte chipurile şi mijlócele încuviinţate, cum ar puté maĭ de grabă *purcede grea*. Incepe maĭ întâĭ şi întâĭ a se rugà din tótă inima luĭ Dumneḑeŭ, a umblà pe la mănăstirĭ şi bisericĭ ca să i se cetéscă, *a face luminĭ câtŭ statulŭ eĭ de lungĭ* şi a le aprinde, ca să ardă la icóna Maiceĭ Domnuluĭ, apoĭ atâtŭ ea câtŭ şi bărbatulŭ eĭ a plăti *sărindare*, *acatiste* şi liturghiĭ, *a încunjurà biserica* şi *a îngenunchià sub darurĭ* (1), şi în fine a ţiné posturile, cu deosebire însă *postulŭ Vineriĭ marĭ* (2) şi *Lunile* (3).

---

(1) «*Ce-ţi-e scrisŭ, în frunte ţi-e pusŭ*" poveste publ. în «Ţéra nouă,» Tom. III. Bucurescĭ 1887. p. 444.

«Unŭ neguţătorŭ fórte bogatŭ era însuratŭ de vr'o ḑece anĭ şi nu avea nicĭ unŭ copilŭ, *totŭ se ruga luĭ Dumneḑeŭ să le dea şi lorŭ unŭ copilŭ.* Ba *ce acatiste! ce liturghiĭ! ce sărindare! nu le maĭ rĕmăsese biserică la care să nu se fi dusŭ;* şi în sfirşitŭ dete Dumneḑeŭ de li se împlini pofta . . . Dumneḑeŭ le ascultase rugăciunea şi făcuse să aibă şi eĭ unŭ copilŭ.»

Ioanŭ Kövary, *Stati-Cotŭ*, poveste, publ. în «Gazeta Transilvanieĭ »an. LII, Braşovŭ 1889, No. 259: «Stati-Cotŭ avea de tóte cu prisosinţă, dar pentru aceea elŭ numaĭ fericitŭ nu era, căcĭ îĭ lipsia fericirea sĕraculuĭ, averea Românuluĭ, — îĭ lipsiaŭ copiiĭ. Elŭ n'avea copiĭ, şi acestŭ lucru îlŭ punea pe gândurĭ. *Făcut'a rugăciunĭ, ţinut'a posturile, dat'a sărindare, cunjurata biserica, înghenunchiat'a sub darurĭ* . . In zadarŭ, luĭ Dumneḑeŭ nu i se făcù milă de elŭ.»

(2) Sub «*Postulŭ Vineriĭ marĭ,*» se 'nţelege *o sĕptĕmână întrégă*, în care nevasta, ce s'a prinsŭ să postéscă, nu mănâncă numaĭ o dată pe ḑi *de secŭ* şi anume după asfinţitulŭ sóreluĭ, iar în Dumineca ce urméză, plătesce o slujbă.

Vinerile în genere se ţinŭ şi pentru furtune, apoĭ ca să capete fetele norocŭ şi să le ajute *S-ta Vinerĭ* ca să se pótă câtŭ maĭ curîndŭ mărità.

(3) E o credinţă veche şi fórte lăţită la Româniĭ din Bucovina, *că celŭ ce se apucă să postéscă Lunia*, aceluia în multe privinţe îĭ merge bine. Aşa nevestele, carĭ n'aŭ copiĭ şi dorescŭ să aibă, dacă postescŭ douĕ-spre-ḑece Lunĭ după o laltă, credŭ că vorŭ nasce copiĭ. Asemenea mulţĭ şi dintr'aceia, carĭ căpĕta durerĭ crîncene de ochĭ, că maĭ nu potŭ vedé nimica, încă se apucă a posti maĭ multe Lunĭ, uniĭ chiar şi tótă viéţa. Alţiĭ iarăşĭ se prindŭ a

Dacă rugăciunile şi închinările pe la mănăstirĭ şi bisericĭ, precum şi plătirea de liturghiĭ şi sărindare n'aŭ ajutatŭ nimicŭ, atuncĭ nevasta îşĭ iea refugiulŭ la alte mijlóce, prin carĭ speréză ea că-şĭ va ajunge scopulŭ, şi anume la prepararea şi bĕutura unorŭ sucurĭ de plante. Cele maĭ usitate plante, carĭ le întrebuinţéză ea spre scopulŭ acesta, sunt: unele dintre orchidee, apoĭ trandafirŭ albŭ, liliacŭ albŭ, rujă etc. Pe tóte acestea le pune şi ferbe în miere saŭ vinŭ şi suculŭ ce ese dintr'însele îlŭ bea.

Neajutându-ĭ bĕutura acésta, iea nouĕ fire de usturoiŭ, le pune pre tóte în jumĕtate litru de rachiŭ, în care le lasă să stee nouĕ ḑile pe hornŭ, iar după a noua ḑi începe a bea din rachiŭ de acesta câte atâta câtŭ cugetă ea că-ĭ va ajunge pentru nouĕ ḑile ce urméză.

Afară de acésta maĭ bea ea încă şi sĕmînţă de epure şi epuróică, iea adecă bóşele unuĭ epure şi matca uneĭ epuróice, le usucă bine, după ce s'aŭ uscatŭ de ajunsŭ le piséză până ce se facŭ ca pulberea; le pune apoĭ, fie-care deosebitŭ, în câte unŭ şipuşorŭ cu rachiŭ, iar şipuşórele bine astupate le pune într'o cahlă, unde nu se face focŭ, şi acolo le lasă nouĕ ḑile. După a noua ḑi, luându-le din cahlă, bărbatulŭ bea sĕmînţa cea de epure, iar nevasta cea de epuróică.

---

postì Lunia, din causă că li se bolnăvescŭ şi pierŭ vitele. Maĭ pe scurtŭ fie-care pentru ce voesce şi pentru ce-lŭ dóre inima, şi ḑicŭ că de când *s'aŭ apucatŭ a postì Lunia*, de-atuncĭ şi-aŭ ajunsŭ scopulŭ doritŭ. E de 'nsemnatŭ şi aceea, că ceĭ ce s'aŭ apucatŭ să postéscă tótă viaţa lorŭ, postescŭ chiar şi'n Lunia Pascilorŭ, iară ceĭa-lalţĭ, carĭ se prindŭ a postì numaĭ unŭ numĕrŭ anumitŭ de Lunĭ, nu mănâncă de felŭ până în ḑiua următóre. Şi dacă, *fiindŭ apucatŭ, se 'nfruptă* în vre-una din aceste ḑile, atuncĭ, spunŭ eĭ, că *că nu li se arată*, adică le merge rĕŭ. De aceea fie-care apucatŭ observă cea maĭ mare stricteţă în postirea acestorŭ ḑile. De-aicĭ apoĭ, dela acéstă datină străveche, s'a născutŭ ḑicala «*postesce Lunile,*» şi se aplică maĭ cu sémă acelora, ce orĭ că nu aŭ sĕrmaniĭ de multe orĭ nimica ce mânca şi postescŭ de nevoe, orĭ că nu aŭ *de fruptŭ* saŭ, în limbagiulŭ Transilvănenilorŭ, *de dulce*.

In fine se scaldă într'o apă, în care aŭ fostŭ fierte: *hemeiŭ*, *capusnicŭ* (crepusnicŭ) și flóre de românițā (1).

După ce s'a scăldatŭ își cumpĕră o cordică roșiă de mĕtasă așa de lungă ca să se pótă încinge cu dînsa, o duce la biserică, o dă pălimarĭuluĭ ca acesta s'o puie sub cămeșa meseĭ celeĭ sfinte din altarŭ, unde o lasă să stee până ce se împlinescŭ 12 liturghiĭ, și la fie-care din aceste 12 liturghiĭ plătesce preotuluĭ câte o liturghie, adecă câte 10—12 cr., după cum se plătesce de obiceiŭ, anume ca să fie amintită totŭ-deauna în decursulŭ serviciuluĭ dumnedeescŭ. După acésta își iea nevasta cordica acasă și, încigêndu-se cu dînsa pe sub cămeșă, o pórtă unŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ (2).

Ne ajutându-ĭ niciĭ acestea nimicŭ și temêndu-se ca nu cum-va să rĕmâe pentru totŭ-deauna stérpă, și din causa acésta apoĭ să fie nu numaĭ certată și asuprită de bărbatulŭ sĕŭ, ci chiar și bătută, pentru că nu e în stare să nască copiĭ, umblă sate întregĭ de-a lungulŭ și de-a latulŭ, ca dóră dóră ar da peste vre-unŭ lécŭ. Ba cele maĭ multe dintre nevestele sterpe, în desperarea lorŭ că tótă viața vorŭ rĕmâné astŭ-felŭ, nu se mulțămescŭ numaĭ cu atâta, ci-șĭ iaŭ în urma urmelorŭ refugiŭ la descântătorĭ și descântătóre, vrăjitorĭ și vrăjitóre, carĭ după credința lorŭ, sciŭ tóte tainele până chiar și cele maĭ ascunse, și ca atarĭ trebue numaĭ decât să le ajute și lorŭ, ca să facă și să aibă copiĭ (3), carĭ să le fie urmașĭ, să aibă cuĭ încredința averea, ca

(1) Com. de d-lŭ Pancrațiŭ Prelipcénŭ, învĕțĕtoriŭ superiorŭ în Șcheia, comună aprópe de Sucéva.

(2) Com. de d-lŭ Vasile Turturénŭ, preotŭ în Vicovulŭ-de-sus, comună în districtulŭ Rădăuțuluĭ.

(3) P. Ispirescu, Legende saŭ basmele Româniloră, Bucurescĭ 1882, p. 243: «A fost odată unŭ împĕratŭ șĭ-o împĕrătésă. Amêndoĭ eraŭ ómenĭ de trébă și frumoșĭ. Eĭ se iubiaŭ, nevoe mare. Dar eraŭ totŭ mâhnițĭ și amărîțĭ, că nu făceaŭ copiĭ. Tóte lécurile ce luase împĕrătésa de pe la *vracĭ* și *vrăjitóre* nu-ĭ folosise întru nimicŭ.»

acéstă să nu se iroséscă şi pustiéscă; iar după mórte să aibă cine-ĭ comânda şi pomeni (1).

Maĭ pe scurtŭ se pune luntre şi punte şi nu se lasă până ce nu-şĭ vede dorinţa înplinită! (2).

Multe femeĭ sunt de părere, că ele ar fi avêndŭ unŭ felŭ de morbŭ lăuntricŭ, numitŭ *matriciŭ, matrice* saŭ *mătrice,* şi din causa acestuia nu potŭ să nască copiĭ.

Deci unulŭ dintre descânteoele cele maĭ usitate, carĭ le întrebuinţézâ ele spre ajungerea scopuluĭ doritŭ e şi celŭ de *matriciŭ* saŭ *matrice,* care sună precum urméză:

Stăĭ matriciŭ!
Nu hui,
Nu pocni,
Prin óse nu te porni!
Matriciŭ prin sete,
Matriciŭ prin fóme,
Matriciŭ prin deochiŭ,
Matriciŭ prin ostenélă,
Matriciŭ prin fierbinţélă
Matriciŭ prin spaimă,
Matriciŭ prin neodihnă.
Matriciŭ de 99 de feliurĭ,

---

(1) N. D. Popescu, Carte de basme. Culegere de basme şi legende populare. Vol. I, Ed. II. Bucurescĭ 1892, p. 73:

«A fost odată unŭ împĕratŭ şi o împĕrătésă, cărora le dăruise Dumnedeŭ treĭ fete totŭ una şi una de frumóse, care cu câtŭ cresceaŭ, cu atât innebunea lumea de frumuseţea lorŭ.

«Părinţiĭ lorŭ nu eraŭ de locŭ mulţumiţĭ de astŭ întreitŭ darŭ, fiindŭ că eĭ doriaŭ din inimă *unŭ coconaşŭ, care să le moştenéscă tronulŭ şi averea.* Eĭ în totŭ-deauna se rugaŭ luĭ Dumnedeŭ să le dăruéscă unŭ băiatŭ, şi *alergaŭ şi pe la vrăjitorĭ şi descântătorĭ, ca să li se împlinéscă dorulŭ.*

«Dumnedeŭ le îndeplini cererea, le dărui unŭ coconaşŭ, dar nu lăsă să trécă nepedepsită cârtirea lorŭ împrotiva şartuluĭ dumnedeescŭ, şi maĭ cu samă pentru că alergase la lucrurĭ necurate, ca să siluéscă mila sa.»

(2) Femeile, cărora *cerulŭ nu le-a fostŭ cu priinţă,* carĭ aŭ perdutŭ tótă speranţa că vorŭ maĭ avé când-va copiĭ proprii, voindŭ cu tóte acestea a avé în casa lorŭ unŭ copilŭ, ca să aibă pe cine desmierda şi cu cine se mângâià, se punŭ în cale cu bărbaţiĭ lorŭ şi *iaŭ unŭ copilŭ de sufletŭ,* de regulă dela unŭ frate saŭ dela o soră, care e împovărată cu multă glótă, saŭ, cum maĭ dice Românulŭ, care *are casă grea.* Uniĭ Românĭ însă, carĭ nu aŭ copiĭ, adese-orĭ iaŭ de sufletŭ şi pe unŭ *copilŭ ţipatŭ, lepĕdatŭ* şi apoĭ *aflatŭ,* credêndŭ că e fórte bine a ocroti unŭ ast-felŭ de copilŭ găsitŭ şi nevinovatŭ, care de altmintrelea arŭ puté să fie espusŭ celeĭ maĭ marĭ miseriĭ.

Matriciŭ de 99 de soiurĭ,
Ieşĭ de unde eştĭ:
Din pieptŭ,
De sub pieptŭ,
Din inimă,
De sub inimă,
Din şéle,
De sub şéle,
Din braţe,
Şi din maţe,
Din tóte încheeturele
Şi din tóte ciolanele!
Că tu de nu mi-ĭ eşì,
Cu 99 de cóse te-oiŭ così,
Din trupŭ şi din tóte ósele
Te-oiŭ pornì.
Cu 99 de secerĭ te-oiŭ secerà,
Din trupŭ şi din tóte încheeturile
Te-oiŭ luà
Şi'n Marea-négră te-oiŭ mânà
Şi acolo te-oiŭ aşezà,
Acolo-ĭ sta,
Acolo-ĭ bea,
Acolo-ĭ mâncà,
Şi pe N. în pace îĭ lăsà.
N. să rĕmâe curată
Şi luminată
Ca Dumneḑeŭ, când a făcut'o,
Ca maică-sa, când a născut'o,
Ca argintulŭ strecuratŭ,
Cum e de Dumneḑeŭ lăsatŭ,
Ca sórele pe seninŭ,
In vecïĭ vecilorŭ, aminŭ!

Descânteculŭ acesta, după cum mi-a spusŭ Gafiţa a luĭ Iacobŭ a Luchi din comuna Mălinĭ, judeţulŭ Sucéva, plaiulŭ Muntele, în *Moldova*, care mi l'a dictatŭ, se descântă numaĭ Lunĭ diminéţa, până a nu rĕsărì sórele, în rachiŭ, vinŭ saŭ borşŭ próspĕtŭ împlutŭ, din care nu s'a gustatŭ de felŭ, rostindu-i-se versurile de treĭ orĭ după olaltă. Din rachiulŭ, vinulŭ saŭ borşulŭ astŭ-felŭ descântatŭ se dă apoĭ femeeĭ de treĭ orĭ de gustatŭ şi anume pe nemâncate.

Poporulŭ românŭ din ţinutulŭ Chioruluĭ, comitatulŭ Satmarŭ, în *Ungaria*, numesce «*matriciŭ*» morbulŭ numitŭ altcum «*sgârcurĭ*» saŭ «*cârceĭ*».

Dacă vre-o femee e atacată orĭ pătimesce chiar de morbulŭ acesta, chémă pre atare descântătorŭ saŭ descântătóre, ca să-ĭ *cóte* — descânte — de *mătriciŭ.*

Acésta *cotare* — descântare — se face aşa, că se iea untură râncedă, veche de maĭ mulţĭ anĭ, şi aceea se pune într'unŭ vasŭ. Apoĭ cu unŭ cuţitŭ de şatră, închegătorŭ şi

baremŭ cu două tăişurĭ (custurĭ), la care cuţitŭ e de lipsă să fie ceva parte făcută din aramă, ţinêndu-lŭ în mâna dréptă şi atingêndŭ continuŭ cu elŭ untura cea râncedă, ḑice următorulŭ dĕscântecŭ :

Mĕ luaĭ,
Mĕ duseĭ
Dela casa mea,
Dela masa mea
Pe cale,
Pe cărararc.
Când fuseĭ la mijlocŭ de cale,
La mijlocŭ de cărare,
Mătricele mĕ 'ntîmpinară,
Mătricele cu frecatulŭ celŭ mare,
Mătricele de 99 de feliurĭ,
Mătricele de 99 de némurĭ.
Pe gură mi s'o băgatŭ,
Prin óse mi s'o 'nşiratŭ.
Io prinseĭ a mĕ cânta,
Prinseĭ a mĕ văeta.
Nime'n lume nu mĕ vede,
Nime'n lume nu m'aude,
Numaĭ singurŭ Maica sfîntă
De-asupra pămîntuluĭ,
Din naltulŭ ceruluĭ,
Din pórta raiuluĭ.
Maica sfîntă mĕ întrébă:
—Ce te cânţĭ,
Ce te vaeţĭ?
—Da cum nu m'oiŭ cântà,
Cum nu m'oiŭ văetà.
Mĕ luaĭ de la casa mea,
Dela masa mea,
Pe cale, pe cărare.
Când fuseĭ la mijlocŭ de cale,
La mijlocŭ de cărare,
Matricele mĕ 'ntîmpinară,
Matricele cu lucru rĕŭ,
Matricele cu rêndulŭ lorŭ,
Matricele cu frecatulŭ celŭ mare,
Matricele de 99 de feliurĭ,
Matricele de 99 de némurĭ,
Pe gură mi s'o băgatŭ
Prin óse mi s'o 'nşiratŭ.
— Oh! fiica mea!
Nu te cântà,
Nu te văetà,
Nu gândi nemică,
Nu ţĭ-a fi nemică.
Cuţitŭ de şatră
In mâna dréptă
Lua-oiŭ,
In untură râncedă cota-ţĭ-oiŭ
La Marea-roşie duce-le-oiŭ.
Acolo să peie,
Să respeie
Ca spuma de mare,
Ca scopitulŭ sub picióre,
Tu sănĕtósă să rĕmâĭ.

Aicĭ atâtŭ femeea morbósă câtŭ şi descântătorulŭ saŭ descântătórea *scopescŭ* de treĭ orĭ şi *scopitulŭ* îlŭ frécă bine cu piciorulŭ.

Cu untura descântată se unge femeea morbósă pe unde

o dóre, iar descântarea numaĭ Marția și Sâmbăta séra se póte face ca să aibă folosŭ (1).

Femeea, căreia i s'a descântatŭ descântecculŭ acesta, crede că trebue numaĭ decât să aibă copiĭ.

Femeea, care nu are copiĭ, se ḑice că nu e bună la Dumneḑeŭ, și din causa aceea nu póte avé (2); iar aceea, care anume face ca să nu aibă e, după părerea poporuluĭ, *drăcóie* și în cea-laltă lume o sugŭ *gândaciĭ*, adecă șerpiĭ, de țîțe, iar fĕtulŭ eĭ, ce ar fi avutŭ să-lŭ nască viŭ, e pierdutŭ (3).

(1) Acestŭ descântecŭ, dict. de economulŭ Ioanŭ Botŭ din Văleniĭ Șomcuteĭ-marĭ, se află publ. de d-lŭ Elia Popŭ în «Gutinulŭ» an. I. No. 30, Baia-mare 1889.

(2) Cred. Rom. din Mahala, districtulŭ Cernăuțuluĭ, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ, agricultorŭ.

(3) Cred. Rom. din Șomcuta-mare (Chiorŭ) și împrejurime, com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕțătorŭ.

II.

IN ALTĂ STARE.

Pe câtŭ de mare i-a fostŭ maĭ nainte tinereĭ neveste téma că nu va binecuvînta-o Dumneḑeŭ cu glótă, pe atâtŭ de mare îĭ este eĭ grija, după ce *a purcesŭ acuma grea* (1), ca *să nu piérdă fĕtulŭ*, pentru că în genere tóte nevestele, carĭ se află *în altă stare*, fiindŭ fórte gingaşe şi simţitóre maĭ pentru tótă nimica, sunt maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ espuse de-a nu puté purta copilulŭ totŭ timpulŭ câtŭ se cere ca să-lŭ pórte. Dreptŭ aceea fie-care nevastă caută acum a se ferì de tóte acelea, carĭ arŭ puté să-ĭ fie atâtŭ eĭ câtŭ şi copiluluĭ, ce-lŭ pórtă, spre óre-şĭ care scădere saŭ daună, şi acésta ferire, împreunată cu diferite datine şi credinţe

(1) Femeea, care se află în stare bine-cuvîntată, se numesce în limba poporuluĭ din Bucovina *grea*, *îngreunată*, *îngrecată*, *însărcinată*, *încărcată*, *înpovărată*, *grósă*, *în altă stare*, *neslobodă*, iar în ţinutulŭ Năsĕuduluĭ din Transilvania, pe lângă uniĭ din termeniĭ înşiraţĭ maĭ sus, se maĭ întrebuinţéză încă şi aceştia: *tărósă* şi *în starea daruluĭ*.

O fată mare însă, care se află în asemenea împrejurărĭ, se ḑice că e *burduhósă*, *burduhănósă*, *cu pântecele până la gură*, *cu ciolane în pântece*, iar, după ce-a născutŭ, se numesce în cele maĭ multe părţĭ din Bucovina, cu deosibire însă la munte, *vĕdană*.

apucate din moşĭ strămoşĭ, duréză totŭ timpulŭ de când a simţitŭ că a purcesŭ grea şi până după nascere, atâtŭ în decursulŭ ocupaţiunilorŭ sale de tóte ḑilele, câtŭ şi în timpulŭ mâncăriĭ şi a bĕutuluĭ; atâtŭ în decursulŭ gătiriĭ, preumblăriĭ şi petreceriĭ, câtŭ şi în celŭ alŭ odihneĭ, maĭ pe scurtŭ la orĭ şi care ocasiune.

Aşa din momentulŭ când a simţitŭ că e în altă stare, se încinge necontenitŭ peste totŭ timpulŭ îngreunăriĭ. De lucratŭ nu-ĭ vorba că se apucă ea singură la lucru, atâtŭ prin casă câtŭ şi pe-afară, unde şi când cere trebuinţa, dar în totŭ timpulŭ însărcinăriĭ se feresce de a se osteni din cale afară, prea bine sciindŭ că ostenéla cea mare precum şi rădicăturile fórte lesne potŭ să-ĭ strice.

Cele maĭ usitate datine şi credinţe în timpulŭ lucrăriĭ sunt deci următórele:

Ca o femee însărcinată să facă lesne, de câte orĭ mătură şi iea gunoiulŭ în pólă, aruncându-lŭ, să ḑică: «cum aruncŭ gunoiulŭ acesta de iute, aşa să şi facŭ de lesne!»

Femeea însărcinată, care va culege surcele în pólă, copilulŭ ce-lŭ va face va avé pe corpŭ nisce pete de diferite mărimĭ; iar aceea, care va culege în pólă surcele eşite din rîndea, va face copilulŭ cu pĕrulŭ creţŭ (1).

Să nu pună vre-o legătură după capŭ ca s'o depene, că apoĭ are să fie copilulŭ cu buriculŭ pe după capŭ (2); iar dacă trece cine-va peste o femee îngreunată şi nu-şĭ aduce de grabă aminte, atuncĭ copiluluĭ i se învîrte buriculŭ pe după grumazŭ (3).

Să nu desculţe pe nime, nicĭ să nu tragă ciórecĭĭ cuĭ-va,

---

(1) G. S. Ionénŭ, Mica colecţiune de superstiţiile, pop. rom. Buzeŭ 1888, p. 6.
(2) Com. de d-lŭ Romulŭ Simu, învĕţătorŭ din Orlatŭ în Transilvania.
(3) Dict. de Mariuca Nistorŭ, Româncă din comuna Măliniĭ, jud. Sucéva, pl. Muntele în Moldova.

că apoĭ nu póte nasce până ce acela, pe care l'a desculțatŭ s'aŭ desbrăcatŭ, nu-ĭ va da apă din opincă saŭ cismă, etc.

Să nu dee nimĕruĭ apă în timpulŭ stăriĭ bine-cuvîntate, căcĭ apoĭ nu póte nasce până ce acela, căruia i-a datŭ ea apă, nu-ĭ va da apă de bĕutŭ din pumnĭ.

Să nu sufle în coptorulŭ cu pâne, că face copilulŭ cu limba prinsă (1).

Prin rĕsboiulŭ de 'nvĕlitŭ pânza să nu trécă nicĭ o femee, pentru că nasce *copiĭ gemenĭ* (2).

Când gată femeea pânza de țesutŭ trimete pe unŭ copilŭ alŭ eĭ afară călare pe fușteiĭ rĕsboiuluĭ cu ochiĭ închișĭ. In drumŭ îĭ deschide și ce vede întâĭ, bărbatŭ orĭ femee, de acelŭ sexŭ are să fie celŭ maĭ de aprópe născutŭ alŭ femeiĭ (3).

In timpulŭ mâncariĭ și alŭ bĕutuluĭ:

O femee grea nu se prea lasă a se duce într'o casă, unde se mănâncă, ca nu cum-va să râvnéscă și ea, cu tóte că o astŭ-felŭ de femee, orĭ-unde s'ar duce și ar afla ómenĭ mâncândŭ și bêndŭ, ómeniĭ respectivĭ nu mănâncă nicĭ nu beŭ nimicŭ până ce n'o îmbie și pre dînsa, dându-ĭ în acelașĭ timpŭ din fie-care specie de mâncare și bĕutură să guste și ea măcarŭ câtŭ de puținŭ, ca să nu i se întîmple vre unŭ rĕŭ, sciindŭ fie care prea bine că tóte femeile îngreunate fără deosebire, capĕtă felurite gusturĭ de mâncare și bĕutură (4), și dacă nu li s'ar da de gustatŭ, fórte lesne ar puté să pérdă.

---

(1) Com. de d-lŭ R. Simu.

(2) «*Luminătoriulŭ*,» an. X. Timișóra 1889. No. 27. în «Foișóră.»

(3) Călindarulŭ poporuluĭ pe anulŭ com. 1889. an. IV. Sibiiŭ, p. 73.

(4) S'a observatŭ adeseorĭ că o sémă de femeĭ îngreunate, carĭ avêndŭ pe de-o parte mare *jigŭ* pe de altă parte însă căpĕtândŭ felurite gusturĭ, unele maĭ ciudate decât altele, mâncaŭ, dar maĭ multŭ pe ascunsŭ, *cridă, bucățĭ de sare, varŭ, cărbunĭ, humă, cărămidă, lutŭ dela gura cuptoruluĭ*, etc.

Şi femeea, de ar fi câtŭ de sfiiciósă şi ruşinósă, nu se opune, sciindŭ ea prea bine că, dacă n'ar gusta, lesne ar puté maĭ pe urmă să-ĭ fie rĕŭ (1)

Dacă o femee îngreunată *poftesce* dela cine-va vre-unŭ felŭ de mâncare saŭ bĕutură şi acela nu-ĭ dă, atuncĭ spunŭ Româniĭ din *Bucovina* că e pĕcatulŭ celuĭ ce nu i-a datŭ, şi cu câtŭ e femeea maĭ *pofticiósă,* cu atâta şi pĕcatulŭ respectivuluĭ e maĭ mare.

Româniĭ din *Moldova* credŭ şi spunŭ că dacă ţi-a cere ceva o femee însărcinată şi nu i-ĭ da, aŭ să-ţĭ ródă şóreciĭ lucrurĭ din casă (2).

Dela credinţa cea fórte rĕspândită în tóte părţile locuite de Românĭ, că adecă e pĕcatŭ a nu da femeiĭ îngreunate ceea ce poftesce, vine apoĭ şi datina că ceĭ maĭ mulţĭ, când vĕdŭ pre vre-o femeie îngreunată şi credŭ că i-ar fi din ceva rĕŭ, îndată îĭ daŭ de gustare.

Adese-orĭ însă se 'ntêmplă că unele femeĭ îngreunate, fără să vadă pre cine-va mâncândŭ saŭ bêndŭ, capĕtă poftă ca

---

(1) Pretutindene în Bucovina, apoĭ în Transilvania com. de d-niĭ R. Simu şi I. Georgescu.—In Moldova dict. de M. Nistorŭ: «femeea îngreunată să nu poftéscă nimicŭ, iar dacă poftesce să i se dea orĭ ce ar fi, că de nu perde.» —«Şeḑĕtórea», directorŭ Arturŭ Goroveĭ, an. I. Fălticenĭ 1892. p. 52: «Femeea îngreunată trebue să guste din totŭ ce vede, să-şĭ aducă aminte că-ĭ îngreunată la vederea tuturorŭ lucrurilorŭ urite, şi să nu ţie mânile în crucişŭ pe pântece.»

In Banatŭ, com. de d-lŭ Ioanŭ Popovicĭ, învĕţătorŭ în Opatiţa: «Sunt unele femeĭ greóie, cărora vĕḑêndŭ ceva bunŭ şi gustosŭ de mâncare, îndată *li se lasă* (poftescŭ) a mânca. Decĭ femeile cele sciute şi păţite în d'ale de astea, îndată daŭ din cele ce aŭ femeiĭ celeĭ *îngreunate,* ḑicêndŭ: «na, că sciŭ ca ţi s'a lăsa, şi să nu lepeḑĭ băĭatulŭ.» Iar cele nepractice şi nepăţite nu-ĭ daŭ şi apoĭ femeea, ce a vĕḑutŭ şi n'a căpĕtatŭ să guste, fiindu-ĭ gândulŭ totŭ acolo, şi dacă-ĭ este ruşine şi nu cere, nu multŭ după aceea lapĕdă băiatulŭ.» —In Ungaria, com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕţătorŭ în Şomcuta-mare: «Femeea îngreunată, dacă intră în cutare-va casă şi vede atare mâncare prin care i s'ar căşuna ceva, trebue să-ĭ daĭ să mănânce saŭ celŭ puţinŭ să guste.»

(2) El. Sevastos, Călĕtoriĭ prin Ţéra-românéscă, Iaşĭ 1888, p. 48.

din seninŭ te mirĭ de ce lucru. Atuncĭ bărbaţiĭ lorŭ se facŭ luntre şi punte ca să le aducă lucrulŭ poftitŭ (1).

Neputêndŭ însă bărbaţiĭ a le aduce şi a le da la timpŭ cele poftite şi vĕḑêndŭ că începe a li se face rĕŭ, alérgă de grabă la móşă saŭ la o babă sciutóre, care se pricepe în ale lécurilorŭ, şi o chiamă ca să vie să le facă ceva, dóră nu pĭerdŭ.

Móşa saŭ baba sosită iea de grabă 8—9 *sîmburĭ de pepene* şi vr'o două rămurele de *cimbru bunŭ*, adecă *cimbru de grădină;* piséză bine atâtŭ sîmburiĭ câtŭ şi rămurelele şi puindu-le apoĭ în rachiŭ saŭ şi apă, dă femeiĭ bolnave rachiŭ de acesta să bee. După ce a bĕutŭ, pune vr'o câte-va cojĭ de cépă într'unŭ hârbŭ cu cărbunĭ şi o afumă cu fumulŭ ce iese din cojĭ. Bĕutura şi afumatulŭ acesta se repeţescŭ maĭ adese-orĭ.

Făcêndu-se acésta se ḑice că femeiĭ i se face bine, *nu pierde*, şi dacă copilulŭ e viŭ, îlŭ *pórtă* maĭ departe, până ce-ĭ sosesce timpulŭ ca să nască (2).

Alte femeĭ din contră, vĕḑêndŭ pre una îngreunată că *e fără vreme pălită* şi că se află în periculŭ de a perde, o afumă cu *nasŭ (nărĭ) de vulpe.* Făcêndŭ acésta, femeea, dacă nu i-a fostŭ sositŭ timpulŭ, nu perde, iar dacă e cu vreme, nasce cum se cade, fără să i-se intêmple ceva din causă că a afumat'o.

Cu nărĭ de vulpe se afumă nu numaĭ acele femeĭ, cărora li s'a făcutŭ rĕŭ din causă că aŭ fostŭ poftitŭ ceva şi nu li s'a datŭ la timpŭ, ci şi cele ce s'aŭ spăriatŭ de ceva (3).

In *Moldova* unele femeĭ, carĭ sunt în periculŭ de-a perde,

(1) Com. de d-lŭ Ioanŭ Berariŭ, parochŭ în Stroescĭ.
(2) Dict. de Catrina Racolţa din Calanfindescĭ.
(3) Dict. de Paraschiva Lehaciŭ-Leuştênŭ din Fundulŭ-Moldoveĭ, districtulŭ Câmpulunguluĭ.

caută de grabă *cruce de nucă* (1) și sĕmînță de *pepinĭ* (crastavețĭ), le râșnescŭ saŭ piséză binișorŭ la unŭ locŭ, le amestecă cu rachiŭ, vinŭ, apă, adecă cu ce le vine maĭ de grabă din demână, și apoĭ le beŭ. Altele ardŭ bumbĭ de sumanŭ de orĭ și ce colóre, punŭ scrumulŭ ce se face dintr'înșiĭ în apă, și apă de aceea beŭ în treĭ restimpurĭ. Și iarășĭ altele, avêndŭ *códă de păunŭ* (2) strînsă, o usucă, o rîșnescŭ bine, și apoĭ, amestecându-o cu apă, iarășĭ o beŭ.

Dacă e chemată móșa saŭ o altă babă sciutóre, aceea, pe lângă întrebuințarea mijlócelorŭ maĭ sus arătate, maĭ încălḑesce încă și o cărămidă, o aruncă într'o strachină cu rachiŭ, și apoĭ cu aburulŭ ce iese dintr'acesta aburesce de jos în sus corpulŭ femeiĭ, ce e în periculŭ de a perde. Dacă nu-ĭ ajută acésta, spală icóna Maiciĭ Domnuluĭ și-ĭ dă apă de aceea de bĕutŭ; saŭ iea o cósă, deschide o feréstră, prinde cósa de măsea, o plécă puținŭ cu vîrvulŭ în jos pe feréstră afară, tórnă apă de treĭ orĭ pe pânza cóseĭ, astŭ-felŭ ca să se scurgă pe lângă vargă într'unŭ vasŭ și apoĭ din apă de acésta dă femeiĭ de treĭ orĭ de bĕutŭ, iar cu restulŭ o spală maĭ întâĭ pe capŭ, apoĭ pe totŭ corpulŭ.

După tóte acestea, care trebue să se facă câtŭ se póte de iute, iea *tortŭ de învĕțătură*, adecă de acela la care s'aŭ învĕțatŭ întâia óră copilele a tórce, îlŭ deșiră, îlŭ udă puținŭ, și apoĭ o légă cu dînsulŭ peste pântece, și astŭ-felŭ legată trebue să umble treĭ ḑile, adică până ce a trecutŭ tótă primejdia (3).

O femee îngreunată trebue maĭ departe să se feréscă fórte tare de-a mânca fie-ce, pentru că și acésta încă póte fórte lesne să-ĭ strice.

---

(1) Sîmbure de nucă, pentru că acesta e cu cruce.
(2) *Códa de păunŭ* — unŭ felŭ de floricică.
(3) Com. de maĭ multe romănce din Bucovina și Moldova.

Aşa nu e bine să mănânce două póme, carĭ sunt crescute şi lipite una de alta, saŭ, după cum spunŭ Bucovineniĭ şi Moldoveniĭ, să nu mănânce nicĭ unŭ felŭ *de póme îngemănate,* căcĭ *va face copiĭ gemenĭ* (1).

Nu e bine să mănânce din *mĕrŭ ruptŭ*, începutŭ, adecă netăiatŭ, *că face copilŭ cu semnŭ, ca şi când ar fi muşcatŭ de-unŭ câne* (2).

Să se feréscă, în timpulŭ cât e grea, de mâncarea *pómelorŭ crude,* dar avêndŭ poftă să i se împlinéscă, căci la din contră nasce fără timpŭ, şi neîmplinitoruluĭ i se imputéză acésta ca unŭ pĕcatŭ din cele maĭ marĭ (3).

Asemenea nu e bine să mănânce Duminica *fructe păstăiόse,* căcĭ copilulŭ se face *bolândŭ* şi tîmpŭ la minte, şi tótă viaţa luĭ comite numaĭ fapte rele. «*Dacă Dumnedeŭ vrea să te bată, îţĭ iea mintea,*» dice proverbulŭ, dreptŭ aceea se cuvine ca prin postŭ să se depărteze acéstă nenorocire dela copilŭ (4).

Să nu mănânce carne netăiată din frigare că face copilulŭ cu limba prinsă (5).

Să nu mănânce borşŭ umplutŭ în di de secŭ, căcĭ copilulŭ va avé unŭ felŭ de bubuşóre numite *focurĭ* (6).

Să nu mănânce nicĭ când, câtŭ timpŭ e îngreunată, aripĭ de găină, raţă, gâscă, saŭ şi de altă pasĕre, căcĭ copilulŭ, după ce-lŭ nasce, capĕtă morbulŭ numitŭ *aripĭ* (7).

---

(1) In Bucovina şi dict. de M. Nistorŭ. Vedĭ G. S. Iónenŭ, op. cit. p. 5.— «Şedĕtórea», dir. Arturŭ Goroveĭ, an. I, p. 127: «Lucrurĭ îngemĕnate să nu mănâncĭ, că facĭ copiĭ gemenĭ.»

(2) Com. de d-lŭ R. Simu.

(3) Aurelŭ Iana: «Credinţele la nascerĭ. din părţile Oraviţeĭ.» publ. în «Familia» an. XXV. Oradia-mare 1880, N-ro 41, p. 483.

(4) Dr. Heinrich v. Wlislocki, Aus dem Leben der Siebenbürger Rumänen. Hamburg 1889, p. 6.

(5) Com. de d-lŭ R. Simu.

(6) El. Sevastos, Călĕtoriĭ, p. 69.

(7) Dict. de maĭ multe române din Bucovina.

In fine, în totŭ timpulŭ îngreunăriĭ, trebue să se feréscă ca să nu fure nimicŭ de ale mâncăriĭ, pentru că fiindŭ prinsă, în rușinea eĭ, lesne arŭ puté să se prindă cu mânile de obrazŭ, și prinḑêndu-se, copilulŭ ce-lŭ nasce se ivesce cu semnulŭ lucruluĭ furatŭ pe trupŭ (1).

De-aceea în *Ţéra-Românéscă* se recomadă mamelorŭ, carĭ puftescŭ la ceva și carĭ dorescŭ maĭ cu sémă póme, pe carĭ nu le potŭ avé îndată, de a nu pune mâna pe corpulŭ lorŭ, de témă ca copilulŭ să nu pórte aidoma însemnatŭ în acelŭ locŭ obiectulŭ ce ele aŭ voitŭ să aibă

Credinţa acésta se găsesce și în *Francia, Lotaringia,* și la multe alte popóre, deși sciinţa modernă o respinge ca ne 'ntemeiată, cu tótă autoritatea contrarie a luĭ Hippocratŭ, Galienŭ, Aristotŭ și Voltaire (2).

In timpulŭ gătiriĭ:

Să nu-șĭ înnóde pletele, că face copilulŭ cu limba împĭedecată.

Să nu-șĭ pue flóre la brâŭ, că face copilulŭ cu semnŭ (3).

In timpulŭ *preumblăriĭ.*

Femeea îngreunată, când va fi cu o lună înaintea vremiĭ nasceriĭ, să umble multŭ, și să bea mintă fiértă cu vinŭ saŭ limbricariţă albă (4).

Femeiĭ împovĕrate să nu-ĭ trécă nimenĭ pe dinainte totŭ timpulŭ câtŭ se află în acéstă stare, căcĭ acela în ceea-laltă lume o pórtă în spinare. Asemenea să nu svîrle cu vr'o flóre într'însa, că copilulŭ se face cu semnŭ (5).

Femeea îngreunată, atâtŭ după credinţa Româniloru din

---

(1) Com. de d-lŭ Victorŭ Tocariŭ, învĕţătorŭ în Valea-Punteĭ.

(2) T. G. Djuvara, Superstiţiunĭ populare la Românĭ și la diferite popóre, publ. în «Ţéra nouă» an. II, Bucurrescĭ 1885, p. 248.

(3) Com. de d-lŭ R. Simu.

(4) Lupașcu, Medicina babelorŭ, p. 62.

(5) Com. de d-lŭ R. Simu.

Bucovina câtŭ și a celorŭ din *Transilvania*, să nu se uite nicĭ când lungŭ și cu prea mare pasiune la lucrurĭ și ómenĭ sluțĭ, urîțĭ, ologĭ, schiopĭ, orbĭ, maĭ pe scurtŭ să nu se uite, cum se spune, uitându-se la cevo, fie omŭ, animalŭ defectuosŭ, însemnatŭ, ci îndată cum a vĕḑutŭ ceva să-șĭ aducă aminte că e în stare bine-cuvîntată și că, prin urmare, nu e bine a se uita multŭ și lungŭ la nimică, că atuncĭ copilulŭ se nasce după cum a arătatŭ lucrulŭ saŭ omulŭ ce l'a vĕḑutŭ.

In părțile *Oravițeĭ* din contră e datină că, vĕḑêndŭ femeea în restimpulŭ stăriĭ bine-cuvîntate ceva urîtŭ (omŭ șchiopŭ, orbŭ, saŭ altŭ lucru), spre a nu fi noŭ-născĕndulŭ asemenea, ḑice: «nu vĕdŭ unulŭ, ci vĕdŭ doĭ.» Asemenea nu este iertatŭ să fure în acestŭ restimpŭ ceva și de se va întîmpla unŭ astŭ-felŭ de casŭ, apoĭ să nu ducă mâna la față, în credință ca nu cum-va acelŭ obiectŭ să se facă la celŭ noŭ-născêndŭ, și să ḑică: «nu ieaŭ unulŭ, ci ieaŭ doĭ» (1).

In alte părțĭ ale *Banatuluĭ* se ḑice că muierea *greóne*, sub totŭ decursulŭ însărcinăriĭ, nu e bine să iasă din casă și să mérgă în locurĭ de acelea, unde ar avé prilejŭ să vaḑă lucrurĭ stră-ordinare, prin carĭ i s'ar puté apoĭ atrage și însușĭ fĕtuluĭ, ce-lŭ pórtă, nisce asemĕnărĭ și mișcărĭ de ale acelorŭ lucrurĭ, persóne saŭ animale, ce le-ar vedé.

Dacă însă o muere prin vedere și mirare a atrasŭ dejà fĕtuluĭ sĕŭ unele însușirĭ nefirescĭ, carĭ după nascere și până într'o lună de ḑile se cunoscŭ fórte bine, atuncĭ trebue să urmeze astŭ-felŭ:

Să iea într'o *Duminică tînĕra* (2), pe timpulŭ acela când

(1) Aurelŭ Iana, Credințe la nascerĭ, publ. în «Familia» an. XXV. Oradia-mare 1889, No. 41, p. 483.

(2) Sub *„Duminica tînĕră“* se 'nțelege duminica dintâĭ după lună nouă.

se află ómenii în bisercă, și anume cam pe la mijlocul liturghieĭ, pe copilulŭ celŭ cu semnŭ în brațe, să se așeze cu dînsulŭ pe pragulŭ *sobeĭ* (a chilieĭ), unde locuesce și, ținêndu-lŭ în póle, să-ĭ dee țîță, aducêndu-șĭ în acelașĭ timpŭ aminte și gândindŭ la aceea ce a vĕḑutŭ și s'a miratŭ, să se róge în gândulŭ sĕŭ luĭ Dumneḑeŭ ca acesta să depărteze tóte însușirile nefirescĭ și neomenescĭ dela fiulŭ saŭ fiĭca eĭ. Cam la vr'o două minute după acésta să se scóle de acolo și să se pună să șéḑă pe pragulŭ dela cuină (culină) în mijloculŭ ușeĭ și iarășĭ să-ĭ dea țîță. Apoĭ și de aci să se scóle și, puindu se pe pragulŭ dela coridorŭ, să șéḑă, ținêndŭ piciórele pe pămîntŭ, chiar unde picură apa din ștreșină caseĭ, asemenea să-ĭ dea țîță gândindŭ la celea ce le-a vĕḑutŭ, rugându-se la Dumneḑeŭ și ḑicêndŭ:

«Dómne, Dumneḑeule, a-totŭ-puternice, care aĭ făcutŭ pe omŭ după chipulŭ și asemĕnarea ta, îndepărtéză dela fiulŭ (fiica) meŭ N.

Tóte apucăturile
Și tóte 'nsușirile
Cele nefirescĭ
Și neomenescĭ.
N. să rĕmână.
Curatŭ
Și luminatŭ
Ca aurulŭ strecuratŭ,
Ca sfânta Maică Marie,
Ce l'a lăsatŭ,
Ca róua 'n câmpŭ,
Ca stéoa 'n cerŭ!
Aminŭ!

Acéstă procedură să se repețéscă de treĭ orĭ, adecă în treĭ Duminecĭ tinere, în timpŭ de treĭ lunĭ, și după ce va

fi făcutŭ acésta, se crede că tóte semnele și însușirile cele neomenescĭ și nefirescĭ trebue să dispară de la copilŭ (1).

In *Transilvania*, dacă copilulŭ are semne pe fată orĭ pe trupŭ, mama sa se pune și șéde în timpulŭ acela, câtŭ stă în casă, pe pragulŭ caseĭ în șése Vinerĭ și totŭ-deauna scuipesce pe copilŭ. Iar dacă nu-ĭ trece în restimpulŭ acesta, face și de altă dată orĭ și când póte umbla prin casă (2).

In *Bucovina* și 'n unele părțĭ ale *Transilvanieĭ* se crede că dacă femeea îngreunată va fura ceva, copilulŭ ce-lŭ va nasce, va fi hoțŭ (3).

Dacă va vedé vre-unŭ focŭ mare, vre-una saŭ maĭ multe case ardêndŭ, să nu pue de felŭ mâna la fată, nicĭ să nu se mire, căcĭ noulŭ născutŭ va avé pete roșiĭ pe obrazŭ, și maĭ alesŭ acolo, unde a pusŭ maĭ întâĭ mâna (4).

Vĕdêndŭ unŭ mortŭ, spre a nu fi colórea noŭ-născutuluĭ palidă, rostesce cuvintele, ce le rostesce când vede pe vre-unŭ omŭ diformŭ, adecă: «nu vĕdŭ unulŭ, ci vĕdŭ doĭ (5).»

Maĭ departe femeea îngreunată să nu dee cu piciorulŭ în vre-unŭ câne, căcĭ copilulŭ ce-lŭ va face, va fi cânosŭ la inimă (6), saŭ după cum spunŭ și credŭ Româniĭ din *Transilvania*, copilulŭ femeiĭ ce va da cu piciorulŭ în vre-unŭ câne saŭ mîță, va fi flocosŭ și pĕrosŭ ca animalulŭ, pre care l'a lovitŭ (7).

Dacă vre-o femee în stare bine-cuvîntată prinde vre-unŭ porcŭ de pĕrŭ, saŭ umblă și cu perĭ de porcŭ în mână,

---

(1) Com. de d-lŭ I Popovicĭ, învĕțătorŭ
(2) Com. de d-lŭ B. Iosofŭ.
(3) Com. de d-lŭ R. Simu.
(4) Pretutindene in Bucovina.
(5) Aurelŭ Iana, op. cit. N. 41, p. 483.
(6) G. S. Ionénŭ, op. cit. p. 5.
(7) Com. de d-lŭ R. Simu.

atuncĭ copilulŭ, după ce-lŭ nasce, capĕtă morbulŭ numitŭ: *pĕrulŭ porculuĭ* (1).

Românii slavisațĭ din *Moravia* spunŭ că uneĭ femeĭ îngreunate nu-ĭ este iertatŭ să umble cu capulŭ golŭ, nicĭ să lovéscă vre-unŭ câne saŭ mâță cu piciorulŭ, pentru că în casulŭ acesta va nasce prea de grabă. Iar despre caiĭ, pe carĭ căiăresce o femee îngreunată, se crede că asudă tare (2).

Femeea însĕrcinată care va călca cu piciorulŭ pe vre-unŭ toporŭ, va face copilulŭ cu nisce semne pe pieptŭ ca crestăturile de toporŭ; iar care va călca cu piciorulŭ pe focŭ, va eșì pe copilulŭ ce-lŭ va nasce unŭ feliŭ de focŭ numitŭ «*focŭ viŭ*» (3).

Femeea însărcinată să nu stea jos pe vre-unŭ pragŭ, căcĭ póte veni în urmă-ĭ vre-unŭ vrăjmașŭ să dea cu toporulŭ în pragulŭ pe care a statŭ, și atuncĭ face copilulŭ cu o buză crăpată ca o tăietură.

Femeea îngreunată să nu trécă peste o funie, că face copilulŭ cu buriculŭ încurcatŭ pe după gâtŭ; nicĭ nu trebue să stea pe vre-unŭ sacŭ, că va nasce greŭ.

Femeea însărcinată, care va ședé pe treptelele uneĭ scărĭ dela casă, va face copilulŭ anevoe, iar aceea, care va ședé pe vr'o alvie, va nasce fată.

Femeea însărcinată, care cunună, îĭ va murì pruncululŭ; iar aceea care se scie că este însărcinată și nu spune când este întrebată, va nasce copilulŭ mutŭ.

Femeea îngreunată, care pórtă maĭ greŭ, va nasce băiatŭ, dacă pórtă maĭ ușorŭ, va nasce fată (4).

---

(1) Cred. Rom. din Ilișescĭ, comună în district. Suceviĭ.

(2) I. Nep. Enders, Der Molkencurort Rožnau in Mähren und seine Umgebungen. Wien 1872. p. 39.

(3) G. S. Ionénu, op cit. p. 6.

(4) Com. de Ionică alŭ Iordachi Isacŭ, agricultorŭ în Mahala, districtulŭ Cernăuțuluĭ.

Dreptŭ aceea tóte femeile însărcinate, carĭ sciŭ ciş ceva carte, să citéscă în fie care ḑi Visulŭ Maiciĭ Domnuluĭ, căcĭ atuncĭ vorŭ nasce uşorŭ şi le va trăi pruncul̆ŭ (1).

In fine o cimilitură din Bucovina descrie pre femeea îngreunată ast-felŭ:

Merge duda pe cărare,
Patru ochĭ, patru picióre,
Patru-ḑecĭ de unghişóre.

Iar o chiuitură din ţinutulŭ Săliştei, în *Transilvania,* adresată uneĭ femeĭ îngreunate, care uită că în scurtŭ timpŭ *are sĕ se rĕstórne carulŭ,* sună precum urméză (2):

Lasă-ţĭ, mândră, dragostea
Şi-ţĭ caută faşia;
Lasă-ţĭ, mândră, urîtu
Şi-ţĭ caută scutecu;
Peste-o lună, peste douĕ
Iţĭ trebue tróca nouă,
Trócă nouă de lemnŭ verde,
Că prunculeţulŭ ţi se vede!

---

(1) G. S. Ionénu, op. cit. p. 5 şi 6.
(2) Com. de d-lŭ B. B. Iosofŭ.

III.

SBURĂTORIULŬ.

De multe orĭ femeile îngreunate sunt espuse a perde copiiĭ, după credința poporuluĭ, nu numaĭ din causa celorŭ arătate în capitolulŭ premergătorŭ, ci și din causa unorŭ spirete rele..

Unulŭ dintre acele spirite e și *Sburătoriulŭ.*

Sburătoriulŭ, după credința poporuluĭ din *Țéra Românéscă*, e unŭ spiritŭ rĕŭ, ca unŭ *Smeŭ*, care întră nóptea pe coșŭ saŭ hornŭ în casele ómenilorŭ, sub formă de șérpe și cu aparență de flacără, și care chinuesce tótă nóptea pre femeea, ce are *lipitură*, adecă pre aceea, care se scólă deminéța fără puterĭ, sdrobită de ostenélă și cu vinețéle pe corpŭ.

Femeea, care e cuprinsă de acéstă ființă rea, simte pe totŭ corpulŭ eĭ o mare greutate, mușcăturĭ, ciupelĭ și gâdăliturĭ, și din causă acésta apoĭ, dacă se află în stare binecuvîntată, nasce copilulŭ mortŭ.

Deci fie-care femee îngreunată, care a avutŭ nenorocirea să fie visitată de *Sburătoriŭ*, voindŭ a scăpa câtŭ maĭ de grabă de *lipitură*, adecă de bóla căusată de acestŭ spiritŭ,

chiamă într'o Marţĭ saŭ Venerĭ pre móşă saŭ şi pre o altă babă sciutóre, ca să-ĭ descânte şi s'o vindece.

Móşa saŭ baba chemată aduce apă ne'ncepută şi o tórnă într'o căldare. Iea apoĭ nouĕ felurĭ de plante şi, punêndu-le şi pre acestea pre rîndŭ în căldare, ḑice:

Avrămésă,
Cristinésă,
Leuştênŭ,
Şi odolénŭ,
Mătrăgună,
Sânge de nouĕ fraţĭ,
Iarba ciuteĭ,
Şi mama păduriĭ (1).
Cum se sparge târgulŭ,
(Cum se sparge oborulŭ),
Aşa să se spargă faptulŭ
Şi lipitura
Şi sburătoriulŭ
Cum se rĕspândescŭ respântiile,
Aşa să se spargă farmecele
Şi lipitura
Şi sburătoriulŭ.
Cum se respândescŭ respântiile,
Aşa să se răsipéscă vrăjile
Şi lipitura
Şi sburătoriulŭ!

După acésta pune căldarea la focŭ ca să fiarbă dimpreună cu cele nouĕ felurĭ de plante.

După ce a fiertŭ de ajunsŭ şi anume pe timpulŭ când «*se sparge târgulŭ*» (în Bucurescĭ «*oborulŭ*»), bolnava se scaldă în scăldătórea într'acestŭ chipŭ preparată.

Gătindu-se de scăldatŭ, móşa, saŭ cine este, iea scăldătura

(1) Aceste plante şi rădĕcinĭ sunt adunate de babe saŭ ţigance în luna luĭ Maiŭ de prin pădurĭ şi de pe câmpurĭ.

și o aruncă la rĕspântiĭ c'o mare ólă nouă, în treĭ ḑile, pronunţândŭ versurile de maĭ sus dela 1—13.

Afară de scăldătórea și descântecul acesta se maĭ facŭ contra lipitureĭ și a Sburătoriuluĭ încă și hapurĭ cu lucrurĭ ḑise «*sfinte*», adecă cu tămâe, smirnă, mirŭ mare, târnosélă, prafŭ de foĭ sfinţite, carĭ se punŭ la icóne pe timpulŭ câtŭ femeea e însărcinată, iar când nasce și până ce «*iese la molifta*», peste 40 de ḑile, iea câte două hapurĭ de acestea, după ce se închină și face câte 15 mătăniĭ (1).

(1) G. Dem. Teodorescu, Poesiĭ populare române. Bucurescĭ 1885. p. 379—380.

IV.

SAMCA SAU AVESTIŢA.

Unŭ altŭ spiritŭ necuratŭ, cu multŭ maĭ înfiorătorŭ şi pericolosŭ decât *Sburătoriulŭ,* este *Samca,* numită altmintrelea în Bucovina şi *Spurcata,* iar în Ţéra-Românéscă *Avestiţa, aripa Sataneĭ.*

Acestŭ spiritŭ rĕŭ, care după credinţa Românilorŭ şi cu deosebire a celorŭ din *Bucovina,* e celŭ maĭ viclénŭ şi maĭ pericolosŭ dintre tóte spiritele necurate, şi care după uniĭ are 19, iar după alţĭ până la 24 numirĭ şi totŭ pe atâtea rĕutăţĭ în sine, se arată femeilorŭ îngreunate maĭ alesŭ când acestea se află în patulŭ nasceriĭ şi nu numaĭ că le înspăimîntă, ci totŭ-odată le şi frămîntă, le torturéză şi le smintesce, aşa că cele maĭ multe dintre dînsele saŭ morŭ îndată, maĭ înainte de ce ar fi apucatŭ a nasce, saŭ rĕmânŭ pentru totŭdeauna schimosite şi neputincióse.

Totŭ aşa face elŭ şi cu pruncíĭ noŭ născuţĭ, de cum-va aceştia nu morŭ maĭ nainte de a se nasce, adecă pe când aŭ fostŭ mamele lorŭ maltratate de dînsulŭ. Pe aceştia încă

îĭ tortureză şi schimosesce în totŭ chipulŭ; aşa că partea cea maĭ mare dintre dînşiĭ trebue numaĭ decât să móră, iar ceĭ ce maĭ rĕmânŭ în viaţă capĕtă bóla numită, pe lângă *Samcă*, încă şi *Rĕulŭ* saŭ *Rĕutatea copiilorŭ* şi *Spasmŭ*, care asemenea îĭ muncesce şi schimosesce în totŭ chipulŭ, şi din causa căreia, dacă nu se caută din bună vreme, încă morŭ.

Samca se arată femeilorŭ îngreunate şi pruncilnrŭ atâtŭ ḑiua câtŭ şi nóptea în diferite chipurĭ, precum: ca muscă, cărăbuşŭ, pasĕre, mâţă, câne, păingenŭ, găină, capră, porcŭ, cióră, bróscă, precum şi ca multe alte animale şi insecte, numaĭ ca óie, viţelŭ şi porumbelŭ nu se póte arăta, fiindŭ că acestea representă nevinovăţia şi curăţenia, şi din causa acésta apoĭ nu se póte nicĭ când preface în chipulŭ lorŭ. De casa saŭ persóna aceea însă, la care se află tóte numirile sale scrise, nu se póte nicĭ de cum apropia, de óre-ce ea pe când avea să nască prea-curata feciórà Maria pre Domnulŭ nostru Isus Christosŭ, voindŭ a merge ca s'o smintéscă şi pre dînsa, fiindŭ întîmpinată de *Arhanghelulŭ Mihailŭ* şi aflândŭ acesta din propria eĭ mărturisire ce are de gândŭ să facă, atâta ce mi-o bătù cu unŭ biciŭ de focŭ, până ce-ĭ promise că nu se va apropià nicĭ decum de casa saŭ persóna la care se vorŭ aflà numirile eĭ scrise (1).

Dreptŭ aceea maĭ fie-care femee îngreunată şi maĭ alesŭ acelea, carĭ aŭ fostŭ, încă pe când eraŭ micĭ, atacate de acestŭ spiritŭ rĕŭ, temêndu-se ca nu cum-va să fie cuprinse şi maltratate de dînsulŭ şi în timpulŭ nasceriĭ, punŭ ca să li se scrie în formă de cărticică unŭ felŭ de rugăciune, numită în unele părţĭ ale Bucovineĭ «*rugăciunea sf. Arhangelŭ Mihailŭ,*» care nu numaĭ că cuprinde în sine tóte numirile sale, ci e totŭ-odată şi îndreptată în contra luĭ, şi pre care

(1) Com de d-lŭ G. Tomoiagă, cant. bis. Dar să se vaḑă şi rugăciunea ce o reproducemŭ maĭ la vale.

femeile o pórtă apoĭ ca amuletŭ la sine, de cum s'aŭ simţitŭ că aŭ purcesŭ îngreunate şi până după nascere, unele chiar şi tótă viaţa.

Se caută însă totŭ-deauna ca să li-o scrie unŭ moşnégŭ bětrânŭ şi neputinciosŭ, care, cum se dice, «şi-a trăitŭ traiulŭ şi şi-a mâncatŭ mălaiulŭ;» nicĭ când însă unŭ feciorŭ saŭ o fată mare, unŭ bărbatŭ saŭ o nevastă, pentru că *Samca* se légă apoĭ de celŭ ce a scris'o, pe când de moşnegĭ nu se légă aşa de uşorŭ, şi chiar dacă se şi légă, nu le póte nimicŭ alta strica decât dórá numaĭ că-ĭ face să crisce nóptea prin somnŭ din dinţĭ şi din măsele, maĭ multŭ nimicŭ.

Celŭ ce se prinde că va scrie-o, şi care dreptŭ rěsplată pentru întreprinderea şi munca sa capětă de multe orĭ şi până la 4 fl. v. a, o scrie totŭ-deauna pe numele femeiĭ ce are *Samcă* saŭ se teme că va căpěta-o, şi care apoĭ trebue să o pórte la sine, dacă voesce să nu se lege Samca de dînsa.

Scriitorulŭ, dacă e deprinsŭ, desémnă maĭ întâiŭ chipulŭ Samceĭ şi alŭ Arh. Michailŭ, bătěndu-o cu unŭ biciŭ de focŭ saŭ străpungêndu-o cu o sabie, şi apoĭ îĭ scrie tóte numele şi rugăciunea îndreptată contra eĭ (1).

Mulţĭ inşĭ îndătinéză de-a scrie cele 19—24 numirĭ ale Samceĭ şi pe unulŭ dintre păreţiĭ caseĭ saŭ şi în altŭ locŭ din casă, credêndŭ că de nimenĭ apoĭ din casa, unde-ĭ sunt scrise numele şi-ĭ e desemnatŭ chipulŭ cum o bate Arh. Michailŭ, nu se póte apropia; iar dacă cine-va din casă a fostŭ atăcatŭ de dînsa, îlŭ părăsesce şi nu se apropie maĭ multŭ de dînsulŭ.

Iată acuma şi rugăciunea, despre care ne-a fostŭ maĭ sus vorba:

---

(1) Dict. de Paraschiva Lehacĭu-Leuştênŭ din Fundulŭ-Moldoveĭ, comună în distr. Câmpulunguluĭ.

«In numele Tatătuĭ, şi alŭ Fiuluĭ şi alŭ sfîntuluĭ Duhŭ, Amin. S. S. S. D. S.

«Eŭ sfîntulŭ Arhanghelulŭ Mihailŭ voevodulŭ oştilorŭ cerescĭ, pogorându-mĕ în munţiĭ Eleonuluĭ, întîmpinaĭ pe *Avizurha, aripa sataneĭ,* şi era fórte gróznică: pĕrulŭ capuluĭ eĭ era până în călcâĭ, şi mânile eĭ eraŭ de fierŭ şi unghile la mânĭ şi la picióre ca la secere; ochiĭ eraŭ ca stelele. Şi o întrebară Arhanghelulŭ Mihailŭ: «de unde viĭ tu, duhŭ «necuratŭ, şi în cotro mergĭ, şi cum îţĭ este numele tĕŭ?» Iar ea a ḑisŭ: «Eŭ sunt *vaşcă-Avizuha,* aripa sataneĭ, şi mĕ «ducŭ în Vefleemulŭ Iudeeĭ, c'am auḑitŭ că vrea să nască pe «Isusŭ Chr. din Maica fecióră Maria; şi mergŭ să o smintescŭ «pe ea.» Atuncĭ o luă Arhang. Mihailŭ de pĕrulŭ capuluĭ eĭ, şi o băgară în lanţŭ de fierŭ şi i-a pusŭ paloşulŭ în cóstele eĭ şi o bătură fórte tare, ca să-ĭ spună tóte meşteşugurile eĭ. Iar ea a ḑisŭ: «Eŭ mĕ facŭ ogarŭ, şi «bróscă, şi cióră, şi porumbŭ (1), şi muscă, şi păiajenŭ, şi să- «gétă gróznică; şi aşa întru în casele ómenilorŭ şi le smin- «tescŭ bărbaţiĭ şi le bolnăvescŭ femeile şi pruncii, şi omorŭ «în pripă şi dobitócele lorŭ. Şi am 19 nume: 1 mĕ chiamă «*Vestiţa,* alŭ 2-lea *Navodaria,* alŭ 3-lea *Solnomia*, alŭ 4-lea «*Silina,* alŭ 5-lea *Linicoida*, alŭ 6-lea *Avizuha*, alŭ 7-lea «*Scarmila*, alŭ 8-lea *Miha*, alŭ 9-lea *Lepiha*, alŭ 10-lea *Gripa*, «alŭ 11-lea *Stana,* alŭ 12-lea *Naconta*, alŭ 13-lea *Atana,* alŭ «14-lea *Hubiba*, alŭ 15-lea *Huba,* alŭ 16-lea *Giona*, alŭ 17-lea «*Glubina*, alŭ 18-lea *Isprava,* alŭ 19-lea *Tihana;* şi unde «sunt aceste nume ale mele scrise şi chipulŭ meŭ, eŭ de «acea casă nu mĕ potŭ apropia atâtŭ câtŭ de 70 hotare de «locŭ.» Atuncĭ i-aŭ ḑisŭ eĭ Arhangelulŭ Mihailŭ: «Iată îţĭ «spuiŭ şi-ţĭ ḑicŭ ţie şi te legŭ cu numele Domnuluĭ nostru

---

(1) Póte că aice ar trebui să stee *cióră porumbă*, căcĭ în porumbŭ, după cum s'a arătatŭ maĭ sus, nu se póte preface.

«Is. Hris. Dumneḑeŭ, să n'aĭ putere a te apropia de casele «robilorŭ lu Dumneḑeŭ N. N., şi de fiiĭ lorŭ N. N., nicĭ de «dobitócele lorŭ, nicĭ de câştigulŭ lorŭ datŭ. Dumneḑeŭ ḑice «să te ducĭ în munţĭ pustiĭ, unde omulŭ nu locuesce şi co-«coşulŭ nu cântă, în pietre secĭ, acolo să-ţĭ fie locuinţa ta în «vecĭ. Şi iar te jurŭ cu numele Domnuluĭ nostru Is. Hrist. «şi cu prea curata luĭ maică pururea fecióră Maria, şi cu «Ioanŭ Botezătorulŭ, şi cu ceĭ 12 proorocĭ, şi cu ceĭ treĭ Ierarhĭ «Vasilie celŭ mare, Grigore bogoslovulŭ, şi cu Ioanŭ Zlataustŭ, «cu Mafteĭ, Luca, Ioanŭ şi Marco, cu ceĭ 4 evanghelişti, cu ceĭ 318 «părinţĭ de la Nichea, cu sfîntulŭ m. m. Gheorghe, şi sfîntuluĭ «Dumitru, şi Ierarhulŭ Nicolae, Teodorŭ Stratilatŭ, şi cu «Ioanŭ celŭ noŭ dela Sucéva, şi cu toţĭ sfinţiĭ cuvioşĭ şi cuvió-«sele mucenice, şi cu toţĭ sfinţiĭ acum şi pururea şi în veciĭ «vecilorŭ aminŭ (1).»

O variantă a acesteĭ rugăciunĭ, scrisă pe-o jumătate de cólă de hârtie, care mĭ-a comunicat-o d-lŭ C. Sorocénŭ, cantorŭ la biserica sfîntuluĭ Nicolae din Sucéva, şi care la rîndulŭ sĕŭ a căpĕtat'o, după cum mĭ-a spusŭ, de la unŭ călugărŭ din mănăstirea Dragomirna, sună precum urméză:

«In numele Tatăluĭ, şi alŭ fiuluĭ şi alŭ sfîntuluĭ Duhŭ, Aminŭ!

«Eŭ sf. Arhangelŭ Mihailŭ, pogorîndu-mĕ din muntele Elionuluĭ, întâlniĭ pe acestŭ duhŭ necuratŭ, cu pielea gólă, ochĭ ca sticlele, cu ţîţele *pără* la genunchĭ, cu pĕrulŭ capuluĭ *pără* la călcâĭ, unghiile ca secerile; şi l'am întrebatŭ: «unde mergĭ tu duhŭ necuratŭ?» şi a respunsŭ: «mergŭ, «că am auḑitŭ că vrea să nască Maria fecióră pruncŭ din-«tr'însa, şi eŭ mergŭ să o smintescŭ pe ea!»

(1) Acéstă rugăciune am reprodus'o dintr'o cărticică mică tipărită în Sibiiŭ la 1862, în care se maĭ află tipărite încă şi «*Epistolie a Domnuluĭ nostru Is. Chr., ce a trimis-o D-ḑeŭ din cerŭ,*» apoĭ «*Epistolia Maicii Domnuluĭ*» şi «*Afurisaniile Arch. Mich. asupra sataneĭ de Saca.*»

«Şi acésta audindŭ Arh. Mihailŭ, s'a mâniatŭ fórte rĕŭ, şi l'aŭ luatŭ de pĕrulŭ capuluĭ, şi l'aŭ bătutŭ cu paloşulŭ celŭ de focŭ, şi l'aŭ legatŭ de grumazŭ cu lanţŭ de fierŭ, şi l'aŭ întrebatŭ cum îĭ este numele. Iar acelŭ duhŭ necuratŭ a rĕspunsŭ, că are 19 nume, precum: *Aripa Sataneĭ*, *Abaroca*, *Ogarda*, *Nesuca*, *Muha*, *Aspra*, *Hluchica*, *Sarda*, *Viniţa*, *Zoiţa*, *Ilinca*, *Merana*, *Feroca*, *Fumaria*, *Nazara*, *Hlubicŭ*, *Nesatora*, *Genţia*, *Samca*; iar unde sunt numele mele scrise, nu mĕ potŭ apropia de aceea casă şi de acelŭ omŭ de 100 mile de locŭ.

«Şi iar îlŭ scutură Arh Mihailŭ şi-lŭ întrebă: «cum «poţĭ tu intră în casele creştinilorŭ de smintescĭ pe femeĭ şi «pe pruncíĭ lorŭ?»

«Şi a rĕspunsŭ Satana către Sf. Arh. Mihailŭ, că se preface în felurite chipurĭ, precum: mâţă, muscă, păingenŭ, pasĕre, umbră, şórecŭ, şi aşa intru în casele ómenilorŭ de smintescŭ pruncíĭ femeilorŭ!

«St. Arh. Mihailŭ l'a blăstĕmatŭ cu numele Domnuluĭ nostru Is. Christosŭ şi a Maiceĭ preacurate fecióră Maria, şi cu tóte puterile cerescĭ, cu Heruvime şi Serafime, cu Anghelŭ, Arhanghelŭ, cu cetele mucenicilorŭ, proorocilorŭ, patriarhilorŭ, cuvioşilorŭ, drepţilorŭ, şi cu marele Vasilie, Grigorie cuvîntătorulŭ de Dumnedeŭ şi Ioanŭ gură de aurŭ, cu Aftanasie şi Chirilŭ, cu Antonie şi Teodosie, cu Niculaiu dela Mira şi Spiridonŭ făcĕtorulŭ de minunĭ, şi cu toţĭ sfinţiĭ, şi-ĭ dise: «Să nu te apropiĭ de 7 mile de casa robilorŭ luĭ «Dumnedeŭ, şi a fiilorŭ lorŭ, nicĭ de ograda lorŭ, nicĭ de «tóte câte le-aŭ datŭ Dumnedeŭ lorŭ, că toiagulŭ celŭ de fierŭ, «şi foculŭ celŭ nestinsŭ, şi pedépsa rĕsplătiriĭ ţi-aŭ rînduitŭ «ţie, diavole, Dumnedeŭ, ca să te muncescĭ, tu duhŭ necu«ratŭ, şi cu cele-lalte duhurĭ necurate şi cu toţĭ slujitoriĭ tĕĭ, «carĭ aţĭ cădutŭ din lumina cea de sus din cerŭ, şi v'aţĭ fă-

cutŭ din îngerĭ luminaţĭ, dracĭ întunecaţĭ, că însuşĭ Dumnedeŭ v'a rînduitŭ ca să muriţĭ cu toţĭ slujitoriĭ în fundulŭ Tartaruluĭ, unde vermele nu dórme şi foculŭ nu se stînge nesăvêrşiţĭ în vecĭ! Amin.»

Ce se atinge în specialŭ de rugăciunea acésta, care în unele esemplare tipărite e însoţită de o iconiţă, ce represintă de-o parte pe *Sf. Sisoe* cu unŭ copilŭ micŭ în braţe, iar de altă parte pe St. Arhangelŭ Mihailŭ străpungêndŭ cu sabia pe *Samca* saŭ *Avestiţa*, (vedĭ figura I şi II), şi asupra căreia d-lŭ B. P. Hasdeŭ a scrisŭ unŭ studiŭ fórte interesantŭ şi instructivŭ, argumentândŭ că e de origine bogomilică, adecă alcătuită de ereticulŭ *Bogomilŭ* (1), trebue să amintimŭ aice că ea este fórte rĕspândită nu numaĭ la Românĭ, ci şi la *popórele slave.*

Ba ea se află chiar şi la *Evreĭ* într'o formă aprópe identică cu cea română, servindu-le şi lorŭ ca amulete pe lângă nepóte saŭ leuze, ca şi Româncelorŭ, cu acea deosebire numaĭ că în legenda Evreilorŭ în loculŭ Arh. Mihailŭ se întâlnesce prooroculuĭ Ilie cu Lilithŭ, spiritŭ, care iea loculŭ Samceĭ saŭ Avestiţeĭ; în colo fondulŭ, ba chiar şi vorbele sunt maĭ acelea-şĭ. Lilith, ca şi Samca, se duce să smintéscă femeea, ce se află pe patulŭ nasceriĭ şi să omóre prunculŭ noŭ născutŭ, dar este bătutŭ de Ilie, căruia îĭ spune apoĭ unŭ şirŭ de numirĭ ce are, şi pe urmă îĭ promite că se va depărta de acea casă, unde-şĭ va vedé numirile scrise (2).

Incât pentru numele *Samca* saŭ *Avestiţa*, care i se dă maĭ cu sémă acestuĭ spiritŭ necuratŭ şi rĕutăciosŭ, şi în contra căruĭ a fostŭ dintru începutŭ alcătuită rugăciunea acésta de către ereticulŭ *Bogomilŭ*, trebue să amintescŭ aice că elŭ nu e nimicŭ alta decât numaĭ personificarea *frigu-*

(1) — Cuvinte din bĕtrânĭ. t. II, Bucurescĭ 1879, p. 263—291 şi 717—720.
(2) Dr. M. Gaster, Literatura populară română. Bucurescĭ 1882, p. 396.

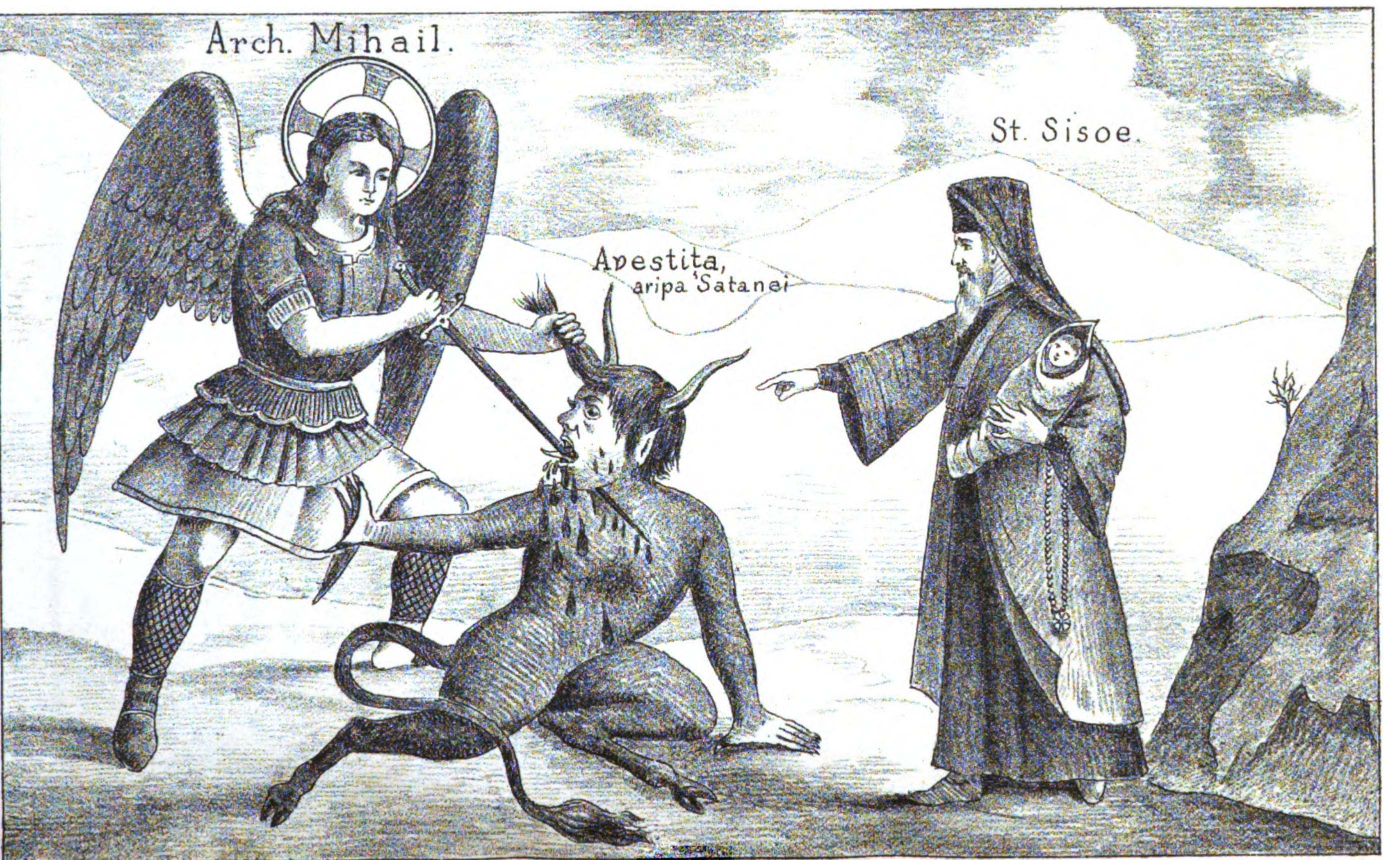

Fig. I.

Marianŭ, Nascerea la Românĭ, pag. 32.

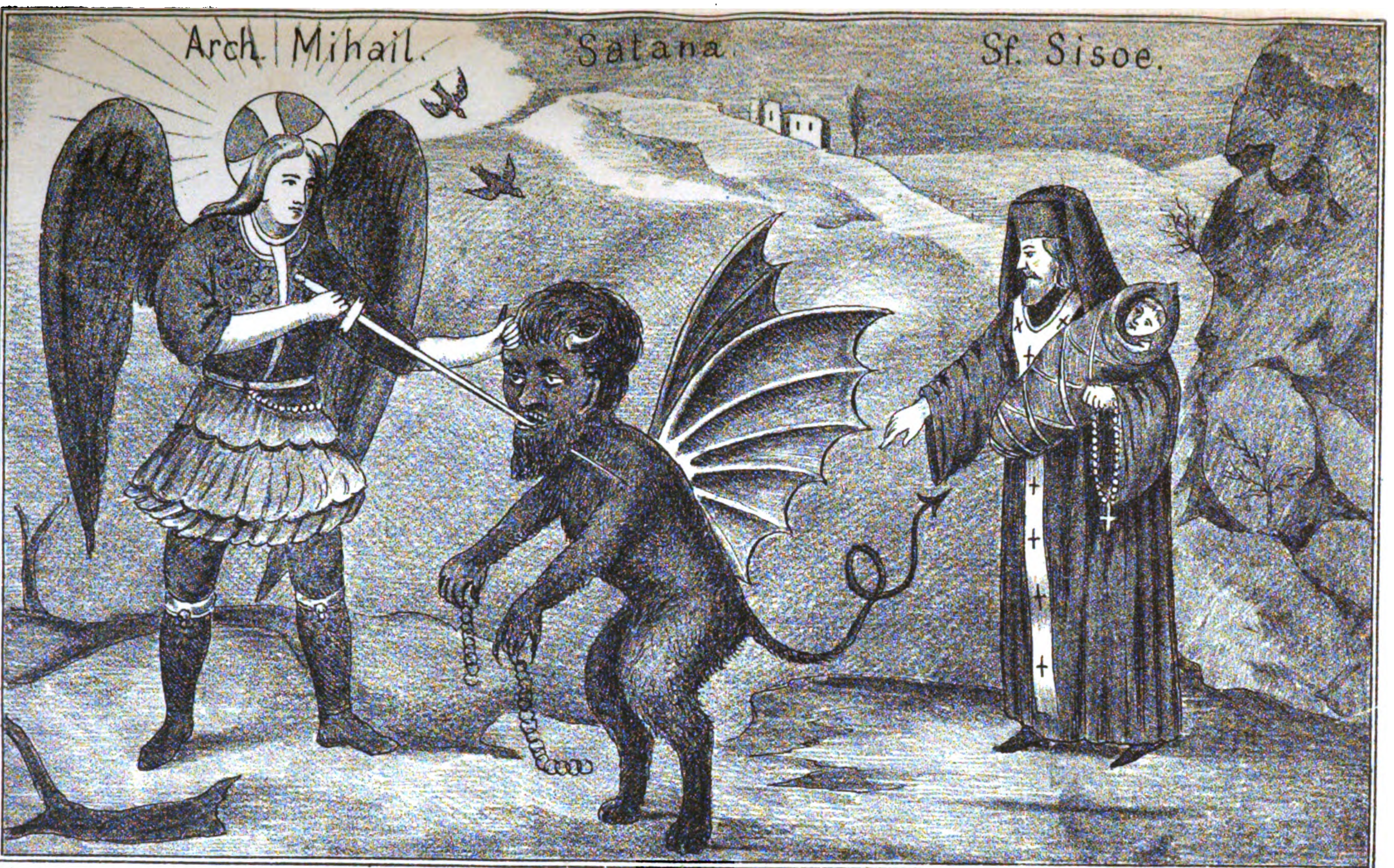

Fig. II.

Marianŭ, Nascerea la Românĭ, pag. 32.

rilorŭ şi a *fierbinţeleĭ*, de carĭ sunt cuprinse maĭ alesŭ femeile cele slăbănóge în timpulŭ nasceriĭ (1).

In fine, merită a fi amintitŭ aice încă şi aceea, că şi Româniĭ din unele părţĭ ale *Transilvanieĭ* încă credŭ că esistă unŭ spiritŭ necuratŭ şi rĕutăciosŭ, care omóră pre copiiĭ ceĭ nebotezaţĭ şi care se numesce *Baba Cója*.

Baba Cója, care corespunde fiinţeĭ mitologice germane «*Frau Brechta mit dem Klumpfuss*» şi care e regina tuturorŭ spiritelorŭ celorŭ necurate şi rele, are, după credinţa Românilorŭ transilvănenĭ, unŭ piciorŭ de fierŭ, unghiĭ de aramă la degetele mânelorŭ, şi unŭ nasŭ lungŭ de sticlă. Ea omóră pre copiiĭ nebotezaţĭ, iar sufletele lorŭ le închide în tufişe de socŭ, unde petrecŭ apoĭ până ce le putreḍesce corpulŭ.

Din causa acésta apoĭ Româniĭ nicĭ când nu strică saŭ sapă bucurosŭ socŭ (2).

Din cele arătate în şirele de maĭ sus resultă, după părerea nóstră, ca *Baba Cója* nu e alta, ci una şi aceeaşĭ fiinţă mitologică, care în Bucovina se numesce *Samca* şi *Spurcata*, iar în Ţéra-Românéscă *Samca* şi *Avestiţa*.

Rugăciunea, despre care ne-a fostŭ maĭ sus vorba, fiindŭ fórte rĕspândită în tóte ţĕrile locuite de Românĭ şi fórte adese-orĭ întrebuinţată, s'a prefăcutŭ cu timpulŭ în gura poporuluĭ de rîndŭ, care nu scie scrie şi cetì, şi maĭ cu sémă în gura babelorŭ descântătóre, într'unŭ *descântecŭ de Samcă* saŭ de *cīasŭ rĕŭ*, care se întrebuinţéză spre acelaşĭ scopŭ ca şi dînsa.

Decĭ dacă nu se află nimenĭ, care ar puté scrie rugăciunea

(1) Veḍĭ maĭ pe largŭ despre chipulŭ şi faptele Samceĭ precum şi despre rugăciunile şi mijlócele ce le întrebuinţéză Româniĭ contra eĭ, pe lângă studiile citate maĭ sus, încă şi «*Samca*» (din mitologia daco-română), studiŭ publ. de S. Fl. Marianŭ în «Amiculŭ familieĭ» an. IV. Gherla 1880, p. 70 şi 87.

(2) Dr. Heinrich v. Wlislocki, Aus dem Leben der Siebenbürger Rumänen, Hamburg 1889. p. 8.

acésta și a o dá femeiĭ îngreunate s'o pórte ca amuletŭ la sine, atuncĭ spre a evità orĭ și ce pericolŭ, care ar puté să se întîmple, se chiamă o babă sciutóre, aceea *îĭ descântă de Samcă.*

Iată și unŭ astŭ-felŭ de descântecŭ din *Ţéra Românéscă:*

Aŭ purcesŭ N. pe cale,
Pe cărare.
Când la jumĕtate de cale
A întâlnit-o o *Samcă*
Cu patru picióre,
Cu pĕrŭ de ursŭ îmbrăcată.
Bine o a'ntâlnitŭ
Trupu ĭ-o schimositŭ,
Pieptu ĭ-o stricatŭ,
Ochiĭ ĭ-o păinjenitŭ
Sângele ĭ-o bĕutŭ,
Carnea ĭ-o mâncatŭ,
Tóte puterile ĭ-o luatŭ.
Nime n-o vĕḑut'o
Nime n'o auḑit'o
Numaĭ Maica Domnuluĭ
Din pórta ceruluĭ,
O auḑit'o
Șĭ-o vĕḑut'o,
Șĭ-o întrebat'o:
—Ce te văicărezĭ
Și te câinezĭ?
—Cum nu m'oĭ văicărà,
Și cum nu m'oĭ câinà,
Că am purcesŭ pe cale,
Pe cărare,
Grasă
Și frumósă;
Când la jumĕtate de cale
M'o întâlnitŭ o Samcă
Cu patru picióre,
Cu pele de ursŭ îmbrăcată;
Trupulŭ mi l'a schimositŭ,
Pieptu mĭ-a stricatŭ,
Ochiĭ mĭ-a păinjenitŭ,
Sângele mĭ-a bĕutŭ,
Carnea mĭ-a mâncatŭ,
Puterea mĭ-a luatŭ,
Și nime nu m'o auḑitŭ,
Și nime nu m'o vĕḑutŭ!
Și ĭ-a ḑisŭ Maica Domnuluĭ:
— Du-te la cine scie descântà.
Cu mătura de a mătúrà,
Dela tine l'a depărtà;
Cu aculŭ l'a împunge
Și la străpunge,
Dela tine s'a duce;
Cu biciu l'a biciui,
Dela tine s'a pornì.
Peste marea négră l'a aruncà
Unde popa nu tócă,
Luĭ Dumneḑeŭ nu se rógă.
Acolo să-ĭ fie cina
Și odihna.
Și N. să rĕmâe luminată
Ca cristalulŭ de curată,
Cum Dumneḑeŭ a zidit'o
Și mă-sa ce a făcut'o.

Descântéculŭ acesta se descântă în treĭ lunĭ, în fie-care lună câte treĭ ḑile, și la fie-care dată câte de treĭ orĭ, carĭ

facŭ de 9 orĭ pe ḑi, cu unŭ paiŭ de mătură, cu unŭ acŭ şi o biciuşcă de găsitŭ, în rachiŭ, cu care se spală femeea şi din care şi bea (1).

Altŭ descântecŭ de Samcă din *Bucovina* şi anume din Vicovulŭ-de-sus, districtulŭ Rădăuţuluĭ, în care însă numele *Samcă* e schimbatŭ în *Borză* iar Arh. *Mihailŭ* e înlocuitŭ prin *Cosma* şi *Diaminŭ*=Dămianŭ, sună precum urméză:

Borză înborzată,
Borză blăstĕmată,
Cu dinţiĭ rînjiţĭ,
Cu ochiĭ beliţĭ,
C'urechĭ dâbalată,.
Cu gura căscată,
Cu mânĭ crĕpăciόse,
Cu mânĭ flotocόse,
In cotro aĭ purcesŭ
Cu dinţiĭ rînjiţĭ,
Cu ochiĭ beliţĭ?
— Am purcesŭ la N.
Ca s'o 'nspăimîntezŭ,
S'o înferbintezŭ
Şi s'o înfiorezŭ,
Să mĭ-o îngrozescŭ,
S'o fărmŭ, s'o sdrobescŭ,
Sângele să-ĭ beŭ
Viaţa să ĭ-o ieŭ,
Carnea să-ĭ mănâncŭ
Viaţa să ĭ-o stîngŭ!
—Tu Cosmă Diaminŭ!
Borza înborzată,
Borza blăstĕmată
Şi cĭasulŭ celŭ rĕŭ
Din N. N. scoteţi-lŭ
La mare duceţi-lŭ.
Pe l'apusŭ de sόre,
La marea cea mare,
Că acolo este
O mrénă galbĕnă
Cu cόda gémĕnă.
Pe-aceea cătaţi-o
Şi înspăimîntaţi-o
Şi înferbîntaţi-o,
Fărmaţi-o,
Ingroziţi-o,
Sdrobiţi-o,
Inima scoteţi-ĭ,
Sângele beţi-ĭ,
Carnea mâncaţi-ĭ
Viaţa luaţi-ĭ.
Că carnea (Ileniĭ)
Nu e de mâncatŭ,
Că-ĭ de câne turbatŭ.
Mergeţĭ în fuga mare
La ostrovulŭ mare,
Că acolo este
O mrénă galbĕnă,
Cu cόda gémĕnă.
Pe-aceea cătaţi-o
Şi înspăimîntaţi-o,

(1) Lupaşcu, Medicina babelorŭ, p. 8.

Și înfierbîntați-o,
Și înfiorați-o,
Fărmați-o,
Ingroziți-o,
Sdrobiți-o,
Inima scoteți-ĭ,
Sângele beți-ĭ,
Carnea mâncați-ĭ
Viața luați-ĭ.

Acolo locuițĭ,
Acolo să periţĭ
Ca róua de sóre,
Ca spuma de mare.
N. să rĕmâe curată
Și luminată
Cum e de Dumneḑeŭ lăsată,
Sănĕtósă
Și voiósă! . . .

Descântătórea, care descântă descântecuĭŭ acesta, iea unŭ vasŭ, bună óră o strachină, pune într'însa aghiasmă, orĭ și rachiŭ, — ce se întîmplă, — și rostindŭ cuvintele de sus asupra vasuluĭ dă puțină apă saŭ rachiŭ, în chipulŭ acesta descântatŭ, femeiĭ ca să guste, iar cu restulŭ o spală (1).

Făcêndu-se acésta, credŭ Românceele din Bucovina, că *Samca* saŭ *Spurcata* nu se póte maĭ multŭ apropiă de femeea îngreunată.

(1) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ.

V.

NASCEREA.

In tóte țěrile locuite de Românĭ este datină, ca femeile îngreunate, când vĕdŭ că se apropie ḑiua ca să nască, să se ducă la biserică ca să se mărturiséscă și să se cuminice.

In părțile Oravițeĭ din *Banatŭ* femeea, care a ajunsŭ în stare bine-cuvîntată, adecă care simțesce că i s'a apropiatŭ acuma timpulŭ ca să nască, iea apă într'o ólă și aruncându-o peste stréșina caseĭ, o sprijinesce cu unŭ ciurŭ, din jos de care să fie unŭ blidŭ saŭ altŭ vasŭ, și ḑice:

— «Cât pestesce apa pe stréșină, și cât pestesce apa în ciurŭ, atâta să pestéscă și băiatulŭ saŭ fata;» saŭ: «cum nu stă apa pe stréșină, așa să nu pótă sta băiatulŭ saŭ fata.»

Apoĭ o bea de treĭ orĭ, făcêndu-șĭ înainte cruce și din care îșĭ udă puținŭ și pântecele (1).

(1) Aurelŭ Iana, «Credințe la nascerĭ, din părțile Oravițeĭ,» în «Familia» an. XXV. Oradia-mare 1889 No. 41, p. 483 și No. 51, p. 603 și 604;—com. de d-lŭ Ios. Olariŭ din Domanŭ.

Iea apoĭ unŭ oŭ, îlŭ pune în spuza foculuĭ şi când pocnesce oulŭ eşindŭ dintr'însulŭ albuşulŭ şi gălbĕnuşulŭ, rostesce din noŭ cuvintele de maĭ sus (1).

Curêndŭ după acésta se duce la o punte peste o apă, avêndŭ cu sine o *frîmbie* (legătură) de *breciri*, pe care le slobóde de pe punte în apă în spre partea ce curge rîulŭ şi ḑice: — Câtŭ pestesce apa sub punte, atâta să pestéscă pruncùlŭ saŭ prunca!

Venindŭ apoĭ a casă, ia *plosconiță* de cânepă (2), şi *loboḑitură* de móră (3), pe carĭ aprinḑêndu-le se afumă. După acésta merge la o vrăjitóre spre a-ĭ descântà de lécŭ.

Cele maĭ usitate descântece, carĭ se descântă la acéstă ocasiune, sunt: descântecŭlŭ *de pază*, de *isdatŭ* şi de *întorsŭ*.

Descântarea de *pază* se face totŭ d'a-una Marția în urmàtorulŭ chipŭ: Descântătórea iea o frîmbie de brecirĭ, din care mĕsură treĭ coțĭ, şi ḑice:

Pe cotŭ am cotitŭ,
Pază am sprijinitŭ,
Pază dela améḑĭ,
Pază de séră,
Pază dela mieḑulŭ nopțiĭ,
Pază din vĕrsatulŭ zorilorŭ,
Pază venită,
Pază năprătită,
Pază întâlnită,
Pază mânată,
Pază cu muma codruluĭ,
Pază cu moşu codruluĭ,
Pază cu fata pădurìĭ.

---

(1) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ.
(2) Flórea de cânepă de vară.
(3) Prima făină măcinată de petrele nouĕ de móră

Iea apoĭ un cuțitŭ cu care face semnŭ pe breciri ca și cum le-ar tăia și ḑice:

Nu taĭ brecirile,
Ci taĭ muma codruluĭ,
Moșu codruluĭ,
Cu fata codruluĭ.
Taĭ tóte pezele,
Tóte năprătiturile.
Cu cuțitulŭ le-am tăiatŭ
Și 'napoĭ le-am înturnatŭ.

Merge atuncĭ în grădină, avêndŭ cu sine și cămașa bolnaveĭ și puțină făină de grâŭ și o bucată de pânză, care este așternută lângă o buriană numită *scévă*. Face din făină nouĕ colacĭ pe degetulu celŭ micŭ dela mâna dréptă, îĭ pune iarășĭ pe pânză și pe fie-care pune câte unŭ cruceŭ. In jurulŭ acestora înșiră apoĭ brecirile și pe tóte le ocolesce cu cărbunĭ aprinșĭ pe unŭ vătralŭ cu tămâe și ḑice:

Pază venită,
Pază năprătită,
Iacă te cinstescŭ
Și te dăruescŭ
Cu nouĕ colacĭ de grâŭ,
Cu o pânză nouă
Să te lașĭ de cea betégă,
Să n'o strînescĭ,
Să nu o pocescĭ.

Tóte acestea le lasă apoĭ acolo până diminéță. Diminéța (Miercurĭ) merge descântătórea și vede de cum-va s'a veștejitŭ buruiana și din colacĭ óre mâncatŭ e? și daca da, atuncĭ femeea, pentru care se descântă, are lécŭ și nasce în césŭ bunŭ, iar dacă colaciĭ nu sunt mâncațĭ, este semnŭ rĕŭ.

Se crede că în nópte aceea vine o insectă négră, numită *Pază*, care mănâncă din colacĭ și róde rădĕcina burueneĭ

şi prin acésta făcêndu-i-se în destulŭ, nu maĭ pocesce pre bolnavă.

Cămaşa se dă spre îmbrăcare femeiĭ celeĭ ce pătimesce, iar cu brecirile se încinge, însă pânza şi cruceriĭ rĕmânŭ descântătóreĭ de lécŭ şi pentru ostenélă

După acésta, venindŭ maĭ pe urmă descântătórea la patulŭ bolnaveĭ ca să-ĭ descânte de *izdatŭ*, îşĭ face cruce de treĭ orĭ şi ḑice:

Crepĭ izdate
Necurate
Odată;
Crepĭ izdate
Necurate
De douĕ orĭ;
Crepĭ izdate
Necurate
De treĭ orĭ;
Crepĭ izdate
Necurate
De patru orĭ;
Crepĭ izdate
Necurate
De cincĭ orĭ;
Crepĭ izdate
Necurate
De şése orĭ;
Crepĭ izdate
Necurate
De şépte orĭ;
Crepĭ izdate
Necurate
De şépte-ḑecĭ de orĭ şi şépte.
Şi să fugă netrebnicŭ,
Ogrisîtŭ,
Urîtŭ
Izdatŭ,
Din capŭ, din mânĭ,
Din vênĭ,
Din picióre,
Din inimióre,
Din jigîricióre,
Din fiere,
Din putere,
Din crescetŭ până 'n degeţele.
Ieşĭ din tóte închieturile
Şi să apucĭ pădurile,
In codri muţĭ
Şi surḑĭ,
Unde nu-ĭ ieşchie (aşchie) sărită
De voinicŭ tăiată,
Nicĭ glasŭ de cocoşŭ,
Să se ducă'n petri muşchiate,
Ne maĭ umblate!

In fine, temêndu-se bărbatulŭ saŭ altulŭ óre-care dintre familianţĭ ca nu cum-va prin vre o vrajă să se vatĕme femeea bolnavă, iea cămaşa acesteia şi o duce la descântătóre spre a-ĭ descânta *de întorsŭ*.

Descântătórea, luândŭ cămașa, o întórce în continuŭ și pe fațǎ și pe dosŭ până descântă și ḑice:

Cine-o fi făcutŭ cu una
Io-ĭ întorcŭ cu douĕ,
Cine-o fi făcutŭ cu douĕ
Io-ĭ întorcŭ cu treĭ,
(Până la nouĕ)
Cu nouĕ noĭ,
Cu nouĕ-ḑecĭ de boĭ
Indĕrĕptŭ înapoĭ.
Și maĭ înfocate
Și maĭ pipĕrate,
Tóte făcăturĭ,
Tóte mânăturĭ,
Tóte unsurĭ.
De o fi unsŭ
De o fi pusŭ
Vrăjĭ pe N.
Napoĭ să se'ntórcă.
De-o fi mânatŭ de străinĭ
De vecinĭ
Napoĭ să se'ntórcă,
De-o fi din Hale
Lécŭ să slobódă.
De-o fi dela Dumneḑeŭ
Mila să-șĭ întórcă.
Să se întórcă
Și maĭ înfocatŭ
Și maĭ mâniatŭ
Beteșugurile,
Visurile rele,
Visurile grele
Dela N. N. (1)

După cele arătate până aicĭ femeea nu se depărtéză de felŭ de pe lângă casă. Iar când o cuprindŭ durerile nascerii începe a pregăti tóte cele trebuincióse pentru copilŭ, precum și patulŭ în care are să petrécă totŭ timpulŭ câtŭ va fi bolnavă, iar bărbatulŭ e celŭ d'întâiŭ, care alérgă după *mósă.*

Sosindŭ móșa, lucrulŭ eĭ celŭ d'întâiŭ este ca tóte cele trebuincióse la *moșitŭ* să-ĭ fie dindemână (2).

Intre multe altele trebue să fie pe lângă patŭ și o *țévă*, ca fiindŭ pericolŭ de mórte, să-ĭ pótă inspira aerŭ pe grumazŭ, saŭ fiindŭ astupatŭ, o femee sciutóre îĭ scóte ceva materie de pe grumazŭ, prin care s'a împedecatŭ respirarea (3). Depărtéză apoĭ pre toțĭ copiiĭ ceĭ maĭ marĭ, dacă sunt, de acasă, trimițêndu-ĭ în vecinĭ saŭ pe la consângenĭ, ca să se

(1) Aurelŭ Iana, «Credințe la nascerĭ, din părțile Oravițeĭ,» în «Familia,» an. XXV. Oradia-mare 1889, No. 41, p. 483, No. 51, p. 603 și 604.

(2) Pretutindene în Bucovina.

(3) A. Iana, *Familia* cit. p. 483.

jóce, căcĭ copiilorŭ maĭ mărișorĭ nu le este încuviințatŭ a petrece în odaia, unde se află muma lorŭ. Ceĭ maĭ micĭ de regulă se scotŭ în altă odae saŭ, după împrejurărĭ, rĕmânŭ și acolo.

Bărbatuluĭ, în totŭ timpulŭ nasceriĭ, îĭ este iertatŭ a intrà în odaia soțieĭ sale. Despre unele femeĭ se ḑice chiar că nicĭ nu potŭ nasce, pâna ce nu vinŭ bărbațiĭ lorŭ și asistă la actulŭ nasceriĭ (1). Nu-ĭ este însă iertatŭ nicĭ luĭ și nicĭ móșeĭ a istorisì despre casurĭ nenorocite (2). Ceĭ maĭ mulțĭ bărbațĭ însă nu staŭ în casă, unde se află soțiile lorŭ, parte pentru că nu sunt nicĭ de cum suferițĭ de soțiile lorŭ, parte din causă că sunt prea miloșĭ (3).

In părțile *Oravițeĭ* nemijlocitŭ înainte de ce nasce femeea se pune lângă patŭ o furcă de torsŭ, unŭ toporŭ și o botă (măciucă), însemnândŭ că de va nasce pruncă, să tragă la furcă, iar de se va nasce pruncŭ ca să tragă la toporŭ saŭ botă, ḑicêndŭ:

De va fi fată
Să iasă la furcă,
De va fi feciorŭ
Să iasă la toporŭ (4).

Dacă móșa se pricepe bine la moșitŭ, dacă *e ușóră la mână*, femeea bolnvă nu se muncesce multŭ, ci îndată *hălăduesce*.

Când o femee nasce greŭ se pune în genunchĭ și începe a se ruga.

Romaniĭ credeaŭ că îngenunchiarea grăbesce nascerea (5).

In unele părțĭ ale *Transilvanieĭ*, când o femee nu póte să nască, bea apă de pe icóna Maiciĭ Domnuluĭ, iar bărba-

---

(1) In Bucovina, com. de d-lŭ V. Turturénŭ și alțiĭ.
(2) A. Iana, *Familia*, an. XXV, p. 483.
(3) In Bucovina, com. de d-lŭ Vict. Tocariŭ și V. Turturénŭ.
(4) A. Iana, Familia, an. XXV. p. 483.
(5) L. Preller, Römische Mythologie. Dritte Auflage. II. Bd. Berlin 1883. p. 209.

tulŭ eĭ dă cu pușca peste casă, și mósa de treĭ orĭ cu piciorulŭ în ușă (1).

In alte părțĭ, totŭ din *Transilvania*, când începŭ durerile nasceriĭ, bărbatulŭ iea două topóre și le înplântă încrucișŭ în unulŭ dintre stâlpiĭ acoperemîntuluĭ dela casă (2).

Unele móșe din *Bucovina* vĕḑêndŭ că femeea nu póte iute nasce, punŭ sub așternutulŭ eĭ unŭ toporŭ, unŭ cuțitŭ saŭ altŭ lucru de metalŭ, anume ca să-ĭ alineze durerile și să grăbéscă nascerea (3).

Alte móșe, nu numaĭ din *Bucovina* ci și din *Ungaria*, sunt de părere că, afară de dînsele, altuia nimĕruĭ nu-ĭ e iertatŭ să scie că cutare femee se trudesce de nascere, pentru că câțĭ ómenĭ vor sci, atâtea óre nu va puté femeea nasce (4).

In *Macedonia*, când o femee este aprópe să nască, se ieaŭ tóte precauțiunile de mumă-sa saŭ de sócra eĭ, ca să nu afle cum-va veciniĭ saŭ rudele de momentele nasceriĭ. Îndată ce se manifestă primele durerĭ, o femee bĕtrână chémă o *babă* (móșă), care trebue să vie pe ascunsŭ, ca să nu o afle nimenĭ, căcĭ este credință în poporŭ, ca și în Dacia traiană, că femeea nasce cu mare anevoe, dacă lumea scie despre acestŭ lucru.

Simplulŭ faptŭ că o femee scie că alta are să nască esplică, după credința Macedonenilorŭ, truda la facere, și pentru a ușura pre bolnavă, se chémă femeea presupusă că are cunoscință, s'o stropéscă cu apă din gură, saŭ s'o afume cu o bucățică din vestmîntulŭ cu care e îmbrăcată.

În *Vlaho-Clisura* este obiceiulŭ numaĭ, că aceea femee să-șĭ scótă veriga din degetŭ și s'o pună la bolnavă (5).

(1) Călindarulŭ poporuluĭ pe anulŭ comunŭ 1889, an. IV. Sibiiu, p. 73. — com. de d-lŭ B. Iosofŭ.

(2) Dr. H. v. Wlislocki, op. cit. p. 7.

(3) Com. de d-lŭ Tocariŭ, învĕțătorŭ în Valea-Putneĭ.

(4) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ, și d-lŭ Elia Popŭ.

(5) T. T. Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ poporuluĭ românŭ din Macedonia, în «Convorbirĭ literare,» an. XXVI. Bucurescĭ 1892, p. 39.

Nesciindŭ nime şi cu tóte acestea neputêndŭ nasce, atuncĭ móşa iea şi întórce tóte lucrurile din casă, câte se potŭ întórce, şi anume: coveţĭ, lopeţĭ, cociorvă, vătraiŭ, mătură, óle, ceaóne etc. în credinţă că în urma acésta va nasce maĭ uşorŭ.

Întîmplându-se ca atuncĭ, când se trudesce femeea de nascere, să vie cine-va străinŭ la acea casă, móşa prindêndŭ de veste, îĭ iase de grabă înainte şi-ĭ dice, dacă e bărbatŭ: «nu te băga în nuntru că ţĭ-orŭ lua cuşma orĭ pălăria!» iar dacă e femee: «nu întra că ţĭ-orŭ lua brâneţele!»

De cum-va însă a întratŭ pe nesciute şi pe nesimţite în casă, atuncĭ nu-ĭ daŭ drumulŭ să mérgă de unde a venitŭ, ci-lŭ ţinŭ în casă până după nascerea pruncluĭ. Dacă s'ar lăsa să mérgă, ar urma o nascere şi maĭ grea (1).

In *Banatŭ* precum şi 'n alte părţĭ, din contră, cum a simţitŭ femeea simptónele nasceriĭ, carĭ se numescŭ *curmăturĭ* saŭ *strînsurĭ*, şi nu póte nasce în restimpŭ de o óră, iea tămâe orĭ smirnă, şi maĭ alesŭ de aceea ce o are din cădelniţa preotuluĭ dela sĕrbătorĭ marĭ, precum: Crăciunŭ, Botezŭ şi Pascĭ, despre care crede ea că-ĭ cu multŭ maĭ folositóre; o pune pe cărbunĭ aprinşĭ, îşĭ face cruce şi, afumându-se cu dînsa, se rógă luĭ Dumnedeŭ, şi maĭ cu sémă la preacurata fecióră Maria, în speranţă că acésta, ca protectórea femeilorŭ ce nascŭ fiĭ, cunoscêndŭ durerile şi greutăţile nasceriĭ, macar că ea n'a născutŭ în durerĭ şi chinurĭ ca femeile cele pĕcătóse, se va pune pentru dînsa pe lângă fiulŭ sĕŭ, şi acesta, ca Dumnedeŭ a-totŭ-puternicŭ, îĭ va ajuta şi uşura greutăţile nasceriĭ (2).

Dacă cu tóte acestea femeea bolnavă totuşĭ nu póte nasce de grabă, dacă *îngăduesce* şi se chinuesce maĭ multe

---

(1) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ şi d-lŭ Elia Popŭ.
(2) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ şi I. Popovicĭ.

óre saŭ chiar și ḑile întregĭ, atuncĭ este datina în *Bucovina* și *Moldova* că se adună maĭ multe muerĭ la unŭ locŭ, maĭ alesŭ dintre némurĭ, și se consultă între olaltă ce e de început și de făcutŭ? Unele dintre femeile adunate, fiindŭ de părere că póte pruncululŭ are o construcție puternică, și din causa acésta mă-sa nu-lŭ póte nasce de grabă, altele iarășĭ că póte bolnava s'a ostenitŭ prea tare pe timpulŭ purtăriĭ, saŭ n'a umblatŭ de ajunsŭ, ci a statŭ maĭ multŭ pe acasă, saŭ că pruncululŭ e prinsŭ prin ceva în năuntru, întrebuințéză tóte mijlócele ce cugetă ele că ar puté folosi și grăbi nascerea. Și iarășĭ altele, creḑêndŭ că *i-a făcutŭ cine-va pe ursită*, adecă vre-o fată bĕtrână — stătută, ce a trasŭ maĭ nainte nădejdea bărbatuluĭ eĭ, saŭ vre-o vĕdană, căreia i-a muritŭ bărbatulŭ, și acuma, umblândŭ cu vrăjĭ și făcĕturĭ, i-a făcutŭ să móră anume ca bărbatulŭ bolnaveĭ maĭ târḑiŭ s'o ien pe dînsa de soție, sunt de părere ca, de cum-va nu i-a *desfăcutŭ* saŭ *întorsŭ* maĭ înainte de ce a apucatŭ a se bolnăvi, să-ĭ desfacă acuma (1).

Credința din urmă maĭ cu sémă e fórte respândită la poporulŭ de rîndŭ. Din causa acésta apoĭ, în credința sa cea deșartă, poporulŭ în casurĭ de acestea alérgă până și prin alŭ treilea satŭ, ba une-orĭ și maĭ departe, până ce află și aduce pre nisce babe saŭ moșnegĭ, despre carĭ aŭ auḑitŭ că arŭ puté *desface de ursită*, și care desfacere babele vrăjitóre o întrebuințéză la tóte bólele cele maĭ grele, precum: *lungórea*

(1) Com. de maĭ multe Românce din Bucovina, precum și de d-niĭ G. Tomoiagă, cant. bis., și V. Turturénŭ, preotŭ: «Când e o femee spre nascere, în cele treĭ lunĭ din urmă și o lună după nascere, dușmancele îĭ potŭ *face pe ursită*, și când are să nască, potŭ s'o omóre. Dacă femeea capĕtă înainte de nascere de repețite orĭ *cercărĭ*, e unŭ semnŭ că i-a făcutŭ cine-va, deci e bine să se caute și *să-șĭ desfacă de ursită*. Asemenea e bine să-șĭ alégă de patronŭ unŭ sfîntŭ, care s'o păzéscă și feréscă.»

Com. de M. Nistorŭ și alte românce din Mălinĭ în Moldova: «Dacă se întîmplă la facere *că o pălesce de ursită*, și nu se află nime ca să-ĭ desfacă, atuncĭ móre.»

nebună, felurite frigurĭ, la durerĭ de dințĭ și de măsele și la durere de capŭ, însă maĭ cu sémă la nascere.

Decĭ, presupunêndu-se că bolnaveĭ i s'a făcutŭ pe ursită și temêndu-se ca nu cum-va sĕ móră în cele maĭ crâncene durerĭ ale nasceriĭ și ale ursiteĭ și pe urmă să-ĭ ocupe loculŭ fata bĕtrână saŭ vĕduva, care i-a făcutŭ pe ursită, una dintre femeile adunate, care se pricepe în ale descântăriĭ, apucă de grabă unŭ *toporŭ*, merge maĭ întâĭ în unghiulŭ caseĭ de către icóne spre rĕsăritŭ; și, făcêndŭ acolo cruce cu toporulŭ, ḑice:

Ho! vacă roșă,
Poroșă,
(Ho! vacă négră
Ponégră) (1)
Nu te asuprì;
Nu te nărăvì,
Nu te năvălì,
Nu te năpăstì,
Copiiĭ nu-mĭ scrăcì!
Nu te-amestecà,
Nu te apucà,
Nu amestecà
Copiiĭ tĕĭ cu acesteià!
Nu te apucà,
Nu-țĭ amestecà
Blidele
Și lingurile,
Și strachinele
Ólele,
Tindeicile
Și strecurătorile,
Casa
Și masa,
Că de te-ĭ apucà
Și te-ĭ amestecà
Cu toporulŭ acesta,
Capulŭ țĭ-oiŭ tăià!

După ce a sfîrșitŭ da rostitŭ cuvintele acestea, împlântă toporulŭ în unghiulŭ caseĭ. Apoĭ merge la cele-lalte unghiurĭ și face asemenea. In urmă se duce la *meșter-grindă*, de este, împlântă într'acésta toporulŭ din tóte puterile, și acolo îlŭ lasă apoĭ peste tótă nóptea următóre. In chipulŭ acesta crede și ḑice descântătórea că légă pre femeea ce-a ursitŭ, și deslégă pre cea îngreunată, care, născêndŭ, se mântuesce de mórte și se însănĕtoșéză (2).

---

(1) Adecă după cum e fată saŭ vĕduvă, despre care se presupune că arŭ fi făcutŭ femeiĭ bolnave pe ursită.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

Altŭ descântecŭ, totŭ *de ursită*, şi anume din Satulŭ-mare, districtulŭ Rădăuţuluĭ, care asemenea se descântă nu o dată femeilorŭ ce nu potŭ nasce, şi maĭ alesŭ celorŭ maĭ tinere, sună precum urméză :

Ho vacă roşă,
Poroşă!
Ho vacă négă
Ponégră!
Ho haită fărmecătóre,
Ho haită de fată mare,
Hochĭ înapoĭ să te 'ntorcĭ
Dela N. N.
Că de nu te-ĭ înturna,
Eŭ îndată voiŭ lua
De-unde-orŭ fi, de-unde-oiŭ afla
Vr'o câţĭ-va ţeruşĭ
Orĭ nisce ţepuşĭ
Şi ţi le-oiŭ bate
In creştetulŭ capuluĭ,
Şi ţi le-oiŭ scóte în ochĭ
Şi ţi le-oiŭ bate în ochĭ,
Şi le-oiŭ scóte în măsele
Şi le-oiŭ bate în măsele,
Şi le-oiŭ scóte în andrele
Şi le-oiŭ bate în andrele,
Şi ţi le-oiŭ scóte în pieptŭ
Şi ţi le-oiŭ bate în pieptŭ,
Şi le-oiŭ scóte în plămâĭ
Şi ţi le-oiŭ bate 'n plămâĭ,
Şi le-oiŭ scóte 'n inimă
Şi le-oiŭ bate 'n inimă,
Şi le-oiŭ scóte în rărunchĭ
Şi le-oiŭ bate în rărunchĭ,
Şi ţi le-oiŭ scóte în splină
Şi ţi le-oiŭ bate în splină,
Şi ţi le-oiŭ scóte în şele
Şi ţi le-oiŭ bate în şele,
Şi le-oiŭ scóte în şedutŭ
Şi le-oiŭ bate 'n şedutŭ,
Şi ţi le-oiŭ scóte în cópse
Şi ţi le-oiŭ bate în cópse,
Şi le-oiŭ scóte în genunchĭ
Şi ţi le-oiŭ bate 'n genunchĭ,
Şi ţi le-oiŭ scóte în pulpă
Şi ţi le-oiŭ bate in pulpă,
Şi ţi le-oiŭ scóte în fluerŭ
Şi ţi le-oiŭ bate în fluerŭ,
Şi ţi le-oiŭ scóte în glesnă
Şi ţi le-oiŭ bate în glesnă,
Şi le-oiŭ scóte în călcâiŭ.
Şi ţi le-oiŭ bate 'n călcâiŭ
Şi le-oiŭ scóte în căpută,
Şi ţi le-oiŭ bate 'n căpută,
Şi le-oiŭ scóte 'n degetulŭ celŭ mare
Şi le-oiŭ arunca în cale.
—Bună calea, juncanŭ negru!
—Mulţumescu-ţĭ N. N!
—Hochĭ înapoĭ să te 'ntorcĭ,
Că de nu te-ĭ înturna,
Eŭ locŭ că mĭ-oiŭ aţiţa,
Bolohanĭ voiŭ 'nfierbînta
Şi te-oiŭ arde şi te-oiŭ frige
Până ce mi te veĭ stînge;
Şi apoĭ mi te-oiŭ luà
Şi 'n móră te-oiŭ măcinà,
Şi 'n vêntŭ că te-oiŭ vênturà,
Să nu remâĭ de felŭ
Nicĭ câtŭ unŭ grăunte de macŭ
In 44 despicatŭ

In mare aruncatŭ.
N. să rĕmâe curată,
Luminată,
Ca argintulŭ strecuratŭ
Ca aurulŭ celŭ curatŭ
Ca sórele luminatŭ,
Ca mă-sa când a născut'o.
Iar faptulŭ
Şi totŭ datulŭ
Şi-aruncatulŭ,
Tótă făcĕtura
Si-aruncătura
Să péră
Să respéră,
Cum piere spuma pe mare
Şi stupitulŭ în cărare
Şi bruma de sîntulŭ sóre.

Sîlşindŭ descântórea de rostitŭ cuvintele acestea, carĭ se repeţescŭ de 3—9 orĭ, stupesce după fie-care descântare asupra bolnaveĭ ca să se depărteze totŭ rĕulŭ dela dînsa (1).

Unele descântătóre din *Transilvania* desfacŭ saŭ întorcŭ într'unŭ caşŭ ca acesta în următorulŭ modŭ: ieaŭ apă sfinţită dela Bobotéză şi turnându-o într'unŭ vasŭ noŭ, daŭ femeeĭ suferinde să bea de treĭ orĭ dintr'însa; apoĭ spĕlându-ĭ totŭ de atâtea orĭ corpulŭ, rostescŭ în gura mare următorulŭ descântecŭ:

Nemernica mea!
Nu tuna în curtea mea,
Nu tuna 'n poĭata mea,
Nu mulge vaca mea,
Nu tuna în casa mea,
Nu şedea pe vatra mea!
Nu te culca 'n patulŭ meŭ!
Nicĭ cu bărbatulŭ meŭ!
Tu vĕduvă grasă,
Tu fată rĕmasă!
Să eşiţĭ din femeea acésta,
Din osulŭ spinăriĭ,
Din baerele inimeĭ,
Din sgârciulŭ nasuluĭ,
Din têmplele capuluĭ,
Din rădĕcina măselelorŭ,
Din vinele grumajilorŭ,
Din lumina ochilorŭ,
Din mĕduva spinăriĭ,
Din născutŭ,
Din şedutŭ,
Că voĭ, de nu veţĭ înturna,
Prin inimă vĕ voiŭ săgeta.
Să vĕ duceţĭ, unde-sŭ
Două măturĭ după uşă! (2)
Acolo să locuiţĭ,

(1) Com. de d-lŭ Panc. Prelipcénŭ, învĕţătorŭ în Şcheia.
(2) In casa, unde staŭ două măturĭ după uşă, se crede că e multă céltă şi gâlcévă, şi prin urmare puţinŭ norocŭ.

Să vĕ îmbĕtrâniţĭ!
N. să rĕmâe curată,
Luminată,
Cum e de Dumneḑeŭ lăsată!
De la noĭ numaĭ isbânda,
Dela Dumneḑeŭ dobânda!

Descântătórea rostesce cuvintele acestea de treĭ orĭ după olaltă şi anume cu uşa deschisă. In urmă tămâiază odaia cu tămâe, anume ca să depărteze spiritulŭ celŭ rĕŭ alŭ facerii pe ursită şi din odae, de cum va acesta se maĭ află óre-unde ascunsŭ într'însa. Iar vasulŭ îlŭ îngrópă pe la mieḑulŭ nopţiĭ într'unŭ locŭ pe unde numaĭ rarŭ se umblă (2).

In fine, o seamă de românce, creḑêndŭ că femeea îngreunată arŭ fi de cine-va diochiată, şi din causa acéstă nu póte să nască, îĭ descântă şi *de diochĭ* în următorulŭ chipŭ:

Descântătórea iea maĭ întâĭ nouĕ cărbunĭ aprinşĭ şi-ĭ aruncă într'unŭ vasŭ cu apă ne'ncepută; după aceea iea nouĕ bucăţele de fierŭ de găsitŭ saŭ treĭ frigărĭ, le légă pre tóte la unŭ locŭ cu o brăţare de cósă, le pune la încălḑitŭ şi apoĭ, scoţêndu-le din focŭ şi începêndŭ a descânta cu dînsele apa din vasulŭ, în care s'aŭ aruncatŭ maĭ nainte ceĭ nouĕ cărbunĭ aprinşĭ, ḑice:

Sub o salce rĕsădită
Şade-o fată despletită
Cu unŭ ochiŭ de apă
Şi unulŭ de focŭ,
Şĭ-o datŭ celŭ de apă
Peste celŭ de focŭ,
Şi cum l'o cuprinsŭ
Pe locŭ l'o şi stînsŭ.
Aşa să se stîngă,
Şi să mi-se ducă
Diochiulŭ de la N.
Diochiulŭ de omŭ negru,
Ponegru;
Diochiŭ de femee négră,
Ponégră;
Diochiŭ de fată négră,
Ponégră,
Diochĭ de câmpŭ veşteḑitŭ,
Diochiŭ de vêntŭ rĕŭ cumplitŭ,
Diochiŭ de multe

(2) Robert Prexl-Mühlbach, Besprechungsformeln der Rumänen in Siebenbürgen, în «Zeitschrift für Volkskunde,» II Bd. 2. Heft. Leipzig 1889. p. 78.

Și mĕrunte:
De strigare,
Restrigare,
Și căscare;
De răhnă
Și ne-odihnă...
Pasĕre albă,
Cu dalbă!
Picĭ de icĭ, picĭ de colea,
Picĭ dela nepóta mea.
Picĭ diochiŭ
Dintre ochĭ!
Să nu rĕmâe rĕŭ.
In trupulŭ sĕŭ
Câtŭ unŭ firŭ de macŭ
In patru despicatŭ,
In drumŭ aruncatŭ,
Să pice,
Să respice
Ca róua de sóre,
Ca stupitu 'n cărare,
Ca spuma de mare.
N. să saie,
Să resaie
Curată,
Luminată,
Ca Dumnedeŭ, când o făcut'o,
Ca maica-sa, când o născut'o
Ca argintulŭ străcuratŭ,
Ca aurulŭ celŭ curatŭ,
Ca sórele pe seninŭ
In vecĭ, amin!
Dela mine descânteculŭ,
Dela Maica Domnuluĭ léculŭ!

După rostirea de treĭ orĭ a acestorŭ cuvinte, descântătórea spală cu o parte de apă descântată pre femeea ce se crede a fi diochiată pe faţă și pe têmple, o parte i-o dă de bĕutŭ, iar restulŭ dimpreună cu cărbuniĭ îlŭ aruncă pe unŭ parŭ (1).

La *Romanĭ*, loculŭ descântătórelorŭ române de astădĭ îlŭ ocupaŭ două deiţe, numite *Carmentes*, carĭ, ca și descântătórele nóstre, ajutaŭ femeilorŭ îngreunate a nasce nu numaĭ prin rostirea de descântece și formule magice, ci în acelașĭ timpŭ puindŭ și singure mâna; de aceea se și deosebiaŭ ele între olaltă numindu-se una *Prosa* saŭ *Porrima* iar ceealaltă *Postverta*, adecă după cum sosia copilulŭ pe lume: cu capulŭ saŭ întorsŭ (2).

(1) Dict. de Aniţa Pletosŭ din Rădășenĭ și Gafiţa a luĭ Niculaĭ Iacobŭ a Luchi, din Mălinĭ, comune în Moldova, judeţulŭ Sucéva.
(2) L. Preller, Röm. Myth. II, p. 208—209.

In unele părţĭ din *Bucovina*, precum bună-óră în Poiana-Stampiĭ respective Piluganĭ, cum *a hălăduită* femeea şi noŭ născutulŭ a sositŭ pe lume, móşa care l'a *rădicatŭ*, nemijlocitŭ după ce l'a prinsŭ în mânĭ, i-a tăiatŭ şi legatŭ buriculŭ, ḑice, dacă e băiatŭ:

Acestŭ băiatŭ,
Ce l'am rădicatŭ,
Să fie norocosŭ
Şi mintosŭ
Şi voiosŭ,
Şi drăgăstosŭ,
Şi sănĕtosŭ
Şi 'nvĕţatŭ
Şi bogatŭ,
Omŭ de trébă
Şi luatŭ în sémă!

Iar dacă e copilă ḑice:

Acéstă copilă
Să fie frumósă
Şi mintosă
Şi voiósă,
Drăgăstósă,
Sănĕtósă
Şi 'nvĕţată
Şi bogată
Şi femeie de trébă
Şi luată 'n sémă! (1)

In *Cândrenĭ*, cum se nasce copilulŭ, móşa ḑice:

— Cine-ĭ acesta? orĭ vorniculŭ?
— Vorniculŭ! — rĕspunde totŭ móşa.

(1) Dict. de Maria Vasiluţŭ, móşă din Poiana-Stampiĭ.

— Cine-ĭ acesta? orĭ dascălulŭ?
— Dascălulŭ! rĕspunde iarăşĭ móşa
— Orĭ îĭ omŭ de omenie,
Orĭ nu-ĭ omŭ de omenie?
— Ba îĭ omŭ de omenie!
Omŭ cu minte şi de trébă
Şi de toţĭ luatŭ în sémă;
Omŭ frumosŭ, voinicŭ, bogatŭ.
Cu ceĭ sĕracĭ înduratŭ.
Nu-ĭ beţivŭ, dar 'ndrăsneţŭ
Ca ómeniĭ ceĭ isteţĭ,
Ca toţĭ ómeniĭ ceĭ marĭ,
Carĭ aŭ fostŭ maĭ de demultŭ
Din moşĭ
Din strămoşĭ
Şi rĕstrămoşĭ!

Apoĭ îlŭ lipesce de masă şi dice:

—Acesta să fie la capŭ de masă, şi cuvîntulŭ luĭ luatŭ în sémă de toţĭ câţĭ îlŭ vorŭ audi!

In fine, însemnându-lŭ cu semnulŭ s-teĭ crucĭ şi dicêndŭ de treĭ orĭ după olaltă: «în numele Tatăluĭ, şi alŭ Fiuluĭ şi alŭ sf. Duchŭ, aminŭ,» îlŭ spală cu apă călduţă, de regulă însă rece, anume ca să fie deşteptŭ, şi apoĭ, învĕlindu-lŭ într'o cămeşă de-a tatăluĭ sĕŭ, îlŭ pune de-o parte (1).

In *Fundulŭ-Moldoveĭ*, móşa, îndată ce a rădicatŭ copilulŭ, după ce i-a tăiatŭ şi legatŭ buriculŭ, îlŭ pune într'o covăţică cu apă rece, fie iarnă fie vară, şi aşa îlŭ spală. Apoĭ, învĕlindu-lŭ într'o cămeşă saŭ şi în altă haină, care-ĭ pică maĭ de grabă din dămână îlŭ pune, dacă e iarnă, pe cuptiorŭ, iar dacă e vară, pe laiţă saŭ pe vatră, adică unde crede ea că e maĭ caldŭ, ca nu cum-va să se rĕcéscă (2).

(1) Com. de Petru Ursulŭ, fostŭ cant. bis.
(2) Dict. de P. L. Leuştênŭ.

In cele maĭ multe părțĭ din *Bucovina* și *Moldova* (1) însă, cum a hălăduitŭ femeea, rădicândŭ móșa copilulŭ și ținên-du-lŭ de-asupra uneĭ *balcuțe* saŭ covățele, tórnă de-asupra luĭ apă rece, și așa îlŭ spală anume ca *să fie nesimțitorŭ și târ-dițŭ la frigŭ.* Iar după ce-lŭ spală și învĕlesce bine într'o cămeșă saŭ altă pândătură, îlŭ pune pe unŭ momentŭ josŭ, de regulă sub masă.

In *Istria*, când se nasce unŭ copilŭ i se pune în gură o bucățica de mĕrŭ muiatŭ în vinŭ ca să fie voinicŭ și veselŭ (2).

Greciĭ ceĭ vechĭ, cum sosia unŭ copilŭ pe lume, îndată îlŭ spĕlaŭ, ca și Românceie, cu apă (3).

Romaniĭ aveaŭ unŭ șirŭ întregŭ de deităţĭ, parte bărbătescĭ parte femeescĭ, carĭ scutiaŭ și grijiaŭ pre copilulŭ noŭ-născutŭ. Augustinŭ (IV, 11,) numesce întâĭ pe *Ops*, adecă *Mama pă-mîntuluĭ*, ca deiță îngrijitóre de copiĭ. De aceea Romaniĭ, conformŭ datineĭ străvechĭ, puneaŭ saŭ așezaŭ îndată pe copilulŭ noŭ-născutŭ pe pămîntŭ (4).

De aice se vede că vine și datina Românilorŭ de a pune copiiĭ, după nascere, sub masă.

In acelașĭ timpŭ, când pune móșa copilulŭ sub masă, toțĭ ceĭ ce aŭ fostŭ de față la nascere, numaĭ dacă sunt în stare, aruncă peste capŭ o pétră dicêndŭ: «*Acésta în gu-ra strigoiuluĭ*». Prin acéstă datină se vede că poporulŭ ro-mânŭ, fără să scie, face alusiune la Saturnŭ, care-șĭ înghiția

---

(1) Dict. de M. Nistorŭ.

(2) T. T. Burada, O călĕtorie în satele românescĭ din Istria, în «Tribuna» an. VIII. Sibiu 1891. No. 161 în Foiță.

(3) L. Fürstedler, Die Götterwelt der Alten. Kurze Darstellung der Mythologie der alten Griechen, Römer und Deutschen. Pest 1886, p. 154: «Sobald die Kinder zur Welt kamen, wurden sie mit Wasser gewaschen.»

(4) Ovid. trist. IV. 3, 46: tactaque nascenti corpus haberet humus. — Sueton, Octav. 5: esse se possessorem ac velut aedituum, soli, quod primum D. Augustus nascens attigisset. — Preller. Röm. Mith. II. p 209.

copiiĭ şi care maĭ pe urmă fu înşelatŭ prin petre învělite în pelincĭ (1), apoĭ şi la *strigile,* despre carĭ vomŭ vorbi maĭ la vale.

Nemijlocitŭ după ce a rădicatŭ copilulŭ, l'a spělatŭ şi l'a pusŭ în unele din locurile arătate maĭ sus, móşa se 'ntórce la *nepótă* (2), ca să-ĭ dea ajutorulŭ trebuinciosŭ, ca nu cum-va în urma crâncenelorŭ durerĭ şi věrsare de sânge să se întêmple vre o nefericire saŭ chiar nenorocire.

Intre multe alte mijlóce, ce le întrebuinţéză ea la acéstă ocasiune, e maĭ cu sémă în părţile dela munte şi celŭ următorŭ:

O unge cu untŭ de oĭ saŭ de lemnŭ orĭ şi cu holercă (rachiŭ) peste totŭ corpulŭ, apoĭ punêndu-ĭ o perinuţă la matcă (3), o încinge bine şi strînsŭ cu unŭ brâŭ latŭ saŭ cu o chingă.

După ce a încins'o fierbe holercă cu zahărŭ şi cu sěcărea pisată měrunţelŭ şi-ĭ dă unŭ paharŭ saŭ douě, câtŭ socóte că nu-ĭ va fi spre stricăciune, de běutŭ; dacă e slabă atuncĭ nu-ĭ dă nimicŭ de běutŭ, pentru că *o sbóră la inimă.* De mâncatŭ însă maĭ nicĭ o móşă nu îndrăsnesce a-ĭ da de grabă, temêndu-se ca să nu-ĭ strice. Totu-şĭ după câte-va

---

(1) W. Schmidt, Das Jahr und seine Tage in Meinung und Brauch der Romänen Siebenbürges. Hermannstadt. 1866. p. 26.

(2) In cele maĭ multe părţĭ ale *Bucovineĭ,* apoĭ în *Dobrogea,* în unele părţĭ ale *Transilvanieĭ, Banatuluĭ, Ungarieĭ* şi *Moldoveĭ,* femea ce-a născutŭ, din ḑiua nasceriĭ şi până după 40 de ḑile, se numesce *nepótă,* iar acésta spune celeĭ ce a *moşitŭ,* fie orĭ şi cine va fi aceea, *móşă* dem *moşică.* Eŭ credŭ că numirile acestea sunt usitate a se da astŭ-felŭ din timpurile cele maĭ străvechĭ, când nu eraŭ móşe învěţate, ca în timpulŭ presentŭ, ci maĭ fie-care *móşă* respective *bunică* rădica copiiĭ *nepóteĭ* sale. In unelele părţĭ din Bucovina, Moldova şi Ţéra-Românéscă însă femeea ce-a născutŭ se numesce c'unŭ terminŭ slavonŭ *lehuză, lăuză* saŭ *leusă.*

(3) O sémă punŭ în loculŭ perinuţeĭ simple, o petică, saŭ o perinuţă anume spre acestŭ scopŭ făcută, în care se află lutŭ frămîntatŭ învělitŭ.

óre dela nascere, îĭ daŭ şi de mâncatŭ, şi anume: zamă, lapte dulce şi acru, maĭ pe scurtŭ cine are, dar şi de-acestea cu mĕsură (1).

După ce a datŭ nepóteĭ ajutorulŭ trebuinciosŭ se întórce iarăşĭ la copilŭ, şi rădicându-lŭ de unde l'a pusŭ caută şi de rîndulŭ acestuia.

După *scăldarea copiluluĭ,* despre care vomŭ vorbì maĭ pe largŭ în unulŭ din capitolele următóre, şi maĭ cu sémă după *slobodirea caseĭ,* unde acésta din urmă este usitată în diua nasceriĭ, póte orĭ şi cine să visiteze pre femea ce-a născutŭ. Intre ceĭ ce o visitéză fórte lesne se póte întêmpla ca unulŭ saŭ altulŭ să aibă *ochĭ rĕĭ* şi s'o *dióche.* Decĭ móşa, ca să previe uneĭ asemenea întêmplărĭ, maĭ nainte de ce apucă a intrà vre-unŭ străinŭ saŭ străină în casă, *îĭ descântă de diochĭ.* Móşa îşĭ face cruce, făcêndu-şĭ şi nepóta de treĭ orĭ, apoĭ suflă peste capulŭ bolnaveĭ şi dice:

Nu suflaĭ sufletŭ,
Numaĭ suflaĭ deochetŭ,
Din creeriĭ capuluĭ,
Din merele obrazuluĭ,
Din sgârcele nasuluĭ,
Din ficăţeĭ,
Din răruncheĭ,
Din totŭ sângele eĭ.
De o fi deochiată
De ochĭ mâţoşĭ,
De ochĭ negri,
De ochĭ verdĭ,
De ochĭ de 99 de felurĭ,
Napoĭ să se 'ntórcă
Tóte deocheturĭ,
Tóte mirăturĭ
Şi tóte pociturĭ.
De-o fi deochiată de nevastă
Pieptulŭ să-ĭ plesnéscă,
Laptele să-ĭ pornéscă;
De-o fi deochĭată de unŭ voinicŭ,
Pântecele să-ĭ plesnéscă;
De-o fi deochiată de fată mare,
Pĕrulŭ să-ĭ pice,
Ochiĭ să-ĭ împăinjenéscă,
Buzele să-ĭ pişcănéscă,
Să nu se mire de N.
Să se mire de eĭ
Cum o să facă,
Cum o să petrécă,

(1) Dict. de P. L. Leuştényŭ, din Fundulŭ-Moldoveĭ, şi de M. Nistorŭ din Mălinĭ.

Să se mire de *Staticotŭ*
Cu barbă-ĭ cu totŭ,
Cu unŭ calŭ şchiopŭ,
C'o sarcină de drogŭ,
C'o *străcătóre* (1) de caşŭ roşŭ.
Şi elŭ aşa striga:
«Haĭ la caşŭ roşŭ (de 3 orĭ)!
Cine-lŭ audià
Surdià,
Cine-lŭ vedé
Orbià,
Cine gustà
Crepà.
Să crepe tóte deochiturĭ,
Tóte miräturĭ,
Tóte năprătiturĭ,
Tóte pociturĭ.

Apoĭ, udându-o cu limba pe frunte şi scuipândŭ jos, dice maĭ departe:

Cum îşĭ linge óia mielulŭ
Şi vaca viţelulŭ,
Aşa spĕlŭ eŭ pe N.
De tóte deochiturĭ,
De tóte mirăturĭ.
Cu limba o spĕlaĭ
Şi la pămîntŭ ìlŭ lepĕdaĭ.

Calcă apoĭ scuipatulŭ cu piciorulŭ şi iară-şĭ dice:

Să se aşeze tóte deochiturĭ,
Cum aşéză pămîntulŭ
Sub lume, sub ţéră,
Sub tóte cară,
Aşa ca să aşeze
Tóte durerile,
Totŭ deochiatulŭ dela N.
Să rĕmână curată,
Luminată,
Maica Maria
Cum a lăsat'o.

(1) *Străcătóre* = strecurătóre, prin care se strecură laptele închegatŭ (în Bucovina orĭ şi care lapte).

Că ea pe mine m'o îndemnatŭ,
De cu sufletŭ i-am suflatŭ,
Cu limba o am spĕlatŭ
De deocheturĭ,
De mirăturĭ.

Lângă patŭ josŭ în nemijlocită apropiere a scuipatuluĭ, ba une-orĭ şi peste scuipatŭ, face pe pămîntŭ cruce şi ḑice:

Cine s'o aflà
Să mĕsóre cerulŭ de naltŭ
Pămîntulŭ de latŭ,
Acela să maĭ pótă deochià pe N. (1).

Nemijlocitŭ după ce i-a descântatŭ de *deochĭ* saŭ şi înainte de acésta, îĭ légă *unŭ firŭ roşŭ* la gâtŭ, pe care leuza trebue să-lŭ ţină până ce iese la biserică, asemenea *ca să nu se deóche* (2).

Móşele din *Bucovina*, cum nasce nepóta, facŭ unŭ *canafŭ de lână roşiă* şi-lŭ batŭ cu unŭ cuişorŭ de-asupra uşeĭ. Acestŭ canafŭ are aşişderea putere de-a apĕrà orĭ-ce diochitură şi fărmecătură (3).

Cele din *Moldova*, totŭ pentru acestŭ scopŭ, punŭ de-asupra uşeĭ, unde se aflâ copilulŭ şi mama, o lécă de strămătură roşie împlântată cu unŭ acŭ (4).

Cele din *Istria* împlântă în pragulŭ uşeĭ unŭ cuţitŭ, iară în légănŭ punŭ douĕ ace, pentru ca, după credinta lorŭ, să nu se apropie spiritele cele rele să iea copilulŭ (5).

---

(1) Aurelŭ Iana, «Din credinţele la nascerĭ», în «*Familia*» an. XXV, p. 603.
(2) Iónenŭ, op. cit. p. 13.
(3) Dict. de P. L. Leuştényŭ.
(4) Dict. de M. Nistorŭ din Mălinĭ.
(5) Burada: «O călĕtorie în satele românescĭ din Istria», în «Tribuna», an. VIII. Sibiŭ 1891, No. 161.

In *Macedonia* se pune de-asupra ușeĭ din odaia, unde se află lehuza, unŭ firŭ de ață albă și altulŭ roșŭ rĕsucitŭ, formândŭ numaĭ unulŭ ca mărțișorulŭ în România, pentru ca toțĭ ceĭ ce între să vadă pe lehuză, să tréců pe sub acestŭ firŭ; acésta se face pentru ca copilulŭ să fie feritŭ de-a se umplé de vre-o bólă lipiciósă dela ceĭ ce aŭ intratŭ în casă. Unŭ asemenea firŭ se légă și la lehuză împreună cu inelulŭ de cununie, ca să fie ferită de *ochĭ rĕĭ* (deochiŭ). Atâtŭ firulŭ dela ușă câtŭ și celŭ dela gâtulŭ lehuseĭ se păstréză 40 de ḑile.

In *Vlaho-Clisura* se obicinuesce ca să se lege de-asupra patuluĭ lehuseĭ două fire de ață, unulŭ roșŭ și altulŭ albŭ, în formă de cruce, pentru ca să aibă în totŭ d'auna semnulŭ sfinteĭ crucĭ de-asupra capuluĭ eĭ, fiindŭ că ea 40 de ḑile nu-șĭ face cruce, nefiindu-ĭ ĭertatŭ acésta (1).

Romaniĭ aveaŭ o ḑeiță, numită *Carna* saŭ *Cardea*, despre care credeaŭ că păzesce odaia, în care se afla femeea ce-a născutŭ, stândŭ la ușă și la ferêstră ca să nu între spiritele cele rele în năuntru; de-aceea era ea apoĭ considerată ca o ḑeiță a întrăriĭ și a eșiriĭ, pentru că se pricepea la artele miraculóse și iubia ascunḑișulŭ. Atributulŭ acesteĭ ḑeițe era *măceșulŭ* saŭ *pĕducelulŭ* (spinum album), căruia nu numaĭ în Italia, ci și în Asia și Grecia, i se atribuia o putere mare contra influențelorŭ demonice. din care causă se anină elŭ apoĭ la nascerĭ și înmormîntărĭ de-asupra ușeĭ din afară, saŭ se ardea de naintea ușeĭ, saŭ se ungeaŭ atâtŭ pe sine câtŭ și casele cu alifie făcută dintr'însulŭ (2).

Măceșulŭ e apărĕtorŭ contra spiritelorŭ celorŭ necurate și rele, maĭ alesŭ însă contra *Ielelorŭ*, și după credința Ro-

---

(1) Burada, Obiceĭurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, op. cit., p. 42.
(2) Preler, Röm. Myth. II. B. p. 237—239.

mânilorŭ. Dar, de óre-ce nu fie-care móşă póte să aibă măceşŭ din dĕmână, de aceea pune de-asupra uşeĭ unŭ canafŭ saŭ şi altă materie roşie, care după credinţa generală, are asemenea putere apĕrătóre şi maĭ cu sémă în contra diochiuluĭ.

Totŭ atuncĭ, când se bate canafulŭ, saŭ se împlântă strămătura, i se pune la picĭóre şi la gâtŭ usturoiŭ, ca să nu capete, după credinţa Româncelorŭ din Ţéra-Românéscă, *Bóla babiţelorŭ* (1), iar după credinţa celorŭ din Bucovina ca să nu se apropie *strigóicele* de dînsa.

Dacă o femee, în decursulŭ timpuluĭ câtŭ a fostŭ îngreunată, a mâncatŭ póme îngemĕnate atuncĭ. după credinţa generală a Românilorŭ, nasce de comunŭ câte doĭ copiĭ de odată.

Despre copiiĭ aceştia carĭ pretutindenĭ în Bucovina se numescŭ *copiĭ de a gemenea, gemenĭ, gemĕnarĭ* şi *gemenarĭ*, sing. *gémĕnŭ* şi *gemĕnarŭ*, se crede pe de o parte că potŭ face fórte multe lucrurĭ bune, potŭ ajuta la diferite bóle (2), pe de altă parte că aŭ o putere fórte mare de a fărmeca, descânta şi vindeca (3).

Maĭ departe totŭ despre gemenĭ se crede, că unulŭ dintre dînşiĭ trebue maĭ timpuriŭ orĭ maĭ târḑiŭ numaĭ decât să móră Dacă supraveţuescŭ anulŭ alŭ treilea, atuncĭ ambiĭ potŭ să trăiéscă unŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ (4).

Din contră, despre copiiĭ născuţĭ afară de cununie şi maĭ alesŭ de fete marĭ, numiţĭ în Bucovina *spurĭ*, sing. *spurŭ*, fem. *spuróică*, apoĭ *urzicarĭ, feciorĭ şi copiĭ din florĭ, feciorĭ de isbelisce*, iar în Transilvania: *copiĭ din florĭ, copiĭ de lele*,

(1) Ionénŭ, op cit. p. 9.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(3) «Familia» an. VI, Pesta 1870. p. 555
(4) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

copiĭ de căpĕtatŭ, *copiĭ dela umbra* saŭ *proptéua gardului*, *foachĭ* de la mag. *faty* şi *bitongĭ* dela mag. *bitang* (1), se crede în genere că sunt cu multŭ maĭ talentaţĭ, maĭ deştepţĭ maĭ isteţĭ, maĭ întreprindĕtorĭ şi maĭ frumoşĭ decât mulţĭ dintre copiiĭ născuţĭ din căsătorie legitimă, dar totŭ-odată şi maĭ desfrânaţĭ, căcĭ ḑice proverbulŭ: «*pe unde a săritŭ capra, maĭ pe sus va sărì iada*,» saŭ :

Capra sare peste masă,
Iară iadă peste casă.

Ba nu o dată o mărturisescŭ acésta chiar eĭ singurĭ.

Iată, spre esemplu, ce spune o fată mare, care s'a născutŭ în asemene împrejurărĭ:

M'a făcutŭ mama pe ghiaţă
Dumínecă diminéţă
Să fiŭ iute şi istéţă.
M'a făcutŭ mama pe vêntŭ
Să fiŭ iute la cuvêntŭ.
M'a făcutŭ mama 'ntre văĭ
Să fiŭ dragă la flăcăĭ! (2)

In privinţa *spuriilorŭ*, de carĭ, după credinţa Românilorŭ din Ţéra-Românéscă, nu se prinde nicĭ unŭ farmecŭ, vrajă saŭ blăstĕmŭ (3) şi carĭ de regulă pórtă numele mameĭ

---

(1) Com. de d-lŭ R. Simu.— Totŭ aşa se numescŭ copiiĭ aceştia şi 'n districtulŭ Bacăuluĭ din România. Veḑĭ «*Columna luĭ Traianŭ*», an. IX, Bucurescĭ 1882, p. 426: «Atâtŭ băeţiĭ câtŭ şi fetele născute din florĭ poporulŭ îĭ numesce ***bitongĭ*** şi-ĭ secotesce ca nelegiuiţĭ.» — In judeţulŭ Sucéva din Moldova se numescŭ şi ***orfanĭ***.

(2) Din Horodniculŭ-de jos, districtulŭ Rădăuţuluĭ.

(3) Dumitru Teleorŭ, Scene şi portrete, Bucurescĭ 1886 p. 279: «Parcă era ***copilŭ din florĭ***, saŭ ***fiŭ de lele***, căcĭ nu se lipia de elŭ nicĭ unŭ descântecŭ, nicĭ o vrajă, nicĭ unŭ blăstĕmŭ.»

lorŭ (1), până la eventuala căsătorie a acelora, carĭ aŭ avutŭ împreună respectivulŭ spuriŭ maĭ sunt încă următórele de însemnatŭ :

Pe ceĭ maĭ mulţĭ dintre spurĭ tatălŭ lorŭ nu voesce a-ĭ recunósce de aĭ sĕĭ. Din causa acésta apoĭ se nascŭ adeseorĭ procese.

Dacă prin judecătorie se póte constata recunóscerea, feciorulŭ trebue să plătéscă feteĭ ruşinea ce i-a făcut'o şi o sumă óre-şĭ care de banĭ pentru crescerea până la alŭ şéptelea anŭ alŭ spuriuluĭ, în casŭ când nu voesce a o lua de soţie. La avere însă are spuriulŭ numaĭ atuncĭ dreptulŭ, când adevĕratulŭ părinte l'a recunoscutŭ ca alŭ sĕŭ înaintea martorilorŭ. In casulŭ din urmă pórtă de regulă şi numele de familie alŭ tatăluĭ sĕŭ şi nu alŭ mameĭ sale (2).

In unele părţĭ din *Moldova,* precum în districtulŭ Bacăuluĭ, copiiĭ din florĭ, fiindŭ cunoscuţĭ părinţiĭ lorŭ atâtŭ de dînşiĭ câtŭ şi de alţiĭ, aŭ totŭ dreptulŭ la moştenirea averiĭ acelorŭ părinţĭ numaĭ atuncĭ, când părinţiĭ respectivĭ n'aŭ alţĭ copiĭ legitimĭ saŭ niscaĭ rude de aprópe (3).

Ce se atinge de credinţele şi maĭ cu sémă de datinele usitate la nascerĭ, despre carĭ amŭ vorbitŭ până aicĭ şi despre carĭ vomŭ vorbi în capitolele următóre, când nasce o fată mare, numită în casulŭ acesta în unele părţĭ din Bucovina

---

(1) Datina acéstă esistă la Românĭ din timpurile cele maĭ depărtate. Porecla dată bună óră luĭ *Ioanŭ Vodă celŭ cumplitŭ* de *Arménulŭ,* precum îlŭ numesce *Urechiă* şi vestitulŭ diplomatŭ şi istoricŭ francezŭ contimpuranŭ Hubert Languet, venia dela mama luĭ, o Arméncă, soţia luĭ Sarpega. Şi fiindŭ că *copiĭ naturalĭ, numiţĭ de obiceiŭ după mama lorŭ,* apoĭ Ioanŭ deveni *Arménulŭ,* după cum *Petru,* fiulŭ naturalŭ alŭ luĭ Ştefanŭ celŭ mare, devenise *Rareşŭ,* şi *Alexandru* (Petru) fiulŭ naturalŭ alŭ luĭ Bogdanŭ şi alŭ uneĭ Lăpuşnence, căpĕtase numele de *Lăpuşnénu.* Vedĭ A. D. Xenopol, Istoria Românilor, t. III, Iaşĭ 1890. p. 94.

(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(3) Columna luĭ Traianŭ, an. IX., p. 426—427.

vĕdană, nu sunt maĭ de felŭ luate în sémă. Nimene nu-şĭ bate capulŭ cu ceea-ce e bine şi ce e rĕŭ de făcutŭ. Totŭ ce se face, se face câtŭ se póte pe scurtŭ şi în taină.

Afară de cele înşirate până aicĭ merită a fi însemnate încă şi următórele credinţe, carĭ există la Românĭ în timpulŭ nasceriĭ, şi anume:

Când se nasce unŭ copilŭ şi pică pe mâna dréptă, tótă viéţa luĭ va fi cu dreptate, iar daca pică pe mâna stângă, va trăi numaĭ cu strîmbulŭ (1).

Când se nasce unŭ *băiatŭ,* atuncĭ *de bucurie rîdŭ şi chetorile de la casă,* şi asta din causă că băeţiĭ se potŭ fórte lesne cresce şi căsători, iar când se nasce *o fată,* plângŭ, pentru că fata e pétră în casă, şi dacă maĭ are încă şi mintea rea, atuncĭ e vaĭ şi amarŭ de dînsa (2).

De aici vine apoĭ că Româniĭ, în genere, se bucură cu multŭ maĭ tare când capĕtă unŭ băiatŭ, decât când capĕtă o fată.

Cum se nasce unŭ băiatŭ saŭ o copilă, tot-d'a-una se înscrie în cerŭ într'o carte, care se numesce *cartea sorţiĭ*, nu numaĭ numele, ci şi totŭ viitorulŭ sĕŭ cum are să fie: bunŭ orĭ rĕŭ, de unde vine apoĭ şi ḑicala: «*aşa mĭ-a fostŭ scrisŭ, aşa mĭ-a fostŭ scrisŭ în slovele ursitóre*» saŭ: «*aşa mĭ-a fostŭ sórtea* » Daca s'a născutŭ într'unŭ *ceasŭ bunŭ,* în tótă viaţa luĭ are să fie norocosŭ şi fericitŭ, iar dacă s'a născutŭ într'unŭ *ceasŭ rĕŭ,* în tótă viaţa luĭ are să fie nefericitŭ (3).

Pe lângă acésta se maĭ crede că fie-care copilŭ capĕtă la nascerea sa *o stea*, şi câtŭ timpŭ stéua căpĕtată lucesce pe bolta ceruluĭ, până atuncĭ trăesce şi individulŭ, căruia i s'a

---

(1) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.

(2) Dict. de maĭ mulţĭ Românĭ din Bucovina, de M. Nistorŭ din Mălinĭ în Moldova şi de d-lŭ El. Popŭ din Şomcuţa-mare în Ungaria.

(3) Despre acésta să se vadă maĭ pe largŭ în cap. despre *Ursitóre.*

datŭ, iar când îĭ cade stéua din cerŭ, atuncĭ i se curmă şi luĭ ḑilele, atuncĭ trebue numaĭ decât să móră.

Acéstă credinţă, fórte rĕspândită în tóte ţĕrile locuite de Românĭ, se vede că l'a inspiratŭ şi pe poetulŭ care cântă:

Pe cerulŭ, unde staŭ presurate,
Cu ochĭ de aurŭ, nenumĕrate
Stele, ce vecĭnicŭ parcă privescŭ,
Totŭ omulŭ are stéua-ĭ amică,
Fie lucéfĕrŭ, fie stea mică,
Care-lŭ păzesce cu dorŭ cerescŭ!

Când flórea vieţiĭ se ofilesce,
Stéua pe bolta-ĭ şi ea pălesce,
Apoĭ apune în infinitŭ.
Când în natură cadŭ triste şópte,
Lunecă stele în négra nópte,
Noĭ plângemŭ fiinţe ce ne-aŭ iubitŭ!

De-aicĭ vine apoĭ şi altă credinţă totŭ atâtŭ de rĕspândită, anume că de câte orĭ se vede picândŭ câte unŭ *meteorŭ*, care de cătră poporulŭ de rîndŭ e consideratŭ ca stea, de atâtea orĭ móre câte unŭ omŭ.

Şi dacă pe vr'unŭ omŭ îlŭ ameninţă vre-o cursă saŭ nenorocire mare, atuncĭ se ḑice că *i s'a întunecatŭ stéua* (1), iar dacă-ĭ merge fórte rĕŭ, dacă e fórte necăjitŭ, asupritŭ şi nefericitŭ, atuncĭ, în desperarea sa, ḑice că *n'are stea în cerŭ*, cu alte cuvinte, că n'are nimicŭ ce maĭ aşteptă aicĭ pe pămîntŭ, că i s'a curmatŭ totŭ binele şi fericirea.

Afară de acésta nu odată auḑimŭ pre ómeniĭ ceĭ necăjiţĭ saŭ ceĭ ce se află în vre-unŭ pericolŭ mare esclămândŭ: *vaĭ de stéua mea! — vaĭ de stéua nóstră!* = vaĭ de viaţa nóstră!

V. Alecsandri, Poesiĭ pop. ale Rom. Bucurescĭ 1866. p. 4.

Din contră, dacă unuĭ omŭ îĭ merge bine, dacă e deplinŭ sănĕtosŭ şi fericitŭ, atuncĭ, după cum arată şi următórea chiuitură din *Transilvania*, stéua luĭ nu se urnesce de felŭ de pe bolta ceruluĭ, ci ea câtŭ e nopticica de mare stă loculuĭ şi lucesce:

Câte stele sunt pe cerŭ
Până 'n ḑiuă tóte pĭerŭ,
Numaĭ stéua mândruluĭ
Şade 'n vîrfulŭ munteluĭ,
Nicĭ nu sue, nicĭ cobóră,
Gândescĭ că-ĭ pétră de móră (1).

Asemenea se crede că dacă unŭ copilŭ s'a născutŭ într'o *Duminică* saŭ într'unŭ praznicŭ mare, bună-óră în ḑiua de *Crăciunŭ* saŭ *Pascĭ*, e fórte norocosŭ şi va ajunge la timpulŭ sĕŭ unŭ omŭ însemnatŭ (2). Din contră dacă se nasce *Sâmbăta* se crede că nu va trăi lungŭ timpŭ.

---

(1) I. Popŭ Reteganulŭ, Chiuiturĭ, Gherla 1891, p. 29.

(2) Cred. Rom. din Bucovina. — Veḑĭ şi W. Schmidt, Das. Jahr. pag. 25—26: «Deosebitŭ de norocitŭ e consideratŭ copilulŭ acela, care zăresce lumina lumiĭ într'o *Duminică*. Pe acela îlŭ iubesce Dumneḑeŭ maĭ multŭ.»

Dr. Emilian Voinţchi, *Despre superstiţiunĭ*, discursŭ ţinutŭ în 4 Oct. 1892 cu prilegiulŭ inaugurăriĭ sale festive ca rectorŭ la universitatea din Cernăuţŭ, publ. în «Gazeta Bucovineĭ» an. II, No. 79: «La Românĭ sunt în fie-care lună două ḑile rele saŭ nenorocóse. In aceste ḑile nicĭ o întreprindere nu póte se succédă, şi femeia care nasce într'una din aceste ḑile, trebue chiar să móră. In privinţa ḑilelorŭ de peste sĕptĕmână există în generalŭ regula că nenorocóse sunt: *Lunia*, care e favorabilă numaĭ pentru totŭ ceea ce are să crescă; *Marţia*, care e bună numaĭ pentru afacerĭ judecătorescĭ şi de contracte; *Joia*, în care ḑi acolo unde locuescŭ elemente slave nu e permisŭ să se serbeze nicĭ o cununie, căcĭ altŭ-felŭ va fi *vijelie* în viéţa conjugală, şi *Vinerea* care e cea maĭ nenorocósă dintre tóte ḑilele din sĕptĕmână. La ḑilele cele norocóse se numĕră *Sâmbăta* şi în specialŭ *Dumineca*, care se are în vedere maĭ alesŭ la nascerĭ şi acţiunĭ bisericescĭ. *Copiĭ născuţĭ Dumineca sunt copiiĭ noroculuĭ şi potŭ să vadă şi să cunóscă multe ce altora nu le e datŭ să vadă şi să cunóscă şi, dacă vorŭ fi botezaţĭ într'o Duminecă, eĭ potŭ să vadă şi spiritele şi să céră multe lucrurĭ dela ele.*»

Aurelŭ Iana, «Din credinţele poporuluĭ rom. din Maidanŭ, de lângă Oraviţa,»

Care copilŭ în ce *zodie* se nasce, aşa are să-ĭ fie noroculŭ şi firea. Dacă zodia-ĭ bună va fi norocitŭ, dacă-ĭ rea, va fi nenorocitŭ. De aice vine apoĭ şi ḑicala: «*aşa i-a fostŭ zodia.*»

Norocoşĭ se credŭ a fi şi aceia, carĭ se nascŭ uşorŭ. Maĭ norocoşĭ însă sunt ceĭ ce se nascŭ după mieḑulŭ nopţiĭ până în ḑiuă.

Maĭ departe se ḑice, atâtŭ în *Bucovina* câtŭ şi 'n *Moldova*, că dacă unŭ copilŭ se nasce în *cămeşă,* adecă învĕlitŭ într'unŭ felŭ de peliţă, va fi fórte norocosŭ, iar dacă se nasce fără cămeşă, va fi maĭ puţinŭ norocosŭ.

In *Ţéra-Românéscă* asemenea se crede că copilulŭ, care se va nasce cu *căiţă* pe capŭ, va fi norocosŭ. Acea căiţă însă să se usuce şi să se lege de gâtulŭ copiluluĭ din când în când, fiindŭ bună de deochĭ (1).

In alte părţĭ, totŭ în Ţéra-Românéscă, din contră se crede că copilulŭ, care se nasce cu *căiţă* pe capŭ, după mórte se va face strigoiŭ (2).

In *Macedonia,* de se întîmplă ca noulŭ născutŭ să se nască în *cămeşă,* ceea ce se întîmplă fórte rarŭ, toţĭ se bucură în casă, căcĭ are să fie cu norocŭ tótă viaţa sa, iar de este băiatŭ, acea cămeşă se pune la o parte pentru momentŭ, căcĭ se crede că este unŭ talismanŭ de mare preţŭ, ce are putere de a apĕra viaţa celorŭ ce s'arŭ afla în primejdiĭ, şi a veni în ajutorulŭ celuĭ ce se servesce de ea pentru ca să i se împlinéscă totŭ ceea ce doresce. Pentru ca acestŭ talismanŭ să capete acea putere, trebue maĭ întâĭ să stea patru-ḑecĭ de ḑile în altarulŭ bisericiĭ sub s-ta masă, apoĭ să fie purtatŭ prin treĭ oraşe marĭ, capitale a treĭ ţĕrĭ,

---

în «*Familia*» an. XXVI. Oradia-Mare 1890, p. 7: «Cine se nasce în ḑiua de *Pascĭ*, sub restimpulŭ trageriĭ clopotelorŭ la biserică, este omŭ norocosŭ în întréga viéţă.»

(1) Ionénŭ, op. cit. p. 11.

(2) Ionénŭ, op. cit. p. 41.

pe urmă să se potrivéscă, ca să fie pusŭ sub unŭ podŭ, pe când are a trece peste elŭ vre-unŭ împĕratŭ saŭ vre-unŭ pașă, vre-unŭ mitropolitŭ saŭ vre-unŭ archiereŭ, acésta însă în treĭ rîndurĭ diferite; după aceea acelŭ talismanŭ îșĭ capĕtă putere, și celŭ ce are nevoe se póte servì de elŭ; așa d. e. avêndŭ cine-va o judecată, pentru ca judecătorulŭ să-ĭ facă dreptate, și să nu-lŭ strîmbăţéscă, să iea acea cămeșă pe care o cóse maĭ întâĭ într'o bucăţică de postavŭ și o anină de gâtŭ cu unŭ găitanŭ negru de mătasă, puind'o subsuara dréptă sub strae ca să nu se vaḑă. Când vine înaintea judecătoruluĭ și acesta nu vorbesce în favórea luĭ, atuncĭ apasă mâna de corpŭ ca să strîngă legătura în care se află cămeșa, acésta o face pentru ca vorba judecătoruluĭ să nu aibă putere să mérgă maĭ departe și să rĕmâe numaĭ acolo, în judecătorie, fără efectŭ; iar dacă voesce ca vorba luĭ să fie ascultată de judecătorŭ, atuncĭ ridică mâna ce apasă cămeșa, pentru ca să-ĭ mérgă vorba maĭ departe și să fie ascultatŭ, ḑicêndŭ atuncĭ în gândulŭ sĕŭ: *cum are trecere vorba Impĕratuluĭ, a Mitropolituluĭ saŭ a Pașeĭ, așa să aibă trecere și vorba mea.*

Maĭ departe credŭ și spunŭ Româniĭ macedonenĭ ca întîmplându-se să se nască copilulŭ pe timpŭ rĕŭ și furtunosŭ, atuncĭ are să aibă multe valurĭ în viaţa luĭ de întimpinatŭ, iar dacă timpulŭ e frumosŭ, atuncĭ are să fie cu norocŭ.

Când se nasce vre-unŭ monstru, se crede, ca și în ţĕrile române de dincóce de Dunăre, că femeea s'a uitatŭ la vre-o dihanie, saŭ că părinţiĭ aŭ pĕcătuitŭ fórte; și de aceea trebue să se pocăéscă tótă viaţa lorŭ prin rugăciunĭ și pomenĭ, pentru ca să le fie bine pe lumea cea-laltă.

De se nasce copilulŭ însemnatŭ cu vre-o pată pe corpŭ,

atuncĭ se crede că femeea însărcinată a mâncatŭ vre-unŭ fructŭ pe care l'a furatŭ (1).

Când unŭ copilŭ se nasce şi are testicule cam marĭ saŭ, cum spunŭ Bucovineniĭ, *capŭ mare*, ḑicŭ Româniĭ din Ţéra-Românéscă că are apă în ele (2).

In casulŭ acesta, ca să péră acea apă, se duce mă-sa la unŭ puţŭ de unde se bea apă, şi tórnă apa dintr'o doniţă, ḑicêndŭ: «nu tornŭ apă din doniţă, ci pe cea din testiculele copiluluĭ meŭ (3).»

Dacă unŭ copilŭ are o vênă albastră pe frunte, credŭ Româniĭ din *Transilvania*, că va fi espusŭ periculelorŭ de apă; dacă însă are o dunguţă roşă pe grumazŭ, atuncĭ va muri de focŭ. Decĭ, spre a delătura periculele acestea, e bine ca tatălŭ şi mama luĭ să se taie la degetulŭ celŭ micŭ dela mâna stângă şi să lase ca să cadă treĭ picurĭ de sânge sub légănulŭ copiluluĭ, ḑicêndŭ în acelaşĭ timpŭ: *«iea şi ne apĕră pe noĭ pe toţĭ de focŭ şi de apă, de fierŭ şi de pétră, de bólă şi de nepricepere (bolânḑie.»)* Aceste cuvinte sunt îndreptate cătră *schima caseĭ,* o fiinţă cobaltică, pe care orĭ şi care familie o veneréză fórte multŭ (4).

Romaniĭ aveaŭ o ḑeiţă scutitóre de légănŭ, numită *Cunina*, care, după credinţa lorŭ, păzia copilulŭ în légănŭ de orĭ şi ce stricăciune şi vrăjitorie (5).

Româniĭ aŭ înlocuitŭ pre ḑeiţa acésta cu *schima caseĭ.*

Dacă o mamă a avutŭ şése fete după olaltă şi tóte trăescŭ, şi a şepte óră a căpĕtatŭ iară-şĭ o fată, crede poporulŭ românŭ din *Bucovina*, că cea de pe urmă trebue numaĭ

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 39. 40 şi 41.

(2) Ionénŭ, op. cit. p. 11.

(3) Ionénŭ, op. cit. p. 18.

(4) Wlislocki, op. cit. p. 8.

(5) Preller, Röm. Myth. II. p. 210.

decât să fie *strigóică*. Dreptŭ aceea *strigóicele* acuma din ḑiua nascerii sale începŭ a o cerceta și a o învĕța tóte meșteșugurile lorŭ, și nu o părăsescŭ nicĭ odată, fie botezată orĭ nu (1).

Dar nu numaĭ *strigóicele* sunt acelea, carĭ vinŭ după nascere ca să smoméscă pre copilele, despre carĭ ne-a fostŭ vorba, ci și *Samca* saŭ *Baba Cójă*, despre care amŭ vorbitŭ în cap. IV, apoĭ *Ielele*, *Tricoliciĭ*, *Stahiile*, *Moroiĭ*, *Mama-pădurii*, *Uscăciunea*, *Pociturile*, și multe altele.

Tóte spiritele acestea se crede că vinŭ de regulă înainte de mieḑulŭ nopțiĭ și nu numaĭ că chinuescŭ și schimosescŭ în totŭ chipulŭ pre copiiĭ nebotezațĭ, ci pre mulțĭ chiar îĭ și fură, înlocuindu-ĭ cu alțiĭ urîțĭ și schiloḑĭ de-aĭ lorŭ.

Decĭ, ca să nu aibă spiritele cele necurate și rele putere de-a se apropia de casă și copilulŭ noŭ născutŭ, e, după credința poporuluĭ din Bucovina, de neapărată trebuință, ca din ḑiua nasceriĭ începêndŭ și până după botezulŭ copiluluĭ să ardă în fie-care nópte ne 'ntreruptŭ o lumină de córă curată în casa unde dórme elŭ (2).

Româniĭ din unele părțĭ ale *Transilvaniei* din contră credŭ și spunŭ că o femee, pre care aŭ lovit'o durerile nasceriĭ, ca să pótă lesne nasce; și mulțimea spiritelorŭ rele, precum *Strîgele*, carĭ aŭ chipŭ omenescŭ și códă lungă ca de câne, însă maĭ cu sémă *Baba Cójă*, regina tuturorŭ spiritelorŭ rele, să nu pótă strica nemică copiluluĭ noŭ născutŭ, e bine să se încingă cu unŭ săcușorŭ umplutŭ cu țernă din ținterimŭ amestecată cu busuiocŭ, și aprinḑêndu-se luminĭ sfințite de preotulŭ să se pue la gura hornuluĭ ca să ardă, pentru că ființele cele rele vinŭ de regulă prin hornulŭ caseĭ. Asemenea se aprinde și o candelă, care se află maĭ în fie-care

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă, și alțĭ Rom. din Bucovina.

(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagŭ, cant. bis. precum și de alțĭ Românĭ din Bucovina.

casă românéscă, de 'naintea icónei familiare, în genere a sf. Ioanŭ Botezătorulŭ, a sf. Petru saŭ sf. Nicolae, și atâtŭ odaia câtŭ și patulŭ se stropescŭ cu apă sfințită. Iar după ce s'a născutŭ acuma copilulŭ e bine ca până la botezŭ să ardă o lumină lângă légănulŭ sĕŭ, și să se păzéscă nóptea (1).

In alte părțĭ din *Transilvania*, precum bună óră în Orlatŭ, câtŭ timpŭ e nebotezatŭ copilulŭ, se aprinde în tótă séra în casă *o sdranță de lână négră*, și atâtŭ copilulŭ câtŭ și muma se afumă cu dînsa în totŭ timpulŭ acesta, ca să nu se apropie *lucru slabŭ* de dînșiĭ (2).

In *Macedonia*, se vede că spre acela-șĭ scopŭ, îndată după nascere se aprinde în odaia lehuseĭ candela care arde necontenitŭ 40 de ḑile (3).

In acela-șĭ timpŭ nu e bine, după spusa Românilorŭ din *Transilvania*, ca nepóta să iasă fără lumină aprinsă séra nicĭ măcarŭ până în tindă, iar în alte locurĭ fără mătură (4).

De asemenea se bagă de sémă ca să nu se pue nóptea lumînarea prea aprópe de ochiĭ copiluluĭ, căcĭ nebăgândŭ după aceea móșa de sémă, copilulŭ crudŭ și slăbănogŭ fiindŭ încă la vedere, fórte lesne ar căpĕtă aprindere de ochĭ, și ușorŭ și-ar puté apoĭ perde vederile (5).

Ce se atinge de spiritele cele rele și maĭ cu sémă de *Strige* (6) amintimŭ aice că și *Romaniĭ* încă credeaŭ că arŭ fi periculóse copiilorŭ, atâta numaĭ că eĭ aveaŭ cu totulŭ

(1) Wlislocki, op. cit. p. 6—8.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, op. cit. p. 40.
(4) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(5) Auḑitŭ dela maĭ multe Românce din Bucovina.
(6) Aceste ființe mitologice, se numescŭ în Bucovina maĭ multŭ ***strigóice***, sing. ***strigóică***, masc. ***strigoiŭ***; în unele părțĭ din Transilvania și Banatŭ însă maĭ multŭ ***strige*** sing. ***strigă***.

altă închipuire despre forma corpuluĭ lorŭ de cum aŭ astăḑĭ Românii.

Strigele, după închipuirea Romanilorŭ, eraŭ nisce ființe înaripate fórte urîciόse, cu capŭ mare, cu ochĭ boldițĭ, cu ciocŭ ca de pasĕre răpitóre, cu pene cenușiĭ și cu ghiare marĭ ascuțite, carĭ, dacă doĭca nu lua bine sama, se furișaŭ nóptea în casă, luaŭ copilulŭ din légănŭ și-ĭ sugeaŭ sângele.

Ele se numescŭ *strige* dela *stridere*, *στρίζειν*, pentru că șoșăescŭ nóptea într'unŭ chipŭ înfiorătorŭ; însă cum s'aŭ născutŭ nu se scie, orĭ de sunt unŭ soiŭ anumitŭ de paserĭ saŭ póte nisce *femeĭ bĕtrâne,* carĭ după mórtea lorŭ s'aŭ prefăcutŭ în asemenea paserĭ prin influența unorŭ vrăjĭ.

Strigele întrară și 'n odaia luĭ Proca, fiulŭ regeluĭ latinŭ, care, fiindŭ abia de cincĭ ḑile, era câtŭ pe-aci devină prada lorŭ. Ele îĭ subseră sângele din inimă, și copilulŭ în zădarŭ țipa după ajutoriŭ. Doica, auḑindŭ, alérgă la dînsulŭ și vede urma ghiarelorŭ pe obrazulŭ luĭ celŭ fragedŭ; copilulŭ avea deja o colóre ca frunḑa cea veștedă de pomŭ. Doica, vĕḑêndŭ acésta, îșĭ iea refugiulŭ la ḑeița *Carna,* care pe locŭ se apropie de légănulŭ miculuĭ principe, mângâe pre pĕrințĭ și le ajută la nevoe. Ea atinge maĭ întâĭ ușoriĭ și pragulŭ ușeĭ de treĭ orĭ cu frunḑă de frăgarŭ (Erdbeerbaum), apoĭ stropesce întrarea cu apă și iea mĕruntaele unuĭ purcelŭ în mâna sa. După acésta rostesce formula: *„cruțațĭ, voĭ paserĭ nocturne, mĕruntaele copiluluĭ, gingașa vită să fie pentru gingașulŭ bĕĭatŭ, inimă pentru inimă, mĕruntae pentru mĕruntae, sufletŭ pentru sufletŭ“*. După acésta doica pune bucățelele de purcelŭ afară și nimĕnuĭ nu-ĭ este iertatŭ a se uita îndĕrĕptŭ după dînsele. In fine pune varga cea de pĕducelŭ a luĭ *Ianus* în feréstră și apoĭ nicĭ o strigă nu póte întra maĭ multŭ în casă, și copilulŭ capĕtă iarășĭ colórea sa.

Strigele, după credința *vechilorŭ Grecĭ* și *Italienĭ*, mănâncă

inima şi měruntaele copiilorŭ morţĭ, puind în loculŭ acestora paĭe, sorbŭ měduva celorŭ viĭ şi şoşăescŭ în aerŭ ca *strigele* saŭ *strigóicele* nóstre (1).

Din cele înşirate până aicĭ resultă că Româniĭ aŭ maĭ totŭ acea credinţă despre *Strige* şi întrebuinţéză maĭ totŭ acelea-şĭ mijlóce în contra lorŭ ca şi *Romaniĭ*, cu acea deosebire simplă numaĭ că, pe când Romaniĭ credeaŭ că ele mânâncă inima şi měruntaele copiilorŭ morţĭ şi punŭ în loculŭ lorŭ paie, pe atuncĭ Româniĭ spunŭ că pre ceĭ maĭ mulţĭ îĭ fură şi-ĭ înlocuescŭ cu de aĭ lorŭ; maĭ departe, pe când Romaniĭ puneaŭ o vargă de măceşŭ saŭ pěducelŭ în feréstră, Româniĭ de pretutindene punŭ usturoiŭ, credêndŭ că acesta e mijloculŭ celŭ maĭ bunŭ de apěrare în contra strigelorŭ. In fine, pe când deiţa *Carna* le punea spre mâncare měruntae de purcelŭ, Româniĭ, după cum ne vomŭ încredinţa maĭ la vale, le aruncă meĭŭ şi grâŭ.

Ce se atinge de datina Românilorŭ de-a aprinde după nascere o lumină şi a o lăsa apoĭ în fie-care nópte până după botezŭ ca să ardă în casa unde petrece copilulŭ noŭnăscutŭ, trebue să amintimŭ aice că ea, de şi în altŭ înţelesŭ, se afla şi la *Romanĭ*. Aşa una dintre deiţele romane, carĭ ajutaŭ la nascere, era şi *Candelifera*, pentru că la nascere se aprindea *o lumină*, probabilŭ ca simbolŭ alŭ lumineĭ, la care ajungea copilulŭ prin nascere; şi anume trebuia să fie numaĭ o lumină, nicĭ de cum însă o *candelă*, pentru că mirosulŭ uneĭ candele, care se stinge, se considera de fórte periculosŭ (2).

Greciĭ ceĭ vechĭ adoraŭ asemenea o deiţă de nascere, numită *Eileithya*, pre care monedele din Aegion ne-o înfăţişéză

(1) Preller, Röm. Myth. II. p. 238 şi 239.

(2) Plin. H. N. VII. 43: Miseret atque etiam pudet destimantem quam sit frivola animantium superbissimi origo, cum plerumque abortus causa odor a lucernarum fiat extinctu. — Preller, Röm. Myth. II, p. 208.

dela capŭ și până la picióre învĕlită într'o țesătură, c'o mână spre ajutorŭ, iar în ceealaltă *ținêndŭ o făclie, simbolulŭ nascerii la lumina lumiĭ* (1).

In fine se caută ca femeea, ce a născutŭ, să nu dórmă de felŭ nemijlocitŭ după nascere, și anume dacă a născutŭ nóptea, tótă nóptea aceea,. iar dacă a născutŭ diua, totŭ restulŭ dileĭ pentru că se crede că la femeea care dórme; se arată spiritele cele necurate și o chinuescŭ până ce móre. Dreptŭ aceea fie-care móșă înțeléptă nu o lasă de felŭ ca să dórmă, ci o deștéptă anume ca să nu-ĭ înceteze circularea sângeluĭ, ceea ce fórte lesne ar puté să-ĭ aducă mórte.

---

(1) L. Preller, Griechische Mythologie. I. Band. III. Auflage, Berlin 1872. p. 422.

VI.

PERDEREA.

Dacă o femee, câtŭ timpŭ e îngreunată, nu caută ca să se feréscă de tóte acelea, carĭ puteaŭ să-ĭ fie spre stricăciune, adecă dacă muncesce și se obosesce prea tare, dacă alérgă saŭ rădică ceva prea greŭ, dacă se încórdă și se întinde prea sus, dacă nu se feresce de rĕcélă; maĭ departe dacă se sparie saŭ cade de undeva fórte rĕŭ, dacă-ĭ vine dorŭ de ce-va să mănânce saŭ să bea și nu capĕtă îndată, orĭ dacă capĕtă poftă când vede pre alțĭ ómenĭ mâncândŭ saŭ bêndŭ și nu se încumetă a cere ca să-ĭ dee și eĭ de gustare; în fine dacă viséză prin somnŭ că vede ceva bunŭ de mâncatŭ saŭ de bĕutŭ și când se trezesce nu află ceea ce a visatŭ ca să guste; atuncĭ nasce fără vreme, și copilulŭ născutŭ e maĭ totdeauna mortŭ.

Multe femeĭ însă nascŭ copiĭ morțĭ încă și din causa *Spurcateĭ* adecă a *Samceĭ*, care avênd-o de copile micĭ, adese orĭ le trântesce și le maltratéză, precum și din causa morbuluĭ numitŭ *matrice* (1).

---

(1) Dict. de Măriucă Nistorŭ, Româncă din comuna Mălinĭ, jud. Suceva, în Moldova: «*Matricea* sparge loculŭ copiluluĭ, de aceea perde femeea. Și ca să nu pérdă i se descântă de *Mătrice*.»

Despre o atare femee, care nasce copiĭ morţĭ, se dice pretutindene în Bucovina şi Moldova că a *perdutŭ,* maĭ rarŭ că *a avutŭ pĕcate* saŭ *a născutŭ fără vreme,* iar în Transilvania, Ungaria şi Banatŭ că *a lepĕdatŭ, a stîrpitŭ,* i s'a *căşunatŭ* saŭ *i s'a lovitŭ rĕŭ* (1).

Femeea, care a perdutŭ saŭ a lepĕdatŭ, credŭ Româniĭ din unele părţiĭ ale *Transilvanieĭ* că trebue să fie de cine-va *legată.* Deci, ca să nu i se maĭ repeţéscă lepĕdarea, trebue numaĭ decât să fie deslegată şi anume de către preotulŭ (2). Maĭ departe atâtŭ în Transilvania câtŭ şi 'n Bucovina se crede şi se dice că o atare femee a perdutŭ copilulŭ pentru pĕcatele sale saŭ ale părinţilor sĕĭ, şi e mare întristare în familie când se 'ntîmplă aşa ceva (3).

Când o femee îngreunată a fostŭ maltratată şi bătută de bărbatulŭ sĕŭ saŭ de altulŭ cine-va şi din causa acésta a perdutŭ, atuncĭ tótă vina şi pĕcatulŭ cade asupra aceluia, iar ea nimică n'are să respundă înaintea luĭ Dumnedeŭ pentru perderea pruncului. Când însă prin nebăgare de sémă şi nepĕsare a pierdutŭ adecă a născutŭ copilulŭ mortŭ, atuncĭ se dice că a mâncatŭ saŭ a perdutŭ unŭ sufletŭ, pre care nu-lŭ póte maĭ multŭ nicăerĭ aflà. Prin urmare are unŭ pĕcatŭ fórte mare, pentru care va trebui să-şĭ dea séma înaintea luĭ Dumnedeŭ în cea-laltă lume (4).

O femee, care a perdutŭ cu intenţiune, adecă care a făcutŭ nisce boscóne saŭ a bĕutŭ lécurĭ veninóse anume ca

---

(1) Com. de d-niĭ Rom. Simu, I. Georgescu şi Elia Popŭ ; vedĭ şi «Şedĕtórea» an. II. Buda-Pesta 1876. p. 29 şi 47. — Verbulŭ *a lepĕda* saŭ *lapĕda,* de unde subst. *lepĕdare* saŭ *lăpădare,* în inţelesŭ de a perde (abortiren), e cunoscutŭ şi'n Bucovina, însă elŭ se 'ntrebuinţéză numaĭ cu privire la animale, nicĭ când însă la femeĭ. Iar sub verbulŭ a stîrpi se 'nţelege când a încetatŭ de a maĭ da lapte.

(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(3) Com. de d-lŭ I. Berariŭ, parochŭ în Stroescĭ şi I. Georgescu.

(4) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ şi El. Popŭ.

să-lŭ omóre şi să-lŭ pérdă ca să *scape de grijă* şi *să rĕmâe tot-deauna frumósă*, după cum crede ea, nu numaĭ că e fórte rĕŭ vĕḑută şi vorbită de ómenĭ, nu numaĭ că după credinţa generală are fórte mare pĕcatŭ pentru acésta, ci totŭ-odată se crede că 'n cea-laltă lume va servì ca *talpă iadului* şi va fi acăţată de limbă, iar copiiĭ ce i-a lepĕdatŭ, se vorŭ preface în *şerpĭ veninoşĭ*, carĭ vorŭ suge-o (1).

Ce se atinge de copiiĭ perduţĭ, respective morţĭ născuţĭ, precum şi de aceia, carĭ morŭ nebotezaţĭ şi carĭ de regulă se înmormîntéză într'unŭ locŭ separatŭ, într'o margine saŭ ungherŭ alŭ ţinterimuluĭ, crede poporulŭ românŭ din *Bucovina* că se prefacŭ într'unŭ felŭ de spirite necurate şi reutăcióse numite *Moroĭ*, carĭ iesŭ nóptea din mormîntŭ, facŭ ómenilorŭ şi cu deosebire mamelorŭ lorŭ diferite neplăcerĭ şi daune şi până la alŭ şéptelea anŭ strigă în fie-care nópte botezŭ.

In *Moldova* atâtŭ copiiĭ *perduţĭ*, câtŭ şi ceĭ ce s'aŭ născutŭ viĭ dar aŭ muritŭ nebotezaţĭ, se numescŭ, ca şi în Bucovina *Moroĭ*, şi făcêndu-li-se unŭ secriaşŭ îĭ îngrópă tatălŭ lorŭ saŭ móşa maĭ la o parte în ţinterimŭ. Eĭ, după credinţa Românilorŭ din unele părţĭ ale acesteĭ ţĕrĭ, iesŭ la şépte anĭ, după ce s'aŭ îngropatŭ, şi se arată în vedeniĭ maĭ alesŭ când e lună, şi atuncĭ intră pe feréstră în casele omenescĭ şi sugŭ rărunchiĭ copiilorŭ celorŭ micĭ. De aceea omulŭ la casa căruia se arată, trebue neîncetatŭ să stee cu ferestrile astupate. Dară eĭ se arată ómenilorŭ şi-ĭ supĕră atâtŭ pre aceştia câtŭ şi pre vitele lorŭ, nu numaĭ atuncĭ când sunt îngropaţĭ lângă casă, ci şi când îĭ supĕră şi pre dînşiĭ cine-va. Dacă sunt îngropaţĭ în ţinterimŭ se ḑice că atuncĭ nu se arată nicĭ la o casă (2).

---

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu, I. Georgescu şi El. Popŭ.

(2) Cred. Rom. din Mălinĭ, judeţulŭ Sucéva, dict. de Mariuca Nistorŭ. — Veḑĭ şi Sevastos, Călĕtoriĭ, p. 98.

In *Ţéra-Românéscă,* comuna Grebănŭ, copiiĭ ce morŭ nebotezaţĭ sunt socotiţĭ ca *mortăciunĭ*; nu merge să-ĭ îngrópe nicĭ popa, nicĭ dascălulŭ; se ducŭ fără cosciugŭ, fără pomene şi fără rugăciunĭ şi se îngrópă în grădină sub perjĭ, în pătulŭ, saŭ după casă (1).

Româniĭ din unele părţĭ ale *Banatuluĭ* credŭ că *copiiĭ perduţĭ,* fiindŭ nebotezaţi, mergŭ în cea-laltă lume la unŭ locŭ rĕŭ, şi nicĭ de cum la unŭ locŭ bunŭ împreună cu ceĭ botezaţĭ. Acolo se prefacŭ apoĭ în *tâlharĭ* şi trăescŭ numaĭ din cea ce fură de pe la copiiĭ ceĭ botezaţĭ, cărora mamele lorŭ le daŭ felurite lucrurĭ de pomană. Tot-odată se maĭ spune că fie-care copilŭ perdutŭ are în cea-laltă lume câte o traistă, o ólă şi unŭ băţŭ, carĭ obiecte le cerŭ şi le capĕtă dela mamele lorŭ de pomană. In traistă punŭ atâtŭ celea ce li se daŭ şi lorŭ din când în când de pomană în lumea acésta, cât şi celea ce le fură şi le răpescŭ de pe la alţĭ copiĭ; óla o umplu cu apă, care asemenea li s'a datŭ în lumea acésta de pomană, iar cu băţulŭ se apĕră şi fugŭ de alţĭ copiĭ, carĭ voescŭ să le iee cu de-asila celea ce le aŭ în traistă şi în ólă, şi care, uitândŭ mamele lorŭ cu totulŭ de dînşiĭ şi nedându-le nimică de pomană, nu aŭ alta ce mânca şi ce bea decât numaĭ ceea ce fură.

De copilulŭ, care nu are traistă, ólă şi băţŭ, e vaĭ şi amarŭ; acela nu are nimicŭ în cea-laltă lume, căcĭ totŭ ce arŭ puté să aibă vinŭ ceĭalalţĭ copiĭ şi saŭ i-o fură saŭ neavêndŭ cu ce se apăra, i-o ieaŭ cu de-a sila (2).

Româniĭ din împrejurimea Şomcuteĭ marĭ, Comitatuluĭ Satmarŭ în *Ungaria,* credŭ şi spunŭ că copiiĭ perduţĭ se

(1) Sevastos, Călĕtoriĭ, p. 98: «Aicĭ în Grebănŭ nicĭ morţilorŭ celorŭ-lalţĭ nu li se facŭ pomene ca pe la noĭ (adecă ca în Moldova) de 3 ḑile, de 6 ḑile, de 9 ḑile, totŭ câte nouĕ colacĭ frumoşĭ şi de fie-care colacŭ câte o luminare.»
(2) Com. de d-lŭ Ioanŭ Popoviciĭ, inv. în Opatiţa.

prefacŭ în *diavolĭ* saŭ *dracĭ*, și ca atarĭ ḑi și nópte plângŭ, ţipotescŭ și se vaetă prin întunericŭ, ḑicêndŭ:

«Vaĭ de noĭ și de cine ne-a făcutŭ pre noĭ.»

Apoĭ începŭ a cere botezulŭ, și dacă-ĭ aude cine-va și-ĭ botéză, e bine, iar de nu, începŭ a-șĭ blăstĕmà părinţiĭ de ce nu i-aŭ făcutŭ cu vreme și de ce nu i-aŭ botezatŭ.

Astŭ-felŭ plângŭ și se vaetă eĭ prin întunericŭ unŭ anŭ întregŭ. Iar la ḑiua Sfîntuluĭ Adreiŭ li se luminéză și lorŭ și dacă părinţiĭ le daŭ atuncĭ ceva de pomană, aŭ și eĭ în cea-laltă lume, dar din întunericŭ totŭ nu scapă (1).

Româniĭ din *Transilvania* totŭ despre acești copiĭ credŭ că, nefiindŭ curăţiţĭ prin taina sântuluĭ botezŭ de pĕcatulŭ strămoșescŭ, mergŭ în iadŭ.

Și dacă i se face luĭ Dumneḑeŭ milă de dînșiĭ, atuncĭ îĭ scóte din iadŭ, îĭ preface în *Vêrcolacĭ*, și astŭ-felŭ apoĭ umblă eĭ prin aerŭ până ce ajungŭ la lună de o mănâncă (2).

Dar nu numaĭ Dumneḑeŭ singurŭ, ci și mamele lorŭ, ba chiar și alţĭ ómenĭ, dacă voescŭ, potŭ să mântuéscă pre acești copiĭ nefericiţĭ de munca cea eternă a iaduluĭ și să-ĭ prefacă din *Moroĭ*, din spirite necurate și rĕutăciόse, în copiĭ ca toţĭ copiiĭ ceĭ morţĭ, carĭ nu iesŭ nicĭ odată din mormintele lorŭ, ca să facă cuĭ-va vre-unŭ rĕŭ.

Așa în unele părţĭ ale *Bucovineĭ* este datină ca înainte de ce se îngrópă asemenea copiĭ, să se spele cu aghiasmă și să se însemneze cu semnulŭ s-teĭ crucĭ, iar în mormîntŭ

---

(1) Com. de d-lŭ Elia Popŭ, înv. în Șomcuţa-mare.

(2) Com. de d-niĭ Rom. Simu și I. Georgescu. — W. Schmidt, Das Jahr, p. 26: «Copiiĭ nebotezaţĭ, dacă morŭ, nu aŭ nicĭ o speranţă ca să mérgă în cerŭ, ci eĭ se ducŭ în lună pe care o mănâncă. Dacă scade saŭ se 'ntunecă luna, e unŭ semnŭ de durere și întristare, simţindu-se prinsă ca într'unŭ clesce de acești *Vêrcolacĭ*». — Com. de Aurelŭ Chintoanŭ, stud. gimn. «Despre *Vêrcolacĭ* se crede că sunt copiiĭ ceĭ perduţĭ și nebotezaţĭ și aceștia sunt causatoriĭ întunericimiĭ de sóre și de lună. Poporulŭ ḑice, când se întunecă, luna, că o mănâncă *Vêrcolaciĭ!*»

să se pue *piperŭ, tămâe* și *usturoĭŭ,* și acésta anume că să nu se pótă preface în *Moroĭ* (1).

In ținutulŭ Câmpulungului este datină ca nănașulŭ saŭ nănașa să care prin 40 de ḑile aghiasmă la mormîntulŭ copiluluĭ mortŭ-născutŭ și să o tórne în mormîntŭ printr'unŭ canalŭ anume spre acestŭ scopŭ lăsatŭ la înmormîntare din fundulŭ mormîntuluĭ până sus. Făcêndŭ acésta credŭ Românii că prunculŭ se botéză și nu este maĭ multŭ *Moroiŭ* (2).

In ținutulŭ Dorneĭ din contră ducŭ și tórnă pe mormintele copiilorŭ perduțĭ saŭ carĭ aŭ muritŭ înainte de-a fi botezațĭ *aghiasmă dela șépte Bobotezĭ* spre acelașĭ scopŭ ca și ceĭ din ținutulŭ Câmpulunguluĭ.

Insă celŭ maĭ potrivitŭ și maĭ ușorŭ chipŭ de a-ĭ mântuì este, după credința generală a poporuluĭ, ca acela care vede pre vre-unŭ *Moroiŭ,* saŭ îlŭ aude strigândŭ botezŭ, să iea o băsmăluță albă, saŭ, dacă nu are la sine basmà, să rupă o bucățică din haina cu care e îmbrăcatŭ și aruncând-o asupra luĭ să ḑică: «*Botéză-se robulŭ luĭ Dumneḑeŭ N. în numele Tatuluĭ, alŭ Fiuluĭ și alŭ sfîntuluĭ Duhŭ, aminŭ!*» și atuncĭ Moroiulŭ, botezându-se, nu ese maĭ multŭ din mormîntulŭ sĕŭ afară, nicĭ nu face nimĕruĭ nicĭ unŭ rĕŭ (3).

Românii din districtulŭ Cernăuțuluĭ, și cu deosebire ceĭ din Boianŭ, credŭ că sufletulŭ fie-căruĭ *Moroiŭ* e perdutŭ. Cu tóte acestea însă elŭ totușĭ se póte mântuì dacă prin șépte anĭ de ḑile se tórnă aghiasmă în loculŭ acela unde s'a înmormîntatŭ. Ba elŭ se póte mântuì chiar și maĭ de grabă, dacă la *Botéză,* adecă la *Iordanŭ,* se aduce apă sfințită (aghiasmă) dela șépte biserici și i se tórnă pe mormîntŭ.

(1) Com. de d-lŭ Victorŭ Tocariŭ, învĕțătorŭ.

(2) Com. de d-lŭ I. Berarŭ, exarchŭ și parocŭ în Stroescĭ.

(3) Veḑĭ maĭ pe largŭ „*Moroii*“, studiŭ de S. Fl. Marianŭ, publ. în «Albina Carpaților,» an. III. Sibiŭ 1878—1879, p. 86.

Făcêndu-se acésta, se crede că Moroiulŭ s'a botezatŭ și că maĭ multŭ nu e de felŭ periculosŭ.

Neturnându-i-se aghiasmă pe mormîntŭ după șépte anĭ de ḑile Moroiulŭ învie, se preface într'unŭ spiritŭ rĕŭ și luândŭ diferite forme, maĭ alesŭ însă de copilŭ micŭ, umblă prin lume sbuciumându-se, văetându-se și cerêndŭ séra pe la amurgŭ și nóptea botezŭ.

Intîmplându-se să-lŭ audă cine-va, când cere botezŭ, să se îndure de dînsulŭ și să-lŭ boteze, rostindu-ĭ formula botezuluĭ și aruncându-ĭ în acelașĭ timpŭ o bucățică de pânză, o batistă saŭ ce are maĭ din demână, în semnŭ de crijmă, sufletulŭ sĕŭ se întórce și se duce voiosŭ la sufletele cele curate.

Neaflându-se nimene cine să-lŭ boteze, Moroiulŭ, după cum am spusŭ, devine spiritŭ rĕŭ și fórte periculosŭ pentru toțĭ ceĭ ce trecŭ pe loculŭ unde e elŭ înmormîntatŭ, precum și pentru toțĭ ceĭ ce clădescŭ vre-o casă saŭ altŭ ceva pe loculŭ acela. Așa bună-óră, dacă se pune vre-o casă pe loculŭ acela, supĕră și primejduesce pre ómenĭ; dacă se pune unŭ grajdŭ saŭ ocolŭ, nenorocesce vitele, din care causă de multe orĭ proprietarulŭ acaretelorŭ respective, dacă voesce să aibă pace, trebue să strămute casa, grajdulŭ, saŭ ce este, saŭ să le părăséscă cu totulŭ. Altmintrelea nu póte eși în capĕtŭ (1).

In *Moldova* cine voesce să boteze și să scape pre *Moroĭ* dela osânda cea vecînică, le tórnă în ḑiua de *Bobotéză* aghiasmă dela Iordanŭ pe mormîntŭ (2), iar preotulŭ, când iese cu învierea, le face și lorŭ moliftă. Acésta se repețesce șépte anĭ după olaltă, iar după alŭ șéptelea anŭ copiiĭ nebotezațĭ scapă din rîndulŭ *Moroilorŭ* (3).

---

(1) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ.
(2) Dict. de M. Nistorŭ din Mălinĭ.
(3) Sevastos, Călĕtoriĭ, p. 98.

Maĭ de multŭ era datină în *Moldova* că mamele copiilorŭ perduţĭ saŭ nebotezaţĭ strângeaŭ în ḑiua de Bobotéză aghiasmă dela ṣépte bisericĭ saŭ maĭ bine ḑisŭ dela ṣépte *Iordanurĭ*, ṣi a doua ḑi de Bobotéză, turnându-le desdiminéţă aghiasmă de acésta pe mormîntŭ, îĭ botéză punêndu-le la băieţĭ numele *Ioanŭ* iar la copile *Ioana* (1).

In multe locurĭ, totŭ din *Moldova*, părinţiĭ copiluluĭ nebotezatŭ, adecă a celuĭ opritŭ ca să-ṣĭ mântuéscă sufletulŭ, facŭ în ḑiua de *Moṣiĭ Duminiceĭ marĭ* unŭ prasnicŭ, la care învită 40 de băieţĭ ṣi copile de aceeaṣĭ mĕsură, adecă dela 2—3 anĭ, ṣi le daŭ de sufletulŭ copiluluĭ perdutŭ saŭ mortŭ nebotezatŭ 40 de ulcele cu apă curată ṣi 40 de covrigĭ câte cu o lumină aprinsă. Prasniculŭ acesta se face de regulă afară pe iarbă verde. Copilulŭ nebotezatŭ, se crede că în urma acestuĭ prasnicŭ, se mântuesce (2).

In *Transilvania* se facŭ pentru mântuirea sufletelorŭ copiilorŭ perduţĭ 40 de *cocolóṣe* cópte din aluatŭ de făină de grâŭ. Treĭ ḑecĭ ṣi cincĭ din acelea se daŭ la 35 de copiĭ, iar 5 *cocolóṣe* se aruncă pe apă, pentru ca, precum isvoresce apa din isvorŭ, aṣa să apară ṣi sufletele celorŭ morţĭ-născuţĭ în raiŭ. Apoĭ se maĭ facŭ ṣi treĭ *parastase* ṣi treĭ prescurĭ maĭ marĭ, carĭ se ducŭ la biserică ca unŭ felŭ de jertfă pentru ceĭ morţĭ-născuţĭ, carĭ cu vreme se ducŭ ṣi eĭ în raiŭ (3).

---

(1) Dict. de M. Nistorŭ ṣi A. Pletosŭ din Rădăṣenĭ.
(2) Dict. de M. Nistorŭ ṣi alte Romànce din Mălinĭ.
(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu, înv. în Orlatŭ.

VII.

SCĂLDĂTÓREA.

Nu multŭ după nascere, atâtŭ în *Bucovina* câtŭ şi în celelalte ţĕrĭ locuite de Românĭ, urméză *scăldătórea* noŭ-nascutuluĭ.

Unele móşe prepară scăldătórea acésta îndată după nascere, altele însă nicĭ nu maĭ aştéptă până ce se va nasce copilulŭ, ci cum vĕdŭ ca s'a apropiatŭ timpulŭ şi nu maĭ este multŭ până ce va *hăldăuì* femeea bolnavă, caută o ólă şi umplênd'o cu apă curată o punŭ la focŭ ca să se încăldéscă.

Óla, care se folosesce de astă dată la încăldirea apeĭ, trebue să fie *nóuă* şi anume de aceea ca, precum sună óla cea nóuă, aşa şi copilulŭ noŭ născutŭ să aibă o voce curată, pĕtrundĕtóre şi plăcută (1).

Apa trebue să fie numaĭ ciş-ceva *călduţă*, nicĭ decum însă *fierbinte*, cu atâta maĭ puţinŭ *clocotită*; şi acésta parte de aceea ca copilulŭ noŭ-născutŭ să nu devie desfrânatŭ (2),

(1) Com. de d-lŭ Victorŭ Tocariŭ, învĕţătorŭ.

(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu. Vedĭ şi «*Luminătorulŭ*» an. X. Temişóra 1889, No. 65 în «Foişóră:» Scăldarea noŭ-născutuluĭ prima óră să nu se facă cu apă *clocotită*, pentru ca să nu fie curvarŭ.»

şi parte de aceea ca viaţa luĭ să nu fie neliniştită ca apa când fierbe şi clocotesce, adecă ca să n'aibă necontenitŭ neastêmpĕrŭ, certe şi supĕrărĭ.

In genere se caută ca scăldătórea cea dîntâiŭ, numită altminterea în Bucovina încă şi *scaldă, scălduşă* şi *scălduşcă*, în Ţéra-Românéscă *baie*, iar în unele părţĭ ale Transilvanieĭ şi Ungarieĭ *ciupă* (1), în care se scaldă noŭ-născutulŭ pentru prima óră, să fie maĭ multŭ rece decât caldă, şi acésta pentru ca copilulŭ scăldatŭ într'însa să nu bage sémă de recélă, nicĭ să nu se sparie, pentru că elŭ de regulă, când se vîră pentru prima óră în apă, se sparie (2).

Unele móşe iarăşĭ, înainte de-a scălda pre noŭ-născutulŭ copilŭ în scăldătóre şi anume cum îlŭ prindŭ în mână, aŭ datină de a-lŭ spĕla maĭ întâiŭ cu o *lécă de apă rece*, anume ca să fie vioiŭ, sprintenŭ voinicŭ, deşteptŭ, isteţŭ (3).

După ce a rădicatŭ acuma copilulŭ, după ce i-a legatŭ buriculŭ şi după ce a datŭ femeiĭ ajutorulŭ trebuinciosŭ ca să nu i se întêmple nicĭ unŭ rĕŭ, iea móşa o vănuţă, saŭ o covăţică numită altmintrelea şi *albie* (4), maĭ pe scurtŭ vasulŭ, care maĭ înainte de acésta a fostŭ în stare să-lŭ pregătéscă părinţiĭ copiluluĭ, aşéză vasulŭ unde-va pe-o laiţă saŭ pe unŭ scaunŭ şi tórnă într'însulŭ apă din óla cea nouă. Iea apoĭ *o rămurică de busuiocŭ dela Ḑiua Cruciĭ*, unulŭ saŭ maĭ mulţĭ *banĭ de argintŭ*, *o flóre de bujorŭ, lemnulŭ Domnuluĭ*, o bucăţică *de fagurŭ de miere*, una de *pâne* şi alta de

---

(1) Dr. I. U. Jarník şi And. Bârsénŭ, Doine şi strigăturĭ din Ardélŭ. Bucurescĭ 1885. p. 18. şi 331; — Com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕţătorŭ în Şomcuta-mare; — M. Pompiliu, «Graiulŭ românescŭ din Biharia,» în «Convorbirĭ lit.» an. XX. Bucurescĭ 1887 p. 1007: «*Ciupă* = apă călduţă în care se scaldă copiiĭ, când sunt în légănŭ.»

(2) Datina Rom. din maĭ multe părţĭ ale Bucovineĭ.

(3) Dict. de Maria Vasiluţŭ din Poiana-Ştampiĭ.

(4) «Şeḑĕtórea» an. I. Fălticenĭ, 1882. p. 19 «*Albie* e covăţica în care se légănă copiiĭ ţĕranilorŭ şi în care se scaldă.»

zahărŭ, unŭ *oŭ*, puţinŭ *lapte dulce* precum şi o lécă de aghiasmă saŭ apă sfinţită, şi pre tóte obiectele acestea le pune în scăldătóre.

Busuioculŭ însemnéză ca noŭ-născutulŭ, şi maĭ ales dacă e copilă, să fie curată, iubită şi atrăgĕtóre ca busuioculŭ.

Baniĭ de argintŭ, ca să fie scumpŭ şi nepătatŭ ca argintulŭ, şi precum iubesce fie-care omŭ argintulŭ, aşa să iubéscă şi pre copilulŭ noŭ-născutŭ. Maĭ departe, precum s'a scăldatŭ întâia óră în scăldătóre cu banĭ, aşa să nu-ĭ lipséscă baniĭ în tótă viaţa (1).

Bujorulŭ, dacă e băiatŭ, să fie rumenŭ şi voinicŭ ca bujorulŭ.

Mierea să fie dulce la vorbă ca mierea, şi precum fie-care iubesce mierea, aşa să iubéscă şi pre prunculŭ noŭ-născutŭ.

Pânea, să aibă tótă viaţa sa îndestulare şi să fie bunŭ ca pânea de tóte dilele.

Zahărulŭ, să-ĭ fie viaţa dulce ca zahărulŭ.

Oulŭ, să fie sănĕtosŭ şi întregŭ ca oulŭ.

Laptele dulce, să fie curatŭ şi albŭ la piele ca laptele; maĭ departe să fie bogatŭ. — In fine

Aghiasma saŭ apă sfinţită, ca să nu se pótă apropia spiritele cele necurate de pruncŭ (2).

Maĭ pe scurtŭ ca să fie:

Scumpŭ ca argintulŭ,
Dulce ca mierea,
Bunŭ ca pânea,

(1) T. Frâncu şi G. Candrea, Româniĭ din Munţiĭ apusenĭ (Moţiĭ). Bucurescĭ 1888, p. 147. «In cea d'întâiŭ scaldă a copiluluĭ se punŭ banĭ de argintŭ ca viaţa luĭ să rĕmâie nepătată ca argintulŭ.»

(2) Pretutindene în Bucovina. — In unele părţĭ ale Transilvanieĭ, după cum ne spune Wlislocki (op. cit. p. 7), apa pentru prima scăldătóre a copiluluĭ noŭ-născutŭ o aduce móşa dintr'unŭ pârîŭ, şi dacă e cu putinţă din sus de móră; iar după ce se sfinţesce de preotŭ, caută ea ca totŭ-deauna în fie-care scaldă să tórne numaĭ câte atâta din acéstă apă sfinţită, ca să-ĭ ajungă în decursulŭ a şése sĕptĕmânĭ.

Sănĕtosŭ ca oulŭ
Rumĕnŭ ca bujorulŭ
Atrăgĕtorŭ ca busuioculŭ
Şi albŭ ca laptele.

In *Banatŭ* şi *Ungaria*, unde asemenea este datină a se scălda copilulŭ noŭ-născutŭ în apă numaĭ de abia călduţă, care se aduce în genere dela unŭ isvorŭ şi se încăldcsce cu vréscurĭ culese de pe drumurĭ (1), se pune în prima scăldătóre a acestuia *moliftă*, adecă aghiasmă saŭ apă sfinţită adusă cu puţinŭ maĭ nainte de acésta dela preotulŭ; apoĭ puţinŭ *lapte dulce* ca să-ĭ fie pielea albă ca laptele, unŭ *oŭ* ca să fie sănĕtosŭ ca oulŭ, felurite *florĭ* ca să fie drăgălaşŭ ca florile, una saŭ douĕ *nucĭ* ca să nu se vateme, o *pietricică* ca să fie *răbduriŭ* ca pétra, adecă ca să pótă resiste friguluĭ precum şi altorŭ neajunsurĭ, şi unŭ *banŭ de argintŭ* (unŭ decerŭ saŭ talerŭ), ca să fie curatŭ şi ca să nu se prindă de 'dînsulŭ farmecele, vrăjile şi aruncăturile, adecă bubele rele, cum nu se prinde rugina de argintŭ (2).

In unele părţĭ din *Moldova*, precum bună óră în judeţulŭ Sucéva, se pune în prima scăldătură *lemnie* (3) ca copilulŭ să umble de grabă în picióre, apoĭ *sdreveţŭ* (4), *popchişorŭ* (5) şi *cătuşnică*, ca să fie *vêrtoşelŭ*, *cânepă* ca să créscă ca câ-

---

(1) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ, învĕţătorŭ în Domanŭ: «In *Banatŭ* apa pentru prima scaldă o aduce móşa dela isvorŭ şi când vine cu dînsa acasă adună şi nisce vréscurĭ de lemne, pe carĭ, sosindŭ acasă, le pune îndată pe focŭ, ca nepoţelulŭ să-ĭ fie sîrguitorŭ şi adunătorŭ.»

(2) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ, I. Popovicĭ, învĕţătorŭ în Opatiţa, şi Elia Popŭ învĕţătorŭ în Somcuţa-mare.

(3) *Lemnie* e unŭ felŭ de plantă lemnósă, care cresce pe prundurĭ şi are frunze asemenea pelinuluĭ.

(4) *Sdreveţŭ* e o plantă, care cresce prin luncĭ şi din care facŭ ómeniĭ grădinuţe.

(5) *Popchişorulŭ* e o buriénă mică cu flóre galbĕnă.

nepa, unŭ *oŭ* ca să fie sănĕtosŭ ca oulŭ, şi *unturd de porcŭ* că să se îngraşe ca unŭ purcelŭ (1).

In *Ţéra-Românéscă* este iarăşĭ datină ca în apa, în care se scaldă unŭ copilŭ micŭ pentru întâia óră, să se pună *orḑŭ*, *porumbŭ* şi *florĭ*, şi acésta anume ca copilulŭ să aibă parte de cereale şi să fie plăcutŭ ca florile.

Totŭ în *Ţéra-Românéscă* se maĭ pune în întâia scăldătóre încă şi *sare*, care după uniĭ însemnéză ca copilulŭ să nu se opăréscă, iar după alţiĭ ca simbolŭ alŭ prieteniеĭ; apoĭ puţinŭ *untŭ de lemnŭ* şi o *monedă*, carĭ representă belşugulŭ; în urmă se sparge unŭ *oŭ* în ea, ca să créscă şi să se împlinéscă copilulŭ ca oulŭ (2).

Unele móşe îndătinéză a pune în scăldătórea primă numaĭ ouĕ de raţă. De aice vine apoĭ, după credinţa Românilorŭ din *Ţéra-Românéscă*, că le place copiilorŭ a se juca în apă, când se scaldă (3).

O sémă de móşe, când punŭ obiectele înşirate maĭ susŭ în scăldătóre, rostescŭ, ca şi nemijlocitŭ după ce aŭ rădicatŭ copilulŭ, următórele cuvinte, şi anume, dacă e băiatŭ:

Să fie sănĕtosŭ
Şi norocosŭ
Şi mintosŭ
Şi voiosŭ
Şi frumosŭ
Şi drăgăstosŭ
Şi 'nvĕţatŭ
Şi bogatŭ,
Omŭ de trébă
Şi luatŭ la sémă!

(1) Dict. de Măriucă Nistorŭ din Mălinĭ.

(2) Ionénŭ, op. cit. p. 13. şi 14.—T. G. Djuvara, în «Ţéra nouă» p. 248—249: «Indată ce se nasce copilulŭ, se pune în baia, în care va fi scăldatŭ, puţinŭ untŭ-de-lemnŭ, o monedă şi sare. Untŭ-de-lemnulŭ şi moneda representă belşugulŭ, iar sarea e simbolulŭ prieteniеĭ.»

(3) Ionénŭ, op. cit. p. 25.: «Copiilorŭ le place să se jóce în apă, căcĭ când se nascŭ, móşele în scăldătóre punŭ ouĕ de raţă.»

Iar dacă e copilă:

Să fie sănĕtósă
Şi norocósă
Şi mintósă
Şi voiósă,
Şi frumósă
Şi drăgăstósă
Şi 'nvĕţată
Şi bogată
Femee de trébă
Şi luată la sémă! (1)

După ce a aruncatŭ tóte obiectele, carĭ se înţelege de sine că trebuescŭ să fie de maĭ nainte preparate, în năuntru, móşa începe a-lŭ scălda, adecă a-lŭ spĕla peste totŭ corpulŭ până chiar şi în gură.

Dacă sunt *gemenĭ* se scaldă de regulă în una şi aceiaşĭ scăldătóre.

In *Macedonia*, îndată ce noulŭ născutŭ a vĕḑutŭ lumina ḑileĭ şi s'a datŭ mumeĭ primele îngrijirĭ, móşa îlŭ scaldă cu apă caldă într'unŭ lighianŭ mare de aramă, păzindŭ ca să nu-lŭ ajungă apa pe capŭ, căcĭ atât în Magaroza câtŭ şi în alte părţĭ, este obiceiulŭ ca copilulŭ, după ce a împlinitŭ unŭ anŭ, atuncĭ numaĭ să se spele pe capŭ.

In *Vlaho-Clisura*, îndată ce se nasce copilulŭ, móşa îlŭ presură cu sare multă peste totŭ corpulŭ, şi-lŭ lasă aşa timpŭ de douĕ-spreḑece óre şi maĭ multŭ (2); şi după aceea numaĭ îlŭ scaldă cu apă caldă, în care tórnă şi vinŭ, spĕlându-lŭ şi pe capŭ. Acésta se face pentru ca copilulŭ să fie sănĕtosŭ (3).

(1) Dict. de M. Vasiluţŭ din Poiana-Stampiĭ.

(2) Presurarea copiilorŭ noŭ născuţĭ cu sare e usitată şi la *Armeniĭ* orientalĭ din Bucovina. Româncele din Dacia-traiană şi cu deosebire cele din Bucovina, după câtŭ sciŭ eŭ până acum, n'o facŭ acésta nicĭ când, din causă că, după cum spunŭ ele, numaĭ viţeiĭ şi mieiĭ de curêndŭ fĕtaţĭ se presară cu sare.

(3) Burada: Obiceiurile la nascerea copiilorŭ. publ. în op. cit. p. 41.

Móșele din unele părțĭ ale *Transilvanieĭ*, nemijlocitŭ îna inte de-a vîrî pre copiiĭ noŭ-născuțĭ în prima scăldătóre, îndătinéză a-ĭ cumpenì, mĕsurà, credêndŭ că copilulŭ, care înainte de acésta se cumpenesce, *nicĭ când nu se deóche* (1), măcarŭ că, după credința unora, copilulŭ nebotezatŭ nu se deóche nicĭ odată, căcĭ nu este creștinatŭ (2).

Totŭ așa facŭ și móșele din unele părțĭ ale *Țĕreĭ Românescĭ*. Iată ce ne spune în privința acésta d-lŭ Ionénŭ: «Indată ce unŭ copilŭ se nasce, să se cântăréscă, *ca să nu se lipéscă farmecele de elŭ nicĭ odată*.»

«Dacă unŭ copilŭ la nascere este cântăritŭ, să se țină minte câtă greutate a avutŭ, ca descântându-i se vre-odată de lécŭ, să i se descânte în atâta apă câtŭ a cântăritŭ la nascere, căcĭ numaĭ așa va avé lécŭ (3).»

In alte părțĭ, totŭ din *Țéra Românéscă*, copilulŭ, până nu-lŭ botéză, îlŭ trecŭ prin spițele róteloru de carŭ anume ca să nu turbeze (4).

In *Vlaho-Clisura* este asemenea obiceiulŭ, ca îndată ce se nasce copilulŭ să se cântăréscă, punêndu-se de o parte a cumpeneĭ copilulŭ, iar pe cea-laltă parte o pétră de aceeașĭ greutate ca copilulŭ, ca să nu bată cumpĕna maĭ multŭ de-o parte saŭ de alta; apoĭ îlŭ ducŭ la biserică și-lŭ punŭ pe pragulŭ bisericeĭ ca să-lŭ găséscă cine-va și să-lŭ boteze, făcêndu-se apoĭ obiceiulŭ, care se face în casulŭ când nu trăescŭ copiiĭ în familie (5).

Dacă din întêmplare se află și alte femeĭ de față pe când scaldă móșa copilulŭ, atuncĭ femeile respective în cele maĭ multe locurĭ îndătinéză nu numaĭ de a arunca în scăldătóre

(1) Com, de d-lŭ Rom Simu.
(2) Ionénŭ, op. cit. p. 17.
(3) Ionénŭ, op, cit. p. 7.
(4) Revista pentru ist. și arch. an. II. vol. III, p. 388.
(5) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, publ. în op. cit. p. 50.

diferite florĭ și banĭ de argintŭ, ci totŭ o dată de a pune pe unŭ momentŭ la capulŭ copiluluĭ și diferite unelte, maĭ alesŭ de acelea, cu carĭ noŭ-născutulŭ ar avé să se ocupe în viață sa, anume ca, după ce va cresce mare, să fie harnicŭ și pricepĕtorŭ la tóte. In multe locurĭ băețilorŭ li se punŭ în mână cărțĭ și condeie spre a avé talentŭ la carte și scrisŭ, iar alțiĭ și maĭ alesŭ meseriașiĭ acŭ, sulă, ferestreŭ, sflederŭ, bardă, gialăŭ, maĭ pe scurtŭ la ceea ce dorescŭ eĭ ca copilulŭ lorŭ să aibă maĭ mare aplecare și talentŭ (1).

Moțiĭ asemenea punŭ la capulŭ copiluluĭ tóte instrumentele meseriilorŭ pre carĭ le profeséză eĭ, ca semnŭ privitorŭ la sórta ce îlŭ aștéptă (2).

Móșele din unele părțĭ ale *Ungarieĭ*, pe lângă acésta, îĭ maĭ daŭ încă și puțină apă de bĕutŭ dintr'unŭ clopoțelŭ sleitŭ, anume ca să fie cântărețŭ mare (3).

După ce l'a gătitŭ de spĕlatŭ, îlŭ trage puținŭ de nasŭ, ca acesta să nu fie *turtitŭ* saŭ *borcănosŭ*, apoĭ îlŭ *mĕsură* în crucișŭ, adecă îĭ aduce genunchiulŭ piciorului dreptŭ până apróре de cotulŭ mâneĭ stânge și genunchiulŭ piciorului stângŭ până la cotulŭ mâneĭ drepte. Mĕsurarea acésta se face pentru aceea ca, fiindŭ cum-va copilulŭ sclîntitŭ saŭ șolditŭ, să se îndrepte.

Sfîrșindu-lŭ și de mĕsuratŭ îlŭ scóte de capŭ afară, anume ca să nu fie scurtŭ ci lungŭ în grumazŭ, și acésta cu scopŭ ca, după ce va cresce mare, să nu fie espusŭ la o mulțime de bóle de gâtŭ, precum: *gâlcĭ*, *șopârlaiță*, etc.

Cum l'a scosŭ afară suflă asupra scăldătóreĭ în crucișŭ și apoĭ stupesce într'însa. Acéstă suflare și stupire însemnéză ca să se depărteze tóte spiritele cele rele, însă maĭ cu

(1) Com. de d-lŭ G. Tomóiagă, cant. biser.
(2) Frâncu și Cândrea, op. cit. p. 147.
(3) Com. de d-lŭ Aurelŭ Chintoanŭ.

sémă *strigóicele*, să nu se pótă apropia de copilŭ, căcĭ pe la ceĭ noŭ-născuțĭ, după cum am amintitŭ, adesc-orĭ umblă strigóicele ca să-ĭ fure. Apoĭ urméză *înfășarea*.

Obiectele, carĭ servescŭ de comunŭ uneĭ femeĭ maĭ avute dela țéră spre *înfășarea* unuĭ copilŭ, sunt următórele:

O fașă, unŭ *brânețŭ* saŭ *frânghie*, maĭ multe *pelincĭ*, numite altmintrelea și *cârpe*, apoĭ vr'o câte-va *scutece*, unŭ *oghelașŭ*, unŭ *tulpănașŭ* și o *căiță*.

Fașa e unŭ felŭ de brâușorŭ lătărețŭ, făcutŭ din lână saŭ din bumbacŭ.

Românceie din unele părțĭ ale *Transilvanieĭ* îndătinéză a lega, respective a cóse, într'unŭ capĕtŭ alŭ aceșteĭ fașe treĭ fire de usturoiŭ, treĭ de piperŭ, treĭ fire de grâŭ de primăvară și treĭ de tómnă, treĭ de tămâe, treĭ de sare, treĭ sfărâmăturĭ de pâne și treĭ bucățele din casa copiluluĭ, de tóte *nouĕ* felurĭ anume ca copilulŭ să nu se *deóche* (1).

In *Banatŭ*, unde este datină ca fașa să se facă în genere din lână de óie împletită în treĭ vițe și cam de 2 metri de lungă, móșa légă în unulŭ din capetele acesteia unŭ peticŭ de pânză nouă, în care se află unŭ banŭ de argintŭ, tămâe, puținŭ praŭ (pravŭ), sare și aiŭ (usturoiŭ). Totŭ la capĕtulŭ acesta maĭ légă încă și treĭ toporele de metalŭ cam de 2 cm. de marĭ. Tóte obiectele acestea se crede a fi apărătóre pruncului de *Mama-păduriĭ* și de *Moșulŭ Codruluĭ*.

De multe orĭ însă móșele din acéstă țéră, când înfașă prima óră pre copiĭ, îĭ încingŭ cu unŭ lanțŭ ca să fie tarĭ ca fierulŭ (2).

Brânețulŭ pl. *brânețe*, e unŭ brâușorŭ asemenea celorŭ ce le întrebuințéză femeile la încinsulŭ catrințelorŭ.

Frânghiu, care e asemenea fașeĭ, o împletesce de regulă

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(2) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ.

românca singură din lână colorată, maĭ alesŭ însă tricoloră: albastră, galbĕnă şi roşie.

Pelincele, sing. *pelincă,* sunt nisce bucăţele micĭ de pânză; de regulă sĕ întrebuinţéză spre scopulŭ acesta cămăşĭ vechĭ

Scutecele, sing. *scutecŭ,* sunt nisce *mindiraşe* saŭ *salteluţe* pătrate şi făcute din pânză cu multŭ maĭ grósă decât cea din care se facŭ pelincele:

Unele Românce, maĭ alesŭ pe la oraşe, întrebuinţéză în locŭ de scutece *chiloţuţe* saŭ *chiloţele,* făcute ca nisce perinuţe.

Oghelaşulŭ e unŭ oghialŭ în miniatură. In fine:

Căiţa e o *cepsuică* mică saŭ bonetă, care se pune copiilorŭ pe capŭ, anume ca să le fie maĭ caldŭ şi să arete maĭ frumoşĭ.

Atâtŭ în Bucovina câtŭ şi în cele-lalte părţĭ locuite de Românĭ e datină ca să se puie în partea de dinainte a căiţeĭ, care vine pe frunte, unŭ semnŭ specialŭ, precum o *cordeluţă roşie* saŭ unŭ *bănuţŭ,* şi acésta anume ca vĕḑêndu-lŭ ómeniĭ şi în specialŭ femeile cele rele de ochĭ să-şĭ aducă aminte pre cine aŭ dinaintea lorŭ şi *să nu-lŭ dióche* (1).

Totŭ în contra *diochiuluĭ* îndătinéză Româniĭ din cele maĭ multe părţĭ a lega copiilorŭ micĭ încă şi o *cordeluţă,* dar maĭ alesŭ *lână roşie* la mâna dréptă, iar la grumazŭ a le pune *ghioceĭ* (2).

Romaniĭ, voindŭ a apăra pre copiiĭ lorŭ de orĭ şi ce fărmecătórie şi vrăjitórie (*fascinatio*), le puneaŭ la grumazŭ în ḑiua lustrăriĭ (*dies lustricus*) diferite mărunţişurĭ înzestră-

(1) In Bucov. şi Trans. com. de d-lŭ I. Georgescu. — Djuvara în «Ţéra-nouă» p. 251: «Se obicinuesce a se îmbrăca copiiĭ cu roşu saŭ a le atârna de *scufiţe* funde de panglică roşie.»

(2) Pre *ghioceiĭ* aceştia îndătinéză Româncele din Bucovina a-ĭ pune maĭ întâĭ la unŭ locŭ cu pasca pe care o sfinţesce preotulŭ în ḑiua de Pascĭ, anume ca să-ĭ sfinţéscă şi pre dînşiĭ, şi abia după aceea a-ĭ lega la grumazulŭ copiilorŭ.

tóre (*crepundia*) precum și *bulla,* adecă unŭ medailionŭ saŭ în forma inimeĭ, care conținea în sine diferite materiĭ de apărare în contra diochiuluĭ și a invidieĭ numite *praebia* (1) și care se purta regulatŭ de cătră băețĭ până la primirea togeĭ virile (*toga virilis*), iar de cătră copile până ce se măritaŭ. *Bulele* acestea, carĭ se purtaŭ de cătră toțĭ *pueri ingenui*, eraŭ de două felurĭ, și anume unele de aurŭ iar altele de pĭele; pre cele de aurŭ le purtaŭ numaĭ copiiĭ ceĭ nobilĭ (2), iar pre cele de pĭele ceĭ sĕrmanĭ (3).

Tóte obiectele arătate maĭ sus și le prepară fie-care femee singură cu vre-o câte-va ḑile saŭ chiar sĕptĕmânĭ înainte de nascere. Unele dintre dînsele le capĕtă după botezulŭ copiluluĭ dela *cumătra cea mare*, nânașa copiluluĭ.

In *Ţéra-Românéscă*, dacă părințiĭ voescŭ ca unŭ copilŭ să țină maĭ multŭ la tatălŭ sĕŭ, îlŭ *înfășóră*, când se nasce, într'o cămașă de-a tatăluĭ sĕŭ, iar de voescŭ să țină maĭ multŭ la mamă-sa, îlŭ înfășóră într'o cămașă de a eĭ (4).

---

(1) Varro de l. L. 7. 108: praebia a praebendo, quod sint remedia in collo pueris.

(2) Statius silv. 53, 116, ḑice despre tatălŭ sĕŭ:

Non tibi deformes obscuri sanguinis ortus,
Nec sine luce genus etenim te divite ritu
Ponere purpureos infantia adegit amictus
Stirpis honore datos et nobile pectoris aurum.

Juven. 5. 164: antiquitus nobilium pueri bullas aureas habebant, pauperum de loris, signum libertatis.

Unŭ exemplu despre unŭ băiatŭ, care, fiindŭ că a devenitŭ cu totulŭ sĕrmanŭ, nicĭ bulla de aurŭ nu o poseda maĭ multŭ, ni-lŭ arată Cic. ac. in Verr. 1, 58, 152.

(3) Juven. 5, 164:

quis enim tamnudus, est illum
Bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum
Vel nodus tantum et signum de paupere loro.

Copiiĭ ceĭ sĕrmanĭ așa dar purtaŭ amuletulŭ într'o punguță de pĭele, saŭ îlŭ înnodaŭ într'o curelușă, pe care o purtaŭ în prejurulŭ grumazuluĭ.

Veḑĭ despre tóte acestea maĭ pre largŭ: Preller: Rom. Myth. II. p. 210, și I. Marquardt: Das Privatleben der Römer. I. Th. Leipzig. 1879. p. 81—84.

(4) Ionénu, op. cit. p. 15.

Totŭ așa facŭ și Romàncele din unele părţĭ ale *Banatuluĭ* și *Bucovineĭ*, precum bună óră cele din ţinutulŭ Dorneĭ (1).

O sémă de móșe, după ce l'aŭ *înfășatŭ* în obiectele maĭ sus arătate, astŭ-felŭ ca fașa să formeze o cruce la pieptŭ și una la spate, anume ca să nu se pótă apropia spiritele cele necurate de dînsulŭ (2) și după ce l'aŭ îmbrobodĭtŭ ceva cam strînsŭ c'unŭ tulpănașŭ ca să nu capete capŭ mare, bolocănosŭ, ci micŭ, rotundŭ și frumosŭ, îĭ facŭ cruce cu degetele pe faţă (3), și apoĭ îlŭ ducŭ la feréstră, ca să vadă lumea, și acolo îlŭ închină *Ursitelorŭ*. Iar după ce l'aŭ dusŭ la feréstră, móșa ḑice:

— Uĭtă-te la lume: *cicĭa! cicĭa!* (frumósă, plăcută) (4).

Apoĭ îlŭ ducŭ și-lŭ daŭ mameĭ sale, care, maĭ alesŭ dacă noŭ-născutulŭ e copilă, sărutându-o pe frunte, îĭ uréză:

— Draga mameĭ! cum te iubescŭ eŭ, așa să te iubéscă lumea! . . . Să fiĭ norocósă și frumósă, și orĭ-ce lucru veĭ prinde în mână să-ţĭ fie dragŭ a-lŭ găti!

În acelașĭ timpŭ îĭ pune degetulŭ dreptŭ pe barbă, credêndŭ că făcêndŭ acésta, s'ar face în mijloculŭ barbeĭ *o așeḑătură* (bortiţă, gropiţă), care, când cresce copilulŭ mare, maĭ alesŭ dacă e fetiţă, îĭ stă fórte bine. Apoĭ îĭ pune degetele cele marĭ dela amêndouĕ mânile la amêndouĕ feţele obrazuluĭ spre acela-șĭ scopŭ, adică asemenea ca să capete gropiţe și în obrazŭ. După acésta, luându-o în braţe, o sărută din tótă inima pe obrazŭ ḑicêndŭ:

— «Draga mameĭ! dragă să fiĭ la ómenĭ și la tótă lumea!» saŭ «Draga mea! dragă și cinstită să fiĭ la tótă lumea! (5)»

(1) Com. de I. Popovicĭ și de Petru Ursulŭ, fostŭ cant. bis. în Căndrenĭ.

(2) In Bucovina și Transilvania, veḑĭ Wlisloki, op. cit. p. 9: «auch wird das Band mit welchem die Bindeln befestiget sind, so umgeschniert, dass es eim Kreuz bildet.»

(3) Datină fórte rĕspândită în Bucovina.

(4) Com. de d-lŭ I. Berariŭ, preotŭ.

(5) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă și P. L. Leuștênŭ.

Luându-lŭ în braţe, fie băiatŭ saŭ fetiţă, nu e bine să-lŭ pue la picióre, căcĭ punêndu-se la picióre se crede că tótă viaţa luĭ va rĕmâné totŭ la piciórele altuia (1).

Asemenea nu e bine ca maică-sa până a treia ḑi, adecă până ce nu se scaldă, să-lŭ culce cu dînsa alăturea în patŭ, pentru că în casulŭ acesta, şi maĭ cu sémă, când, ostenită şi somnorósă fiindŭ, ar uita şi s'ar întórce cu spatele la dînsulŭ, capĕtă *rofiĭ*, iar când acuma e mare şi eşitŭ în lume, tótă lumea se întórce cu dosulŭ către dînsulŭ. Ba, ce este şi maĭ rĕŭ, în casulŭ acesta, chiar şi atuncĭ când ar fi lumînare în casă, spiritele cele necurate potŭ să vie la dînsulŭ ca să-lŭ schimoséscă, să-lŭ omóre, saŭ chiar să-lŭ fure şi să-lŭ înlocuéscă cu altulŭ (2).

Totŭ aşa credŭ şi Româniĭ din Munţiĭ apusenĭ aĭ *Transilvaniei*. Eĭ ḑicŭ că după nascerea copiluluĭ mama trebue să privigheze şi să nu dórmă cu spatele spre elŭ, fiind-că *Smeóicele* s'arŭ folosì de o asemenea ocasiune ca să schimbe copilulŭ cu unŭ altulŭ, care de regulă e *tontŭ*, *hăbăucŭ*, *surdŭ*, *mutŭ*, *lunaticŭ*, etc. Răpirea saŭ schimbarea copiluluĭ se póte întêmpla numaĭ înainte de a-ĭ fi croitŭ *Ursitórele ursita* (3).

Şi pe când mama desmérdă copilulŭ şi-ĭ rostesce cuvintele citate maĭ sus, precum şi multe altele, pe atuncĭ móşa se apucă de trebĭ, carĭ ţintescŭ la sórtea viitóre a copiluluĭ noŭ-născutŭ, precum: mătură casa, prinde aculŭ în mână, apucă furca şi fusulŭ de torsŭ; iar dacă e băiatŭ, se apucă de lucrurĭ bărbătescĭ (4).

---

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(2) Com. de Paraşchiva L. Leuştênŭ şi G. Tomoiagă. — Acéstă credinţă deşartă se pare că vine de acolo, că multe femeĭ, dormindŭ fórte greŭ şi 'ntorcêndu-se nóptea prin somnŭ, fără să scie, să simţéscă şi să voiască îşĭ înaduşă copiiĭ.

(3) Frâncu, op. cit. p. 148.

(4) Com. de d-lŭ Tomoiagă.

Cele maĭ multe móșe din *Bucovina* însă, după ce aŭ scăldatŭ copilulŭ și l'aŭ înfășatŭ în chipulŭ maĭ sus arătatŭ, îlŭ punŭ pe *vatră*, dar maĭ cu sémă sub *masă* saŭ sub *laiță* (1).

Totŭ atuncĭ punŭ lângă dînsulŭ și o *căciulie de usturoiŭ*, anume ca *să-lŭ feréscă de diochiŭ* (2), saŭ îĭ facŭ, spre acelașĭ scopŭ, unŭ *benghiŭ* în frunte, adecă rădică piciorulŭ dreptŭ cu călcâiulŭ întorsŭ îndĕrăptŭ în sus, iaŭ cu degetele puțină tină de pe călcâiŭ, o frământă cu *stupitŭ*, și cu frământătură de acésta îĭ facŭ apoĭ unŭ punctŭ rotundŭ câtŭ ține buriculŭ degetuluĭ arătatorŭ în frunte.

Datina acésta de-a face copiilorŭ *benghiŭ*, numitŭ în *Ţéra-Românéscă sbenghiŭ* (3), iar în *Moldova* nu numaĭ *benghiŭ* ci și *benchiŭ* plur. *benchĭ* (4), există nu numaĭ la poporulŭ românŭ, ci ea este usitată și la alte popóre. Așa în Peloponezŭ de abia ce se nasce copilulŭ și móșa îĭ acopere capulŭ cu unŭ vĕlŭ și-ĭ pune pe frunte *puțină noroiŭ* luatŭ dintr'unŭ vasŭ, unde apa a statŭ multŭ timpŭ (5).

Fórte respândită trebue să fi fostŭ datina acésta și la creștiniĭ de pe timpulŭ *Sf-tuluĭ Ioanŭ Gură-de-aurŭ* și cu deosebire la *Grecĭ*, căcĭ iată ce ne spune acestŭ s-tŭ părinte despre dînsa:

«Muerile punŭ lutŭ în scăldătóre, apoĭ nutritórele și servitórele, luândŭ cu degetulŭ din acelŭ lutŭ, însémnă fruntea

(1) Dict. de M. Vasiluțŭ, P. L. Leușténŭ, G. Tomoiagă și alțĭ Românĭ din Bucovina.

(2) Com. de d-lŭ Vict. Tocariŭ, învĕțătorŭ în Valea-Putneĭ.

(3) Djuvara, în «Ţéra nouă» an II. p. 251: «*sbenghiulŭ*, pe care și la noĭ îlŭ întrebuințéză mumele pentru a ferì copiiĭ de diochĭ.»

(4) «Ședĕtórea» ed. Arturŭ Goroveĭ, an. I. Fălticenĭ 1892, p. 15: «*Benghiŭ* e o pată négră, făcută în fruntea copiilorŭ micĭ cu cernélă orĭ funingine, ca să nu fie diochiațĭ de ceĭ ce i-arŭ vedé.» — Dict. de Anița Pletosŭ din Rădășenĭ și M. Nistorŭ: «Ca să nu se dióche, se iea lutŭ de pe călcâiŭ saŭ funingene din gura cuptoruluĭ și se unge pe frunte, făcĕndu-se unŭ semnŭ, care se numesce *Benghiŭ*. Omulŭ se uită la semnulŭ acesta și nu-lŭ dióche.»

(5) Migne, Excyl. theolog. t. II. p. 879. apud Djuvara, op. cit. pag. 251.

pruncului. Și de-aĭ întreba că ce însémnă acestŭ lutŭ, acéstă imală? vorŭ rĕspunde că prin acea ungere să se alunge *diochiulŭ* (ochiulŭ celŭ rĕŭ, invidia și pisma).»

«Uită-te! câtă putere se atribue lutuluĭ și imaleĭ, ca să înfrângă puterea diavoluluĭ?

«De se întêmplă așa ceva la *Grecĭ* nu e de miratŭ, dar cum că aceea se întêmplă la aceia carĭ adoréză crucea și sunt părtașĭ misteriilorŭ, și atâta filosoféză, acésta cu adevĕratŭ e demnŭ de multe lacrime.

«Dumneḑeŭ te-a onoratŭ cu ungerea spirituală, și tu deturpezĭ pre fiulŭ (tĕŭ) cu lutŭ? Dumneḑeŭ te-a înfrumusețatŭ și tu te spurcĭ? Și când ar fi trebuitŭ a impune în frunte crucea, ce are putere insuperabilă, tu lăsândŭ acésta, caḑĭ în nebunie satanică?... Celŭ ce unge pre acelŭ (pruncŭ), cu lutŭ, cum să nu-lŭ facă despectatŭ? întrebŭ, cum îlŭ va aduce sub mânele preotuluĭ? cum te veĭ ruga ca cu mâna preotuluĭ (presbyteri) să i se pună în frunte signaculŭ unde l'a unsŭ cu lutŭ? (1).»

Din cele arătate până aicĭ precum și din spusa Românilorŭ, resultă că *benghiulŭ* saŭ *sbenghiulŭ* se face numaĭ în contra *diochiuluĭ*.

Dacă vomŭ lua însă bine sémă că cuvîntulŭ *benghiŭ* are mare asemĕnare cu numele uneĭ ființe mitologice, care e fórte respândită și cunoscută Românilorŭ și care se numesce *Benga* (2) precum și cu adj. *benguță*, care e usitatŭ maĭ alesŭ în Transilvania și care însemnéză *ciudatŭ, rĕŭ, alŭ Draculuĭ* (3),

(1) «Preotulŭ Românŭ» an. XV, Gherla 1889, p. 248.

(2) A. T. Laurianŭ și I. C. Massimŭ: Glossariŭ, Bucurescĭ 1871. p. 66: «*Benga*» s. f. după urmĕtórele esemple pare de-o însemnătate cu *epilepsia, dracŭ* etc.: *pare că a intratŭ Benga în elŭ; bagŭ pre Benga în tine, lua-te-arŭ Benga!*»

(3) Veḑĭ «Gazeta Transilvanieĭ» an. LV. Brașovŭ 1892, No. 99, p. 4.

apoĭ orĭ și cine póte să concédă că Româniĭ facŭ *benghiu-rile* din cestiune nu numaĭ în contra diochiuluĭ, ci și în contra acesteĭ fiinţe (1).

Ce se atinge de ***stupitŭ*** (scuipitŭ, scuipatŭ), despre care amŭ ḑisŭ maĭ sus că se întrebuinţéză la frămêntarea lutuluĭ din care se face benghiulŭ, trebue să amintimŭ că și elŭ asemenea e consideratŭ în tóte ţěrile locuite de Românĭ ca unŭ mijlocŭ apěrătorŭ în contra diochiuluĭ. De aicĭ vine apoĭ și datina că Românceele, voindŭ a ferĭ pre copiiĭ lorŭ de diochĭ tot-d'auna de câte orĭ îĭ scaldă, după ce-ĭ scotŭ, stupescŭ în scăldătóre, iar când cine-va se uită prea lungŭ la dînșiĭ, îlŭ rógă să nu se mire și să stupéscă (scuipe) de treĭ orĭ spre copiĭ (2), ceea ce orĭ și cine o face, chiar și în casulŭ acela, când muma copiluluĭ nu l'ar fi făcutŭ luătorŭ de sémă, rostindŭ în acelașĭ timpŭ cuvintele: *«să nu-ţĭ fie de diochĭ!»* saŭ *«să nu vě fie de diochĭ!»*

La *Romanĭ*, ḑice Persiŭ, II, 31—34, când copilulŭ era de-o sěptămână și trebuia să i se dea unŭ nume, după ce era îmbăiatŭ, doica îĭ ungea buzele și fruntea cu scuipatŭ, pentru ca să-lŭ păzéscă de ochiĭ ceĭ rěĭ (3).

In *Transilvania* móșa, după ce a scăldatŭ și înfășatŭ copilulŭ, îlŭ închină la Maica Domnuluĭ, apoĭ bagă crucea într'unŭ blidŭ cu apă și stropindŭ cu apă de aceea pre noulŭ născutŭ ḑice:

— Inchină-se robulŭ saŭ róba luĭ Dumneḑeŭ (Ioanŭ saŭ Maria) în numele Tatăluĭ, alŭ Fiuluĭ și alŭ s-luĭ Duchŭ!

Apoĭ, atingêndu-lŭ de vatră și de ușă, urméză:

---

(1) In Bucovina provine numele acesteĭ fiinţe în următórele ***rostirĭ***, carĭ se adreséză maĭ alesŭ copiilorŭ celorŭ neastêmpěraţĭ: ***du-te la Benga; lua-te-a-ŭ Benga să te iee; la Benga cu tine!***

(2) Veḑĭ și Djuvara în «Ţéra nouă» an. II. p. 251.

(3) Djuvara, în «Ţéra nouă» an. II, p. 251.

— Să fiĭ bunŭ să tacĭ ca cuptorulŭ, ca vatra, ca ușa!...

După acésta îlŭ așéză puținŭ, așa înfășatŭ cum este, *sub masă* (1).

Cum a făcutŭ și acésta, móșa, luândŭ baniĭ ceĭ de argintŭ, carĭ s'aŭ pusŭ maĭ nainte în scăldătóre și carĭ sunt de regulă menițĭ pentru dînsa, îĭ strînge, iar scăldătórea o scóte și o aruncă afară.

Aci e de observatŭ că atâtŭ scăldătórea acésta, în care s'a scăldatŭ pentru prima óră copilulŭ, câtŭ și tóte scăldătorile următóre nu se aruncă în fie ce locŭ, ci totŭ-deauna într'unŭ locŭ retrasŭ, curatŭ, unde nu umblă nimene, și acésta din causă că, după cum amŭ amintitŭ maĭ sus, se pune într'însa *apă sfințită*, și fiindŭ acéstă sfințită, e păcatŭ să se arunce în fie-ce locŭ (2).

Maĭ departe nu e nicĭ o dată bine ca *scăldușele*, în carĭ se scaldă copilulŭ, să se arunce asupra saŭ pre *sfîntulŭ sóre*, pentru-că sórele dă lumiĭ lumină și ne încăldesce, ci totŭ-deauna în altă parte, de comunŭ spre miedulŭ nopțiĭ.

Móșa saŭ mama, carĭ aruncă scăldătórea spre sóre, are mare păcatŭ, iar copilulŭ mameĭ respective, îndată cum îlŭ scaldă, face bube pe trupŭ.

Asemenea nu e bine a se arunca pe *focŭ*, căcĭ unŭ cântecŭ poporanŭ din *Transilvania* dice:

Măicuță, alŭ meŭ norocŭ
L'aĭ țipatŭ cu ciupa 'n focŭ.
Măicuță, a mea ticnélă
O-aĭ țipatŭ cu ciupa 'n pară! (3)

Intâia scăldătóre a copiilorŭ e bine să se arunce maĭ cu sémă pe florĭ, anume ca copiiĭ să fie frumoșĭ și atrăgĕtorĭ

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(2) In Bucovina, Transilvania și Banatŭ, com. de d-lŭ I. Georgescu și I. Popovicĭ.

(3) Com. de d-lŭ T. Olténŭ.

ca florile (1), orĭ la trupina unuĭ *nucŭ*, *mĕrŭ*, saŭ *pĕrŭ*, anume ca precum crescŭ şi rodescŭ pomiĭ aceştia aşa să créscă şi să rodéscă şi copiiĭ, carĭ s'aŭ scăldatŭ într'însa (2).

După ce a aruncatŭ acum scăldătórea afară şi după ce a căutatŭ iarăşĭ de nevastă, ca să nu i se 'ntêmple nimicŭ rĕŭ, dacă noŭ născutulŭ e băiatŭ, móşa aştéptă plină de bucurie până ce întră tatălŭ sĕŭ în casă; iar dacă a întratŭ, îlŭ poftesce să ocupe locŭ pe unŭ scaunŭ saŭ pe laiţă, căcĭ ea are să-ĭ aducă o veste bună, o veste fórte îmbucurătóre.

Tatălŭ copiluluĭ se aşéză pe scaunulŭ arătatŭ şi aştéptă cu cea maĭ mare nerăbdare vestea îmbucurătóre.

Insă móşă nu-ĭ spune de o cam dată nimicŭ, ci se duce maĭ întâĭ la unŭ dulapŭ saŭ în altŭ locŭ, scóte unŭ şipŭ de rachiŭ cu miere, tórnă într'unŭ paharŭ şi după ce închină la dînsulŭ şi cinstesce ea maĭ întâiŭ un paharŭ, umple din noŭ paharulŭ şi apoĭ întinḑêndu-i-lŭ ḑice:

Tinde mâna,
Că ţi-ĭ vina!

Bărbatulŭ primesce paharulŭ şi-lŭ cinstesce şi elŭ de bine.

Móşa îĭ apucă acum cuşma şi o pune într'unŭ cuiŭ deasupra nepóteĭ, unŭ semnŭ acesta că noŭ născutulŭ este băiatŭ şi cum că are să se îngrijéscă de dînsulŭ ca să-ĭ cumpere vestminte bărbătescĭ, şi până ce nu şi-a rescumpĕra-o cu banĭ saŭ cu vr'unŭ altŭ darŭ, móşa nu vrea să i-o reîntórcă.

In alte locurĭ e datină că móşa, după ce întră tatălŭ nouluĭ născutŭ în casă, după ce-lŭ poftesce să şéḑă şi-lŭ cinstesce, să-lŭ descingă de brâŭ şi pre acesta să nu i-lŭ dee îndĕrĕptŭ, până-ce nu-lŭ rescumpĕră.

Tatălŭ băiatuluĭ scóte cu cea maĭ mare bucurie şi dă

(1) Dat. Rom. din cele maĭ multe părţĭ ale Bucovineĭ.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

móşeĭ darulŭ pretinsŭ, şi acésta cu atâta maĭ de grabă, de óre-ce atâtŭ în Bucovina, câtŭ şi 'n cele-l-alte locurĭ locuite de Românĭ, tatălŭ totŭ-deauna se bucură maĭ multŭ de nascerea unuĭ băiatŭ, a unuĭ feciorŭ decât a uneĭ copile, pentru-că printr'însulŭ parte şi-a câştigatŭ unŭ noŭ succesorŭ, dela care speréză maĭ mare ajutorŭ şi hrană decât de la o fată, parte şi din acea causă că femeea e considerată cu multŭ maĭ pe jos decât bărbatulŭ, şi totŭodată avêndŭ o posiţie maĭ grea în viaţă (1). Pe când dacă noŭ născutulŭ e o *fetiţă* saŭ, după cum spunŭ Transilvăneniĭ, *băiată*, se bucură maĭ multŭ mama sa (2).

Scurtŭ ḑisŭ: maĭ fie-care Românŭ e cu multŭ maĭ bucurosŭ dacă are maĭ mulţĭ băeţĭ decât fete, căcĭ prin băeţĭ numele de familie se perpetuéză, pe când dacă are numaĭ fete, acela se perde, şi numaĭ atuncĭ nu, când bărbatulŭ adoptéză numele de familie alŭ soţieĭ, ceea ce însă fórte rarŭ se 'ntêmplă.

Dacă noŭ născutulŭ e fetiţă, lasă móşa pre tatălŭ sĕŭ în pace. Când întră însă vr'o femee în casă, o desbrobodesce pre aceea de ştergarŭ saŭ îĭ descinge brâneţele anume ca să fie pentru noŭ născuta, că eĭ de acestea îĭ trebuescŭ, şi până ce nu-ĭ dă şi femeea vr'unŭ darŭ óre-şĭ care nu-ĭ întórce lucrurile luate.

Totŭ aşa facŭ şi móşele din *Moldova*.

«Când întră tatălŭ în casă — ḑice repausatulŭ Lambrior — baba móşă, pe a căreĭ sbârcită faţă, deprinsă cu posomorîtŭ, se vede o rază de seninŭ, îĭ sare înainte sprintenă ca o copilă şi-ĭ spune voiósa veste că are unŭ băeţelŭ saŭ

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(2) In Bucovina şi Transilvania, com. de d-lŭ V. Turturénŭ: «Părinţiĭ se bucură de regulă maĭ multŭ de băieţĭ decât de copile, pentru că băieţiĭ pórtă numele tatăluĭ. Mamele se bucură de copile, pentru că prin copile maĭ câştigă unŭ fiŭ, adecă pre ginere.»

o fetiță. Dacă noulŭ născutŭ e băiatŭ, atuncĭ baba se repede și-ĭ smulge căciula din capŭ, vestindu-ĭ prin acésta, înainte de a-ĭ spune vre-o vorbă, că are unŭ feciorŭ, căruia îĭ trebue astŭ-felŭ de lucrurĭ. Totŭ asemenea face și cu alțĭ bărbațĭ, ce se ivescŭ în casă (1).»

In *Macedonia*, când femeea nasce băiatŭ, acésta se consideră ca unŭ evenimentŭ fericitŭ și atuncĭ în casă este mare veselie. Móșa vine în grabă de anunță acésta tătăluĭ, luându-ĭ ea însașĭ maĭ întâĭ fesulŭ de pe capŭ, când tatălŭ atuncĭ plinŭ de bucurie, o mulțămesce pentru vestea ce i-a adusŭ, dându-ĭ banĭ; din contră când se nasce fată, veselia în familie este restrînsă, și móșa anunță acésta tătăluĭ cu órecare vorbe de mângâere, care se mâhnesce și simte în sufletulŭ sĕŭ împreună cu nepóta unŭ regretŭ, despre cea ce i s'a întêmplatŭ.

După ce s'a anunțatŭ tata, se trimite unŭ băiatŭ ca de vr'o doĭ-spre-ḑece anĭ, să dea de scire despre acésta pe la tóte némurile și cunoscințele maĭ de aprópe. Aceĭ încunoscințațĭ, daŭ dreptŭ mulțămire băiatuluĭ cincĭ saŭ ḑece parale alțiĭ maĭ cu dare de mână și maĭ multŭ (2).

După ce i-a luatŭ căciula saŭ l'a descinsŭ și după ce a primitŭ baniĭ de rescumpĕrare, móșa îĭ arată copilulŭ ce se află sub masă saŭ sub laiță, adecă unde l'a fostŭ pusŭ cu puținŭ maĭ înainte de acésta.

Tatălŭ se scólă acum de pe scaunŭ, se duce până lângă masă, unde se află copilulŭ, se plécă, îlŭ rădică și sărutându-lŭ îlŭ duce și-lŭ dă maiceĭ sale.

Acéstă datină de a rădica tatălŭ pre copiiĭ noŭ născuțĭ dela pămîntŭ și a-ĭ da maiceĭ lorŭ se vede că e de origine ro-

(1) Lambrior, Obiceiurĭ și credințe la Românĭ, în «Convorb. liter.» an. IX, Iașĭ 1875—76, p. 2.
(2) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, publ. în op. cit. p. 40.

mană, pentru că *Romanii*, când le recunosceaŭ paternitatea, încă aveaŭ datină de a-ĭ rădica dela pămîntŭ.

Iată ce ne spune d-lŭ Dr. At. M. Marienescu în privința acésta:

«In diua de nascere, după datina veche, se punea prunculŭ pe pămîntŭ, ca să se probeze dacă e de viéță și dreptŭ iar nu strâmbŭ? Tata avea dreptŭ să-lŭ rădice saŭ ba, și dacă îlŭ rădica, recunoscia că e alŭ sĕŭ, are viéță și trebue să-lŭ créscă, și atuncĭ se invoca *Iuno Levana* (rădicătórea); dacă nu-lŭ rădică, atuncĭ saŭ nu-lŭ recunoscea de alŭ sĕŭ, saŭ prunculŭ era unŭ monstru, și în casulŭ din urmă avea dreptŭ să-lŭ omóre de locŭ cum cincĭ vecinĭ aŭ constatatŭ că prunculŭ n'are viéță; iar dacă era dubiŭ, atuncĭ în alŭ treilea anŭ avea dreptŭ să-lŭ omóre, de regulă să-lŭ înnece, și dacă abusa tata de acestŭ dreptŭ îșĭ perdea jumĕtate din avere (2).»

Datina de-a lua bărbaților̆ cușma din capŭ și a-ĭ descinge de brâŭ saŭ curea, iar pre femeĭ a le desbrobodì saŭ a le descinge de brânețe se repețesce din diua nasceriĭ și până după botezulŭ prunculuĭ.

Așa când întră vre-unŭ bărbatŭ după nascere în casa unde se află femeea bolnavă de nascere, luându-ĭ cușma dice: «*îțĭ iaŭ cușma, că-ĭ feciorŭ!*» iar când vine o femee: «*îțĭ iaŭ tulpanulŭ, că-ĭ fată!*»

Și nime nu se pune de pricină, ci fie-care, bărbatŭ aŭ muere, feciorŭ aŭ fată, îĭ dă de norocului copiluluĭ câte unŭ micŭ presentŭ saŭ plătescŭ câțĭ-va cruceri móșeĭ ca să-ĭ întórcă lucrurile luate.

De aice apoĭ, dela acéstă datină vine și dicala: «*nu te duce la cutare casă, ca ți-orŭ lua cușma saŭ tulpanulŭ*» adecă:

---

(2) Cultulŭ păgânŭ și creștinŭ. T. I, Serbătorile și datinele romane vechĭ Bucurescĭ 1884, p. 307 — 308.

nu te duce acolo fără de nemicŭ în mână, pentru că acolo s'a născutŭ unŭ băiatŭ saŭ o copilă! (1)

In *Munţiĭ apusenĭ* aĭ Transilvanieĭ, orĭ-ce străinŭ care întră în casa, în care s'a născutŭ de curêndŭ unŭ copilŭ, trebue asemenea să-ĭ dea unŭ darŭ câtŭ de micŭ, de regulă în banĭ, altŭ-felŭ ar însemna că despreţuesce familia şi în specialŭ pre mama copiluluĭ (2).

In unele părţĭ din *Ţéra-Românéscă* ḑin contră treĭ ḑile dela nascerea unuĭ copilŭ, nu se spune adevĕratŭ de este *băiatŭ* saŭ *fată*, şi acésta pentru ca noŭ-născutulŭ să nu se deóche şi să trăiéscă (3).

Totŭ în *Ţéra-Românéscă*, îndată după ce a născutŭ o femee, se face cruce de tărîţe de grâŭ, una în mijloculŭ caseĭ şi alta la uşă şi cine întră ḑice:

Acĭ de casa de tărîţe să te apucĭ,
Iar de copilŭ să nu te atingĭ!

Acésta se face anume ca copilulŭ să nu plângă câtŭ va fi micŭ (4).

Când părinţiĭ n'aŭ parte de copiĭ, când le morŭ, atuncĭ móşa din *Transilvania*, cum a rădicatŭ pre celŭ noŭ născutŭ, cum l'a scăldatŭ şi l'a presentatŭ părinteluĭ sĕŭ, spuindu-ĭ de ce felŭ de sexŭ e, ilŭ scóte afară şi-lŭ pune la uliţă, şi care omŭ trece maĭ întâĭ şi află copilulŭ, acela e obligatŭ ca să-lŭ boteze. Făcêndŭ acésta, atâtŭ móşa câtŭ şi părinţiĭ credŭ că copilulŭ, care a fostŭ astŭ-felŭ pusŭ, nu va muri (5).

In părţile Oraviţeĭ din *Banatŭ*, murindŭ în o familie în continuŭ copiiĭ, apoĭ la proxima nascere se prinde unŭ co-

---

(1) Dat. Rom. din cele maĭ multe părţĭ ale Bucovineĭ.
(2) Frâncu şi Candrea, op. cit., p. 147.
(3) Ionénŭ, op. cit. p. 13.
(4) Ionénŭ, op. cit. p. 13.
(5) Cred. Rom. din Trans. com. de d-lŭ I. Georgescu.

coșŭ, de este pruncŭ, iar de este pruncă o găină, și se îmbracă în îmbrăcămîntulŭ cu care a venitŭ celŭ noŭ-născutŭ pe lume și se dice:

Daŭ capŭ
Pentru capŭ,
Ochĭ
Pentru ochĭ,
Nasŭ
Pentru nasŭ,
Gură pentru gură,

înșirândŭ tóte ce se află la omŭ. Se face apoĭ o grópă în chilia, unde a cădutŭ copilulŭ când s'a născutŭ, și cosêndu-se cioculŭ animaluluĭ cu ață tare se îngrópă acolo, puindu-se în grópă o bucățică de marmoră, o bucățică de tămâe albă și alta négră.

Se face de multe orĭ totŭ pentru acestŭ casŭ, ca și'n Transilvania, că noŭ-născutulŭ se scóte în drumŭ afară, și primulŭ care va trece pe lângă elŭ, acela se iea de nașŭ, credêndu-se că primulŭ nașŭ este pĕcătosŭ și pentru pĕcatele sale pătimescŭ fiiĭ sufletescĭ (1).

In alte părțĭ, totŭ din *Banatŭ*, când unorŭ părințĭ le morŭ necontenitŭ prunciĭ, móșa pune pre prunculŭ de curêndŭ născutŭ într'unŭ légănŭ, în care maĭ pune încă și unŭ lanțŭ de fierŭ; apoĭ îlŭ scóte pe feréstră afară și-lŭ duce în drumulŭ mare, unde păzindu-lŭ îlŭ lasă să stee până ce vine unŭ omŭ, o muere saŭ unŭ copilŭ, de-lŭ află. Omulŭ ce l'a aflatŭ se privesce apoĭ de nașŭ alŭ copiluluĭ aflatŭ.

Prunculŭ se scóte pe feréstră, iar nu pe ușă, pentru că pe ușă aŭ fostŭ scoșĭ frațiĭ sĕĭ carĭ aŭ muritŭ (2).

In unele părțĭ din *România*, precum bună-óră în județulŭ

---

(1) Aurelŭ Iana, «Credințe la nascerĭ,» în «Familia», an. XXV, p. 483.
(2) Com. de d-lŭ Ios. Olarĭu.

Ilfovŭ, când morŭ cuĭ-va copiiĭ, aruncă pre celŭ noŭ-născutŭ în drumŭ, și cine-lŭ găsesce, acela să-lŭ boteze (1) în altele; este datină ca móșa, voindŭ să trăéscă copilulŭ pre care l'a rădicatŭ, cum se nasce, se duce cu elŭ la biserică, și pre cine-va întâlni întâĭ la biserică, aceluia i-lŭ dă să-lŭ boteze.

Totŭ așa îndătinéză de a face și móșele din unele părțĭ ale *Macedoniei*.

Iată ce ne spune în privința acésta d-lŭ T. T. Burada:

«Când într'o familie nu trăescŭ copiiĭ, ci morŭ de micĭ, este obiceiulŭ, pentru a se evita acésta, ca móșa să iea copilulŭ îndată ce s'a născutŭ, fără însă ca să scie mama, să-lŭ ducă la biserică și să-lŭ lase la pragulŭ ușeĭ, pentru ca să-lŭ găséscă ceĭ ce vorŭ eșì din biserică. Atuncĭ cine are plăcere iea copilulŭ găsitŭ și-lŭ botéză. Móșa care era acolo, și nu o scia nimenĭ că pândesce cine-va, boteza copilulŭ, vine la nașŭ și-ĭ spune alŭ cuĭ este copilulŭ, și acesta îlŭ duce a casă la mama luĭ, și atuncĭ acésta îlŭ înfiéză ca și cum arŭ fi unŭ copilŭ străinŭ (2).»

In unele părțĭ din *România* maĭ este încă și aceea datină, ca nu multŭ după ce se nasce copilulŭ, să se trécă prin torțile uneĭ căldărĭ de aramă, apoĭ cu acea căldare nu se maĭ îmblă până ce copilulŭ nu se face mare ca s'o pótă rădica singurŭ de jos. Acésta se face asemenea ca copilulŭ să trăéscă anĭ mulțĭ și să fie tare ca metalulŭ din care se face căldarea (3).

Scăldătórea primă a copiluluĭ precum și celea de până la *Botejune,* dacă botejunea nu se întârḑie prea lungŭ timpŭ,

---

(1) «Șeḑĕtórea», ed. Goroveĭ, an. I. Fălticenĭ 1892, p. 154: «Când ițĭ morŭ copiiĭ, pe celŭ noŭ-născutŭ aruncă-lŭ în drumŭ, și cine l'o găsì să-lŭ boteze.

(2) Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 50.

(3) Ionénŭ, op. cit. p. 12 și 13.

le face de comunŭ móşa, saŭ şi altă femee. Dela botejune începêndŭ înainte, le face de regulă mama copiluluĭ.

Şi dacă maĭ nainte móşa n'a trecutŭ nicĭ una dintre datinele şi credinţele înşirate maĭ susŭ cu atâtŭ maĭ precaută şi maĭ rigurósă e mama copiluluĭ în privinţa împliniriĭ lorŭ.

Aşa caută mama cu mare scrupulositate nu numaĭ *cum*, ci totŭ odată *când* şi *de unde* se aduce apa pentru scăldătórea copiluluĭ, căcĭ nu e totŭ una dacă se aduce orĭ şi când şi orĭ de unde.

Atâtŭ pentra scăldătórea primă, dacă e cu putinţa, însă maĭ cu sémă pentru tóte scăldătorile următóre apa trebue să se aducă totŭ-deauna după resăritulŭ şi înainte de apusulŭ sóreluĭ (1).

Asemenea se caută ca scăldătórea să se facă orĭ şi când cu apă din unulŭ şi acelaşĭ locŭ, căcĭ altŭ-felŭ, când se amestecă apa din douĕ fântânĭ saŭ se schimbă, luându-se o dată dintr'o fântână iar altă dată din altă fântână, atuncĭ copilulŭ, care s'a scăldatŭ într'o asemenea scăldătóre, nu maĭ dórme cum a dormitŭ până. la schimbarea apeĭ; şi atuncĭ e vaĭ şi amarŭ de capulŭ mameĭ: nu maĭ are nicĭ ḑi nicĭ nópte odihnă de plânsetele şi răcnetele copiluluĭ (2).

Dacă apa de scăldătóre se iea dintr'ună *iazŭ*, atuncĭ copilulŭ, care se scaldă într'însa, după credinţa poporuluĭ, când va ajunge mare, *va fi numaĭ de năcuzŭ.* Iată ce ne spune despre acésta o doină din *Bucovina*:

Mama mea, când m'a făcutŭ,
Bine eĭ nu ĭ-a părutŭ,
De subsuorĭ m'a luatŭ
Şi 'n apă că m'a scăldatŭ,

(1) Com. de d-niĭ Rom. Simu şi I. Georgescu.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

In apă de cea de iazŭ,
Ca să petrecŭ cu năcazŭ...
Şi 'n covăţică de-arinŭ
Ca să petrecŭ totŭ strămnŭ.
Apuşóra n'a fostŭ bună,
Apuşór'a fostŭ de iazŭ
Ca să petrecŭ cu năcazŭ.
Mĭ-a pusŭ la grumazŭ mărgele
Să petrecŭ ḑilele mele
Totŭ cu năcazŭ şi cu jele! (1).

Altă doină din *Moldova* şi anume din comuna Delenĭ, ne spune în privinţa acésta următórele:

Decât maică mĕ făceĭ
Maĭ ghini mĕ prăpădeĭ,
Ficioraşŭ nu mĕ aveĭ.
M'aĭ scăldatŭ cu-apâ di iazŭ
Să sciŭ numa di năcazŭ (2).

Insă nu numaĭ apa cea de iazŭ, ci chiar şi cea *de părîŭ*, maĭ alesŭ când acésta e cam tulbure, încă nu e bună. Dovada despre acésta avemŭ următórea doină totŭ din Moldova:

Măicuţă, măicuţă,
Tu când m'aĭ făcutŭ
Bine ţĭ a părutŭ;
Când m'aĭ legănatŭ
Rĕŭ m'aĭ blăstĕmatŭ,
Cu blăstemŭ de focŭ
Ca să n'am norocŭ.
Iar când m'aĭ scăldatŭ
Vaĭ că m'aĭ scăldatŭ
Cu apă din iazŭ
Să fiŭ de năcazŭ,

(1) Din Stroescĭ, satŭ în districtulŭ Suceviĭ, com. de Gr. Poleacŭ, stud. gimn.
(2) M. Canianŭ, Poesiĭ populare, Doine. Iaşĭ 1888, p. 96.

Măicuţă, măicuţă,
Tu când m'aĭ făcutŭ
Bine ţĭ-a părutŭ;
Când m'aĭ legănatŭ
Rĕŭ m'aĭ blăstĕmatŭ
Cu blăstĕmŭ de focŭ
Ca să n'am norocŭ;
Iar când m'aĭ scăldatŭ
Vaĭ rĕŭ m'aĭ scaldatŭ
Cu-apă din pârĕŭ
Să fiŭ cu toţĭ rĕŭ (1).

Cum că apa din unele rîurĭ saŭ părae are, după credinţa poporuluĭ, o influenţă fatală asupra viitoruluĭ copiilorŭ scăldaţĭ cu ea, se póte cunósce şi din următórele versurĭ, ce le scótemŭ dintr'o baladă din *Ţéra Românéscă*:

Tacĭ, că te-am scăldatŭ
Cu apă de Prutŭ,
Să fiĭ totŭ urîtŭ;
Cu apă de luncă,
Să fiĭ totŭ de ducă . . . (2).

Credinţa în privinţa *mărgelelorŭ* amintită în poesia de maĭ sus din Bucovina, esistă şi în Ţéra Românéscă:

«La băeţĭ — ne spune d-lŭ Ionénŭ — să nu se pună mărgele la gâtŭ, căcĭ făcêndu-se marĭ, şi îmbĕtându-se vre-odată plângŭ până se trezescŭ (3).»

Dacă apa se iea dintr'unŭ vadŭ saŭ dintr'unŭ locŭ, unde se află mulţĭ spinĭ, asemenea nu e bine. Dovadă despre acéstă credinţă avemŭ următórele versurĭ dintr'o doină din *Moldova*:

Frunḑulénă lemnŭ uscatŭ,
Când mamuca m'a scăldatŭ

(1) Sevastos Cântece Mold., Iaşĭ 1888, p. 15.
(2) Teodorescu, Poesiĭ pop., p. 438.
(3) Ionénŭ, op. cit. p. 21.

Of! că rĕŭ m'a maĭ scăldatŭ
Cu apuşóră din vadŭ
Să umblu din satŭ în satŭ,
Cu apuşóră din iazŭ
Să fiŭ lumiĭ de nĕcazŭ,
Cu apşóră trestióră
Să umblŭ din ţéră'n ţéră
Cu traista subsuóră;
Cu apuşóra din spinĭ
Să umblu totŭ prin străinĭ (1).

Altă doină, totŭ din Moldova, şi anume din Hârlăŭ, în care se amintesce *apa de spinĭ*, sună aşa:

Maică duiósă,
Rĕmâĭ sănĕtosă,
Tu când m'aĭ făcutŭ
Ghine, maică, ţĭ-o părutŭ,
Da *când m'aĭ scăldatŭ*;
Rĕŭ m'aĭ blăstĕmatŭ,
Cu blăstemu ce alŭ de focŭ
Di nu maĭ am în lumi norocŭ.
Şi m'aĭ scăldatŭ cu apă de schinŭ,
Di sunt în lume totŭ străinŭ,
Şi m'aĭ scăldatŭ cu apă din iazŭ
Şi sunt în lumi di năcazŭ (2).

Maĭ pe scurtŭ *orĭ ce apă stătută* saŭ *stătătóre*, *linŭ curgĕtóre* şi în acela-şĭ timpŭ tulbure saŭ amestecată cu felurite ingredienţe nu e nicĭ de cum bună de scaldă pentru copilulŭ noŭ-născutŭ, căcĭ o astŭ-felŭ de apă e simbolulŭ nenorociriĭ. Dovadă despre acésta maĭ roproducemŭ încă şi următórea doină din Fundulŭ-Moldoveĭ în *Bucovina*:

Frunḑişóră mĕrŭ mĕruntŭ,
Mămuţa când m'o făcutŭ

(1) Sevastos, Cântece, p. 21.
(2) Canian, op. cit., p. 183.

Tare bine i-o părutŭ,
Iară când m'o legănatŭ
Tare rĕŭ m'o blăstĕmatŭ
Cu blăstĕmŭ amarŭ de plânsŭ,
Tare de mine s'o prinsŭ.
C'unŭ piciorŭ m'o legănatŭ
Și din ochĭ o lăcrămatŭ
Din gură o blăstematŭ . . . .
Diminéța m'o scăldatŭ
M'o scăldatŭ cu apă lină
Ca să fiŭ, mamă, străină,
L'amiadŭ cu-apă din lătocŭ (1),
Ca să nu maĭ am norocŭ,
Séra cu apă din iazŭ
Ca să fiŭ totŭ de năcazŭ (2).

Dacă apa se iea dintr'unŭ părîŭ curatŭ și repede curgĕtorŭ saŭ dintr'o fântână, care după credința poporuluĭ e cea maĭ potrivită, atuncĭ băiatulŭ, ce se scaldă într'însa, va fi sănĕtosŭ și bine crescutŭ; iar dacă va fi luată de *sub vre-o punte*, atuncĭ *va fi vitézŭ de munte.* Iată ce ne spune o doină poporală și în acéstă privință:

Spune-mĭ maic' adevĕratŭ
Cu ce apă m'aĭ scăldatŭ!
Orĭ cu apă de părîŭ
Să portŭ pistóle la brâŭ?
Orĭ cu apă de fôntână
Să portŭ sabia 'ntr'o mână?
Orĭ cu apă de sub punte
Să fiŭ vitézulŭ de munte! (3)

Pe lângă plantele înșirate maĭ sus, carĭ sunt îndătinate a se pune în prima scăldătóre a copiluluĭ, mama acestuia,

(1) In Moldova cuvĕntulŭ acesta se rostesce *lăptocŭ*.
(2) Dict. de Paraschiva L. Leuștenŭ.
(3) P. N. Oltenescu: «Cântece pop.» în «Amiculŭ poporuluĭ,» an. I. Pesta 1867, p. 295.

după ce se însănĕtoşéză şi se rădică din patŭ, maĭ pune după împrejurărĭ şi trebuinţă încă şi multe altele, parte pentru ca copiluluĭ să nu se dióche (1), parte pentru ca să se întărescă, să fie frumosŭ, sănĕtosŭ şi voinicŭ. Cele pentru întărire sunt maĭ cu sémă *românița*, *minta crĕță* şi *négră*.

După botezulŭ copiluluĭ maĭ pune încă şi *câte-va fire de grâŭ*, carĭ însemnéză că precum e grâulŭ maĭ alesŭ şi maĭ căutatŭ dintre tóte pânile, aşa să fie şi pruncul noŭ-născutŭ. Şi grâulŭ de-aceea se pune abia după botezŭ în scăldătóre, pentru că elŭ, după credinţa poporuluĭ, e *sfîntŭ ca şi mirulŭ* (2), de óre ce, după cum arată şi următórea legendă din *Maramureşŭ*, e făcutŭ din carnea Domnuluĭ nostru Is. Chr. când a fostŭ restignitŭ:

Dumnedeŭ când a umblatŭ
Toţĭ sfinţiĭ l'aŭ întrebatŭ:
— «Grâulŭ celŭ curatŭ,
Vinulŭ strecuratŭ,
Şi mirulŭ celŭ sfîntŭ
Din ce-sŭ pe pămîntŭ?
Din ce sunt făcute,
De-sŭ aşa plăcute?
— «Voĭ prea bine sciţĭ,
Decĭ ce maĭ voiţĭ,
Bine, fórte bine,
Căcĭ aţĭ fostŭ cu mine,
Când noĭ am eşitŭ
La câmpŭ părăsitŭ
Sus la Rusalimŭ,
Ca să maĭ privimŭ
Grâne fără spicŭ
Şi viĭ fără vinurĭ
Şi florĭ fără mirurĭ.
Indată în cale
La fântână 'n vale,
Rece vêntŭ uşorŭ,
Paltinŭ gălbinorŭ,
Sub frunde mĕrunte,
La umbră rotundă
Boĭ, vacĭ adăpămŭ
Şi noĭ însetămŭ.
Voĭ aţĭ şĭ-adormitŭ,
Eŭ am strejuitŭ
Tiraniĭ, Evreiĭ,
Mânioşĭ ca leiĭ,
Aŭ şi audịtŭ,
La noĭ aŭ venitŭ,
Voĭ toţĭ aţĭ scăpatŭ,
Dar eŭ m'am lăsatŭ
Să paţŭ pentru voĭ
Şi turma de oĭ.
Şi eĭ mĕ legară

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(2) Dict. de Maria Vasiluţŭ din Poiana-Stampiĭ.

Și prinsŭ mĕ purtară
Până la Pilatŭ,
La casa de sfatŭ.
Legea îmĭ punea
Din care eșia
Să fiŭ rĕstignitŭ
Și batjocoritŭ
Pe cruce de bradŭ
Precum vrea Pilatŭ.
Apoĭ m'aŭ întinsŭ
Și tare m'aŭ strînsŭ,
Carnea josŭ cădea,
Pe unde picà
Grâŭ bunŭ se făcea.

Cue de oțelŭ
Dândŭ cu maĭŭ de fierŭ,
In mânĭ, în picióre,
Cuele bătea,
Sângele-mĭ curgea,
Pe-unde picurà,
Vinŭ bunŭ se făcea.
Și spinĭ adunà
Și mĕ 'ncununà,
Tare mĕ 'mpungea,
Sudórea-mĭ curgea,
Pe unde picà
Mirurĭ înflorea (1).»

Româncele din *Transilvania*, pe lângă unele din plantele arătate maĭ sus, maĭ punŭ încă și *o nucă mică* ca aluna, pentru ca copilulŭ ce se scaldă într'însa să nu se vateme, iar dacă *bóșele* i sunt ceva marĭ, să scadă; la copile să nu le crescă prea marĭ țițele (2).

Româncele din *Téra-Românéscă*, scăldândŭ copiiĭ în diua de *Sân-Tóderŭ* punŭ în scăldătóre *pietricele și florĭ de fênŭ, ca să fie sănĕtoșĭ ca pétra și drăgăstoșĭ ca florile* (3).

Pe lângă acésta mamele maĭ întrebuințéză încă și o mulțime de descântece, farmece și vrăjĭ în timpulŭ scăldăriĭ, și anume: descântecele ca stingerea cărbunilorŭ în scăldătóre, pentru ca să nu se dióche, apoĭ și pentru ca să fie feritŭ de tote rĕutățile, bólele și spiritele cele necurate; iar farmecele și vrăjile, maĭ alesŭ dacă e fetiță, pentru ca acésta să fie frumósă, atrăgĕtóre, încântătóre și farmecătóre.

Iată ce ne spune, cu privire la acéstă datină fórte rĕs-

---

(1) Familia, an. VIII, Pesta 1872. p. 198.

(2) Com de d-lŭ Rom. Simu. — O fată, care are țițe marĭ, nu e frumósă, ci cu câtŭ e maĭ trasă cu atâta e maĭ frumósă.

(3) Ionénŭ, op. cit., p. 21

pândită printre Românî şi V. Alecsandri în «*Legenda Rândunicăĭ*:»

O ḑînă coborîtă din zodia ceréscă
Venì să o descânte, s'o legene, s'o créscă,
Să-ĭ dee farmecŭ dulce, podóbe, scumpe darurĭ,
S'o apere 'n viéţă de-a ḑilelorŭ amarurĭ.
Ea-ĭ puse-o scăldătóre cu apă ne'ncepută,
De plóie neatinsă, de sóre nevĕḑută,
Şi 'n apa încălḑită cu lemnŭ mirositorŭ
O trestie, unŭ fagurŭ şĭ-o flóre de bujorŭ,
Menindŭ prin şópte blânde copila să devie
Năltuţă, mlădiosă ca trestia verḑie,
La graiŭ ca mierea dulce, la chipŭ fărmecătóre,
Şi ca bujorulŭ mândru de ochĭ atrăgĕtóre (1).

Datina de-a pune diferite plante, şi maĭ alesŭ florĭ mirositóre, în scăldătóre copiilorŭ, e usitată nu numaĭ la Româniĭ din Bucovina, ci şi la ceĭ din alte ţĕrĭ. Dovadă desprea acésta avemŭ nu numaĭ esperinţa de tóte ḑilele, ci şi o mulţime de doine. Iată una din *Transilvania*:

In cea verde dumbrăviţă
Şéde-o dalbă copiliţă
Tênĕră ca şĭ-o mlădiţă.
Câţĭ voinicĭ că o vedea
Toţĭ din gură îĭ ḑicea:
— Copiliţă, draga mea,
Ian trageţĭ tu cununa
De pe códa ochiuluĭ
Maĭ pe vîrvulŭ capuluĭ,
Că tu 'n lume de-ĭ trăì
Mulţĭ voinicĭ îĭ nebunì.
— Nu-ĭ de vină cununa,
Că-ĭ de vină maica mea,
De ce m'a făcutŭ aşa.

---

(1) Opere complete. Poesiĭ. Vol. III, Bucurescĭ 1875. Legende, p. 80.

Frundă verde lemnŭ de bradŭ,
Că pe mine m'a scăldatŭ
Totŭ în rosmarinŭ și florĭ
Să fiŭ dragă la feciorĭ,
In rosmarinŭ de celŭ verde
Să fiŭ dragă cuĭ mĕ vede (1).

Ba, mamele trebue să iee fórte bine séma nu numaĭ la ceea ce punŭ în scăldătóre, ci chiar și la *vănuța* saŭ *covățica*, în care se scaldă copilulŭ, din ce felŭ de lemnŭ e făcută acésta, precum și la aceea, pe ce timpŭ se cuvine a se scăldà copilulŭ.

Dacă e vănuță, trebue să fie făcută din *lemnŭ de bradŭ*, iar dacă e covățică maĭ cu sémă de *teiŭ*. Din *arinŭ* însă nu e bine să se facă nicĭ una nicĭ alta, căcĭ în casulŭ acesta noŭ-născutulŭ copilŭ, când va fi mare, *va petrece maĭ multŭ prin străinĭ*.

Copilulŭ trebue scăldatŭ totŭ-deauna înainte de apusulŭ sóreluĭ. Dacă se scaldă când apune sórele saŭ maĭ târḑiŭ, atuncĭ capĕtă *plânsorĭ* și nu póte de felŭ dormì (2).

In *Ţéra-Românéscă* credŭ Româncele că e bine, și de-aceea și 'ndătinéză, de a scăldà copilulŭ numaĭ diminéța după rĕsăritulŭ sóreluĭ și séra maĭ nainte de-a apune, ca să nu-ĭ piéră vederile când se va face în vêrstă (3).

In timpulŭ scăldăriĭ, dacă copilulŭ e *spurcatŭ*, e bine, după credința Româncelorŭ din *Transilvania*, să se bage în scaldă *viorele albe* și *cójă de salcă,* după ce maĭ întâĭ partea de-asupra, adecă cea verde, i s'a rasŭ (4).

Totŭ pentru spurcatŭ se maĭ observă încă și următórea procedură: i se face în treĭ Vinerĭ scaldă de lapte mulsŭ

(1) I. Popŭ Reteganulŭ Trandafirĭ. și viorele, p. 89.
(2) Pretutindene în Bucovina.
(3) Ionénŭ, op. cit. p. 15.
(4) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

dela treĭ vacĭ în treĭ Vinerĭ de *treĭ muerĭ iertate,* adecă bĕtrâne. Iar nemijlocitŭ după scaldă se unge cu unturâ râncedă de căpĕtatŭ. Untura acésta se pune de-asupra la unŭ cornŭ, unde adecă se întâlnescŭ două garduri saŭ ziduri, iar laptele se varsă peste untură (1).

Românceie din *Bucovina* spală nu numaĭ corpulŭ copiluluĭ, ci şi guriţa acestuia, anume ca să nu capete *plesne.*

După scăldare maĭ fie-care româncă îndătinéză a unge pre copilulŭ scăldatŭ cu untŭ saŭ şi cu altŭ-felŭ de unsóre, anume ca să i se móie ciolanele, şi; dacă cum-va e sclintitŭ, şolditŭ, saŭ are unŭ altŭ defectŭ óreşĭ-care corporalŭ, să-lŭ pótă din cu bună vreme afla şi îndrepta.

Datina acésta se vede şi din următórea poesie pop. din Bârgăŭ în Transilvania:

Pân' ce-sŭ negru, nu-sŭ ţiganŭ,
Că-sŭ copilŭ de moldovanŭ,
Că m'o unsŭ mama cu untŭ
Să fiŭ tuturorŭ plăcutŭ,
Că m'o unsŭ mama cu zară
Să fiŭ plăcutŭ la o ţéră (2).

Maĭ departe adese-orĭ îndătinéză mamele după scăldare, nu numaĭ a înfăşa pre copiiĭ lorŭ, fie băeţĭ saŭ copile, în obiectele necesare spre acestŭ scopŭ, ci totŭ-odată a-ĭ şi împodobi cu diferite florĭ.

O doină poporană, care ne amintesce datina acésta, sună precum urméză:

Mândră mămuc' am avutŭ,
Frumosŭ copilŭ m'a făcutŭ,
M'a 'nfăşatŭ cu florĭ de munte,
Toţĭ gura să mĭ-o asculte,
Mândrele să mĭ-o sărute (3).

---

(1) Com de d-lŭ Rom. Simu.

(2) I. Popŭ Reteganulŭ, Chiuiturĭ, de carĭ strigă feciorii în jocŭ. Gherla 1891, p. 99.

(3) Poesiĭ pop. în «Amiculŭ pop.» an. I. Pesta 1867. p 264.

Precum după scăldare, aşa şi după ce l'aŭ înfăşatŭ şi pusŭ în légănŭ ca să adórmă, fie-care mamă atâtŭ din Dacia-traiană câtŭ şi din *Macedonia*, iea cu degetele stupitŭ din gură şi-lŭ unge la ochĭ, îĭ face cruce de treĭ orĭ, dacă e botezatŭ, şi-lŭ trage de nasŭ până la 40 de ḑile, parte, după cum am spusŭ şi maĭ susŭ, ca să nu se pótă apropia spiritele cele necurate de dînsulŭ, şi parte ca să fie vioiŭ şi nasulŭ sĕŭ să capete o formă frumósă (1).

Când aruncă scăldătórea afară nu e de ajunsŭ în cotro şi unde o aruncă, ci totŭ-odată şi când o aruncă. Aşa, după credinţa Româncelorŭ din *Transilvania* şi *Moldova*, nicĭ odată nu e bine de a se arunca scăldătórea afară după ce înseréză saŭ chiar în decursulŭ nopţiĭ, ci totŭ-deauna înainte de acésta. De aceea se şi ḑice apoĭ că copilulŭ nu e bine să se scalde înainte de apunerea sóreluĭ (2).

Totŭ aşa credŭ şi Româncele din unele părţĭ ale *Româniet*. Iată ce ne spune în privinţa acésta d-lŭ Ionénŭ:

«Lăturile, în carĭ se scaldă unŭ copilŭ, să nu se maĭ arunce afară, dacă a scăpătatŭ sórele, căcĭ capĕtă copilulŭ *plânsŭ*, suspinŭ şi murdărie în capŭ (3).»

Asemenea nu îndătinéză de-a arunca scăldătórea pe vreunŭ gardŭ, căcĭ ḑice o doină poporană din *Transilvania*:

Spune-mĭ maic' adevĕratŭ
Scalda unde mĭ-aĭ ţipatŭ?

---

(1) Datina şi Credinţa Românilorŭ din Bucovina. — Burada: Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit., p. 45: «După ce copilulŭ s'a înfăşatŭ şi s'a pusŭ în *sărmăniţă* (légănŭ) ca să adórmă, muma iea cu degetele scuipatŭ din gură şi-lŭ unge la ochĭ, îĭ face cruce de treĭ orĭ, de e botezatŭ, şi-lŭ trage de nasŭ până la 40 de ḑile, pentru ca să fie vioiŭ.»

(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu; — «Şeḑĕtórea», edit. Arturŭ Goroveĭ, an. I. Fălticenĭ, 1892, p. 52: «Scăldătórea copiilorŭ nu e bine s'o daĭ nóptea afară.»

(3) Ionénŭ, op. cit., p. 17.

Dór în vîrvulŭ gardului
Să fiŭ sluga satuluĭ
Cătana 'mpĕratuluĭ? (1)

Altă doină, totŭ din *Transilvania*, care asemenea ne amintesce despre credinţa acésta, sună:

Spune, maic', adevĕratŭ
In ce scaldă m'aĭ scăldatŭ:
In scaldă de Joĭ séră
Ca să 'nconjurŭ maic' o ţéră?
Spune, maic', adevĕratŭ
Unde scalda mĭ-aĭ ţipatŭ:
Peste unŭ gardŭ cu spinĭ
Ca să fiŭ totŭ în străinĭ?
Spune, maic' adevĕratŭ:
Unde scaldă mĭ-aĭ ţipatŭ:
Peste unŭ gardŭ cu pirlazŭ
Ca să fiŭ totŭ de năcazŭ
Şi cu lacrimĭ pe obrazŭ? (2)

Dacă voescŭ ca copiluluĭ să-ĭ mérgă bine, să se îngraşe, atuncĭ Româncele din unele părţĭ ale *Transilvaniei* îndătinéză de-a arunca scalda în apropierea uneĭ *cocine* saŭ *coteţŭ*, însă şi în casulŭ acesta se iea tare bine séma ca loculŭ, unde se aruncă să fie curatŭ (3).

In alte părţĭ, totŭ din Transilvania, aŭ datină de-a vĕrsa apa, în care şi-aŭ scăldatŭ copiiĭ si cu deosebire copilele, nu numaĭ într'unŭ locŭ curatŭ, ci totŭ-odată şi la *tulpina unuĭ nucŭ* (4), şi acésta din urmă cu scopŭ ca tótă făptura

---

(1) Ioanŭ Stapa Poesiĭ pop. din Serpreuşiu, comitatulŭ Araduluĭ, în «Gazeta poporuluĭ,» an. IV. Timişóra 1888, No. 19.

(2) Eufrosina Sândianŭ, «Doine şi hore din poporŭ» în «Şedĕtórea» ed. de Ios. Vulcanŭ, an. VIII, Oradia mare, 1882, p. 88.

(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(4) Jarník şi Bârsénŭ, op. cit. p. 332: «Asemenea facŭ şi fetele cu apa, în care s'aŭ spĕlatŭ. Totŭ-odată pĕrulŭ, ce le rĕmâne la pieptănatŭ, îlŭ viră fetele într'o scorbură de nucŭ, căcĭ astŭ-felŭ credŭ ele, că vorŭ avé totŭ-deauna códe lungĭ şi frumóse.»

și statura corpuluĭ lorŭ să fie frumósă și atrăgĕtóre. Dovadă despre acésta avemŭ, între altele, și următórele versurĭ dintr'o doină poporană:

—Eŭ, lele, de dorulŭ tĕŭ,
Nu potŭ sluji domnu-meŭ,
Nicĭ s'ascultŭ pe tată-tĕŭ!
—Bade, nu te supĕrà,
Că ḑĕŭ nu e vina mea
Ci-ĭ vina măicuța mea.
Ea frumósa m'a făcutŭ
Și eŭ ție țĭ-am plăcutŭ
Ca piperulŭ Grecilorŭ,
Ca tămâia popilorŭ.
Când măicuța m'a scăldatŭ
Ea ciupa că mĭ-a țipatŭ
Totŭ în umbra nucilorŭ
Spre chinulŭ voinicilorŭ (1).

Totŭ spre scopulŭ acesta, adecă ca copilele, când vorŭ ajunge fete marĭ, să placă junilorŭ, îndătinéză și Româncele din *Banatŭ* a arunca scăldătórea, în care-șĭ scaldă copilele când sunt micĭ, în *resvorulŭ vinilorŭ* (2). Iată o doină și din acéstă țéra, care ne arată nu numaĭ unde se aruncă scăldătórea, ci totŭ-odată și aceea în ce o încălḑescŭ, adecă într'o ólă nouă, ca și Româncele din Bucovina, și maĭ departe ca și ele îndătinéză a-șĭ scălda copiiĭ în lapte dulce:

Pe câmpulŭ cu seminicŭ
Ară badea șĭ-unŭ voinicŭ,
—Bunŭ lucru, bade, la plugŭ,
Bine tragŭ boiĭ în jugŭ.
—Mulțamŭ, mândră drăgăstósă,
Ce scĭĭ da vorbă frumósă!

(1) Jarník și Bârsénŭ, op. cit. p. 17.
(2) In resvorulŭ viilorŭ.

—Nu-sŭ de vină eŭ, bădiță,
Ci-ĭ de vin-a mea măicuță:
Că mama mea m'a scăldatŭ
Şi scălduş' a lepĕdatŭ
In resvorulŭ vinilorŭ
Să fiŭ dragă junilorŭ.
Nu-sŭ de vin' eŭ, bădiță,
Ci-ĭ de vin-a mea măicuță:
M'a scăldatŭ din ólă nouă
Ca să fiŭ dragă şi vouĕ.
Nu-sŭ de vină eŭ, bădiță,
Ci-ĭ de vin-a mea măicuță:
M'a scăldatŭ din ólă verde
Să fiŭ dragă cuĭ mĕ vede.
Nu-sŭ de vină eŭ, bădiță,
Ci-ĭ de vin-a mea măicuță:
M'a scăldatŭ în lapte dulce
Să fiŭ mândră ca şĭ-o cruce,
Şi scălduş'a lepĕdatŭ,
De câte orĭ m'a scăldatŭ,
In resvorulŭ vinilorŭ
Să fiŭ dragă junilorŭ (1).

Precum scăldătórea nu e bine de-a se arunca în fie-ce locŭ, totŭ aşa nu e bine de-a se pune şi vănuța saŭ covățica, în care s'a scăldatŭ copilulŭ, orĭ şi unde.

Dacă *tróca* (covățica) de scaldă se pune cu gura în josŭ orĭ cătră părete, atuncĭ credŭ *Româncele din Transilvania* că copilulŭ móre (2).

In fine vr'o câte-va cuvinte şi asupra pelincelorŭ, şi apoĭ închiemŭ capitolulŭ acesta.

Pelincele unuĭ copilŭ se spală de regulă în scăldătórea în care s'a scăldatŭ acela. Nu este însă bine ca ele să se

(1) G. Trăilă, în Familia, an. 1866. Pesta p. 393.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

spele pe dosŭ, până ce copilulŭ nu va împlinì treĭ anĭ, *căcĭ i se va întórce şi luĭ anusulŭ pe dosŭ* (1).

Pelincele saŭ cârpele unuĭ copilŭ să nu se usuce la sóre nicĭ la vêntŭ, până nu este botezatŭ, *căcĭ se pârlesce când va umbla prin sóre.*

Când se punŭ cârpele unuĭ copilŭ afară să se usuce, să nu le apuce sfinţitulŭ sóreluĭ, *că copilulŭ capĕtă plânsŭ multŭ;* dacă însă le apucă afară, să le scuture pe locŭ, apoĭ să le aducă în casă (2). Iar dacă le-a adusŭ şi voesce să înfeşe copilulŭ, să le afume maĭ întâĭ cu *secărică*, căcĭ numaĭ dacă le afumă nu capĕtă copilulŭ *plânsorĭ* (3).

Dacă pelincele copiluluĭ rĕmânŭ peste nópte afară, se crede că spiritele necurate, despre carĭ amŭ amintitŭ deja maĭ sus, le pocescŭ. Iar dacă aŭ rĕmasŭ şi, aducêndu-se după aceea, se întrebuinţéză, atuncĭ lesne i-se póte întêmpla copiluluĭ ceea ce i se întêmplă în casulŭ când rĕmâne singurŭ (4).

In *Banatŭ* se crede asemenea că scutecele nu este bine a se întinde să se usce (svênteze) pe gardŭ, pe prăjinĭ saŭ pe sforĭ, ci ele să se pună la svêntatŭ pe o rótă de carŭ saŭ de trăsură, adusă anume spre scopulŭ acesta şi pusă în chilie lângă cuptorŭ saŭ sobă. Când se punŭ la uscatŭ mama saŭ móşa trebue să ḑică:

«Cum e róta de iute şi de ageră, aşa să fie şi nepoţelulŭ saŭ nepóta mea N. de iute, ageră şi îndămânatică!»

Făcêndu-se acésta se crede că copiiĭ, pentru carĭ s'aŭ uscatŭ în chipulŭ acesta scutecele, vorŭ avé o deosebită agerime şi isteţime! (5).

(1) Ionénŭ, op. cit. p. 18.

(2) Ionénŭ, op. cit. p. 17.

(3) Dat. şi cred. Rom. din Bucovina.

(4) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă. — «Şeḑĕtórea» edit. Arturŭ Goroveĭ, an. I. Fălticenĭ 1892. p. 52: «Scutecile copiilorŭ nu trebue lăsate nóptea afară.»

(5) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.

Copilulŭ micŭ să nu se ştérgă la gură cu cârpe dela şeḑututŭ luĭ, căcĭ când se va face mare îĭ va mirosì gura (1).

Asemenea nu e bine, din ḑiua în care a începutŭ copilulŭ a se înfăşa şi până după botezŭ, ca pelincele menite pentru dînsulŭ să se întrebuinţeze de ceĭ de casă ca *obiele* (sing. obială), fiind că se crede şi se ḑice că *acelŭ copilŭ nicĭ când nu póte fi omŭ însemnatŭ, cu vaḑă în lume, iar când* ajunge în etate de 2—3 anĭ începe a-ĭ puţì din gură, şi aşa-ĭ pute apoĭ până ce móre (2).

In fine mama română din *Bucovina* şi *Transilvania*, după ce a scăldatŭ copilulŭ, după-ce l'a înfăşatŭ şi i-a spĕlatŭ pelincele, trebue numaĭ decât să se spele şi ea în altă apă curată şi abia după aceea să-ĭ dee ţîţă, căcĭ *alt-felŭ îĭ curgŭ urechile* (3).

In *Ţéra-Românéscă* în scăldătórea unuĭ copilŭ nebotezatŭ móşa îşĭ spală piciórele, *ca copilulŭ să umble curêndŭ în picióre şi să fie iute la mersŭ* (4).

După ce s'a botezatŭ copilulŭ, nu e maĭ multŭ nimĕruĭ iertatŭ să-şĭ spele piciórele în scăldătóre, căcĭ e pĕcatŭ (5).

---

(1) Ionénŭ, op. cit. p. 19.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(4) Ionénŭ, op. cit. p. 17.
(5) Credinţa Româniloru din Bucovina.

VIII.

SLOBOḌIREA CASEI.

În cele maĭ multe părțĭ locuite de Românĭ este datină ca în aceiașĭ ḍi, în care s'a născutŭ pruncŭlŭ, să se facă și *sloboḍirea caseĭ.*

Acésta se face ast-felŭ:

Preotulŭ, însciințatŭ fiindŭ de către unŭ familiantŭ alŭ femeiĭ bolnave, se duce la locuința acesteia, și ajungêndŭ la starea loculuĭ face maĭ întâĭ *sfințirea cea mică a apeĭ* după rînduiala bisericéscă. Apoĭ, aprinḍêndŭ o lumină și cădindŭ tótă casa cu tămâe, începe: *Bine cuvîntatŭ este Dumneḍeulŭ nostru;... Sfinte Dumneḍeule;... Tatălŭ nostru;... Că a ta este împĕrăția* și *tropariulŭ ḍileĭ* saŭ *alŭ sfîntuluĭ de rîndŭ.* După acésta, puindŭ *epitrachilulŭ* pe capulŭ nepóteĭ, cetesce rugăciunile prescrise din rugăciunariŭ (molitvenicŭ) *pentru grabnica eĭ însănĕtoșare și rădicare din patulŭ durerilorŭ* precum și *pentru curățirea de tótă spurcăciunea și întinăciunea trupéscă;* apoĭ *pentru păzirea eĭ de tótă tirania diavoluluĭ* și *de tótă năvălirea duhurilorŭ celorŭ nevĕḍute*; de *neputință, slăbiciune, rîvnă, invidie* și *deochĭ;*

iar prunculuĭ noŭ-născutŭ ca *să fie păzitŭ și feritŭ de tótă fermecătura și rĕutatea, de totŭ viforulŭ protivniculuĭ și de duhurile viclene din ḑi și cele din nópte*, și ca să se pótă învrednici a se închină bisericĕ pămîntescĭ, care este de Dumneḑeŭ pregătită spre preamărirea numeluĭ sĕŭ celuĭ sfîntŭ într'însa.

Nemijlocitŭ după ce s'aŭ cetitŭ rugăciunile acestea nepóteĭ, luândŭ móșa, care a rădicatŭ prunculŭ, pre acesta în brațe și îngenunchindŭ cu dînsulŭ, preotulŭ îĭ cetesce și eĭ *rugăciunea de curățire.*

Dacă, afară de móșă, aŭ maĭ statŭ și alte femeĭ întru ajutorŭ nepóteĭ la nascere, atuncĭ preotulŭ le cetesce și acelora rugăciunea de curățire.

Sfîrșindŭ preotulŭ de cetitŭ tóte rugăciunile usitate la acéstă ocasiune și făcêndŭ încheierea, dă nepóteĭ din apa sfințită de treĭ orĭ de bĕutŭ, stropesce apoĭ în crucișŭ atâtŭ casa câtŭ și pre nepótă precum și pre toțĭ ceĭ ce se maĭ află în casă, dândŭ în acelașĭ timpŭ fie-căruia s-ta cruce de sărutatŭ.

Cu acésta apoĭ se încheie întréga rînduială usitată la *Slobodirea uneĭ case* (1).

În *Macedonia* asemenea se chémă preotulŭ, nu multŭ după nascere, ca să facă aghiasmă, cu care se stropesce apoĭ copilulŭ, lehusa și tótă casa; apoĭ móșa, lehusa și tóte femeile, carĭ aŭ fostŭ în casă înainte de sosirea preotuluĭ, se spală pe mânĭ cu acea aghiasmă (2).

În multe locurĭ însă nu e datină ca preotulŭ să facă *Slobodirea caseĭ* în aceeașĭ ḑi, în care s'a născutŭ prunculŭ,

---

(1) In Bucovina și România veḑĭ Ionénŭ, p. 8. În Banatŭ și Ungaria, com. de d-lŭ I. Popovicĭ și El. Popŭ: «Sloboḑirea caseĭ se face așa : se stropesce casa cu apă sfințită, și apoĭ e iertatŭ orĭ și cuĭ a intra într'însa.»

(2) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, op. cit. p. 40.

ci cu vr'o câte-va ḑile saŭ chiar şi sĕptĕmânĭ maĭ târḑiŭ, şi anume atuncĭ, când nepóta s'a rădicatŭ din patŭ şi póte umbla prin casă.

In acele locurĭ decĭ, unde se află datina din urmă, îndată ce o femee a născutŭ, se duce móşa la preotulŭ localŭ cu un văsciorŭ, o steclă de apă curată, cu unŭ struţŭ de busuiocŭ pusŭ în gura stecleĭ, ca preotulŭ să facă rugăciunile apeĭ (1).

Preotulŭ face *sfinţirea micá a apeĭ*, ca şi 'n casa nepóteĭ, apoĭ cetindŭ móşeĭ *rugáciunea curáţenieĭ*, îĭ dă apă sfinţită ca s'o iee cu sine.

Móşa, luândŭ apa sfinţită şi întorcêndu-se la casa nepóteĭ, îĭ dă cesteia dintr'însa de treĭ orĭ de bĕutŭ şi totŭ de atâtea orĭ o stropesce, apoĭ o spală pe mânĭ şi pe faţă anume ca *sá fie curatá* şi abia după aceea mănâncă şi bea, *cácĭ altŭfelŭ lehuza este spurcatá* (2).

Stropesce după aceea şi ea tótă casa, ca şi preotulŭ, cu o parte din apa sfinţită adusă; cea-laltă parte însă o păstréză, ca să aibă ce pune şi 'n scăldătórea prunculuĭ, şi anume cam atâta, câtŭ i-ar puté ajunge pentru treĭ, cincĭ saŭ nouĕ scăldătorĭ. De regulă se păstréză cam atâta, câtŭ i-ar ajunge de pusŭ în treĭ scăldătorĭ măcarŭ câte unŭ micŭ păhărelŭ. Iar apa acésta se păstréză şi se pune în scăldătórea copiluluĭ de aceea, ca acesta să fie feritŭ de bóle, de diochiŭ, de fermecàtorii, precum şi de multe alte rĕutăţĭ.

---

(1) In Bucovina, România, Banatŭ şi Ungaria, com. de d-niĭ I. Popovicĭ şi El. Popŭ.

(2) In Bucovina şi la Ionénŭ, op. cit. p. 8—9, şi dict. de Mariuca Nistorŭ, româncă din comuna Mălinĭ în Moldova: «*Slobodirea caseĭ* se face după nascere; se face aghiasmă, cu care se spală nevasta şi móşa, cea dintâiŭ, ca să pótă eşi până afară, cea din urmă ca să pótă merge şi în altŭ locŭ. La acéstă ocasiune dă nevasta móşeĭ, pentru că acésta i-a turnatŭ aghiasmă pe mânĭ ca să se spele, o părechc de mânecĭ de móşă.

Atâtŭ femeea, care a născutŭ, câtŭ şi móşa, care *a rĕdicatŭ* saŭ *a apucatŭ* pruncululŭ, sunt, după cum am amintitŭ şi maĭ sus, considerate de poporŭ ca *necurate, întinate, spurcate.* De aceea atâtŭ uneia câtŭ şi alteia i se cetesce rugăciunea de curăţire şi se stropescŭ cu apă sfinţită.

Despre móşă, care se 'ncumetă a eşi din casa nepóteĭ şi a întrà în altă casă străină, înainte de ce i s'a cetitŭ rugăciunea de curăţire, se crede şi se spune că *spurcă totŭ satulŭ.* Dreptŭ aceea nicĭ o móşă creştină, respective română, nu se încumetă de felŭ a merge în altŭ locŭ, înainte de ce i s'a cetitŭ rugăciunea acésta, dóră numaĭ la preotulŭ, însă şi aice anume numaĭ ca să i se cetéscă rugăciunea acésta.

După ce i s'a cetitŭ rugăciunea de curăţire, móşa póte orĭ şi unde să méargă. Pe câtŭ timpŭ însă se ocupă cu pregătirea mâncăriĭ la nepótă, şi voesce să se ducă acasă, nicĭ odată nu e bine a se lăsa să mérgă cu mâna gólă, ci orĭ de câte orĭ s'ar duce e bine ca să i se dee, de nu alta, măcar o bucăţică de pâne saŭ unŭ blidŭ de făină şi acésta din causă ca copilulŭ să nu fie *sĕrăcăciosŭ*, ci să aibă totŭdeauna de unde da, să fie avutŭ şi îndestulatŭ în viaţa sa, precum s'a îndestulatŭ şi móşa (1).

Nepóteĭ însă pănă la 40 de ḑile nu-ĭ este de felŭ iertatŭ să iasă saŭ să însereze peste hotarulŭ gospodăreĭ sale. Iar dacă iese după apusulŭ sóreluĭ din casă, átuncĭ celŭ puţinŭ să se îmbrobode; nefăcêndŭ acésta, se crede de obiceiŭ, că spiritele cele rele potŭ să o pocéscă, şi orĭ o ameţescŭ, orĭ o nebunescŭ, orĭ o schimosescŭ; ba se crede, că o potŭ lua chiar şi pe sus şi apoĭ nu se póte maĭ multŭ nicăirĭ afla (2).

Nepóta, care cutéză a umbla fără de rugăciunea de 40

---

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă şi alţĭ Românĭ din Bucovina.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

de ḑile prin satŭ saŭ numaĭ prin veciniĭ, e privită de către cele-lalte femeĭ ca o călcătóre de lege, necredinciósă şi mare păcătósă. Dreptŭ aceea rarŭ cine îşĭ face de lucru saŭ vorbesce cu dînsa (1).

După credinţa Românilorŭ slavisaţĭ din *Moravia*, nepóteĭ asemenea nu-ĭ este nicĭ când încuviinţatŭ să iasă din odaie şi din casă în timpulŭ celorŭ şése săptămânĭ. Dacă nepóta s'ar încumeta să iasă sub ceriulŭ liberŭ, atuncĭ s'ar face vinovată viitóreĭ batere de ghiaţă (Hagelschlag) (2).

In *Ungaria*, femeiĭ care a născutŭ, nu-ĭ este de felŭ iertatŭ până la 40 de ḑile să între în ţarină (hotarŭ) din aceeaşĭ causă, din care nu-ĭ este iertatŭ nicĭ celeĭ din Moravia.

Asemenea nu-ĭ este iertatŭ să mérgă la fântână şi la vale, pentru că, dacă merge, îĭ rămâne acolo ţîţa. Care vrea să mérgă la fântână şi totŭ-odată să aibă şi ţîţă, după ce a ajunsŭ să mănânce o bucată de pâne şeḑêndŭ pe lodbele (disdelele) fântâneĭ (3).

In *Macedonia* lehusa până la patru ḑecĭ de ḑile nu iese din casă după ce a asfinţitŭ sórele. Când se duce pentru prima dată prin ogradă, îşĭ acopere pieptulŭ cu părulŭ ca să nu-ĭ fugă laptele; în Vlaho-Clisura şi în alte locurĭ îşĭ pune coḑile în gură (4).

Şi precum móşeĭ şi nepóteĭ, până ce nu li se cetescŭ rugăciunile de curăţenie, nu le este încuviinţatŭ a călcà peste pragulŭ alteĭ case, aşa şi orĭ-căreĭ femeĭ care are ***rîndurile***, considerată fiindŭ de poporŭ asemenea de necurată, nu-ĭ este iertatŭ, o săptămână începêndŭ din ḑiua nasceriĭ, chiar şi'n casulŭ acela, când s'ar fi botezatŭ copilulŭ în restim-

(1) Com. de d-lŭ I Berariŭ, parohŭ şi exarhŭ.
(2) Enders. op. cit. p. 39
(3) Com. de d-lŭ El. Popŭ.
(4) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, op. cit p. 48.

pulŭ acesta (1), ba după uniĭ chiar și până la șése sĕptĕmânĭ (2), a se duce în casa, unde se află vre-o nepótă, ca copilulŭ noŭ-născutŭ să nu capete bóla numită *roșață* saŭ *rofiĭ* precum și alte bube rele. Și dacă cu tóte aceste, din nesciință saŭ din altă causă óre-șĭ care, o astŭ-felŭ de femee întră într'o casă, unde e unŭ copilŭ noŭ-născutŭ, e îndătorită să spue mameĭ copiluluĭ posiția sa. Și atuncĭ copilulŭ nu capĕtă *roșață*. Dar dacă tăinuesce adevĕrulŭ, atuncĭ copilulŭ de bună sémă maĭ de vreme saŭ maĭ târḑiŭ capĕtă roșață. Și de se întêmplă una ca acésta, atuncĭ mama copiluluĭ se supĕră grozavŭ de tare asupra femeiĭ, care i-a tăinuitŭ starea sa.

Spre a se evità însă o astŭ-felŭ de neplăcere, ca să nu capete copilulŭ roșață, mósa saŭ, dacă acésta nu e în casă, apoĭ mama copiluluĭ saŭ și altă femee întrébă pre femeea ce a venitŭ orĭ de este curată.

Dacă femeea este curată spune, iar de nu atuncĭ se duce la copilŭ și prinḑêndu-lŭ de picioruțe ḑice: să fiĭ maĭ curatŭ și maĭ frumosŭ de cum sunt eŭ acum (3).

Totŭ pentru ca să nu capete copilulŭ roșață unele móșe aninà unŭ semnŭ roșŭ de-asupra ușeĭ în casă, d. e. o bucată de strămătură roșă, o cordea roșă, unŭ pĕrŭ roșŭ, etc. Făcêndŭ acésta se crede că copilulŭ e feritŭ de orĭ și ce rĕŭ (4).

In unele părțĭ din *Transilvania* se face *Slobodirea caseĭ*

(1) Dict. de P. L. Leuștênŭ.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(3) Dict. de P. L. Leuștênŭ.—In Transilvania, scrie d-lŭ B. Iosofŭ, dacă vre-o femee care tocmaĭ atuncĭ este cu rêndurile femeescĭ cercetéză pe ceea ce a născutŭ de curêndŭ și intrândŭ în casă nu ḑice, uitêndu-se și admirândŭ pe copilŭ: «eŭ sunt maĭ urîtă decât tine,» atuncĭ copilulŭ se umple de bube.— Totŭ așa e usitatŭ și la Româniĭ din Ungaria, com. de d-lŭ Elia Popŭ.
(4) Com. de d-niĭ I. Berariŭ și V. Tocariŭ.

abia după șése sĕptĕmânĭ, în altele însă, ca și'n *Bucovina*, maĭ nainte și maĭ alesŭ când e lucrulŭ câmpuluĭ. Prin urmare în totŭ timpulŭ acesta nu-ĭ este permisŭ să iasă și să mérgă maĭ departe, decât curtea (ograda) caseĭ, nicĭ să cósă, saŭ să arunce ochiĭ spre sóre, căcĭ e pĕcatŭ. Ba în unele locurĭ *femeea oprită* sĕptĕmâna întâia trebue să stee în patŭ, în care timpŭ nu se cuvine nicĭ măcar să atingă pămîntulŭ cu piciorulŭ (1).

Dacă femeea se duce unde-va afară din curte, până nu e slobodită din casă, îșĭ pierde țîța. Iar dacă o slobóde preotulŭ din casă, când merge întâia óră la fântână, după ce a slobodit'o din casă, trebue să verse maĭ întâĭ apă pe picióre, și apoĭ să se întórcă cu vasulŭ acasă (2).

Maĭ departe, când iese nepóta din casă până afară în timpulŭ celorŭ șése sĕptĕmânĭ trebue să pună peste pruncŭ saŭ lângă dînsulŭ în légănŭ ceva fierŭ precum: unŭ cuțitŭ, unŭ fórfece, etc.; dacă nu e fierŭ, măcar o *mătură;* iar la capŭ să i se pună *Visulŭ Maiciĭ Domnuluĭ*, că de nu face acésta, vinŭ *Puternicele* și i-lŭ schimbă. Asemenea și mama, trebue să iee la sine vre-o bucățică câtŭ de mică de fierŭ anume ca să nu se apropie *lucru slabŭ* și de dînsa (3).

«Copilulŭ, pe câtŭ timpŭ nu e botezatŭ, — scrie W. Schmidt, — se păzesce cu cea maĭ mare grijă ca să nu fie depărtatŭ din casă nicĭ să se pue la pieptulŭ alteĭ femeĭ decât numaĭ la alŭ mameĭ sale, pentru că amêndouĕ acestea aducŭ nenorocire.

«Așișderea copiiĭ nebotezațĭ nu se lasă nicĭ când singurĭ fără ca să li se pue sub perinuță ca scutŭ o bucățică de fierŭ saŭ o mătură contra spiritelorŭ rele saŭ contra strigelorŭ.

---

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(2) Com. de d-lŭ B. Iosofŭ.
(3) Com. de d-niĭ Rom. Simu, B. Iosofŭ și I. Georgescu.

Pentru acésta se 'mpiedică maĭ cu sémă ca la întórcere spre casă să nu fie într'unŭ chipŭ neplăcutŭ suprinsă de către unŭ copilŭ uriciosŭ, adecă de către unŭ monstru. Dacă însă se află unulŭ ca atare atuncĭ să se bată fără cruțare, până ce spiritulŭ celŭ rĕŭ saŭ *striga* nu aduce copilulŭ furatŭ iarășĭ îndĕrĕptŭ (1).»

Câtŭ de lățită e credința acésta la Româniĭ din *Transilvania* se póte vedé și din următorulŭ pasagiŭ, pre care-lŭ reproducemŭ dintr'o poveste întitulată «*Nu minți*»:

«Nu multŭ după botezulŭ copiluluĭ, când era crăiasa singură acasă și-șĭ legăna copilulŭ, intră *zîna Ilina* la ea și o întrébă:

— «Spune-mĭ dreptŭ: intrat'aĭ în casa de către rĕsăritŭ?

«Ea făcù cu capulŭ că nu.

— «Nu aĭ intratŭ?

— «Nu!

«Atuncĭ dîna iea copilulŭ din légănŭ și se face nevĕdută.

«Cu câtŭ fu bucuria de mare la nascerea pruncului, cu atâtŭ fu acum supĕrarea maĭ mare. Vremea însă le schimbă tóte. Peste unŭ anŭ are crăiasa altŭ copilŭ, maĭ frumosŭ decât celŭ d'întâiŭ.

«Acum bucuria le era nespusŭ de mare; ospețe peste ospețe, veseliĭ peste veseliĭ, dar odată, când era iarășĭ numaĭ crăiasa singură acasă și-șĭ scălda copilulŭ, se ivesce *zîna Ilina,* pe unde și cum scia ea, și dice crăesei:

— «Fost'aĭ în casa de către rĕsăritŭ a paluteĭ mele?

«Crăiasa iar face din capŭ, că nu a fostŭ.

«Atuncĭ dîna iar se face nevĕdută, ducĕndŭ cu sine și pe acestŭ copilŭ.

«Supĕrarea acuma nu avea màrginĭ. Nu se puteaŭ din destulŭ mira cum și *cine le fură copiiĭ, unulŭ din légănŭ și*

(1) Op. cit. p. 26.

altulŭ din ciupă (scaldă)! Unii curtenĭ îşĭ daŭ cu socotélă, că crăiasă e în legătură cu necuratulŭ şi acela-ĭ fură copiii; alţiĭ ḑiceaŭ, şi cu deosebire muierile, că mamonulŭ a nenorocit'o de s'a făcutŭ crăiasă şi că ea îĭ e dătóre să-ĭ dea luĭ rodulŭ pântecelui; alţiĭ ḑiceaŭ, că e *strigóie* şi-şĭ omóră ea copiiĭ, orĭ îĭ mănâncă (1).»

In unele părţĭ din *Banatŭ* din ḑiua nasceriĭ începêndŭ înainte şi până la botezulŭ unuĭ pruncŭ, dacă mama acestuia e singură acasă şi avêndŭ trebĭ pe afară, e silită a lăsa copilulŭ nebotezatŭ singurŭ în casă, pune la căpĕtâiulŭ sĕŭ o bucăţică de orĭ şi ce felŭ de fierŭ, creḑêndŭ, că în absenţa eĭ saŭ a alteĭ persóne ce l'ar păzì, acea bucăţică de fierŭ îlŭ păzesce şi feresce, spre a nu se apropià duhulŭ celŭ rĕŭ şi necuratŭ de dînsulŭ. Dela timpulŭ botezăriĭ înainte însă póte rĕmâné şi singurŭ, căcĭ duhulŭ celŭ rĕŭ nu se apropie maĭ multŭ de dînsulŭ, fiindŭ copilulŭ acum datŭ în scirea Tatăluĭ cerescŭ şi avêndŭ pe îngerulŭ sĕŭ păzitorŭ, care-lŭ păzesce şi feresce nu numaĭ de tóte relele, ci şi de tótĕ spiritele cele necurate (2).

Totŭ aşa credŭ şi Româncele din părţile *Oraviţeĭ*. Acestea încă ḑicŭ că, câtŭ timpŭ e copilulŭ nebotezatŭ, nu este bine, ca să se lase singurŭ în odae, ca nu cum-va necuratulŭ să-lŭ fure; dar dacă s'ar întêmpla să rĕmâe singurŭ, este bine să se pună lângă dînsulŭ unŭ obiectŭ de metalŭ, de comunŭ unŭ cuţitŭ (3)

In *Ungaria* femeea, după ce a născutŭ, trebue tare bine să *cóte* de copilŭ, ca nu cum-va să vie *Pădurénа* şi să-lŭ schimbe cu alŭ eĭ, căcĭ maĭ alesŭ când dórme copilulŭ atuncĭ îlŭ póte, Dómne ferĭ, maĭ iute furà, şi când se scólă află

---

(1) I. Popŭ-Reteganulŭ, Poveştĭ ardelenescĭ. Partea V. Braşovŭ 1888, p. 20.
(2) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.
(3) Aur. Iana, în Familia, an. XXV, p, 483

pe alŭ *Pădureniĭ*, care e hîdŭ, peritŭ, uscatŭ şi pĕrosŭ până chiar şi pe obrazŭ. Iar dacă femeea are de mersŭ până la o vecină după ceva saŭ numaĭ până afară după vre o trébă óre-şĭ care, atuncĭ trebue să pue pe pieptulŭ prunculuĭ, care se află în légănŭ, mătura dela uşă şi fórfecele, căcĭ apoĭ *Păduréna* nu-lŭ póte nicĭ cum schimba (1).

In *Moldova* se crede că copilulŭ micŭ nu e bine a-lŭ lăsa singurŭ în casă, din causă că întră *Necuratulŭ* în elŭ; iar dacă se lasă singurŭ, trebue să se pună lângă albia luĭ o mătură orĭ unŭ cuţitŭ (2).

Româniĭ din Bucovina asemenea credŭ şi spunŭ că înainte de botezŭ, ba chiar şi după acesta până la şése sĕptĕmânĭ, nu e bine ca să se lese copilulŭ singurŭ în casă fără a i se pune, când e culcatŭ în covăţică saŭ în légănŭ, *clescele cele de luatŭ foculŭ* saŭ vătrariulŭ, orĭ *mătura* saŭ alte lucrurĭ de fierŭ orĭ de lemnŭ din casă încrucişŭ pe légănŭ, anume ca să nu se pótă apropia spiritele cele necurate de dînsulŭ.

Intrebuinţarea *fieruluĭ* ca mijlocŭ de apĕrare contra spiritelorŭ necurate este de origine fórte veche. Ea era usitată şi la *Romanĭ*. Iată ce ne spune în privinţa acésta naturalistulŭ Pliniu (XXXIV, 44):

«Fierulŭ servesce încă şi spre alte mijlóce vindecătóre... aşa folosesce elŭ contra vrăjitoriilorŭ stricăcióse atâtŭ la ceĭ înaintaţĭ în vîrstă câtŭ şi la copiĭ, dacă se descrie cu dînsulŭ împrejurulŭ lorŭ unŭ cercŭ saŭ dacă se pórtă o armă (sabie) în prejurulŭ lorŭ, maĭ departe contra spiritelorŭ nocturne, dacă cuie scóse de pe mausolee se batŭ în pragulŭ uşeĭ...»

---

(1) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

(2) «Şedĕtórea», an. I. Fălticenĭ 1892, p. 52. — Idem. p. 19: «Când eşĭ din casă şi leşĭ copilulŭ în albie singurŭ, să puĭ lângă elŭ mătura orĭ unŭ cuţitŭ, ca să nu intre Necuratulŭ în elŭ.»

Lăsându-se prunculŭ singurŭ până la șése sĕptĕmânĭ în casă și nepuindŭ maica sa, chiar și când iese numaĭ până afară saŭ se repede după ceva la o vecină, nisce *clesce*, *mătură*, *coleșeriŭ* (melesteŭ), saŭ măcarŭ unŭ simplu bĕțŭ în crucișŭ peste légănulŭ saŭ covata, în care e așezatŭ, atuncĭ vinŭ spiritele cele necurate la dînsulŭ, și ce felŭ de spiritŭ rĕŭ vine maĭ întâĭ la dînsulŭ, așa lucréză și cu prunculŭ de rĕŭ, adecă unulŭ e în starea să-lŭ *muțéscă*, altulŭ să-lŭ *calicéscă*, alŭ treilea să-lŭ *schimoséscă*, alŭ patrulea să-lŭ *strîmbe*, alŭ cincilea sa-lŭ *chioréscă*, alŭ șéselea să-lŭ *usuce*, alŭ șéptelea să-lŭ *nebunéscă*, și multe bóle și neputințe potŭ să-ĭ causeze.

Maĭ departe spunŭ și credŭ Româniĭ din Bucovina că până la șése sĕptĕmânĭ și maĭ alesŭ până după botezŭ nu e nicĭ de cum bine de-a scóte copilulŭ afară după apusulŭ sóreluĭ, căcĭ și în casulŭ acesta încă póte să i se întêmple vre-o nenorocire (1).

Totŭ din acéstă causă, până nu iese femeea din casă la șése sĕptĕmânĭ, nu e bine să usce cârpele copiluluĭ afară (2).

Aceeașĭ datină și credință se află și la Româncele din *Macedonia*.

Iată ce ne spune în privința acéstă d-lŭ Burada:

«Nicĭ odată prunculŭ nu se lasă singurŭ în odae; de se întêmplă ca muma să mérgă măcar până în odaia de alăturĭ, atuncĭ ea pune lângă elŭ o mătură, care ține locŭ de o persónă, căcĭ altmintrelea se crede că vine *strigoiulŭ* îndată și-lŭ schimbă, vĕḑêndu-lŭ singurŭ, saŭ îlŭ face *vampirŭ* (liliacŭ).

«Asemenea și hainele copiluluĭ nu se lasă în ogradă după ce a sfințitŭ sórele, decât numaĭ după ce a împlinitŭ

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

unŭ anŭ. Se crede că *Zînele,* carĭ sunt fórte iubitóre de copiĭ micĭ, aducŭ bólă în hainele lorŭ ca să-ĭ ice apoĭ cu ele (1).»

La *Slobodirea femeiĭ din casă* móşele din *Transilvania* îndătinéză de-a pune copiluluĭ aiŭ şi grâŭ la faşă pentru *deochiŭ*; iar când ese femeea din casă afară, se crede că nu e bine să se ducă nicăirĭ de acasă, ca să nu se facă copilulŭ uliţarnicŭ (2).

In *Moldova* esistă credinţa, că pe unde umblă o nepótă fără molifta de 40 de ḑile, *pe acolo arde pămîntulŭ.* De aceea, de cum a născutŭ şi până după 40 de ḑile, nu e bine să mérgă la fântână nicĭ la vite, că e mare pĕcatŭ. Iar treĭ ḑile, după ce începe a eşi afară, trebue să iea cociorva în mână, pentru *diochiŭ, ciasŭ rĕŭ* şi alte rele, ca să nu se lipéscă de dînsa (3).

In *Ţéra-Românéscă* se crede din contră că, dacă o femee *leuză* se uită pe vre-o câmpie cu érbă verde, *se va usca acea érbă.* Maĭ departe se ḑice, ca şi 'n Moldova, că nu e bine ca o femee leuză să se ducă la vre-unŭ puţŭ saŭ fântână să iea apă, căcĭ luândŭ va seca acelŭ puţŭ saŭ fântână (4).

Totŭ în Ţéra-Românéscă esistă credinţa, că nu e bine ca o leuză să se vadă cu alta 40 de ḑile, căcĭ dacă se vĕdŭ le vorŭ muri pruncii.

Când din întêmplare se vĕdŭ două leuze maĭ nainte de a se împlini 40 de ḑile, facŭ schimbŭ între dînsele cu ace, şi anume: ceea ce are băiatŭ dă acŭ cu gămălie, iar ceea ce are fată, unulŭ cu urechĭ, şi pórtă acestŭ schimbŭ până ce

(1) Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 44, 45.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(3) Dict. de Măriuca Nistorŭ Mălinĭ.
(4) Ionénŭ, op. cit. p. 9.

se împlinescŭ 40 de ḍile. Acésta se face ca să nu le móră pruncii (1).

In *Macedonia* asemenea nu este iertatŭ ca o lehusă să véḍă pre altă lehusă înainte de 40 de ḍile dela nascere. Dacă se întêmplă una ca acéstă, lehusele schimbă între ele câte o pâne, pe care după 40 de ḍile şi le daŭ iarăşi înděrěptŭ (2).

O femee, câtŭ timpŭ este leuză, de câte orĭ iese afară, dacă nu i s'aŭ cetitŭ rugăciunile de curăţenie, e bine ca să iea cu dînsa o mătură şi unŭ cuţitŭ, ca să se apere contra duhurilorŭ rele, căcĭ *îngerulŭ nu se póte apropia de dînsa s'o apere, fiindŭ spurcată* (3).

Femeea, de care nu se atinge bărbatŭ în cele şése sěptěmânĭ de leuzie, când iese la biserică se ḍice că «*se duce óia cu mielulŭ în gură*,» iar dacă este atinsă «*se duce căţéua cu căţelulŭ în gură*» (4).

Ca şi la Româniĭ din *Dacia-traiană*, totŭ aşa şi la ceĭ din *Macedonia*, muma rěmâne 40 de ḍile în casă până la bine-cuvîntarea bisericeĭ sub cuvîntŭ că este *necurată*. Focŭ nu se împrumută la vecinĭ din casa, unde este lěuză, în aceste 40 de ḍile; în acea casă nu se cântă, nu se jócă în timpulŭ lěuzieĭ; şi unŭ străinŭ ce arŭ intra nóptea în casă, este îndătoratŭ să păşéscă peste unŭ tăciune de focŭ ce se aduce înadinsŭ în tipsie (5).

Dacă o femeie a *perdutŭ* copilulŭ, atuncĭ preotulŭ nu se duce de felŭ la dînsa acasă ca să facă *slobodḍirea caseĭ*, nu sfinţesce apă, nicĭ nu cetesce rugăciunile, ce se cetescŭ uneĭ femeĭ care a născutŭ pruncŭ viŭ; ci femeea respectivă merge

(1) Ionénŭ, op. cit. p. 10.
(2) Burada, Obiceiurile la nascera copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 46.
(3) Ionénŭ, op. cit. p. 14.
(4) Ionénŭ, op. cit. p. 15.
(5) Bolintinénŭ, Călětoriĭ la Româniĭ din Macedonia, Bucurescĭ 1863, p. 89.

singură la dînsulŭ de-ĭ cetesce, şi anume numaĭ o singură rugăciune *pentru iertarea pĕcatelorŭ*, *pentru însănĕtoşare*, *pentru ferirea de totŭ meşteşugulŭ diavoluluĭ şi pentru curăţirea de tótă spurcăciunea.*

In fine, aicĭ e loculŭ de-a aminti încă şi aceea, că móşa trebue să caute ca femeea, care a născutŭ, până a treia ḑi dela nascere, să nască numaĭ decât şi *loculŭ* saŭ *casa,* în care s'a aflatŭ copilulŭ, căcĭ numaĭ de la nascerea acestuia atârnă sănĕtatea bolnaveĭ.

Când femeea bolnavă nu póte până a treia ḑi să nască loculŭ, atuncĭ, ca să nu i se întêmple vre-unŭ rĕŭ, móşa o aburesce cu ovĕsŭ, cu cojĭ de cépă, şi o légă cu ovĕsŭ fiertŭ la mijlocŭ (1).

---

(1) Dict. de Mariuca Ursaca din Dorna.

IX.

RODINII.

După *slobodirea casei* și *însemnarea pruncului* saŭ, unde este acésta îndătinatŭ de-a se face nemijlocitŭ după nascere, apoi nu multŭ după ce a adusŭ móșa apă sfințită dela preotulŭ și a stropitŭ cu dînsa pre nepótă și casa, lățindu-se scirea prin satŭ, că cutare femee a născutŭ, începŭ a veni una câte una vecinele și prietenele, dar maĭ cu sémă femeile, ce sunt maĭ de aprópe înrudite, precum: surorile, cumnatele, cuscrele, nănașele, cumetrele, finele, precum și alte femeĭ cunoscute, la casa nepóteĭ, ca s'o vadă, să-ĭ ureze și să-ĭ aducă fie-care, după voință și putere, câte unulŭ saŭ și maĭ multe darurĭ, numaĭ să nu vie cu mâna gólă.

Darurile, carĭ se aducŭ la acéstă ocasiune și carĭ în Bucovina se numescŭ *rodinĭ* sing. *rodinŭ*, în Moldova *rodine* (1), în Transilvania *poclonŭ* (2) și *ploconŭ* (3), iar în Banatŭ *cin-*

(1) A. Lambrior, «Conv. lit.» an. IX, p. 2, — Com. de maĭ multe Românce din comuna Mălinĭ.

(2) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

stă și *crăvaiŭ* (1), constaŭ în prima linie din diferite bucate gustóse, precum: *zamă de găină, găinĭ fripte, plăcinte, vĕrzărĭ, scoverze* (lipiĭ, clătite), *chiroște* saŭ *colțunașĭ, gălusce, plachiĭ, dumicatŭ cu vinŭ, chisăliță din vinŭ, grâŭ cu miere;* din fruptŭ: *brânză cu smântână* saŭ *samachișă, untŭ, ouĕ, lapte, carne, puĭ de găină, găinĭ*; din pâne: *pâne, bulcĭ* saŭ *jemne, turte dulcĭ, făină de grâŭ saŭ de păpușoiŭ*; din fructe: *smochine, strafide, mere, pere, póme, povirlă, pómă de vie, nucĭ, fagurĭ de miere* saŭ *zahărŭ* etc. și în fine: *pânză, ștergare* de îmbrobodită, *scutece,* precum și multe alte lucrurĭ trebuincóse maĭ alesŭ pentru copilulŭ noŭ-născutŭ.

Totŭ la acéstă ocasiune unele maĭ aducŭ încă și câte unŭ șipŭ de rachiŭ fiertŭ cu miere saŭ cu zahărŭ și o bucățică de sare. Vinŭ însă nu aduce nicĭ una, pentru că acesta, turburândŭ liniștea din năuntru a omuluĭ, lesne ar puté să strice nepóteĭ (2), și acésta pentru orĭ ce în lume nu ar voi să i se întêmple.

Rodiniĭ saŭ maĭ bine ḑisŭ *aducerea rodinilorŭ*, care se esprimă prin *a se duce* și a *merge în rodinĭ* saŭ *în rodine,* durézá în cele maĭ multe părțĭ din ḑiua în care s'a născutŭ copilulŭ și până după botezulŭ acestuia. După ce se botéză, nime nu maĭ merge în rodinĭ.

In totŭ restimpulŭ dela nascere și până la botezŭ nu e maĭ nicĭ o singură ḑi, în care să nu vie una saŭ maĭ multe femeĭ în rodinĭ.

Totŭ odată e de însemnatŭ încă și aceea, că Romàncele îndătinéză a merge în rodinĭ nu numaĭ la acelea, cu carĭ sunt înnemurite, ci și la cele străine, și avutele nu numaĭ la celea de séma lorŭ, ci și la celea maĭ sĕrmane, numaĭ Romànce să fie.

---

(1) Com. de d-lŭ I. Popoviciĭ.
(2) In Bucovina și Transilvania, com. de Rom. Simu.

In casulŭ din urmă, într'unŭ satŭ cu ómenĭ bunĭ şi darnicĭ, adese-orĭ copiiĭ unuĭ omŭ nevoiaşŭ aŭ de tóte; astŭ-felŭ că cu ocasiunea căpĕtăriĭ unuĭ noŭ frăţiorŭ saŭ sorióre trăescŭ, cum ḑice Românulŭ, ca şi în sînulŭ luĭ Dumneḑeŭ, ne maĭ sciindŭ prin vr'o 3 — 7 ḑile ce e fómea.

După ce aŭ sositŭ la starea loculuĭ, pune fie-care femee rodinulŭ adusŭ lângă nepótă şi anume saŭ lângă capulŭ acesteia, saŭ la piciórele patuluĭ, şi atingêndu-o cu mâna ḑice:

— Dumneḑeŭ să te rădice! . . . Dumneḑeŭ să te'ntăréscă! . . . Dumneḑeŭ să-ţĭ dee braţe pline! . . .

Saŭ aşa:

Bine v'amŭ găsitŭ!
Intr'unŭ cĭasŭ bunŭ cu norocŭ!
Şi totŭ bine să vĕ fie
De-acum şi până 'n vecie.
Dar cu ce vĕ lăudaţĭ:
Cu fete orĭ cu feciorĭ?
Să vĕ trăiască odrasla
Intru mulţĭ anĭ fericiţĭ.
S'ajungeţĭ s'o botezaţĭ
Şi ş'o cununaţĭ! (1)

Apoĭ, întorcêndu-se spre copilŭ şi dorindu-ĭ şi acestuia crescere uşóră, viaţă îndelungată, sănĕtate, minte şi norocŭ, stupesce asupra luĭ ḑicêndŭ: «*să nu-ĭ fie de diochiŭ*»

Móşa saŭ şi altă femee, care stă deobşte lângă nepótă, primesce darurile aduse şi, după ce le pune într'unŭ locŭ anumitŭ, scóte dintr'unŭ dulapŭ saŭ de pe unŭ blidariŭ unŭ şipŭ cu rachiŭ şi cinstesce pre fie-care femee care a venitŭ în rodinĭ câte c'unŭ paharŭ saŭ douĕ de rachiŭ, dându-ĭ în acelaşĭ timpŭ şi ceva de gustare.

Dacă nepóta e sĕrmană şi nu e 'n stare să priméscă pre

(1) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ.

femeea ce i-a adusŭ daruri cu ceva dela sine, atuncĭ móşa o primesce şi cinstesce cu cele ce i-a adusŭ ea.

Femeea, primindŭ paharulŭ în mână, trebue numaĭ decât să-lŭ cinstéscă de bine, căcĭ numaĭ aşa póte fi copilulŭ *curatŭ*, pe când din contră copilulŭ devine *mucosŭ* pentru tótă viaţa sa. Unŭ stropŭ însă totuşĭ trebue lă-lŭ lese pe fundŭ, ca să aibă ce arunca jos, căcĭ aşa e bine! (1)

Cele maĭ multe femeĭ, după unŭ paharŭ două de cinste şi maĭ cu sémă dacă vinŭ una câte una pe rêndŭ, luându-şĭ rĕmasŭ bunŭ, se ducŭ pe acasă.

Dacă din întêmplare s'aŭ adunatŭ maĭ multe femeĭ deodată, atuncĭ, maĭ alesŭ în *Moldova*, după ce a uratŭ fie-care la vremea sosireĭ sale sănĕtate nepóteĭ şi veacŭ lungŭ cu norocŭ copiluluĭ, se punŭ la *cinste şi totŭ* îndesândŭ paharele de rachiŭ îndulcitŭ cu miere îşĭ deşchidŭ din vorbă în vorbă tótă inima. Ieaŭ maĭ întâĭ prilejŭ de vorbă dela nisce stative (resboiŭ) ce zacŭ în casă, saŭ dela nisce gheme, ce staŭ pe córdă, orĭ dela o furcă ce stă zăhăită pe hornŭ de când gazda este bolnavă, şi apoĭ grăesce fie-care de pânzele şi gospodăria sa, în vreme ce paharele se totŭ umplu şi se deşértă, şi sănĕtăţile mergŭ după obiceiŭ. Cârma tótă a acesteĭ micĭ ceremoniĭ o are viitórea nănaşă, cumătra lehuzeĭ, care de obiceiŭ este nuna cea mare. Câte prieteniĭ nu se légă şi se întărescŭ cu asemenea prilejurĭ!

Dar vremea întârḑie şi bărbaţiĭ aŭ să vină dela móră, dela pădure, din târgŭ saŭ dela câmpŭ; una maĭ grijilie le vestesce acésta şi atuncĭ se deschide vorba despre apriga purtare şi chiar năsălnicia bărbaţilorŭ. Fie care ḑice câte ceva despre alŭ sĕŭ: pe când unele îşĭ spunŭ năcazurile şi viaţa chinuită, altele se plângŭ, că de când s'aŭ măritatŭ, bărbatulŭ nicĭ măcarŭ le-a pomenitŭ că-ĭ sunt negri ochiĭ;

(1) Datina Românilorŭ din Crasna şi Calafindescĭ.

iar altele maĭ ascunse la inimă, cu tótă puterea rachiuluĭ, rĕspundŭ oftândŭ: «bărbaţiĭ ca bărbaţiĭ, şi maĭ bine şi maĭ rĕŭ, aşa-ĭ la gospodărie!»

Negurile sereĭ începŭ a se vĕrsa şi femeile se rădică şi, luându-şĭ ḑiua bună dela lehuză, daŭ *somnŭ copiluluĭ* şi iesŭ maĭ întrebândŭ odată: *pe cândŭ botezulŭ?* (1)

In *Transilvania*, cum a născutŭ nevasta în pace, némurile şi vecinele mergŭ de o felicită, dar, ca şi cele din Bucovina şi Moldova, nu mergŭ cu mâna gólă, nu facŭ visită ca dómnele, pe $^1/_4$ de óră, ci o caută totŭ mereŭ, adesea se întâlnescŭ câte 2—4 de-odată în casa noueĭ mame. Una îĭ aduce unŭ puiuţŭ friptŭ, alta nisce plăcintuţe numaĭ cu lapte şi cu ouĕ frămîntate, alta o lécă de bĕutură bună îndulcită cu miere de stupŭ orĭ cu zăharŭ, alta tăiţeĭ de găină şi aşa maĭ departe, dar nimenĭ nu vine la ea cu mâna gólă.

Care cum vine îşĭ descopere cu vorbe prietenescĭ bucuria, că a scăpatŭ Dumneḑeŭ în pace pre noua mamă de durerile nasceriĭ.

Şi aceste visite ţinŭ în Transilvania şése sĕptĕmânĭ, în care timpŭ adecă mama română nu-ĭ iertatŭ să iasă din casă (2).

In *Banatŭ* din contră este datină că *baba*, adecă móşa, după ce a rădicatŭ copilulŭ şi a căutatŭ cu cea maĭ mare luare de sémă de nepótă ca aceşteia să nu i se întêmple nimicŭ, şi după ce i-a adusŭ *molifta*, adecă apă sfinţită dela preotulŭ, se duce la dînsa acasă ca să-ĭ aducă şi ceva de mâncare şi de bĕutŭ, precum : pogace albă, supă bună, friptură, şi aluaturĭ gătite cu bunŭ gustŭ, apoĭ póme, mere pere, strugurĭ şi o sticlă de *rachiŭ* de prune.

Aducerea acestorŭ mâncărĭ şi bĕuturĭ, numite *cinste* saŭ

---

(1) A. Lambrior, în op. cit. p. 2—3.

(2) «Gazeta Transilvanieĭ» an. LIV. Braşovŭ 1891. No. 32 în «Foiletonŭ».

crăvaiŭ, se face în Banatŭ de douĕ orĭ pe ḑi în cele treĭ ḑile după nascere (1).

In fine, totŭ cam astŭ-felŭ de darurĭ ducŭ nepóteĭ după nascere şi Româncele din *Ungaria* (2), precum şi cele din *Macedonia*.

«A doua ḑi după nascere, — scrie d-lŭ T. T. Burada, cu privire la Româniĭ din Macedonia, — rudele începŭ a visità pre leuză; nimenĭ nu întră să o vadă, cu mâna gólă, i se duce ca darŭ *simită* saŭ gogóşe cu untŭ-de-lemnŭ numite *tigănĭ*, pilafŭ, vinŭ roşiŭ într'o sticlă acoperită cu unŭ testimelŭ coloratŭ, şi altele de ale mâncăriĭ, pentru ca lehusa să aibă multŭ lapte, căcĭ nu se află ca o mamă să-şĭ dea copilulŭ la doică să-lŭ alăpteze; simita se pune pe perna lehuseĭ ḑicêndu-ĭ: «*aistu puţinŭ lucru ti laptele a ñiclui*» (3) = acestŭ puţinŭ lucru pentru laptele micuţuluĭ. Dacă noulŭ-născutŭ e băiatŭ, i se maĭ ḑice: «*s'banéză, s'gione mare, nunta ş'liu macam, curuna ş'liu băşăm*» = să trăéscă, să fie mare, voinicŭ, să mâncămŭ la nuntă, să-ĭ sărutămŭ cununia; iar de este fată se ḑice: «*s'bănéză părinţiĭ, s'bănéză şi nuna cu tihie, şi la feciorŭ s'γinim*» (4) = să trăiască părinţiĭ, să trăiască şi naşa cu norocŭ, şi la băiatŭ să venimŭ! (5)

In scurtŭ ḑisŭ *Rodiniĭ* sunt pretutindene usitaţĭ.

Afară de cele înşirate până aicĭ trebue să maĭ amintimŭ încă şi aceea că femeile bĕtrâne din *Macedonia*, când intră în casa lehuseĭ, îndătinéză ca să-ĭ spună încetişorŭ: «*maşa-*

(1) Com de d-lŭ I. Popovicĭ.
(2) Com. de d-lŭ Aurelŭ Chintoanŭ.
(3) ñ = gn italienesce.
(4) Punemŭ γ grecescŭ pentru a reproduce cu fidelitate sunetulŭ particularŭ macedonénŭ, care nu póte fi reprodusŭ cu o literă română.
(5) Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 42—43.

la», apoĭ tare: *«ghine că déte Dumneḑeŭ că făceşi cu uşu-réţă»* = bine că dete Dumneḑeŭ că făcuşĭ cu uşurinţă!

Când ceĭ ce aŭ venitŭ ca să vadă pre lehusă se retragŭ pe la casele lorŭ, lehusa nu le dă mâna nicĭ le ḑice după obiceiŭ: *închinăciunĭ a casă* saŭ *ursea cu sănĕtate* (poftimŭ cu sănĕtate), ci tace, acésta ca să nu se ducă laptele cu ceĭ ce aŭ venitŭ s'o vaḑă (1).

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 40—41.

X.

LÁPTAREA.

Romàncele de pretutindene, după câtŭ sciŭ eŭ până acuma, nu îndătinéză a da copiilorŭ noŭ-născuţĭ îndată după nascere de suptŭ, ci abia a treia saŭ a patra ḑi, adecă până după trecerea *Ursitorilorŭ*, când le-a venitŭ laptele, căcĭ adese orĭ se întêmplă că celorŭ maĭ multe mame nu le vine laptele până după a treia ḑi şi anume după ce le-a scăldatŭ móşa. Până atuncĭ copiiĭ se nutrescŭ cu lapte de vacă răritŭ cu puţină apă şi îndulcitŭ cu zahărŭ.

Unele móşe din *Bucovina* daŭ pruncului noŭ-născutŭ întâia óră să sugă printr'o petecuţă curată *lapte acru*, anume ca să fie iute, sprintenŭ, să nu fie desmierdatŭ şi gingaşŭ la mâncare, să-ĭ priéscă orĭ şi ce felŭ de bucate, şi abia după aceea prindŭ a-ĭ da lapte dulce. Totŭ aşa facŭ maĭ pe urmă şi mamele, carĭ aŭ puţinŭ lapte. Acelea ieaŭ zahărŭ saŭ franzolă muiată în lapte dulce şi, puind'o într'o petecuţă curată, o daŭ copiluluĭ de suptŭ.

A treia ḑi, când copilulŭ póte să fie *aplecatŭ*, se cade că mă-sa să-ĭ dee maĭ întâĭ ţîţa de suptŭ, iar nu altă fe-

mee, ca *în viaţa luĭ să nu atârne de la bucătura altuia* (1). Atuncĭ, înfăşindŭ móşa copilulŭ câtŭ se póte de curatŭ şi aşezându-i-lŭ la pieptŭ, mama scurge maĭ întâĭ laptele celŭ rĕŭ din ţîţe, se spală apoĭ cu aghiasmă, şi abia după aceea îĭ dă să sugă (2).

In acelaşĭ timpŭ însă trebue tare bine să iee séma ca de astă dată dându-ĭ de suptŭ să nu-lŭ ţie pe mâna stângă, nicĭ să nu-lŭ lăpteze din ţîţa stângă, căcĭ tótă viaţa luĭ va fi apoĭ *stângaciŭ;* ci să-lŭ ţie pe mâna dréptă şi să-ĭ dea de suptŭ din ţîţa dréptă, căcĭ în casulŭ acesta îĭ va fi îndămână a lucra tóte lucrurile cu mâna dréptă, iar nu cu stânga, ceea ce causéză o mare neplăcere şi disgustŭ persónelorŭ, carĭ vinŭ în atingere cu unŭ omŭ stângaciŭ, care tóte trebile le înplinesce totŭ numaĭ cu mâna stângă (3).

Dacă însă nicĭ până a treia ḑi nu i-a sositŭ mameĭ laptele, şi fiindŭ temere ca nu cum-va să se bolnăvéscă copilulŭ, atuncĭ móşa chémă pre o femee cu copilŭ micŭ din apropiere şi maĭ cu sémă pre una, care e înrudită cu mama saŭ tatălŭ copiluluĭ, ca aceea să-ĭ dee de suptŭ. Femeea respectivă însă trebue să fie maĭ nainte de tóte *curată,* apoĭ harnică şi cu minte (4), şi când iea copilulŭ în braţe spre a-ĭ da să sugă să-lŭ pue pe mâna dréptă şi să-ĭ dee de suptŭ din ţîţa dréptă din aceeaşĭ causă, care s'a amintitŭ maĭ sus (5).

Aducêndu-se o femee ca să lăpteze copilulŭ micŭ, tatălŭ acestuia, móşa, saŭ cine este, caută s'o hrănéscă şi s'o cin-

---

(1) Ionénŭ, op. cit. p. 9, şi com. de d-lŭ I. Popovicĭ.

(2) In Bucovina şi Moldova, com. de maĭ multe Românce din comuna Mălinĭ.

(3) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ, proprietarŭ în Mahala, şi I. Popovicĭ, învĕţătorŭ în Opatiţa.

(4) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(5) Com. de d-niĭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ şi I. Popovicĭ.

stéscă cum se cuvine, ca copilulŭ să se sature de grabă şi să nu umble după mâncare (1).

Femeile, carĭ alăptéză copiiĭ şi li se umflă vre o ţîţă, din care causă simtŭ durere, e bine să se ducă la latrină şi să le stórcă în ea ḑicêndŭ: «*La ce aĭ poftitŭ, aicĭ găsescĭ*,» căcĭ îĭ va trece; saŭ să caute prin sare pisată nouĕ perĭ şi să-ĭ pună în apă şi să-ĭ bea (2).

Se întêmplă nu o dată că la unele femeĭ le vine cu multŭ maĭ de grabă laptele decât la altele. In casulŭ acesta, neputêndŭ copilulŭ suge totŭ laptele câtŭ se strînge, fiindŭ prea slabŭ spre acésta, nu numaĭ că *li se bolohănescŭ ţîţele*, ci de multe orĭ capĕtă şi *frigurĭ de lapte*. Decĭ móşa, sciindŭ prea bine că *frigurile de lapte* sunt fórte periculóse, nu aşteptă până ce vorŭ învechi, ci caută din bună vreme ca să le depărteze.

Intre multe alte mijlóce, ce le întrebuinţéză móşa spre depărtarea frigurilorŭ acestora, e şi următoriulŭ descântecŭ:

Iea unŭ oŭ, îlŭ sparge la capulŭ celŭ maĭ grosŭ, în care scuipă bolnava, şi tăindŭ din fie-care unghie atâtŭ dela mânĭ câtŭ şi dela degetele peciórelorŭ, pune câte unŭ dărăbelŭ în elŭ.

Iea apoĭ unŭ *iţŭ* părăsitŭ mĕsuratŭ după mărimea bolnaveĭ, îlŭ face *motchiţă* (3) şi-lŭ pune peste spărtura de oŭ.

Apoĭ luândŭ unŭ firŭ de mătură cu care mestecândŭ în oŭ ḑice:

«Cum se mătură gunoiulŭ din casă, aşa să se mature fiorile, tremurile, frigurile dela N.»

După tóte acestea, luândŭ oulŭ, îlŭ duce la o *proptă* de gardŭ şi îngropându lŭ ḑice:

---

(1) Sevastos, Călĕtoriĭ, p. 46.
(2) Ionénŭ, op. cit. p. 23.
(3) L'adună pe degete.

Când din ăstŭ oŭ puiu va maĭ învià,
După cloţă o plecà.
Şi cloţa orŭ plecà,
Şi demâncare le-o dà
Şi puiĭ orŭ mâncà,
Cu picióre orŭ umblà,
Cu ochiĭ orŭ vedé,
Cu aripĭ orŭ sburà,
Atuncĭ să maĭ vină frigurile,
Fiorile,
Tremurile
Dela (cutare).

Iţulŭ îlŭ duce şi-lŭ pune unde se despartŭ drumurile, şi ḑice:

Cum se despartŭ drumurile,
Aşa să se despartă de N. fiorile,
Tremurile
Şi tóte frigurile! (1)

Maĭ departe e de amintitŭ încă şi aceea că, după credinţa poporuluĭ, e bine ca în cea dintâiŭ Duminecă dela nascerea unuĭ copilŭ, să-ĭ dea mă-sa ţîţă pe pragulŭ uşeĭ, ca să nu capete arţagŭ la plânsŭ (2).

Iar în cele şése sĕptĕmânĭ dintâiŭ nu e bine să şéḑă cineva, maĭ alesŭ bărbatŭ, pe patulŭ în care e copilulŭ şi pe aşternutulŭ mameĭ sale, căcĭ dacă şede, femeiĭ i se umflă ţîţele şi i se iea laptele (3).

Din contră, când vine o femee ce are încă copilŭ micŭ în casă, trebue numaĭ decât să mulgă ţîţă pe copilulŭ de casă

(1) Aurelŭ Iana. «Din credinţele la nascerĭ», în «Familia» an. XXV. Oradia-mare 1889, No. 51, p. 604.
(2) Ionénu, op. cit. p. 16.
(3) Com. de d-niĭ Rom. Simu, şi B. Iosofŭ.

saŭ pe așternutulŭ nepótei, ceca ce în semnéză că-ĭ lasă lapte (1).

In timpulŭ câtŭ unŭ copilŭ suge, femeea ce-lŭ alăptéză, *să nu bea apă*, căcĭ iea copilulŭ vêntŭ în nasŭ (2).

Iar dacă-ĭ dă țîță cu mânile pline de aluatŭ, capĕtă frasŭ (3).

Când uneĭ femeĭ, care alăptéză vre-unŭ copilŭ, îĭ vine țîță și curge singură, se crede că copilulŭ ce alăptéză doresce țîța și trebue să-ĭ dea (4).

Dacă uneĭ femeĭ până la treĭ ȡile nu-ĭ vine țîță, *este semnŭ că nu-ĭ va trăĭ prunculŭ* (5).

Dacă uneĭ femeĭ, din nebăgare de sémă cu apa ce-a beut'o, i s'a întâmplatŭ să bea și vre-unŭ pĕrŭ, atuncĭ capĕtă morbulŭ numitŭ *astuparea țîțeĭ* (6).

In *Macedonia* prima alăptare se face după ce aŭ trecutŭ 24 de óre, și se potrivesce ca să fie odată cu rĕsăritulŭ sórelui, punêndu-se atuncĭ pe capulŭ lehuseĭ o sită și înăuntru o pâne, pentru ca să aibă multŭ lapte; câte odată se trece gurguiulŭ printr'o verigă, lăsândŭ astŭ-felŭ să sugă prunculŭ, apoĭ se rupe o bucățică din pânea ce a fostŭ pe capulŭ lehuseĭ și muind'o în vinŭ, i-o dă să o mănânce.

Din odaia lehuseĭ, după asfințitulŭ sórelui, nu se scóte nicĭ lumînare aprinsă, nicĭ cărbunĭ aprinșĭ și nicĭ vr'unŭ altŭ obiectŭ, căcĭ se crede că dacă s'ar face astŭ-felŭ, acésta ar atrage după sine perderea lapteluĭ lehuseĭ (7).

---

(1) Com. de d-niĭ Rom. Simu, și B. Iosofŭ: Dacă pe cea ce a născutŭ o cercetéză în timpulŭ acela câtŭ stă în casă (40 ȡile) altă muiere, ce încă lăptéză unŭ pruncŭ, și dacă acésta nu mulge lapte pe așternutulŭ născuteĭ de curêndŭ, îĭ duce țîța la acésta, ce a cercetat'o.

(2) Ionénu, op. cit. p. 15.

(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(4) Ionénu, op. cit. p. 24

(5) Ionénu, op. cit. p. 8.

(6) Com. de d-lŭ Elia Popŭ.

(7) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 43.

In *Bucovina* din contră există credinţa, că până ce nu se botéză copilulŭ noŭ-născutŭ, nu e bine de a se da nicĭ unŭ lucru din casă; de aceea, ca noŭ-născutulŭ, trăindŭ, să se ţie de casă. Dacă se dă ceva din casă, atuncĭ copilulŭ respectivŭ tótă viéţa luĭ e numaĭ óspe acasă, numaĭ pe drumurĭ şi prin satŭ trăesce (1).

Maĭ departe este datină la Româniĭ din Macedonia să se păzéscă ca nu cum-va perdelele de la ferești să fie rădicate, pentru ca lehuza să nu vaḑă lumină la vr'o altă casă, căcĭ atuncĭ îĭ fuge laptele.

Asemenea nu se lasă lehuza singură în casă până ce nu se botéză copilulŭ, nicĭ nu póte nimene întra la dînsa după ce s'a culcatŭ. Iar înainte de culcare se acoperŭ oglinḑile cu prosópe, apoĭ se afumă cu tămâe şi se închidŭ uşile; acésta se face până la 40 de ḑile dela nascerea prunculuĭ.

Lehusa nicĭ odată nu dă cu mâna sa vr'unŭ obiectŭ saŭ parale, căcĭ se crede că-şĭ dă laptele (2).

In *Ţéra-Românéscă* femeile, ce nu aŭ lapte, ieaŭ păsatŭ cu sĕminţă de mărarŭ şi ferbêndu-le, beaŭ zama ce iese dintr'însele; saŭ ieaŭ mazere cu rădĕcinĭ de pătrunjelŭ şi rosmarinŭ şi flóre de nucşóră, facŭ ciorbă dintr'însele, şi în tótă vremea o mănâncă nelipsitŭ, pe lângă altele ce maĭ aŭ gustŭ (3).

In fine, credŭ Româniĭ din unele părţĭ ale *Bucovineĭ* că dacă unŭ copilŭ móre îndată după nascere, fără de a gusta ţiţa mâne-sa (mă-siĭ), acela numaĭ dacă i s'a rostitŭ formula botezuluĭ se face îngerŭ (4).

De se întêmplă să fugă laptele dela lehuză, atuncĭ se toc-

(1) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.
(2) Burada, Obiceiurile la nascere, op. cit. p. 43.
(3) Lupaşcu, op. cit. p. 62.
(4) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.

mesce unŭ omŭ, ca să iea turta ce a fostŭ făcută pentru *caş-mete* (ursite), s'o înmóie în apă curgĕtóre saŭ într'o fântână, şi după aceea s'o dea lehuseĭ s'o mănânce, pentru ca să-ĭ vie laptele (1).

Româncele din *Transilvania* din contră, dacă îşĭ perdŭ laptele, facŭ o gaură în loculŭ acela unde a născutŭ, varsă puţină apă într'însa, şi apoĭ bêndŭ cu o ţévă apă din gaura aceea, credŭ că capĕtă iarăşĭ laptele îndĕrĕptŭ.

Maĭ departe, dacă o femee îşĭ perde laptele, este datină totŭ în Transilvania, că iea o fălie de pâne se duce şi se pune din jos de roţile moriĭ, ţine pânea acolo unde stropesce róta învêrtindu-se şi apoĭ, mâncândŭ acea fălie de pâne, crede că capĕtă iarăşĭ laptele la locŭ (2).

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 46.
(2) Com. de d-lŭ B. Iosofŭ.

XI.

URSITÓRELE.

Ursitórele, numite altmintrelea și *Ursite*, iar la Românii din *Macedonia*, *mire*, *albe*, *hărăsite* și *cașmete*, sunt trei *fete* saŭ mai bine dișŭ trei *dîne* (1), cari, după credința unora, vinŭ, ca să croéscă *ursita* copilului noŭ-născutŭ (2), totŭ-deauna în săptĕmâna în care s'a născutŭ unŭ copilŭ, în nopțile fără de soțŭ, adecă: a treia (3), a cincea și a șéptea

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 44: «Aceste *trei mire*, numite și *albele* saŭ *hărăsitele* saŭ și *cașmetele* (ursitele), se crede că sunt trei fete mari saŭ neveste îmbrăcate în albŭ, cari staŭ prin grădină saŭ pe sub stréșina casei, iar nóptea se primbă și prin ogradă; de aceea este obiceiulŭ că, dacă cine-va iese nóptea din casă, să se ducă prin ogradă, trebue numai decât să tușéscă și să-și facă cruce, dicêndŭ vre-o rugăciune, *Tatălŭ nostru* saŭ *Sfinte Dumnedeule*, acésta pentru ca să audă cele *trei mire* și să se ferécă, ca nu cum-va să fie călcate în picióre, ceea ce ar fi mare pĕcatŭ.»

(2) Wlislocki, op. cit. p. 9: «In aceste șése sĕptĕmâni *a opta nópte* după nascere e de mare însemnătate pentru tótă familia, pentru că în acéstă nópte vinŭ cele trei *Ursite* în casă și hotărescŭ sórtea noŭ-născutului.»

(3) Frâncu, op. cit. p. 148. — Ionénu, op. cit. p. 15. — Laurianŭ și Masimŭ, Dict. limb. rom. II, 543. — I. Slavici, Die Romänen in Ungarn, Siebenbürgen

nópte (1); după a altora însă în cele treĭ nopțĭ dintâĭ după nascere (2), şi cu deosebire în cea dintâiŭ (3); şi iarăşĭ după a altora abia într'a opta nópte.

Maĭ nainte însă de a pornì, a venì şi a croì sórtea se sĭătuescŭ asupra *urseleĭ* copiluluĭ. Cea maĭ bĕtrână întrébă pre cele-lalte: ce sórte să-ĭ croéscă? Cele douĕ maĭ tinere respundŭ să-ĭ croéscă bine. Ea însă ursesce după cum a fostŭ mulțămită saŭ nu, adecă bine saŭ rĕŭ, dicêndŭ: «*să aibă traiulŭ meŭ din (cutare) ḑi şi somnulŭ meŭ din (cutare) nópte.*» Cele-lalte douĕ, sciindŭ prea bine că în aceea ḑi şi nópte ea n'a fostŭ mulțămită, o rógă să fie milósă (4).

După ce s'aŭ înțelesŭ în privința *Urseleĭ,* se pornescŭ tus-trele la casa unde se află copilulŭ noŭ-născutŭ ca să-ĭ urséscă.

In timpurile vechĭ, pe când ómeniĭ eraŭ maĭ bunĭ, maĭ dreptĭ şi maĭ priincioşĭ, şi nu aşa de rĕĭ, invidioşĭ şi pĕcătoşĭ ca în ḑiua de astăḑĭ, se ḑice că mulțĭ le vedeaŭ când vinŭ şi le auḑiaŭ cum ursescŭ, cu deosebire însă móşele, carĭ priveghiaŭ pre copiiĭ noŭ-născuțĭ precum şi pre mamele acestora (5).

In timpurile de față însă nu se maĭ arată nicĭ nu maĭ spunŭ nimĕruĭ nimicŭ, pentru că móşele precum şi alte per-

---

und der Bukovina, Viena 1881. p. 167. — «Țéra nouă», an. III. p. 445: «Dar venì ḑiua *Ursitorilorŭ*, adecă la treĭ ḑile după nascere, la mieḑulŭ nopțiĭ veniră să dea hotărire de ceea ce are să pățéscă copilulŭ, când o să ajungă omŭ.»

(1) Frâncu op. cit., p. 148.

(2) «Țéra nouă», an. II. Bucurescĭ 1886. p. 250. — Bolintinénu, Călĕtoriĭ în Macedonia, p. 89: «Ca şi țĕraniĭ noştri din Principate, Româniĭ Macedonĭ aŭ *Ursitorile*. Treĭ ḑile dela nascere, credŭ că treĭ femeĭ spirite vinŭ în casa unde s'a născutŭ pruncul şi țină sfatŭ la căpĕtâiulŭ légănuluĭ despre a luĭ ursită.»

(3) Şeḑĕtórea, redact. de Ios. Vulcanŭ, an, II. p. 26.

(4) Frâncu, op. cit. p. 148.

(5) Com. de d-lŭ I. Georgescu. — «Țéra nouă», an. III. p. 444: «Pe când lumea bună era şi ursitórele le auḑia.»

sóne din timpurile trecute carĭ le vĕḍură şi le auḍiră, aŭ destăinuitŭ tóte secretele lorŭ, şi de aceea acum se ferescŭ de urechile lumiĭ şi cu atâtŭ maĭ multŭ de ochiĭ sĕĭ. Afară de acésta nicĭ nu e bine ca omulŭ să-şĭ scie înainte *ursita* sa, căcĭ atuncĭ, după cum spune unŭ cântecŭ din Bucovina:

De-ar sci omulŭ ce-arŭ păţi,
De 'nainte s'ar feri,

saŭ:

De-ar sci omulŭ ce-ar păţi,
Nicĭ din casă n'ar eşi.

Şi de-órece în timpulŭ de faţă nime nu scie nicĭ nu vede, când sosescŭ *ursitórele*, pentru că ele vinŭ de regulă pe la mieḍulŭ nopţiĭ, când toţĭ ceĭ din casă dormŭ, şi anume câtŭ se póte de încetişorŭ şi vorbescŭ şoptindŭ (1); de-aceea, după credinţa Românilorŭ din unele părţĭ ale *Ţěreĭ-Românescĭ*, e bine, când unŭ copilŭ se nasce şi când se presupune că aparŭ ursitórele la feréstră să se ţină uşile şi ferestrele deschise, şi să fie cea maĭ mare linişte în timpulŭ faceriĭ (2).

Asemenea e bine ca optŭ ḍile dela nascerea unuĭ copilŭ părinţiĭ luĭ să fie totŭ veselĭ, iar nu triştĭ, căcĭ dacă sunt triştĭ, se'ntristéză şi ursitórile, şi cum vorŭ fi ele în acele optŭ ḍile, aşa va fi apoĭ şi copilulŭ în viéţă (3).

Maĭ departe fiindŭ ursitórele adese orĭ fórte tonatice şi supĕrăcióse, Româncele caută din cu bună vreme tóte chipurile şi mijlócele cum le-arŭ puté maĭ bine întra în voe,

---

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(2) Ionénu, op. cit. p. 8.

(3) Ionénu, op. cit. p. 11. — Negoescu, Credinţe pop. publ. în «Lumina pentru toţĭ», an. III. Bucurescĭ 1888. p. 473: «Nu este bine ca părinţiĭ copiluluĭ, în cele dintâĭ optŭ ḍile să fie triştĭ, pentru că scârbescŭ Uristórele şi, cum vorŭ fi ele atuncĭ, aşa va fi şi noulŭ-născutŭ.»

ca să urséscă noŭ-născutuluĭ copilŭ o viéţă îndelungată, bună, senină, liniştită şi fericită.

Aşa în unele părţĭ ale *Transilvanieĭ* nemijlocitŭ după ce a începutŭ femeea a se trudi de nascere, móşa pune pe masă unŭ cotŭ de pânză nouă, fină şi curată, iar pe pânză unŭ blidŭ plinŭ cu fărină cernută de grâŭ; apoĭ, sare, pâne, unŭ caerŭ de lână şi unŭ ḑeceriŭ. Tóte obiectele acestea trebue să rĕmâe treĭ ḑile şi treĭ nopţĭ pe masă. Când se'mplinescŭ treĭ ḑile dela nascere se vede pe fărină urma ursitórelorŭ. Dacă în restimpulŭ acestorŭ treĭ ḑile, câtŭ umblă ursitórele, nu află acestŭ darŭ, se supĕră şi ursescŭ ca noŭ-născutulŭ copilŭ să n'aibă nimicŭ în viéţa sa (1).

In alte părţĭ totŭ din *Transilvania* se punŭ asemenea pe masă, care e frumosŭ şi curatŭ aşternută, treĭ talgere cu grâŭ fiertŭ, treĭ pahare cu apă şi treĭ cu untŭ-de-lemnŭ, iar într'o scăfiţă o sumă anumită de banĭ, anume ca prin acésta să le despue bine. Apa, după credinţa poporuluĭ, însemnéză viéţă, iar untulŭ de lemnŭ, avuţie. Şi acum, pe când membriĭ familieĭ, stândŭ într'o anumită depărtare de masă, murmură unele rugăciunĭ, pe atuncĭ móşa, cum se apropie mieḑulŭ nopţiĭ, prinde a lauda bunătatea şi puterea ursitórelorŭ printr'unŭ cântecŭ, care se numesce «*Cânteculŭ ursitelorŭ* (2).»

In *Banatŭ* în séra a treia după nascere, când, după credinţa Românilorŭ din acéstă ţéră, vinŭ *ursitorile* ca să ursésca sortea pruncululĭ noŭ-născutŭ, pune móşa la capulŭ copilulul o *pogace* făcută din făină de grâŭ curatŭ, iar deasupra pe pogace treĭ cruceri (3), apoĭ o oglindă, unŭ pieptene şi

(1) Com de d-lŭ Rom. Simu.

(2) Slavicĭ, op. cit. p. 167.— Wlislocki, op. cit. p. 9—10.

(3) Dacă pune numaĭ unŭ singurŭ cruceriŭ, atuncĭ *ursitorile* începŭ a se sfădi, alŭ căreĭ din ele să fie cruceriulŭ, şi aşa sfădindu-se ursescŭ copiluluĭ viéţă rea. Insă dacă sunt 3 cr. atuncĭ fie-care ursitóre işĭ iea cruceriulŭ sĕŭ şi îndestulându-se cu acésta ursescŭ copiluluĭ bine.

o lingură cu untură; anume ca, viindŭ ursitorile, să aibă fie-care câte unŭ cruceriŭ de cheltuiélă, apoĭ ce mânca, în ce se căuta şi cu ce se pieptĕna. Totŭ atuncĭ maĭ pune ea de-asupra pogaceĭ încă şi o păreche de *brăcirĭ* nouĕ.

Adoua ḑi de diminéţă móşa încinge cu brăcirile pre nepótă, iar pogacea, untura şi crucerii îĭ duce şi-ĭ dă porcaruluĭ satuluĭ saŭ altuĭ păstorŭ sătescŭ ce trece pe stradă şi mână vitele la păşune, şi anume: pogacea ca s'o mănânce, cu untura să se ungă pe capŭ, iar pre ceĭ treĭ crucerĭ să-şĭ cumpere ceva (1).

In alte părţĭ totŭ din *Banatŭ* móşa pregătesce în spre séra a treia după nascere o cină, numită *cina* saŭ *cinişóra ursitorilorŭ,* în următorulŭ chipŭ:

Iea cam pe timpulŭ când e sórele la chindie, o *sînie* (2), şi o acopere cu o bucată de pânză curată şi ne maĭ purtată. Imprejurulŭ sînieĭ pune nisce *brăcirĭ noĭ,* iar la mijloculŭ eĭ unŭ *blidaşelŭ* curatŭ, în care tórnă de 3 orĭ câte 3 mânĭ de făină de grâŭ cernută prin o sită désă; de-asupra făineĭ pune o lingură nouă cu sare şi alta cu untŭ şi unŭ paharŭ noŭ şi curatŭ cu apă de isvorŭ neînceputĕ, adecă din care n'a bĕutŭ nime. Prinde apoĭ 3 luminĭ de céră de tórtele blidaşeluluĭ, iar împrejurulŭ luĭ pune totŭ felulŭ de cereale precum: grâŭ, cucuruzŭ, pasule, etc.

După ce a pregătitŭ tóte acestea, mĕsură statulŭ pruncu-luĭ noŭ-născutŭ cu treĭ fire de mătasă roşie pre carĭ le înfăşură apoĭ împrejurulŭ paharuluĭ cu apă de pe sînie.

Fiindŭ astŭ-felŭ sînia — masa — preparată o pune la capulŭ nepóteĭ şi a noŭ-născutuluĭ saŭ nepoţelŭ, aprinde cele treĭ luminĭ de céră de pe tórtele blidaşeluluĭ, face de treĭ orĭ cruce şi apoĭ se rógă maĭ de multe orĭ cătră Dumneḑeŭ

(1) Com. de d-lŭ Ioanŭ Popovicĭ, învĕţătorŭ.

(2) *Sînie* se numesce o masă rotundă de lemnŭ cam de unŭ metru în diametru de mare şi făcută de strugarŭ.

și cătră precurata fecióră Maria ca să trimită ursitorile, ḑicêndŭ:

Dómne, Dumneḑeule!
Trimite ursitorile,
Să vină tóte voióse,
Voióse și bucuróse,
La sînie să gustéscă
Luĭ N. bine se 'mpărţéscă (1)
N. puţinelŭ să muncéscă
Şi multŭ bine să trăéscă! etc.

După rostirea cuvintelorŭ acestora lasă sînia să stee peste nópte acolo, unde a pus'o dimpreună cu tóte cele ce le-aŭ așezatŭ pe dînsa, iar părinţiĭ noŭ-născutuluĭ dimpreună cu móșa grijescŭ ca să vadă ce vorŭ visa.

Mâne ḑi, după revĕrsatulŭ zorilorŭ, vine móșa cu treĭ fetiţe de vîrstă până la șépte anĭ, cărora le împărţesce tóte lucrurile de pe sînie, orĭ numaĭ unele mâncărĭ copilăresci, precum: mere, pere, nucĭ, etc.; iar cele-lalte, luându-le și ducêndu-le la sine acasă, le mănâncă ea cu casniciĭ sĕĭ (2).

In unele părţĭ din *Moldova* și *Ţéra-Românéscă* treĭ ḑile după nascerea unuĭ copilŭ se întinde asemenea în camera, unde se află acesta, o masă mare încărcată cu mâncare, spre a îndupleca ursitórele, carĭ vinŭ atuncĭ nóptea și carĭ, după credinţa poporuluĭ, aŭ nevoe să mănânce, ca să-ĭ urseze bine (3).

In alte părţĭ, și maĭ alesŭ din *Ţéra-Românéscă*, a treia ḑi după nascerea unuĭ copilŭ, séra, se pune în casa, unde elŭ dórme, pâne, sare, vinŭ și banĭ, căcĭ în acea séră vinŭ

(1) In unele părţĭ din Banatŭ se întrebuinţéză verb. *a împărţî* în locŭ de *a ursî*.
(2) Com. de d-lŭ Ios. Olariŭ, învĕţătorŭ.
(3) Bolintinénŭ, op. cit. p. 89. — «Ţéra Nouă,» an. II. p. 250.

ursitórele copiluluĭ să-lŭ urseze și să găséscă ele de bĕutŭ, de mâncatŭ şi banĭ de cheltuială (1).

La Româniĭ din *Munţiĭ apusenĭ* aĭ Transilvanieĭ, adecă la *Moţĭ*, lucrulŭ celŭ dintâiŭ este, după nascerea unuĭ copilŭ, să-ĭ dea o linguriță cu unsóre de ursŭ ca să pótă resista influențeĭ ursitórelorŭ (2).

In *Macedonia* este datină ca a treia ḑi după nascere să se facă *masă mare*, și se procedéză la unŭ faptŭ, care se crede că are mare înrĭurire asupra viitoruluĭ nouluĭ născutŭ: se pune adecă unŭ băiatŭ saŭ o fată ca de 12 anĭ, aĭ căruĭ părințĭ trăescŭ, ca să frămînte o turtă micuță, făcută din aluatŭ nedospitŭ, care se cóce în vatra caseĭ în cenușă. Acea turtă se pune apoĭ sub perna prunculuĭ și se păstréză 40 de ḑile. Dacă este băiatŭ,se maĭ pune o pungă cu banĭ, o armă, o carte, călimarĭ, hârtie și o pană, și alte obiecte după profesiunea ce părințiĭ dorescŭ să îmbrățișeze; dacă este fată i se pune acŭ, degetarŭ, fórfecĭ și altele.

In nóptea ce urméză se culcă toțĭ maĭ de vreme și se închidŭ ușile, carĭ nu se deschidŭ cu nicĭ unŭ prețŭ orĭ cuĭ ar veni din afară, căcĭ se crede că *în cea nópte aŭ să vină cele treĭ mire să scrie norocululŭ și sórtea prunculuĭ.*

De aicĭ este credința la poporulŭ românŭ din Macedonia, că omulŭ nu trebue să se scârbéscă despre orĭ ce nenorocire i s'ar întêmpla, căcĭ orĭ-ce ar fi făcutŭ ca să se evite cea ce i s'a întêmplatŭ, ar fi fostŭ cu neputință, căcĭ *așa i-a fostŭ scrisŭ să pățéscă.*

De se 'ntêmplă ca la casa omuluĭ să fie cânĭ, atuncĭ în

---

(1) Ionénu, op. cit. p. 15. — Laurianŭ și Massimŭ, Dict. II, 543. «*Ursitorile* vinŭ în acea ḑi nóptea, și de aceea pentru acea nópte, se pune la capulŭ prunculuĭ o masă cu cele maĭ simple mâncărĭ: pâne, sare, vinŭ, etc. din carĭ să mânce ursitorile și să fie bine dispuse pentru pruncŭ.»

(2) Frâncu, op. cit. p. 147.

nóptea acea, se trimitŭ pe la némurĭ saŭ prietenĭ ca nu cum-va lătrândŭ, să se sparie *caşmetele* şi să fugă (1).

In fine, *Românii* din *Bucovina* credŭ şi spunŭ că venindŭ ursitórele şi neaflândŭ lumină în casa, unde se află copilulŭ noŭ-născutŭ, atuncĭ se mânie, şi-ĭ *ursescŭ* o sórte rea. Din contră, aflândŭ lumina, îĭ ursescŭ o sórte bună. Dreptŭ aceea, fie-care móşă precaută, cum prinde a se îngânà ḑiua cu nóptea, aprinde o lumină şi o pune pe masă ca să ardă tótă nóptea (2).

Sosindŭ acuma ursitórele, spunŭ o sémă de Românĭ, că intră fórte încetŭ pe feréstră saŭ pe uşa caseĭ în care se află copilulŭ noŭ-născutŭ, se ducŭ până la légănulŭ aceluia, se punŭ la capĕtâiulŭ luĭ şi acolo apoĭ stândŭ îĭ ţesŭ viitorulŭ (3). Dela acéstă credinţă se vede că vine apoĭ şi datina Românilorŭ din unele părţĭ ale *Ţĕreĭ-Românescĭ* de a ţiné, când se nasce unŭ copilŭ, uşile şi ferestrele caseĭ deschise, ca să aibă pe unde întra ursitórele (4).

Ceĭ maĭ mulţĭ inşĭ însă credŭ şi spunŭ că ele, după ce aŭ sositŭ, se postéză la feréstra caseĭ, unde se află copilulŭ (5), şi stândŭ acolo începŭ maĭ întâĭ şi întâĭ a-ĭ tórce firulŭ vieţeĭ, şi anume cea maĭ mare, adecă *Ursitórea* ţinêndŭ o furcă în mână pune firulŭ şi învîrte fusulŭ; cea mijlocie, adică *Sórtea*, îlŭ tórce din caerulŭ prinsŭ la furca ce o ţine Ursitórea în brâŭ, şi-lŭ învîrtesce pe fusŭ; iar cea maĭ mică,

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 43—44.

(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(3) Frâncu, op. cit. p. 147. — Bolintinénu, op. cit. p. 89.

(4) Ionénu, op. cit. p. 8: «Când unŭ copilŭ se nasce, aparŭ ursitorile la feréstră, de-aceea se ţinŭ uşile şi ferestrele deschise şi cea maĭ mare linişte în timpulŭ faceriĭ.»

(5) «Şeḑĕtórea», ed. de Ios. Vulcanŭ, an. II. p. 26. — I. St. Negoescu: «Credinţe», în «Lumina pentru toţĭ,» an. III. Bucurescĭ 1888, p. 473. — «Familia», an. XIX, p. 302.

adecă *Mórtea*, ţinêndŭ în mână unŭ fórfece pintre tăişurile căruia trebue să trécă firulŭ, când voesce, atuncĭ strînge fórfecele la olaltă şi taie firulŭ (1).

După ce i-aŭ torsŭ firulŭ vieţeĭ, dacă copilulŭ s'a născutŭ într'unŭ *ciasŭ bunŭ*, prindŭ a cântà cu unŭ versŭ fórte frumosŭ, voiosŭ şi plăcutŭ şi a-ĭ sorţì de bine; iar dacă s'a născutŭ într'unŭ *ciasŭ rĕŭ*, nu numaĭ că prindŭ a dauli şi a cântà cu unŭ viersŭ fórte duiosŭ şi tristŭ, ci totŭ-odată a-ĭ şi sorţi de rĕŭ (2); apoĭ începŭ pe rîndŭ: una a-ĭ da minte şi norocŭ, alta frumuseţe saŭ uriciune, a treia bogăţie saŭ sărăcie, glorie saŭ *robie*, maĭ pe scurtŭ a sorţi sórtea nouluĭ-născutŭ, spunêndŭ din firŭ în pĕrŭ tóte celea ce aŭ să i se întêmple, şi când va muri, de ce felŭ de mórte are să móră.

De aicĭ apoĭ, dela acéstă credinţă, se vede că vine şi datina móşelorŭ din unele părţĭ ale *Transilvanieĭ* de a nu privì la feréstră, când se nasce vre-unŭ copilŭ, temêndu-se ca nu cum-va să vie *ursitórele* şi prin acésta, fiindŭ-că nu le este iertatŭ să le vadă, să le supere (3).

Ce se atinge în specialŭ de *ursita* lorŭ, trebue să notămŭ aicĭ că ea, fie 'n bine fie 'n rĕŭ, fie orĭ şi cum va fi aceea, după-ce aŭ rostit-o odată şi aŭ scris'o într'o carte, numită «*Cart·a Sorţiĭ*» (4), nu numaĭ că trebue să se împlinéscă, ci ea rĕmâne vecĭnică, neschimbată, nimene în lume, afară de uniculŭ Dumneḑeŭ, care e maĭ mare şi maĭ puternicŭ decât dînsele, de s'ar pune luntre şi punte şi de ar întrebuinţa orĭ şi ce ar voì, nu e în stare să prefacă ceea ce aŭ ursitŭ ele odată; orĭ să-lŭ scape din pericolulŭ

---

(1) «Familia», an. XIX, p. 312.
(2) «Familia», an. XIX, p. 302. 313, an. XX, p. 586.
(3) «Familia», an. XIX, p. 302.
(4) I. Popŭ Reteganulŭ, Poveştĭ, Partea IV, p. 50. — Credinţa Românilorŭ din Bucovina.

saŭ mórtea care i-aŭ predestinat'o (1). Unŭ singurŭ mijlocŭ prin care s'ar schimba *ursita* unuĭ omŭ, e numaĭ acela: dacă audindu-le ce aŭ ursitŭ, s'ar ruga nemijlocitŭ după acésta şi anume până ce n'aŭ apucatŭ a i-o scrie în *Cartea Sorţiĭ*, să-ĭ croéscă altă ursită maĭ bună. Dacă însă aŭ apucatŭ acuma a o scrie, atuncĭ e în zadarŭ (2).

Unŭ copilŭ, la căpĕtâiulŭ căruia ursitórele nu s'aŭ pututŭ înţelege, va avé o viaţă sbuciumată în bine şi în rĕŭ (3).

Credinţa în *ursitóre*, în nemărginita lorŭ putere de a croi după voinţă sórtea fie-căruĭ omŭ şi nestrămutabila lorŭ hotărîre, nu numaĭ că e fórte rĕspândită şi adâncŭ înrădĕcinată în sînulŭ poporuluĭ românŭ, ci ea este totŭ-odată şi fórte veche, de óre-ce, după cum ne vomŭ încredinţa din şirele următóre, Româniĭ aŭ moştenit'o dela străbuniĭ lorŭ, dela vechiĭ *Romanĭ*.

Romaniĭ aveaŭ, ca şi Româniĭ de adĭ, treĭ dîne de nascere pre carĭ le numeaŭ în genere *Parcae*, dela verb. *pario-partus* a nasce, iar în specie pre una *Parca*, dela actulŭ nasceriĭ, pre a doua *Nona* şi pre a treia *Decuma*, dela lunile a noua şi a decea, în carĭ se nascŭ ómeniĭ. Maĭ pe urmă însă, voindŭ a le asimilă *Moerelorŭ* (Μοῖρα) grecescĭ (4), eliminară pre *Parca* şi adaoseră lângă *Nona* şi *Decuma* pe *Morta* ca dînă a morţiĭ, pentru că în nascere se cuprinde şi *Mórtea*.

Apariţiunea şi lucrativitatea acestorŭ *treĭ surorĭ torcĕtóre* saŭ *ursitóre* se citéză de cătră poeţiĭ şi sculptura romană

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu. — «Şedĕtórea», ed. de I. Vulcanŭ, an. II, p. 27.

(2) Com. de d-lŭ Antonŭ Georgiu, din Transilvania.

(3) Frâncu, op. cit. p. 148.

(4) *Greciĭ ceĭ vechĭ* credeaŭ că într'o peşteră întunecósă nu departe de tribunalulŭ suteranŭ se aflaŭ *treĭ dîne de sórte*, pre carĭ le numiaŭ eĭ cu unŭ nume colectivŭ Μοῖρα, iar în deosebĭ pre cea dintâiŭ Κλωθώ (klotho = torcĕtóre), pre a doua Λαχεσις (Lachesis = hotărîtóre de sórte) şi pe a treia Ἄτροπος (Atropos = neîndepărtóre dela hotărîrea sa.)

cu puține abaterî întocmaî după modelulŭ mitologieî grecescî. Precum *Moerele* grecescî, așa și *Parcele*, ca ḑîne de sórte, vinŭ la celŭ născutŭ și-î anunță sórtea, întâia și a doua hotărîndu-î bine, iar a treia de regulă o mórte curêndă, spunêndu-î tot-odată din ce are să fie aceea (1).

Pe lângă *Parcae* Romaniî maî aveaŭ încă și o altă specie de ḑîne de nascere anume *Fata Scribunda*, carî dela împĕratulŭ Augustŭ încóce s'aŭ recunoscutŭ a fi identice cu *Parcele* și carî se invocaŭ în ḑiua din urmă a sĕptĕmâneî ca să hotărască sórtea prunculuî (2).

Fata Scribunda veniaŭ cântândŭ și scriaŭ sórtea noŭ-născutuluî într'o carte saŭ pe o tablă, unde sunt scrise sorțile tuturorŭ ómenilorŭ, și ce a fostŭ odată scrisŭ a fostŭ *fatum*, ḑisă divină (3).

Astŭ-felŭ credeaŭ Greciî și Romaniî!

Decî din cele reproduse până aicî resultă că *ursitórele române*, atâtŭ în privința numĕruluî câtŭ și aparițiuniî și ursiriî lorŭ, corespundŭ întru tóte cu *Moerile* grecescî și cu *Parcele* și *Fata Scribunda* ale Romanilorŭ.

Se nasce acum întrebarea: de ce le numescŭ *Româniî ursitóre* saŭ *ursite*, și nu *Moere* saŭ *Parce*, cum le numiaŭ Greciî și Romaniî?

Atâtŭ Greciî câtŭ și Romaniî credeaŭ că *Moerele* saŭ *Parcele* nu numaî că *torcŭ firulŭ viețeî omenescî*, din care causă s'aŭ numitŭ ele apoî atâtŭ de uniî câtŭ și de alțiî *torcĕtóre, surorî torcĕtóre* (4), ci totŭ-odată că ele îlŭ și urḑiaŭ (5).

---

(1) Preller, Römische Myth. II. Bd. Berlin 1883, p. 193. — Marienescu, Cultulŭ păgânŭ și creștinŭ. I. Bucurescî 1884, p. 309.

(2) La Grecî *Moerele* veniaŭ a șéptea ḑi să hotărască sórtea. După Tertulianŭ (de an. c. 39) în ḑiua din urmă a sĕptĕmâneî, ceea ce corespunde cu a șéptea ḑi, iară Preller (Röm. Myth. II, 210) le învócă a noua ḑi.

(3) Marienescu, Cultulŭ păgânŭ, p. 310.

(4) Preler, Gr. Myth, I, 434. — Idem, Röm. Myth. II, 193.

(5) Senec. Apocol. At Lachesis plena orditur manu et Neroni multos annos de suo donat.

A urḑì însă vine dela verb. lat. *ordior*, *orsus (orditus) sum.*

Deci dela verb. *ordior* s'aŭ formatŭ pe de o parte în limba română cuvintele: a *urḑì, urḑire, urḑitŭ-ă, urḑóie* saŭ *urḑoiŭ* și *urḑitorŭ, urḑitóre* și *urḑélă;* iar pe de altă parte și anume dela sup. *orsus* verb. a *ursì* și *preursì* = a predestina, *ursitóre* și *ursite* = ḑînele ce predestinéză, ce sorțescŭ, *ursitŭ* dim. *ursițelŭ* fem. *ursită* = persónele predestinate a se însoțì între olaltă, și *ursitorĭ* și *ursitóre* = persónele, respective vrăjitoriĭ și vrăjitórele, carĭ *facŭ pe ursită* (1).

Prin urmare credința în *Ursitóre* și în *ursirea* saŭ predestinarea lorŭ nu póte fi de altă origine, fără numaĭ romană.

Afară de acésta ne maĭ potŭ servì ca dovadă despre originea lorŭ romană, — pe lângă ḑicerile *așa mi-a fostŭ ursita*, *așa mi-a fostŭ sórtea, așa mi-ĭ sórtea*, *așa mi-a cântatŭ Ursita când m'am născutŭ*, — încă și acestea: *așa mi-a fostŭ partea*, *așa mi-a fostŭ împărțitŭ,* ceea ce însemnéză atâta câtŭ: așa mi-a fostŭ ursita saŭ sórta, așa mi-a fostŭ ursitŭ saŭ sorțitŭ; apoĭ: *asta mi-a fostŭ partea,* adecă: asta mi-a fostŭ ursita, asta mi-a fostŭ menită de *Ursitóre* ca să-mĭ fie soție, ceea ce ne aduce aminte de *Parcele* romane, căcĭ din aceeașĭ rădĕcina, din care se trage cuv. *Parca,* se trage și cuv. *pars* = parte = sórte.

In fine, ca dovadă despre originea romană a *Ursitórelorŭ,* ne maĭ potŭ servì încă și cuvintele fórte întrebuințate de poporulŭ românŭ, precum: *asta mi-ĭ scrisa*, *așa mi-ĭ scrisa, așa mi-a fostŭ scrisŭ*, *așa stă scrisŭ în slovele ursitóre*, apoĭ: *așa mi-ĭ data, așa mi-a fostŭ datŭ să fie*, *ce să facŭ dacă nu mì-a fostŭ datŭ altmintrelea?* etc. ne aducŭ aminte de *Fata Scribunda* și de *fatum* alŭ Romanilorŭ.

---

(1) De aicĭ vine apoĭ că uniĭ, bună óră ca Cihac, Dict. I, aŭ scrisŭ și pre ḑînele din cestiune cu *z* și nu cu *s*, urḑitóre = (ḑînă) în locŭ de *ursitóre* (asemenea ḑînă), ceea ce însă nu e corectŭ.

XII.

BOTEZULŬ.

Dacă prunculŭ noŭ-născutŭ e de o constituţie sănĕtósă, părinţiĭ sĕĭ în genere nu-lŭ botéză de grabă, ci-lŭ lasă până a opta ḑi, uniĭ chiar şi maĭ târḑiŭ, adecă până ce se însănĕtoşéză şi rădică nepóta; iar dacă e de o constituţie slabă, bolnăviciósă, atuncĭ caută ca să-lŭ boteze câtŭ maĭ de grabă, ca nu cum-va să móră nebotezatŭ.

In genere însă caută, ca fie-care pruncŭ să se boteze câtŭ se póte maĭ de grabă, ca să nu créscă ca *păgânŭ* (1).

Româniĭ slavisaţĭ din *Moravia* credŭ şi spunŭ că copilulŭ, care nu se botéză timpŭ maĭ îndelungatŭ, va avé ochĭ marĭ, şi asta de dorulŭ botezuluĭ (2).

---

(1) Româniĭ din unele părţĭ ale Transilvanieĭ, după cum ne scriŭ d-niĭ R. Simu şi B. Iosofŭ, credŭ că copiiĭ nebotezaţĭ, ca păgânĭ, crescŭ cu multŭ maĭ repede decât ceĭ increştinaţĭ. In comitatulŭ Solnocŭ-Doboca, după cum mi-a scrisŭ Aurelŭ Chintoanŭ, stud. gimn., dacă copilulŭ nu e slabŭ îlŭ ţinŭ 2—3 ḑile, iar alţiĭ îlŭ ţinŭ până într'o ḑi de sĕrbătóre şi apoĭ îlŭ botéză cu solemnitate.—In *Macedonia*, copilulŭ se botéză de ordinarŭ la a şeptea ḑi, potrivindu-se ca să fie în ḑi de Duminecă, când pe la ceĭ maĭ cu dare de mână se face atuncĭ şi masă mare. Veḑĭ Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit., p. 46.

(2) Enders, op. cit., p. 39.

Maĭ înainte însă de ce vomŭ trata despre datinele şi credinţele române usitate la *Botezŭ*, vomŭ vorbi puţinŭ despre *naşĭ* saŭ *nănaşĭ*, adecă despre persónele carĭ ţinŭ pruncii la botezŭ şi fără de carĭ nicĭ unŭ pruncŭ sănĕtosŭ nu póte să se 'ncreştineze.

Obiceiulŭ de a cere dela aceia, carĭ se botéză câte unŭ *naşŭ* saŭ *nănaşŭ*, care să garanteze pentru buna credinţă şi viéţă a lorŭ, este fórte vechiŭ şi ajunge până la timpurile apostolice. Uniĭ vĕdŭ în persóna apostoluluĭ Andreiŭ pre întâiulŭ naşŭ, basându-se pe cuvintele s-tuluĭ evangelistŭ Ioanŭ, I, 40—42:

«Unulŭ din ceĭ doĭ, carĭ audiseră de Ioanŭ şi-ĭ urmaseră, era Andreiŭ, fratele luĭ Simonŭ Petru. Acesta a aflatŭ întâĭ pe Simonŭ, fratele sĕŭ, şi a ḑisŭ: «noĭ amŭ aflatŭ pe «Mesia, adecă pe Christosŭ. *Şi l'a adusŭ la Isusŭ.*»

Incotenstabilŭ însă este, că instituţiunea *naşilorŭ* este celŭ puţinŭ totŭ aşa de veche ca şi botezulŭ copiilorŭ micĭ. Este evidentŭ că copiiĭ micĭ nu puteaŭ să vie singurĭ şi să céră botezarea lorŭ, prin urmare saŭ trebuia să remâe nebotezaţĭ, saŭ trebuia să fie cine-va, care să-ĭ aducă la botezŭ şi să céră pentru eĭ harulŭ sacramentalŭ (1), care să-ĭ ţie în braţele sale în timpulŭ botezuluĭ (2), şi care, după cufundarea lorŭ în apă, să-ĭ rădice şi să-ĭ priméscă (3).

Afară de acésta, celŭ ce se boteză, trebuia să depună mărturisirea credinţeĭ sale şi să renunţe la diavolulŭ şi la operele luĭ şi la cultulŭ luĭ şi la tótă pompa luĭ. Acéstă mărturisire şi renunţare era imposibilŭ să o facă copiiĭ; era deci necesarŭ ca să fie cine-va, care să mărturiséscă şi să rĕspundă în numele

---

(1) Offere ad baptismum, ad percipiendam spiritualem gratiam.

(2) Gestare manibus, tenere in baptismo, super fontem in ulnis tenere.

(3) Suscipere a fonte, a sacramento baptismale; ex sacro fonte; de baptismo, de sacro fonte filios spiritualiter suscipere; elevare de sacro fonte.

copilului și să făgăduéscă în loculŭ luĭ, căcĭ altŭ-felŭ ar fi fostŭ trebuință să schimbe orênduiala botezuluĭ păzită la botezarea copiilorŭ. Dar biserica, admițêndŭ ca la botezŭ să rěspundă nașulŭ în loculŭ copiluluĭ, n'a avutŭ în vedere numaĭ ca să păstreze tipulŭ saŭ formele obicinuite ale celebrăriĭ acestuĭ sacramentŭ, ci a căutatŭ dela începutŭ a satisface și o altă trebuință superióră și maĭ profundă. Biserica considerà ca o dătorie a eĭ a botezà numaĭ pre aceĭ copiĭ, despre carĭ se putea crede că, rěmânêndŭ în viață și crescêndŭ, vorŭ avé o educațiune creștină și vorŭ împlini promisiunile date la botezŭ; de aceea ea dar considera representațiunea copiluluĭ la botezŭ prin nașŭ ca unŭ felŭ de garanție din partea acestuia; ea privia pre aceia, carĭ daŭ rěspunsurile în numele copiluluĭ *(responsores)* ca rěsponsabilĭ și garanțĭ *(sponsores, fidejussores)*.

Cine aducea unŭ copilŭ la botezŭ, cine cerea botezulŭ pentru unŭ copilŭ și-lŭ representa la celebrarea sacramentuluĭ cu mărturisirea și cu rěspunsurile, lua prin acésta asupra-șĭ o grea rěspundere și îndătorire înaintea luĭ Dumnedeŭ, a bisericeĭ și a copiluluĭ. Elŭ garanta pentru viitórea instrucțiune a copiluluĭ în învěțăturile creștine și pentru educațiunea sa creștină. Ceea ce elŭ a mărturisitŭ și făgăduitŭ în numele copiluluĭ conținea o promisiune din partea sa proprie, adecă făgăduința că elŭ va îngriji întru câtŭ stă în puterile omenescĭ ca renunțarea la diavolŭ și mărturisirea credințeĭ să devie în viitorŭ o adevěrată faptă a copiluluĭ.

Din cele dise urméză dar, că instituțiunea nașilorŭ era o necesitate din momentulŭ ce admitea și trebuia să admită botezulŭ copiilorŭ.

Dar noĭ găsimŭ nașĭ nu numaĭ la copiĭ, ci și la adulțĭ saŭ ómenĭ crescuțĭ. Trebue dar maĭ înainte de tóte să facemŭ deosebire între nașĭ de copiĭ și nașĭ de ómenĭ marĭ.

Nașiĭ de copiĭ. La începutŭ figuraŭ ca nașĭ aĭ copiilorŭ de obiceiŭ *părinţiĭ lorŭ trupescĭ*, și într'adevĕrŭ eĭ puteaŭ să împlinéscă maĭ ușorŭ dătoriile ce incumbă nașuluĭ. Căcĭ cine ar puté îngrijì saŭ stăruì maĭ multŭ pentru educaţiunea creștină a copiluluĭ decât părintele sĕŭ?

Cu tóte acestea încă de timpuriŭ s'a născutŭ și în fine a predominatŭ opiniunea că nu este permisŭ părinţilorŭ trupescĭ a fi totŭ-odată și părinţĭ duhovnicescĭ, adecă nașĭ. Motivele acesteĭ escluderĭ parŭ a fi fostŭ următórele:

1) Că părinţiĭ trupescĭ n'aŭ totŭ-deauna cultura cerută, ca să pótă da copiilorŭ instrucţiunea și educaţiunea creștină, după cum doria biserica.

2) Că, în casulŭ încetăriĭ din viéţă a părinţilorŭ, copilulŭ să nu rĕmână fără nicĭ unŭ protectorŭ, care să îngrijéscă pentru educaţiunea luĭ.

3) Din momentulŭ ce părinţiĭ creștinĭ deja ca părinţĭ trupescĭ sunt dătorĭ a îngrijì pentru educaţiunea copiilorŭ lorŭ, așa că din nășie nu se nasce pentru eĭ o nouă îndătorire, din contră însă se póte întêmplă ca eĭ să neglijeze împlinirea dătorieĭ lorŭ, era fórte prudentŭ a separă pe părintele trupescŭ de părintele sufletescŭ (nașulŭ) și prin acésta a dobândì o garanţie maĭ întinsă pentru crescerea creștină a copiluluĭ. Totŭ-odată prin acéstă separaţiune se arată și maĭ clarŭ deosebirea între educaţiunea trupéscă și educaţiunea spirituală, precum și valórea maĭ mare a acesteia din urmă.

4) In fine, se póte că, fiindŭ-că nașiĭ eraŭ consideraţĭ și ca *marturĭ* pentru botezarea copiluluĭ, s'a credutŭ necesarŭ a nu admite pre părintele trupescŭ ca nașŭ, spre a nu fi bănuită mărturia sa.

Nașiĭ aveaŭ îndatorirea, după cum s'a disŭ maĭ sus, a anunţà și a aduce pre copiĭ la botezŭ, a dà în numele lorŭ

cuvenitele rĕspunsurĭ la celebrarea sacramentuluĭ, și ca nisce garanțĭ ce sunt să îngrijéscă pentru viitórea viéță spirituală a finilorŭ lorŭ, sprijinindu-ĭ cu sfaturĭ bune ca să împlinéscă făgăduințele date luĭ Dumnedeŭ la botezŭ.

Augustinŭ pune nașilorŭ îndătorirea a se gândì că, încheindŭ pentru finiĭ lorŭ legătura cu Dumnedeŭ, s'aŭ sacrificatŭ și pre sine însușĭ luĭ Dumnedeŭ, și de aceea sunt dătorĭ, nu numaĭ a îndemnà pre finiĭ lorŭ cu vorbe, ci să le fie chiar prin propria lorŭ viață esemplu de o viéță sântă și plăcută luĭ Dumnedeŭ. Dela fericitulŭ Augustinŭ avemŭ și unŭ lungŭ discursŭ adresatŭ cătră nașĭ. — «Vĕ sfătuescŭ — le dice elŭ între altele — ca de câte orĭ vine solemnitatea Pascilorŭ, toțĭ bărbațiĭ și tóte femeile, carĭ ațĭ rădicatŭ copiĭ din botezŭ, să cunóscă că eĭ s'aŭ pusŭ pe sine garanțĭ pentru eĭ la Dumnedeŭ și că de-aceea trebue să aibă pentru eĭ solicitudine de o adevĕrată dragoste și să-ĭ sfătuéscă a păzì castitatea, a conservà virginitatea până la căsătorie, a reținé limba lorŭ de orĭ-ce blăstĕmŭ și perjurŭ, a nu scóte din buza lorŭ cântece rușinóse și necurate, a nu fi mândri nicĭ ambițioșĭ, a nu avé în inima lorŭ mânie saŭ ură, a nu se ocupa cu predicerĭ, a nu atârna nicĭ odată nicĭ șie-șĭ nicĭ altora talismane și alte lucrurĭ diabolice, a fugì de fărmecătorĭ și servitoriĭ diavoluluĭ, a păstra credința catolică, a visità maĭ desŭ biserica, a ascultà cu urechea atentă lecțiunile divine fără a vorbì, a primì bine, după cum li s'a dlsŭ la botezŭ, pre străinĭ, a fi pacĭnicĭ înșișĭ, și pre ceĭ în discordie să-ĭ îndemne la concordie, și să arate cătră preoțĭ și părințĭ respectŭ și o adevĕrată dragoste.» (Ierm. 163.)

Nașiĭ din botezŭ la ómeniĭ marĭ. Când celŭ ce se botéza nu maĭ era copilŭ, ci omŭ deja crescutŭ, regula generală era ca să aibă de nașŭ pre acela care l'a instruitŭ în învĕțătura creștină și l'a presentatŭ episcopuluĭ pentru primirea

botezuluĭ. Şi fiind-că cu catechizarea tinerilorŭ eraŭ însărcinaţĭ diaconiĭ (respective diaconiţele), de aceea găsimŭ de obiceiŭ ca naşŭ, la tinerĭ de sexulŭ bărbătescŭ pre diaconĭ, iar la ceĭ de sexulŭ femeescŭ pre diaconiţe, regulă pre care o vedemŭ recomandată şi de constituţiunile apostolice (lib. III. c. 16.)

Cu tóte acestea însă nu era opritŭ ca să figureze ca naşŭ şi alte persóne, carĭ staŭ în relaţiunĭ amicale cu celŭ ce se boteza.

Se înţelege dela sine, că naşiĭ de categoria acésta n'aveaŭ aceleaşĭ dătoriĭ ca ceĭ-lalţĭ; eĭ n'aveaŭ a rĕspunde în numele celorŭ ce se botezaŭ, căcĭ aceştia eraŭ înşişĭ în stare a da rĕspunsurile necesare, afară numaĭ dacă eĭ eraŭ muţĭ, saŭ aflându-se într'o bólă gravă aŭ perdutŭ usulŭ limbeĭ. In privinţa acestuĭ din urmă casŭ Cirilŭ din Alexandria scrie următórele :

«Pentru aceia, carĭ se află într'o bólă periculósă şi trebuescŭ botezaţĭ, se lépĕdă (de diavolŭ) şi se unescŭ (cu Christosŭ) persóne, carĭ din dragoste împrumută limba lorŭ celorŭ ce sunt împedicaţĭ de bólă.»

Misiunea principală a acestorŭ naşĭ consistă întru acésta: de a garantà pentru viaţa viitóre a finilorŭ lorŭ, pentru constanţa credinţeĭ lorŭ, pentru curăţenia moravurilorŭ lorŭ şi a-ĭ îndemna spre bine.

Din dătoriile naşilorŭ resultă dela sine condiţiunile ce punea biserica spre a admite pre cine-va ca naşĭ. Naşiĭ trebuiaŭ să fie membri credincioşĭ aĭ bisericeĭ şi în stare de a da cuvenita instrucţiune, bucurându-se totŭ-odată şi de o purtare piósă şi nepătată. De-aceea nu se primiaŭ ca naşĭ *necredincioşiĭ, ereticiĭ, catehumeniĭ,* ceĭ aflaţĭ în penitenţă şi ceĭ posedaţĭ saŭ lipsiţĭ de mintea sănĕtósă, precum în fine nicĭ ómeniĭ neculţĭ. Iar pentru ca să fie sigură despre ca-

pacitatea lorŭ, biserica regulase ca numele lorŭ să se înscrie în registre și să se publice înainte de a se sĕvêrși botezulŭ.

Câtŭ privesce în fine numĕrulŭ nașilorŭ nu era fixatŭ, se póte însă admite ca regulă generală, că la fie-care botezŭ era unŭ singurŭ nașŭ.

Biserica desaprobă obiceiulŭ unora de o lua maĭ mulţĭ nașĭ, căcĭ, afară de alte inconveniente ce avea acestŭ obiceiŭ, apoĭ maĭ era și interesulŭ de a nu se întinde prea multŭ rudenia duhovnicéscă, care constituià unŭ impedimentŭ de căsătorie (1).

Tóte așezămintele bisericescĭ, câte s'aŭ înșiratŭ până aicĭ în privinţa nașilorŭ, precum și tóte dătorinţele faţă de fiiĭ lorŭ sufletescĭ, carĭ sunt numiţĭ de către dînșiĭ pretutindene, în tóte ţĕrile locuite de Românĭ, *finĭ* saŭ *cinĭ* sing. *finŭ,* dim. *finișorŭ*, *finucŭ, finuţŭ*, fem. *fină, finișóră, finucă*, *finuţă*, rostitŭ și *cină*, *șină, cinișóră, șinișóră, cinucă, șinucă* și *cinuţă, șinuţă,* mrom. *chilinŭ* fem. *chilină*, sunt usitate, cu puţine modificărĭ și abaterĭ, după cum ne vomŭ încredinţa din șirele următóre, până adĭ la poporulŭ românŭ.

Maĭ pretutindenĭ, nu numaĭ în *Bucovina,* ci și în celelalte ţĕrĭ locuite de Românĭ, este datină ca nepóta a doua saŭ a treia ḑi, după ce s'a sculatŭ din patŭ, să se pue la cale cu bărbatulŭ sĕŭ cam pe când să fie *botezulŭ* noŭ-născutuluĭ copilŭ și pre cine anume să pue de *cumătru* saŭ *cumătră* (2)

(1) «Biserica ortodoxă română,» jurnalŭ periodicŭ-eclesiasticŭ, an. VI. Bucurescĭ 1882, pag. 300—304.

(2) *Cihac,* voindŭ, precum se vede, numaĭ decât să argumenteze că *Românii aŭ fostŭ increștinaţĭ de către Slovenii din Panonia* (Dict. d'étym. dacorom. t. II. p. VIII.), derivă cuv. rom. *cumătru, cumĕtră* și *cumătrie* (cuv. dim. *cumătriţă, cumătrea,* verb. *a se încumătrì* și adj. *încumătritŭ-ă* nu-ĭ sunt cunoscute) dela vsl. *cŭmotrŭ* (compater) și *cumotra* (commater).

D-lŭ Dr. D. Onciulŭ însă e de părere că cuv. rom. *cumătru* vine dela lat.

respective de *naşŭ* (1). De regulă ceĭ maĭ mulţĭ însurăţeĭ în dătinéză a lua ca *cumătri* respective ca *naşĭ* la primiĭ lorŭ copiĭ pre naşiĭ, carĭ i-aŭ cununatŭ pre dînşiĭ. De aicĭ se vede că vine apoĭ şi numirea de *nănaşĭ* saŭ *nânaşĭ*, care e după părerea mea, compusă din *nunŭ* şi *naşŭ*, şi care se dă, maĭ alesŭ în Bucovina şi Transilvania, tuturorŭ persó-

---

con-matrius («Convorbirĭ lit.» an. XIX. Bucurescĭ 1886. p. 183.). De aceeaşĭ părere e şi d-lŭ A. D. Xenopol (Istoria Românilorŭ, vol. I. Iaşĭ 1888, nota dela p. 153.)

Care dintre aceştĭ domnĭ are dreptate, alégă filologiĭ. Eŭ numaĭ atâta voiŭ să ḑicŭ că Româniĭ, când aŭ începutŭ aşĭ *boteza* copiiĭ, a întrebuinţa cuv. *botezŭ*, *butejune*, *botezătoriŭ*, *botezatŭ-ă* şi *a botezà*, carĭ cuvinte, după cum recunósce şi Cihac însu-şĭ (op. cit. p. XIII.) vinŭ de la lat. *baptizo*, aŭ trebuitŭ să numéscă şi pe persónele, carĭ *le-aŭ ţinutŭ copiiĭ la botezŭ*, asemenea c'unŭ cuv. de origine latină.

(1) *Cihac*, din aceleaşĭ motive, carĭ s'aŭ arătatŭ în nota precedentă, voindŭ cu orĭ ce preţŭ să arăte că şi cuv. rom. *nănaşŭ*, *naşŭ*, *nănaşă*, *naşă* şi *nă-şică* (form. *nânaşŭ*, *nânaşă*, *nânăşucŭ*, *nânăşucă* şi *nânăşică* nu le cunósce), cu carĭ întituléză copiiĭ românĭ de pretutindene pe persónele ce i-aŭ ţinutŭ la botezŭ, sunt de origine slavonă, le amestecă la unŭ locŭ cu cuv. rom. *nană*, *nenécă*, *nene*, *nea*, *neică*, şi *neiculiţă*, ca cu atâta maĭ lesne să pótă ajunge la resultatulŭ doritŭ. Uită însă, saŭ nu voesce să scie că *naşiĭ* faţă de *finiĭ* lorŭ sunt numiţĭ şi *părinţi sufletescĭ* spre deosebire de *părinţiĭ corporalĭ* aĭ acestora. Maĭ departe saŭ nu scie saŭ nu voesce să scie, că persónele, carĭ sunt numite de către finiĭ daco-rom. *naşi* saŭ *nănaşi*, şi *nânaşi*, finiĭ mrom. le numescŭ *nunĭ*. *Nunŭ* se numesce în Macedonia omulŭ care *botéză* unŭ copilŭ, iar nu se ḑice *naşŭ*. Când copilulŭ e botezatŭ de o muere, acésta se numesce *nună*, iar nu *naşă* (Vang. Petrescu Cruşovénu, Mostre de dialectulŭ macedo-rom. Basme şi poesiĭ pop. Bucurescĭ 1881, pag. 155.)

Prin *botezŭ*, după cum ne învaţă s-ta Scriptură, *copiiĭ se nascŭ de a doua óră*, iar născĕtoriĭ lorŭ de astă-dată sunt ceĭ ce-ĭ ţinŭ la botezŭ, adecă *naşiĭ*.

Primiĭ născĕtorĭ sufletescĭ aĭ copiilorŭ ce se botéză aŭ fostŭ, după cum am vĕḑutŭ şi maĭ sus, înşişĭ părinţiĭ lorŭ corporalĭ, iar maĭ pe urmă *nuniĭ*, adecă persónele, carĭ aŭ cununatŭ pre părinţiĭ lorŭ.

Naşiĭ însă sunt nu numaĭ *părinţiĭ sufletescĭ*, ci totŭ-odată şi *nonni* saŭ *nonnae-le* finilorŭ, adecă *crescĕtoriĭ* lorŭ, căcĭ cuv. lat. *nonnus-i* şi *nonna-ae* (Freund, Wörterbuch der lateinischen Sprache; III Bd. Leipzig 1845 p. 436—437), dela care credŭ că se derivă cuv. rom. *nunŭ* şi *nună* = naşŭ şi naşă, însemnéză nu numaĭ călugărŭ şi călugĕriţă, ci totŭ-odată şi *crescĕtorŭ* (Erzieher); prin urmare persónele ce ţinŭ pre copiĭ la botezŭ sunt în acelaşĭ timpŭ şi *nunĭ* şi *naşĭ* prescurtatŭ *nunŭ—naşŭ* = *nănaşă —nănaşŭ*.

nelorŭ, ce ţinŭ la botezŭ nu numaĭ pre primiĭ născuţĭ, ci şi pre ceĭ-lalţĭ copiĭ.

Maĭ pe urmă, dacă aŭ maĭ mulţĭ copiĭ, ceea ce se întêmplă celorŭ maĭ mulţĭ însuraţĭ, atuncĭ iaŭ ca *naşĭ* saŭ *nânaşĭ* pre cine voescŭ şi cine le maĭ e dragŭ, în genere însă dintre consângenĭ, iar în lipsa acestora şi pre alţiĭ (1).

Dintr'unŭ satŭ străinŭ numaĭ rare-orĭ se îndătinéză a luà cumătri, şi dacă se şi iaŭ atuncĭ respectiviĭ trebue să fie rudeniĭ. De altă lege, maĭ alesŭ la poporulŭ de jos, se iaŭ numaĭ rare-orĭ.

După ce s'aŭ pusŭ acum la cale cine să le fie *cumătru* şi noŭ-născutuluĭ copilŭ *naşŭ,* iea bărbatulŭ unŭ şipŭ saŭ o ploscă cu rachiŭ saŭ cu vinŭ, se duce la respectivulŭ, pe care doresce să-lŭ aibă de *cumătru* şi spuindu-ĭ scopulŭ pentru care a venitŭ, îĭ închină cinstea adusă.

In *Macedonia*, când are nănaşulŭ să vie ca să boteze, i se ducŭ cu treĭ ḑile maĭ înainte maĭ multe darurĭ pe unŭ *tăftă* (tablă): *cofeturĭ, tiganĭ, rachiŭ, distimele* (prosópe), *părpozĭ* (colţunĭ), *căftane* (batiste de mĕtasă), şi altele; tóte acestea acoperite cu *una cevre* (batistă) *brodată cu petelă*, ḑicêndu-ĭ: «*Sursiţĭ la biserică a pategiune*» = poftiţĭ la biserică la botezŭ!

Celŭ ce a adusŭ aceste darurĭ primesce unŭ *piat cu uriz* (o farfurie cu orezŭ) saŭ *paradzi* (parale) (2).

Bărbatulŭ saŭ femeea poftită ca naşă nu se pune nicĭ când de pricină, ci, după ce primesce pre viitorulŭ sĕŭ cu-

(1) Com. de d-lŭ Vasile Turturénŭ, preotŭ: «de *naşĭ* se iaŭ în prima linie ceĭ ce aŭ cununatŭ pre părinţiĭ copiluluĭ, apoĭ şi alte némurĭ şi amicĭ.» —R. Simu, învĕţătorŭ în Orlatŭ, precum şi alţĭ Românĭ. —Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 47: «Este obiceiulŭ că acela ce a cununatŭ să şi boteze, şi numaĭ în casŭ când îĭ este cu neputinţă, atuncĭ părinţiĭ copiluluĭ caută unŭ altŭ nănaşŭ.»

(2) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 47.

mătru într'unŭ chipŭ câtŭ se póte de amicalŭ, îĭ promite că, numaĭ dacă nu va fi cum-va împedecatŭ, îĭ va împlinì cu cea maĭ mare bucurie și dragoste dorința, și acésta cu atâta maĭ de grabă cu câtŭ că, după credința generală a Româniloru, fie-care creștinŭ adevĕratŭ este dătorŭ a se prinde cumătru, de arŭ fi celŭ ce-lŭ îmbie unŭ omŭ orĭ și câtŭ de sĕrmanŭ și nebăgatŭ în sémă; de óre-ce pentru fie-care copilŭ botezatŭ i se iartă câte unŭ pĕcatŭ și se face maĭ plăcutŭ luĭ Dumnedeŭ; apoĭ și de aceea pentru că și Domnulŭ nostru Is. Chr., când a umblatŭ cu Sân-Petru pe pămîntŭ, încă nu s'a pusŭ nicĭ odată de pricină, ci nu odată a botezatŭ până chiar și celorŭ maĭ sĕrmanĭ ómenĭ, carĭ l'aŭ poftitŭ ca cumătru.

Celŭ ce refuză primirea oficiuluĭ de *nașŭ* are, după credința poporuluĭ românŭ, fórte mare pĕcatŭ, iar celŭ ce primesce și botéză de bună voe, aceluia nu numaĭ că pentru fie-care copilŭ botezatŭ i se iartă câte unŭ pĕcatŭ, nu numaĭ că are pomană, ci totŭ-odată îĭ aduce fie-care încreștinare mare norocŭ și multŭ bine.

Domnulŭ nostru Is. Chr., când umbla pe pămîntŭ, botezà nu numaĭ celorŭ ce-lŭ rugaŭ, ci elŭ adese-orĭ se îmbià și singurŭ. Decĭ óre n'ar fi unŭ pĕcatŭ strigătorŭ la cerŭ, credŭ și dicŭ Româniĭ, daca eĭ ar face maĭ altmintrelea de cum a făcutŭ Mântuitorulŭ lumiĭ? Dreptŭ aceea mulțĭ inșĭ nicĭ nu maĭ aștéptă a fi îmbiațĭ și rugațĭ, ci singurĭ se îmbie cu dile, ba chiar și cu sĕptĕmânĭ înainte, ca să fie primițĭ ca cumătri.

Maĭ alesŭ ceĭ maĭ avuțĭ și fără de copiĭ se apucă de-a rîndulŭ ca cumătri, și care a botezatŭ pre unŭ copilŭ, botéză de regulă și pre ceĭ-lalțĭ.

Datina și credința acésta nu numaĭ că e fórte rĕspândită printre Româniĭ de pretutindene, ci ea se află exprimată

chiar şi 'ntr'o sémă de cântece poporane. Aşa balada «*Românŭ Grue Grozovanulŭ*» ne spune în privinţa acésta următórele:

Apoĭ Grue se pornesce
Şi 'n Moldova se ivesce
Ca unŭ sóre, ce 'ncăldesce,
Incăldesce
Şi rodesce.
Că multŭ bine 'n lume face
Sufletulŭ să şi-lŭ împace:
Creştinéză
Şi botéză;
Dă de finŭ
Câte-unŭ tretinŭ,
Şi de fină
O tretină. . . .

Iar Alecsandri, culegĕtorulŭ baladeĭ din cestiune, dice cu privire la versurile acestea:

«Româniĭ sunt fórte bucuroşĭ de cumătrie, judecândŭ după marele numĕrŭ de cumătre ce se găsescŭ în fie care satŭ (1).»

Dacă móre cumătrulŭ saŭ cumătra, dacă sunt împedecaţĭ saŭ bolnavĭ, atuncĭ copiiĭ lorŭ ţinŭ la botezŭ. Şi numaĭ atuncĭ se schimbă cumătrulŭ celŭ dintâiŭ, când nu maĭ rĕmâne nime maĭ aprópe din seminţia luĭ.

Când se botéză unŭ *Jidovŭ* saŭ altŭ necredinciosŭ, atuncĭ de regulă se prindŭ maĭ mulţĭ fruntaşĭ ca *naşĭ*. Iĭ facŭ chiar şi vestminte românescĭ, îĭ dăruescŭ banĭ şi pămîntŭ ca să devie şi elŭ gospodarŭ în rîndŭ cu dînşiĭ; iar dacă e holteiŭ caută de-lŭ şi însóră, ca să nu umble lela şi maĭ pe urmă să devie apostatŭ.

Ce se atinge de numĕrŭ, se iea în genere pentru unŭ co-

---

(1) Poesiĭ pop. ale Românilor, Bucurescĭ 1866, p. 81 şi 84.

pilŭ numaĭ câte unŭ singurŭ naşŭ, rarŭ câte doĭ, şi de totŭ rarŭ maĭ mulţĭ decât doĭ.

Esccpţiune dela acéstă regulă generală se face numaĭ în casulŭ acela, când uneĭ femeĭ nu-ĭ trăescŭ copiiĭ, cu tóte că nasce maĭ în totŭ anulŭ câte unulŭ, credêndŭ că dacă va luă maĭ mulţĭ cumătri, atuncĭ îĭ va trăì copilulŭ (1).

Asta se face, ca şi în vechime, maĭ multŭ din causă ca să nu se lăţéscă şi înmulţéscă prea tare *rudenia sufletéscă*, căcĭ la Românĭ înrudirea prin botezŭ însemnéză maĭ multŭ chiar şi decât unŭ frate.

Dovadă despre acésta avemŭ următórea împrejurare, că botezândŭ unŭ frate saŭ soră la unŭ altŭ frate saŭ soră, eĭ nu se numescŭ maĭ multŭ *fraţĭ* saŭ *bădică* şi *lelică*, ca maĭ înainte, ci *cumătru* şi *cumătră*.

Maĭ toţĭ membriĭ dintr'o comună sunt cumătri maĭ depărtaţĭ saŭ maĭ apropiaţĭ.

Acéstă înrudire spirituală îĭ ţine apoĭ pre toţĭ la olaltă, acésta îĭ înşghébă şi întăresce.

Totŭ din acéstă causă unŭ cumătru are fórte mare trecere la altŭ cumătru. De-aice vine apoĭ că cumătri ceĭ sĕrmanĭ sunt fórte multŭ ajutoraţĭ de către cumetriĭ lorŭ ceĭ maĭ avuţĭ.

Şi dacă *cumătriĭ* între olaltă se ţinŭ aşa de apróape înrudiţĭ, cu atâta maĭ multŭ e considerată înrudirea dintre *naşĭ* saŭ *nănaşĭ* şi dintre *finiĭ* botezaţĭ de dînşiĭ.

Din causa acésta apoĭ nicĭ când nu se póte încheia o căsătorie între unŭ *finŭ* şi *naşa* sa, şi vice-versa. Acésta ar fi pĕcatulŭ celŭ maĭ mare. Dreptŭ aceea nime nicĭ nu se încumetă a gândì la aşa ceva. Ba nicĭ chiar fiiĭ cumătrilorŭ, după

---

(1) Com. de d-lŭ Ionică a luĭ Iordachi Isacŭ: «Dacă uneĭ femeĭ nu-ĭ trăescŭ copiiĭ, cu tóte că nasce în totŭ anulŭ câte unulŭ, trebue să-şĭ ica 12 cumetri la botezŭ, şi atuncĭ îĭ va trăì copilulŭ.»

credinţa poporuluĭ românŭ, nu potŭ să se căsătorêscă între olaltă, căcĭ eĭ sunt consideraţĭ ca şi fraţĭ.

«In tóte părţile — scrie d-şóra Elena Sevastos, — unde am întrebatŭ, mi-aŭ spusŭ, că rudenia în Christosŭ e multŭ maĭ puternică decât cea de sânge; că bună óră maĭ curêndŭ aĭ puté lua în căsătoria sora decât cumătra, că naşulŭ e maĭ multŭ decât părintele, de vreme ce unulŭ ţi-a datŭ numaĭ viéţa, pe când celalaltŭ te-a creştinatŭ; şi acestŭ pĕcatŭ numaĭ atuncĭ ţi s'ar iertà, când, după ce ţi-aĭ unsŭ trupulŭ cu céră şi i-aĭ datŭ focŭ, aĭ puté scăpa téfărŭ (1).»

Dovadă despre acéstă credinţă şi datină fórte lăţită avemŭ pe lângă experinţa de tóte ḑilele, încă şi o mulţime de poesiĭ poporane din tóte ţĕrile locuite de Românĭ.

Iată ce spune unŭ finŭ naşeĭ sale, care voia ca finulŭ sĕŭ s'o iee de nevastă:

Să mĕ ierţĭ naşă, pe mine,
Nu mĕ potŭ iubì cu tine,
Nicĭ să fiŭ bărbatulŭ tĕŭ,
C'asta nu vrea Dumneḑeŭ
Unŭ *finŭ* şĭ-o *naş'a* se iubì,
N'a fostŭ, şi nicĭ n'a maĭ fi! (2).

Şi acum, după ce amŭ vĕḑutŭ când, cum şi pre cine alegŭ Româniĭ de *cumătri* respective *naşĭ* şi ce credŭ eĭ despre dînşiĭ, să trecemŭ la credinţele şi datinele dela *botezŭ.*

Cumătri, după ce aŭ fostŭ învitaţĭ şi aŭ primitŭ asupra lorŭ îndătorirea ca să fie *naşĭ,* prepară următórele obiecte, carĭ sunt de neapĕrată trebuinţă, parte în decursulŭ botezuluĭ, parte maĭ pe urmă, şi anume:

---

(1) Nunta la Românĭ. Studiŭ istorico-etnograficŭ comparativŭ. Ediţiunea Academieĭ române. Bucurescĭ 1889, p. 26—27.

(2) Avramŭ Gorcea, «Rozanŭ» baladă pop., în «Tribuna», an. VI. Sibiiŭ 1889. N-ro 267.

Luminile de botezŭ. Acestea maĭ de multŭ le preparaŭ naşiĭ singurĭ din céră curată galbĕnă saŭ şi albă. In timpulŭ de faţă însă, pe când maĭ totŭ comerciulŭ e în mâna străinilorŭ, le ieaŭ nu odată şi de prin dughenĭ. Luminile le împodobescŭ cu diferite florĭ naturale, maĭ alesŭ cu busuiocŭ, apoĭ cu strămătură, cu bumbăcelŭ, cordele de mătasă, precum şi cu alte obiecte colorate. Pe lângă acésta maĭ légă de dînsele încă şi vre-o câţĭ-va coţĭ da citŭ saŭ de lână, orĭ unŭ şăluţŭ, saŭ unŭ şalŭ dar maĭ cu sémă o bucată de pânză albă ca la doĭ coţĭ de lungă, orĭ unŭ ştergariŭ saŭ tulpanŭ.

Afară de acésta maĭ ducŭ la botezŭ încă şi o altă bucată de pânză albă saŭ unŭ ştergarŭ frumosŭ, care se numesce *crijmă*, în unele părţĭ însă *faşă*, şi în care de cumunŭ se pune şi se învĕlesce copilulŭ, după ce-lŭ scóte preotulŭ din apa în care l'a cufundatŭ şi botezatŭ.

Atâtŭ din *crijma* acésta câtŭ şi din pânza cea albă, ce se légă la lumină, se face maĭ pe urmă *cămeşă* pentru copilulŭ botezatŭ (1). Cu cămeşa acésta se îmbracă copilulŭ, când e de 3—4 lunĭ.

După rânduiala bisericeĭ însă *crijma* ar trebui să se păstreze până la mórte, când se pune pe faţa repausatuluĭ; de regulă însă i se face în cele maĭ multe părţĭ dintr'însa unŭ vestmîntŭ albŭ, simbolulŭ vieţiĭ nepĕtate.

Din coţiĭ ceĭ de lână îşĭ face mama copiluluĭ o fotă, o fustă şi unŭ şarafanŭ (2).

In fine, maĭ prepară şi ducŭ naşiĭ încă şi *scutece, căiţă* în capŭ, unŭ *oghelaşŭ*, unŭ *brâneţŭ* fórte frumosŭ ţesutŭ,

---

(1) Com. de d-lŭ Ionică a luĭ Iordachi Isacŭ, agricŭltorŭ în Mahala, districtulŭ Cernăuţuluĭ. «Din *crijma*, cu care s'a ţinutŭ copilulŭ la botezŭ, se face cămeşuică, tótă pânza se pune în acea cămeşă, nimică nu se lépĕdă».

(2) Or. Dlujanski, în «Albina Carpaţilorŭ,» an. IV, p. 75.

numitŭ în genere «*fașă,*» apoĭ *mânecĭ* precum și alte vestminte maĭ micĭ menite pentru copilulŭ ce are să se boteze, acestea din urmă însă, afară de brânețŭ, nu le ieaŭ cu sine la botezŭ, ci le lasă acasă la nepóță.

In unele locurĭ este datină ca preotulŭ cu *brâulŭ* saŭ *brânețulŭ* (fașa) acesta să stropéscă pre copilŭ după ce l'a botezatŭ, în locŭ de a-lŭ stropi cu buretele.

In *Transilvania* nașa prepară asemenea *scutece, cârpe, fașă,* în carĭ îlŭ duce pre copilŭ la botezŭ. *Pânza*, care o aduce nașa, trebue să fie atâta de lungă, câtŭ să se pótă încinge cu dînsa, adecă să o cuprindă pre nașă (1).

In *România* esistă credința că dacă *fașa*, ce se dă unuĭ copilŭ de nașŭ, se brodesce prea lungă, *se va însura copilulŭ bĕtrânŭ*, iar de va fi scurtă *se va însura tînĕrŭ* (2).

Totŭ în *România* se crede că cu *betele* dela botezulŭ unuĭ copilŭ nu e bine să se încingă mă-sa, pentru că îmbĕtrănesce curêndŭ și va fi maĭ multŭ bolnăviciósă decât sănĕtósă (3).

In *Ungaria*, comitatulŭ Satmarŭ, înainte de botezulŭ unuĭ pruncŭ, nânașa duce finuluĭ sĕŭ ca darŭ o bucată de giolgiŭ, numită *crușmă*. Dacă se întêmplă să-ĭ móră finulŭ îndată după botezŭ, orĭ și maĭ târḑiŭ până la unŭ anŭ, atuncĭ nănașa sa numaĭ decât îĭ cósă o cămeșă din *crușma* acésta și-lŭ îmbracă cu dînsa, creḑêndŭ că la județulŭ de pe urmă se va scula cu cămeșa acésta. Dacă nănașa nu i-ar da crușma acésta, atuncĭ finulŭ sĕŭ ar trebui la județŭ să se scóle cu pielea gólă (4).

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(2) Ionénu, op. cit. p. 27.— «Șeḑĕtórea» an. I. Fălticenĭ 1892 p. 125: «Când botezĭ copiĭ să le daĭ fașă lungă.»

(3) Ionénu op. cit. p. 26.—«Lumina pentru toțĭ,» an. III, p. 473.

(4) Com. de d-lŭ El. Popŭ, învĕțătorŭ în Șomcuta-mare.

In *Macedonia* lucrurile ce le primesce prunculŭ la botezŭ ca darŭ sunt: *fuştănice* (rochiţă), *parpozŭ* (colţunĭ), *fesa* (scufiţă) *de zofe* saŭ de *sultănie* (stofe de mătasă şi lână) cu dantele, avêndŭ aninatŭ în mijloculŭ eĭ o *flurie* (monedă de aurŭ), *fesa* se maĭ face şi din *mantină*, *curazeĭ* şi *giamfeză* (stofe de mătasă); tóte aceste lucrurĭ se numescŭ în Magarova *armata a ñiclui*, iar în Vlahoclisura şi alte locurĭ se numescŭ *tacîmea a ñiclui* (1).

Sosindŭ ḑiua, în care are să se boteze copilulŭ, atâtŭ móşa câtŭ şi cumătri, carĭ ieaŭ cu sine tóte cele pregătite pentru botezŭ, se adună maĭ întâĭ la casa nepóteĭ şi de aicĭ apoĭ, luândŭ móşa copilulŭ, se ducŭ cu dînsulŭ saŭ la biserică saŭ la preotulŭ acasă, adecă unde are să fie botezulŭ, căcĭ maĭ alesŭ în *Bucovina* uniĭ preoţĭ îndătinéză a boteza la dînşiĭ, alţiĭ însă, şi cu deosebire ceĭ din *Macedonia*, numaĭ la biserică (2).

Inainte de plecare, dăcă noŭ-născutulŭ e băiatŭ, móşa îlŭ scaldă frumosŭ şi-lŭ înfaşă într'o cămeşă albă de a tătâne-sĕŭ, dacă-ĭ copilă într'una de a mâne-sa (3).

In unele părţĭ totŭ atuncĭ móşa îndătinéză de a-ĭ pune între scutece saŭ în faşă şi anume pe pieptŭ o franzolă saŭ o bucăţică de pâne şi una de sare, une orĭ chiar şi banĭ, cu scopŭ ca tótă viaţa sa să aibă pâne şi sare, să fie, după cum spune românulŭ, nu numaĭ norocitŭ, ci totŭ-odată şi bunŭ ca pânea cea de grâŭ (4).

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 47—48.

(2) Burada, Obiceiurile, p. 47: «Botezulŭ se face totŭ-deauna la biserică şi în nefiinţa părinţilorŭ; de obiceiŭ nu vine nimenĭ străinŭ decât ceĭ invitaţĭ maĭ din nainte cu *nohotŭ şi strafide*.»

(3) Dict. M. Ursaca.

(4) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ, precum şi alţĭ Românĭ din Bucovina.

In *Suceava* precum și în unele sate din prejurulŭ acesteia. când are să se boteze prunculŭ, îlŭ îmbracă nănașa saŭ cumătra cea mare în straele de botezŭ, iar maică-sa îĭ pune la pieptŭ nisce banĭ de argintŭ ca să fie cu norocŭ (1).

In *Transilvania*, când plécă la botezŭ, mósa vîră la fașa copiluluĭ *sare* și *pâne*, pentru ca să se facă avutŭ și norocosŭ. Iar când îlŭ iea în brațe, ca să se ducă cu dînsulŭ la biserică, móșa ḑice: «*ducŭ unŭ păgânŭ ca să aducŭ unŭ creștinŭ.*» La 'ntórcere ḑice: «*am dusŭ unŭ păgânŭ și am adusŭ unŭ creștinŭ*» (2).

In alte părțĭ, totŭ din *Transilvania,* înainte de-a plecà la botezŭ saŭ în decursulŭ botezuluĭ, nănașulŭ capĕtă unŭ săcușorŭ de pâne pe care-lŭ păstréză, ca suvenire despre datoria sa; și în casŭ de trebuință spre a griji pentru susținerea trupéscă și sufletéscă a noŭ-născutuluĭ (3).

In părțile *Oravițeĭ* din Banatŭ, înainte de a plecà móșa cu celŭ noŭ-născutŭ la biserică, îlŭ atinge cu crescetulŭ de pragulŭ ușeĭ de jos în semnŭ ca să nu se prindă deochiulŭ de elŭ, ḑicêndŭ:

—Cum se așéză pragulŭ sub lemnŭ, sub lume, sub țéră, așa să se așeze și deochiulŭ la celŭ noŭ-născutŭ.

La eșirea din casă îlŭ dă pe feréstră, ḑicêndŭ.

—Cum se ține feréstra de casă, așa să se țină și noŭnăscutulŭ de mama sa! (4).

In alte părțĭ, totŭ din *Banatŭ,* când iese móșa cu prunculu din casă ca să mérgă cu dênsulŭ la biserică să-lŭ boteze, unulŭ dintre casnicĭ o întrébă:

—Ce aĭ, móșă, în légănŭ?

(1) Dlujanschi, în op. cit. p. 75.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(3) W. Schmidt, op. cit. p. 26,
(4) Aurelŭ Iana. «Credințe la Nascerĭ» în «Familia.» an. XXV. Oradia mare, 1889 p. 483.

Móşa, daca prunculŭ ce are să se boteze e băiatŭ, rĕspunde: *«unŭ moşŭ»*, iar dacă e copilă: *«o móşă»*.

—Moşŭ—móşă – să dea Dumneḑeŭ să ajungă! — ḑice la acésta casniculŭ.

Eşindŭ şi mergêndŭ cu prunculŭ la biserică caută móşa cu cea maĭ mare precauţiune ce felŭ de ómenĭ va întâlnì pe drumŭ, căcĭ cum e înfăţişarea şi purtarea ómenilorŭ ce-ĭ întâlnesce aşa crede ea că va fi şi prunculŭ când va cresce mare.

La biserică pune totŭ móşa mâna dréptă a nepoţeluluĭ sĕŭ pe cartea preotuluĭ, rugândŭ pre Dumneḑeŭ ca şi nepoţelulŭ sĕŭ să ajungă cărturariŭ şi omŭ mare (1).

In împrejurimea Şomcuteĭ-marĭ comitatulŭ Satmarŭ, din *Ungaria*, când are să se boteze unŭ pruncŭ, i se pune la capŭ o carte, anume ca să fie cărturariŭ, orĭ o secure, ca să fie meşterŭ, orĭ alte obiecte carĭ le placŭ maĭ bine părinţilorŭ (2).

In *Ţéra-Românéscă*, când se duce naşulŭ de iea pre copilŭ dela mama sa ca să-lŭ boteze, trebue să lase jos ceva *argintŭ* spre noroculŭ copiluluĭ; în realitate însă argintulŭ acesta e pentru móşă (3).

La Românii din *Istria*, când se scóte copilulŭ din casă spre a-lŭ duce la biserică să se boteze, se umple unŭ panerŭ cu de ale mâncăriĭ şi se duce cu copilulŭ, ca viéţă prunculuĭ să fie înbelşugată (4).

In cele maĭ multe părţĭ ale *Bucovineĭ* e datină ca naşiĭ, când mergŭ la botezŭ, să ducă preotuluĭ şi unŭ felŭ de

(1) Com. de d-lŭ Iosifŭ Olariŭ, învĕţătorŭ în Domanŭ.
(2) Com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕţătorŭ în Şomcuta-mare.
(3) «Lumina pentru toţĭ», an. III, pag. 473.
(4) Burada, «O călĕtorie în satele românescĭ din Istria», în «Tribuna», an. VIII. Sibiŭ 1891. No. 161.

cinste adecă *o găină, o huscă de sare* și unŭ *șipŭ de rachiŭ,* dacă botezulŭ se sĕvêrșesce la dînsulŭ acasă, iar dacă se sĕvêrșesce la biserică, cinstea acésta o duce móșa maĭ nainte, și anume atuncĭ când i se anunță că aŭ să vie cu copilulŭ la botezŭ.

Decĭ preotulŭ, dacă botezulŭ se sĕvêrșesce la dînsulŭ acasă, cum a primitŭ cinstea ce i s'a adusŭ, îndată *însemnéză pruncul,* adecă îĭ *dă* saŭ îĭ *pune unŭ nume,* care-ĭ remâne apoĭ pentru tótă viéța.

In *Macedonia* numele, pe care are să-lŭ dea copiluluĭ nașa, nu-lŭ scie nimene maĭ nainte decât ea. De aceea în momentulŭ când preotulŭ botéză copilulŭ se strîngŭ împrejurulŭ luĭ o mulțime de băiețĭ, ca să audă numele ce se dă copiluluĭ; după aceea eĭ se repedŭ ca să ajungă care de care maĭ de grabă acasă la mama copiluluĭ, ca să-ĭ spue ce nume i s'a datŭ. Băiatulŭ ce a adusŭ maĭ întâĭ acéstă scire la părințĭ, primesce o mulțămire în banĭ (1).

Nemijlocitŭ după *însemnarea pruncului* și cetirea rugăciunilorŭ usitate la însemnare, începe a cetì *jurămintele,* adecă *rugăciunile de lepĕdare de Satana și împreunare cu Is. Chr.* După carĭ urméză apoĭ sĕvêrșirea s-teĭ taine a botezuluĭ.

Ce se atinge în specialŭ de sĕvêrșirea taineĭ acesteia, trebue să notămŭ aice că ea se sĕvêrșesce în tocmaĭ după cum prescrie s-ta nóstră biserică și după cum arată *«rênduiala s-tuluĭ botezŭ»* cuprinsă în *Euhologionŭ* saŭ *Molitvenicŭ;* cu acea deosebire numaĭ că uniĭ preoțĭ cufundă pre copiiĭ ce-ĭ botéză într'unŭ vasŭ de lemnŭ anume spre acestŭ scopŭ făcutŭ și numitŭ în unele locurĭ *cristelniță,* iar alțiĭ, maĭ alesŭ când copiiĭ sunt ceva cam slabĭ, îĭ udă numaĭ peste totŭ corpulŭ cu apă sfințită.

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea cop. în Macedonia, în op. cit. p. 47.

Afară de cele strictŭ religióse se maĭ observă în decursulŭ botezuluĭ încă și următórele datine și credințe:

Cine a avutŭ ocasiune să asiste maĭ de multe orĭ la botezŭ și maĭ alesŭ cine a fostŭ maĭ de multe orĭ *cumătru mare*, respective *nașŭ*, trebue să fi observatŭ că maĭ fie-care copilŭ, nemijlocitŭ după ce a începutŭ preotulŭ să-ĭ cetéscă *jurămintele* saŭ *exhorcismele*, adecă *rugăciunile de lepĕdare*, începe a plânge. Uniĭ copiĭ plângŭ maĭ încetŭ, alțiĭ însă așa de tare, că nu eștĭ în stare să-ĭ molcomescĭ.

Româniĭ din unele părțĭ ale *Bucovineĭ* credŭ că plânsetulŭ acesta nu e naturalŭ, ci că diavolulŭ, care este provocatŭ ca să iésă dintr'însulŭ și să-lŭ părăséscă, l'ar face să plângă și să strige așa de tare anume că dóră i-ar stârnî vre-o bólă; însă de ar plânge copilulŭ orĭ și cât de multŭ și orĭ și cât de tare, nimicŭ rĕŭ nu póte să i se 'ntêmple.

Dacă copilulŭ în restimpulŭ acesta tace, dacă nu se urnesce nicĭ nu plânge de feliŭ, atuncĭ, după credința Românilorŭ din *Transilvania*, e unŭ semnŭ rĕŭ (1).

In poporulŭ românŭ din *Ţéra-Românéscă* însă este ideea că, când copilulŭ plânge neîncetatŭ înainte de botezŭ, cere ca numaĭ decât să fie botezatŭ (2).

Acésta este aprópe de ideea emisă de către sinodulŭ convocatŭ la an. 252 de S. Ciprianŭ.

Dreptŭ aceea toțĭ Româniĭ din *Ţéra-Românéscă* credŭ că nașulŭ, care ține copilulŭ în brațe, totŭ timpulŭ cât îlŭ ține să nu-lŭ *șișie* (*șișiéscă*) dacă plânge înaintea popiĭ, căcĭ îĭ *șișie* (*șișue*) noroculŭ, ci să-lŭ lase să plângă (3).

Maĭ departe e de observatŭ că dacă la botezarea unuĭ

(1) Wlislocki, op. cit. p. 10.

(2) «Biserica ort. rom.» an. VI. Bucurescĭ 1882, p. 199. Nota I. — Ionénu, op. cit., p. 18: «Copiiĭ carĭ nu sunt botezațĭ și plângŭ multŭ, prin acelŭ plânsŭ cerŭ botezŭ.»

(3) Ionénŭ, op. cit. p. 26. — «Lumina pentru toțĭ», an. III, p. 173.

copilŭ sunt doĭ naşĭ, atuncĭ amêndoĭ ĭlŭ ţinŭ pe rîndŭ şi anume celŭ dintâiŭ, celŭ maĭ cu vadă, în totŭ decursulŭ cetireĭ *rugăciunilorŭ* dela însemnare şi până după cufundarea şi scóterea sa din apă, saŭ maĭ bine dişŭ până după rostirea formuleĭ dela botezŭ; iar alŭ doilea dela scóterea sa din apă şi până la fine, adecă totŭ timpulŭ cât duréză rugăciunile dela *taina s-tuluĭ mirŭ*, care urméză nemijlocitŭ după botezŭ.

Dacă botéză unŭ bărbatŭ şi o femee, atuncĭ ĭlŭ ţine maĭ întâĭ bărbatulŭ şi apoĭ femeea şi anume totŭ-deauna după ce-lŭ scóte din apă.

In unele locurĭ, dacă sunt maĭ mulţĭ copiĭ de-odată de botezatŭ, este datină ca toţĭ să se cufunde în una şi aceeaşĭ apă, dar *nu li se dă unulŭ şi acelaşĭ nume*, ci fie-care capětă unŭ nume deosebitŭ. In cele maĭ multe părţĭ însă fiecare copilŭ se cufundă deosebitŭ în apă anume pentru dînsulŭ sfinţită.

Dacă se botéză în una şi aceeaşĭ apă, atuncĭ copiiĭ respectivĭ se consideră de cătră poporulŭ românŭ din *Bucovina* şi *Moldova* ca *fraţĭ, fraţĭ din botezŭ*, şi din causa acésta, fiindŭ de deosebite sexurĭ, adecă unŭ băiatŭ şi o copilă, când sunt marĭ, nu se potŭ căsători, căcĭ dacă s'ar căsători, nu numaĭ că ar fi unŭ mare pěcatŭ, ci totŭ o dată copiiĭ ce s'ar nasce dintr'înşiĭ ar fi nisce arătărĭ, monstri (1).

«*Fraţiĭ în botezŭ*, — scrie d-şóra El. Sevastos, — pěcatŭ de mórte să se iea. Dela S-tu Nichiforŭ se scie, că de se întêmplă să aĭ *unŭ finŭ* în Constantinopole *şi o fină* în Veneţia şi de se 'ntêmplă, că daraverĭ de negoţŭ şi felŭ de

---

(1) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ: «Copiiĭ se botéză în ape deosebite. Dacă se botéză într'o apă se înfrăţescŭ (se înemurescŭ) şi acésta inemurire e o pedică de căsătorie. Dacă s'ar căsători astŭ-felŭ de copiĭ între olaltă, apoĭ s'arŭ nasce din eĭ nisce *arětărĭ* (monstri).»

felŭ de întîmplărĭ ce vinŭ pe capulŭ omuluĭ, să-ĭ întâlnéscă și întâlnindu-se să se placă și plăcêndu-se să se căsătoréscă, atuncĭ pĕcatŭ va fi saŭ ba, și-a ḑisŭ S-tu Nichiforŭ, că de vorŭ sci, că-sŭ *fraţĭ din botezŭ* și se vorŭ lua e pĕcatŭ de mórte; iar' de nu vorŭ sci, atuncĭ cum n'orŭ sci nimicŭ, așa nu le va fi nimicŭ. Poporulŭ ţine rudenia de sânge până la alŭ treilea némŭ, iar cea din Christosŭ până la alŭ șéptelea (1).»

In *Transilvania,* când sunt de-a se botezà maĭ mulţĭ băieţĭ de-odată, se crede că e bine să se boteze într'o apă și de regulă se și botéză.

Din contră se crede, tocmaĭ ca și 'n Bucovina și Moldova, că nu e bine a se botezà unŭ băiatŭ și o fată în una și aceeașĭ apă, pentru că se póte întêmpla ca aceştia să se căsătoréscă maĭ pe urmă și ar fi unŭ pĕcatŭ dacă s'ar lua doĭ fraţĭ (2).

In *Ţéra-Românéscă* există credinţa că nu numaĭ ceĭ ce se botéză în una și aceeașĭ apă sunt *fraţĭ sufletescĭ*, ci chiar și aceia, carĭ aŭ fostŭ ţinuţĭ de una și aceea-șĭ persónă la botezŭ. Prin urmare, precum celorŭ dintâĭ, așa și celorŭ din urmă nu le este încuviinţatŭ a se căsătorì într'olaltă (3).

---

(1) Nunta la Românĭ, p. 27.

(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(3) «Voinţa bisericeĭ române», an. I, No. 21, Bucurescĭ 1891: «In comuna Olănescĭ, pl. Cozia, judeţulŭ Vâlcea, se urméză trataţiunĭ de căsătorie între locuitorulŭ Gh. Filipŭ Olănescu și Elisaveta Costică Olănescu, junĭ, carĭ pe lângă că sunt verĭ alŭ doilea, ***maĭ sunt și fraţĭ sufletescĭ, botezaţĭ de acelașĭ nașŭ.***»

Și maĭ la vale:

«Negreșitŭ acestŭ faptŭ a fostŭ revoltătorŭ moraleĭ publice, ceea ce a făcutŭ pe părintele Pârvulescu, parochulŭ aceleĭ comune, a se opune cu totŭ dinadinsulŭ efectuăriĭ acesteĭ căsătoriĭ.

«***Aceste două casurĭ de rudenie***, fiindŭ de natură a opri căsătoria religiósă acestora, a făcutŭ pe Păr. Protoereŭ a-șĭ exprima părerea pentru oprire, căcĭ de s'ar efectua o asemenea căsătorie, ar fi unŭ scandalŭ faţă cu dogmele bisericeĭ.»

Gemenii se botéză de regulă de cătră doi saŭ şi mai mulţi naşi, după cum sunt la numĕrŭ, dar se scaldă totŭ într'o *trócă* (vănuţă) şi se culcă totŭ într'unŭ légănŭ (1).

Mai de multŭ, după câtŭ am înţelesŭ, era datină în *Bucovina*, ca şi 'n unele părţi ale *Rusiei*, de-a se boteza copiii în *apa Iordanului* (Bobotezei) la rîŭ în produhŭ. Acéstă dadatină bigotă însă astăḑi a eşitŭ cu totulŭ din usŭ.

In *Macedonia* la botezulŭ unui pruncŭ femeile bĕtrâne plângŭ, avêndŭ în vedere nefericirile ce aşteptă în viéţă pe unŭ pruncŭ, după ce se face omŭ. Iar, pe când la *Greci* preotulŭ şi naşulŭ suflă, ca să gonéscă pre diavolulŭ, la Românĭ, toţi câţi sunt de faţă trebue să sufle şi să scuipe. Mama nu póte să stea faţă la botezŭ. Copiii ce se află acolo se trimitŭ să dea de scire numai că botezulŭ s'a sĕvêrşitŭ şi li se daŭ bani saŭ cofeturi (1).

După ce l'aŭ botezatŭ şi anume după ce l'aŭ scosŭ din apă, preotulŭ pune pe copilulŭ botezatŭ în *crijmă* şi 'n acésta se ţine apoi până ce ajungŭ cu dînsulŭ acasă.

Ce se atinge de apa în care s'a botezatŭ, e de observatŭ că se aruncă tot-deauna într'unŭ locŭ curatŭ şi mai cu sémă lângă unŭ pomŭ saŭ pe straturile cu flori.

In *Transilvania,* unde, fie érnă fie vară, se cufundă în *cristelniţă* şi anume în biserică, aruncă móşa apa dela botezŭ într'o bortă anume spre acestŭ scopŭ menită, care se află într'unŭ ungheriŭ de biserică, rostindŭ în acelaşi timpŭ unele formule şi ḑicale misterióse (2).

Fie-care copilŭ nemijlocitŭ după lepĕdarea de Satana şi împreunarea cu Christosŭ, saŭ mai bine ḑisŭ nemijlocitŭ după ce s'a botezatŭ şi 'ncreştinatŭ, capĕtă, după credinţa popo-

---

(1) In Bucovina şi Trasilvania, com. de I Georgescu.
(2) Bolintinénŭ, Călĕtorii în Macedonia, p. 88.
(3) Wlislocki, op. cit. p. 10—11

rului românŭ, câte unŭ *îngerŭ păzitoriŭ*, care prin întregŭ decursulŭ vieţiĭ sale îlŭ scutesce şi apĕră de tóte relele. De-aceea fie-care copilŭ se cuvine să se róge în tótă séra îngeruluĭ sĕŭ păzitoriŭ, recitândŭ următórea rugăciune:

Ingerŭ, îngeraşulŭ meŭ!
Rógă-te luĭ Dumneḑeŭ
Pentru sufleţelulŭ meŭ
Peste ḑi şi peste nópte
Pân' la ciasulŭ celŭ de mórte!

O variantă a rugăciuniĭ acesteia sună astŭ-felŭ:

Îngerŭ, îngeraşulŭ meŭ!
Sluguţa luĭ Dumneḑeŭ,
Păzè-mĭ (1) sufleţelulŭ meŭ
Celŭ de ḑi şi celŭ de nópte
Pân'n ceasulŭ celŭ de mórte,
Îngerŭ bunŭ păzesce-mĕ,
Cruce dulce-adórme-mĕ (2).

Altă variantă, auḑită dela o Româncă din comuna Bălăcéna, districtulŭ Suceviĭ:

Îngerŭ, îngeraşulŭ meŭ
Rógă-te luĭ Dumneḑeŭ
Pentru sufleţelulŭ meŭ
Şi din ḑi şi din nópte
Pân' la ciasulŭ celŭ de mórte.
Sfîntă cruce-adórme-mĕ,
Îngerŭ bunŭ aştéptă-mĕ,
Dómne sfinte iartă-mĕ!

A treia variantă din *Moldova*, judeţulŭ Sucéva, plaiulŭ Muntele, comuna Mălinĭ, dict. de Mariuca Nistorŭ, sună aşa:

Îngerŭ, îngeraşulŭ meŭ,
Rógă-te luĭ Dumneḑeŭ
Pentru sufleţelulŭ meŭ

---

(1) *Păzè-mĭ* = păzesce-mĭ.
(2) Dict. de unŭ Românŭ din Vicovulŭ-de-sus.

Și din ḑi și din nópte
Pân' la ciasulŭ celŭ de mórte.
Sfîntă cruce apĕră-mĕ,
Îngerŭ bunŭ deșteptă-mĕ,
Dómne miluesce-mĕ,
Cu crucea păzesce-mĕ,

A patra și cea din urmă variantă, auḑită de la Marióra Corjanŭ, româncă din orașulŭ Sucéva, sună precum urméză:

Îngerŭ, îngerașulŭ meŭ,
Sluguța luĭ Dumneḑeŭ,
Feresce-mĭ sufletulŭ meŭ
Peste ḑi și peste nópte
Pân' la ciasulŭ celŭ de mórte.
Cruce'n casă,
Cruce'n masă,
Cruce'n tuspatru cornurĭ de casă,
Cruce'n ceriŭ, cruce'n pămîntŭ,
Cruce'n loculŭ un' mĕ culcŭ!

O altă rugăciune, care asemenea e îndătinatŭ de-a o învĕța și a o rosti copiiĭ ceĭ micĭ înainte de cină și de culcare, e acésta:

Cruce 'n casă,
Cruce 'n masă,
Cruce 'n patru cornurĭ de casă.
Dumneḑeŭ cu noĭ la masă,
Maica sfânta la feréstră.
Îngerașulŭ mĕ păzesce,
Sfânta cruce mĕ 'ntăresce;
Îngerașulŭ mi-ĭ lumină,
Sfânta cruce mi-ĭ hodină (1).

O variantă a acesteĭ rugăciunĭ sună astŭ-felŭ:

Cruce 'n casă,
Cruce 'n masă,

(1) Din Mitoculŭ-Dragomirneĭ, com. de d-lŭ Dr. St. Saghinŭ.

Cruce 'n tuspatru cornurĭ de casă.
Şede sfîntulŭ Nechita în casă
La mijlocŭ de masă
Cu sabia scósă
Cu straele scurte,
Scurte, mohorîte,
Şede şi cetesce
Ne 'ncetatŭ din zorĭ
Până 'n cântătorĭ
Şi din cântătorĭ
Pân' la rĕsăritulŭ sóreluĭ . . . .
Sórele a rĕsăritŭ,
Mĕ uitaĭ spre rĕsăritŭ
Vĕḑuĭ *Unghiţa* (?) venindŭ
Treĭ picuşurĭ o picuratŭ,
Ceriulŭ totŭ s'o luminatŭ
Dumneḑeŭ s'o bucuratŭ (1).

O altă variantă a acesteĭ rugăciunĭ din districtulŭ Năsĕudului, în *Transilvania*, sună aşa:

Cruce 'n casă,
Cruce 'n masă.
Că nu-ĭ casă,
Că-ĭ cetate
Cu uşile 'nferecate,
Cu ferestrile 'nziuate.
Şede Mninŭ
Cu Vĕrtolomninŭ
De mĕ străjuesce
Din méḑă-nópte
Până 'n cântătorĭ,
Din cântătorĭ
Până 'n rĕsărita sóreluĭ.
Din resărita sóreluĭ
Se facŭ douĕ luminele:
Una se ruga luĭ Dumneḑeŭ
Pentru sufleţelulŭ meŭ,
Şi de ḑiuă şi de nópte
Până 'n ceasulŭ celŭ de mórte.
Cruce sfînt' adormi-mĕ,
Îngerŭ bunŭ deştéptă-mĕ.
Sus în naltulŭ ceruluĭ
E o biserică albă.
În biserică cine şede?
Luca *vangelescŭ* (2)
Ţine mâna dréptă
Ţine-o carte albă,
Ţine mâna stângă
Ţine-o carte sfîntă.
Cum cetià,

(1) Dict. de Florea Cureanŭ, agricultorŭ în Bosancĭ, districtulŭ Suceviĭ.
(2) Luca vangelescŭ = evangelistulŭ Luca.

Aşa grăià:
«Audiţĭ
«Voĭ sfinţĭ,
«Precum aţĭ audītŭ
«De Domnulŭ Christosŭ:
«Restignitu-l'o,
«Treĭ cuie de ferŭ bătutu-ĭ-o,
«Treĭ picurĭ de sânge picuratu-ĭ-o,
«In paharŭ sprijinitu-ĭ-o,
«In obrazŭ isbitu-ĭ-o . . »
Şede sfîntulŭ Nechita
Cu cămaşă scurtă,
Cu sabia smultă (1).
Când în carte cântà
Lacrimele-şĭ vĕrsà,
Mere de aurŭ se făceaŭ,
Ingeriĭ le strîngeaŭ,
La Dumnedeŭ în cerŭ le suĭaŭ (2).

In fine, a treia rugăciune cu multŭ maĭ lungă decât cele precedente, dar care, după cum prea lesne ne vomŭ încredinţa din cuprinsulŭ eĭ, e o compilaţiune din treĭ alte rugăciunĭ, carĭ aşişderea trebue să fie respândite în poporŭ şi care se rostesce maĭ multŭ de cătră copiiĭ ce aŭ fostŭ atacaţĭ de *Samcă* saŭ maĭ bine disŭ carĭ aŭ avutŭ *Rĕulŭ copiilorŭ*, sună precum urméză:

Îngerŭ, îngeraşulŭ meŭ!
Rógă-te luĭ Dumnedeŭ
Pentru sufleţelulŭ meŭ.
Rógă-te din di de nópte
Pân' la ciasulŭ celŭ de mórte!
Iar când mórtea nemilósă
A venì cu crunta-ĭ cósă
Sufleţelulŭ să mi-lŭ iee,
Atuncea să mi se dee
Luminiţă mândră 'n mână
Şi precistanie 'n gură,
Tămâiţă învĕlită
Cu céră acoperită
La sfânta bisercă dusă
Şi pe sfînta cruce pusă . . .
Mama mea, când m'a născutŭ,
Pe cruce că m'a făcutŭ,
Pe cruce m'a botezatŭ,
Sfânta cruce m'apĕratŭ
De duhulŭ celŭ necuratŭ
Şepte dile şi maĭ bine.
Dumnedeŭ e totŭ cu mine
In tóte sfintele dile . . . . .
Treĭ surorĭ de-ale luĭ Lazărŭ
Una Malina,
Una Mădălina,
Una dalba Rusalina,
Diminéţă s'aŭ sculatŭ
Şi pe câmpŭ că s'aŭ luatŭ
Pe câmpulŭ Salimuluĭ
Şĭ-a Ierusalimuluĭ,
Şi după ce s'aŭ luatŭ
Acolo c'aŭ căutatŭ
Nouĕ floricele.

(1) Smultă = scósă.
(2) «Gazeta Transilvanieĭ» an. LI. Braşovŭ 1888, No. 112.

Dară ele
Floricele
N'aŭ găsitŭ,
Ci-aŭ găsitŭ
O mic' albiniță,
Și din albiniță
S'a făcutŭ ceruță
Și din ceruță
S'a făcutŭ o luminiță.
Luminița s'a aprinsŭ
Raiulŭ s'a deschisŭ
Dumnedeŭ a 'nvisŭ,
Pe noĭ ne-a cuprinsŭ
Și din gur'a disŭ:
«Cine-a sci șĭ-a spune
«Astă rugăciune
«Totŭ la lună,
«La săptămână,
«Sufletelulŭ și l'a scóte
«Din câte rele din tóte
«Din negură,
«Din păcură,
«Din brósce câtŭ vacile,
«Păingenĭ câtŭ casele,
«Din năpârcĭ câtŭ fagiĭ
«Și din șerpĭ câtŭ bradiĭ!» (1).

O variantă a acesteĭ rugăciunĭ, și anume a părțiĭ din urmă, care se numesce de către poporŭ «*Rugăciunea sfinteĭ Vinerĭ*», sună ast-felŭ:

Sfânta Vinerĭ, Vinereà,
C'eștĭ la față tinereà,
Inima țĭ încărunțià,
Nime nu se pricepeà,
Numaĭ treĭ fete fecióre
A luĭ Lazărŭ sorióre:
Una Maria Malina,
Una blânda Mădălina,
Șĭ-una dalba Rusalina.
Ele, cum mi te-aŭ vĕdutŭ,
Indată s'aŭ priceputŭ
Și în câmpŭ că mi s'aŭ dusŭ
Dela Rusalimŭ spre-apusŭ
Pe la revĕrsatŭ de zorĭ
Să găséscă nouĕ florĭ,
Nouĕ florĭ bune de lécŭ.
Ele florĭ bune de lécŭ
Orĭ și câtŭ
S'aŭ truditŭ
N'aŭ găsitŭ,
Cĭ-aŭ găsitŭ
Pe la 'nserate
Nouĕ lumînărĭ curate.
Luminele s'aŭ aprinsŭ
Raiulŭ s'a deschisŭ,
Christosŭ a învinsŭ,
Maica-sa a rîsŭ
Și din gur'a disŭ:
«Cine a sci șĭ-a spune
«Astă rugăciune
«A prea sfinteĭ Vinerĭ
«Tot-deauna Joĭ séra
«Câte de treĭ orĭ
«Și Vinerĭ deminéța
«Câte patru orĭ
«Scosŭ îĭ va fi sufletulŭ

(1) Din Vama, com. de G. Lucanŭ, stud. gimn.

«Din negură
«Din pĕcură
«Din văpaia foculuĭ
«De supt talpa iaduluĭ,

«Din viţă
«In viţă
«Până într'a şeptea viţă» (1).

Afară de rugăciunile până aicĭ înşirate maĭ este încă una, numită «*Rugăciunea sĕptĕmâneĭ*», care sună precum urméză:

Săntă Lunĭ!
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumnedeŭ lăsată,
Mĕ închinŭ ţie
Ajută-mĭ mie!
Săntă Marţĭ!
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumnedeŭ lăsată,
Mĕ închinŭ ţie
Ajută-mĭ mie!

Şi totŭ aşa pentru fie-care di ce urméză până Duminică. Iar când ajunge la acésta, dice:

Săntă Duminică!
Cu rugă rugată,
Cu inimă plecată,
De Dumnedeŭ lăsată,
Mĕ închinŭ ţie
Ajută-mĭ mie!
Precum aĭ ascultatŭ
Şi aĭ ajutatŭ
La 40 de mucenicĭ
Şi la 40 şi cincĭ
De mônăstirĭ.
Şi mĕ închinŭ ţie
Ajută-mĭ şi mie!

(1) Dict. de Florea Curcanŭ, agricultorŭ în Bosancĭ districtulŭ Suceviĭ.

Şi mĕ închinŭ
Şi la Maica Domnuluĭ
Să-mĭ ajute-a ḑice
Aceste cuvinte,
Cu luare aminte
Séra culcându-mĕ
Şi deminéţa sculându-mĕ! (1)

Am spusŭ maĭ sus că fie-care copilŭ capĕtă la botezŭ unŭ *îngerŭ păzitoriŭ*. De aceea, când cine-va în decursulŭ vieţiĭ sale se lasă înduplecatŭ şi condusŭ maĭ multŭ de alţiĭ decât de mintea sa, saŭ când se teme de tótă nemica, când e din cale afară fricosŭ, se ḑice că e *slabŭ de îngerŭ*. Din contră, când e din cale afară prea curăjosŭ, îndrăsneţŭ saŭ chiar rĕutăciosŭ, când se restesce cu cuţitulŭ asupra cui-va, voindŭ a-lŭ străpunge, atuncĭ se crede că îngerulŭ fuge de dînsulŭ (2).

Româniĭ din unele părţĭ ale *Transilvania* însă credŭ şi spunŭ că fie-căruĭ omŭ i se dă la nascerea sa nu numaĭ unŭ îngerŭ ca conducĕtorŭ şi apĕrătorŭ în acéstă vale a plângeriĭ, ci totŭ odată şi *unŭ spiritŭ rĕŭ*, unŭ *diavolŭ*, care stă cu îngerulŭ păzitorŭ în necontenită luptă; şi faptele omuluĭ atârnă apoĭ dela împrejurărĭ, după cum adecă unulŭ capĕtă putere asupra altuia (3).

Spunŭ Româncele din unele părţĭ ale *Bucovineĭ* că nu e bine ca *luminile de botezŭ* să se dea cuĭ-va, ci să ardă numaĭ în casa, unde se află copilulŭ de curêndŭ botezatŭ.

De aceea *cumătri ceĭ marĭ*, adecă naşiĭ, nicĭ când nu lasă

---

(1) Dict. de Mărióra Corjanŭ, Româncă din oraşulŭ Sucéva.

(2) «Şeḑĕtóre» an. I. Fălticenĭ 1892 p. 125: «Săteniĭ aŭ credinţă că fie-care sufletŭ are pe lângă elŭ unŭ îngerŭ, care ilŭ apĕră de rele; când săteniĭ facŭ rĕutăţĭ şi maĭ alesŭ când se rĕstescŭ (adecă voescŭ a da, ridicândŭ mâna) cu cuţitulŭ, îngerulŭ se depărtéză de omŭ.»

(3) Schmidt, Das Jahr, p. 25.

luminile de botezŭ preotuluĭ, ci le ducŭ cu sine la casa părinţilorŭ copiluluĭ botezatŭ (1).

Din contră, în *Ţéra-Românésca* este datină ca din lumînarea dela botezulŭ unuĭ copilŭ să se oprescă o bucată, ca să o arate copiluluĭ când se va îmbolnăvi, căcĭ i se va face bine, iar restulŭ să se lase la biserică (2).

Cele treĭ lumînărĭ însă de pe marginea *putineĭ* (cristelniţeĭ), adecă a vasuluĭ în care se botéză copilulŭ, se păstréză, că dacă se deóche, să-lŭ afume din ele (3).

După ce s'a întorsŭ acasă *luminile de botezŭ* în unele părţĭ din *Bucovina*, şi maĭ alesŭ în acelea unde nu este datină să se întórcă cu dînsele aprinse, se punŭ pe masă ca să ardă. Şi dacă celŭ botezatŭ e *fată*, trebue luminile să ardă în treĭ serĭ după olaltă, ca să se mărite. Daca nu ardŭ, nu se mărită. La băieţĭ nu e numaĭ decât de trebuinţă ca să ardă (4). In alte părţĭ, totŭ din Bucovina, cum s'aŭ întorsŭ dela botezŭ, cumătri le aprindŭ şi le daŭ nepóteĭ. Acésta, luân dule, le stînge.

In comuna *Calanfidescĭ*, districtulŭ Siretiuluĭ, după ce s'aŭ întorsŭ de la botezŭ, móşa, cum întră cu copilulŭ în casă, se pune cu dînsulŭ pe laiţă în capulŭ meseĭ pe o perină; pune apoĭ copilulŭ pe o pâne şi o bucată de sare, ce se află pe masă. După-ce l'a pusŭ, vine tatălŭ copiluluĭ cu unŭ paharŭ de bĕutură şi cinstesce cu dînsulŭ pre móşă.

Móşa ḑice:

— Să te vĕdŭ sănĕtósă, nepótă. Dumneḑeŭ să te rădice cu sănĕtate şi cu braţele pline. Cum amŭ ajunsŭ la botezŭ, aşa să ajungemŭ şi la cununie! — Cinstesce. —

---

(1) In Ilişescĭ şi alte sate.
(2) Ionénu, op. cit. p. 27.
(3) Ionénu, op. cit. p. 26.
(4) Din Dorna, dict. de V. Diacŭ.

Nepóta, luândŭ paharulŭ diresŭ, și cinstindŭ la *cumătru* respective la *cumătra-mare*, dice:

— Să te vědŭ sănětosŭ (sănětósă)! Dumnedeŭ să-ţĭ dea sănětate și multŭ bine, că ne-aţĭ statŭ întru ajutorŭ!

Acum mó̜șa strigă pre tatălŭ copiluluĭ și dându-i-lŭ pe acesta, dice să-lŭ crescă cu ușurinţă și cu bucurie.

Cumătru dacă sunt doĭ *cumătri*, cinstesce la cela-laltŭ cumătrŭ, cumătrulŭ la bucătăriţă, adecă la femeea care a statŭ nepóteĭ de ajutorŭ și a făcutŭ bucatele trebuincóse pentru *cumătrie*. După acésta cinstescŭ pe rîndŭ la toţĭ ceĭ ce se află în casă (1).

In comuna *Crasna*, întorcêndu-se móșa dela botezŭ cu copilulŭ în braţe înaintea cumătrilorŭ, cum a ajunsŭ și a intratŭ în casă, se duce cu copilulŭ dreptŭ la masă, la mijloculŭ căreia se află de maĭ nainte pusă o pâne întrégă, netăiată; și se așéză în capulŭ acesteia, chiar și în casulŭ acela când copilulŭ ar plânge orĭ și câtŭ de tare. Cumătriĭ, așezându-se așișderea împrejurulŭ meseĭ, punŭ luminile stinse de-a curmezișulŭ acesteia. Vine apoĭ o femee și aprindêndŭ o lumină o dă cumătruluĭ mare. Ceĭ-alalţĭ cumătri aprindŭ luminile dela acesta. Vine după acésta *nenele* copiluluĭ și iea șipulŭ cu paharulŭ, carĭ asemenea se află de maĭ nainte puse pe masă, și cinstesce pre móșă, ***bea unŭ paharŭ de bine***; móșa cinstesce pre cumătrulŭ celŭ maĭ bětrânŭ, acesta pre ceĭ-alalţĭ cumătri și așa pe rîndŭ până ce a umblatŭ paharulŭ pe la toţĭ și fie-care trebue să bea de bine. După ce s'aŭ părîndatŭ toţĭ, móșa se scólă dela masă și, luândŭ pânea de pe masă precum și copilulŭ, se duce la patulŭ nepóteĭ și închinându-ĭ copilulŭ dice:

—Poftimŭ cu norocŭ și sănětate, cu voe bună; . . . crescere ușóră să-ţĭ trimită Dumnedeŭ!

---

(1) Dict. de Catrina Racolţa.

După acésta îĭ dă copilulŭ şi pânea.

Totŭ aşa facŭ şi cumĕtri dându-ĭ luminele.

Mama primindŭ copilulŭ pânea şi luminele, sărută mâna móşeĭ şi mulţămesce atâtŭ acesteia câtŭ şi cumătrilorŭ ḑicêndŭ:

—Mulţămescŭ, moşică dragă, şi d-vóstră cumătrilorŭ şi nânaşilorŭ! Cum aţĭ ajunsŭ de l'aţĭ botezatŭ, aşa să ajungeţĭ să-lŭ şi cununaţĭ!

Cinstesce apoĭ şi ea atâtŭ pre móşă câtŭ şi pre cumătri.

După acésta, dacă *cumătria* nu se face în aceea ḑi, îşĭ ieaŭ rĕmasŭ bunŭ şi se ducŭ cu toţĭ pe acasă (1).

In *Frătăuţulŭ-vechiŭ* districtulŭ Rădăuţuluĭ, cum se întorcŭ dela botezŭ, unulŭ de casă, orĭ şi care, pune o perină pe masă, móşa pune copilulŭ pe perină iar la capulŭ luĭ *pâne* şi *sare*. După acésta nenele copiluluĭ cinstesce pre móşă, iar móşa pe cumătri ceĭ marĭ. Fie-care trebue sa cinstéscă câte unŭ paharŭ de bine în sănĕtatea copiluluĭ. După ce a cinstitŭ fie-care, aprindŭ luminele, şi dacă sunt maĭ multe cumătre saŭ cumătri ieaŭ copilulŭ dimpreună cu luminele, pânea şi sarea, se ducŭ apoĭ la nepótă, şi închinându-i-le ḑicŭ:

Poftimŭ cumătră pruncul̆ acesta
Pe care l'amŭ botezatŭ
Şi încreştinatŭ
Şi'n lege l'amŭ băgatŭ.
Ţi-lŭ dăruimŭ dumi-tale
Cu pâne şi cu sare,
Cu darulŭ sfinţieĭ sale,
Cresce-lŭ uşorŭ
Şi sănĕtosŭ! (2)

După acéstă presentare şi închinare urmézá masa saŭ

(1) Dict. de Aniţa Ursachi.
(2) Dict. de Zamfira Ignătóieĭ.

maĭ bine ḑisŭ *cumătria*, despre care vomŭ vorbì în capitolulŭ XVI.

In alte părţĭ ale *Bucovineĭ* móşa, cum întră în casă, înmânuéză copilulŭ noŭ-botezatŭ mameĭ sale, ḑicêndŭ:

—Bine v'amŭ aflatŭ! bine şi norocŭ să dea Dumneḑeŭ pruncululĭ noŭ-născutŭ! şi crescere uşóră; şi de-asemenea şi D-tale, nepoţică dragă, sculare uşóră şi 'nsănĕtoşare!

Să-ţĭ fie braţele pline,
Casa cu norocŭ şi bine!
Acesta bine să nu crescă
Dumneḑeŭ altulŭ să vĕ dăruéscă!
Precum aţĭ ajunsŭ pre acesta
De l'aţĭ botezatŭ
Şi încreştinatŭ,
Aşa să ajungeţĭ
Ca să-lŭ şi cresceţĭ,
Şi să vĕ învredniciţĭ
Ca să-lŭ şi căsătoriţĭ!

La care rĕspundŭ părinţiĭ:

—Dă Dómne, moşică dragă!.... Dumneḑeŭ să teaudă!.. să-ţĭ fie cuvîntulŭ deplinŭ, şi să ajungĭ şi d-ta cu noĭ la tóte cele ce ne-aĭ uratŭ nouĕ şi pruncululĭ! (1).

In comuna *Vama*, districtulŭ Câmpulunguluĭ, sosindŭ naşulŭ cu finulŭ sĕŭ a casă, îlŭ închină maĭ întâĭ pe la icóne ḑicêndŭ:

Să fiĭ, finule, cinstitŭ,
De toţĭ ómeniĭ iubitŭ
Ca şi sfintele icóne!
Toţĭ să se uite la tine,
Şi aşa să ţi se 'nchine
Cum se 'nchină la icóne!

Apoĭ, întorcêndu-se cătră părinţĭ, le uréză ḑicêndŭ:

---

(1) Com de d-lŭ G. Tomoiagă.

Să trăiţĭ, cumătrilorŭ!
S'ajungeţĭ
Să vedeţĭ
Pe acestŭ finŭ căsătoritŭ
Şi deplinŭ gospodăritŭ.
Şi s'ajungeţĭ să vedeţĭ
Şi fiiĭ fiilorŭ sĕĭ
Adecă pe nepoţeĭ!

După acésta, desbrăcându-se de cojocŭ şi puindu-lŭ pe masă cu pĕrulŭ întorsŭ în sus, aşéză pre finulŭ sĕŭ de-asupra cojoculuĭ, şi iară-şĭ uréză:

Finule, să străescĭ,
Şi să crescĭ
Şi să te 'nmulţescĭ,
S'aĭ atâtea oĭ cu mieĭ
Şi vacĭ cu viţeĭ
Şi norocŭ
Câţĭ perĭ în acestŭ cojocŭ (1).

In *Transilvania*, după ce s'aŭ întorsŭ dela botezŭ, pune móşa pre copilŭ de-a dreptulŭ pe masă şi chémă pre părinţĭ ca să-lŭ iea de acolo şi anume dacă e feciorŭ pre tatălŭ sĕŭ, iar daca e fată pre mama sa (2).

In alte părţĭ, totŭ din *Transilvania*, după ce aŭ sositŭ casă, copilulŭ se predă prin o cuvîntare sĕrbătoréscă din partea cumătrilorŭ, mameĭ sale, iar acésta, primindu-lŭ îlŭ pune pe masă, care e fórte frumosŭ acoperită, primindŭ în acela-şĭ timpŭ darurile din partea celorŭ de faţă. O masă animată încheie apoĭ acéstă ḑi însemnată, la care se înţelege de sine că nu lipsescŭ datinele şi părerile superstiţióse. Aşa de es., dacă-ĭ pică cuĭ-va în timpulŭ ospĕţuluĭ cuţitulŭ saŭ furculiţa jos şi se împlântă în pămîntŭ, e unŭ semnŭ

(1) Com. de d-lŭ Nicolaiŭ Lucanŭ, cant. bis. din Vama.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

rĕŭ, căcĭ se crede, că copilulŭ va muri de o mórte nenaturală. Dar în ḑiua acésta nicĭ vitele domestice nu sunt trecute cu vederea, din contră gospodariulŭ de casă le dă de astă dată nutreţŭ maĭ bunŭ, ḑicêndŭ în acela-şĭ timpŭ: «*mâncaţĭ şi vĕ rugaţĭ pentru copilulŭ meŭ!*» In unele locurĭ înainte de masa dela *botejune* cumătrulŭ mare aruncă paserilorŭ meiŭ saŭ grâŭ, care a statŭ treĭ ḑile şi treĭ nopţĭ în légănulŭ copiluluĭ, ḑicêndŭ: «*să cânte tatăluĭ cerescŭ laudă şi onóre şi să-lŭ róge ca să-ĭ dée copiluluĭ sănĕtate!* (1)»

Datina din urmă ne revócă în memorie datina *Romanilorŭ* de-a da mĕruntae de purcelŭ *Strigelorŭ*, pe carĭ le credeaŭ eĭ că sunt unŭ felŭ de paserĭ urîcióse de nópte (2).

In *Ţéra-Românéscă*, după ce unŭ copilŭ este botezatŭ, adusŭ acasă dela biserică, se pune pe o baligă de vacă din oborŭ, apoĭ se duce mă-sa şi-lŭ iea de-acolo. *Acésta se face ca să aibă copilulŭ parte de vite* (3).

Totŭ în *Ţéra-Românéscă*, unŭ copilŭ, după ce s'a botezatŭ, în ḑiua acésta se pune lângă elŭ unde dórme unŭ fierŭ, o mătură, şi se presară tărîţe şi spuză din focŭ, ca să nu vie *Mama-păduriĭ* să-lŭ omóre saŭ să-lŭ pocéscă (4).

După tóte acestea urméză *cumătria* saŭ, cum se spune în Transilvania, *ospĕtarea*, despre care vomŭ vorbi maĭ la vale.

In *Macedonia*, îndată după botezŭ în bisercă chiar, se îmbracă copilulŭ cu fustănice, punêndu-ĭ şi fesa pe capŭ, şi apoĭ naşa îlŭ iea pe braţe, precum şi două lumînărĭ aprinse împodobite cu dantele roşiĭ şi verḑĭ, pe carĭ le ţine una într'o mână şi alta în cea-laltă; şi aşa merge până la casa

(1) Wlislocki, op. cit. p. 11.
(2) Preller, Röm. Myth. t. II p. 238.
(3) Ionénu, op. cit. p. 27.
(4) Ionénu, op. cit. p. 28.

lehusei. Când intră în odaia lehuzei, face mai întâi cu o lumînare aprinsă semnulŭ crucii pe pragulŭ ușei, ḑicêndŭ:

«*Tihi bună s'ăncherdisască părinții, s'bănează să-i măcăm numta* (norocŭ bunŭ, să se bucure părinții, să trăéscă, să-i mâncămŭ nunta, adecă *să mâncămŭ la nuntă*); iar de va fi fată: *și la feciorŭ să dea Dumneḑeŭ!*

După rostirea acestorŭ cuvinte pune lumînările aprinse într'o pâne anume, ca inima copilului să fie curată și să fie belșugŭ la casa lui.

Dacă se întêmplă de se stingŭ lumînările pe drumŭ, atunci credŭ Românii macedoneni, că copilulŭ n'are să fie cu norocŭ, iar dacă nu se stingŭ și e timpŭ frumosŭ în acea ḑi, atunci copilulŭ va fi cu norocŭ.

Dimpreună cu móșa și nașii saŭ *nunii* mergŭ și toți, cei ce aŭ fostŭ invitați la botezŭ, acasă la lehusă și o felicitéză; apoi li se servesce cafea, rachiŭ, lucumi, nohotŭ, strafide, tigăni și vinŭ, apoi se punŭ la masă (1).

In fine, trebue să mai amintimŭ încă și aceea că, dacă copilulŭ noŭ-născutŭ arată simptone de mórte, móșa saŭ și altă persónă póte să-lŭ boteze și fără de preotŭ; și asta din causă ca copilulŭ să nu mérgă neîncreștinatŭ în cea-laltă lume, unde, prefăcêndu-se în *Moroiŭ*, l'arŭ aștepta cele mai crâncene torturi.

In casulŭ acesta e de ajunsŭ ca móșa, saŭ cine este, să-lŭ stropéscă cu apă sfințită și să-i rostéscă corectŭ formula botezului.

Atâtŭ în *Bucovina* câtŭ și în *Transilvania* și *Ungaria*, după câtŭ îmi este mie cunoscutŭ, în astŭ-felŭ de casuri băețiorŭ li se dă numele *Ioanŭ* și copilelorŭ *Maria*, și deci formula botezului acestuia sună așa:

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 48.

«Botéză-se robulŭ luĭ Dumneḑeŭ *Ioanŭ (Maria)* în numele Tatăluĭ și alŭ Fiuluĭ și alŭ S-tuluĭ Duhŭ, aminŭ! (1).»

Și dacă unŭ copilŭ astŭ-felŭ botezatŭ móre, se 'ngrópă de către preotŭ ca și orĭ care altŭ creștinŭ, iar dacă nu i se rostesce formula, dacă móre ne 'ncreștinatŭ, îlŭ îngrópă de regulă móșa și anume într'unŭ ungheriŭ alŭ ținterimuluĭ.

In părțile *Oravițeĭ*, fiindŭ copilulŭ slabŭ și nefiindŭ speranță de viéță, i se dă unŭ nume, închinându-lŭ la o icónă din chilie, ca nu cum-va murindŭ să fie perdutŭ pe cea-laltă lume (2).

In *Macedonia*, de se 'ntêmplă ca copilulŭ să fie gravŭ bolnavŭ și în pericolŭ de mórte, de nu póte să vie în grabă preotulŭ să-lŭ boteze, femeile ce s'arŭ fi aflândŭ acolo îlŭ botéză, turnândŭ apă peste elŭ, făcêndu-se una nașă și ḑicêndŭ:

«*Luplu să-l mâcă, vru să ñi ti-l iea ne patizat, tata, mama, creștinĭ añi fură, și cu creștin añi mi fac* (Lupulŭ să-lŭ mănânce (draculŭ) vru să mi te iea nebotezatŭ, tata, mama, creștinĭ îmĭ fură, eŭ creștinŭ mĕ facŭ.)

Apoĭ spunŭ maĭ multe rugăciunĭ, *Tatălŭ nostru, Sfinte Dumneḑeule*, și altele.

Dacă copilulŭ móre nebotezatŭ, se îngrópă de móșă și tată în afară de cimitirulŭ bisericeĭ, fără sicriŭ și pusŭ numaĭ pe o scăndurică negeluită (3).

---

(1) Com. de maĭ mulțĭ Românĭ din Bucovina, și Aurelŭ Chintoanŭ, stud gimn. din Chicediŭ, comitatulŭ Solnocŭ-Doboca: «De cum-va prunculŭ născutŭ este slabŭ, móșa face forma botezuluĭ, turnândŭ apă pe mână în semnŭ de cruce, și apoĭ stropindu-lŭ pe capŭ și punêndu-ĭ numele. Acésta se ḑice în poporŭ *a închina pruncul* noŭ-născutŭ.»

(2) A. Iana, «Credințe la nascerĭ,» în «Familia» an. XXV p. 483.

(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 46—47.

XIII

NUMELE DE BOTEZŬ.

In cele maĭ multe părţĭ locuite de Românĭ este datină ca părinţiĭ să nomineze singurĭ pre noŭ-născuţiĭ lorŭ copiĭ, în altele îĭ nominéză nânaşiĭ, şi iarăşĭ în altele, maĭ alesŭ când copiiĭ se nascŭ în vre-o ḑi însemnată, li se dă de regulă numele sfîntuluĭ saŭ a sfinteĭ respective, care se serbéză în ḑiua aceea, în credinţă că dacă nu li s'ar da numele acestora, sfîntulŭ saŭ sfînta respectivă s'ar supĕra şi atuncĭ ar fi rĕŭ de noŭ-născuţiĭ copiĭ.

Uniĭ părinţĭ, maĭ alesŭ când li-aŭ muritŭ copiiĭ ceĭ dintâĭ, le daŭ celorŭ ce s'aŭ născutŭ în urmă numele ce-lŭ pórtă eĭ alţiĭ alŭ moşilorŭ şi strămoşilorŭ, şi iar alţiĭ alŭ unuĭ dintre némurĭ, care are maĭ mare norocŭ de copiĭ decât dînşiĭ.

Ceĭ maĭ mulţĭ inşĭ însă, atâtŭ dintre părinţĭ câtŭ şi dintre nânaşĭ, nu se uită nicĭ la ḑiua, în care s'a născutŭ cutare copilŭ, nicĭ la împrejurarea că ceĭ maĭ de nainte le-aŭ muritŭ, ci caută unŭ nume care le convine şi le place lorŭ maĭ tare şi pre acela îlŭ daŭ apoĭ fiilorŭ respective finilorŭ

sĕĭ ce aŭ să se încreştineze. Dar, după cum ne vomŭ încredința din şirele următóre, și aceştia alegŭ maĭ totdeauna numele unuĭ sîntŭ maĭ însemnatŭ, anume ca copilulŭ, când va fi mare, să scie când are să-șĭ serbeze ḑiua onomastică.

Preoțiĭ, carĭ botéză pre asemenea copiĭ, trebue apoĭ la săvêrşirea taineĭ sf. botezŭ să se acomodeze dorințeĭ esprimate de părințĭ și nănașĭ.

Aŭ fostŭ însă totdeauna și maĭ sunt încă și în ḑiua de adĭ fórte mulțĭ preoțĭ, carĭ nu vorŭ nicĭ de cum să iea în considerare dorința esprimată de părințĭ și nănașĭ, de ar fi aceea orĭ și câtŭ de îndreptățită, ci eĭ fie-căruĭ copilŭ noŭ-născutŭ îĭ daŭ numele sîntuluĭ de rândŭ, în care ḑi s'a născutŭ saŭ în care se botéză copilulŭ respectivŭ. Ba uniĭ preoțĭ mergŭ și maĭ departe, eĭ adecă, dacă aŭ óreşĭ care antipatie saŭ mânie asupra părințilorŭ, orĭ dacă copilulŭ, ce are să se boteze, e născutŭ de fată mare, alegŭ numele cele maĭ întortocate și maĭ urîte și apoĭ cu numele acelea îĭ botéză.

De-ĭ frumosŭ și totŭ-odată consultŭ din punctulŭ de vedere pastoralŭ să o facă acésta, nu e tréba nóstră s'o discutămŭ aice. Una însă totușĭ trebue s'o amintimŭ. Sunt adecă mulțĭ părințĭ, carĭ, blânḑĭ și răbdătorĭ fiindŭ din firea lorŭ, deși nu aŭ căpĕtatŭ copilulŭ lorŭ numele doritŭ de dînșiĭ, nu maĭ spunŭ nimĕruĭ nemică, ci se mulțămescŭ numaĭ cu atâta că inmediatŭ după încreștinare îĭ schimbă numele ce l'a primitŭ la botezŭ cu altulŭ, cu care îlŭ numescŭ apoĭ câtŭ trăesce saŭ, în casulŭ celŭ maĭ favorabilŭ, îĭ întortócă numele astŭ-felŭ că nime nu-lŭ maĭ póte cunósce de unde se trage, bună óră ca *Nicanorŭ* în *Canonirŭ, Dămianŭ* în *Diaminŭ, Veniaminŭ* în *Vehaminŭ*. Sunt iarășĭ mulțĭ părințĭ, carĭ nu se mulțămescŭ numaĭ cu atâta, ci eĭ, vĕḑêndŭ că copilulŭ lorŭ a primitŭ unŭ nume, ce nu le convine de felŭ,

nu numaĭ că rezonéză asupra preotuluĭ, ci încă, când li se nasce altŭ copilŭ fie acela bolnăviciosŭ orĭ sănĕtosŭ şi tare ca tunulŭ, înduplecă pre móşă ca să-ĭ rostéscă maĭ întâĭ formula botezuluĭ şi abia după aceea îlŭ ducŭ la preotulŭ ca să-ĭ cetéscă rugăciunile usitate la botezŭ.

Nu e bine să fie omulŭ totdeauna prea îngăduitoriŭ. Dar şi când e din cale afară încăpăţînatŭ încă nu e bine, căcĭ, după cum am vĕḑutŭ din cele espuse maĭ sus, prin încăpăţînare de multe orĭ ajunge la unŭ resultatŭ cu totulŭ contrariŭ voinţeĭ sale.

Dacă preoţimea, din capulŭ loculuĭ, cum aŭ începutŭ a se încreştina Româniĭ, i-ar fi lăsatŭ pre aceştia în pace să-şĭ aléga eĭ înşi-şĭ numele, după cum le-aŭ apucatŭ din moşĭ strămoşĭ, dacă o parte de preoţĭ nu s'arŭ fi ţinutŭ strictŭ de cărţile bisericescĭ, iar altă parte şi maĭ alesŭ ceĭ de naţionalitate străină, n'arŭ fi datŭ copiilorŭ acestora nume de acelea carĭ le-aŭ convenitŭ şi plăcutŭ lorŭ maĭ multŭ, atuncĭ de bună sémă că astăḑĭ amŭ întimpina la Românĭ cu multŭ maĭ puţine nume de botezŭ de origene străină şi cu multŭ maĭ multe de origene romană de cum provinŭ în realitate. Aşa însă numele de botezŭ usitate în timpulŭ de faţă la Românĭ le putemŭ împărţi în patru părţĭ principale, după epocele în carĭ aŭ fostŭ ele prima óră adoptate şi întrebuinţate de Românĭ, şi anume după

I. Epoca romană,
II. Epoca slavonă,
III. Epoca fanariotică, şi
IV. Epoca română.

In şirele următóre noĭ vomŭ reproduce vr'o câte-va nume de botezŭ, carĭ sunt maĭ usitate la Românĭ şi cu deosebire la ceĭ din Bucovina.

Ḑicemŭ numaĭ vr'o câte-va, căcĭ dacă amŭ sta să le reproducemŭ pre tóte, atuncĭ n'ar încăpea în cadrele unuĭ capitolŭ ca celŭ de faţă, ci ne-arŭ trebui spre scopulŭ acesta unŭ spaţiŭ cu multŭ maĭ mare şi totŭ-odată unŭ timpŭ şi studiŭ maĭ îndelungatŭ.

Vomŭ începe decĭ maĭ întâĭ cu cele din:

I. *Epoca romană.*

Saghinŭ = Sabinus.
Corjinŭ = Corvinus (1).
Loginŭ = Longinus
Marinŭ fem. *Marina* = Marius
Sorinŭ = Solinus.
Macsinŭ = Maximus dim. Maximinus.
Casionŭ = Cassius.

Costantinŭ = Constantinus, *Costandinŭ,* dim. *Costandinaşŭ,* presc. *Tantinŭ, Tintinŭ, Tică* dim. *Ticuţă, Dinu, Dinuţă, Ginu;* nume de familie: *Costantinescu, Dinu, Dinulescu.*

O doină din *Transilvania* şi anume din *Ţéra Oltuluĭ,* în care provine numele *Dinu,* sună precum urméză:

Mĕĭ bădiţă *Dinule,*
Pe tine *Dinulŭ* te chémă,
Eŭ-ţĭ ducŭ dorulŭ fără sémă.
De nu te-ar chema *Dinulŭ*
Nu ţĭ-aşĭ maĭ duce dorulŭ.
Dine, cu a ta mândrie
M'aĭ adusŭ la sĕrăcie.
Intru'n casă focu-ĭ stînsŭ,
Iesŭ afară lemne nu-sŭ.
Şi mergêndŭ şi pe la şură
Nu vĕdŭ picŭ de-adunătură

(1) Aceste două în timpulŭ de faţă provinŭ maĭ multŭ ca nume de familie.

Ca să iea pasărea 'n gură;
Și mergêndŭ și pe la șopŭ
N'am aflat fênŭ nicĭ unŭ stropŭ
Câtŭ să iea pasărea 'n ciocŭ (1).

Costanŭ = Constans, se rostesce și *Costânŭ*, dim. *Costănașŭ*, *Costănelŭ*, *Costăniță*, *Costănuță;* presc. *Stanŭ*, *Stană*, *Stănilă*, fem. *Stancă*, dim. *Stănică*, *Stăncuță*; nume de familie: *Stăncescu*, *Stănescu*, *Stanciulŭ;* sate: *Costâna*, *Stănescĭ*. *Costea* presc. din Constantem, dim. *Costeiŭ*, *Costică*, *Costiță;* nume de familie: *Costașŭ*, *Costescu;* sate: *Costescĭ*.

Aci trebue să notămŭ că în timpulŭ presentŭ rarŭ care preotŭ maĭ dă copiilorŭ numele *Constans*. Poporulŭ însă nu l'a uitatŭ nicĭ acuma și de-aceea îlŭ dă elŭ adeseorĭ copiilorŭ, carĭ aŭ primitŭ la botezŭ numele *Constantinŭ*.

Crăciunŭ; nume de familie: *Crăciunŭ*, *Crăciunașŭ* și *Crăciunescu*.

Iacobŭ = Iacobus, dim. *Iacobuță*, *Iacobuțŭ;* ca nume de batjocură *Coblea;* nume de familie: *Iacobanŭ;* sate: *Iacobenĭ*, *Iacobescĭ*.

Stefanŭ = Stefanus, dim. *Ștefănașŭ*, *Ștefănelŭ*, *Fănelŭ*, *Stefănică*, *Fănică*, *Stefănucă*, *Fănucă*, *Stefăniță*, *Făniță*, *Stefănuță*, *Fănuță*, presc. *Fană*, în Banatŭ și *Cenă:* nume de familie: *Stefanescu*, sate: *Stefănescĭ*.

Nicóră = Nicolaus, se 'ntrebuințéză în timpulŭ de față maĭ multŭ ca nume de familie: *Nicorescu*, rutenisatŭ: *Nicorovicĭ*; sate: *Nicorescĭ*.

Andrea = Andreas, dim. *Andreașŭ*, *Andreieșŭ*, *Andreiucă* *Andreiuță*, *Andreuță*, altmintrelea și *Andreiŭ*, *Udrea*.

Luca = Lucas, nume de familie: *Lucaciŭ*, *Lucanŭ*.

Ioanŭ = Ioannes, *Ionŭ*, *Onu*, *Ona*, *Onea*, *Oncea*, *Oncu*, dim.

---

(1) Doine, strigăturĭ și chiuiturĭ, culese de maĭ mulțĭ învĕțătorĭ zeloșĭ, Brașovŭ 1891. p. 172.

Ionașŭ, Ionașcu, Ionelŭ, Ionicǎ, Nicǎ, Nicu, Nicuțǎ, Nicuțu, Cuțǎ, Ioniță, Nițǎ, Nițu, Nițucǎ, Ionuțu, Nuțu, Ionete; fem. *Ioana,* dim. *Ionica, Ionuța, Iónca*; nume de familie: *Onea, Oncea, Oncescu, Onciulŭ, Oncu, Onișorŭ, Onigǎ, Ionașcu, Ionescu, Nuțu*; numele sîntuluĭ; *Sânt-Ionŭ.*

Lazǎrŭ = Lasarus, dim. *Lǎzǎrelŭ, Lǎzǎricǎ;* nume de familie: *Lǎzǎrénŭ, Lǎzǎrescu* și *Lǎzǎroiŭ.*

Petru = Petrus, provine adese-orĭ *Pĕtru* și *Petrea,* dim. *Pĕtrașŭ, Pĕtrașcu, Petricǎ, Petrucǎ, Pietrucǎ, Trucǎ, Trucu, Pietruțǎ, Truțǎ, Pietrișorŭ, Pietriucǎ, Pietrucŭ, Pietrușcǎ, Trușcǎ*; aceste patru din urmă se întrebuințéză maĭ multŭ pintre rezeșiĭ din Bucovina, districtulŭ Storojinețuluĭ, carĭ vinŭ adese orĭ în atingere cu Ruteniĭ din acestŭ districtŭ; serbătórea: *Sân-Pietru* și *Sân-Chietru*; nume de familie: *Pĕtrașŭ, Pĕtrașcu, Pietrișorŭ.*

Florea = Florianus, se 'ntrebuințéză și ca nume de familie; dim. *Florinŭ*; fem. *Flórea* dim. *Floricǎ*; nume de familie: *Florénŭ.*

Dumitru = Demetrius, Duñitru, Mitru, Dumitrașŭ, Duñitrașŭ, Nitrașŭ, Dumitricǎ, Mitricǎ, Tricǎ, Dumitrițǎ, Mitrițǎ, Dumitrelŭ, Mitrelŭ, Miticǎ, Dumitruțŭ, Duñitruțŭ, Truțu, Mitu, Mita, Tuțǎ, Tuțu, Trucǎ, Tia, Dumitruțǎ, Mitruțǎ, Nitruța, Nitruțŭ, Truțǎ; fem. *Dumitra*; în vechime trebue să fi fostŭ și *Medru,* căcĭ dacă n'ar fi fostŭ așa, poporulŭ n'ar numì sĕrbătórea acestuĭ sîntŭ *Sâ-Medru*; nume de familie *Dumitrașcu, Dumitrescu.*

Toaderŭ = Theodorus, *Todorŭ, Tudorŭ, Tudorinŭ, Tudurŭ,* dim. *Toderașŭ, Toderelŭ, Todirelŭ, Tudorelŭ, Tudurelŭ ; Todericǎ, Todoricǎ, Toderițǎ;* fem. *Tudora; Todorițǎ,* nume de familie: *Toderénŭ, Todoranŭ, Toderescu;* sate: *Toderescĭ;* sĕrbătórea: *Sân-Toaderŭ.*

Georgiŭ = Georgius, Giurgiu, Giurgia, Giurge, Gheorghe,

dim. *Gheorghieşŭ*, *Gheorghiţă*; nume de familie: *Giurgiuvénŭ*; oraşe *Giurgiu*, *Sân-Giurgiu*; sate: *Giurgescĭ*; sĕrbătórea: *Sân-Georgiu.*

O doină poporană din giurulŭ Bărcăuluĭ, în *Biharia*, în care provine maĭ de multe orĭ numele *Giurge*, se începe astŭ-felŭ:

Strigă *Giurge* din *Giurgescĭ*
De la porciĭ ceĭ domnescĭ:
Nime 'n lume nu-lŭ d'aude,
De şi graiulŭ luĭ pătrunde
Până chiar la maică-sa
In pragu vecină-sa.
Mă-sa din graiŭ i grăia:
— Ce ţi-ĭ ţie *Giurge* meŭ,
Tragu-mĕ 'n norocululŭ tĕŭ?
Opincile ţi s'aŭ ruptŭ,
O merindea ţĭ-o trecutŭ?
Giurge din graiŭ i grăia:
— O măicuţă, maica mea,
Merindea nu mĭ-a trecutŭ,
Opincile nu s'aŭ ruptŭ,
Ci mĕ topesce unŭ dorŭ,
Unŭ dorŭ că vreŭ să mĕ 'nsorŭ . . . (1)

Iar o baladă de pe valea Crişuluĭ negru, în care provine numele *Giurgiu*, se începe aşa:

Frunđă verde de urzică,
Strigă, Dómne, cine strigă,
Strigă *Giurgiu* dintre luncĭ,
Dela boĭ şi dela juncĭ.
Nime 'n lume nu aude
Strigătele sale crude,
Numaĭ sacă maică-sa

(1) Antoniŭ Papp, Doine poporale, în «Familia» an. XXV. Oradea-Mare 1889, p. 439.

Din grădina soro-sa.
Ea tare se îngrozia,
Pân' la dînsulŭ se ducea
Şi din graiŭ aşa grăia:
— Ce ţi-ĭ ţie *Giurgiu* meŭ,
Ce-a ajunsŭ pe capulŭ tĕŭ? . . . (1)

Marcu = Marcus, dim. *Mărcuţŭ*, *Mărculeţŭ*, *Mărcuşorŭ*; nume de familie: *Marcu Mărcuţŭ*.

Domnica = Dominica-ae, dim. *Domnicuţa*.

Maria = Maria-ae, dim. *Marica*, *Mărióra*, *Măriorica*, *Măricica*, *Măriuca*, *Măriucuţa*, *Măriuţa*, *Măriţa*, *Măriţica*, *Mărițuca*, *Bia*; sĕrbătórea: *Sântă-Măria-mică* şi *Sântă-Măria-mare*.

Numele acestea precum şi derivatele sale le întâlnimŭ fórte adese-orĭ nu numaĭ în vorba de tóte ḑilele, ci şi în poesia poporană.

Iată câte-va exemple:

O doină din *Bucovina* se 'ncepe astŭ-felŭ:

Mărióră dela ţéră,
Nu lăsa omulŭ să móră
Pentr'unŭ picŭ de gurişóră!

Altă doină din *Transilvania* şi anume din *Ţéra Oltuluĭ* sună precum urméză:

Măriuţo bărbatŭ n'aĭ,
Tu guriţa cuĭ o daĭ?
Dă-mĭ-o mie, lele *Marie*,
Pân s'o cóce póma 'n vie,
Atuncĭ ţĭ-o daŭ şi eŭ ţie.

A treia doină totŭ de acolo:

Măriuţo şurţurĭ multe,
Ḑi mă-tiĭ să te mărite,

(1) Pompiliu, Balade populare române. Iaşĭ 1870. p. 41.

Că şi eŭ încă mě 'nsorŭ,
Să-mĭ facŭ casă cu pridvorŭ,
Grădină cu foişorŭ.
Şi 'n grădină-mĭ facŭ fântână
Să spele Măriuţa lână.
Ea mĭ-o spală, ea mĭ-o 'ndrugă
Să facă luĭ *Ghiţă* glugă (1).

A patra doină din *România*, judeţulŭ Vlaşca, comuna Ungurenĭ, se începe aşa:

— Şĭ-am ḑisŭ verde sălcióră,
Mariţico, *Marióră*,
Căcĭ n'aĭ tindă şi cămară
Să mě găzduescĭ diséră.
— Şi am ḑisŭ verde costreiŭ,
Ba am tindă şi bordeiŭ
Să găsduescŭ doĭ şi treĭ (2).

Titiana = Tatiana, masc. *Tatinŭ* = Tatius. — Probabilŭ că în legătură cu numele acesta stă şi planta numită de poporŭ *Iarba luĭ Tatinŭ* saŭ simplu *Tatină* lat. Symphytum consolidum.

Domniţa = Domitia.

Grapcina = Agripina, *Gracina* şi *Grachina.*

Matrona = Matrona.

Vióra, dem. *Viorica.*

Margareta = *Margarinta.*

Irina, lat. Irena, dim. *Irinuca*, *Irinuţa.*

Păuna, masc. *Păunŭ*, dim. *Păunaşŭ*, *Păunelŭ,* acestŭ din urmă şi ca nume de familie.

Amêndouě numele acestea provinŭ fórte adeseorĭ şi în litura poporană, cu deosebire în cântece, unŭ semnŭ că sunt fórte respândite şi întrebuinţate.

---

(1) Doine, strigăturĭ şi chiuiturĭ, culese de maĭ mulţĭ învěţătorĭ zeloşĭ, Braşovŭ 1891, p. 173 şi 174.

(2) «Şeḑětórea» an. I. Fălticenĭ 1892, p. 113.

O horă din *Bucovina,* în care provine numele *Păuna* sună așa:

Frundă verde și una,
Se mărită *Păuna*
Și remâne grădina,
Grădina cu florile,
Stratulŭ cu garofele (1).

O doină din *Transilvania* și anume din comitatulŭ *Albeĭ de jos,* în care provine numele *Păunașŭ,* sună precum urméză:

— *Păunașŭ,* pénă rotatŭ,
Unde mergĭ așa gătatŭ?
— La mândruța într'altŭ satŭ.
— Țipă péna, pășĭ maĭ tare,
Că mândruța ta maĭ móre:
Frate-so-ĭ ține lumină
Soru-sa plânge 'n grădină,
Mumă-sa pânză-ĭ croia,
Tatalŭ-sĕŭ casă-ĭ făceà
«Lasă, tată, sălașulŭ,
Că mĭ-a venitŭ drăguțulŭ,
Dragulŭ mameĭ, dragŭ frumosŭ,
Și dela mórte mĭ-o-aĭ scosŭ (2).

Ana=Anna-ae dim. *Anica, Anicuța, Anița, Anițuca, Anuța Anca, Ancuța, Rarița, Rarițuca.*

Pulcheria=Pulcheria-ae, *Porchira, Prochira,* dim. *Pulcherița,* acesta e de proveninŃă maĭ nouă; *Fira, Firuca, Firuța;* nume de familie *Porchirénŭ.*

Catrina=Catharina-ae; presc. *Trina,* dim. *Catrinuța, Catinca, Tinca, Catincuța, Tincuța, Cuța, Catița, Tița*; o fată saŭ femee naltă și bolocănósă: *Catrinoiŭ.*

(1) Marianŭ, Poesiĭ poporale române, doine și hore. Cernăuțĭ 1875. p. 215.
(2) Doine, strigăturĭ și chiuiturĭ, culese de maĭ mulțĭ învĕțătorĭ zeloșĭ, Brașovŭ 1891, p. 14.

II. Epoca slavonă.

Vasile=Basilius, dim. *Vasilică*, *Silică*, *Lică*, *Vasilicuţă*, *Licuţă*, *Vasilcu*, acesta totŭ-odată şi ca nume de familie, *Viliciŭ*, *Vilică*. (Vedĭ despre acestea două şi «Familia» an. VIII, p. 280), *Ţilică*, *Ţilea*.

Iacovŭ=Iacobus, nume de familie *Iacoviţă*. Poporulŭ de rîndŭ nu-lŭ întrebuinţéză maĭ de felŭ, ci numaĭ uniĭ dintre rezeşĭ, la carĭ provine şi numele de familie citatŭ.

Niculaĭŭ, dim. *Niculăeşŭ*, *Niculică*, *Culică*, *Niculuţă*, *Culiţă*, *Nicoluţă*, *Niculcea*; nume de familie: *Niculcea*, *Niculiţă*.

Grigore, *Gligore*, dim. *Grigoraşŭ*, *Grigoriţă*, *Grigoruţă*, *Grigoruţŭ*, *Gogu*, *Goguţu*, *Goruţŭ*; nume de familie: *Grigoraşŭ*, *Goraşŭ*, *Grigorénŭ*, *Grigorescu*, *Grigorcea*, *Gorcea*.

Ilie, *Ilea*, dim. *Iliaşŭ*, *Ilieşŭ*, *Iliucă*, *Iliuţă*, *Iliuţŭ*, *Iluţă*, *Iluţŭ*, *Luţă*; nume de familie: *Iliuţŭ*, *Luţă*; satŭ: *Sânt-Ilie*.

Gavrilŭ, *Gavrilă*, dim. *Gavrilaşŭ*, *Gavriluţă*, *Gavriluţŭ*, *Vriluţă*; nume de familie: *Gavrilescu*.

Pavelŭ, *Pavĕlŭ*, *Păvĕlaşŭ*, *Păvĕlucă*, *Păvĕlucŭ*, *Pavelică*; nume de familie: *Pavelea*.

Alexandru, *Lisandru*, dim. *Alexandruţă*, *Druţă*, *Sandu*, *Sanduţu*, *Duţu*, fem. *Sanda*, *Alecu*, *Alecuţu*.

Mihaĭlŭ vsl. rus. Mihail, Mihailo, Mihalĭ, *Mihaiŭ*, *Mnihaiŭ*, *Nihaiŭ*, *Mnihăeşŭ*, *Mihăilă*, *Mnihăilă*, *Nihăilă*, *Mihăiţă*, *Mnihăiţă*, *Nihăiţă*, *Mihăicuţŭ*, *Mihalaciucă*, acestea două usitate maĭ alesŭ în Transilvania, *Mihaluţă*, *Mnihăluţă*, *Nihăluţă*, *Mihălucă*, *Nihălucă*, *Mihailaşŭ*, *Mihălaşŭ*, *Mnihalaşŭ*, *Mihălaŭ*, *Mihu*, *Miu*; nume de familie: *Mihăilă*, *Mihăescu*, *Mihălescu*, *Mihălénŭ*, *Mihuţă*; sate: *Mihatcea*, *Mihăilenĭ*.

Iléna=Helena, dim. *Ilenuţa*, *Nuţa*, *Ilenuca*, *Ilinca*, *Ilincuţa*, *Ilencuşa*, *Ilionca*, *Léna*, *Lena*, *Nena*.

Odochia, *Dochia*, *Odoca*, *Odochiţa*, *Dochiţa*, *Chiţa*.

Paraschiva, Chiva, Părasca, Părăscuţa, Paraschiţa, Paraschiţuca, Pachiţa, Chiţa, Pachiţuca.

Mardalina=Magdalena, Mădălina, Mădălinuţa, Nina.

Vârvara, Vârvărica, Vârvăruca, Vârvăruţa.

Samuilă, Samoilă, Samuilă, Samoilă, Şamolea, Samolaşă, Molică:

III. Epoca fanariotă.

Costandachi=Constantină, Costachi, Costăchelă, Costăchiţă.

Dumitrachi=Dumitru, *Dumitrache, Mitralache, Trache, Tachi, Tăchiţă.*

Petrache=Petru, *Petrachi, Pătrachi, Pătrăchelă, Trachi.*

Manole=Emanuil, *Manoilă, Manuilă, Manolachi, Lachi. Manolaşă.*

Mihalache=Mihaiŭ, *Mihalachi, Lachi.*

Aice trebue să notămŭ, că tóte numele carĭ se sfîrşescŭ pe *achi* saŭ *ache* provinŭ numaĭ la Româniĭ de prin oraşe şi la rezeşĭ, la ţĕranĭ însă numaĭ rarŭ.

Marghióla=Maria, *Ghióla, Marghiolica, Ghiolica, Margoliţa, Liţa:*

Gheorghe = Giorgiă, Ghiorghiaşă, Ghiorghieşă, Ghiorghică, Ghiorghiţă, Ghiţă, Ghiorghiţucă, Ghiţucă, Ghiorghiliţă, Ghiorghiuţă, Ghiuţă, Iuţă Ghiorea, Gogu, Goguţă, Guţă; nume de familie: *Ghica, Ghiorghiă, Gheorghescu, Ghiorghiană, Ghiţescu, Ghiuţă,* satŭ: *Gheorghitenĭ.*

Spiridonă = Σπειριδίων, *Schiridonă, Scriedonă, Scridonă. Scridonaşă, Scridonelă, Scridonucă, Scridonuţă.*

Nichiforă = Νικήφορος, *Chiforă, Chifură, Chiforaşă, Chiforelă.*

Nechită = Νικήθας, *Nichita, Nichituţă,* nume de familie: *Nichituşă, Nichiténă.*

Garofa, *Garofina*, *Garofița.*

Pinteleiŭ = Πανθελεῖον, *Pântea*. *Pintea*; acestŭ din urmă și ca nume de familie.

Frosina = Eufrusina, *Frosinca, Frosincuța*, *Frosinuța, Frăsina, Sinvța.*

Lisaveta = Elisabeta, *Saveta*, *Savetca*, *Savetcuța*, *Veta, Vetuca, Vetuța, Savetuța*, *Safta*, *Săftica*, *Săftița*, *Săf tuța.*

Smaranda, *Smarandița*, *Mandița*, *Maranda*, *Marandița*, *Maranduța*, *Maranduca.*

Zamfira, *Zamfirica*, *Zamfiruca*, *Zamfiruța*, *Zanchira*, *Fira*, *Firona*; masc. *Zamfirŭ*, *Firŭ*, *Firică*; nume de familie: *Zamfirescu.*

Rucsanda, *Rucsanduța*, *Casandra*, *Căsăndruca*, *Căsăndruța.*

IV. Epoca romană.

În acéstă epocă o parte bunicică de părinți și nânași, până chiar și din mijloculŭ poporuluĭ de rîndŭ, aŭ începutŭ a da fiilorŭ, respective finilorŭ, nume de origine romană. Totŭ așa facŭ și uniĭ preoți în comunele păstorite de dînșiĭ.

Partea cea maĭ mare însă niciĭ acum nu se póte desbăra cu totulŭ de numele și diminutivele străine, cugetândŭ pe semne în mintea lorŭ cea corcită, că dacă se vorŭ împopoța în pene străine vorŭ arăta cu multŭ maĭ frumoșĭ și nobilĭ de cum sunt în realitate (1).

(1) Veḑĭ despre materia acésta și studiulŭ «*Numele române*» în «Gazeta Transilvanieĭ» an. LV. Brașovŭ 1892 No. 118: «... Unŭ poporŭ, ce nu-șĭ scie istoria străbunilorŭ săĭ póte să cadă in órba eróre, de ***a iubì maĭ multŭ ce e străinŭ***, cugetândŭ că e maĭ bunŭ decât ce e alŭ sĕŭ. Și aci în mare parte aparține poporulŭ rusticŭ, care neavêndŭ ***luminătorĭ*** în sînulŭ sĕŭ, carĭ să-lŭ deștepte, nu scie sĕrmanulŭ că se numĕră și elŭ între alte popóre. Ba, de es., când bietulŭ țĕranŭ aude pre preotulŭ sĕŭ, pre învĕțătorulŭ sĕŭ saŭ

Să sperămŭ însă că în curîndŭ fie-care Românŭ adevěratŭ va venì la cunoscinţă că haina străină, nu numaĭ că nu-lŭ încăldesce, ci încă îlŭ şi diforméză!

---

pre altŭ inteligentŭ din satŭ, strigându-şĭ băeţiĭ cu numele de *Ianoş! Şandor! Mariţca!* cugetaţĭ ca nu cade în osânda de a crede, că alŭ luĭ ***nume*** de ***Ionŭ Grigore, Toaderŭ,*** sunt prostescĭ şi neînsemnate, că vedĭ Dómne, de ar fi de ceva, domnulŭ ista încă şi-ar pune la copiĭ nume de ***Ionŭ, Grigore,*** etc.

«Numaĭ unŭ poporŭ care îşĭ cunósce istoria şi şĭ-o iubesce cu pasiune, îşĭ va iubì cu pasiune numele, portulŭ, datinele şi cântecele sale.

«Credeţĭ că în timpurile vechĭ ale nóstre, când eraŭ fórte puţinĭ, ba de locŭ inteliginţĭ în poporŭ, poporulŭ era maĭ curatŭ în criteriile sale de naţionalitate. Maĭ de multŭ eraŭ preoţĭ carĭ eraŭRomânĭ întru tóte, — adecă nu se deosebiaŭ întru nemicŭ de poporulŭ de rândŭ, şi astŭ-felŭ fiindŭ, aŭ susţinutŭ criteriile de naţionalitate în Românŭ. Basaţĭ pe acestŭ adevĕrŭ, susţinemŭ aci, că de es. înainte cu 100, 200 de anĭ maĭ târdiŭ eraŭ maĭ multe ***nume romane*** în poporulŭ nostru. Atuncĭ în timpurile întunecate, Românulŭ trăia ca rusticŭ, şi în rusticitatea sa îşĭ apăra numele şi moşia.

Ah! ce timpŭ era atuncĭ,
Când Româniĭ ca păstorĭ,
Ţéra lorŭ şĭ-o apěraŭ
Ca şi braviĭ luptătorĭ.

«Vedeţĭ că îndată ce unele familiĭ române, trecêndŭ la altă confesiune, saŭ nobilitându-se, orĭ făcêndu-se grafí şi baronĭ, lăsându-şĭ naţiunea, îşĭ lăsară şi numele.»

XIV.

MĂRTURIILE.

In *Ţéra-Românéscă* este datină că în decursulŭ botezăriĭ unuĭ copilŭ şi anume când cântă preotulŭ «*câţĭ în Christosŭ s'aŭ botezatŭ în Christosŭ s'aŭ şi îmbrăcatŭ, aleluia,*» naşulŭ, carele a ţinutŭ copilulŭ în braţe şi, în numele finuluĭ, de treĭ orĭ «*s'a lepĕdatŭ de Satana,*» să bage mâna în pungă, ca, după ce a plătitŭ preoţilorŭ şi dascălilorŭ, să maĭ împartă banĭ şi celorŭ ce aŭ stătutŭ de faţă la împlinirea taineĭ botezuluĭ, şi anume tuturorŭ persónelorŭ ce se află în biserică, fără deosebire de bogatŭ saŭ sĕracŭ.

Firesculŭ înţelesŭ, ce se atribue împărţiriĭ acestorŭ banĭ, e că ceĭ ce ĭ-aŭ primitŭ sunt «*martorĭ,*» carĭ potŭ atesta, la orĭ-ce împrejurare, că întru adevĕrŭ noulŭ născutŭ a îmbrăţişatŭ religiunea creştină, cu tóte dogmele şi după tóte riturile bisericeĭ. De aicĭ apoĭ şi numirea de «*mărturiĭ*» dată monedelorŭ dăruite. Câte s'aŭ împărţitŭ, atâtea «*mărturiĭ*» va avé copilulŭ despre autenticitatea botezăriĭ sale. Dacă, prin vre-o necurată ispită, maĭ târḑiŭ s'ar îndoi de acestŭ faptŭ, apoĭ toţĭ câţĭ aŭ primitŭ «*mărturiĭ*» la a luĭ creştinare

şi carĭ s'aŭ legatŭ pe tăcute s'o constate la vreme de nevoe, se consideră ca fiindŭ gata să «*mărturiséscă*» că în adevĕrŭ copilulŭ cutare în anulŭ, luna, ḑiua şi biserica cutare, s'a împărtăşitŭ cu marea taină a botezuluĭ.

La ţară s'a obicinuitŭ să se dea în totŭ-deauna numaĭ monede de aramă. Dacă naşulŭ e omŭ cu dare de mână, apoĭ împarte de argintŭ, şi trebue să fie bogatŭ de totŭ ca să împartă de aurŭ. Acestŭ din urmă casŭ se întêmplă fórte rarŭ, şi numaĭ în cerculŭ restrînsŭ alŭ avutelorŭ famliiĭ, când botezarea se face acasă.

In epoca *Fanarioţilorŭ* şi în totŭ timpulŭ câtŭ a circulatŭ în România moneda turcéscă, ceĭ bogaţĭ da mahmudele, icosarĭ şi nisfiele de aurŭ. De multe orĭ, între mărturiile date personalŭ miculuĭ finŭ, se vedeaŭ constantinaţĭ şi vechĭ monede de o adevĕrată valóre pentru numismatică. Adesea naşulŭ hărăzea copiluluĭ banĭ de aurŭ bătuţĭ de Grecĭ şi de Romanĭ, ca lucrurĭ fără nicĭ unŭ preţŭ pentru elŭ neprice-putulŭ. «Ce maĭ trébă, îşĭ ḑicea dînsulŭ, de-alŭ de aceste aŭ şi Ţiganiĭ!»

Câtŭ despre sărăcime, la care datinele se păstréză totŭ-deauna maĭ cu tărie, sărăcimea da lăscăĭ de argintŭ şi de aramă. Când se întrebuinţa moneta nemţéscă, *mărturiile,* consta, în oraşe ca şi pe la ţară, din «*firfiricĭ*» de 13, 22 şi 23 de parale; ceĭ bogaţĭ se suiaŭ chiar până la jumĕtăţĭ de «*sfanţŭ*» saŭ «*sorocoveţŭ.*»

Particularitatea de căpetenie a mărturiilorŭ era de a fi străpunse şi legate de o mică cordea orĭ bandlică roşie saŭ albastră, înodată cu fundă. Astŭ-felŭ se fixà cu unŭ acŭ pe pieptulŭ asistenţilorŭ dela botezŭ şi eraŭ purtate tótă ḑiua, maĭ cu sémă de rudele şi musafiriĭ caseĭ, carĭ prăsnuiaŭ noua cumătrie.

Aḑĭ în sfîrşitŭ săteniĭ maĭ săracĭ împartŭ banĭ românescĭ

de câte 10; ceĭ maĭ bogaţĭ daŭ monede de 50 în argintŭ. Câtŭ pentru bogaţĭ, obiceiulŭ a luatŭ o altă faţă; căcĭ pentru fie-ce botezŭ anume se facŭ medaliĭ de argintŭ saŭ de aurŭ, pe carĭ se înscriŭ data nasceriĭ, anulŭ şi numele nouluĭ născutŭ, ḑiua botezăriĭ, une-orĭ chiar şi numele naşuluĭ.

Inţelege orĭ-cine marea deosebire dintre mărturiile monedă şi mărturiile medaliĭ. Cele dintâĭ aŭ fostŭ, sunt şi vorŭ fi în totŭ-deauna cheltuite, astŭ-felŭ încât, de ne-amŭ ţiné la stricta-le însemnare, putemŭ ḑice că copilulŭ botezatŭ remâne fără «*mărturiĭ*», în casŭ de a avé nevoe de aceste documente autentice pentru a-şĭ constata creştinarea. Scopulŭ dar nu e câtuşĭ de puţinŭ ajunsŭ, căcĭ menirea lorŭ e de a fi păstrate ca probe pipăite despre îndeplinirea riturilorŭ religióse, pe când în practică se transformă în nisce banĭ daţĭ de pomană, carĭ, îndată după eşirea din biserică, potŭ trece din mână în mână şi călĕtori, ca orĭ ce banŭ, din pungă în pungă.

Şi în adevĕrŭ, din causa acestuĭ din urmă resultatŭ, unită cu o interpretare despre care va venì vorba maĭ la vale, multŭ şi de mulţĭ s'a totŭ creḑutŭ că «*mărturiile de botezŭ*» n'aŭ fostŭ născocite pentru altŭ-ceva decât ca să fie o pomană, nu se scie pentru sufletulŭ căruĭ rĕposatŭ. Chiar preoţiĭ nu le sciŭ da altă însemnare; căcĭ dintre câţĭ am avutŭ ocasiune să cercetezŭ în acéstă privinţă, toţĭ mi-aŭ explicatŭ lucrulŭ în acestŭ înţelesŭ, că sunt nisce banĭ daţĭ de pomană, ceea ce, precum vom vedé, e cu totulŭ departe de adevĕrŭ.

Nu e însă totŭ astŭ-felŭ şi cu mărturiile-medaliĭ. Printr'însele, scopulŭ datineĭ se îndeplinesce de minune; căcĭ neputêndŭ fi cheltuite, remânŭ în păstrarea celuĭ ce le-a dobânditŭ ca, la vreme de trebuinţă, să probeze faptulŭ spre pomenirea căruia aŭ fostŭ anume pregătite. Împărţirea lorŭ

dar nu maĭ are caracterulŭ uneĭ pomenĭ în banĭ, ci o valóre genealogică, ca însemnătatea unuĭ soiŭ de registru numismaticŭ, fórte apropiatŭ de intențiunea cu care s'a statornicitŭ acestŭ vechiŭ obiceiŭ.

In urma acestorŭ expunerĭ, e loculŭ să ne întrebămŭ: unde și de când s'a începutŭ datina, în ce chipŭ și pentru ce serviciŭ?

Ca multe din vechile instituirĭ, ea îșĭ are originea în credințele religióse, în mitologia greco-romană. A eĭ închipuire pare-mĭ destulŭ de istéță, ca să merite a ne atrage băgarea de sémă. De aceea voiŭ și stăruì asupră-ĭ pe câtŭ se cuvine acestorŭ repeḑĭ cercetărĭ.

Nu póte fi îndoială că nascerea omuluĭ a fostŭ totŭ-deauna considerată ca unŭ faptŭ de mare însemnătate, la ceĭ vechĭ, ca și la modernĭ, la păgânĭ ca și la creștinĭ, la sĕlbaticĭ ca și la civilisațĭ. Analele feluritelorŭ popóre înregistréză cele maĭ ciudate obiceiurĭ păzite înainte ca și după nascerea copiluluĭ. Aicĭ tatălŭ trebue să ajuneze și să postéscă cu lunile, pentru ca pruncului să fie feritŭ de o mórte prematură, de vițiurĭ și de infirmitățĭ corporale; colo e nevoitŭ să iea loculŭ lehuseĭ și să rabde dela rude și prietenĭ mulțime de neajunsurĭ; dincóce noulŭ-născutŭ e primitŭ cu sgomotóse petrecerĭ, aiurea cu doióse lacrimĭ.

Spiritulŭ greco-latinŭ se sciù depărtà chiar dela începutŭ de eresurĭ atâtŭ de complicate și se mulțămì numaĭ să puie nascerea omuluĭ sub bine-voitórea ocrotire a dumneḑeiriĭ.

Când dar noĭ dămŭ aḑĭ copiluluĭ numele sfântuluĭ, a căruĭ ḑi e sĕrbătorită, în timpulŭ când s'a născutŭ, nu facemŭ decât să urmămŭ, pe nesciute, acestuĭ spiritŭ religiosŭ și bisericescŭ, creḑêndŭ negreșitŭ, că punemŭ prunculŭ sub imediata protecțiune a sfântuluĭ în ḑiua căruia s'a născutŭ și alŭ căruĭ nume l'amŭ adoptatŭ pentru miculŭ din fașă.

Bĕtrânii Grecĭ nu mergeaŭ atâtŭ de departe, şi nicĭ Romanii, deşi o puteaŭ face prea bine ca politeiştĭ ce eraŭ. Eĭ făr' a da nume de ḑeĭ şi semi-ḑeĭ, puseră nascerea copiilorŭ sub auspiciile *Junoneĭ*, acéstă suverană a ḑînelorŭ, cum o numesce Pindarŭ. Junona însă, deşi suverană, şi tocmaĭ pentru că era suverană, nu asista la tóte nascerile. Cu acéstă misiune era însărcinata fiica sa *Ilitia*, sora *Ebieĭ*, a Tinereţiĭ. Copilulŭ dar nu se născea fără religiune. Din contră: eşia în lume profesândŭ religiunea politeistă, căcĭ nu-şĭ dătora viéţa, după credinţele de atuncĭ, decât divinităţilorŭ Olimpuluĭ. Dacă dar la noĭ creştinarea vine după treĭ ḑile şi chiar maĭ târḑiŭ, la dînşiĭ autoritatea religiuniĭ se arĕta şi se exercita chiar din primulŭ minutŭ.

Pe aceeaşi *Junonă*, totŭ-deauna suverană, Romaniĭ o numiaŭ *Lucina*, pentru motivulŭ că asistă la nascerea copiilorŭ. Lehusele se adresaŭ la ea ḑicêndu-ĭ: «Juno Lucina, fer opem, serva me, obsecro.» Te conjurŭ, Juno Lucină, dă-mĭ ajutorŭ şi-mĭ slujesce!

Iată credinţa religiósă, veche ca şi însă-şĭ rasa greco-latină. Dela dînsa până la datină nu era decât unŭ pasŭ, şi preoţiĭ politeismuluĭ nu întârḑiară să-lŭ facă.

Ne-apĕratŭ că Junona cea atotŭ puternică şi atotŭ sciutóre ţinea prea bine minte câte nascerĭ se întêmplaŭ pe ḑi şi nópte, de óre-ce lua actŭ de dînsele prin mijlocirea Ilitieĭ. Cu tóte acestea, registrele dumneḑeescĭ nu eraŭ la dispoziţiunea nimĕruĭ pe pămîntŭ, şi ómeniĭ trebuiaŭ să scie şi dînşiĭ ceea ce scia Junona. Preoţiĭ dar — căcĭ mulţime de instituţiunĭ, cărora spiritulŭ celŭ practicŭ alŭ Romanilorŭ le-a datŭ unŭ caracterŭ civilŭ, la începutŭ nu eraŭ decât privilegiulŭ esclusivŭ alŭ preoţilorŭ — preoţiĭ se vĕḑură siliţĭ să ţină şi dînşiĭ o statistică óre-care despre numĕrulŭ celorŭ născuţĭ, ca şi de alŭ celorŭ rĕposaţĭ.

Dar regulata păstrare a «actelorŭ stăreĭ civile» nu e lucru uşorŭ chiar în ḑilele nóstre. Ş'apoĭ religiunea, care pretutindenĭ s'a silitŭ să aibă în mânile sale orĭ-ce instituţiunĭ sociale, nu se îndura să dea unŭ caracterŭ profanŭ acesteĭ statistice atâtŭ de importante.

Atuncĭ printr'o dibăcie fórte desŭ întrebuinţată, ridicară unŭ templu ḑîneloru Junona-Ilitia, menitŭ să serve dreptŭ cancelarie de înregistrare nascerilorŭ pe carĭ divinităţile le aveaŭ sub a lorŭ ocrotire. Acestŭ depositŭ, acéstă archivă sfinţită nu avea însă registre de conţinutŭ şi de păstratŭ, ci monede de aramă, de cele întrebuinţate în primele timpurĭ ale vecheĭ Rome. Căcĭ, la nascerea fie-căruĭ copilŭ, ca şi la mórtea fie-căreĭ persóne, — părintele de familie depunea în templu o monedă de acestea, ca să serve dreptŭ documentŭ constatatorŭ de actele nasceriĭ făcute cu ajutorulŭ Junoneĭ Lucine. Câte monede se aflaŭ depuse într'o lună, saŭ într'unŭ anŭ, atâţia copiĭ se născură în Roma: statistică primitivă, ce e dreptŭ, dar uşóră şi plină de câştigŭ! Iar fiindŭ-că, în chipulŭ acesta se da Junoneĭ o nouă atribuţiune, apoĭ i se dete şi unŭ noŭ titlu, ca protectóre a nascerilorŭ se numea *Lucina*; ba ca protectóre a statisticeĭ prin monede se numì şi *Moneda*. Ceĭ ce vorŭ să consulte texturile, potŭ găsì în acéstă privinţă mulţime de amĕnunte în Cicerone, Ovidiu, Titu Liviu, Plutarchŭ, Valeriu Maximŭ, Macrobiu şi Solinŭ; eŭ unulŭ le trecŭ, celŭ puţinŭ aicĭ, spre a nu obosi pre cetitorŭ.

Iată dar în resumatŭ originea monedelorŭ date în memoria nasceriĭ copiluluĭ. Datina dar avù dela începutŭ unŭ caracterŭ religiosŭ, însă unŭ scopŭ profanŭ în realitate, căcĭ sub formă făţişă ţinea loculŭ «registrelorŭ de stare civilă» şi înlesnia posibilitatea uneĭ statistice maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ regulate, care constata mişcarea poporaţiuniĭ şi numĕrulŭ locuitorilorŭ.

Când instituţiunea trecù din mâna preoţilorŭ într'a censorilorŭ, darea monedelorŭ rĕmase ca obiceiŭ, ca deprindere şi cu atâtŭ maĭ multŭ cu câtŭ nicì o lege scrisă nu venì s'o desfiinţeze, de óre-ce nu prin legĭ scrise fusese înfiinţată. Şi astŭ-felŭ se păstră până la ivirea creştinismuluĭ, când noua dogmă, neputênd'o şterge cu desĕvîrşire, se mulţămì s'o supuie — ca pre tóte riturile şi datinele păgâne — uneĭ prefacerĭ de formă, unorŭ schimbărĭ numaĭ superficiale.

In periodulŭ martirilorŭ şi persecuţiunilorŭ, adepţiĭ noueĭ religiunĭ urgisite eraŭ nevoiţĭ să se strîngă pe furişŭ, în adânca nopţiĭ tăcere, prin case retrase, prin pivniţe boltite, prin scorburĭ depărtate. Aicĭ îşĭ făceaŭ rugăciunile, aicĭ îndeplineaŭ sfintele taine, aicĭ botezaŭ pre noiĭ-născuţĭ saŭ pre noiĭ-convertiţĭ.

Era dar lucru firescŭ ca datina împărţiriĭ monedelorŭ de botezŭ să fie păstrată. Căcĭ pe de o partea servia a constata numĕrulŭ celorŭ ce îmbrăţişaŭ creştinismulŭ prin primirea botezuluĭ, adecă progresele noueĭ dogme; pe de alta, da acestuĭ actŭ înfăţişarea uneĭ pióse ceremoniĭ, la care «*marturiĭ*» nouluí botezatŭ dobândeaŭ unŭ darŭ în valórea curentă, cu care puteaŭ trăi de adĭ până mâne, eĭ carĭ eraŭ isgoniţĭ din afacerĭ, răstigniţĭ pe cruce, aruncaţĭ în mijloculŭ fiarelorŭ sĕlbatice saŭ arşĭ de viĭ pe pieţele publice.

In alŭ doilea periodŭ sórta îşĭ schimbă pasulŭ. Sub împĕratulŭ Constantinŭ celŭ mare, creştinismulŭ, din prigonitŭ cum era, devenì prigonitorŭ. Góna în contra păgânătăţiĭ fù totŭ atâtŭ de amarnică din parte-ĭ, căcĭ pe lângă pofta de rĕsbunarea atâtorŭ suferinţe maĭ era şi năzuinţa de a sterpì unŭ inamicŭ pe jumĕtate surpatŭ, care nu maĭ trăia decât prin obiceiurĭ şi prin credinţe domestice.

Acestŭ tristŭ şi sângerosŭ capitolŭ e de domeniulŭ istorieĭ religióse. Faptulŭ neîndoiosŭ e că creştinismulŭ ar fi ştersŭ

cu desĕvîrşire orĭ-ce amintirĭ, orĭ ce superstiţiunĭ, orĭ-ce instituţiunĭ păgâne. O îndoită pedecă îĭ stete însă în potrivă: întâĭ că tóte deveniseră o a doua fire a lumiĭ romane, şi apoĭ că nu se găsiaŭ altele maĭ potrivite care să le înlocuiască. In acéstă situaţiune, creştinismulŭ nu putù decât să le prenoéscă, să le schimbe forma şi une-orĭ înţelesulŭ.

Câtŭ despre preoţĭ, eraŭ şi eĭ ca preoţiĭ tuturorŭ religiunilorŭ. Dacă printre dînşiĭ s'aŭ găsitŭ bărbaţĭ cu talentŭ, oratorĭ, filosofĭ şi scriitorĭ de valóre, apoĭ marea-le majoritate nu eraŭ nicĭ maĭ sfinţĭ, nicĭ maĭ desinteresaţĭ decât pontificiĭ, sacrificatoriĭ şi auguriĭ politeismuluĭ. Astŭ-felŭ, în ducerea monedelorŭ la biserică găsiaŭ şi eĭ o nimerită ocasiune de a face averĭ. Obiceiulŭ dar fù manţinutŭ. A-lŭ fi combătutŭ era fără nicĭ unŭ folosŭ. Şi, ca să nu samene întocmaĭ cu celŭ păgânescŭ, avură priceperea de a-lŭ despărţi în două.

1. La botezŭ, mărturiile remaseră numaĭ pentru asistenţĭ şi li se dete greşita însemnare de pomană. Cele destinate preoţilorŭ saŭ comunităţiĭ religióse, adecă detronateĭ Junone Monede, fură înlocuite cu o plată în numerarŭ, ceva maĭ mare decât o simplă monedă de aramă şi dată personalŭ servitorilorŭ altaruluĭ.

2. Câtŭ despre înmormîntărĭ, biserica găsì că cea maĭ bună statistică e tragerea clopotuluĭ, care era în stare să vestească tuturorŭ încetarea din viaţă a ómenilorŭ. Astŭ-felŭ, afară de «*ortulŭ popeĭ*» se maĭ adause şi «*ortulŭ clopotuluĭ,*» alŭ căruĭ glasŭ de aramă se însărcina să ţie loculŭ registrelorŭ scrise negru pe albŭ.

Resumândŭ dar faptele, le putemŭ înşirui în modulŭ acesta:

La începutŭ, *mărturiile de botezŭ*, fură simple monede de aramă, duse la templu în chipulŭ uneĭ declaraţiunĭ de nascere; sub creştinismŭ serviră ca mijlocŭ de controlŭ pentru

numĕrulŭ noilorŭ creştinaţĭ, iar în urmă ca darurĭ de pomană, pe când adĭ începŭ a-şĭ relua adevĕrata-le însemnare, acea de a fi nisce documente genealogice în sînulŭ familiilorŭ, ceea ce e unŭ progresŭ raţionalŭ şi moralisatorŭ.

Aceste diferite transformărĭ aŭ fostŭ firescĭ şi neapărate. Unŭ lucru însă a rĕmasŭ stătornicŭ în totŭ timpulŭ: numele; căcĭ, în totŭ timpulŭ existenţeĭ lorŭ, *mărturiile* aŭ avutŭ înţelesulŭ de «*dovadă*» capabilă de-a constată fie nascerea fie botezarea individuluĭ.

În sfîrşitŭ, o altă particularitate demnă de observatŭ e tăria, cu care li s'a păstratŭ caracterulŭ religiosŭ chiar atuncĭ, când, ca adĭ bună-óră, legile civile le facŭ prisositóre şi fără de folosŭ (1).

---

(1) G. Dem. Teodorescu, «Archeologia literară» în «Convorbirĭ literare» an. XI. Iaşĭ 1877. p. 305—310.

XV.

SCHIMBAREA NUMELUI.

Dacă unŭ copilŭ e atacatŭ şi maltrătatŭ de vre-unŭ spiritŭ necuratŭ saŭ e cuprinsŭ de vre-o bólă grea şi nu se póte de grabă mântui de dînsa, româncele din *Bucovina* îndătinéză a-ĭ schimba numele de botezŭ şi a-ĭ da altŭ nume, credêndŭ că prin acésta atâtŭ spiritulŭ celŭ rĕŭ câtŭ şi bóla se depărtéză dela dînsulŭ şi se însănĕtoşéză.

Procedura acesteĭ schimbărĭ de nume e următórea:

Unulŭ dintre căsaşĭ iea pre copilulŭ bolnăviciosŭ şi-lŭ dă uneĭ vecine saŭ alteĭ femeĭ din satŭ.

Femeea, luândŭ copilulŭ, se duce cu dînsulŭ până la unŭ locŭ, *îĭ schimbă numele* de botezŭ, se întórce apoĭ îndĕrĕptŭ şil-ŭ dă mameĭ sale ḑicêndu ĭ că i-lŭ dăruesce, tot-odată îĭ spune şi cum se chémă, adecă numele ce i l'a datŭ ea.

Mama copiluluĭ dintru începutŭ se face că nu voesce a-lŭ primi, ḑicêndŭ că eĭ nu-ĭ trebuescŭ astŭ-felŭ de copiĭ, saŭ că are prea mulţĭ; maĭ pe urmă însă totuşĭ îlŭ primesce, şi din minutulŭ acela apoĭ nicĭ ea nicĭ ceĭ-lalţĭ căsenĭ nu-lŭ numescŭ maĭ multŭ după numele sĕŭ de botezŭ, ci după numele care i l'a datŭ femeea cea străină.

In alte părţĭ, totŭ din *Bocoviua,* dacă unele femeĭ n'aŭ norocŭ de copiĭ, dacă le totŭ morŭ, atuncĭ ca nu cum-va şi celŭ noŭ-născutŭ să le móră, îndătinéză de a-ĭ vinde.

Vîndarea acésta se face astŭ-felŭ :

Femeea respectivă, dacă bună óră nu are norocŭ de fete, caută pre o femee care a avutŭ maĭ multe fete şi pre tóte le-a crescutŭ marĭ.

Femeea aceea vine la feréstă şi întrébă :

—N'aveţĭ cum-va vre o copilă ?

—Ba avemŭ !— rĕspunde cea de casă,— dar nu avemŭ norocŭ să trăéscă !

—Vindeţi-mi-o dară mie că eŭ, mulţămită Domnuluĭ, am norocŭ destulŭ !

—Bine! . . . ţi-o vîndŭ bucurósă . . . câtŭ mi-ĭ da pe dînsa ?

—Câtŭ cerĭ ?

—Dă . . . ce să-ţĭ spunŭ! . . . cam multŭ, căcĭ dórà-ĭ bujorŭ de copilă, nu alta! . . .

—Atâta potŭ să-ţĭ daŭ pe dînsa, maĭ multŭ nu! . ,

—Adă baniĭ încóce !

Femeea cea străină întinde acuma prin feréstră unŭ puişorŭ saŭ vr'o câţĭ-va cruceri.

Mama copileĭ iea baniĭ prin ferestă şi totŭ prin acésta îĭ dă copila.

Străina, luândŭ copila în braţe, încunjură cu dînsa casa şi apoĭ întră prin uşă în năuntru. Intrândŭ în casă dice:

—Nu mi-ţĭ primì de masŭ, căcĭ sunt străină şi de departe, şi nu sciŭ în cotro să maĭ apucŭ . . . . şi apoĭ maĭ am şi copila acésta cu mine şi nu sunt în stare ca să mergŭ maĭ departe cu dînsa . . .

—Ba te-omŭ primì, de ce nu !— rĕspunde mama copileĭ . . . poftimŭ trecĭ maĭ aprópe.

Femneea pune copila pe patŭ sĕŭ jos, dacă e maĭ mă-

rişóră; iar ea se aşéză pe o laiţă saŭ pe unŭ scaunŭ ca să şédă, simulândŭ că ar fi fórte ostenită de drumŭ.

—Da cum se numesce mititica?— întrébă acum mama copileĭ.

Femeea îĭ spune numele ce i l'a datŭ.

Cu acesta se mântuesce apoĭ tótă procedura vîndăriĭ şi schimbăriĭ numeluĭ, şi atâtŭ străina câtŭ şi mama copileĭ credŭ că copila astŭ-felŭ vîndută trebue să trăéscă.

In oraşulŭ Câmpulungŭ numele copiluluĭ celuĭ bolnavŭ se schimbă astŭ-felŭ:

Mama saŭ şi unŭ némŭ de aprópe alŭ copiluluĭ stă cu acesta în casă lângă una din fereştĭ, iar celŭ ce voesce să-lŭ cumpere stă afară totŭ la feréstra aceea.

Celŭ din casă dice, pronunţândŭ numele schimbatŭ alŭ copiluluĭ:

—Iacă aicĭ aĭ pe N. ţi-lŭ vîndŭ cu atâţia şi atâţia cruceri!

Celŭ de-afară, dându-ĭ creceriĭ ceruţĭ, iea copilulŭ pe feréstră în braţe, şi-lŭ duce pe uşă îndĕrĕptŭ în casă.

Astŭ-felŭ se repeţesce procedura acésta de treĭ orĭ după olaltă (1).

Totŭ aşa se schimbă numele copiilorŭ şi în Vicovulŭ de sus precum şi în alte comune din districtulŭ Rădăuţuluĭ, cu acea deosebire numaĭ că Româniĭ din comunele ultime sunt de părere că copilulŭ vîndutŭ rĕmâne după dreptŭ celuĭ ce l'a cumpĕratŭ, şi dacă părinţiĭ sĕĭ voescŭ maĭ târdiŭ ca copilulŭ vîndutŭ să fie iarăşĭ alŭ lorŭ, trebue să-lŭ rescumpere asemenea prin feréstră, căcĭ la din contră, dacă nu-lŭ rescumpĕră, pe cea-laltă lume n'aŭ parte de dînsulŭ (2).

Datina schimbăriĭ numeluĭ de botezŭ nu numaĭ că esistă şi în *Moldova,* ci ea trebue să fie totŭ-dată şi fórte veche

(1) Com. de V. Burduhosŭ, stud. gimn.
(2) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ.

la Românii din acéstă ţéră, ca şi în Bucovina, căcî iată ce ne spune Pr. S. S. episcopulŭ Melchisedec în privinţa eĭ:

«Despre acestŭ fiŭ alŭ Mareluĭ Stefanŭ, *Bogdanŭ alŭ doilea,* observămŭ că elŭ maĭ avea şi supranumele de *Vladŭ.* De aceea în o mulţime de urice ale Mareluĭ Stefanŭ elŭ se amintesce cu amêndouĕ aceste numirĭ. . . .

«Obiceiulŭ de a avé doue numirĭ unulŭ din botezŭ, altulŭ adaosŭ pe urmă din motive superstiţióse, esistă şi astădĭ în poporulŭ românŭ. Când unŭ copilŭ zace de o bólă grea şi îndelungată, maĭ alesŭ însoţită de spasmurĭ, mamele schimbă numele bolnavuluĭ, credêndŭ că prin acésta arŭ ascunde óre cum copilulŭ de spiritulŭ celŭ rĕŭ, carele, după credinţa lorŭ, produce bóla. Cu modulŭ acesta copilulŭ remâne în tótă viaţa cu douĕ nume, unulŭ celŭ din botezŭ, altulŭ celŭ superstiţiosŭ.

«In casulŭ de faţă póte că numele de *Vladŭ* să se fi adaosŭ luĭ *Bogdanŭ celŭ micŭ* spre a-lŭ deosebi de *Bogdanŭ celŭ mare,* şi a continuatŭ une-orĭ a se numi astŭ-felŭ şi după mórtea frateluĭ maĭ mare Bogdanŭ (1) :

«De nu-ĭ trăesce copiiĭ, — scrie domnişóra El. Sevastos, cu privire totŭ la Româniĭ din *Moldova,*— pe copilulŭ ce i-a maĭ rĕmasŭ îlŭ vinde pe ferêstră unuĭ norocosŭ la copiĭ, saŭ strînge petice dela nouĕ case neprimenite de face rochiţă copiluluĭ ca să trăéscă (2).

Cu privire la Româniĭ din *Ţéra-Românéscă* d-lŭ G. I. Ionénu scrie următórele:

«Ca unŭ copilŭ să trăéscă, îlŭ cumpĕră vre-o familie dela părinţĭ (3).»

(1) «Biserica ortodoxă» an VI. Bucurescĭ 1882. p. 690—691.

(2) Călĕtoriĭ, p. 45.— Vedĭ şi Ioanŭ Créngă, Scrierĭ, Poveştĭ. Iaşĭ 1890, p. 149: «Totŭ Stanŭ mĕ chémă; dar dela o bólă ce am avutŭ când eramŭ micŭ mi-am schimbatŭ numele din *Stanŭ* în *Ipate,* şi de atuncĭ am remasŭ cu douĕ nume.»

(3) Ionénu, op. cit. p. 12.

In *Transilvania* şi *Ungaria,* şi anume în comitatulŭ Solnocŭ-Doboca şi alŭ Satmaruluĭ, numele de botezŭ alŭ unuĭ copilŭ se schimbă maĭ cu sémă atuncĭ, când copilulŭ respectivŭ capĕtă *ameţélă, îmbătăciune* saŭ *stropşală* dela celŭ Necuratŭ adecă dela Draculŭ.

Schimbându-ĭ numele de botezŭ cu unŭ altŭ nume noŭ, se crede că Draculŭ îlŭ perde din vederĭ şi nu scie în vecĭ maĭ multŭ merge la dînsulŭ (1).

De multe orĭ însă îndătinéză Româniĭ a schimba numele de botezŭ alŭ copiilorŭ seĭ nu numaĭ din causa vre uneĭ bóle grele, ci, după cum am arătatŭ în capitolulŭ XII, şi din causa că nu le convine numele, care l'a datŭ preotulŭ, saŭ pentru că nu sunt în stare să-lŭ rostéscă cum se cade (2). In casulŭ acesta, credŭ eĭ, că copiiĭ, cărora li s'a schimbatŭ numele, vorŭ cresce maĭ uşorŭ şi nu se vorŭ bolnăvì aşa de lesne

In *Macedonia,* când într'o familie nu trăescŭ copiiĭ, ci morŭ de micĭ, este asemenea datină, ca şi în cele maĭ multe părţĭ din Dacia Traiană, să se iea copiiĭ şi să se arunce pe teréstră în braţele cuĭ-va, şi apoĭ mamele lorŭ se facŭ că-ĭ cumpĕră cu 5 saŭ 10 parale, aducêndu-ĭ în casă, nu pe feréstră, pe unde s'aŭ scosŭ, ci prin o alta saŭ pe uşă (3).

---

(1) Com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕţătorŭ în Şomcuta-mare şi Aurelŭ Chintoanu, stud. gimn. «Se întêmplă că numele celŭ d'întâiŭ se schimbă la copiiĭ carĭ aŭ ameţélă saŭ şi alte bóle, credêndu-se că după acésta îlŭ lasă bóla.»

(2) Pretutindene usitatŭ. D-lŭ Ioanŭ Popovicĭ, învĕţ. în Opatiţa în Banatŭ, ne scrie: «Pe la noĭ încă se schimbă numele de botezŭ alŭ copiilorŭ şi alŭ fetelorŭ din causa următórelorŭ: Uniĭ părinţĭ, când li se botéză copiiĭ, spunŭ móşeĭ ca să spună naşuluĭ cum să pună numele la pruncuIŭ ce se botéză. Dacă naşulŭ şi preotulŭ adoptéză propunerea, bine, părinţiĭ sunt bucuroşĭ; iar dacă naşulŭ e capriciosŭ şi preotulŭ unŭ bigotŭ saŭ încăpăţînatŭ, punŭ nume nepotrivite cu dorinţa părinţilorŭ şi cu equitatea timpuluĭ. Şi ce urméză de aice? Supĕrarea părinţilorŭ se duce până într'acolo, că eĭ schimbă cu totulŭ numele de botezŭ alŭ copiilorŭ şi-ĭ strigă după cum le vine lorŭ maĭ bine la socotélă.»

(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 50.

Din acéstă datină se vede că și la Românii din Macedonia trebue să esiste schimbarea numelui cu scopŭ ca să le trăéscă copiii noŭ-născuți.

Numele cele mai usitate, cu deosebire la Românii din *Bucovina,* cari se daŭ copiilorŭ din causă de bólă, sunt mai alesŭ de acelea cari nu se află prin cărțile bisericesci și în specialŭ nume da fiere sĕlbatice, precum pentru băeți: *Lupu* dim. *Lupușoru, Ursu* dim. *Ursulică,. Ursache*; iar pentru copile: *Lupă* și *Ursă* (1).

Cum că întru adevĕrŭ numele acestea sunt cele mai usitate se póte fórte lesne cunósce încă și din următórele nume de familie, cari s'aŭ formatŭ de la cuv. *Lupŭ, lupă*, și *ursŭ, ursă* și cari asemenea sunt fórte respândite în Bucovina: *Lupu, Lupanŭ, Lupèiŭ, Lupulesei* dela *Lupulésa* soția lui *Lupu,* de es. Nicu Lupulesei, *Lupanca, Lupașcu* presc. *Pașcu,* dela care *Pașcanŭ* dim. *Pășcănelŭ*, orașulŭ din Moldova *Pașcani* și *Pușcăŭ*; *Lupascénŭ, Lupuscénŭ, Lupescu; Lupa, Lupii* de. es. *Toaderŭ* a Lupii. *Ursu, Ursaca, Ursachi, Ursénu, Ursulécŭ, Ursulică* și *Ursulénŭ.*

Românii din munții apuseni ai *Transilvaniei,* adică *Moții,* credŭ despre Ursŭ, ca și Românii din Bucovina, că călcândŭ pre cine-va pre șele e scutitŭ de bóle și că pre celŭ cu numele de Ursŭ nu l'arŭ puté găsi mórtea. De aceea la Moți și la Crișeni numele de *Ursu, Grozavu, Lupu, Gura-Lupului, Poravu* etc. înlocuescŭ numele de botezŭ Petru, Ioanŭ Niculae etc. (2)

---

(1) Com. de mai mulți Români și Romànce din Bucovina și Moldova. D-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ, ne scrie între altele și acestea: «Părinții schimbă numele, dacă copilulŭ e bolnăviciosŭ și ca să nu móră îi daŭ altŭ nume. Ca să nu mórà copiii se vîndŭ pe cățĭ-va bani unuia, căruia îi trăescŭ copiii, care are parte de dînșii, prin feréstra casei, la care ocasiune se daŭ cu deosibire numele: *Lupu, Lupa, Ursu, Ursa* etc. etc.

(2) T. Frâncu și G. Candrea, op. cit. p. 147.

Numele înșirate maĭ sus le daŭ Românii și de aceea, de óre-ce eĭ credŭ că, precum nu se atinge nicĭ o bólă saŭ alte rele de fiarele selbatice, așa să nu se apropie și atingă nemică și de celŭ cu numele schimbatŭ, și precum se înfióră animalele nerăpitóre la vederea celorŭ răpitóre, așa să se înfioreze și să se înfricoșeze tóte spiritele necurate precum și tóte bólele de celŭ cu numele schimbatŭ; în fine, precum nu urmăresce unŭ animalŭ domesticŭ saŭ nerăpitorŭ pre unulŭ răpitorŭ și nu-ĭ dă în cale, totŭ așa și spiritulŭ necuratŭ saŭ bóla să nu urmăréscă pre celŭ cu numele schimbatŭ, și să nu-ĭ vie în cale, nicĭ să dee în urma luĭ saŭ a numeluĭ sĕŭ, nicĭ să-ĭ strice, nicĭ să-lŭ afle în vre-unŭ felŭ óre-șĭ care; ci să-lŭ pérdă din vedere și să nu-lŭ maĭ afle nicĭ când, fie chiar și după mórte.

Numele ce le capĕtă în chipulŭ sus arătatŭ le rĕmânŭ apoĭ pentru tótă viața, așa că mulțĭ inșĭ, și maĭ alesŭ femeile, numaĭ la ḍiua onomastică țin numele primitŭ la botezŭ, alțiĭ din contră nicĭ atuncĭ, ci abia la mórte li se scie numele celŭ adevĕratŭ, și eĭ o facŭ acésta maĭ multŭ numaĭ de frica spiritelorŭ celorŭ necurate, ca nu cum-va *acestea să le strice.*

XVI.

CUMĂTRIA.

In cele maĭ multe părțĭ locuite de Românĭ este datină că în ḑiua, în care se botéză copilulŭ noŭ-născutŭ, părinţiĭ acestuia, de bucurie că aŭ căpĕtatŭ unŭ noŭ fĕtŭ, să dea unŭ prânḑŭ, o masă. Şi de óre-ce masa acésta se dă maĭ multŭ în onórea cumătrilorŭ marĭ, de-aceea se numesce ea maĭ pretutindene în Bucovina și Moldova *cumătrie.*

Cumătria se face în unele părțĭ din *Bucovina* ḑiua și anume nemijlocitŭ după botezŭ, saŭ maĭ bine ḑisŭ după ce s'aŭ întorsŭ cumătri cu copilulŭ dela botezŭ, în care casŭ se numesce ea și *botejune*; în altele în aceeașĭ ḑi séra, și iarășĭ în altele, precum bună-óră în ţinutulŭ Dorneĭ, dacă copilulŭ se botéză Vinerĭ, cumătria se face Sâmbătă séra, iar dacă se botéză Sâmbăta, atuncĭ se face Duminecă séra; maĭ pe scurtŭ când le vine părinţilorŭ copiluluĭ maĭ bine la socotélă.

In timpulŭ acela, când móșa cu copilulŭ și cu cumătri plécă la botezŭ, tatălŭ copiluluĭ saŭ și altulŭ óre-șĭ cine din casă, se duce prin satŭ și poftesce pre ceĭ maĭ de aprópe înnemuriţĭ precum și pre vecinĭ la cumătrie.

Totŭ în timpulŭ acela nepóta, dacă este deplinŭ restaurată, iar de nu, o altă femee, care ţine loculŭ de bucătăriţă, prepară bucatele trebuinciόse pentru cumătrie.

După ce s'aŭ întorsŭ cumătriĭ cu copilulŭ şi cu mόşa dela botezŭ şi aŭ cinstitŭ fie-care pe rîndŭ câte unŭ paharŭ de bĕutură, după cum s'a arĕtatŭ maĭ sus în capitolulŭ XII, şi după ce s'aŭ adunatŭ acum şi toţĭ ceĭ poftiţĭ, bucătăriţa, saŭ cine este, începe a aduce bucatele şi a le pune pe masă, iar gospodariulŭ şi gospodina de casă a poftì pre όspeţĭ ca să se aşeze la masă.

Bucatele cele maĭ usitate la acéstă ocasiune sunt, în ḑile de fruptŭ: *zémă*, *sarmale, friptură* şi *plăcinte,* în ḑile de postŭ: *borşŭ de pesce*, *gălusce*, *pesce* şi *vĕrḑare.*

Cum s'a pusŭ sorbitura, toţĭ ceĭ adunaţĭ, afară de ceĭ de casă şi de mόşă, se aşéză la masă, şi anume în cele maĭ multe părţĭ bărbaţiĭ de-o parte, iar femeile de cea-laltă parte a meseĭ.

După ce s'aŭ aşezatŭ cu toţiĭ şi maĭ cu sémă cumătri şi némurile acestora, tatălŭ copiluluĭ, luândŭ unŭ paharŭ, închină la cumătru saŭ cumătra mare; iar dacă sunt maĭ mulţĭ cumătri, apoĭ la celŭ maĭ vêrstnicŭ dintre dînşiĭ, ḑicêndŭ:

— Nănaşule saŭ cumătre! bine aţĭ venitŭ la noĭ cu sănĕtate!

— Bine v'amŭ aflatŭ cu sănĕtate! — rĕspunde cumătru, — bine şi norocŭ să dea Dumneḑeŭ peste totŭ loculŭ, şi maĭ alesŭ nouluĭ nostru finuţŭ!

— Să trăiţĭ!... Precum aţĭ ajunsŭ de l'aţĭ creştinatŭ, aşa să ajungeţĭ să-lŭ şi cununaţĭ!

— Dă Dόmne!

Apoĭ, închinândŭ şi cinstindŭ toţĭ, câţĭ se află la masă, unulŭ după altulŭ câte unŭ paharŭ de bĕutură şi *dându-lŭ fie-care de bine*, anume ca copilulŭ botezatŭ să fie curatŭ, începŭ a ospĕta din bucatele puse şi a se petrece câtŭ se pόte de bine.

Când se punŭ însă *sarmalele* saŭ *găluscele* pe masă, atuncĭ

móşa aprinde lumina de botezŭ; dacă sunt douĕ, le aprinde pe amêndouĕ, le pune alăturea într'o cofiţă şi dimpreună cu acésta le pune pe masă. Iar când le pune pe masă ḑice :

Bună vremea la Dumnia-vóstră
Cinstiţĭ mesenĭ şi gospodarĭ,
Dar maĭ alesŭ la cumătri iştĭ marĭ!
Iată că v'aducŭ luminĭ frumóse,
Strălucite, luminóse,
Inaintea Dumnilor-vóstre,
Să şédă,
Să ardă,
Să vĕ vedeţĭ de voioşĭ,
De bucuroşĭ
Şi de frumoşĭ;
Să le priviţĭ,
Să cinstiţĭ
Şi să vĕ veseliţĭ;
La ele să cătaţĭ,
Să ospĕtaţĭ
Şi să vĕ bucuraţĭ!

După acésta iea móşa copilulŭ dela nepótă şi înfăşindu-lŭ şi împodobindu-lŭ, dacă e vara, frumosŭ cu florĭ, se duce cu dînsulŭ iarăşĭ de naintea cumătrilorŭ marĭ şi închinându-lŭ acestora ḑice:

Bună vremea la Dumnia-vóstră,
Cinstiţĭ mesenĭ şi gospodarĭ,
Dar maĭ cu de-alesŭ
La Dumnia-vóstră, cumătri marĭ!
Bine v'am găsitŭ sănĕtoşĭ
Şi voĭoşĭ!
Iată v'aducŭ unŭ finŭ alŭ Dumniavóstră,
Dela nânaşĭ *pocinocŭ*,
Dela Dumneḑeŭ norocŭ!

Poftimŭ, cumătră mare,
Dăruesce finuluĭ Dumi-tale
Ce te trage inima,
Ce-ĭ voi, ce ţĭ-a plăcea!

Cumătra mare rĕspunde:

Mulţămimŭ, moşică dragă!
Mulţămimŭ că l'aĭ adusŭ
Şi 'naintea mea l'aĭ pusŭ;
Ian să-lŭ vĕdŭ câtŭ îĭ de mare,
De isteţŭ şi de frumosŭ,
De voinicŭ şi sănĕtosŭ!

După acésta cumătra mare iea peste masă copilulŭ din braţele móşeĭ, ĭlŭ sărută pe frunte, şi-lŭ dă apoĭ alteĭ cumătre, şi totŭ aşa una dela alta, iar cea de pe urmă cumătruluĭ mare, acesta la alŭ doilea cumătru; şi totŭ aşa până ce se părêndéză toţĭ óspeţiĭ, câţĭ se află la masă; şi fie-care cumătru şi cumătră, respective óspe, începêndŭ dela cumătra mare, care l'a luatŭ întâia-şĭ dată în braţe, dă copiluluĭ câte unŭ darŭ bănescŭ după putinţă dela 50 cr. până la 1 saŭ 2 fl. Iar când ĭĭ daŭ darulŭ ḑicŭ:

Poftimŭ, moşică dragă,
Dela noĭ cam puţintelŭ,
Dela Dumneḑeŭ maĭ multŭ!

După ce s'aŭ părêndatŭ în chipulŭ arătatŭ, ĭlŭ daŭ iarăşĭ móşeĭ îndĕrĕptŭ.

In unele locurĭ este datină ca darurile pentru copilŭ să se adune abia după ce cumătriĭ marĭ dimpreună cu ceĭ-alalţĭ óspeţĭ aŭ mâncatŭ şi bĕutŭ de ajunsŭ. Atuncĭ móşa pune copilulŭ noŭ-botezatŭ saŭ pe masă de 'naintea óspeţilorŭ saŭ pe braţele cumătrilorŭ, iar aceştia, ţinêndu-lŭ pe braţe, ĭĭ punŭ pe pieptŭ 1 fl. până la 2 fl. adică câtŭ potŭ. Ceĭ-alalţĭ óspeţĭ,

câțĭ se află la masă, asemenea îĭ dăruescŭ câte ce-va, fie-care după putere, și după cum îlŭ trage inima ḑicêndŭ:

Dela noĭ pocinocŭ,
De la Dumneḑeŭ norocŭ!

Saŭ:

Dela noĭ puțintelŭ.
Dela Dumneḑeŭ maĭ multŭ!

După ce a datŭ acuma fie-care, câtŭ a avutŭ să dee, móșa iea și légă baniĭ adunațĭ în tulpanulŭ, cu care a fostŭ copilulŭ învĕlitŭ; apoĭ, luândŭ și pre copilŭ de pe masă saŭ din brațele cumătrilorŭ, unde a statŭ totŭ timpulŭ câtŭ a duratŭ adunarea banilorŭ, și ḑicêndŭ către cumătri marĭ:

Cum ațĭ ajunsŭ de-ațĭ botezatŭ,
Așa să ajungețĭ să cununațĭ
Și iarășĭ să botezațĭ!

îlŭ duce și-lŭ dă dimpreună cu baniĭ mameĭ sale.

Mama copiluluĭ numĕră, cum póte, toțĭ baniĭ câțĭ s'aŭ strînsŭ, și apoĭ spuindŭ câțĭ sunt de toțĭ, mulțămesce cumătrilorŭ și móșeĭ precum și celorŭ-lalțĭ óspețĭ pentru ajutorulŭ primitŭ.

După ce s'aŭ strînsŭ darurile pentru copilŭ și s'aŭ datŭ mameĭ acestuia, móșa iea unŭ talgerŭ pe care se află o plăcintă și-lŭ pune pe masă.

Acésta însemnéză ca óspețiĭ să maĭ dee câte unŭ darŭ bănescŭ.

Óspețiĭ nu se punŭ de pricină. Eĭ aruncă și pe talgerulŭ acesta câte vr'o câțĭ-va cruceri.

Baniĭ aceștia sunt menițĭ pentru móșă, care îĭ și strînge, cum a datŭ fie-care câtŭ a avutŭ să dee (1).

In *Frătăuțulŭ-vechiŭ*, districtulŭ Rădăuțuluĭ, când vinŭ *plă-*

(1) Dict. de Catrina Racolța, Româncă din Calafindescĭ, satŭ în districtulŭ Siretiuluĭ.

cintele, atuncĭ se aprindŭ luminele de botezŭ, carĭ le-aŭ fostŭ strînsŭ maĭ nainte de acésta nepóta, şi aşezându-se într'o cofiţă se punŭ pe masă. Totŭ atuncĭ cumătrulŭ saŭ cumătra mare, dacă noŭ-botezatulŭ e băiatŭ, strigă:

—«Ne trebue ciobanŭ la oĭ!» iar dacă e copilă: «ne trebue o gânscăriţă!»

La auḑulŭ acestorŭ cuvinte, móşa, dacă noŭ-botezatulŭ e băiatŭ, îlŭ învĕlesce într'unŭ cojocŭ cu periĭ întorşĭ, îĭ pune unŭ tulpanŭ pe capŭ, şi aşa îlŭ dă apoĭ cumătruluĭ, care, luându-lŭ şi puindu-ĭ în tulpanŭ 1—3 fl., îlŭ dă bărbatuluĭ saŭ femeiĭ de lângă dînsulŭ, acésta alteĭ femeĭ, şi totŭ aşa merge copilulŭ din mână în mână, până ce ajunge iarăşĭ la cumătrulŭ mare, şi fie-care îĭ dăruesce câte 10 saŭ maĭ mulţĭ cruceri, adecă care câtŭ póte şi voesce.

După ce a dăruitŭ fie-care, câtŭ a avutŭ să dăruéscă, daŭ copilulŭ dimpreună cu darurile móşeĭ.

Móşa, mulţămindŭ cumătrilorŭ marĭ precum şi celorŭ-lalţĭ meseni pentru darurile primite, iea atâtŭ copilulŭ câtŭ şi baniĭ dimpreună cu luminele aprinse şi le dă nepóteĭ.

Nepóta, mulţămindŭ aşişderea tuturora, pune copilulŭ lângă sine, strînge baniĭ, cariĭ sunt legaţĭ în tulpanŭ, iar luminele le întórce móşă, care din noŭ le pune pe masă ca să ardă.

După acésta pune móşa o franzolă pe unŭ talgerŭ şi o dă cumătruluĭ.

Cumătrulŭ, luândŭ talgerulŭ, împlântă vr'o câţĭ-va cruceri în franzolă. Totŭ aşa facŭ şi ceĭ-lalţĭ óspeţĭ pe rêndŭ.

Dândŭ toţĭ, câtŭ aŭ avutŭ să dee, iea cumătrulŭ iarăşĭ talgerulŭ, pune pe dînsulŭ dóuĕ pahare pline de bĕutură şi le închină apoĭ móşeĭ.

Móşa, luândŭ talgerulŭ cu baniĭ şi cu paharele, mulţămesce tuturora pentru darŭ, dă apoĭ unŭ paharŭ bucătăriţeĭ, în-

chină ea la unŭ cumătru, iar bucătăriţa la altŭ cumătru, şi apoĭ cinstescŭ amêndouĕ de bine bĕutura din paharŭ.

Baniĭ adunaţĭ în franzolă sunt meniţĭ pentru móşă, care-ĭ şi strînge.

Sfârşindu-se şi acésta, cumătrulŭ mare taie plăcintele puse maĭ înainte de acésta pe masă, şi puindu-le pe *sahane* le împărţesce pe la óspeţĭ.

Sfârşindŭ de mâncatŭ şi plăcintele, stîngŭ luminele de botezŭ, se scólă dela masă şi, luându-şĭ fie-care rĕmasŭ bunŭ, se ducŭ cu toţiĭ pe acasă, căcĭ cu acésta se încheie cumătria (1).

In *Bosancĭ*, districtulŭ Suceveĭ, după ce aŭ statŭ óspeţiĭ 2—3 óre la masă, cumătrulŭ saŭ cumătra mare, luândŭ unŭ talgerŭ, dăruesce noŭ-născutuluĭ pruncŭ, pe care i l'a datŭ móşa în braţe, 1—3 fl. carĭ îĭ aruncă în talgerŭ, apoĭ toţĭ ceĭ lalţĭ îlŭ imitéză, dăruindŭ şi eĭ câte 20—30 cr., pe carĭ asemenea îĭ aruncă în talgerŭ.

Sfârşindŭ de datŭ fie-carele ce l'a trasŭ inima ca să dee, pune cumătrulŭ mare talgerulŭ cu baniĭ strînşĭ pe peptulŭ copiluluĭ şi astŭ-felŭ îlŭ predă mameĭ sale, ḑicêndŭ:

—Poftimŭ cumătră, grijiţĭ şi păstraţĭ, să aibă finuţa nóstră de salbă şi cerceĭ. Dela noĭ puţinŭ, dela Dumneḑeŭ maĭ multŭ, însutitŭ şi înmiitŭ!

—Mulţămimŭ, cumătre, mulţămimŭ! — respundŭ ceĭ de casă.

De unde v'aţĭ cheltuitŭ,
Dumneḑeŭ să vĕ'mplinéscă
Insutitŭ
Şi 'nmiitŭ!
Să trăiţĭ,
Să sporiţĭ
Totŭ din finŭ
In finŭ!

(1) Dict. de Zamfira Ignătóieĭ.

Cum aţĭ ajunsŭ să-ĭ botezaţĭ,
S'ajungeţĭ să-ĭ cununaţĭ!

— Aminŭ!.... Dee Dumnedeŭ! — rĕspundŭ cumătri.

Apoĭ aducêndŭ móşa o *pupăză*, adecă unŭ colacŭ lungăreţŭ anume spre acestŭ scopŭ făcutŭ, dice către cumătra mare:

Poftimŭ, gospodarĭ cinstiţĭ,
Cum staţĭ aicĭ şi cinstiţĭ,
Totŭ aşa bine-voiţĭ
Şi'n pungă mâna băgaţĭ,
Parale albe cătaţĭ;
Şi de mĕrunte n'aflaţĭ,
Chiar şi întregĭ să luaţĭ,
In pupăză le'nplântaţĭ
Şi moşicheĭ i le daţĭ
S'aibă şi ea în istŭ anŭ
Macarŭ de unŭ peştimanŭ
Şi moşoiulŭ de-unŭ caftanŭ,
Că aştéptă maĭ de-unŭ anŭ.
Fiţĭ bunĭ, fiţĭ bunĭ şi'nplântaţĭ,
Nicĭ decum să n'aşteptaţĭ,
Ca să fiţĭ prea multŭ rugaţĭ,
Că şi móşa, de trăesce,
Fie-căruĭ trebuesce;
Adĭ la unulŭ mânĭ la altulŭ,
Şi totŭ aşa la'ntregŭ satulŭ!

Acésta şi multe altele înşirându-le móşa, fie-carele înplântă câte vr'o câţĭ-va cruceri în pupăză. Iar după ce s'aŭ părêndatŭ cu toţiĭ şi móşa şi-a strînsŭ baniĭ, se daŭ mâncările cele din urmă, şi iarăşi începŭ a ospĕtà, a cinstì şi a se veseli, ca şi la începutŭ, până ce sosesce timpulŭ ca să se scóle dela masă şi să se ducă fie-care pe acasă (1).

In satulŭ *Balacéna*, districtulŭ Suceviĭ, cum s'aŭ întorsŭ cumătri şi cu móşa dela botezŭ şi s'aŭ adunatŭ toţĭ ceĭ ce

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

aŭ fostŭ poftiţĭ la cumătrie, móşa pune pe masă întâĭ maĭ multe şipurĭ de rachiŭ. După acésta aşéză mâncările şi anume, întâĭ: rĕciturĭ, dacă e ḑi de fruptŭ, iar dacă e de postŭ, apoĭ totŭ câte unŭ blidŭ de reciturĭ, dar de pesce, şi unulŭ de rasolŭ. Sfîrşindŭ toţĭ óspeţiĭ de mâncatŭ din acestea, strînge móşa blidele de pe masă şi pune altele cu *zémă de găină*, iar în postŭ *borşŭ cu pesce* şi rasolŭ cu sfecle. In fine vinŭ plăcintele saŭ vĕrḑările şi dimpreună cu dînsele friptura saŭ pesce prăjitŭ.

Când pune móşa plăcintele, atuncĭ nânaşulŭ cere dela dînsa ca să-ĭ aducă copilulŭ noŭ-botezatŭ.

Móşa iea copilulŭ, îlŭ învĕlesce într'o *londiţă* (pieptăraşŭ); şi viindŭ cu dînsulŭ de 'naintea nănaşuluĭ ḑice, în casŭ când copilulŭ începe a plânge, că strigă să-ĭ dea oĭ, ca să aibă din ce-şĭ face altă bondiţă maĭ frumósă şi maĭ căldurósă.

Nânaşulŭ promite finuluĭ saŭ o óie saŭ o mieluţă. După acésta pune pe pieptulŭ copiluluĭ 1 fl. saŭ, care are putere, şi maĭ multŭ. Afară de acésta îĭ maĭ promite încă şi o viţică saŭ o vacă cu lapte, pe care i-o şi dă maĭ pe urmă.

După acésta iea móşa copilulŭ dela nânaşŭ şi-lŭ pune pe masă de 'naintea celorŭ-lalţĭ óspeţĭ. Pune pe pieptulŭ luĭ unŭ *tălgerelŭ de céră* făcutŭ în formă de cruce, iar ceĭ ce se află la masă punŭ în acestŭ tălgerelŭ câte 20-40 cr., ḑicêndŭ unulŭ că-ĭ dă de ciórecĭ saŭ iţarĭ, altulŭ de pălărie, dacă e băiatŭ, de catrinţă, tulpanŭ etc. dacă e fetiţă.

Iea apoĭ cumătrulŭ mare o plăcintă şi o bucată de găină de pe masă, înfige în plăcintă *unŭ puişorŭ* (10 cr.) saŭ şi maĭ multŭ şi o dă apoĭ móşeĭ.

Móşa, luândŭ plăcinta şi jucândŭ cu dînsa în mână, se duce pe la ceĭ-lalţĭ óspeţĭ şi fie-care îĭ dăruesce, după împrejurărĭ şi putere, câte maĭ mulţĭ crucerĭ.

Sfîrşindu-se şi acésta iea móşa copilulŭ şi-lŭ dă mameĭ sale

dimpreună cu banii adunaţi; apoi începe a cinsti pre óspeţi de buna crescerea şi norocirea pruncului (1).

In *Fundulŭ-Moldovei*, districtulŭ Câmpulungului, unde se face *cumătria* saŭ *botejunea* abia la o sĕptĕmână saŭ douĕ după botezŭ, adecă abia după ce s'a însănĕtoşatŭ şi rădicatŭ nepóta din patŭ, sosindŭ ḑiua hotărîtă, tatălŭ copilului se duce pe la cei ce voescŭ să iea parte la cumătrie, şi fără a-i cinsti cu vre-o bĕutură óre-şi care, îi poftesce ḑicêndŭ:

Poftimŭ să faceţi unŭ bine
Să veniţi până la mine,
Că facŭ astăḑi botejune!

Cei poftiţi, dar mai cu sémă femeile, gătindu-se, ieaŭ cu sine ouĕ, câte unŭ blidŭ de brânḑă saŭ făină de grâŭ, iérna câte vr'o câte-va fuióre de cânepă, iar vara câte-o legătură de lână, şi apoi se ducŭ la botejune. Ajungêndŭ la starea locului, daŭ cele aduse femeii de casă, ḑicêndŭ:

— Poftimŭ de sănĕtatea saŭ de sufletulŭ lui N. N.!

Nepóta, luândŭ darurile aduse şi strîngêndu-le, mulţămesce fie-căreia îndeosebi pentru dînsele.

După ce s'aŭ adunatŭ acuma, se punŭ cu toţi la masă şi anume nânaşulŭ, adecă cumătrulŭ celŭ mare, pe-o ladă saŭ pe unŭ scaunŭ înaltŭ, iar cei-alţi óspeţi în douĕ rînduri în prejurulŭ mesei.

Sfîrşindu-se unŭ rîndŭ saŭ douĕ de bucate, mama saŭ tata iea pre copilulŭ noŭ-botezatŭ şi se duce cu dînsu de 'naintea nânaşului, anume ca să-i dee unŭ darŭ óre-şi care.

Nânaşulŭ precum şi toţi cei-alţi, cari se află la masă, începŭ acum a da câte unŭ darŭ copilului şi anume în mâna celui ce-lŭ ţine în braţe, ḑicêndŭ:

— Poftimŭ de curea, pălărie, cuşmă etc. dacă e băiatŭ, de tulpanŭ, mărgele etc. dacă e copilă.

(1) Com. de Mich. Jemna, stud. gimn.

Aicĭ trebue să observămŭ că Românii din Fundulŭ-Moldoveĭ aŭ datină de-a aduna darurĭ în timpulŭ cumătrieĭ numaĭ pentru copiiĭ ómenilorŭ celorŭ sĕrmanĭ, nicĭ când însă şi pentru a celorŭ avuţĭ, ca în alte părţĭ ale Bucovineĭ.

După ce s'aŭ adunatŭ baniĭ pentru copilŭ şi după ce i-aŭ înmânuatŭ părinţilorŭ, iea nânaşulŭ unŭ mălaiŭ şi înplântă într'însulŭ vr'o câţĭ-va cruceri. După dînsulŭ înplântă şi ceĭlalţĭ óspeţĭ pe rîndŭ câte unulŭ saŭ maĭ mulţĭ crucerĭ de jurŭ împrejurulŭ mălaiuluĭ, pe care îlŭ daŭ apoĭ dimpreună cu baniĭ móşeĭ, pentru care s'aŭ strînsŭ.

După adunarea banilorŭ maĭ staŭ, maĭ ospĕtéză şi maĭ cinstescŭ puţinŭ, istorisindŭ în acelaşĭ timpŭ diferite istorióre şi cântândŭ diferite cântece de bucurie saŭ de jale, după cum e fie-care dispusŭ, şi apoĭ luându-şĭ rĕmasŭ bunŭ se duce fie-care pe acasă (1).

In *ţinutulŭ Dorneĭ* este datină ca darurile menite pentru copilŭ să se dee înainte de masă.

Móşa din acestŭ ţinutŭ, când vede că bucatele sunt gata, înfaşă copilulŭ, după ce l'a înfăşatŭ îlŭ stârnesce ca să plângă, şi apoĭ îlŭ pune pe masă d'inaintea cumătruluĭ, respective a cumătreĭ marĭ, ḑicêndŭ că-ĭ trebue banĭ de ciobote, opincĭ etc. şi de aceea plânge.

Fie-care dintre ceĭ de faţă, începêndŭ dela cumătrulŭ mare, punŭ baniĭ lângă dînsulŭ, ḑicêndŭ uniĭ, că ĭĭ daŭ pentru pâne şi pentru sare, iar alţiĭ:

Eŭ daŭ pentru sănĕtate,
Că-ĭ maĭ bună dintre tóte!

Nânaşulŭ trebue numaĭ decât să dee ceva, căcĭ d móşa îlŭ înfrică, că-ĭ duce băiatulŭ, adică finulŭ acasă.,

Baniĭ ĭĭ strînge mama copiluluĭ.

---

(1) Dict. de Paraschiva Lehaciŭ-Leuştênŭ.

După aceea, puindu-se bucatele pe masă, începŭ a se ospĕta şi a se veseli, a grătulà, a cinstì şi a bea atâtŭ în sănĕtatea copiluluĭ noŭ-născutŭ şi a părinţilorŭ sĕĭ câtŭ şi în sănĕtatea cumătrilorŭ marĭ, a móşeĭ, precum şi a celorŭ-lalţĭ óspeţĭ câţĭ se maĭ află la masă (1).

Gratularea cea maĭ îndătinată, care se rostesce de astă dată cumătrilorŭ marĭ, şi maĭ cu sémă din partea óspeţilorŭ adunaţĭ, e cea următóre:

Cumătre (saŭ cumătră) mare!
Precum aĭ ajunsŭ să botezĭ,
Aşa să ajungĭ să şi cununĭ,
Să aĭ totŭ finŭ de finŭ
Să-ţĭ fie voia deplinŭ!

In cele maĭ multe părţĭ ale *Bucovineĭ* este datină de a se închina şi a bea cu paharulŭ, deci cumătra mare, când îĭ vine de astă dată rîndulŭ, voindŭ a da petrecerii unŭ aerŭ câtŭ se póte de veselŭ, luândŭ paharulŭ dice:

Dragu-mi-ĭ paharulŭ plinŭ
Şi badea nu prea bĕtrânŭ.
Dragu-mi-ĭ paharulŭ rasŭ
Şi bădiţa nu prea grasŭ!

Bărbatulŭ, căruia i s'aŭ adresatŭ aceste cuvinte, voindŭ a constrînge pre cumătra mare ca să bea întregŭ paharulŭ, dice:

In fundulŭ paharuluĭ
Sănĕtatea omuluĭ,
Decĭ cine nu bea de duşcă,
Acela móre de puşcă!

Şi cumătra cea mare maĭ bine bea întregŭ paharulŭ decât să móră de o mórte aşa de rea.

In ţinutulŭ Sălişte din *Transilvania* aŭ o sémă de inşĭ

---

(1) Com. de d-lŭ Vasile Diacŭ.

datină de-a rosti, precum la mesele cele marĭ dela nunţĭ, aşa şi la acéstă ocasiune, următórele versurĭ:

Ce frumósă adunare,
Totŭ de ceĭ ce scurgŭ pahare.
Decĭ celŭ ce bea să trăiască,
Celŭ ce nu bea să plesnéscă.
Celŭ ce bea e unŭ omŭ bunŭ,
Celŭ ce nu bea e nebunŭ.
Celŭ ce bea e omŭ voinicŭ,
Celŭ ce nu bea e calicŭ.
Celŭ ce bea e omŭ voiosŭ,
Celŭ ce nu bea-ĭ ticălosŭ.
Celŭ ce vinulŭ nu va bea,
Nicĭ în raiŭ nu va întra,
Că şi sântulŭ Petru ḑice:
Beţĭ vinulŭ să nu se strice! (1)

In părţile dela munte, unde adese-orĭ se întrebuinţéză *plosce* în locŭ de şipurĭ, ne avêndŭ destule pahare la îndemână, beaŭ şi din ploscă. Decĭ celŭ ce a primitŭ plosca ḑice:

Cuĭ i voia să nu móră,
Pue plosca subsuóră.
Cuĭ i voia să trăéscă,
Plosca să n'o părăséscă!

Multŭ, puţinŭ, e pretutindene cunoscutŭ că Românulŭ, până ce nu-ĭ închină şi cinstì tu maĭ întâĭ, până atuncĭ nu voesce să bea, căcĭ ḑice elŭ: trebue să scie omulŭ din ce mână a bĕutŭ, din bună saŭ rea. Dreptŭ aceea, dacă aĭ închinatŭ la dînsulŭ şi n'aĭ gustatŭ măcarŭ câtŭ de puţinŭ, nu primesce paharulŭ, ci ḑice:

Nu mi-ĭ vina,
Nu 'ntindŭ mâna;
Când mi-ĭ vina
Totŭ-deauna!

(1) Com. de d-lŭ B. Iosofŭ.

O sémă de Românĭ, carĭ sunt maĭ avuţĭ, facŭ adese-orĭ cumătrie cu lăutarĭ, de cum-va aceea nu pică în vre-unŭ postŭ, şi cu deosebire în sĕptĕmâna mare. Iar dacă din întêmplare nu potŭ căpĕta lăutarĭ, se mulţămescŭ şi numaĭ câte c'unŭ cimpoeşŭ saŭ fluerarŭ, să aibă numaĭ cine le cânta.

O astŭ-felŭ de cumătrie cu lăutarĭ, la care de regulă iea parte şi preotulŭ dimpreună cu dascălulŭ, dintre carĭ celŭ dîntâiŭ stă în fruntea, iar celŭ de-alŭ doilea în cornulŭ meseĭ, se numesce *cumătrie grasă* saŭ *cumătrie în genunchĭ*, va să ḑică până la genunchĭ de plină.

Cumătriile în genunchĭ, carĭ se facŭ de regulă dupá ce s'a însănĕtoşatŭ cum se cade nepóta, durézâ cu multŭ maĭ lungŭ decât cele de rîndŭ şi voia cea bună e cu multŭ maĭ animată (1). In timpulŭ meseĭ cântă nu numaĭ lăutariĭ ci adese-orĭ şi óspeţiĭ diferite cântece, iar după ce s'aŭ sculatŭ dela masă prindŭ a şi juca.

Unulŭ dintre cântecele usitate la acéstă ocasiune, şi maĭ alesŭ în timpulŭ meseĭ, e şi celŭ următorŭ:

Lelea albă ca omĕtulŭ
Se iubesce cu cumătrulŭ,
Da cumătra să nu scie,
Vorbă 'n casă să nu fie.
Lelea albă cum e caşulŭ
Se iubesce cu nânaşulŭ,
Da nânaşa să nu scie
Lungă vorbă să nu fie.
Brădănaşŭ cu vîrfulŭ verde,
Cumătra sprîncene negre,
Cine-o vede mintea-şĭ pierde (2).

---

(1) «Dacă în decursulŭ uneĭ cumătriĭ, — ne scrie d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ din Mahala, — se 'ntêmplă prea mare chefŭ, dacă óspeţiĭ sunt de-o potrivă peste fire bine dispuşĭ, e unŭ semnŭ că copilulŭ, pentru care se face cumătria, nu va trăi lungŭ timpŭ.»

(2) Din Crasna, dict. de Marióra Bărbuţă.

Altŭ cântecŭ, care asemenea se cântă în decursulŭ meseĭ dela cumătrie, sună astŭ-felŭ:

Frunḑă verde de-alămâe,
Dragă mi-ĭ cumătra mie,
Da cumătru şi maĭ tare,
Că i numele maĭ mare,
Da cumătra să nu scie
Lungă vorbă să nu fie (1).

In fine alŭ treilea cântecŭ sună aşa:

Dragu-mi-ĭ câmpulŭ cu florĭ
Şi cumătrulŭ une-orĭ.
Dragu-mi-ĭ câmpulŭ cu érbă
Şi cumătra câte-odată.
Când ningea şi viscolia
Cumătru la noĭ venia.
Acuma-ĭ caldŭ şi frumosŭ,
Cumătru la noĭ n'a fostŭ.
Şĭ-amŭ multŭ e caldŭ şi bine,
Cumătru la noĭ nu vine.
Frunḑă verde pipigioiŭ,
Poftimŭ cumătre la noĭ,
Că noĭ suntemŭ bucuroşĭ
De cumătriĭ ceĭ frumoşĭ.

Ba, la cumetriile cele grase, când veselia şi voia cea bună a ajunsŭ la culme, nu o dată auḑĭ şi pre tatălŭ copiluluĭ adresându-se atâtŭ cătră nevasta sa câtŭ şi cătră cumătriĭ ceĭ marĭ şi ḑicêndŭ:

Să trăescŭ şi eŭ şi tu,
Şi cumătru selécŭ,
Şi viţelulŭ de sub vacă
Şi cumătra, că mi-ĭ dragă!

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.

Saŭ așa:

Isvorașŭ cu apă rece,
De-ar da Dumnedeŭ să sece
Să rĕmâie numaĭ tină
Să daŭ mâna
Cu vecina.
Cu vecina
Nu-mĭ dă mână
Cu cumătra totŭ-da-una!

La cumătrie, după cum amŭ amintitŭ și maĭ sus, ieaŭ parte numaĭ bărbațĭ și neveste, adecă numaĭ ceĭ căsătorițĭ. Decĭ, dacă anume saŭ numaĭ din întêmplare întră și vre unŭ feciorŭ în casă, unde se ține cumătria, atuncĭ móșa, cum dă cu ochiĭ de dînsulŭ, îĭ iea și ascunde cușma, anume ca să pótă dormi copilulŭ și să ajungă, ca să pórte și elŭ cușmă saŭ pĕlărie.

Precum maĭ nainte, în decursulŭ meseĭ și maĭ după aceea în decursulŭ joculuĭ, îndătinéză de-a cânta diferite cântece, totŭ așa îndătinéză și după ce s'a sfîrșitŭ cumătria și anume când cumătriĭ îșĭ ieaŭ rĕmasŭ bunŭ și voescŭ să se pornéscă spre casă.

Așa cumătra mare, când îșĭ iea rĕmasŭ bunŭ dela ceĭ de casă, cântă:

Frundă verde lemnŭ de nucă,
Mĭ-a venitŭ vremea de ducă;
Mĭ-a fostŭ vremea maĭ de multŭ,
Dar' eŭ nu m'am priceputŭ!

Saŭ:

Cântă cuculŭ pe butucŭ,
Vine vremea să mĕ ducŭ.
Sara bună, eŭ mĕ ducŭ
Nu vĕ facŭ nicĭ unŭ buclucŭ!
Sara bună eŭ vĕ lasŭ,
Nu vĕ facŭ nicĭ unŭ năcazŭ!

Sara bună nu de *tătŭ,* (1)
Că maĭ am gândŭ să vĕ vĕdŭ!

Saŭ:

Vreme-mi-ĭ de mersŭ acasă,
Holercuţa nu mĕ lasă.
Sara bună nu de tătŭ
C'am de gândŭ să vĕ maĭ vĕdŭ!

Saŭ:

Sara bună mĭ-aşĭ lua,
Nu mĕ'ndurŭ de Dumnia-ta,
Cumătriţă, draga mea!
Sara bună eŭ mĕ ducŭ.
Mulţămimŭ, gură de cucŭ.
Sara bună, nu de tătŭ,
Că am gândŭ să te maĭ vĕdŭ!

Mama copiluluĭ, care voesce ca cumătriĭ, respective cumătra, să maĭ stea ca să maĭ petrécă împreună şi să se maĭ veseléscă, ḑice:

Cumătră, ciréş'amară
Fă-mĭ cu ochiŭ pân'afară.
Cumătră, ciréşă dulce,
Fă-mĭ cu ochiŭ când te-ĭ duce! (2)

Cumătra, nu numaĭ că-ĭ face cu ochiulŭ, dar luându-şĭ din noŭ séra bună, dă numaĭ decât să se pornéscă.

Mama copiluluĭ urméză:

Dragu-mi-ĭ, boerĭ, de voĭ,
C'aţĭ venitŭ până la noĭ,
Şi mi-ĭ dragŭ de Dumnia-vóstră,
C'aţĭ venitŭ la casa nóstră,
Da de-acum maĭ dragĭ mi-ţĭ fi
Că şi maĭ desŭ mi-ţĭ veni!

---

(1) *Tătŭ* = totŭ, se aude fórte adesecorĭ în Bucovina atâtŭ în vorba de tóte ḑilele, câtŭ şi în poesia poporană.

(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.

In sfîrşitŭ, vĕḑêndŭ mama copiluluĭ că cumătriĭ nu glumescŭ, ci vorŭ numaĭ decât să plece spre casă, iea unŭ şipŭ de rachiŭ şi petrecêndu-ĭ până la pórtă, cântă:

Cumătriţa mea cea dragă,
Mĭ-a trecutŭ acum de şagă.
Cumătră, cumătră hĕĭ,
Când audŭ de sara bună
Mi se uscă limba 'n gură!

Dacă între ceĭ ce-şĭ ieaŭ rĕmasŭ bunŭ se află şi vre-o nevastă străină, fără părinţĭ, fraţĭ şi surorĭ, atuncĭ numaĭ ce-o veḑĭ şi pre aceea rădicându-şĭ vócea şi cântândŭ:

Voĭ nu vĕ prea fuduliţĭ
Şi la min' încă veniţĭ,
Că voĭ prea bine mĕ sciţĭ
Că eŭ îsŭ fără părinţĭ;
Şi veniţĭ în sĕrbătorĭ,
Că eŭ îsŭ făr' de surorĭ;
Şi voĭ totŭ nu mĕ uitaţĭ,
Că eŭ îsŭ cea făr' de fraţĭ (1).

Ajunşĭ la pórtă maĭ beaŭ încă câte unŭ rîndŭ saŭ douĕ de pahare şi apoĭ se despărţescŭ, întorcêndu-se căsaşiĭ în casă, iar ceĭ-alalţĭ ducêndu-se fie-carele pe la locuinţele lorŭ.

In unele părţĭ ale *Moldoveĭ* câte-va ḑile după botezŭ, unŭ prietenŭ alŭ caseĭ umblă cu o garafă cu rachiŭ, intră în fie-care casă, ḑice câte-va vorbe de cinste pentru gazdă, apoĭ umplêndŭ paharulŭ îlŭ închină fie-căruia dintre gospodarĭ şi-ĭ poftesce pe sară la cumătrie. De obicinuitŭ vorbele ce se ḑicŭ la asemene împrejurărĭ, sunt de felulŭ următorŭ:

— Jupânulŭ nânaşŭ şi jupânésa nânaşă, împreună cu aĭ lorŭ cumătri, se închină la cinstita faţa Domnia-vóstră ca la unŭ mândru codru verde şi vĕ poftesce să osteniţĭ de sară

(1) Din Gălinescĭ, districtulŭ Rădăuţuluĭ.

până la gazda dumilorŭ-sale, că li s'a născutŭ pruncŭ tînĕrŭ şi frumosŭ şi de mare veselie s'a umplutŭ casa lorŭ. Tare se vorŭ supĕra cinstiţiĭ nânaşĭ şi întréga cinstita adunare dacă veţĭ da greşŭ la acésta.

Gazda rĕspunde prin câte-va vorbe, arĕtândŭ că nu va lipsi dela adunare şi înapoindŭ paharulŭ ca să-lŭ îndulcéscă, trimisulŭ îlŭ iea iarăşĭ şi, ḑicêndŭ: «*mulţămimŭ*», îlŭ dă *de duşcă*, iar poftitorulŭ adauge: «*să vĕ fie de bine.*»

Odată cu amurgulŭ seriĭ începŭ a se aduna unulŭ câte unulŭ ceĭ poftiţĭ la cumătrie, bărbaţiĭ cu femeile lorŭ, căcĭ şi în Moldova numaĭ gospodariĭ se poftescŭ la asemene petrecerĭ.

Sosindŭ la casa de cumătrie, bărbaţiĭ se strîngŭ grămadă de-o parte şi femeile de altă parte, fie-care cétă vorbindŭ de ale sale.

In vremile de demultŭ bărbaţiĭ vorbiaŭ de cumpenele resbóielorŭ, de vitejiile Domnilorŭ şi ale boerilorŭ; fie-care îşĭ spunea povestea întêmplărilorŭ sale în bătăliile cu Turciĭ, cu Tătariĭ, cu Unguriĭ saŭ cu Litfa. Astăḑĭ grăescŭ despre nevoile lorŭ, despre jidovulŭ crîşmarŭ, despre ciocoĭ, iar ceĭ din părţile muntóse maĭ multŭ despre întêmplările cu dihania de ursŭ.

— Umblamŭ — ḑice unulŭ — după o găină sĕlbatică ce de multă vreme o auḑisemŭ codcodocindŭ prin *smidă* (1), când la capĕtulŭ plaiuluĭ, colo, sciĭ, dreptŭ bradulŭ celŭ pîrlitŭ . . . . he! he! rĕspunde altulŭ ce stă cu ochiĭ ţintă la povestitorŭ. . . . numaĭ iacă o dihanie câtu-mi-ţi-ĭ mamila stătea în cărare par că-mĭ aţinea calea; aprindŭ într'însa, că Dómne îndămână-mĭ maĭ venia, şi chitescŭ dreptŭ în frunte încât nicĭ n'a maĭ mişcatŭ. Era unŭ ursŭ bîrzŭ ţintatŭ în frunte; pare-mi

(1) Smida e o pădure de braḑĭ arşĭ, în care aŭ crescutŭ tufe noue.

se că tocmaĭ acela, care maĭ astă primăvară mĭ-a luatŭ unŭ cârlanŭ de m'a durutŭ în sufletŭ,— sciĭ cârlanulŭ celŭ *ţertinŭ*.

— Dar dumi-tale ţi-a mersŭ bine — rĕpunde unŭ altulŭ — că în locŭ de o zémă de găină, te-aĭ alesŭ cu o piele de ursŭ, dar mie mi s'a sfetitŭ maĭ rĕŭ: era despre séră şi mĕ dusesemŭ să-mĭ aducŭ boiĭ; scoborŭ pe *sghiabĭ* (1), când la capĕtulŭ *tarniţeĭ* (2) iacă dihania de ursŭ; după ce-mĭ supsese boulŭ, îlŭ movilise, şi acum şedea nepĕsătorŭ de-asupra pe *partamurĭ* (3); aşa m'am aprinsŭ de mânie, vĕḑêndu-mĭ boulŭ perdutŭ, încât mi-am ḑisŭ în mine: de acum totŭ una mi-e, orĭ eŭ, orĭ elŭ; punŭ mâna pe o tişitură şi strigândŭ înfricoşatŭ, ca să-ĭ ieaŭ apa dela móră, am şi repeḑitŭ într'însulŭ. N'a statŭ dihania de pricină, ci a rupt'o de fugă. — Eştĭ şi omŭ fiorosŭ — adaugă rîḑêndŭ unŭ altulŭ. — Ba nu, bre, — rĕspunde iarăşĭ altulŭ — da era ursŭ de ceĭ furnicoşĭ, care fuge de-şĭ scóte ochiĭ când vede omŭ.

La aceste vorbe daŭ cu toţiĭ unŭ hohotŭ de rîsŭ, şi altora li se taie pofta să maĭ povestéscă vitejiĭ cu urşiĭ.

In vremea acésta între femeĭ, ca dela gâgăitulŭ gâscelorŭ nu se maĭ înţelege nimicŭ, vorbescŭ tóte de odată, chicotescŭ şi rîdŭ cu hohotŭ.

Aşa merge rênduială, până când gazda saŭ nânaşa poftesce la masă, în capulŭ căreia se aşéză nânaşulŭ şi nânaşa şi apoĭ totŭ părechĭ, bărbatŭ şi femee, după cum sunt de fruntaşĭ, până se încheie masa. Mânâncă, beaŭ şi se veselescŭ maĭ multe ceasurĭ, glumindŭ şi rîḑêndŭ asupra jidanuluĭ din satŭ saŭ despre vre-unŭ prostaticŭ ce s'a pribegitŭ la masă.

---

(1) *Sghiabulŭ* este o cărare prin valea dintre doĭ munţĭ.

(2) *Tarniţa* este unŭ drumŭ bătutŭ de oĭ saŭ de vite prin unŭ locŭ greŭ de umblatŭ.

(3) *Partamuri* se numescŭ bucăţile dintr'o vită ruptă de ursŭ, pe care acesta le face grămadă şi apoĭ se sue de-asupra lorŭ, faptă ce se numesce «*a movi*».

Pe la sfîrşitulŭ meseĭ se dregŭ paharele cele dulcĭ, întâĭ drege nânaşulŭ şi pune ceva maĭ multŭ în paharŭ maĭ făgăduindŭ copiluluĭ acolo în faţa tuturorŭ o viţică; apoĭ începŭ ceĭlalţĭ a pune banĭ în pahare după puterile lorŭ.

Cu aceştĭ banĭ îşĭ scóte gazda cheltuelele meseĭ şi une-orĭ maĭ prisosesce ceva.

După ce se sfîrşescŭ paharele dulcĭ óspeţiĭ începŭ a se rădica dela masă.

In tótă vremea câtŭ ţine masa, doĭ balaurĭ negri ca dosulŭ ceaunuluĭ cântă unulŭ din scripcă şi altulŭ din cobză felurite cântece de ţéră cum şi altele vechĭ împământenite, precum sêrbésca, corăbiasca şi rusésca. Din când în când câte unŭ óspe chefăluitŭ întinde unŭ paharŭ de vinŭ scripcaruluĭ orĭ cobzaruluĭ, ḍicêndu-ĭ:

—Bea, balaure. co ţi-lŭ tornŭ în capŭ!

Ţiganulŭ se scólă, închină şi elŭ, dar' cine bagă în sémă închinăciunea ţigănéscă?

După rădicarea meseĭ stă totŭ temeiulŭ cântecelorŭ şi a jocurilorŭ. Flăcăiĭ ameţiţĭ saltă legănatŭ, cântă din gură, glumescŭ, prujescŭ şi chiue, bătêndŭ cu picióreIe de rĕsună pămîntulŭ. Acum îşĭ deschidŭ dragostele totŭ mersulŭ lorŭ; prin inimile femeilorŭ trecŭ când segeţile iubireĭ, când ale temutuluĭ. Unele cântă în pilda altora:

Nu sciŭ ţese, nu sciŭ cósă;
Dar nu-mĭ pasă, că-sŭ frumósă.

Cântecŭ mestecatŭ cu laudă şi batjocură, pe care nicĭ o femee de ţéră nu-lŭ primesce cu mulţămire, celŭ puţinŭ în ochiĭ lumiĭ.

Este în sufletulŭ Românuluĭ unŭ fondŭ însemnatŭ de întristare, care se revarsă prin versulŭ duiosŭ şi tristŭ alŭ cânteculuĭ sĕŭ şi prin vorbele ce ḍice la cântare. Acestŭ su-

flctŭ a presuratŭ note triste chiar şi în cântecele menite pentru veselie. Iar *Doina* este culmea tuturorŭ; ea închide într'însa inima întrégă, are ceva a sufletuluĭ singuraticŭ şi jalnicŭ, pe care nu-lŭ póte zugrăvì nicĭ unŭ cuvîntŭ în limba grăită, afară póte de *dorulŭ,* care se apropie întru câtŭ-va prin mulţimea întrebuinţărilorŭ luĭ. Până la acestŭ cântecŭ toţĭ sunt veselĭ, sorbindŭ unulŭ din bucuria altuia, dar de îndată ce se audŭ sunetele străbătătóre ale doineĭ, se lasă de mână şi de după gâtŭ şi fie-care se ascunde în adâncurile jalnice ale sufletuluĭ sĕŭ. Ţiganiĭ lăutarĭ aŭ ghicitŭ aceste însuşirĭ ale Românuluĭ, de aceea pentru a scăpa de batjocurile şi şăgile dupăcite ce pornescŭ din veselia sburdalnică, eĭ începŭ unŭ cântecŭ de *inimă albastră,* care pune pe gândurĭ până şi pe ceĭ maĭ zurbagiĭ; iar uniĭ, ceĭ maĭ cu focŭ, începŭ să strige lăutarilorŭ că aŭ nemerit'o, «*căcĭ par'că le iea cu căuşulŭ dela inimă.*»

Sfîrşindu-se astŭ-felŭ de cântece şi îndesândŭ cocoşulŭ cântările sale, óspeţiĭ începŭ a se împrăştia, în vreme ce uniĭ maĭ slabĭ dormŭ duşĭ unde i-a apucatŭ vremea (1).

In judeţulŭ Suceviĭ precum şi în alte judeţe din partea de sus a *Moldoveĭ,* cumătria se face saŭ nemijlocitŭ după botezulŭ noŭ-născutuluĭ copilŭ saŭ la vr'o câte-va ḑile după aceea, când atâtŭ părinţiĭ copiluluĭ câtŭ şi nânaşiĭ sĕĭ invită pre rudeniile lorŭ cele maĭ de aprópe ca să iee parte la dînsa.

După ce s'aŭ adunatŭ toţĭ ceĭ invitaţĭ şi după ce s'aŭ aşeḑatŭ la masă, móşa, înfăşindŭ copilulŭ în scutecele cele maĭ frumóse ce le are, se duce cu dînsulŭ la cumătriĭ ceĭ marĭ, adecă la nânaşiĭ sĕĭ, carĭ staŭ în capulŭ meseĭ; şi presentându-lŭ lorŭ, ḑice:

(1) A. Lambrior, «Obiceiurı şi credinţe la Românĭ.» în «Convorbirĭ lit.» an. IX, Iaşĭ 1.875, p. 2—5.

Din găóză din rogozŭ
O ieşitŭ istŭ fĕtŭ frumosŭ,
Şi cere scufă şi salbă
Să se ducă 'n lumea albă,
Cere calŭ de călărie
Şi o stea la pălărie
Ca să trécă de pustie;
Şi maĭ cere unŭ calŭ brézŭ,
Că-ĭ feciorŭ de omŭ vitézŭ.
Dă-ĭ măicuţ' unŭ oborocŭ,
Ca să-şĭ cate de norocŭ,
Şi maĭ dăĭ măicuţ'o sită
Ca să-şĭ cate de ursită;
Şi maĭ fă maic' o plăcintă
S'o mâncămŭ până la nuntă.
Ca grâulŭ N. N. să crescă
Şi 'ntru mulţĭ anĭ să trăéscă!

După rostirea acesteĭ *urărĭ*, fie-care mesanŭ scóte şi dă câte unŭ darŭ bănescŭ pentru copilŭ şi anume maĭ întâĭ nânaşiĭ sĕĭ, apoĭ rudele şi veciniĭ.

Maĭ pe urmă, şi anume după ce aŭ statŭ cu toţiĭ unŭ restimpŭ bunŭ la masă, după ce fie-care a gustatŭ din bucatele aduse şi puse pe masă şi a cinstitŭ câtŭ a voitŭ şi i-a plăcutŭ, móşa iea o pâne saŭ unŭ mălaiŭ, merge cu dînsulŭ maĭ întâĭ la cumătriĭ ceĭ marĭ apoĭ la fie-care óspe în deosebĭ şi, făcêndŭ diferite glume, cere ca să-ĭ dee şi eĭ câte unŭ darŭ pentru ostenélă ce-a avut'o.

Şi fiindŭ că aşa-ĭ datina din moşĭ-strămoşĭ, nime nu se pune de pricină, ci fie-care scóte câte vr'o câţĭ-va banĭ, câtŭ îĭ lasă inima, şi-ĭ împlântă în mălaiŭ.

Cu adunarea acestorŭ banĭ se încheie apoĭ cumătria, se scólă cu toţiĭ dela masă, şi luându'şĭ rĕmasŭ bunŭ dela parinţiĭ copiluluĭ, căruia îĭ dorescŭ viaţă îndelungată şi ne-

pĕtată, minte sănĕtósă, fericire și tóte cele bune, plécă fie care mulțămitŭ spre locuința sa (1).

In *Țéra-Românéscă* (2) și în *Transilvania* se dă asemenea pretutindene după botezŭ câte unŭ prândŭ maĭ mare saŭ maĭ micŭ, după cum e și starea părinților prunculuĭ. Cu acea ocasiune se facŭ apoĭ, ca și în Bucovina, unele presente parte în banĭ parte în naturale. Pe unele locurĭ baniĭ se aruncă saŭ în scaldă saŭ în légănulŭ prunculuĭ.

Dela ceĭ presențĭ precum și dela aceia, carĭ vinŭ maĭ târḑiŭ în casa prunculuĭ, se *iea somnŭ*, adecă se taie nițelŭ pĕrŭ saŭ se pune câte unŭ bănuțŭ la pernă (3).

In părțile *Oravițeĭ*, din *Banatŭ*, se face asemenea după botezŭ unŭ prândŭ, la care iea parte nașulŭ, móșa, saŭ alte némurĭ, carĭ venindŭ rógă de sănĕtatea noŭ-născutuluĭ, aducêndŭ darurĭ, cu care ocasiune ḑicŭ: «Eŭ daŭ puținŭ, Dumneḑeŭ să dea maĭ multŭ, ḑile multe, norocŭ și fericire!(4)»

In alte părțĭ din *Banatŭ*, după botezarea unuĭ copilŭ, tatălŭ acestuia, dacă e cu dare de mână, pregătesce unŭ prândŭ

(1) Dict. de maĭ multe Românce din satele Mălinĭ și Rădășenĭ. Veḑĭ și «Gazeta sătenuluĭ», fóia cunoscințelorŭ trebuinciósе agricultoruluĭ și poporuluĭ, an. III. Rîmnicu-Săratŭ, 1886 p. 187.

(2) «Lumina pentru toțĭ» an. III. Bucurescĭ 1888. p. 473: «După botezŭ, nașulŭ merge acasă la părințiĭ nouluĭ-născutŭ, unde se face masa, la care vinŭ rudele și prieteniĭ atâtŭ aĭ nașuluĭ câtŭ și aĭ părinților prunculuĭ și daŭ, câte unŭ darŭ prunculuĭ.»

(3) Com. de d-lŭ Georgescu înv. în Secadate. — «Gazeta Transilvanieĭ,» an LV. Brașovŭ 1892. No. 207: «Afara de botezulŭ realŭ, se maĭ facŭ — în Ilva mare — și așa numitele «***botejunĭ.***» Atuncĭ gazda caseĭ vestesce pe aceia, pre carĭ îĭ doresce să-ĭ aibă la batejune, care în casulŭ acesta este unŭ ***ospĕțŭ de prietinĭ.*** Ceĭ chemațĭ se întrunescŭ la casa chemătoruluĭ, care îĭ óspĕtă bine. Atuncĭ fie-care óspe îșĭ ține de datorie să cinstéscă gazdeĭ o vițea, una orĭ maĭ multe oĭ, bucate, ba și banĭ. Aceĭ óspețĭ, carĭ cinstescŭ o vițea, unŭ mânzŭ o vaca (nu și ceĭ carĭ cinstescŭ oĭ, capre, bucate, banĭ) ***intră în cumătrie*** cu gazda caseĭ. Acesta, la casŭ de nevoe, la cumătri alérgă maĭ întâĭ după sfatŭ și ajutorŭ.»

(4) Aur. Jana, «Credințe la nascerĭ», în «Familia» an. 1889 p. 483.

mare, numitŭ *gostie*, la care pe lângă naşĭ şi móşă, maĭ chémă încă şi pre bărbatulŭ móşeĭ, apoĭ pre vecinĭ, prietenĭ şi rudeniĭ; une-orĭ aducŭ chiar şi lăutarĭ.

După ce aŭ prânḑitŭ şi s'aŭ veselitŭ cu toţiĭ, fie-care óspe, înainte de a-şĭ lua ḑiua bună şi a se porni spre casă, caută şi scóte vre-o câţĭ-va banĭ, care câtŭ se 'ndură şi după cum îĭ e şi puterea, şi puindu-ĭ la capulŭ miculuĭ botezatŭ, ḑice:

— Eŭ îţĭ daŭ puţinŭ, Dumneḑeŭ să-ţĭ dea maĭ multŭ!

Rostindŭ cuvintele acestea, dă mâna cu ceĭ de casă şi, luându-şĭ rĕmasŭ bunŭ dela dînşiĭ, se pornesce în cotro s'a îndreptatŭ.

Nemijlocitŭ însă înainte de pornire, *găzdóia* caseĭ dă naşuluĭ saŭ naşeĭ ca darŭ o maramă frumósă, iar móşeĭ *o pogace*, pe care sunt grămădite cărnurĭ fripte, aluaturĭ fine, iar deasupra ca la 8 — 10 *rifi* de pânză fină, alŭ căreĭ mijlocŭ vine dreptŭ de-asupra pogaceĭ şi a aluaturilorŭ, iar capetele se tragŭ (târĭie) pe jos. Pogacea şi pânza acésta trebue s'o ducă móşa până la sine acasă ţinêndu-o maĭ sus decât umĕrulŭ, alăturea cu capulŭ, iar capetele pânzeĭ lăsându-le să se târĭie după dînsa ca unŭ şlepŭ după o dómnă, anume ca cine va întâlni-o pe drumŭ, să ştea loculuĭ, să-ĭ admire darulŭ şi să pótă ḑice: «mare şi frumosŭ darŭ i-aŭ datŭ!»

Cu acésta apoĭ, petrecuţĭ fiindŭ naşiĭ şi móşa de către părinţiĭ copiluluĭ şi de lăutarĭ până la unŭ locŭ, une-orĭ chiar şi până acasă, se gată gostia saŭ actulŭ botezăriĭ.

Ceĭ maĭ sĕracĭ, dacă nu potŭ în ḑiua botezăriĭ da şi eĭ unŭ prânḑŭ ca ceĭ bogaţĭ, hotărĕscŭ a-lŭ da pe altă Duminecă saŭ sĕrbătóre, une-orĭ chiar şi la 2—3 sĕptĕmânĭ. Atuncĭ facŭ şi eĭ o mică *gostie*, dar totŭ-deauna maĭ pe sĕrăcie şi maĭ cu puţinŭ sgomotŭ (1).

(1) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.

In *Ungaria* asemenea e datină de-a se da unŭ *ospĕțŭ* în onórea cumătrilorŭ marĭ și a móșeĭ, dar maĭ cu sémă numaĭ după botezulŭ unuĭ *pruncŭ* (băiatŭ).

In decursulŭ ospĕțuluĭ acestuia, care, cu puține abaterĭ, se face maĭ totŭ așa ca și în cele-lalte părțĭ locuite de Românĭ, nepóta e dătóre să spele mânile móșeĭ, ceea ce se face așa: tórnă apă curată într'unŭ blidŭ, și apoĭ, luând cu mânele séle apă de-aceea, spală cu dînsa mânile móșeĭ; iar după ce i le-a spĕlatŭ îĭ dă o ștergură nouă ca să se ștérgă. Atâtŭ ștergura acésta, câtŭ și o năframă, asemenea nouă, care i-o dă maĭ pe urmă, rĕmânŭ ale móșeĭ ca darŭ pentru ostenéla sa precum și pentru mâncarea ce i-a preparat'o și i-a adus'o, câtŭ timpŭ a fostŭ bolnavă.

Spĕlarea mânilorŭ móșeĭ de către nepóta sa trebue în orĭ ce casŭ să se întêmple în viéța acésta, căcĭ dacă nu se întêmplă, atuncĭ móșa în cea-laltă lume e tótă până în cóte *sângiósă*.

Dacă nepóta a neglijatŭ în decursulŭ viețiĭ sale actulŭ acesta alŭ spĕlăriĭ, și s'a întêmplatŭ să móră, atuncĭ móșa se duce la dînsa până a nu se înmormînta, și némurile eĭ o spală pe mânĭ și o ștergŭ cu pânza ce se află pe fața repausateĭ (1).

In fine în *Macedonia* după botezŭ se pune masă la martorĭ, și în timpulŭ meseĭ se aduce unŭ vasŭ cu vinŭ, la fie-care óspe care aruncă în năuntru bănișorĭ saŭ parale, menite a se cóse pe scufița copiluluĭ. Cele-lalte formalităț̦i se facŭ ca și la Româniĭ din Dacia-Traiană, fără nicĭ o deosebire (2).

---

(1) Com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕțătorŭ în Șomcuta-mare.

(2) Bolintinénu, Călĕtoriĭ la Româniĭ din Macedonia, p. 88—89.—Vedĭ și Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit., p. 46.

XVII.

SCĂLDĂCIUNEA.

In decursulŭ cumătrieĭ saŭ nemijlocitŭ după acésta urméză de regulă *Scăldăciunea,* numită altmintrelea și *scăldușă* saŭ *scăldușcă*; adecă copilulŭ noŭ-născutŭ se scaldă de către *cumătriĭ marĭ,* nașiĭ copiluluĭ, carĭ l'aŭ ţinutŭ la botezŭ.

In cele maĭ multe locurĭ din ***Bucovina*** însă este datină de a se scălda copilulŭ de către cumetriĭ ceĭ marĭ abia a doua saŭ chiar a treia ḑi după botezŭ, și acésta din causă ca să nu se ștérgă prea de grabă *mirulŭ* de pe dînsulŭ, ci să dórmă celŭ puţinŭ o nópte în mirŭ (1).

In acele locurĭ, unde se scaldă a doua saŭ a treia ḑi, maĭ esistă încă și acea credinţă că pe copilulŭ botezatŭ nu e nimĕruĭ iertatŭ să pue mâna, până ce nu-lŭ scaldă nânașa sa (2).

(1) Com. de maĭ mulţĭ inșĭ precum și de d-lŭ V. Turturénŭ, protŭ: «*Scăldăciunea*, numită altmintrelea *scăldușcă*, se face totŭ-deauna a doua ḑi după botezŭ, pentru că la botezŭ prunculŭ se miruesce și de-aceea in aceea ḑi nu se cade a scălda saŭ a spĕla copilulŭ, căcĭ se spală mirulŭ de pe dînsulŭ.»

(2) In Stroescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ, parochŭ și exarchŭ.

Scăldăciunea se face în cele maĭ multe părțĭ din *Bucovina* astŭ-felŭ:

A doua ḑi după botezŭ saŭ cumătrie, colea când se apropie sórele spre amiaḑĭ, se adună la casa nepóteĭ maĭ multe femeĭ dimpreună cu cumătra saŭ cumătrulŭ mare, adecă cu celŭ ce a ținutŭ copilulŭ la botezŭ.

Dacă celŭ ce a ținutŭ copilulŭ la botezŭ e bărbatŭ, vine de regulă dimpreună cu soția sa, dar nu aduce nicĭ unŭ darŭ, dacă e femee, atuncĭ aceea vine de regulă fără de bărbatulŭ sĕŭ, dar aduce cu sine și de astă dată, ca și maĭ nainte la botezŭ, pelincĭ, fașă, unŭ tulpănașŭ, unŭ brâŭ, o perinuță, tóte acestea nouĕ (1).

In *Boianŭ,* dstrictulŭ Cernăuțuluĭ, și în Vicovulŭ-de-sus, districtulŭ Rădăuțuluĭ, nașa aduce de regulă finuluĭ sĕŭ de astă dată ca darŭ: o fașă, unŭ *scutecŭ* și o bucată de pânză nóuă ca de vr'o 3—4 coțĭ de lungă pentru pelincĭ, precum și o *căpătușcă* (2) albă și una cu florĭ (3).

In *Fundulŭ-Moldoveĭ,* districtulŭ Câmpulunguluĭ, dacă nașulŭ copiluluĭ e femee, când merge *să scalde copilulŭ de mirŭ,* duce următórele darurĭ: o păreche de dăsăguțĭ, unŭ sculŭ de *lână albă* orĭ *lae,* apoĭ *scutece,* o *fașă* și unŭ *tulpănașŭ* de legatŭ capulŭ copiluluĭ, carĭ sunt puse într'o traistă nóuă și câtŭ se póte de frumósă. Pe lângă acestea maĭ duce încă și o *ólă nouă.*

Obiectele prime sunt menite pentru înfășarea copiluluĭ, iar óia de încălḑitŭ scăldătórea într'însa.

Dacă celŭ ce a botezatŭ e bărbatŭ, tóte lucrurile acestea le duce nevasta sa, care scaldă totŭ-odată și copilulŭ. Dacă n'are soție, le duce o soră saŭ altă femee. Iar dacă e sĕr-

(1) In Calanfindescĭ și Frătăuțulŭ-vechiŭ.
(2) *Căpătușcă* = basmă.
(3) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ.

manŭ, şi n'are lucrurĭ de acestea în casa sa, trebue să le cumpere dela alţiĭ, căcĭ de dusŭ, fie avutŭ orĭ sĕrmanŭ, fie-care trebue să le ducă (1)

După ce s'aŭ adunatŭ acum tóte femeile, câte aŭ avutŭ să se adune, căcĭ bărbaţiĭ, afară de cumătrulŭ mare, maĭ nicăirĭ în Bucovina nu e datină ca să iea parte la *Scăldăciune*, móşa prepară scăldătórea (scălduşca), adecă tórnă apă curată şi ne 'nceputā în óla cea nouă, care a adus'o cumătra cea mare, respective soţia cumătruluĭ mare, anume spre acestŭ scopŭ de acasă şi care însémnă *ca copilulŭ să aibă glasŭ ca şi óla cea nouă când se cumpĕră din târgŭ*, şi apoĭ o pune la focŭ ca să se încăldéscă. In acelaşĭ timpŭ pune în óla cu apă încă şi următórele plante saŭ seminţe de plante, precum: *busuiocŭ*, câte-va *fire de grâŭ, mărarĭŭ, mintă, românită,* câte-va *botiĭ* (botie) saŭ *măgăliĭ de macŭ, seminţă de cânepă,* precum şi una saŭ maĭ multe pene de orĭ şi ce felŭ de pasĕre.

Busuioculŭ îlŭ pune de aceea ca noŭ-născutulŭ, şi maĭ alesŭ dacă e copilă, să fie atrăgĕtóre şi iubită ca busuioculŭ;

Firele de grâŭ, ca *să aibă cinstea grâuluĭ*; şi precum e grâulŭ celŭ maĭ alesŭ şi maĭ căutatŭ dintre tóte pânele albe, aşa să fie şi copilulŭ maĭ alesŭ, maĭ căutatŭ şi maĭ vĕdutŭ dintre toţĭ ómeniĭ;

Mărariulŭ, să fie plăcutŭ ca mărariulŭ în bucate;

Minta şi *româniţa*, ca să créscă uşorŭ şi să fie sănĕtosŭ;

Botiile de macŭ, ca să pótă uşorŭ şi bine dormi;

Sămînţa de cânepă, ca să créscă iute ca cânepa; iar

Penele, ca să fie uşorŭ ca pana, precum şi pentru aceea ca tóte să le pricépă şi înveţe uşorŭ, şi totŭ aşa să trăéscă în lume.

Totŭ aşa facŭ şi móşele românce din *Macedonia*; acelea

(1) Dict. de Paraschiva Lehaciŭ — Leuştenŭ.

încă punŭ în scăldătóre, după ce s'a botezatŭ copilulŭ, *busuiocŭ*, ca să fie *muşatŭ* (frumosŭ), *paradzi* (parale) de argintŭ ca să fie avutŭ, şi *sare* ca *să aibă hare* (să fie plăcutŭ) (1).

După ce s'a încăldịtŭ scăldătórea astŭ-felŭ preparată, o iea dela focŭ şi o tórnă într'o vănuţă saŭ covăţică, numită altmintrelea în unele părţĭ atâtŭ din Bucovina câtŭ şi din Moldova alghie dem. *alghiuţă* (2), în care maĭ pune încă şi o lécă de *aghiasmă*, puţinŭ *lapte dulce*, o bucăţică de *zaharŭ* precum şi unulŭ saŭ douĕ *ouĕ*.

Apa sfinţită saŭ aghiasma însémnă ca copilulŭ să fie ca acésta de curatŭ;

Laptele dulce, ca să fie albŭ şi frumosŭ ca laptele, precum şi pentru aceea ca să-ĭ fie viéţa dulce ca laptele, să trăéscă bine în lume;

Zaharulŭ, maĭ alesŭ dacă e copilă, anume ca să fie lumeĭ dulce ca acesta; iar *ouĕle*, carĭ rĕmânŭ întregĭ până a doua ḍi, când le sparge mama copiluluĭ şi aşa sparte le pune apoĭ în scăldătóre, însemnéză ca să fie curatŭ, plinŭ şi sănĕtosŭ ca oulŭ.

Maĭ totŭ aceste obiecte îndătinéză a le pune în *scălduşă* şi Româncele, respective móşele, din unele părţĭ ale *Moldoveĭ* precum bună óră cele din judeţulŭ Sucéva (3).

In *Ţéra-Românéscă*, când se scaldă copilulŭ pentru prima óră dela botezŭ, i se pune în scăldătóre o bucată de pâne şi una de slănină de porcŭ, anume *ca copilulŭ să créscă ca pânea în coptorŭ şi să se îngraşe ca unŭ purcelŭ*. I se maĭ pune încă şi o córdă de vióră ca în viaţa luĭ să cânte frumosŭ (4).

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, publ. în op. cit., p. 41.

(2) Dict. de Aniţa Pletosŭ, Româncă din Rădăşenĭ, judeţulŭ Sucéva.

(3) Dict. de An. Pletosŭ din comuna Rădăşenĭ: «*Scăldătórea*, numită altmintrelea *scălduşă*, o face móşa din apă ne'ncepută. După ce o pune în *alghiuţă* şi-o *stêmpĕră*, pune într'însa grâŭ, zaharŭ şi pene, ca să fie uşorŭ ca pana.»

(4) Ionénu, op. cit., p. 27 şi 28.

Iea apoĭ totŭ móşa copilulŭ şi-lŭ vîră în scăldătóre. După ce l'a vîrîtŭ, cumătra, respective cumătrulŭ mare, naşulŭ copiluluĭ, iea lumina de botezŭ, o aprinde şi apropiindu-se de vasulŭ, în care se află copilulŭ, *pică* (picură) dintr'însa în scăldătóre în forma cruceĭ câte de treĭ orĭ în fie-care locŭ şi anume : întâĭ la capŭ, apoĭ la picióre, după aceea în partea dréptă şi pe urmă în cea stângă.

Dacă sunt doĭ saŭ şi maĭ mulţĭ cumătri, atuncĭ picură fie-care pe rêndŭ, aruncândŭ în acelaşĭ timpŭ câte unulŭ saŭ şi maĭ mulţĭ florinĭ în scăldătóre.

Vinŭ apoĭ pe rêndŭ tóte femeile câte se află de faţă şi stropindŭ copilulŭ cu puţină apă, aruncă şi ele în scăldătóre câte vr'o câţĭ-va cruceri saŭ puişorĭ, după cum sunt de avute.

Baniĭ aceştia, carĭ sunt meniţĭ pentru móşă (1), însemnéză ca copilulŭ să fie *bănosŭ* şi *norocosŭ* câtŭ va trăi.

Iar luminele le punŭ pe masă, unde le lasă să ardă până maĭ pe urmă.

După acésta cumătra mare scaldă singură copilulŭ. Dacă sunt maĭ multe cumătre îlŭ scaldă fie-care pe rêndŭ. Iar dacă naşulŭ copiluluĭ e bărbatŭ, atuncĭ îlŭ scaldă nevasta sa, în lipsa acesteia móşa saŭ şi altă femee. Totuşĭ şi nânaşulŭ trebue să tórne măcarŭ o lécă de apă pe copilŭ (2).

După ce l'a scăldatŭ şi spĕlatŭ cum se cade, iea cumătra cea mare *crijma*, în care a fostŭ pusŭ după ce s'a scosŭ din botezŭ, o móie în scălduşcă şi şterge cu dînsa copilulŭ maĭ întâĭ pe la tóte încheeturile, unde a fostŭ unsŭ cu

---

(1) Datina Rom. din Calafindescĭ, Ilişescĭ, Frătăuţulŭ-vechiŭ şi Sucéva.— Vedĭ şi Or. Dlujanschi, Din viaţa pop. rom., în «Albina Carpaţilorŭ» an. IV. Sibiiŭ 1879, p. 76.

(2) In Calafindescĭ, dict. de C. Racolţa;— în Frătăuţulŭ-vechiŭ, dict. de Zamfira Ignătóieĭ; apoĭ în Ilişescĭ.

mirŭ, apoĭ în gură ca să nu-ĭ pută, pe subsuorĭ ca să nu asude și la urechĭ ca să audă bine (1).

Nespĕlându-lŭ cumătra cum se cade cu *crijma*, în gură, subsuorĭ și 'n urechĭ, se crede că copiluluĭ, câtŭ trăesce, îĭ pute din gură, asudă fórte tare și nu aude bine (2).

In Boianŭ și Mahala, districtulŭ Cernăuțuluĭ, dreptulŭ de a scălda pre celŭ botezatŭ întâia óră după botezŭ îlŭ are numaĭ nânașa. Alte femeĭ și cu deosebire mama copiluluĭ nu se cuvine nicĭ decum să-lŭ scalde de mirŭ, pentru că după credința Românilorŭ din aceste două comune ar fi unŭ mare pĕcatŭ când l'ar scălda altă femee, și nu nânașă-sa.

Dreptŭ aceea nânașa, după ce atâtŭ ea câtŭ și ceĭ-lalțĭ meseni carĭ voescŭ, aŭ aruncatŭ maĭ întâĭ câte unulŭ saŭ maĭ mulțĭ crucerĭ în scăldătóre, móie cornulŭ crijmeĭ în scaldă și picură copilulŭ cu dînsa în gură de treĭ orĭ anume ca să nu se prindă de dînsulŭ nicĭ unŭ rĕŭ, apoĭ picură cu lumina de botezŭ, care arde în totŭ timpulŭ scăldăriĭ, în scălдușcă câte treĭ picușurĭ: la capŭ, la picióre și la ambele mânĭ în forma cruciĭ. După acésta, scăldându-lŭ și spĕlându-lŭ cum se cuvine, iea *triplicŭlŭ* (3) și busuioculŭ, care a fostŭ legatŭ la lumina de botezŭ, precum și crijma, ale căreĭ cornurĭ le îndoesce la unŭ locŭ, și prindêndu-le pe tóte acestea la olaltă, le móie în scaldă și șterge cu dînsele pe copilulŭ scăldatŭ la urechĭ, la mânĭ, subsuorĭ, în *stinghiurĭ* (4) precum și la tóte cele-lalte încheeturĭ ale corpuluĭ.

După ce l'a scăldatŭ și ștersŭ în chipulŭ cum s'a arĕtatŭ, îlŭ scóte din scăldătóre, prindêndu-lŭ cu mânele de ambele

(1) In Fundulŭ-Moldoveĭ întrebuințéză Românccele în locŭ de *crijmă* spre scopulŭ acesta orĭ și ce felŭ de pânză curată. Com. Par. Lehaciŭ — Leuștênŭ.

(2) In Fundulŭ-Moldoveĭ, com. de d-lŭ P. L. Leuștênŭ.

(3) *Triplicŭ* se numesce unŭ sculișorŭ de ață rĕsucită de colóre albă, roșie și albastră.

(4) *Stinghiurĭ* se numescŭ încheeturile de sus ale piciórelorŭ.

umere ale obrazuluĭ anume ca să crĕscă înaltŭ şi dreptŭ şi să-ĭ fie grumaḑulŭ lungŭ, apoĭ aruncându-lŭ pe scutece şi pelincĭ, ca să fie sprintenŭ, îlŭ înfaşă, îlŭ strînge de nasŭ şi-ĭ face de treĭ orĭ cruce peste corpŭ. După acĕsta îlŭ pune pe o perină curată şi-lŭ acopere cu crijma, dacă e băiatŭ, aşa ca faţa să-ĭ rĕmâie descoperită, iar dacă e copilă o acopere şi pe faţă, anume ca să fie ruşinósă.

Astŭ-felŭ acoperitŭ şi 'n loculŭ unde l'a pusŭ îlŭ lasă să stea până după scóterea şi aruncarea scăldătóreĭ, în care s'a scàldatŭ (1).

In Poiana-Ştampiĭ, districtulŭ Dorneĭ, sfîrşindŭ nânaşa copilulŭ de scăldatŭ şi scoţêndu-lŭ din scăldătóre, îlŭ înfaşă în pelincele şi scutecele ce le-a adusŭ anume spre acestŭ scopŭ de acasă saŭ în pânza şi brâulŭ, care l'a adusŭ la botezŭ, şi după aceea îlŭ duce şi-lŭ dă mâne-sa ḑicêndŭ:

Poftimŭ ţine-lŭ!
Să fie voiosŭ,
Sănĕtosŭ
Şi frumosŭ;
Lucrătorŭ,
Ascultătorŭ
Şi 'ndurătorŭ;
Să trăiĕscă
Şi să crĕscă;
Să fie harnicŭ, focŭ,
Să aibă multŭ norocŭ.
Iar' dumnia-ta cumătră,
Ca o mamă adevĕrată,
Să trăescĭ
Să poţĭ să-lŭ crescĭ,
Şi să-lŭ povăţuescĭ!

Iar dacă e copilă ḑice:

---

(1) Com. de d-lŭ V. Turturĕnŭ şi Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.

Poftimŭ ține-o!
Să fie voiósă,
Sănĕtósă
Și frumósă;
Lucrătóre,
Ascultătóre
Și 'ndurătóre;
Să trăiéscă
Și să créscă;
Să fie harnică, focŭ,
Și să aibă multŭ norocŭ;
Iar dumnia-ta, cumătră,
Ca o mam' adevĕrată,
Să trăescĭ
Să poțĭ s'o crescĭ
Și s'o povățuescĭ.

Mama copiluluĭ, primindu-lŭ, sărută mâna cumătreĭ, dacă acésta e maĭ bĕtrână decât dînsa și mulțămesce, dicêndŭ:

Mulțămimŭ, cumătră,
Că l'aĭ botezatŭ
Și l'aĭ creștinatŭ. . .
Dumnedeŭ țĭ-ajute! . . . (1)

In Frătăuțulŭ-vechiŭ, după ce-lŭ scóte din scăldătóre, îlŭ așéză pe lâna unuĭ pieptarŭ, anume ca să fie îmbrăcatŭ ca óia, și apoĭ îlŭ pune alăturea cu maica sa (2), iar în Fundulŭ-Moldoveĭ, după ce-lŭ încinge cu fașa, sub care pune 50 cr. saŭ 1 fl. îlŭ iea în brațe și lumina de botezŭ în mână, apoĭ sărutându-lŭ atâtŭ pre dînsulŭ câtŭ și lumina, îlŭ duce la mama sa și dându-i-lŭ acesteia dice:

— Poftimŭ de sufletulŭ meŭ!

Iar dacă nu l'a botezatŭ femeea, ce i-lŭ dă, ci bărbatulŭ eĭ saŭ altulŭ cine-va, dice:

(1) Dict. de maĭ multe Românce de locŭ din Poiana-Ștampiĭ.
(2) Dict. de Zamfira Ignătóieĭ.

— Poftimŭ de sufletulŭ bărbatuluĭ meŭ, saŭ de sufletulŭ luĭ N. care l'a botezatŭ!

Mama copiluluĭ, primindu-lŭ, îĭ sărută mâna și-ĭ mulțămesce (1).

In fine în *Macedonia*, unde scăldușca e asemenea usitată a doua ḑi după botezŭ, cum a scăldatŭ nânașa copilulŭ, cum l'a pusŭ în scuticĭ de lână, lucrate în casă și țesute la amêndouĕ capetele cu roșu, și cum l'a înfășatŭ cu șitóre, de care se anină unŭ inelŭ de aurŭ orĭ de argintŭ, îlŭ iea în brațe și ducêndu-se cu elŭ la maica sa ḑice:

« *Nundă dela mine hilinŭ (finŭ), dela Dumneḑeŭ creștinŭ!* (2)»

După ce a predatŭ acum cumătra mare copilulŭ maiceĭ séle, mósa scoțêndŭ baniĭ, carĭ i-aŭ aruncatŭ maĭ nainte cumătriĭ precum și ceĭ-lalțĭ meseni din scăldătóre, iea covățica saŭ vănuța cu scăldușca, în care a fostŭ scăldatŭ copilulŭ ca să o scótă afară. In acelașĭ timpŭ cumătra saŭ soția cumătruluĭ mare, luândŭ lumina de botezŭ aprinsă într'o mână, iar unŭ șipŭ de rachiŭ fiertŭ cu miere precum și unŭ paharŭ în cea-laltă mână, merge în urma eĭ, iar cele-lalte femeĭ, câte se maĭ află la scăldăciune prinḑêndu-se de mână și formândŭ unŭ felŭ de danțŭ se ducŭ cu tótele în urma lorŭ petrecêndu-le până la o apă mergĕtóre, dacă se află vre-o atare prin apropiere, saŭ în grădinița cu straturile, însă de regulă în pomĕtŭ, unde este, și anume totŭ jucêndŭ, cântândŭ (3) și strigândŭ:

(1) Dict. de Paraschiva Lehaciu-Leușténŭ.

(2) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 42 și 48.

(3) Datina Româncelorŭ din cele maĭ multe comune din Bucovina precum din Boianŭ și Mahala com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ și V. Turturénŭ: «Maĭ nainte de a presentà copilulŭ nânașuluĭ saŭ nânașiĭ, mósa scóte și varsă scăldătórea într'unŭ locŭ curatŭ sub unŭ pomŭ saŭ o tufă etc. Femeile mergŭ tóte împreună cu mósa și cu nânașa cu lumina de botezŭ aprinsă.» — Din Vicovulŭ-de-sus și Voitinelŭ com. de d-lŭ Dumitru Cârdeiŭ, agricultorŭ: «Femeile mergŭ cu scăldușca afară cântândŭ și jucândŭ ca să jóce și elŭ bine, și o tórnă apoĭ la unŭ pomŭ ca să créscă ca pomuŭl de mare.»

Hopa, hopa,
C'a ḑisŭ popa
Să jucămŭ
Şi să cântămŭ,
Să ne 'nvĕţămŭ
Bine 'n lume să făcemŭ,
De rĕŭ să ne apĕrămŭ,
Să nu facemŭ nicĭ când rĕŭ,
Să fie luĭ Dumneḑeŭ
Neplăcutŭ
Şi urîtŭ;
Să făcemŭ numaĭ frumosŭ
Să placă şi luĭ Christosŭ,
Să facemŭ numaĭ plăcutŭ
Să placă Duhuluĭ sfîntŭ,
Şi să facemŭ numaĭ bine
Să placă la orĭ şi cine (1).

Saŭ aşa:

Hop, leliţă cu sumanŭ,
Cu treĭ ace 'n peştimanŭ:
Unù pişcă,
Unù mişcă;
Unù 'mpunge, unù scóte,
Unù strigă că nu póte;
Unù face
Cum îĭ place (2).

Cum aŭ eşitŭ din casă afară cântă:

Uşoru-ĭ cu flóre 'n gâţă,
Greŭ e cu copilŭ la ţîţă.
Maĭ bine cu flóre 'n faţă
Decât cu copilŭ în braţe,
Că eŭ flóre n'am purtatŭ,
Cu copilŭ m'am deşteptatŭ (3).

---

(1) Din Crasna, dict. de Aniţa Ursachi.
(2) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ, agricultorŭ.
(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.

Ajungêndŭ în pomĕtŭ se oprescŭ la unŭ mĕrŭ saŭ pĕrŭ saŭ și la altŭ pomŭ verde, sănĕtosŭ și frumosŭ care se află la unŭ locŭ curatŭ (unde nu-sŭ pomĭ la o răchită saŭ la unŭ socŭ, iar în grădina cu florile la unŭ trandafirŭ etc.) și acolo apoĭ tórnă scăldătórea la trupina pomuluĭ respectivŭ anume ca copilulŭ să créscă, să 'nflorésca și să rodéscă ca pomulŭ; iar la locŭ curatŭ de aceea, pentru că acésta e cea dîntâĭ scăldătóre de când s'a miruitŭ, și mirulŭ e sîntŭ, apoĭ și pentru aceea că în scăldătóre se află și aghiasmă. Iar când o tórnă dice:

Să crésca mare ca pomulŭ și să fie sănĕtosŭ (sănĕtósă) ca dînsulŭ!

Totŭ așa facŭ cu apa din scăldătórea acésta și Româncele din *Macedonia*, acelea încă o aruncă la locŭ curatŭ, cu acea deosebire numaĭ că ele de obiceiŭ n'o ducŭ s'o verse maĭ departe în afară de streșina caseĭ, ca nu cumva să se verse peste *albele* saŭ *hărăsitele* (ursitele) despre carĭ am vorbitŭ maĭ sus (1).

Cum a aruncatŭ scăldătórea móșa prăvale covățica, adecă o întórce cu gura în jos și, punêndu-se pe dînsa să șédă, dice:

S'a resturnatŭ covata,
Să trăéscă nepóta;
Și s'a resturnatŭ de-odată
Să maĭ facă înc'o fată,
S'a resturnatŭ pe-unŭ piciorŭ
Să maĭ facă șĭ-unŭ feciorŭ (2).

Cumătra mare, dimpreună cu cele-lalte temeĭ puindu-se și stândŭ rótă împrejurulŭ móșeĭ începŭ asemenea a cânta și a dice:

---

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 41.
(2) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.

Jócă móşa pe covată
Să maĭ aibă câte-o fată,
Jócă móşa pe ştiubeiŭ
Să maĭ aibă *nepoţeĭ* (1).
Să trăéscă nepotulŭ
Să maĭ facă şi altulŭ,
Să trăéscă nepóta
Să maĭ facă şi alta.
Nepotulŭ dac'a trăi,
Noĭ bine ne-omŭ veseli
Cu fete şi cu feciorĭ,
Că de-acestea ne-a fostŭ dorŭ.
Să jucămŭ, s' ne veselimŭ,
Totŭ de-acestea ne gătimŭ.
Şi nepotulŭ să trăéscă
De-acestea să ne gătéscă! (2).

Apoĭ încunjurândŭ pomulŭ şi jucândŭ atâtŭ în prejurulŭ luĭ câtŭ şi alŭ móşeĭ, care şéde şi acum pe covată, chiue:

Dragulŭ mamiĭ sugĕtorŭ
Să trăescĭ, să crescĭ uşorŭ,
Să fiĭ tatiĭ de bunŭ sporŭ
Şi mamiĭ de ajutorŭ
De pe vatră pe cuptiorŭ!

Dacă celŭ scăldatŭ e copilă:

Draga mămuchiĭ păpuşă
Să trăescĭ, s'ajungĭ mătuşă,
Să fiĭ bună jucăuşă
Cu gunoiulŭ după uşă! (3)

După a treia încunjurare şi anume după ce aŭ sfîrşitŭ de chiuitŭ următórea chiuitură:

---

(1) Móşa atâtŭ pre copiiĭ ce-ĭ moşesce, câtŭ şi pre părinţiĭ acestora îĭ numesce *nepotŭ-ă*.

(2) Din Stroescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ.

(3) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă, cant. bis.

U, iu, iu nânașă mare,
Iea și suflă 'n luminare,
Dór' a arde și maĭ tare
Să svêrlimŭ cea scăldătóre
'N grădina cu florile
Să strîngemŭ nurorile! (1)

încetéză de jucatŭ, cumătra stinge lumina, iar una dintre femeĭ iea nisce bețe și începe a scormoli cu dînsele, ca și când ar ara spre semnŭ ca celŭ noŭ-născutŭ să aibă norocŭ la arătură, îșĭ face apoĭ barbă spre semnŭ ca celŭ noŭ-născutŭ să fie preotŭ, în fine umblă cu nisce ciucălăĭ în mână spre semnŭ ca celŭ noŭ-născutŭ să fie avutŭ (2).

In *Boianŭ* și *Mahala,* dacă noŭ-născutulŭ e *băiatŭ,* facŭ o mulțime de șăgĭ cu lucrurĭ bărbătescĭ, precum: cosescŭ, adună, căpițescŭ, îmblătescŭ etc., iar dacă e *fată* facŭ lucrurĭ femeescĭ, precum e și ocupațiunea femeilorŭ, adecă péptĕnă, scarmĕnă unŭ cojocŭ, torcŭ, cóse cusuturĭ și multe alte maĭ facŭ (3).

Apoĭ sculându-se móșa de pe covată le provócă să sară peste acésta, anume ca să aibă și ele câte-o fată saŭ feciorŭ, ḑicêndŭ:

Haĭ, sărițĭ peste covată
S'avețĭ și voĭ câte-o fată,
Dar sărițĭ cam năltișorŭ
S'avețĭ și câte-unŭ feciorŭ.

Nevestele, carĭ dorescŭ să aibă copiĭ, începŭ acum a sări una după alta peste covată, făcêndŭ și de astă dată o mulțime de glume (4).

(1) Din Valea-Putneĭ, com. de V. Tocariŭ.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(3) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ.
(4) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

In *Sucéva* din contră, întorcêndŭ móșa covățica saŭ vănuța, fie-care femee, maĭ alesŭ cele tinere în locŭ să sară, se punŭ să șédă pe vănuță; acésta însemnéză că în curêndŭ o va învrednicì Dumneḑeŭ și pre dînsa cu unŭ astŭ-felŭ de odorŭ (1).

Am amintitŭ maĭ sus că la *Scăldăciune* ieaŭ parte numaĭ femeile și cu deosebire cele maĭ de aprópe înemurite cu nepóta dimpreună cu cumătra mare, și numaĭ *limpede* acestea iesŭ cu scăldătórea și se ducŭ cu dînsa ca s'o arunce la unŭ locŭ curatŭ. Bărbațiĭ nu aŭ datină de a lua parte la scăldăciune, cu atâtŭ maĭ puținŭ la scóterea scăldătóreĭ. Și dacă nașulŭ copiluluĭ e bărbatŭ, atuncĭ în loculŭ luĭ iese cu scăldătórea numaĭ soția sa cu móșa și cu cele-lalte femeĭ, iar elŭ rĕmâne în casă. Decĭ dacă se 'ntêmplă să se amestece printre femeĭ și vre-unŭ bărbatŭ, atuncĭ vaĭ de capulŭ luĭ ce maĭ facŭ cu dînsulŭ. Maĭ întâĭ începŭ a-șĭ bate jocŭ de dînsulŭ, cântându-ĭ diferite cântece sarcastice, precum:

Frunḑă verde de alună,
Catŭ la délŭ, délulŭ rĕsună,
Lelița pe gârl' adună.
Ce să facŭ să mĕ 'ntâlnescŭ,
Doue vorbe să-ĭ vorbescŭ,
Inima să-mĭ rĕcorescŭ.
Ia m'oiŭ da *dipe* unŭ corciŭ
Și m'oiŭ trage 'ncetŭ pe josŭ
Ca s'o prindŭ și s'o sărutŭ,
C'alta nu-mĭ trebe maĭ multŭ,
Că-ĭ lucru nepriceputŭ! (2)

Apoĭ de ar fi orĭ și câtŭ de voinicŭ, femeile întărîtate începŭ a-lŭ trage în colo și 'n cóce, a-lŭ lua în totŭ chipulŭ peste piciorŭ, astŭ-felŭ că bărbatulŭ, scăpatŭ cu mare greŭ

(1) Or. Dlujanschi, în op. cit. p. 75.
(2) Din Crasna, dict. de Anița Ursachi.

dintre dînsele, îşĭ face cruce şi nu maĭ are curagiŭ altă dată a se maĭ vîrî la acéstă întêmplare printre femeĭ, ba elŭ învaţă şi pre alţiĭ ca să se feréscă de dînsele, cu ocasiunea duceriĭ şi aruncăriĭ scăldusceĭ (1).

Iar, după ce s'aŭ săturatŭ acum de jucatŭ şi de făcutŭ diferite comediĭ, iea cumătra mare şipulŭ celŭ cu rachiŭ, îlŭ pune pe unŭ *sahanŭ*, umple unŭ paharŭ şi închină maĭ întâĭ la móşă, bea puţinŭ rachiŭ dintr'însulŭ, iar restulŭ îlŭ aruncă pe pomulŭ la a căruĭ rădĕcină a aruncatŭ scăldătórea. După acésta, luândŭ móşa paharulŭ închină la una dintre femeile de faţă, aceea la alta, şi totŭ aşa una la alta pe rêndŭ până ce aŭ ajunsŭ la cea din urmă. Dacă sunt două saŭ maĭ multe cumătre marĭ, atuncĭ cinstesce fie-care atâtea rêndurĭ de pahare de bine, câte cumătre sunt. Iar când a ajunsŭ rêndulŭ la cea din urmă, şi după ce a bĕutŭ şi acésta, se prindŭ iarăşĭ de mână şi începŭ din noŭ a juca şi a cânta:

Frunḑă verde de omĕtŭ,
Beŭ holercă şi mĕ 'mbĕtŭ
La cumătru prin pomĕtŭ.
Aşĭ maĭ bé şi-o ţîr 'de bere.
Că cumătru-ĭ cu putere! (2)

După ce aŭ luatŭ în capŭ, saŭ cum spune proverbulŭ, după ce aŭ prinsŭ ciocârlanulŭ de códă:

De-aşĭ puté cânta ca cucu
Nu m'aşĭ maĭ strica cu lucru.
D'aşa cântŭ ca ciocârlanu,
Prăpădescŭ vremea cu anu! (3)

Saŭ astŭ-felŭ:

(1) In Bosancĭ şi alte sate, com. de G. Tomoiagă.
(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.
(3) Din Crasna, dict. de An. Ursachi.

U, iu, iu,
Şi buhuhu,
Pân' la anu
Şi altu!
Pân' la anu
Şi ciobanu! (1).

După ce aŭ cinstitŭ tóte, femeile *înflorescŭ* pre móşa cu diferite florĭ, dacă e vară, iar dacă e érnă, o înflorescŭ numaĭ cu unulŭ saŭ maĭ multe fire de busuiocŭ uscatŭ. In acelaşĭ timpŭ îşĭ punŭ şi lorŭ câte unŭ firŭ de busuiocŭ la ureche. Une-orĭ, în timpŭ de vară, nu numaĭ că o înflorescŭ, ci voindŭ a face maĭ multŭ hazŭ şi voe bună, prindŭ a o urzica pe mânĭ, pe picióre, maĭ pe scurtŭ pe unde apucă, astŭ-felŭ că unele móşe, fiindŭ nerăbdătóre şi ţîfnóse, prindŭ a plânge de usturime şi ciudă. Apoĭ începŭ iarăşĭ a juca, a chiuì şi a face diferite comediĭ. Pe urmă, ţinêndu-se de mână, móşa cu şipulŭ şi cu paharulŭ într'o mână, iar cu covăţica în alta şi cumătra mare cu lumina aprinsă mergêndŭ înainte, se întorcŭ totŭ jucândŭ şi făcêndŭ chefŭ până în pragulŭ uşeĭ (2).

In satele de peste Prutŭ şi anume în Boianŭ şi Mahala, după ce aŭ aruncatŭ scăldătórea şi aŭ săritŭ peste covată, şi după ce aŭ făcutŭ diferite şegĭ şi aŭ cântatŭ maĭ multe cântece glumeţe, nevestele de faţă ieaŭ pre móşă şi o punŭ în covăţică şi astŭ-felŭ o ducŭ apoĭ pe sus până în casă, unde ḑicŭ celorŭ de faţă că móşa a voitŭ să fugă cu ciobacă, iar ele, alergândŭ după dînsa aŭ prins'o şi-aŭ adus'o în casă.

Móşa, cum a întratŭ în casă, se duce, petrecută fiindŭ de o mulţime de glume, rîsete, dreptŭ la copilŭ, unde l'a fostŭ pusŭ şi lăsatŭ cumătra cea mare înainte de a scóte scăldătórea

(1) Din Frătăuţulŭ-vechiŭ şi Calafindescĭ.
(2) In Calafindescĭ, dict. de C. Racolţa.

afară, îlŭ iea cu perină cu totŭ în brațe și ducêndu-lŭ dimpreună cu lumina cea de botezŭ aprinsă, îlŭ dă nânașuluĭ saŭ nânașeĭ séle, adecă celuĭ ce l'a ținutŭ la botezŭ, ḑicêndŭ:

Cinstite cumătre mare!
Poftimŭ unŭ ciobanŭ la oĭ,
Că pe délurĭ și pe văĭ
Tótă vara le-ar purta
Și le-ar pasce și 'nturna;
Pe délulŭ cu florile
Elŭ ar pasce oile,
Pe valea cu carpenele
Ar înturna caprele.
Caprele-sŭ iuțĭ de piciorŭ
Dar și elŭ e sprinteniorŭ.
Ciobănașu-ĭ mititelŭ,
Dar' fiindŭ că-ĭ ușurelŭ,
De piciorŭ îĭ bunŭ și elŭ,
Măcarŭ că e mititelŭ.

Iar când îlŭ pune pe mâna cumătruluĭ ḑice:

Cinstite cumătre mare!
Poftimŭ că finulŭ celŭ mare
Cere numa o óie mare,
Iară celŭ maĭ mititelŭ
Cere-o vacă cu vițelŭ.
Vre-a mâncà lapte și elŭ!

Nânașulŭ, luândŭ copilulŭ în brațe și puindŭ de-asupra crijmeĭ pe pieptŭ 1—2 saŭ și maĭ mulțĭ florinĭ, după cum e și starea sa materială, ḑice:

Poftimŭ, móșă, de-unŭ purcelŭ,
Să aibă parte de elŭ!

Baniĭ aceștia rĕmânŭ ca darŭ pentru finŭ.

Móșa mulțămindŭ nânașuluĭ pentru darulŭ primitŭ, îlŭ iea iarăși în brațe, și de astă dată îlŭ duce și-lŭ dă mameĭ sale, adecă nepóteĭ, cu baniĭ și cu lumină de botezŭ cu totŭ,

urându-ĭ în acelaşĭ timpŭ să trăéscă până ce-lŭ va vedé mare şi pusŭ în cale.

Nepóta, adecă mama copiluluĭ, luându-lŭ şi mulţămindŭ nânaşuluĭ pentru darŭ, iar móşeĭ pentru ostenéla sa, o cinstesce cu unŭ paharŭ de rachiŭ.

Móşa, primindŭ şi cinstindŭ paharulŭ de bine, şi ne maĭ avêndŭ de o cam dată altŭ oficiŭ de împlinitŭ, se duce şi se aşéză şi ea la masă în rêndŭ cu cele-lalte femeĭ (1).

In *Crasna*, la întórcere, ducêndŭ pre móşă asemenea pe covăţică, ca şi cele din Boianŭ şi Mahala, îĭ cântă următorulŭ cântecŭ până ce ajungŭ la pragulŭ uşeĭ şi daŭ să între în casă:

Leliţa secerătóre,
Seceră vara la sóre,
Durere de mijlocŭ n'are,
O pusŭ secerea 'n pămîntŭ
Şi se sue 'n délŭ la vêntŭ
Ca să-ĭ trécă de urîtŭ (2).

Ajungêndŭ la pragulŭ uşeĭ gospodarulŭ de casă le iese cu o lumină aprinsă înainte şi le întrébă pe unde aŭ călĕtoritŭ şi ce aŭ făcutŭ.

Femeile rĕspundŭ că aŭ fostŭ de aŭ turnatŭ scăldătórea la trupina unuĭ arbore a nume ca copilulŭ, care s'a scăldatŭ într'însa, să créscă şi să rodéscă ca arborele respectivŭ în bine şi în abundanţă, şi precum arborele îşĭ lăţesce ramurile sale, aşa să se lăţéscă şi înmulţéscă şi seminţia noŭ-născutuluĭ copilŭ.

După acésta, lăsândŭ móşa covăţica în tindă, întră cu tótele în casă şi se aşéză după masă. Cumătra mare pune lumina pe masă ca să ardă. Apoĭ desface crijma dela lumină şi îmbrobodesce pre nepotŭ cu dînsa, iar cordeluţa saŭ

(1) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ şi V. Turturénu.
(2) Din Crasna, dict. de An. Ursachi.

bumbăcelulŭ, cu care a fostŭ crijma legată la lumină, légă copilulŭ la grumazŭ ca să nu se deóche. Iea după aceea și lumina și o dă nepóteĭ, iar nepóta, primind'o o stinge și o strînge.

In *Frătăuţulŭ-vechiŭ*, cum s'aŭ înturnatŭ și-aŭ întratŭ în casă, ieaŭ copilulŭ de pe pieptarulŭ, pe care a fostŭ pusŭ înainte de a eși cu scăldătórea, îlŭ înfașă în obiectele cele noue carĭ le-a adusŭ cumătra mare la cumătrie, iar cele vechĭ le dă de-o parte. După ce l'a înfășatŭ îlŭ dă nepóteĭ ḑicêndŭ:

Poftimŭ, cumătră, finulŭ
Cu pâne și cu sare,
Cu darulŭ sfinţieĭ sale.
Eŭ l'am scăldatŭ,
L'am spĕlatŭ,
L'am îmbrăcatŭ,
Și l'am înfrumusețatŭ.
Iar Dumnia-ta-lŭ ţine
Și mi-lŭ cresce bine
Cu norocŭ și sănĕtate
Ca să aĭ dintr'însulŭ parte!

După ce ĭ-a datŭ copilulŭ, móșa stinge luminele în *grindarŭ*. Mama copiluluĭ, primindu-lŭ, rĕspunde:

Mulţămimŭ, cumătră,
Cum aĭ ajunsŭ de l'aĭ botezatŭ
Și încreștinatŭ,
Așa s'ajungĭ să-lŭ și cununĭ.
Iar lumin'acésta
Cum aĭ făcut'o
Și-aĭ gătit'o,
Și-aĭ împodobit'o,
Așa s'o veḑĭ și 'n ceea lume
De gătită
Și 'mpodobită! (1).

---

(1) Dict. de Zamfira Ignătóieĭ.

Așezându-se după acésta la masă, móșa cinstesce la cumătra saŭ cumătrulŭ mare, ḑicêndŭ :

Precum aĭ ajunsŭ
A-lŭ boteza,
Și-a-lŭ scălda,
Așa să ajungĭ
A-lŭ și cununa !

— Să dea Dumneḑeŭ! — rĕspunde cumătra. Apoĭ luândŭ paharulŭ cinstesce la nepótă, nepóta la o femee, femeea la gospodarulŭ de casă, iar acésta la cea maĭ bĕtrână și maĭ cu vaḑă dintre muerile presente, și totŭ așa până ce trece rêndulŭ pe la tóte. Apoĭ începŭ a mânca din bucatele ce sunt puse pe masă și a se veseli, a cântă și a istorisi câte de tóte (1).

Cătră finea meseĭ vine *bucătărița* cu mâna dréptă legată, iar în mâna stângă duce unŭ talgerŭ cu o bucățică de pâne și dând'o cumătriĭ începe a se văita că s'a friptŭ și s'o miluéscă meseniĭ, ca să se pótă vindeca, pentru a le puté face și alte dățĭ mâncărĭ și maĭ bune. Toțĭ meseniĭ saŭ maĭ bine ḑisŭ mesenele punŭ în pâne câtŭ voescŭ și daŭ talgerulŭ cu cruceriĭ înapoĭ. După acésta *masa se sparge* și fie-care se scólă și se duce acasă (2).

Cumătra mare îșĭ iea de regulă rĕmasŭ bunŭ prin unŭ cântecŭ.

In *Moldova*, județulŭ Sucéva, cumătra mare, sufulcându-șĭ mânecele picură maĭ întâĭ cu lumina de botezŭ în scăldătóre în crucișŭ, apoĭ îlŭ spală cu *sprijinéla* (3) prin urechĭ ca să audă bine și să nu fie zoiosŭ și colbăitŭ, la nasŭ ca să fie în tótă vremea curatŭ și *sghicitŭ,* la gură ca să nu

---

(1) In Calafindescĭ, Bosancĭ și Ilișescĭ.
(2) Or. Dlujanschi, în op. cit. p. 76.
(3) *Sprijinélă*=crijmă.

pută, subsuorĭ ca să nu se opărescă, pe pălmĭ ca să nu asude, și în urmă la tóte *încheetorile* mânelorŭ și ale picióreloră ca să fie spornicŭ la lucru și îndemânaticŭ la umblatŭ.

După ce l'a scăldatŭ și ștersŭ în chipulŭ cum s'a arĕtatŭ, totŭ cumătra mare îlŭ scóte din scăldătóre, îlŭ înfașă și încinge cu *șitóre* (1) și apoĭ îlŭ duce și dă, gata înfășatŭ, maiciĭ séle.

Móșa, care în totŭ timpulŭ acesta a statŭ de o parte; iea acuma apă curată, tórnă nânașiĭ pe mânĭ ca să se spele, și după ce s'a spĕlatŭ îĭ dă unŭ prosopŭ ca să se ștérgă.

Cumătra mare, la rêndulŭ sĕŭ, cum s'a ștersŭ, scóte unŭ francŭ, care e menitŭ pentru móșă, și-lŭ pune pe alghiuță.

Móșa, stringêndŭ franculŭ, ia alghiuța cu scăldătórea și, fiindŭ-că acésta e cu mirŭ, o scóte afară și o aruncă la unŭ locŭ curatŭ (2).

In unele părțĭ din *Banatŭ,* unde este datină de a se boteza copiiĭ maĭ cu sémă Duminica, nu se scaldă maĭ multŭ în ḑiua aceea, ci, ca și 'n cele maĭ multe comune din Bucovina, abia a doua ḑi după botezŭ. A doua ḑi diminéță însă, scăldându-se, și fiindŭ scăldătórea acésta cea dintâĭ după botejune, nu se duce și lépĕdă acolo unde s'aŭ lepĕdatŭ cele-lalte scalde până la botezŭ, ci, fiindŭ prima scăldătóre după botejune *unsă*, adecă fiindŭ copilulŭ unsŭ de preotŭ cu mirŭ sfințitŭ de Archireŭ, se duce, ca și 'n Bucovina și Moldova, și se lépĕdă la rădĕcina unuĭ pomŭ roditorŭ, în locŭ curatŭ, și totŭ așa se face și cu cele-lalte scalde, câte douĕ în tótă ḑiua, ce urméză în decursŭ de unŭ anŭ; acelea încă se ducŭ și se lépĕdă totŭ la rădĕcina aceluĭ pomŭ; saŭ celŭ puținŭ în apropierea luĭ (3).

---

(1) *Șitóre*=cingĕtóre, chingă.
(2) Dict. de An. Pletosŭ din Rădășenĭ, și M. Nistorŭ din Mălinĭ.
(3) Com. de d-lŭ Ioanŭ Popovicĭ, invĕțătorŭ în Opatiția.

In ţinutulŭ *Dorneĭ* scăldăciunea se face totŭ-dauna în aceeaşĭ ḑi în care s'a scăldatŭ copilulŭ şi anume nemijlocitŭ înainte de a se pune bucatele pe masă saŭ maĭ bine ḑisŭ înainte de începerea cumătrieĭ.

Scăldătórea o prepară móşa din apă curată, adusă dintr'unŭ părăŭ curatŭ, o încălḑesce într'o ólă nouă, asemenea curată, o pune într'o covăţică curată, în care maĭ pune încă şi *lapte dulce* precum şi *apă sfinţită* de preotŭ. Aceste obiecte se punŭ de aceea, ca copilulŭ să fie bunŭ, iutişorŭ, să créscă de grabă şi să dórmă bine.

După acésta face cruce asupra scăldătóreĭ şi apoĭ bagă băiatulŭ în năuntru.

Când e acum băiatulŭ în scăldătóre picură nânaşa saŭ nânaşulŭ, adecă celŭ ce l'a botezatŭ, cu lumina de botezŭ, în scăldătóre şi anume dela drépta la capŭ, apoĭ din stânga la picióre, dela stânga la capŭ şi pe urmă dela drépta la picióre. Acéstă picurare se repeţesce de treĭ orĭ după olaltă. După ce a picuratŭ aruncă banĭ de argintŭ pentru móşa în scăldătóre.

Dacă celŭ ce l'a botezatŭ e bărbatŭ, atuncĭ îlŭ scaldă móşa, iar dacă e femee, atuncĭ îlŭ scaldă femeea respectivă, şi totŭ ea îlŭ scóte, îlŭ înfaşă şi-lŭ pune pe masă, iar apa, în care a fostŭ copilulŭ scăldatŭ, n'o scotŭ în aceeaşĭ ḑi afară, ci o păstréză până a doua ḑi diminéţă, când apoĭ o scóte móşa şi o aruncă într'unŭ locŭ curatŭ.

Când pune nânaşa copilulŭ pe masă, atuncĭ toţĭ ceĭ adunaţĭ se află la masă.

După ce l'a pusŭ pe masă aşterne unŭ tulpanŭ pe peptŭ şi fie-care dă ca darŭ câte ceva băiatuluĭ, şi anume îĭ punŭ pe peptŭ dela 50 cr. până la 2 fl. Cine n'are banĭ, dă şi pânză. De multe orĭ însă, şi anume ceĭ maĭ avuţĭ, dăruescŭ prunculuĭ totŭ atuncĭ câte o *óie* saŭ *viţică* pe care s'o ţie şi s'o créscă în noroculŭ prunculuĭ botezatŭ de dînşiĭ.

In multe locurĭ vita dăruită se ţine şi se cresce, astŭ-felŭ că înmulţindu-se şi vîndêndŭ prăsila copiluluĭ saŭ copila respectivă e în stare maĭ pe urmă să-şĭ cumpere o falce şi maĭ bine de pămîntŭ.

După ce a datŭ acum fie-care ce a avutŭ să dea, iea móşa copiluluĭ dimpreună cu baniĭ şi-ĭ dă nepóteĭ. Acésta mulţămesce tuturorŭ pentru cele dăruite şi primite.

Finindu-se şi acésta iea móşa o bucată de pâne şi mergêndŭ cu dînsa la fie-care óspe, începêndŭ dela cumătra saŭ cumătrulŭ mare, ḑice:

Cine n'a da părăluţa
I-a muşca mâţa mânuţa?

Făcêndŭ acésta fie-care înfige în pâne câte unulŭ saŭ maĭ mulţĭ cruceri. Baniĭ aceştia sunt aĭ móşeĭ.

După ce a adunatŭ acum şi móşa partea sa se începe masa. Stăpânulŭ de casă cinstesce maĭ întâĭ la nânaşĭ saŭ cumătri şi de acolea merge pe rêndŭ.

Astŭ-felŭ totŭ mâncândŭ, bêndŭ şi veselindu-se staŭ la masă ca la vr'o două până la treĭ óre. Apoĭ, mulţămindŭ cu toţiĭ gospodaruluĭ şi gospodineĭ de casă, se scólă dela masă şi pornindu-se maĭ întâĭ cumătra saŭ cumătrulŭ celŭ mare înainte, iar ceĭ-lalţĭ după dînsulŭ, se duce fie-care la ale sale, dorindŭ încă odată însănĕtoşare grabnică nepóteĭ şi crescere uşóră prunculuĭ.

In fine maĭ e de observatŭ încă şi aceea că dacă móre copilulŭ îndată după ce a fostŭ botezatŭ, atuncĭ nu se scaldă de felŭ nicĭ nu se face cumătrie (1).

---

(1) Dict. de Măriuca Ursaca şi Vasile Diacŭ din Dorna.

XVIII.

SCĂLDĂTÓREA NEPÓTEI.

La o sĕptĕmână după *Scăldăciune,* pe unele locurĭ cu multŭ maĭ 'nainte de acésta, iar în altele chiar și a treia ḑi după nascere, scaldă móșa pre nepótă.

Scăldătórea acésta se face astŭ-felŭ: se pune într'o căldare mare ca la 4 — 10 cofe de apă precum și diferite plante și anume: *mintă négră, mărariŭ, românițĕ bună, gălbinele* de cele ce mirósă frumosŭ, *tămâiță, smeurică* (resedă), *sulcină, nalbă, póla Sântă-Mărieĭ, calapĕrŭ, lemnulŭ Domnuluĭ, tóe* și *strohŭ de fênŭ.* Atâtŭ apa câtŭ și plantele acestea se 'ncălḑescŭ bine până ce iese tótă puterea dintr'însele, apoĭ se tórnă într'o vană mare în care se lasă până ce se stêmpĕră. După aceea se scólă nepóta, se vîră în vană și, stândŭ în picióre, móșa o spală peste totŭ corpulŭ.

Nemijlocitŭ după acésta, ieșindŭ din vană, se îmbracă într'o cămeșă curată, se încinge bine și se îmbrobóde. Iar móșa, luândŭ apă sfințită, i-o tórnă în vêrvulŭ capuluĭ și prinde și cu acésta a o spĕla pe obrazŭ, pe mânĭ, pe picióre și pe peptŭ anume ca să fie curată, pentru că înainte de a se scălda

și spěla cu apă sfințită se consideră de *necurată* precum și pentru aceea ca să pótă face mâncare, să-ĭ fie încuviințatŭ a umbla pe lângă casă șĭ-a aduce apă dela fântână, pentru că până ce nu se scaldă nu-i este nicĭ decum iertatŭ să prindă ceva în mână saŭ să iasă afară.

Sfârșindŭ mósa de scăldatŭ și de spělatŭ pre nepótă, începe acum acésta a spěla mânele móșeĭ totŭ cu apă sfințită și anume de aceea pentru că și mósa, după ce a rădicatŭ copilulŭ, încă se ține de necurată. După ce a spělat'o îĭ dă, în locŭ de ștergariŭ, o păreche de mânecĭ de pânză nouă și subțire de fuiorŭ ca de doĭ coțĭ de lungă, saŭ și de câlțĭ, după cum adecă e și nepóta de avută, puindu-le pe mânĭ, începêndŭ dela grumazŭ și până la vêrvulŭ degetelorŭ și cu acestea se șterge apoĭ mósa pe mânĭ (1).

Mânecele acestea, carĭ rĕmânŭ móșeĭ ca darŭ din partea nepóteĭ, însémnă ca ea să aibă în cea-laltă lume cu ce acoperi stropiturile de sânge cu carĭ a fostŭ stropită după ce a *strînsŭ pĕcatele femeiĭ*, adecă după ce a rădicatŭ copilulŭ.

Dacă n'ar căpěta mânecele acestea, în cea-laltă lume s'ar vedé tótă împroșcată cu sânge.

Mósa după ce s'a ștersŭ (2), împăturesce mânecele bine, le strînge și le pune de o parte. Iar maĭ pe urmă, după ce le-a dusŭ acasă, își face dintr'însele o cămeșă saŭ unŭ cămeșoiŭ.

Sfîrșindŭ și acésta iea mósa copilulŭ noŭ-născutŭ, îlŭ desfașă și-lŭ petrece de treĭ orĭ, așa golŭ cum este, prin cămeșa, în care l'a născutŭ mă-sa, și anume băgêndu-lŭ prin póle și scoțêndu-lŭ prin gură. Petrecerea acésta se face cu

(1) In Calafindescĭ dict. de Catrina Racolta și în Fundulŭ-Moldoveĭ dict. de P. L. Leuștenŭ.

(2) O sémă de móșe nu se ștergŭ în mânecele acestea, ci într'unŭ ștergarŭ saŭ altă pânzătură.

scopŭ ca copilulŭ să nu capete *rĕulŭ copiilorŭ* saŭ *Samca* nicĭ să nu se umple de *rofiĭ* (1).

După petrecerea copiluluĭ iea móşa cămeşa şi o spală în scăldătórea, în care s'a scăldatŭ nepóta, iar după acésta, luândŭ scăldătórea dimpreună cu tóte plantele ce aŭ fostŭ puse într'însa şi scoţênd'o afară o aruncă într'unŭ locŭ retrasŭ pe unde nu umblă nicĭ ómeniĭ nicĭ vitele, anume ca să nu calce într'însa şi să se bolnăvéscă (2).

O sémă de femeĭ lépĕdă la ocasiunea acésta şi cămeşa, în care aŭ născutŭ, anume ca să nu capete copilulŭ *bólă luméscă* (3).

In unele localităţĭ din *Moldova*, judeţulŭ Suceviĭ, unde este datină de a se scălda nepóta cam de comunŭ a treia, a opta saŭ a noua ḑi, punŭ în scăldătórea acesteia, dacă e iérnă: *strohŭ de fênŭ*, *vâsdóge* saŭ *bonce*, sing. *boncă*, *bozŭ* şi *busuiocŭ*, iar dacă e véra: *cătuşnică*, *românĭţă*, *mătura de grădină*, *bozŭ*, *ovĕsŭ*, *mălinŭ* şi *vetrice* (4), precum şi alte florĭ de câmpŭ, carĭ după ce se fierbŭ maĭ întâĭ într'unŭ ceaonŭ, se lasă până ce se potolescŭ, şi apoĭ nepóta se scaldă cu apă de acésta.

Scopulŭ puneriĭ acestorŭ plante e, după cum spunŭ unele, ca nepóta să se întăréscă şi să se scóle maĭ de grabă (5).

După scăldare, nepóta dă móşeĭ, ca şi 'n Bucovina, o bucată de pânză câtŭ ar puté face douĕ mânecĭ la o cămeşă dintr'însa. De acestŭ petecŭ de pânză se şterge apoĭ móşa, după ce s'a spĕlatŭ maĭ întâĭ pe mânĭ. Dacă nepóta nu-ĭ dă nemică, atuncĭ móşa, venindŭ maĭ pe urmă, se spală şi se şterge de cămeşa nepóteĭ, anume ca tótă necurăţenia s'o

---

(1) Dict. de Paraschiva L. Leuştênŭ.

(2) Dict. de P. L. Leuştênŭ.

(3) Ionénu, op. cit. p. 9. — *Bólă-luméscă* = frenţe = sifilitică.

(4) *Vetricea* e o plantă înaltă cu frunḑă mĕrunţică, flóre galbĕnă, care cresce pe prilóge şi pe haturĭ.

(5) Com de A. Pletosŭ din Rădăşenĭ, şi M. Nistorŭ precum şi alte Românce din Mălinĭ.

dea de pe dînsa pe nepótă, precum și pentru aceea, ca să nu rĕmâie necurată pe cea-laltă lume.

Se maĭ dă móșeĭ, totŭ la acéstă ocasiune, încă și unŭ căușŭ saŭ strachină plină cu făină și sare de-asupra. Dacă noulŭ-născutŭ este fată, se pune peste tóte unŭ fuiorŭ de cânepă, ca să aibă pĕrŭ mare. Căușulŭ saŭ strachina plină însémnă ca copilulŭ să ție de grabă capulŭ în sus (1).

In *Ţéra-Românéscă* la treĭ ḑile după facere, móșa scaldă pre lehuză în albia, în care móie și cămașa cu care a făcutŭ, trecândŭ în acelașĭ timpŭ corpulŭ lehuzeĭ cu ea, ca să-ĭ péră petele de pe față (2).

O sémă de femeĭ, totŭ din *Ţéra-Românéscă*, și anume acelea carĭ aŭ născutŭ întâĭ băiatŭ, taie pólele cămeșeĭ cu care a născutŭ și le daŭ la fete marĭ să trécă de nouĕ orĭ prin ele, ca să se mărite curêndŭ (3).

Unele femeĭ din *Bucovina* însă, dar maĭ cu sémă móșele din acéstă ţéră, taie tivitura dela pólele cămeșeĭ, în care a născutŭ nepóta, și o daŭ fetelorŭ marĭ ca să se încingă cu dînsa, credêndŭ că fata, care se va încinge cu o atare tivitură asemenea se mărită de grabă

In *Banatŭ* de cum-va móșa împreună cu *nepóta de buricŭ* orĭ și numaĭ una dintre ele voiesce ca respectiva nepótă să nu maĭ nască alțĭ pruncĭ, móșa nu multŭ după nascere, spală pre nepótă, o îmbracă în altă cămașă, iar cămașa pătată, dimpreună cu buriculŭ tăiatŭ alŭ noŭ-născutuluĭ pruncŭ precum și cu cuțitulŭ saŭ fórfecele cu care l'a tăiatŭ, le duce și le îngrópă pre tóte la unŭ locŭ lângă *o moghilă,* unde se împreună treĭ hotare, sorocindu-le în acelașĭ timpŭ ca numaĭ

---

(1) «Șeḑĕtórea», an. I. Fălticenĭ 1892, p. 153.
(2) Ionénu, op. cit. p. 14.
(3) Ionénu, op. cit. p. 8.

atuncĭ să maĭ nască nepóta N. altŭ pruncŭ, când se vorŭ desgropa lucrurile îngropate de ea.

Murindu-ĭ nepóteĭ respective pruncululŭ şi voindŭ să aibă acum altŭ pruncŭ, se duce la moghila din cestiune şi desgrópă tóte lucrurile îngropate acolo, în credinţă că prin acésta desface vrăjitura făcută la îngroparea lorŭ şi că prin urmare va puté iarăşĭ căpĕta altŭ pruncŭ. Şi de cum-va lucrurile amintite nu sunt putreḑite, e cu atâta maĭ sigură în desfacerea vrăjitureĭ. Dar ea, ca să fie şi maĭ sigură, nu se lasă numaĭ cu atâta, ci maĭ încércă încă şi unele întorsăturĭ cu cămaşa, orĭ mănâncă vermuleţulŭ ce se află cam de comunŭ în polamida spinósă ce cresce véra în grâŭ (1).

Totŭ în ḑiua aceea, în care s'a scăldatŭ nepóta, scóte móşa şi paele şi fênulŭ pe care a născutŭ acésta, le duce într'unŭ locŭ îndositŭ, pe unde nu umblă vite şi ómenĭ, şi acolo apoĭ le aprinde şi le arde. La locŭ deschisŭ însă nu le duce nicĭ când, pentru-că pe acolo lesne ar puté să calce ómeniĭ şi vitele, şi apoĭ, amĕsuratŭ credinţeĭ poporuluĭ, s'ar bolnăvì, ar tuşì, căcĭ şi 'n paele acestea încă s'aŭ strecuratŭ pĕcate de ale neveste ce-a născutŭ (2).

Totŭ aşa facŭ şi nevestele din *Moldova*. Acestea adecă cum aŭ luatŭ pre nepótă din patŭ şi aŭ scăldat'o, îndată scotŭ şi patulŭ, în care a născutŭ, ducŭ paele dintr'însulŭ într'unŭ locŭ pe unde nu umblă nimene, le aprindŭ şi 'n loculŭ lorŭ punŭ altele nouĕ (3).

In *Ungaria*, comitatulŭ Satmaruluĭ, cum se împlinescŭ treĭ ḑile dela nascere, merge móşa la nepóta sa, iea *gozulŭ* din patŭ, îlŭ scóte din casă şi-lŭ duce în ogradă departe şi aprinḑêndu-lŭ ḑice fetelorŭ şi feciorilorŭ de prin vecinĭ, pre carĭ i-a chiămatŭ cu puţinŭ maĭ nainte de acésta:

(1) Com. de d-lŭ Ios. Olarŭ.
(2) Dat. Rom. din Bucovina.
(3) Dict. de M. Nistorŭ şi alte Românce din Mălinĭ.

—Săriţĭ câte de treĭ orĭ desculţĭ şi numaĭ în *cămĕşĭ* peste acestŭ gozŭ aprinsŭ!

Fetele *buntuzuindŭ* foculŭ aprinsŭ și sărindŭ peste dînsulŭ ḑicŭ:

—Aşa să umble feciorii după noĭ cum sarŭ scînteile acestea!

Iar feciorii făcêndŭ asemenea spunŭ:

—Aşa să se bată fetele după noĭ, cum se batŭ scînteile acestea de picióрele nóstre!

După acésta ducŭ în patŭ altŭ gozŭ noŭ, apoĭ se punŭ la masă şi se ospetéză.

Acesta se chiamă ospĕţulŭ, când îşĭ plinesce móşa serile.

Scurtŭ după acésta spintecă móşa câte-va haine maĭ moĭ şi maĭ slabe, pre carĭ le-a adusŭ de acasă, face dintr'însele *făşiĭ* și le duce spre a înfăşa pre noulŭ sĕŭ *nepotŭ* saŭ *nepótă,* căcĭ astŭ-felŭ numesce ea pre copiiĭ noŭ-nàscuţĭ şi *ridicaţĭ* de dînsa (1).

In fine în acele locurĭ, unde nepóta se scaldă a treia ḑi după nascere, totŭ într'acea ḑi iea móşa şi *casa* saŭ *loculŭ,* în care s'a aflatŭ copilulŭ, care până atuncĭ s'a păstratŭ într'o ólă saŭ *sciobŭ,* pune într'însulŭ treĭ fire de piperŭ, treĭ de tămâe, treĭ de usturoiŭ şi-lŭ îngrópă într'o *borţiţă* de regulă sub prispă cu gura în sus anume ca femeea, ce l'a avutŭ, să maĭ nască încă și alţĭ copiĭ. Dacă însă se îngrópă cu gura în jos femeea nu maĭ are alţĭ copiĭ şi atuncĭ e pĕcatulŭ móşeĭ, care l'a îngropatŭ astŭ-felŭ.

Firele cele de piperŭ precum şi cele-lalte obiecte se 'ngrópă dimpreună cu loculŭ de aceea, ca nemică rĕŭ să nu se pótă apropia de *loculŭ copiilorŭ* şi pe urmă şi de dînşiĭ.

In acelaşĭ locŭ, unde se îngrópă *casa* și 'n acelaşĭ timpŭ când se 'ngrópă, se aruncă în unele părţĭ ale *Bucovineĭ,* pre-

---

(1) Com. de d-lŭ Elia Popŭ.

cum bună óră în Fundulŭ-Moldoveĭ, și scăldătórea în care s'a spĕlatŭ întâia óră copilulŭ noŭ-născutŭ, și care de multe orĭ se păstréză până a treia ḑi în acelașĭ vasŭ, în care s'a păstratŭ și loculŭ (1).

In alte părțĭ, totŭ din *Bucovina*, este datină că îndată ce o femee *a născutŭ loculŭ*, móșa îlŭ stropesce cu aghiasmă, îlŭ pune într'o ólă și-lŭ îngrópă asemenea într'unŭ locŭ scutitŭ, de regulă în tindă după ușă. In casă însă nicĭ când, căcĭ se crede a fi pĕcatŭ (2).

In *Moldova*, județulŭ Sucéva, *loculŭ* după ce a eșitŭ cu desĕvîrșire, se strînge întâiŭ într'o covată, iară după aceea se îngrópă și se astupă bine cu lutŭ după ușa tinḑiĭ saŭ într'o șură unde-va, anume ca să nu dea nisce cânĭ de dînsulŭ și să-lŭ mănânce, căcĭ dândŭ și mâncându-lŭ ar fi mare pĕcatŭ, de óre-ce e sânge de creștinŭ (3).

In *Ţéra-Românéscă* în loculŭ, unde se îngrópă *casa*, se pune și o para de argintŭ, ca să aibă copilulŭ, care a statŭ în acea casă, norocŭ la banĭ (4).

Cu scăldarea nepóteĭ se sfîrșesce apoĭ și totŭ serviciulŭ móșeĭ, maĭ alesŭ daca scăldarea acésta a urmatŭ după scăldăciune.

(1) Dict. de P. L. Leuștényŭ.
(2) Dict. de Mariuca Ursaca din Dorna.
(3) Dict. de M. Nistorŭ și alte Românce din Mălinĭ.
(4) Ionénu, op. cit. p. 13.

XIX.

INBISERICIREA.

Am amintitŭ maĭ sus (cap. VIII) că fie-care muere după nascerea unuĭ copilŭ e considerată de cătră poporŭ ca necurată şi ca atare şése sĕptĕmânĭ saŭ patru-ḑecĭ de ḑile nu-ĭ este de felŭ iertatŭ a se depărta de lângă casă.

Implinindu-se cele şése sĕptĕmânĭ, cea dintâĭ cale, ce o face, e aceea că luându-şĭ copilulŭ se duce cu dînsulŭ la biserică parte ca să i se cetéscă *rugăciunea de 40 de ḑile*, după care-ĭ este apoĭ permisŭ de a merge orĭ unde ar voi, parte ca să i se *înbisericéscă* saŭ *înbisericeze* copilulŭ noŭnăscutŭ, adecă să iea începutŭ de a întra în biserică.

Maĭ 'nainte de acésta însă, cu o ḑi saŭ douĕ, e datină ca fie-care nepótă să se scalde şi să se curăţéscă. Iar în diminéţa ḑileĭ, când voesce să plece la biserică, se spală şi se îmbracă în hainele cele maĭ curate ce le are. Totŭ aşa face ea de astă-dată şi cu copilulŭ sĕŭ, cu acea deosebire numaĭ că acestuia îĭ pune sub faşă o bucăţică de sare şi una de pâne.

După ce s'a pregătitŭ în chipulŭ arĕtatŭ, iea copilulŭ în braţe,

saŭ dacă nu e în stare singură a-lŭ duce, îlŭ dă alteĭ femeĭ ca să i-lŭ ducă și așa se pornesce la biserică.

Ajungêndŭ la biserică nu întră îndată în năuntru, ci aștéptă la pragulŭ acesteia până ce iese preotulŭ din biserică ca să-ĭ cetéscă rugăciunea de 40 de ḑile.

Eșindŭ preotulŭ începe a-ĭ ceti rugăciunea de 40 de ḑile, în care timpŭ femeea stă cu copilulŭ în brațe în genunchĭ pe pragulŭ bisericeĭ.

Sfîrșindŭ rugăciunea prescrisă de cetitŭ iea preotulŭ copilulŭ din brațele mameĭ sale, care acuma se scólă din genunchĭ, face cu dînsulŭ semnulŭ crucii înaintea ușelorŭ bisericeĭ, ḑicêndŭ:

«Inbisericézd-se robulŭ (róba) luĭ Dumneḑeŭ N. în numele Tatăluĭ, și alŭ Fiuluĭ, și alŭ St. Duhŭ, acum și pururea și în veciĭ vecilorŭ, aminŭ.»

Apoĭ băgându-se cu dînsulŭ în biserică, ḑice:

«Intra-va în casa ta, închina-se-va către biserica cea sfîntă a ta.»

După ce a întratŭ în biserică și anume când a ajunsŭ în mijloculŭ acesteia, saŭ maĭ bine ḑisŭ în despărțitura bărbătéscă:

«Inbisericézd-se robulŭ luĭ Dumneḑeŭ, ... prin mijloculŭ bisericeĭ te va lăuda.»

In fine când ajunge de 'naintea ușelorŭ altaruluĭ:

«Inbisericézd-se robulŭ luĭ D-ḑeŭ!»

După acésta îlŭ închină pe la tóte icónele împĕrătescĭ și apoĭ dacă copilulŭ e de parte bărbătéscă, întră cu dînsulŭ pe ușa de către amiaḑĭ și în altarŭ, unde îlŭ atinge cu capulŭ de tuspatru laturile meseĭ celeĭ sfinte, și-lŭ scóte pe ușa de către miaḑă-nópte în despărțitura bărbătéscă, unde-lŭ pune apoĭ saŭ de 'naintea ușelorŭ împĕrătescĭ saŭ de 'naintea tetrapoduluĭ. Dacă însă e de parte femeéscă nu-lŭ ba-

gă de felŭ în altarŭ, ci îlŭ închină numaĭ de 'naintea icónelorŭ împĕrătescĭ și apoĭ punêndu-lŭ în unulŭ din locurile maĭ sus indicate, se 'ntórce în altarŭ.

Totŭ așa se face înbisericirea și 'n județulŭ Suceviĭ din *Moldova,* cu acea deosebire numaĭ că aicĭ nicĭ copilele nicĭ băețiĭ nu se bagă în altarŭ, ci se 'nchină numaĭ pe la icóne, iar după ce s'aŭ închinatŭ îĭ duce preotulŭ în despărțitura femeéscă și acolo îĭ pune înaintea icóneĭ Maiciĭ Domnuluĭ saŭ îĭ dă maiciĭ séle în mână (1).

Mama copiluluĭ, după ce i s'a cetitŭ rugăciunea de 40 ḑile, intrândŭ și ea în urma preotuluĭ în biserică, în cele maĭ multe locurĭ ținêndu-se de epitrachirulŭ preotuluĭ, se duce până în mijloculŭ biserice̮ĭ și acolo aștéptă până ce preotulŭ îĭ înbisericesce și închină copilulŭ pe la icóne. Iar după ce i l'a înbisericitŭ și l'a pusŭ acum jos se apropie de copilŭ, bate treĭ metane, sărută icóna de pe tetrapodŭ și după acésta îlŭ rădică de jos și se întórce cu dînsulŭ în despărțitura femeéscă.

In multe locurĭ este datină ca nânașulŭ saŭ nașa copiluluĭ, dacă se află în biserică, să bată cele treĭ mĕtane, să rădice copilulŭ de jos și să-lŭ dea apoĭ mameĭ sale.

Mama, după ce a rădicatŭ copilulŭ saŭ l'a primitŭ din mânele nașuluĭ și s'a dusŭ cu dînsulŭ în despărțitura femeéscă, sărută mâna tuturorŭ femeilorŭ celorŭ maĭ bĕtrâne decât dînsa, iar cu celea ce sunt de-o sémă cu dînsa se sărută în gură și abia după acésta se postéză într'unŭ locŭ, unde stă apoĭ până ce se sfîrșesce liturghia.

O sémă de femeĭ, carĭ sunt ceva maĭ avute, plătescŭ înainte de acésta preotuluĭ o liturghie atâtŭ pentru sănĕtatea lorŭ câtŭ și a copiluluĭ nou-născutŭ.

---

(1) Dict. de An. Pletosŭ din Rădășenĭ.

La sfîrşitulŭ liturghieĭ copilulŭ noŭ-născutŭ și înbisericitŭ se împărtăşesce cu sf. taină a cuminicătureĭ. E însă de observatŭ că la cuminicătură nicĭ când nu-lŭ ține mama sa, ci în unele sate e datină de a-lŭ ține naşulŭ saŭ naşa, iar în altele de regulă unulŭ dintre epitropiĭ bisericeĭ.

Totŭ aicĭ trebue să amintimŭ că în unele comune *lumînările*, ce s'aŭ întrebuințatŭ la botezŭ și carĭ aŭ arsŭ ne 'ntreruptŭ prin totŭ decursulŭ *cumătrieĭ* precum și vr'o câte-va ḑile și nopțĭ după acésta, nu le păstréză maĭ multŭ în casă, ci nepóta, când se duce prima óră cu copilulŭ la biserică, iea cu sine și lumînările acestea, pre carĭ după împărtăşirea copiluluĭ le dăruesce bisericeĭ cu scopŭ ca să ardă la icóna *Maiciĭ Domnuluĭ* saŭ la patronulŭ copiluluĭ. Şi maĭ cu sémă se observă acésta, când noŭ-născutulŭ e copilă, credêndu-se că dacă lumînarea dela botezŭ stă prea multŭ în casă nearsă, atuncĭ și copila, după ce cresce mare, nu se póte mărita de grabă, ci trebue mulțĭ anĭ să stea fată, pentru că și lumînarea eĭ dela botezŭ a stătutŭ prea multŭ nearsă (1).

Dacă mameĭ copiluluĭ i s'a cetitŭ rugăciunea de 40 de ḑile înainte de ce s'aŭ împlinitŭ şése sĕptĕmânĭ dela nascere, saŭ dacă e cum-va bolnavă, atuncĭ aduce copilulŭ noŭ-născutŭ la biserică altă femee ca să se înbisericeze și să se împărtăşéscă cu sfintele taine.

După ce s'a împărtăşitŭ copilulŭ de astă-dată cu sfintele taine, nu se împărtăşesce maĭ multŭ până după alŭ şéptelea anŭ, afară de acésta maĭ e de observatŭ încă și aceea că după ce s'aŭ împărtăşitŭ spiritele cele necurate nu aŭ maĭ multŭ putere de a-lŭ cerceta pe acasă și a-ĭ face vre-unŭ rĕŭ. Totușĭ ele și după acésta potŭ multŭ rĕŭ să-ĭ facă, dacă nu se păzesce cum se cade de locurile acelea, unde spiritele cele necurate petrecŭ maĭ cu plăcere.

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

Dreptŭ aceea fie-care mamă luătóre de sémă caută ca copilulŭ sĕŭ nicĭ când să nu mâie saŭ să dórmă, fie ḑiuă fie nópte, pe haturĭ, în cornurile gardurilorŭ, în unghere, pe sub socĭ, în case de maĭ mulţĭ anĭ părăsite, prin cetăţĭ dărâmate, în pivniţe, în rîpĭ, în luncĭ, pe părae, pe movile de hotară, în pădurĭ unde s'aŭ întêmplatŭ vre-o mórte grabnică, orĭ s'a spânzuratŭ cine-va saŭ s'a înecatŭ, saŭ s'a junghiatŭ, saŭ a fostŭ ucisŭ de tâlharĭ, pentru că tóte locurile aceste după credinţa poporuluĭ sunt necurate, de óre ce spiritele cele necurate şi rele petrecŭ şi jócă pe dînsele. Şi mulţĭ copiĭ până la 7 anĭ, ba adese-orĭ chiar şi ómeniĭ în vîrstă, mâindŭ peste nópte saŭ dormindŭ pe asemenea locurĭ, s'aŭ nenorocitŭ, sculându-se din sănĕtoşĭ, cum eraŭ maĭ nainte, muţĭ, gângăiţĭ, schimosiţĭ, ba chiar şi nebunĭ (1).

Unele mame, carĭ sunt maĭ avute, după ce li s'a cetitŭ rugăciunea de 40 de ḑile şi după ce s'aŭ întorsŭ dela biserică acasă, de bucurie că aŭ scăpatŭ dela aşa numita «*cuşcă*», adecă de oprirea ca să umble unde-va fără rugăciunea acésta, daŭ şi puţină masă, însă numaĭ în cerculŭ celŭ maĭ restrînsŭ familiarŭ.

In *Ungaria*, unde este datină a se cetì femeiĭ, ce-a născutŭ rugăciunea de 40 de ḑile ca şi în cele lalte ţĕrĭ locuite de Românĭ, mama copilululuĭ, când iese din bisercă spre a se întórce acasă, merge la icóna Maiciĭ Domnuluĭ şi iea dela acésta vr'o câte-va florĭ vestejite cu scopŭ ca să le pue în ciupă în credinţă că făcêndŭ acésta copilulŭ va fi bunŭ, va dormì tótă ḑiua şi nu va plânge maĭ nicĭ când (2).

In *Macedonia*, luândŭ nepóta în ḑiua a 40-a dela nascere *ñiclu* (pruncuŭ) cu dînsa, merge la biserică *ca s'li dă preftulŭ ifchiĭ* (să-ĭ dea preotulŭ binecuvîntare.)

După ce a datŭ preotulŭ pruncululuĭ binecuvîntarea îndă-

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(2) Com. de d-lŭ Elia Popŭ.

tinată maica-sa, întorcêndu-se cu dînsulŭ acasă trece pe la treĭ fôntânĭ şi înmóie în tustrele turta cea frămîntată de unŭ copilŭ, a treia ḑi după nascere, despre care am vorbitŭ maĭ sus şi după ce vine acasă o mănâncă ca să-ĭ vie lapte cu îmbelşugare pentru hrana copiluluĭ.

De ordinarŭ nepóta nu merge de a dreptulŭ acasă după ce iese dela biserică, ci se duce la naşa, care cele maĭ de multe orĭ pune parale şi zahărŭ în sînulŭ copiluluĭ ca acesta să fie dulce la vorbă şi bogatŭ.

Ce se atinge de împărtăşire trebue să observămŭ că în *Macedonia* este datină ca copilulŭ noŭ-născutŭ să se împărtăşéscă îndată după botezŭ şi nu maĭ pe urmă în timpulŭ înbisericiriĭ. ca 'n ţĕrile române din cóce de Dunăre, şi dacă în momentulŭ când i se daŭ sfintele taine, nu plânge, móşa îlŭ pişcă de trupŭ saŭ îlŭ strînge de nasŭ ca să plângă, de aceea fiindŭ că se crede că prin plânsŭ cere dela Dumneḑeŭ să se creştinéscă (1).

In fine trebue să maĭ amintescŭ încă şi aceea că o parte din credinţele şi datinele înşirate în capitolulŭ de faţă eraŭ usitate şi la o sémă de popóre din anticitate.

Aşa la *Greciĭ ceĭ vechĭ* femeea nu eşia din casă pentru a se duce la Templu decât după 40 de ḑile dela nascere (2).

La *Iudeĭ* muerea născĕtóre se consideră după nascerea unuĭ fiŭ de necurată prin şépte, iar după nascerea uneĭ fiice prin patru-spre-ḑece ḑile şi era îndătorită în casulŭ dîntâĭ a nu se depărta de casă prin patru-ḑecĭ, iară în casulŭ alŭ doilea prin optŭ-ḑecĭ de ḑile. După decursulŭ acestora aducea la templu unŭ sacrificiŭ de curăţire. Acéstă datină iudaică a trecutŭ maĭ pe urmă şi în biserica creştină în formă de rugăciunea cea de curăţire, ce se face la muerí la patruḑecĭ de ḑile după nascere (3).

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, op. cit. p. 48—49.
(2) Censorinus, capit. 11.
(3) Isid. de Onciulŭ, Manualŭ de archeologia biblică. Cernăuţĭ 1884, p. 150.

XX.

COLĂCIMEA.

În cele maĭ multe părţĭ ale *Bucovineĭ* şi *Moldoveĭ* este datină ca părinţiĭ noilorŭ născuţĭ şi încreştinaţĭ să ducă nânaşilorŭ, respective cumătrilorŭ, colacĭ ca semnŭ de recunoscinţă şi mulţămită pentru că le-aŭ ţinutŭ fiiĭ la botezŭ.

«A da şi a primi colacĭ, —scrie V. Alecsandri, — este una din vechile datinĭ ale ţĕriĭ. În tóte împrejurările cele maĭ însemnate ale vieţiĭ omuluĭ, la *nascere*, la *botezŭ*, la înmormîntărĭ, colaciĭ nu lipsescŭ, şi ieaŭ proporţiunĭ de mărime potrivită cu starea omuluĭ. — Când se nasce unŭ copilŭ şi se botéză, părinţiĭ ducŭ colacĭ naşuluĭ (1).»

Despre aceĭ părinţĭ, carĭ n'aŭ dusŭ nicĭ nu aŭ de gândŭ să ducă colacĭ pentru fiiĭ lorŭ şi maĭ cu sémă pentru ceĭ ce aŭ repausatŭ, se crede că aŭ fórte mare pĕcatŭ şi că pruncul̆ŭ mortŭ nu e maĭ multŭ alŭ părinţilorŭ nicĭ nu se rógă luĭ Dumneḑeŭ pentru dînşiĭ. Din contră, dacă părinţiĭ aŭ dusŭ nânaşilorŭ colacĭ pentru dînsulŭ, atuncĭ e fiulŭ lorŭ dreptŭ şi se rógă pentru dînşiĭ înaintea luĭ Dumneḑeŭ (2).

(1) Poesiĭ pop. ale Rom. p. 101—102.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

Dela *colacii* aceştia, carĭ în genere sunt făcuţĭ din făină albă şi curată de grâŭ şi carĭ sunt cu multŭ maĭ marĭ decât ceĭ de rêndŭ, se numesce datina acésta în cele maĭ multe părţĭ ale Bucovineĭ *Colăcime.* Pe unele locurĭ însă se numesce şi *cumătrie* din causă că maĭ toţĭ ceĭ ce ieaŭ parte la dînsa sunt *încumătriţĭ.*

Colăcimea se face în orĭ şi care ḑi de peste anŭ. Cele maĭ multe orĭ însă facerea eĭ atârnă dela voinţa şi împrejurările sanitare şi materiale ale nânaşilorŭ. De comunŭ nânaşiĭ aştéptă până ce aŭ maĭ mulţĭ finĭ şi abia după aceea poftescŭ pre părinţiĭ acestora la colăcime, anume ca spesele să fie maĭ micĭ şi maĭ uşorŭ de purtatŭ.

Uniĭ cumătri facŭ colăcime a doua ḑi după Pascĭ, când în cele maĭ multe sate din Bucovina este datină de a se duce nu numaĭ némurile cele maĭ de aprópe, ci şi cumătriĭ unulŭ la altulŭ cu pască, alţiĭ în ḑiua hramuluĭ bisericescŭ saŭ în altă sĕrbătóre mare şi iarăşĭ alţiĭ îndătinéză a o face în ḑiua patronuluĭ, maĭ pe scurtŭ fie-care când apucă şi când îĭ vine maĭ lesne şi maĭ bine la socotélă.

Pe lângă părinţiĭ finilorŭ din botezŭ şi pe lângă finiĭ din cununie, carĭ de regulă încă aducŭ colacĭ dacă cum-va n'aŭ adusŭ maĭ nainte, se poftescŭ la colăcime de cătră ceĭ ce o facŭ maĭ totŭ-deauna şi alte persóne, şi maĭ cu sémă némurile cele maĭ de aprópe şi amiciĭ ceĭ maĭ intimĭ.

Finiĭ din cununie vinŭ şi aducŭ colacĭ totŭ-deauna singurĭ. Pentru ceĭ din botezŭ, fiindŭ încă prea micĭ, vinŭ şi aducŭ colacĭ părinţiĭ lorŭ. Toţĭ ceĭ-lalţĭ însă, carĭ maĭ sunt poftiţĭ, nu aducŭ nicĭ unŭ darŭ.

Dacă copilulŭ botezatŭ trăesce, părinţiĭ acestuia, respective cumătriĭ nânaşilorŭ sĕĭ, ducŭ de regulă *patru colacĭ marĭ,* făcuţĭ, după cum am maĭ spusŭ, din făină albă şi curată de grâŭ (1).

(1) In Crasna, Calafindescĭ, Bosancĭ, Ilişescĭ şi alte sate din Bucovina.

Pe alocurea obicĭnuescŭ a duce numaĭ *doĭ colacĭ*, ba pe la orașe și prin unele sate din apropierea acestora, în locŭ de colacĭ, ***nisce pupeze*** lungărețe ca și ***pomenele*** (asemenea unŭ felŭ de colacĭ lungărețĭ) de carĭ ducŭ și daŭ câte 8—10 saŭ 12.

Toțĭ colaciĭ, carĭ se prepară pentru colăcime, se 'mpletescŭ de regulă în câte patru, șése saŭ optŭ *împletiturĭ*, și une-orĭ se facŭ, după cum am maĭ spusŭ, așa de marĭ că înainte de a-ĭ *băga* ca să se cócă e de lipsă să taie și să lărgéscă gura cuptoruluĭ. Afară de acésta uniĭ îĭ *înflorescŭ* încă și cu felurite florĭ, făcute asemenea din aluatŭ, și apoĭ îĭ bagă în cuptorŭ ca să se cócă.

Colaciĭ aceștia însemnéză ca viéța prunculuĭ noŭ-născutŭ, să fie îndelungată, și precum e colaculŭ rotundŭ și deplinŭ, așa și viața prunculuĭ să fie rotundă și deplină. Și cu câtŭ *s'aŭ nemeritŭ* și ghicitŭ colaciĭ maĭ bine, cu câtŭ *aŭ crescutŭ* maĭ tare și s'aŭ făcutŭ maĭ rumenĭ și maĭ frumoșĭ, cu atâta și bucuria celorŭ ce ĭ-aŭ făcutŭ e maĭ mare, căcĭ se crede că cu câtŭ reușescŭ colaciĭ maĭ bine, cu atâta și viéța fiuluĭ pentru care se ducŭ eĭ nânașilorŭ va fi maĭ fericită și îndestulată de tóte bunătățile (1).

Cine nu e în stare să facă și să ducă colacĭ, acela duce în loculŭ lorŭ una saŭ două pătrărĭ de grâŭ (2).

In ḑiua colăcimeĭ și anume înainte de a se porni părințiĭ cu colaciĭ la cumătri se adună maĭ mulțĭ dintre némurĭ la aceștia și împodobescŭ colaciĭ cu felurite florĭ naturale, se înțelege dacă e vară, apoĭ punŭ printre dînșiĭ turte dulcĭ, smochine, strafide, o bucată de zahărŭ, ba de unŭ timpŭ încóce chiar și zaharicale, precum și 2—4 oca de soponŭ, care

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(2) In Crasna, com. de M. Bărbuță, în [illegible]-Moldoveĭ, com. de P. L. Le-[illegible] și în [illegible] com. de maĭ mulțĭ inșĭ.

însémnă ca finulŭ saŭ fina să fie curată. Apoĭ tóte acestea dinpreună cu colaciĭ, carĭ sunt așezațĭ unulŭ peste altulŭ, se acopĕrŭ c'unŭ șalŭ, tistimelŭ saŭ tulpanŭ frumosŭ, orĭ cu o basmà frumósă de mătase, orĭ cu o năframă frumosŭ cusută.

Pe alocurea cumătriĭ marĭ îndătinéză a spune înainte ce felŭ de gustŭ aŭ și cam ce le-arŭ plăcé să le aducă, precum: materie de o rochie, o față de mindirŭ, fețe de pernă saŭ unŭ brâŭ de șamŭ de încinsŭ. Decĭ părințiĭ fiilorŭ botezațĭ de dînșiĭ cumpĕră și 'nvĕlescŭ colaciĭ și cu de acestea (1).

Obiectulŭ cu care se acopĕrŭ atâtŭ colaciĭ câtŭ și celelalte lucrurĭ înșirate însemnéză ca finulŭ saŭ fina să fie modeștĭ (2).

In unele locurĭ, precum în *Mahala, Crasna, Bosancĭ, Ciocănescĭ, Cârlĭbaba*, pe lângă colacĭ și unele din obiectele înșirate maĭ sus, maĭ ducŭ încă și o huscă de sare, unŭ tălgerelŭ noŭ, unŭ paharŭ și unŭ șipŭ cu rachiŭ saŭ cu vinŭ, carĭ asemenea se punŭ de-asupra colacilorŭ și se învĕlescŭ c'unŭ șervetŭ saŭ c'unŭ tulpanŭ.

Dacă copilulŭ botezatŭ a muritŭ înainte de ce aŭ apucatŭ părințiĭ sĕĭ a duce colacĭ pentru dînsulŭ, atuncĭ ducŭ totŭdeauna fie-căruĭ cumătru numaĭ *câte treĭ colacĭ*, nicĭ când cu soțŭ, iar năframa, șervetulŭ, tulpanulŭ, saŭ ce este, îlŭ punŭ de regulă sub colacĭ anume ca aceștia să fie descoperițĭ. Rare-orĭ se învĕlescŭ, dar și atuncĭ numaĭ cu unŭ *tulpanŭ albŭ*, care însemnéză nevinovăție. Totŭ pentru copiiĭ ceĭ morțĭ maĭ ducŭ încă și unŭ *pomișorŭ*, pre care îlŭ împodobescŭ cu *luminele*, nucĭ, mere, pere, perje, turte dulcĭ, covrigĭ și

---

(1) In Bosancĭ și Mahala, com. de G. Tomoiagă, apoĭ în Ciocănescĭ, com. de G. Burcuténŭ.

(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

pupeze făcute din făină de grâŭ, precum şi unŭ şipŭ plinŭ cu mursă saŭ o ulcicuţă cu apă, care se dă de sufletulŭ copilului repausatŭ ca *să-şĭ ude şi rĕcorĕscă sufletulŭ în cea-laltă lume* (1).

Pomulŭ saŭ *pomişorulŭ* acesta, încărcatŭ aşa de frumosŭ, însemnéză *pomulŭ raiuluĭ*, pe care crede poporulŭ că stă sufletulŭ în cea-laltă lume, pre care şi-lŭ închipuescŭ când ca o păsĕrică când ca unŭ omŭ ce stă la umbra unuĭ pomŭ, credêndu-se că fie-care sufletŭ are pomulŭ sĕŭ (2).

Pomulŭ se pune de regulă între ceĭ treĭ colacĭ şi aşa se duce (3).

In unele locurĭ, precum bună óră în *Mahala*, *Bosancĭ* şi *Stroescĭ*, dacă móre finulŭ, nânaşulŭ trebue să-ĭ ducă sălaşulŭ la mormîntŭ, iar după înmormîntare cumătriĭ îĭ daŭ la *prasniculŭ* ce se face pentru sufletulŭ repausatuluĭ unŭ rêndŭ de colacĭ saŭ pomene dimpreună cu unŭ pomŭ asemenea celuĭ descrisŭ maĭ sus, precum şi unŭ şalŭ saŭ tistimelŭ. Iar nânaşulŭ, cum primesce pomulŭ, îndată îlŭ împărţesce maĭ totŭ printre óspeţiĭ ce staŭ la masă de sufletulŭ finuluĭ repausatŭ (4).

In fine maĭ e de 'nsemnatŭ şi aceea că dacă a muritŭ unŭ copilŭ, părinţiĭ sĕĭ nu aştéptă până ce cumătriĭ i-orŭ pofti la colăcime, ci când aŭ eĭ timpŭ şi putere, atuncĭ se ducŭ la dînşiĭ cu colacĭ. In casulŭ acesta cumătriĭ, vrêndŭ nevrêndŭ, trebue să facă colăcime. Şi dacă li-ĭ de petrecere, maĭ chiamă şi pre alţĭ cumătri şi finĭ, dacă nu, petrecŭ numaĭ ceĭ ce aŭ venitŭ. In casulŭ acesta însă colăcimea nicĭ când nu duréză maĭ multŭ de 2—3 óre (5).

---

(1) In Crasna şi Ilişescĭ.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(3) In Crasna şi Ilişescĭ.
(4) Com. de d-lŭ I. Berarŭ şi G. Tomoiagă.
(5) Dict. de M. Bărbuţă.

Pregătiţĭ fiindŭ cu tóte cele necesare, după cum s'a arĕtatŭ maĭ sus, cum a sositŭ timpulŭ ca să plece, se îmbracă sĕrbătoresce, ieaŭ colaciĭ şi pomulŭ, adecă fie-care ce are să ducă şi se pornescŭ cu dînşiĭ la cumătriĭ saŭ maĭ bine ḑisŭ la Colăcime.

Ajungêndŭ la starea loculuĭ, cum aŭ întratŭ în casă, *şi aŭ datŭ bună ḑiua* saŭ *bună séra,* închină colaciĭ stăpânuluĭ saŭ stăpâneĭ de casă prin o oraţie potrivită.

In casŭ ca aducĕtorulŭ colacilorŭ să nu fie oratorŭ bunŭ, atuncĭ îĭ închină altulŭ în loculŭ luĭ, care e maĭ isteţŭ şi maĭ bunŭ de gură ḑicêndŭ:

Bună ḑiua,
Bună ḑiua!
(Bună séra,
Bună séra!)
La d-ta, cumătre mare,
Şi la d-ta cumătră mare!
Ne-arĕtămŭ cu colăceĭ,
Colăcei-sŭ mititeĭ,
Dar mândri şi frumuşeĭ,
Că-sŭ făcuţĭ din grâŭ frumosŭ
Ca şi faţa luĭ Christosŭ.
Colaciĭ ni-sŭ mititeĭ,
Dară voia nóstră-ĭ mare
La faţa domnieĭ-tale
Şi voia nóstră-ĭ deplină
Ş'inima încă ni-ĭ bună.
Poftimŭ de întinde mâna,
Că ţi-ĭ vina!
Uită-te în sus şi 'n jos
Şi la faţa luĭ Christosŭ.
Să laşĭ inimă păgână,
Să iaĭ inimă română,
Să prinḑĭ colaciĭ în mână.
Uită-te 'n fundulŭ covăţeleĭ
Găsi-veĭ funia viţeleĭ...

Cum aĭ ajunsŭ a boteza
S'ajungĭ a-lŭ şi cununa! (1)

Saŭ aşa:

Poftimŭ dela noĭ puţinŭ
Dela Dumneḑeŭ maĭ multŭ,
Că elŭ îĭ celŭ maĭ avutŭ!
Binevoiţĭ şi primiţĭ,
De-altele vĕ pregătiţĭ!
Că vrêndŭ bunulŭ Dumneḑeŭ
Elŭ viéţă 'ndelungată
Cu de tóte 'ndestulată
Şi sănĕtate v'a da
S'ajungeţĭ a-lŭ cununa! (2)

O variantă a oraţieĭ acesteia sună:

Bună vremea la dumnia-vóstră!
Am auḑitŭ
Că-ĭ Dumneḑeŭ cu d-vóstră
Şi-amŭ venitŭ
Şi noĭ la dumnia-vóstră.
Ar fi fostŭ vremea maĭ de multŭ;
Dară finiĭ dumnia-vóstră
Nu s'aŭ priceputŭ.
Dar amŭ vi se închină
Cu norocŭ şi voie bună
Şi cu nisce colăceĭ
Frumuşeĭ
Ca şi faţa luĭ Christosŭ,
Să vĕ fie de bunŭ folosŭ.
Colăcei-sŭ frumuşeĭ
Dar cam mititeĭ,
Insă voia lorŭ li-ĭ mare
Şi de-orŭ trăi
Colăceiĭ i-orŭ mări

---

(1) Din Valea-Putneĭ, com. de d-lŭ V. Tocarŭ.
(2) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

Și pe dumnia-vóstră v'orŭ mulțămi.
Pe lângă tóte aceste
Incă ce-va maĭ este,
Sub țolișorulŭ covățeleĭ
Este funicica vițeleĭ,
Vițeleĭ celeĭ pestrițe;
Să trăițĭ
Să le-o dăruițĭ,
Să fie mulțămițĭ
Și dumnia-vóstră ferićițĭ! (1)

Dacă copilulŭ pentru care s'aŭ adusŭ colacii nu trăesce, atuncĭ în loculŭ orațiilorŭ de maĭ sus, se ține cea următóre:

Ne-arĕtămŭ cu colăceĭ,
Colăceĭ de grâŭ frumosŭ
Ca și fața luĭ Christosŭ.
Colăcei-sŭ cum ĭ-a datŭ
Dumnedeŭ celŭ prea 'nduratŭ,
Dară voia nóstră-ĭ mare
Cătră fața dumi-tale;
Voia nóstră îĭ deplină,
Că-ĭ dămŭ din inimă bună.
Poftimŭ, cumătră, de-ĭ primesce
Pentru numele luĭ Dumnedeŭ
Și de sufletulŭ luĭ N. (2)

In unele localitățĭ din *Moldova*, precum bună óră în comunele Rădășenĭ și Mălinĭ din judetulŭ Sucéva, plaiulŭ Muntele, este datină de a se închina cumătrilorŭ marĭ treĭ felurĭ de colacĭ și anume: *colacĭ de mortŭ, colacĭ de scăldătóre* și *colacĭ coperițĭ*.

Ceĭ de mortŭ se 'nchină, ca și 'n unele părțĭ ale Bucovineĭ, nemijlocitŭ după repausarea și înmormîntarea copiluluĭ de curêndŭ botezatŭ în decursulŭ prazniculuĭ ce se dă pentru

(1) Din Vama, com. de d-lŭ Niculaĭ Lucanŭ, cantorŭ bisericescŭ.
(2) Din Poiana-Stampiĭ, dict. de Petrea luĭ Serghie P...

sufletulŭ defunctuluĭ și anume îndată după ce s'aŭ datŭ colaciĭ preotuluĭ funcționarŭ.

Ceĭ de scăldătóre, carĭ constaŭ de regulă din optŭ oca de pâne și o garafă de vinŭ saŭ rachiŭ, ĭĭ duce tatălŭ copiluluĭ dimpreună cu móșa a treia ḑi saŭ la o sĕptĕmână după botezŭ și închinându-ĭ cumătrilorŭ ḑice móșa, care ĭĭ închină:

Bună vremea, cumătri marĭ!
Se 'nchină finiĭ dumnia-vóstră
Cu colacĭ de grâŭ frumosŭ,
Fața Domnuluĭ Christosŭ!
Cum vedețĭ, colaci-sŭ micĭ,
Pentru că și fini-sŭ micĭ,
Dară voia lorŭ li-ĭ mare
Asupra fețiĭ dumnia-vóstră!
Eĭ se rógă să-ĭ primițĭ,
Dară să nu bănuițĭ,
Că dacă finiĭ dumnia-vóstră
Orŭ cresce marĭ și-orŭ trăi
Și colaciĭ i-orŭ maĭ mari.
Voia dumnia-vóstr'orŭ împlini
Și dumnia-vóstră-țĭ cheltui.
Poftimŭ! . . . . să vĕ fie de bine!
Dar nu uitațĭ nicĭ de mine!

Colaciĭ coperițĭ, se ducŭ în genere la jumĕtate de anŭ saŭ la unŭ anŭ. In ḑiua hotărîtă pentru ducerea acestora iea optŭ oca de pâne, jumĕtate de oca de orezŭ, jumĕtate de oca de săpunŭ, jumĕtate de oca de zahărŭ, două păpușĭ de smochine, o litră de córne de mare, o garafă de vinŭ saŭ rachiŭ, tóte acestea se punŭ într'unŭ panerŭ, se acoperŭ cu o *casencă* (1) saŭ cu unŭ *barizŭ,* din care causă se și numescŭ *colacĭ coperițĭ,* și apoĭ maĭ invitândŭ încă și pre alțĭ

(1) *Casenca* e unŭ felŭ de tistimelŭ de lână cu florĭ pe mărginĭ.

inşĭ, carĭ asemenea aŭ să ducă colacĭ, mergŭ cu toţiĭ la cumătriĭ marĭ şi cum ajungŭ ḑice móşa:

Bună vremea cumătri marĭ!
Iacă se 'nchină finulŭ dumnia-vóstră
Cu colacĭ de grâŭ frumosŭ,
Faţa Domnuluĭ Christosŭ.
Dacă finulŭ dumnia-vóstră o trăitŭ
Şĭ-o maĭ crescutŭ
Şi colăceiĭ s'aŭ maĭ măritŭ,
Voia dumnia-vóstră o 'mplinitŭ,
Ca şi dumnia-vóstră s'aveţĭ de cheltuitŭ.
Poftimŭ primiţĭ
Şi să nu bănuiţĭ,
Ci să vĕ grăbiţĭ
Colaciĭ să-ĭ luaţĭ
Şi să căutaţĭ
Că 'n fundulŭ covăţeleĭ
Este şi funia viţeleĭ! (1).

Saŭ aşa:

Bună vremea, cumătru mare!
Iacă se 'nchină finulŭ dumi-tale
Cu colăceĭ
Frumuşeĭ!
Colăceiĭ-sŭ cam mititeĭ,
De-abia-ĭ ţinŭ în mână de greĭ.
Da se rógă cumătri dumnia-vóstră
Cătră cinstita faţa dumnia-vóstră,
Că după cum îsŭ eĭ ostenitorĭ
Să nu fiţĭ bănuitorĭ,
Ci să fiţĭ binevoitorĭ
Şi de colacĭ primitorĭ.
Poftimŭ, să vĕ fie de bine!
Şi să vĕ 'nduraţĭ a pune
In fundulŭ covăţeleĭ

(1) Dict. de Aniţa Pletosŭ, Româncă din Rădăşenĭ.

Funicica viţeleĭ.
Da de-ar fi şĭ-o cârlănică
Că nu-ĭ trebue funicică! (1).

In comuna *Broscenĭ* şi împrejurime ducerea colacilorŭ se sĕrbătoresce cu multă curăţenie şi duhŭ plecatŭ de către săteni.

Ceĭ ce nu daŭ naşilorŭ colacĭ de botezŭ, când morŭ, se crede că sufletulŭ lorŭ e opritŭ la *vămile văzduhuluĭ*, saŭ pătimesce cine scie ce greutăţĭ în lumea cea-laltă.

Cam acelaşĭ lucru se întêmplă şi celorŭ ce nu daŭ colaciĭ de nuntă.

Dacă părinţiĭ unuĭ copilŭ nu potŭ da cumătruluĭ colaciĭ de botezŭ, aceştia le lasă cu limbă de mórte să-şĭ dea colaciĭ. Se crede asemenea că şi părinţiĭ copiilorŭ, ce nu daŭ colaciĭ de botezŭ, suferŭ pe ceea lume din astă pricină.

Acestŭ obiceiŭ se sĕrbătoresce cam în tóte locurile din munţiĭ Moldoveĭ Sâmbătă séra, saŭ Duminică, nu se ţine în sémă însă adese-orĭ vremea.

Cumătriĭ saŭ finiĭ ducŭ cumătrilorŭ orĭ naşilorŭ cam următórele lucrurĭ: doĭ, treĭ colacĭ marĭ, saŭ în loculŭ colacilorŭ se póte duce câte-va oca de făină de grâŭ, o bucată de zahărŭ, strafide, smochine, soponŭ, o păreche de cioboţele femeiescĭ, o casîncă, orĭ unŭ tulpanŭ, ş. a.

Lucrurile acestea se punŭ pe o masă, se acopĕrŭ şi după ce vorba începe şi găzdaşiĭ îşĭ mântue pregătirile, unulŭ din sătenĭ descoperindŭ colaciĭ, chiamă pre cumătri orĭ pre naşĭ şi le închină colaciĭ ḑicêndŭ:

Bună vremea,
Bună vremea,
Cumătre Ióne! (2).

(1) Dict. de Mariuca Nistorŭ, Româncă din Mălinĭ.
(2) Aicĭ se pune gradulŭ de înrudire ce are închinătorulŭ colacilorŭ cu gazda.

Iacă se închină
Finiĭ dumnia-vóstră
Cu nisce colacĭ de grâŭ frumoşĭ
Ca faţa luĭ Christosŭ,
Şi c'o buticică de vinŭ,
Să vĕ fie chiefulŭ deplinŭ;
Da-ţĭ primì şi de holercă
Să nu vĕ fie rĕŭ nemică,
Şi-o băsmăluţă de mătasă
Pentru faţa dumnia-vóstră alésă.
Colăceiĭ îsŭ cam micĭ,
Dar voia li e mare
Asupra feţeĭ dumnia-vóstră.
Se rógă să-ĭ primiţĭ
Şi să nu bănuiţĭ,
Că de vorŭ trăì
Colaciĭ vorŭ mărì.
In dosulŭ colacilorŭ
Este funia vacilorŭ
Şi căpĕstrulŭ cailorŭ.
In dosulŭ colăceilorŭ
E funicica viţeilorŭ
Şi coşăraşulŭ micilorŭ.
De nu credeţĭ
Puneţĭ mâna şi vedeţĭ,
Că eŭ dreptŭ nu spunŭ
De câtŭ odată în anŭ.

Uniĭ închinătorĭ ḑicŭ următórea închinăciune:

Bună vremea,
Bună vremea,
Domnilorŭ cumătri marĭ!
Iacă séra a 'nseratŭ
Şi noĭ colăceĭ c'aceştia
Nu amŭ închinatŭ;
Iată se arată cumătru d-vóstră
Şi cu finiĭ dumnia-vóstră
Cu nisce colăceĭ
Mândri şi frumoşĭ
Ca faţa luĭ Christosŭ,
Colăceiĭ îsŭ mititeĭ
Insă voia li e bună şi mare
Asupra feţelorŭ domnieĭ-vóstre.
Finiĭ şi cumătriĭ de-orŭ trăì
Colăceiĭ vorŭ maĭ mărì
Şi voia dumnia-vóstră vorŭ în-
deplinì.

Dumnia-vóstră,
După cum ațĭ fostŭ ostenitorĭ
Și cheltuitorĭ
Poftimŭ fițĭ bunĭ și primitorĭ.
Poftimŭ de-asupra pe colăceĭ
O basmà mândră de șése leĭ.
La dumnia-lorŭ le-ar fi fostŭ
Vremea maĭ de multŭ,
Dar eĭ nu s'aŭ priceputŭ . .
Dumnia-lorŭ arŭ fi făcutŭ
Colaciĭ câtŭ de marĭ,
Da nu aŭ avutŭ
Grâŭ la hambariŭ.
Poftimŭ dumnia-vóstră
Colaciĭ iĭ primițĭ
Și la finĭ ceva dăruițĭ;
In dosulŭ colăceilorŭ
Coșărașulŭ mieilorŭ,
In dosulŭ colacilorŭ
Funicica vacilorŭ.
Poftimŭ că maĭ avemŭ
Unŭ butoiŭ cu vinŭ
Ca să vĕ fie chefulŭ deplinŭ.
Dar fie și de holercă
Să nu vĕ fie de rĕŭ nemică.
Vremea a fostŭ să aducă
Acestea maĭ de multŭ,
Dar nu s'aŭ priceputŭ,
C'aŭ trimesŭ carĕle
In jos la Hârlăŭ
Șĭ-a fostŭ drumulŭ rĕŭ;
A fostŭ drumulŭ grunzurosŭ
Șĭ-aŭ picatŭ buțile din carŭ jos,
Șĭ-aŭ umplutŭ fundurile
Unghiurile
Și dógele
Prîlógele,
Și cercurile
Bîlcurile;
A rĕmasŭ o buticică ológă
Dintr'unŭ fundŭ și-o dógă,
Am întinsŭ mâna
Șĭ-am luatŭ și eŭ una,
Am venitŭ acasă la cumătri
Să o ducemŭ să cinstimŭ,
Să ne fie la toțĭ chiefulŭ deplinŭ (1).

In împrejurimea Șomcuteĭ-marĭ saŭ Chiorŭ, comitatulŭ Satmarŭ în *Ungaria,* unde este asemenea datină de a se duce cumătrilorŭ marĭ *colacĭ de nânașĭ, se respundŭ* la masă prin o staroste astŭ-felŭ:

Cinstițĭ boerĭ de cinste!
Este rêndŭ
Și cuvîntŭ
Dela Dumnedeŭ celŭ sfîntŭ
Întâia óră,
Și-a doua óră
Este rêndulŭ
Și cuvîntulŭ
Maiciĭ
Precistiĭ
Și-a apostolilorŭ
Și-a tuturorŭ sfințilorŭ:

(1) «Ședetórea», an. I. Fălticenĭ, 1892. p. 36—38.

Iar a treia rêndŭ
Este cuvîntŭ
Dela gazdele de locŭ.
Da-le-ar Dumnedeŭ norocŭ,
Cinstiţĭ cumătri marĭ
Aĭ nânaşilorŭ celorŭ marĭ...
Scimŭ noĭ dreptŭ şi-adevĕratŭ
Cum Dumnedeŭ a lăsatŭ.
Că dóră noĭ am avutŭ
Nu tocmaĭ tare de multŭ
O odraslă din trupulŭ nostru,
Care 'n maica mănăstire
Prin rostulŭ nânaşilorŭ
Şi-a preotuluĭ de locŭ
A primitŭ sfîntulŭ botezŭ.
Dară una noĭ nu scimŭ
Cu ce să le mulţămimŭ,
Şi-una nu ne pricepemŭ
Ce o să le întorcemŭ?
Intórcă-le Dumnedeŭ
Cu mia
Şi cu suta!
Dar şi noĭ totŭ le rĕspundemŭ
Doĭ colacĭ de grâŭ frumosŭ
Ca peliţa luĭ Christosŭ
Şi strigămŭ toţĭ la Christosŭ!
Să dea Dumnedeŭ norocŭ
Şi viéţă la *porobocŭ*
Şi cu doĭ potilaţĭ laţĭ
Tocmaĭ din târgŭ cumpĕraţĭ
Din târgŭ dela Ţiligradŭ;
Nisce zadiĭ de mătasă
Să le pórte sănĕtósă
Cinstita gazdă de casă.
Scimŭ dreptŭ şĭ-adevĕratŭ,
Cum Dumnedeŭ a lăsatŭ,
C'am avutŭ, din întêmplare,
Şĭ-o cinstită móşă mare,
Dumnedeŭ să nĭ-o trăéscă
Ca şi de-acum să moşéscă,
Şi la dînsa nu putemŭ
Zólă să ĭ-o întorcemŭ,
Intórcă-ĭ-o Dumnedeŭ.
Dar noĭ totŭ îĭ rĕspundemŭ
O pâne de grâŭ curatŭ,
Cum Dumnedeŭ l'a lăsatŭ,
Şi-o zadie de mĕtasă
Ca s'o pórte sănătósă.
Avut-am şi-unŭ ceteraşŭ
Inălţuţŭ şi drăgălaşŭ,
Fără de care
N'am fi fost în stare
Tréb'acésta s'o facemŭ,
Şi luĭ încă-ĭ respundemŭ
Cu colacŭ de grâŭ frumosŭ
Ca peliţa luĭ Christosŭ,
Să strige şi elŭ la Christosŭ
Să dea Dumnedeŭ norocŭ
Şi crescere la porobocŭ.
Iar scimŭ dreptŭ şĭ-adevĕratŭ,
Cum Dumnedeŭ a lăsatŭ.
C'am avutŭ şi unŭ chemătorŭ.
Omŭ voinicŭ şi cu bunŭ sporŭ,
Care pe toţĭ ne-a chematŭ
Şi aicĭ ne-a adunatŭ,
Şi pân' ce ne-a adunatŭ
Sărit'a elŭ multe gardurĭ,
Trecut'a multe prilazurĭ,
Îĭ rĕspundemŭ decĭ şi luĭ
Un colacŭ de grâŭ frumosŭ
Ca peliţa luĭ Christosŭ
Să strige şi elŭ norocŭ
Şi crescere la porobocŭ!
Scimŭ dreptŭ şĭ-adevĕratŭ,
Cum Dumnedeŭ a lăsatŭ,
C'am avutŭ şi unŭ socaciŭ

Fără picŭ de fundŭ la gacĭ, (1)
Care multŭ s'a maĭ truditŭ
Şi multŭ pe mânurĭ s'a friptŭ
Totŭ puindŭ
Şi luândŭ
Ólelo dela focŭ . . .

Îĭ rĕspundemŭ decĭ şi luĭ
Unŭ colacŭ de grâŭ frumosŭ
Ca peliţa luĭ Christosŭ.
Să strige şi elŭ la Christosŭ
Ca să dea multŭ norocŭ
Şi crescere la porobocŭ!.. (2)

Cumătriĭ, primindŭ colaciĭ şi prinḑêndu-ĭ în mână, în casŭ dacă trăescŭ finiĭ, pentru carĭ li s'aŭ adusŭ, mulţămescŭ din tótă inima părinţilorŭ, dorindŭ în acelaşĭ timpŭ finilorŭ viéţă îndelungată, sănĕtate, norocŭ, fericire şi maĭ alesŭ dacă sunt avuţĭ, promiţêndu-le în schimbŭ pentru colaciĭ aduşĭ unŭ viţelŭ, o viţică saŭ o juncă, unŭ mielŭ, o cârlană saŭ o óie etc.; maĭ pe scurtŭ ceea ce le dă mâna, ce potŭ, pre care în scurtŭ timpŭ o şi trimitŭ finuluĭ, căruia i s'a promisŭ (3).

De multe orĭ se întêmplă că nânaşiĭ, ne-avêndŭ copiĭ propriĭ, testéză la ocasiunea acésta tótă averea lorŭ unuia saŭ altuia dintre finiĭ botezaţĭ de dînşiĭ, care apoĭ, după mórtea nânaşilorŭ, o şi capĕtă în stăpânire (4).

Dacă însă finulŭ, pentru care s'aŭ adusŭ colaciĭ, a muritŭ, atuncĭ ḑicŭ: *«Dumneḑeŭ priméscă, sa fie de sufletulŭ luĭ N!»*

Atâtŭ colaciĭ câtŭ şi pomişoriĭ, carĭ s'aŭ adusŭ pentru finiĭ repausaţĭ, cum i-aŭ luatŭ din mâna celorŭ ce i-aŭ adusŭ în cele maĭ multe locurĭ din *Bucovina* îĭ şi împărţescŭ între toţĭ óspeţiĭ adunaţĭ. Iar *luminile*, căcĭ în casulŭ acesta se aducŭ şi luminile dela botezŭ, le lasă să ardă până spre sfîrşitŭ. Iar când ajungŭ spre sfîrşitŭ iaŭ mucurile, ce maĭ rĕmânŭ,

---

(1) *Gacĭ* cuv. germ.=ismene.

(2) Com. de d-lŭ Elia Popŭ, învĕţătorŭ în Şomcuta-mare.

(3) In Ciocănescĭ precum şi în alte sate din munţiĭ Bucovineĭ. Veḑĭ şi V. Alecsandri, Poesiĭ pop. p. 102.—«Şeḑĕtórea,» an. I. Fălticenĭ, 1892, p. 39: «Cumătriĭ orĭ naşiĭ, primindŭ colaciĭ mulţămescŭ finilorŭ şi tuturorŭ colăcarilorŭ şi le făgăduescŭ în faţa tuturorŭ orĭ o juncă orĭ douĕ treĭ oĭ şi altele.»

(4) Din Stroescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ.

şi puindu-le sub masă le lasă acolo să ardă maĭ departe până ce se stingŭ singure de sine.

Unulŭ dintre ceĭ patru colacĭ, carĭ se aducŭ pentru finiĭ ceĭ viĭ, nânaşiĭ îlŭ întorcŭ părinţilorŭ cu scopŭ ca să-lŭ dea finilorŭ, iar dacă aceştia-sŭ mărişorĭ şi aŭ venitŭ şi eĭ dimpreună cu părinţiĭ lorŭ la nânaşĭ, atuncĭ li se dă lorŭ colaculŭ în mână.

În unele părţĭ împărţirea acésta a colacilorŭ şi a pomilorŭ urméză maĭ târḑiŭ şi anume atuncĭ când voescŭ ceĭ ce ĭ-aŭ adusŭ să se ducă pe acasă.

După ce s'aŭ adunatŭ acuma toţĭ ceĭ ce aŭ avutŭ să aducă colacĭ, după ce ĭ-a închinatŭ fie-care cum a sciutŭ, gospodariĭ de casă iaŭ colaciĭ aduşĭ de pe masă şi-ĭ punŭ în altŭ locŭ, iar în loculŭ lorŭ punŭ pe masă diferite bucate, poftescŭ apoĭ atâtŭ pre cumătri câtŭ şi pre ceĭ-lalţĭ inşĭ ce se maĭ află de faţă ca să ocupe locŭ la masă, şi anume pre ceĭ maĭ înaintaţĭ în vîrstă şi maĭ cu vaḑă în satŭ îĭ punŭ să şédă în fruntea meseĭ, iar pre ceĭ maĭ tinerĭ împrejurulŭ acesteia.

După ce s'aŭ aşezatŭ cu toţiĭ cumătrulŭ celŭ mare, stăpânulŭ de casă, luândŭ unŭ păharŭ de rachiŭ cinstesce la celŭ maĭ bĕtrânŭ dintre óspeţĭ, acesta la cumătra mare, iar cumătra la cine o trage maĭ întâĭ inima, şi totŭ aşa cinstindu-se unulŭ pre altulŭ, bêndŭ şi ospĕtândŭ petrecŭ în voie bună cam dela vr'o douĕ-treĭ óre de după amiaḑĭ şi până hătŭ târḑiŭ nóptea.

Dacă cumătrulŭ mare, căruia i s'aŭ adusŭ colacĭ, e unŭ omŭ veselŭ şi petrecĕtorŭ, şi dacă maĭ e încă şi avutŭ, atuncĭ face colăcime şi cu lăutarĭ. In casulŭ acesta de multe orĭ, după ce s'aŭ sculatŭ dela masă, nu se ducŭ îndată pe acasă, ci se apucă la jocŭ, care nu odată durézá chiar şi până a doua ḑi diminéţă. Ne fiindŭ lăutarĭ dindămână se mulţămescŭ şi numaĭ cu unŭ cimpoiaşŭ saŭ cu unŭ fluerarŭ, care scie bine ḑice din fluerŭ saŭ din trişcă, să aibă numaĭ după cine juca.

Câtŭ timpŭ staŭ la masă, atențiunea lorŭ nu e îndreptată numaĭ la mâncare și bĕutură, din contră glumescŭ și istorisescŭ felŭ de felŭ de lucrurĭ și întêmplărĭ atâtŭ din satŭ câtŭ și de prin împrejurime.

Iar uniĭ, după ce aŭ prinsŭ o lécă în capŭ, începŭ a cânta și felurite cântece, precum:

Holercă cu secărea
Vaĭ de mine cum te-așĭ bé,
N'are cine mĕ 'mbia.
Imbiĭa-m'a óre cine,
Că ĭ-a fi milă de mine!

Saŭ astŭ-felŭ:

Holercuță, draga mea,
Pus'amŭ gândŭ că nu te-oĭ bé.
Unde vĕdŭ pe alțiĭ bêndŭ,
Vĕdŭ inima 'n mine-ardêndŭ!

Dacă vre-unulŭ a bĕutŭ cam multișorŭ și începe a-ĭ fi rĕŭ, ceĭ-lalțĭ, observândŭ acésta, ḑicŭ în glumă:

«*A prinsŭ ciocârlanulŭ de cóḑă*» saŭ «*s'a uitatŭ cam lacomŭ în fundulŭ paharuluĭ*» și de aceea «*s'a cam diochiatŭ*». dar lasă că acușŭ îĭ va trece și nu i s'a maĭ întêmpla nemică!

După masă saŭ maĭ bine ḑisŭ după închierea întregeĭ petrecerĭ dela *Colăcime*, colăcariĭ, adecă părințiĭ și finiĭ, carĭ aŭ adusŭ colacĭ, îșĭ iaŭ remasŭ bunŭ dela găzdașĭ și se pornescŭ apoĭ spre casă ducêndŭ fie-care cu sine veselia precum și unŭ carŭ de minciunĭ.

Cumătrilorŭ și nânașilorŭ le pare bine de finiĭ ce aŭ, dacă aŭ semne de bunĭ gospodarĭ, iar finiĭ ducŭ cu eĭ mângăerea sufletéscă că la *vămile vĕzduhuluĭ* și pe cea-laltă lume nu vorŭ fi supușĭ la muncĭ orĭ oprițĭ în drumulŭ lumeĭ fericite de colaciĭ de botezŭ orĭ de nuntă (1).

(1) Veḑĭ și «Șeḑĕtórea» an. I. Fălticenĭ, 1892, p. 39.

XXI.

CRESCEREA.

Romånca ţărancă, de ar fi orĭ şi câtŭ de bogată şi de ar avé orĭ şi câtŭ de mulţĭ copiĭ, ea nicĭ pre unulŭ nu-lŭ dă pe mânele alteĭ femeĭ ca să i-lŭ lăpteze şi créscă, nicĭ când nu-şĭ caută şi năimesce *doică* saŭ *mamcă*, ci numaĭ dacă-ĭ încuviinţéză sănĕtatea, îĭ nutresce şi cresce ea singură. Fiecare Româncă, avută orĭ sĕrmană,

Copilŭ dacă dobândesce
Cu lucru în mână-lŭ cresce,
Ilŭ légănă cu piciorulŭ
Şi din brâŭ tórce fuiorulŭ.
Cu o mână îĭ dă ţîţă
Cu alta foculŭ aţîţă (1).

De face de mâncare pentru bărbatulŭ sĕŭ saŭ pentru lucrătorĭ, de caută de vite, de paserĭ saŭ de alte animale domestice, de lucră la cânepă saŭ ţese pânza trebuitóre pentru îmbrăcămintea familieĭ, de grijesce în casă saŭ pe afară, maĭ pe scurtŭ de-ar fi orĭ şi cât de învăluită şi ne-

(1) A. Panŭ, Povestea Vorb. t. II. Bucurescĭ p. 153.

căjită ea nicĭ când nu uită de copilulŭ sĕŭ, ci amuşŭ amuşŭ alérgă la dînsulŭ să vadă ce face, de nu plânge saŭ póte îĭ trebue ce-va, şi după ce-lŭ caută şi grijesce se apucă iară şi de lucru.

Iar dacă se duce în câmpŭ la prăşitŭ saŭ la seceratŭ, la adunatŭ fênŭ saŭ la culesŭ cânepă, ea nu-şĭ lasă copilulŭ de ţîţă acasă, ci-lŭ iea totŭ-deauna cu sine şi ajungêndŭ la starea loculuĭ îndată caută o tufă saŭ îĭ face o colibuţă de buruene, îlŭ pune acolo la umbră şi se dă apoĭ la lucru şi lucră din tóte resputerile. Iar când începe copilulŭ a plânge alérgă la dînsulŭ, îĭ dă de suptŭ, îlŭ desmiardă puţinŭ şi adormindu-lŭ se apucă din noŭ la lucru şi lucră ne 'ncetatŭ până ce apune sórele.

Şi cu tóte că copiiĭ Româncelorŭ ţărance sunt aşa ḑicêndŭ din momentulŭ nasceriĭ lorŭ şi până ce crescŭ marĭ espuşĭ la o mulţime de neajunsurĭ şi neîndămânărĭ, cu tóte că fórte adese orĭ sunt expuşĭ vêntuluĭ şi receleĭ, ploiĭ şi arşiţeĭ sóreluĭ, totuşĭ experienţa de tóte ḑilele ne arată că eĭ sunt înḑecitŭ maĭ sănĕtoşĭ şi maĭ voinicĭ de cât aĭ celorŭ, carĭ îĭ crescŭ cu cea maĭ mare băgare de sémă şi ferélă atâtŭ de umbră câtŭ şi de sóre, după cum merge vorba.

Cunoscută ni-ĭ încă şi aceea, că partea cea maĭ mare a copiilorŭ de ţĕranŭ sunt cu multŭ maĭ isteţĭ şi maĭ ajunşĭ de capŭ la orĭ şi ce învĕţătură, decât aĭ celorŭ dintr'o stare maĭ înaltă.

Dacă priceperea şi de multe orĭ chiar şi mijlócele unuĭ ţĕranŭ ar ajunge până acolo ca să-şĭ pórte copiiĭ sĕĭ la şcólă, atuncĭ fórte lesne amŭ avé ocasiune de a ne mândri cu uniĭ dintre ceĭ maĭ deşteptĭ şi culţĭ bărbaţĭ.

Să sperămŭ însă că în curêndŭ îndemnulŭ şi năzuinţa după învĕţătură va prinde rădĕcinĭ adâncĭ şi în sînulŭ poporuluĭ românŭ dela ţéră.

Până atuncĭ să ne întórcemŭ iarăşĭ la modulŭ cresceriĭ copiilorŭ de cătră Românceie nóstre.

Unŭ străinŭ, scriindŭ despre datinele şi credinţele Românilorŭ din *Transilvania*, spune în privinţa cresceriĭ copiilorŭ următórele:

«Trecêndŭ în sfârşitŭ pentru femeea sîrguinciósă cele şése *sĕptĕmânĭ de lehuzie*, ea iarăşĭ iea partea activă în câmpŭ şi în pădure, în casă şi prin ogradă la *afacerile* bărbatuluĭ sĕŭ, pe când sugĕtorulŭ adesea-orĭ rĕmâne ḑile întregĭ singurelŭ ca cuculŭ acasă, şi adese-orĭ capătă abia séra demâncare.

«Cu tóte acestea copilulŭ prosperéză, măcarŭ că adese-orĭ e luatŭ şi dusŭ de cătră părinţiĭ sĕĭ cale de maĭ multe ḑile pe păşunile muntóse, unde nu o dată e destulŭ de expusŭ viforilorŭ carĭ nu arare orĭ chiar şi 'n driculŭ vereĭ vîjie pe câmpiile cele înalte ale Carpaţilorŭ; elŭ cresce şi prosperéză asemenea florilorŭ de pe munţiĭ îngusteĭ sale patriĭ, de cătră tatălŭ şi maica sa fórte puţinŭ căutatŭ şi îngrijitŭ ba chiar prea puţinŭ băgatŭ în sémă. Despre o relaţie intimă între mamă şi copilŭ nicĭ vorbă nu póte fi la Românĭ; de aceea în genere luatŭ, le şi lipsescŭ lorŭ cântecele de légănŭ precum şi cele de copiĭ, carĭ ni le înfăţişéză poesia poporală ale celorŭ-lalte naţiunĭ prin adâncimea sentimentuluĭ şi a intimităţiĭ sale într'unŭ chipŭ atâtŭ de excelentŭ (1).»

Pe câte şire, maĭ pe atâtea neadevĕrurĭ, şi maĭ alesŭ în ceea ce privesce relaţia şi intimitatea dintre mamă şi copilulŭ sĕŭ sugĕtorŭ pe de o parte, iar pe de altă parte că Româniĭ n'arŭ avé maĭ de felŭ cântece de légănŭ!

Ce se atinge de intimitate am spusŭ chiar la începutulŭ

(1) D-r Heinrich v. Wlislocki, Aus dem Leben der Siebenbürgen Rumänen. Hamburg 1889, p. 11.

acestuĭ capitolŭ, și o maĭ repețescŭ încă o dată, că Romănca adevĕrată numaĭ rarŭ când se despărțesce bucurósă de copilulŭ sĕŭ sugĕtorŭ, și ea e totŭ-deauna cu gândulŭ la dînsulŭ ca să nu i se întêmple vre o nenorocire.

Sunt, nu-ĭ vorbă, și de acele mame carĭ nu-șĭ prea batŭ capulŭ cu copiiĭ lorŭ, dar numĕrulŭ acelora, după câtŭ sciŭ eŭ, e fórte micŭ în comparare cu totalitatea Româncelorŭ.

Ce se atinge de cântecele de légănŭ, apoĭ acestea nu pe afară și cu atâta maĭ puținŭ la lucrarea câmpuluĭ potŭ fi audite; ci ele trebue căutate în casă lângă *légănŭ*, dela care și-aŭ căpĕtatŭ și numirea. Insă acolo e cam greŭ a le asculta și maĭ greŭ a le aduna, pentru că cântecele ce le cântă Romănca fiiuluĭ saŭ fiiceĭ sale sunt maĭ mult nisce dorințe saŭ taine ale inimeĭ séle, nisce acordurĭ duióse, carĭ nu prea bucurósă le descopere ea altora, cu atâta maĭ puținŭ unuĭ străinŭ.

Aŭ și Româniĭ destule și prea destule cântece de légănŭ, dar precum pentru multe altele, așa și pentru acestea nime până acum nu s'a îngrijitŭ să le dea publicitățiĭ și póte că nicĭ nu i a datŭ nimĕruĭ până acum mâna de a se apropia de copilulŭ ce abia a începutŭ să ațipéscă și a constrînge pre maica acestuia ca să i le dicteze.

In șirele următóre însă noĭ ne vomŭ convinge că și Româniĭ din tóte țĕrile încă aŭ felurite cântece de légănŭ.

Maĭ nainte însă de a reproduce unele dintre cântecele de légănŭ, carĭ ni-sŭ nouĕ cunoscute, să vedemŭ cum și din ce este compusŭ légănulŭ Româncelorŭ? și ce felŭ de numirĭ maĭ are acesta la Românĭ?

Légănulŭ Româncelorŭ e în genere fórte simplu. Elŭ e compusŭ din douĕ scândurele maĭ lungĭ și douĕ maĭ scurte în forma uneĭ lădițe saŭ maĭ bine disŭ a unuĭ secrieșŭ (copârșeŭ) orĭ coșŭ de căruță, care e așezatŭ și întăritŭ pe

două picióre (tălpĭ) semicercuale, pe carĭ se şi légănă în colo şi încóce. La fundŭ e de regulă maĭ îngustŭ, iar la gură maĭ largŭ şi fáră de acoperişŭ.

Se maĭ facŭ *légăne* încă şi din nuele în forma uneĭ coşercĭ (corfe) lungureţe. Dar şi acestea încă aŭ tălpĭ semicercuale pe carĭ se légănă.

In unele părţĭ din *Transilvania* légănele din urmă se acaţă cu nisce funiĭ de grindă, şi aşa se légănă (1).

Romàncele cele sermane întrebuinţéză în locŭ de adevĕratulŭ légănŭ adese-orĭ şi o *covăţică,* care în unele părţĭ din *Bucovina* şi *Moldova*, şi maĭ alesŭ dela ţéră, se numesce *alghiuţă.* Românceie maĭ inteligente precum şi ţĕrancele cele maĭ avute aŭ adoptatŭ de unŭ timpŭ în cóce légănulŭ usitatŭ la Germanĭ.

O samă de Române îndătinéză de a culca pre fiiĭ lorŭ şi'n patŭ. Insă acésta după credinţa poporuluĭ românŭ din *Transilvania* nu e bine, din contră e pĕcatŭ ca unŭ ângerŭ curatŭ să dórmă într'unŭ patŭ întinatŭ (2).

Asemenea nu e bine de a se pune unŭ copilŭ în légănulŭ altuia, *căcĭ ieĭ crescutulŭ aceluĭ copilŭ* (3).

Scândurelele, din carĭ se compune unŭ légănŭ, sunt în genere de *bradŭ* saŭ de *paltinŭ,* iar nuelele de *alunŭ* saŭ şi de *răchită.*

Din altŭ lemnŭ, afară de cele înşirate până aice, nu e bine să se facă légănulŭ. Dovadă despre acésta avemŭ următórea doină din Transilvania:

Frunḑă verde săcărea,
Maică măiculiţa mea,
Când aĭ fostŭ cu mine grea,

(1) Com. de Romulŭ Simŭ, învĕţĕtorŭ în Orlatŭ.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simŭ.
(3) Ionénu, op. cit. p. 24.

Maică rĕŭ îţĭ maĭ părea.
Dară dacă m'aĭ făcutŭ
Ţie bine ţi-a părutŭ,
Mi-aĭ făcutŭ plaponŭ de lână,
Faşia de mătrăgună
Şi légănŭ de magheranŭ
Să mĕ légănŭ de măganŭ (1).

In légănŭ se aşterne de regulă unŭ păeriŭ micŭ umplutŭ maĭ alesŭ cu fênŭ saŭ cu pae de grâŭ saŭ de secară, şi la capŭ se pune o perinuţă.

Fie-care mamă însă trebue să iea fórte bine séma ca pintre fênulŭ saŭ paele din păeriŭ să nu fie *neghină* saŭ vre-unŭ *spinŭ*, căcĭ acestea potŭ să-ĭ fie nu numaĭ de stricăciune, ci şi de augurŭ rĕŭ. De aceea ḑice unŭ cântecŭ din Transilvania:

Maică, când m'aĭ legănatŭ,
Maică, rĕŭ m'aĭ blăstĕmatŭ.
In légănŭ mi-aĭ pusŭ neghină
Să nu am în vecĭ hodină,
Şi sub periniţă spinĭ
Să trăescŭ între străinĭ (2)...

Şi acuma, după ce am vĕḑutŭ cum şi din ce-şĭ facŭ Românii légănŭ pentru copiiĭ lorŭ, şi cum îlŭ îngrijescŭ, *să trecemŭ la cântecele de légănŭ.*

Am amintitŭ maĭ sus că Româncele, când sunt fórte învăluite şi ocupate cu lucrulŭ, rare-orĭ îndătinéză de a adormi pre copiiĭ lorŭ cu cântece. Nu totŭ aşa facŭ ele şi în ḑile de sĕrbătóre când n'aŭ de lucru, saŭ serile când aŭ sfîrşitŭ totŭ lucrulŭ pe afară şi când s'aŭ retrasŭ în casă. Atuncĭ nemijlocitŭ după ce i-aŭ scăldatŭ, înfăşatŭ, li-aŭ datŭ de suptŭ

(1) Iuliu Moldovanŭ. Poesiĭ pop. publ. în «Gazeta Transilvanieĭ» an. 1888. No. 235.

(2) Iuliŭ Moldovanŭ, Chiuiturĭ pop. publ. în «Gazeta Transilvanieĭ» an. LI. Braşovŭ 1888. No. 142.

şi i-aŭ culcatŭ în légănŭ, începŭ a-ĭ legăna şi a-ĭ adormì prin cântecele lorŭ cele dulcĭ şi melodióse, în carĭ cuvinte ca *nani-nani* şi *liuliu-liuliu* resună ca o doiósă desmerdare.
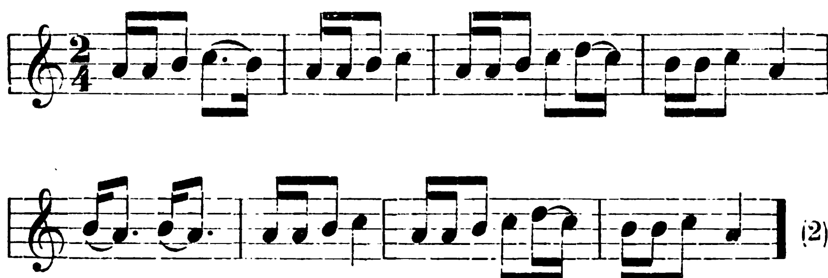
Iată unulŭ dintre cele maĭ frumóse cântece de légănŭ, prin care îndătinéză *Româncele din Moldova* a-şĭ adormì *feciorașiĭ lorŭ*:

Nani-nani, copilaşŭ,
Dragulŭ mamiĭ feciorașŭ!
Că mama te-a legăna
Şi mama te-a căuta
Ca pe-o flóre drăgălaşă,
Ca pre-unŭ ângerelŭ în faşă.

Nani-nani cu mama,
Că mama te-a descânta
Să te facĭ unŭ vitézŭ mare
Ca Domnulŭ Stefanŭ celŭ Mare,
Să fiĭ verde la răsboiŭ,
Să scapĭ ţéra de nevoĭ;

Nani-nani puiulŭ meŭ,
Ferici-te-ar Dumneḑeŭ!
Să fiĭ óchesŭ şi frumosŭ
Ca unŭ sóre luminosŭ,
Fetele să te 'ndrăgéscă
Florĭ în calea ta să créscă (1)!

Aria cea maĭ rĕspândită, pe care se cântă versurile acestea, e cea următóre:

(2)

Cuvîntulŭ *nani*, cu care se începe cântecululŭ reprodusŭ precum şi multe alte cântece de légănŭ ale Românilorŭ, ne

(1) V. Alecsandri, Poesiĭ pop. ale Rom. p. 381.
(2) T. T. Burada, Almanachŭ musicalŭ, an. II, 1876, Iaşĭ p. 72.

aduce aminte de càntecele de légănŭ saŭ *nenia* cu carĭ mamele romane adormiaŭ pre prunciĭ lorŭ (1).

Şi mamele italiene încă îndătinéză, ca şi Româncele nóstre, a legăna pre copiiĭ lorŭ cu unŭ felŭ de *nani-nani.* Ele cântă următórea strofă:

Dormi, dormi, nel mio seno.
Il mio cuor culla sara,
Fa la nina, nana na (2).

Dacă sugĕtorulŭ e *fetişóră*, atuncĭ mamele din unele părţĭ ale *Moldoveĭ* îlŭ adormŭ prin următorulŭ cântecŭ:

Nani, nani copiliţă,
Draga mameĭ garofiţă,
Că mama te-a legăna
Şi pe faţă te-a spĕla
Cu apă dela isvóre
Ca să fiĭ ruptă din sóre.
Nani, nani drăguliţă,
Cresce-aĭ ca o garofiţă,
Să fiĭ naltă trestióră,
Albă ca o lăcrămióră,
Blândă ca o turturea
Şi frumósă ca o stea (3).

Unŭ cântecŭ din *Bucovina*, care asemenea se'ncepe cu *Nani, nani*, şi care se cântă atâtŭ băeţilorŭ câtŭ şi copilelorŭ, sună aşa:

Haida, nani,
Nani, nani,
Puiulŭ mamiĭ;
Puiulŭ mamiĭ

(1) Horatii epist. I, 1, 62; Carmen, 3, 28 16. — Phaedri, 3, prolog. 10.
(2) Apud. V. Alecsandri, Poesiĭ pop. p. 382.
(3) V. Alecsandri, Poesiĭ pop. ale Rom. p. 381.

Celŭ de curcă,
Eŭ te légănŭ
Tu te culcă;
Puiulŭ mamiĭ
Celŭ de rață,
Eŭ te légănŭ
Tu te-așéză;
Puiulŭ mamiĭ
Celŭ de domnŭ,
Eŭ te légănŭ
Tu adormĭ;
Eŭ te légănŭ
Linișorŭ,
Tu te culcă
Binișorŭ,
C'a venì domnulŭ
Cu somnulŭ
Să-mĭ adórmă
Puișorulŭ,
Și-a venì dómna
Cu perina
Să-mĭ adórmă
Duduca (1).

Altŭ cântecŭ, totŭ din *Bucovina*, care așișderea se 'ncepe cu *nani*, *nani*, sună precum urméză:

Nani, nani,
Dragulŭ mamiĭ,
Nani, dragulŭ meŭ, și dormĭ,
Diminéța să te scolĭ
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ
De pe vatră pe cuptorŭ,
Tătuțiĭ de prășitorŭ.

Unele Romănce din *Bucovina*, pe lângă cuvîntulŭ desmerdătorŭ *nani*, întrebuințéză fórte adese-orĭ în cântecele lorŭ de légănŭ încă și *cuv. liuliu*.

Iată unŭ astŭ-felŭ de cântecŭ, în care provinŭ amândouĕ cuvintele de maĭ sus:

Haida *liuliu*, puiule,
Puiule, puiuțule!
Haida liuliu cu mama,
Că mama te-a legăna

(1) Din comuna Balacéna, com. de M. Jemna, stud. gimn.

Și din gură ți-a cânta,
Ți-a cânta unŭ cântecelŭ
Scurticelŭ și frumușelŭ,
Dóră-ĭ cresce măricelŭ
Și te-ĭ face voinicelŭ.
Haida *liuliu*, *nani*, *nani*,
Liuliu, *liuliu*, puiulŭ mamiĭ.
Că mama ție ți-a ḑice
Unŭ cântecŭ mândru, duiosŭ,
Ca s'adormĭ să fiĭ frumosŭ,
Părințilorŭ de folosŭ;
Haida liuliu, băețelŭ,
Dragulŭ mamiĭ mîțîțelŭ,
Dóră-ĭ cresce mărișorŭ,
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ.
Haida nani, *palicașŭ* (1),
Dragulŭ mamiĭ ficiorașŭ,
Dóră-ĭ cresce maĭ de grabă,
Să fiĭ tatiĭ bunŭ de trébă! (2)

Unŭ altŭ cântecŭ de légănŭ, totŭ din *Bucovina*, și anume din comuna Crasna, sună așa:

Haĭ *liuliuțù*, puiŭ de pesce,
Haĭ liuliuțù și adormesce
Să te pótă mama cresce,
Să-ĭ fiĭ slujbă cu nădejde,
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ
Și tătuțiĭ de bunŭ sporŭ;
Să fiĭ mamiĭ iérna 'n casă,
Tătuțiĭ vara la cósă
Mână dréptă, de-ajutatŭ,
Orĭ-ce lucru de lucratŭ:

---

(1) *Palicașŭ* e unŭ cuvîntŭ de desmerdare, însă Românca ce ea dictatŭ cânteculŭ n'a sciutŭ să spue ce însemnéză.
(2) Din Bălăcéna, com. de Mihaiŭ Jemna.

De-adusŭ apă cu cofiţa,
De-aprinsŭ séra luminiţa (1).

O variantă a acestuĭ cântecŭ, culésă asemenea din Crasna, sună astŭ-félŭ:

Haĭ liuliuţù, dragulŭ mamiĭ,
Puiulŭ mamiĭ, scumpulŭ mamiĭ!
Haĭ liuliuţù şi-ĭ dormi,
Dóră maĭ măruţŭ veĭ fi.
Haĭ liuliuţù şi-adormesce,
Şi-adormesce, puiŭ de pesce,
Dór te-ar puté mama cresce,
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ
Şi nenuţuluĭ de sporŭ,
Mămuţiĭ tale în casă
Iar nenuţuluĭ la cósă
De-adusŭ apă cu cofiţa,
Séra de deschisŭ portiţa! (2)

Altă variantă, totŭ din Crasna, sună precum urméză:

Dragulŭ mamiĭ puiŭ de pesce,
Haida liuliù şi-adormesce
Să te pótă mama cresce,
Să te crescă mărişorŭ
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ
Şi tătuchiĭ de multŭ sporŭ,
Să scoţĭ boiĭ din ocolŭ
Pe Prianŭ şi pe Bujorŭ
Şi la jugŭ să mi-ĭ înjugĭ
Şi la plugŭ să mi-te ducĭ.
Boiĭ că mi-ĭ înjuga
Şi cu tata că-ĭ ara
Grâŭ de vară-ĭ semĕna

(1) Dict. de M. Bărbuţă.
(2) Dict. de M. Bărbuţă.

Și-a da Dumnedeŭ și-a fi
Câtŭ băiatulŭ va trăi
Și colacĭ frumoșĭ vomŭ face
C'așa băiatuluĭ place!

La unŭ băiatŭ ce-va maĭ mărișorŭ:

Haide liuliù, lulișorŭ!
Dragulŭ mamiĭ puișorŭ,
Dóră-ĭ cresce mărișorŭ,
Să mi te vĕdŭ că grăescĭ
Să nu mĕ maĭ năcăjescĭ,
Că destulŭ pieptulŭ mi-aĭ suptŭ
Și țîțele mi le-aĭ ruptŭ.
Fă-te mărișorŭ și crescĭ
Că totŭ dragulŭ mamiĭ eștĭ.
Și tu 'n câmpŭ că mi te-ĭ duce,
Mama mâncare ți-a duce
Și după ce mi-ĭ lucrà
Iĭ sta puținŭ și-ĭ mâncà
Și tata s'a hodinì,
Câtŭ cu tine-a maĭ trăì,
Numaĭ dacă-ĭ ascultà
Cum a dice tătuca.
Dumnedeŭ s'a bucurà
Și ție hrană ți-a da:
Câtŭ îĭ fi și-ĭ maĭ trăì
Nemică nu ți-a lipsì (1).

Altulŭ:

Dragulŭ mamiĭ, Ionică,
Puișorŭ de rîndunică!
Haida liuliù și te culcă
Dór te-ar puté mama cresce
Să te dee la neveste! (2)

(1) Amèndoue càntecele acestea, culese din comuna Crasna, mi le-a comunicatŭ cumnatulŭ meŭ d-lŭ Sam. Petrescu, parochŭ și exarchŭ.
(2) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ, agricultorŭ.

La o copilă:

Haide liuliù draga mamiĭ,
Draga mamiĭ, puica mamiĭ!
Haida liuliù de-mĭ adormĭ
Deminéța să te scolĭ
Să fiĭ neniĭ de-ajutorŭ
Și mamiĭ lucru cu sporŭ.
Câte florĭ aŭ fostŭ pe șesŭ
Fetele că le-aŭ culesŭ
Și le-aŭ strînsŭ în mănunchele
Și le-aŭ pusŭ în sînŭ la piele.
Și le-aŭ strînsŭ în mănunchĭŭ mare
Pe la asfințitŭ de sóre
Și mi le-aŭ pusŭ subsuóră
Ca copila să-mĭ adórmă.
Și se va culcà cu sóre
Să-ĭ pară nóptea maĭ mare . . .
Și așa mĭ-a adormitŭ
Puiulŭ mamiĭ celŭ iubitŭ,
Că singură n'a sciutŭ
Noptița când a trecutŭ (1).

Altulŭ:

Draga mamiĭ copiliță,
Scumpa mamiĭ garofiță,
De-ar sci mama cuĭ te cresce
Nu ți-ar maĭ trage nădejde! (2)

La unŭ copilŭ, a căruĭ mamă a muritŭ:

Haide liuliù, dragulŭ tatiĭ,
Căcĭ amù nu-ĭ țița mamiĭ!
Țiță rea și acră
Amù te apléca
Și mână străină
Amù te alină! (3).

(1) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.
(2) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.
(3) Din Crasna, com. de d-lŭ Sam. Petrescu.

La unŭ copilŭ de fată mare:

Frunḑă verde mărăciune,
Când iese fata la lume
N'asculte cine ce-ĭ spune.
Dacă-ĭ spune unŭ flăcăŭ
Ea să-lŭ ţie totŭ de rĕŭ.
S'asculte pe tatălŭ sĕŭ,
Tatălŭ sĕŭ n'o 'nvaţă rĕŭ,
Da o 'nvaţă totŭ de bine
Să nu jóce 'n jocŭ cu nime.
Joculŭ cela nu-ĭ curatŭ
Multe fete c'a 'nşelatŭ,
Gâţe góle n'aŭ purtatŭ,
Pe părinţĭ ĭ-aŭ ruşinatŭ.
Când se 'ncepŭ hramurile
Ele plângŭ cu ḑilele.
Câtŭ iĭ vara de frumósă
Ele şedŭ la umbră 'n casă
Şi blastĕmă jocurile
Şi tóte petrecerile:
—Câte jocurĭ am jucatŭ
Lacrimĭ atâte-am vĕrsatŭ.
Bădişorŭ, ce mĭ-aĭ fostŭ dragŭ,
Să viĭ pân' la alŭ meŭ pragŭ,
Că tu dacă mi-ĭ veni
Eŭ frumosŭ te-oĭ milui
C'o cojiţă de mălaiŭ
Uscată de nouĕ aĭ,
C'o strachină de cenuşă
De-asupra cu cărbunaşĭ
Să sciĭ cum iubescĭ şi laşĭ
Cine iubesce şi lasă
N'ar maĭ avé ticnă 'n casă,
Aibă mórte de cuţitŭ,
N'aibă locŭ nicĭ în mormîntŭ (1).

Altulŭ:

Perişorŭ uscatŭ pe culme,
Câte fete sunt în lume
Nu-ĭ nicĭ una amărîtă
Ca fata cea 'nceluită
Şi de lume despărţită.
Când flăcăiĭ mergŭ la jocŭ
Ea pune scălduşca 'n focŭ,
Când flăcăiĭ jócă rótă
Ea apléca pe covată
Şi totŭ plânge şi oftézā
Multe lacrămĭ maĭ *vĕrsézā*
Şi se primblă pe la pórtă
Pare că ar fi plouată,
Cu mânile subsuóră,
Cu focşorŭ la inimióră.
Când flăcăiĭ vinŭ pe-a casă
Ea atuncĭ scălduşca varsă.
Fetişóră 'nceluită
Şi de lume despărţită!
Cine mi te-a învĕţatŭ
Pe părinţĭ de-aĭ ruşinatŭ
Pe némurĭ de-aĭ supĕratŭ?
— Măiculiţa din celŭ satŭ
Pe la tóte zorile,
Pe la stratŭ cu florile!
— Păseruică 'n cuiburele,
Copiĭ micĭ în covăţele,
Légănă-ĭ, puică, şi tacĭ,
Că ţi-aŭ fostŭ fecioriĭ dragĭ.
Feciorii la jocŭ s'orŭ duce,

(1) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.

Iar tu-ĭ suspina şi-ĭ plânge;
Feciorii 'n jocŭ orŭ juca,
Tu-ĭ plânge şi-ĭ legăna:
Haida liuliŭ dragulŭ mamiĭ
Dragulŭ mamiĭ, puiulŭ mamiĭ!
N'ar ajunge ḑile bune
Celŭ ce te-a făcutŭ pre tine.
Elŭ îĭ dusŭ în cătănie,
Numaĭ vestea luĭ să-ĭ vie,
Trupu-acolo să-ĭ rĕmâie,
Şi-atuncea elŭ să se 'nsóre
Când voiŭ fi eŭ fată mare,
Şi-atuncea să se cunune
Când voiŭ eşì eŭ la lume;
Cum mĭ-a legatŭ mânele
Şi scurtatŭ drumurile
Scurte-i-se ḑilele! (1)

Ca şi Româncele din Bucovina şi Moldova, totŭ aşa adormŭ pre fiiĭ şi fiicele lorŭ şi *Româncele din Transilvania, Banatŭ* şi *Ungaria,* cu aceea deosebire numaĭ că acestea adese-orĭ începŭ cântecele lorŭ cu cuvîntulŭ *abua* şi *bua*, în locŭ de *nani* saŭ *liuliŭ.*

Iată unulŭ din *Transilvania*:

Bua, bua, cu mama,
Că mama te-a legănà
Şi frumosŭ ţi-a descântà:
Bua, bua, puiulŭ mamiĭ,
Dragulŭ mamiĭ frumuşelŭ,
Până-ĭ cresce măricelŭ (2).

Altulŭ, totŭ din Transilvania, şi anume din Cohalmŭ:

Bua, bua, bua,
Puiu mamiĭ,
Dragŭ frumosŭ
Cresci luminosŭ,
Să fiĭ prea norocosŭ,
Să trăescĭ nepĕcătosŭ;

(1) Din Mahala, com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.
(2) Gazeta Transilvanieĭ, an. LIV. Braşovŭ 1891. No. 32, în «Foiletonŭ».

Pentru tine mě năcăjescŭ
Şi 'n lume mě amărescŭ,
Să te crescŭ,
Să te mărescŭ!

Alŭ treilea, totŭ de-acolo:

Bua, bua, bua,
Puişorŭ şi-alŭ meŭ drăguţŭ,
Feciorŭ fă-te mare mărişorŭ
Ca să-mĭ fiĭ de ajutorŭ
Şi să-mĭ ieĭ boulŭ de cornŭ
Şi la 'ntorsŭ şi la ogorŭ;
Pentru tine mě căsnescŭ
Ca să te crescŭ,
Să te mărescŭ;
Haide luĭcă
De mi-lŭ culcă,
Şi tu cióră
De mi-lŭ scólă,
Şi tu pesce
De mi-lŭ cresce,
Şi tu raţă
De-lŭ resfaţă,
Şi tu ţarcă
De-lŭ îmbracă,
Numaĭ mare să se facă,
Să créscă,
Să 'mbětrânéscă,
Pe lume să vecuéscă!... (1)

Iată unulŭ şi din *Banatŭ*:

Bua, bua, Ionaşŭ,
Dragulŭ mamiĭ copilaşŭ.
Tacĭ şi dormĭ încetişorŭ
Sufletulŭ meŭ puişorŭ;

(1) B. P. Hasdeŭ, Dict. limb. ist. şi pop. a Românilorŭ, t. II, p. III. din Adenda.

Până ḑiua te-a trezì
Pe-alŭ eĭ pieptŭ te-ĭ odihnì . . .
Bua, bua, păunaşŭ,
Scumpulŭ mamiĭ îngeraşŭ (1).

Altulŭ din *Ungaria* şi anume din împrejurimea Şomcuteĭ marĭ, comitatulŭ Satmarŭ:

Abua-te cu mama,
Că mama te-a legăna,
Cucă-te (2) tu pititelŭ
Şi te scólă plugărelŭ.
Cucă-te tu şi te-abuă
Şi te scólă mânĭ la ḑiuă.
Bătut'ar fi Dumneḑeŭ
Trîmbele dela belceŭ
Care m'am legănatŭ eŭ,
Să nu se legene nime,
Să fie plătitŭ cu mine.
—Légănă, lele, şi tacĭ
Dacă ţi-a plăcutŭ să-lŭ facĭ! (3).

Ce se atinge de cuvîntulŭ *bua* alŭ Româncelorŭ din Banatŭ şi Ungaria, trebue să amintimŭ aicĭ, că elŭ, deşì maĭ rarŭ, provine şi în Bucovina şi anume în dóue forme adică *bua* şi *bòa*.

Unŭ cântecŭ din satulŭ *Bosancĭ*, districtulŭ Suceviĭ, în care provine acestŭ cuvîntŭ, sună aşa:

Haĭ *bua*, maică, *bua*,
Că maica nu te-a lăsà,
Ci ea mi te-a legănà
Şi din gură ţi-a cântà,

(1) Alexandru Onaciŭ, «*Cunună*», novelă pop. publ. în «Familia» an. XI. Buda-Pesta 1875. p. 74.

(2) *Cucă-te* = culcă-te. Totŭ aşa rostescŭ verbulŭ acesta şi Româncele din Bucovina, când voescŭ să-şĭ adórmă copiiĭ.

(3) Com. de d-lŭ E. Popŭ. învĕţătorŭ în Şomcuta-mare.

Și ț-ia cântà 'ncetișorŭ
Unŭ cântecŭ micŭ, scurtișorŭ
Și veĭ cresce mărișorŭ,
Ți-a cântà unŭ cântecelŭ,
Scurticelŭ și frumușelŭ,
Dóră-ĭ cresce măricelŭ
Și te-ĭ face voinicelŭ! (1)

Unŭ altŭ cântecŭ din orașulŭ Câmpulungŭ, în care provine cuvîntul *bòa* se'ncepe astŭ-felŭ:

Haide luliu, și-a bòa,
Că mama te-a legănà. .

Se întêmplă adese-orĭ că dormindŭ uniĭ copiĭ ḑiua, când înseréză, fugindu-le somnulŭ, nu potŭ să dórmă. Decĭ mamele lorŭ, vĕḑêndŭ că prin cântece de séma celorŭ arĕtate maĭ sus, nu potŭ de felŭ să-ĭ adórmă, și voindŭ în urmă și ele a dormì începŭ a cântà unŭ felŭ de cântece, prin carĭ provócă felurite vietățĭ ca să le vină întru ajutorŭ spre adormirea copiilorŭ, precum:

Vină rață
De-lŭ iea 'n brațe,
Vină știucă
De mi-lŭ culcă,
Vină somnŭ
De-lŭ adormì,
Vină pesce
De mi-lŭ cresce (2).

Maĭ totŭ prin aceste cuvinte îșĭ adormŭ copiiĭ și Româncele din unele părțĭ ale *Transilvanieĭ*:

Viná rață
Și-lŭ ia 'n brațe,
Și tu gâscă

(1) Dict. de o Româncă din Bosancĭ.
(2) Din Siretŭ și Bălăcéna.

De-ĭ dă ţîţă.
Vină *dulcă*
Şi mi-lŭ culcă,
Şi tu somnŭ
De mi-lŭ adormĭ,
Şi tu pesce
De mi-lŭ cresce! (1)

Iar o variată a cântecului acestuia, totŭ din Transilvania, sună aşa:

Haidă raţă
De-lŭ iea 'n braţe
Şi tu mâţă
De-ĭ dă ţîţă,
Şi tu *Luică*
De mi-lŭ culcă,
Şi tu somnŭ
De mi-lŭ adormĭ,
Şi tu pesce
De mi-lŭ cresce,
Că copilulŭ
Trebuesce! (2)

Dacă din întêmplare tatălŭ copiluluĭ e înrolatŭ la óste şi se află departe de casă, atuncĭ mama, adormindu-şĭ copilulŭ, cântă:

Liuĭ, liuĭ, liuĭ, şi iară liuĭ,
Liuĭ, liuĭ, liuĭ, că tată nu-ĭ,
Că tatălŭ copiluluĭ
Pe drumulŭ Sibiuluĭ,
Şi tatălŭ băiatuluĭ
Pe drumu 'mpĕratuluĭ (3).

Nemijlocitŭ însă după versurile acestea, mama întristată

(1) Com. de d-lŭ I. Georgescu, învĕţ. în Secadate.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(3) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

sburându-ĭ gândulŭ la bărbatulŭ sĕŭ, care se află cine scie unde, printre străinĭ, pe când ea trebue să stea singură acasă şi să caute de tóte cele trebuinciόse, schimbă cântecelŭ sĕŭ celŭ dulce de maĭ nainte prin altulŭ tristŭ şi cântă:

Cine n'are norocŭ, n'are,
De cum nasce până mόre,
Nice eŭ nu am avutŭ,
De când mama m'o făcutŭ! (1)

Sunt o sémă de bărbaţĭ, carĭ uitându-şĭ dĕtoria de soţŭ şi părinte petrecŭ maĭ multŭ prin crĭşme decât pe acasă. Ba, nu destulŭ atâta, când se întorcŭ acasă se începŭ la cértă şi chiar la bătae cu soţiile lorŭ, neluândŭ în consideraţiune că aceste, pe lângă munca de pe lângă casă, maĭ aŭ încă de a căuta şi de copiĭ.

Şi cu tóte acestea multe femeĭ carĭ aŭ avutŭ nefericirea de a avé astŭ-felŭ de bărbaţĭ, fiindŭ răbdătóre şi ascultătóre în locŭ să se pună de pricină, îşĭ caută de trebĭ, desmiardă şi adormŭ pre miciĭ şi nevinovaţiĭ lorŭ copiĭ ca şi orĭ-care mamă fericită, cu acea deosebire numaĭ că atarĭ mame nu o dată sunt necesitate de a adormì pre copiiĭ lorŭ prin cântece de séma celuĭ următorŭ:

Puişorŭ de rândunea
Mută-ţĭ cuibulŭ de-acolea,
C'a venì tătuţa batŭ
Şi-a găsi cuibulŭ stricatŭ
Şi-o să ni-lŭ dee de capŭ!... (2)

Dacă trecemŭ dela Româniĭ din Dacia traiană la ceĭ din *Macedonia* vedemŭ că şi Româncele din acéstă ţéră încă îşĭ desmiardă şi adormŭ copiiĭ ca şi surorile lorŭ de din-cóce de Dunăre. Ba, ce e şi maĭ bătătorŭ la ochĭ, mamele ma-

(1) Com. de d-lŭ I. Georgescu.
(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.

cedonene începŭ cântecele lorŭ de légănŭ tocmaĭ ca şi cele din Dacia traiană cu cuvîntulŭ *nani*.

Iată unŭ cântecŭ şi din acele părţĭ:

Nani, nani, bunlu.
Nani, nani, ficiorlu,
Nani, nani, *hina* (1)
Nani, nani papa,
Că va jină tata
Va s' aducă *hitse* (2)
Şi bilbitse (3)

Altulŭ, totŭ de acolo:

Nani, nani tu mănuşă,
S'γină somnul dela uşă,
Ş'ñi lia ficiorlu di guşă,
Ş'ñi-l ducă tru grădină,
Să-lĭ cântă nă ghirăchină:
— Ghine ñĭ γine ñiclu a ñieu
S'ñi-l bag iu voiu eŭ,
Tru grădină trandafil,
Sum trandafil şi garofil.

Nani, nani în légănŭ,
Să vină somnulŭ dela uşă,
Să-mĭ iea ficiorulŭ de gâtŭ,
Să mi-lŭ ducă în grădină,
Să-ĭ cânte o *ghirachină* (4):
— Bine-mĭ vine miculŭ meŭ
Să mi-lŭ punŭ unde vreŭ eŭ,
In grădină sub trandafirŭ,
Sub trandafirŭ şi garofilŭ (5).

Sunt mulţĭ copiĭ din firea lorŭ fórte rĕĭ, carĭ, măcar că-sŭ destulŭ de sănĕtoşĭ şi voinicĭ şi măcar că capĕta tóte cele trebuincióse la timpŭ, totuşĭ plângŭ ne'ncetatŭ dândŭ maicelorŭ vecĭnicŭ de lucru. Cu tóte acestea însă fie-care mamă, în timpulŭ scăldăriĭ, lăptăriĭ şi a legănăriĭ copiluluĭ sĕŭ, caută dacă-ĭ e cu putinţă, a fi câtŭ se póte de liniştită, voiósă şi bine dispusă, ca să nu strice copiluluĭ. Iar dacă împrejurările nu-ĭ iértă a fi totŭ-deauna liniştită şi bine dispusă,

(1) Χῆνα.
(2) hitse = smochine.
(3) Dr. Gustav Weigand, Die Sprache der Olympo-Walachen, etc. Leipzig 1888, p. 117.
(4) Unŭ felŭ de pasĕre.
(5) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 46.

atuncĭ celŭ puţinŭ se feresce în timpulŭ acesta a-şĭ blăstĕma copilulŭ, prea bine scindŭ că

. . Blăstĕmulŭ de mumă
E rĕŭ ca ghiara de ciumă,

saŭ:

. . Blăstĕmulŭ de mumă
Totŭ ca rana cea de ciumă,

pe când:

. . Blăstĕmulŭ dela tată
In lume n'a fostŭ vr'odată.
Aşa-ĭ în Ţéra Românéscă,
Unde-ĭ pânea voinicéscă,
S'aibă să se pomenéscă (1).

De aceea mamele, carĭ aŭ copiĭ fórte rĕĭ, şi voescŭ a avé ticnă, maĭ de grabă fierbŭ băciuliĭ de macŭ şi suculŭ acestora le daŭ apoĭ de bĕutŭ şi-ĭ scaldă într'însulŭ, decât să-ĭ blasteme. Şi copiiĭ îmbĕtaţĭ fiindŭ de suculŭ celŭ ameţitorŭ dormŭ duşĭ.

Mama nerĕbdătóre, care nu se póte reţiné de a-şĭ blăstĕmà copilulŭ, nu numaĭ că nu-şĭ ajută nemică prin acésta, ci din contră póte fórte multŭ să strice miculuĭ şi nepriceputuluĭ sĕŭ sugĕtorŭ, căcĭ după credinţa generală a poporuluĭ blăstĕmulŭ părintescŭ totŭ-deauna pică pe capulŭ fiilorŭ sĕĭ.

Dovadă despe acésta avemŭ şi următorulŭ cântecŭ din *Bucovina*, comuna Todirescĭ:

Maica mea, când m'o făcutŭ
Fórte bine i-o părutŭ.
Dară ea, când m'o scăldatŭ,
Fórte rĕŭ m'o blăstĕmatŭ.

---

(1) D. Vulpianŭ, Poesia poporală pusă în musică, culegere din tóte ţĕrile române. Bucurescĭ 1886, p. 14 şi 15.

Maică! cu blăstĕmulŭ tĕŭ,
Am ajunsŭ eŭ așa rĕŭ! (1)

Altŭ cântecŭ din *Moldova*, județulŭ Sucéva, comuna Mălinĭ, sună așa:

Mama dinceputŭ
Când ea m'o făcutŭ,
Bine i-o părutŭ;
Când m'o legănatŭ
Ea m'o blăstĕmatŭ,
Totŭ blăstĕmŭ cu plânsŭ
De mine s'o prinsŭ.
Și când m'o scăldatŭ,
Ea că m'o scăldatŭ
Cu apă de iazŭ
Să fiŭ de năcazŭ,
Cu apă din rîtŭ
Să fiŭ de urîtŭ (2).

Iar o doină din *Transilvania*, care asemenea ne-arată câtŭ de rĕŭ e, când o mamă îșĭ blăstĕmă fiiĭ, sună precum urméză:

O mămucă, mama mea,
Vaĭ de inimióra mea!
Vaĭ și de ḑilele mele,
Una-ĭ bună, ḑece-sŭ rele.
Fi-ți-a, mamă, și pĕcatŭ,
Că amarŭ m'aĭ blăstĕmatŭ.
Când, mamă, m'aĭ legănatŭ:
Să am casa cuculuĭ
Și odihna vêntuluĭ!
Fi-ți-a, mamă, și pĕcatŭ,
Că pe când m'aĭ legănatŭ,
C'unŭ piciorŭ mĕ legănaĭ,
Cu gura mĕ blăstĕmaĭ:

---

(1) Com. de Ioanŭ Avramŭ, stud. gimn.
(2) Dict. de M. Nistorŭ.

Să n'am cină cu-așezare
Nicĭ odihnă la mâncare! (1)

Ba, ce este încă și maĭ multŭ, nicĭ măcar în glumă, în rîsŭ, nu este uneĭ mame ertatŭ a-șĭ blăstĕma copiiĭ sĕĭ, dacă voesce ca aceĭa să fie fericițĭ, ne cum într'adinsŭ, căcĭ ḑice o altă doină, totŭ din Transilvania:

Rĕŭ, maică, m'aĭ blăstĕmatŭ
Vinerea pe nemâncatŭ,
Maică cu blăstĕmŭ de focŭ,
Ca să n'am nicĭ unŭ norocŭ.
Nu sciŭ cum m'aĭ blăstĕmatŭ
Că de min' rĕŭ s'a legatŭ:
Orĭ în rîsŭ, orĭ într'adinsŭ,
Că de min' tare s'a prinsŭ! (2)

După ce aŭ crescutŭ copiiĭ maĭ mărișorĭ, după ce *aŭ eșitŭ acuma din pelincĭ* și aŭ începutŭ a se târî dintr'unŭ locŭ într'altulŭ și-a *gongănĭ*, mamele lorŭ le facŭ *cămeșuicĭ* precum și alte vesminte copilăresci cu carĭ îĭ îmbracă.

Românceele din *Bucovina* facŭ de o potrivă atâtŭ pentru băețĭ câtŭ și pentru copile *cămeșuicĭ* (cămeșuțe). Cele din *Transilvania* însă facŭ pentru băețĭ *cămeșuțe,* iar pentru copile *iiuțe* (3).

Prima cămeșuică, după credința Româncelorŭ din *Bucovina,* nu e bine să se facă din pânză nouă, ci dintr'o cămeșă veche ca să trăéscă maĭ multŭ, și anume dacă e băiatŭ, dintr'o cămeșă bărbătéscă, iar de e copilă din una femeéscă.

După credința Româncelorŭ din *Transilvania* însă nu e bine de a se face noŭ-născutuluĭ cămeșă din pânză nouă, din causă că capĕtă *rĕulŭ copiilorŭ* saŭ *frasŭ.* Totŭ după cre-

(1) Iuliŭ Bugnariŭ, Doine și hore pop. din jurulŭ Năsĕuduluĭ, în «Familia», an. XXII. Oradia-mare 1886, p. 43.
(2) V. Alesiŭ, Poesiĭ pop. în «Convorbirĭ lit.», an. XXII. Bucurescĭ 1889, p. 919.
(3) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

dința acestora nu e bine de a se acoperì copilulŭ cu cârpa din capŭ pentru-că și 'n casulŭ acesta încă capĕtă *frasŭ* (1).

După credința Româncelorŭ din *Țéra-Românéscă* din contră dacă unŭ copilŭ micŭ se ține acoperitŭ la față, făcêndu-se mare, *va fi rușinosŭ* (2).

Și numaĭ atuncĭ, când se duce copilulŭ unde-va din casă, bună óră în șeḑĕtóre saŭ în altŭ locŭ, e bine de a se pune ce-va negru peste dînsulŭ ca *să nu se sperie* (3).

Româncele din *Țéra-Românéscă*, voindŭ ca copilulŭ lorŭ să trăéscă, cea dîntâĭ cămeșă o facŭ din pânză de căpĕtatŭ dela treĭ case (4). Dar prin gura celeĭ dîntâĭ cămeșĭ, ce se va face unuĭ copilŭ, să se trécă de treĭ orĭ fórfecele cu carĭ a fostŭ croită, ca să fie copilulŭ tare ca fórfecele (5).

Asemenea facŭ și Româncele din *Transilvania*. Acestea *fie-care cămeșă nouă* a unuĭ copilŭ, înainte de a se îmbrăca acesta cu dînsa, *o scutescŭ*. Lasă adecă unŭ cuțitŭ ca să cadă cu vîrvulŭ în josŭ printr'însa (6).

Totŭ așa facŭ și *Româncele din Macedonia*. Iată ce ne spune în privința acésta D. Bolintinénu: «Cea d'întâĭ cămeșă ce se pune unuĭ micŭ copilŭ, muma înainte trebue să trécă prin tr'însa unŭ fierŭ óre-care, ca copilulŭ să fie tare ca fierulŭ (7).»

Acoperĕmîntulŭ de capŭ alŭ copiilorŭ de țîță se numesce de către Româncele din Bucovina *căiță* și *scufiță*, iar de către cele din Transilvania *că ță* și *gugiŭ*, și spre a ferì pre copilŭ de diochĭ punŭ de regulă pe dînsulŭ unŭ semnŭ specialŭ,

---

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(2) Ionénu, op. cit. p. 18.
(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.
(4) Ionénu, op. cit. p. 12.
(5) Ionénu, op. cit. p. 20.
(6) W. Schmidt, Das Jahr etc. p. 27.
(7) Călĕtoriĭ la Româniĭ din Macedonia, p. 114.

o cordeluță roșie săŭ *unŭ bănuțŭ,* ca *ómenii* (1) și femeile, carĭ dióchie, vĕḑêndŭ semnulŭ, să-șĭ aducă aminte și să nu-lŭ dióche (2).

Afară de *cămeșă* și *căiță* maĭ întrebuințéză Românceie spre îmbrăcarea copiilorŭ sĕĭ încă și multe alte îmbrăcăminte precum: *tulpănașe,* unŭ *brâușorŭ, colțunașĭ,* etc.

Cele maĭ multe Românce însă credŭ că nu e bine să se încalțe unŭ copilŭ cu *ciorapiĭ,* până nu împlinesce anulŭ, *căcĭ va face mă-sa altulŭ curêndŭ* (3).

Asemenea nu e bine ca unŭ copilŭ, până nu împlinesce anulŭ să se îmbrace cu haine pe dosŭ, *căcĭ i se întórce anusulŭ* (4).

Maĭ departe nu e bine în timpŭ de unŭ anŭ să apună sórele pe hainele copiluluĭ, că apoĭ capĕtă *spaimă.* In sfîrșitŭ femeea să nu bată hainele unuĭ copilŭ cu maiulŭ până la unŭ anŭ, *că se face copilulŭ bătăușŭ* (5).

Acésta în privința îmbrăcămintelorŭ!

Să trecemŭ acum la alte datine și credințe.

Atâtŭ Româncele din *Bucovina* câtŭ și cele din *Moldova și Transilvania* credŭ și spunŭ că nu e bine a legăna légănulŭ golŭ, căcĭ acésta aduce copiluluĭ mórte timpurie (6).

Asemenea nu e bine ca în légănulŭ copiluluĭ să se culce altulŭ cine-va, că-ĭ iea somnulŭ (7).

Din contră când copilulŭ se scólă din albie, se dă josŭ și-șĭ légănă covata, mama sa va maĭ face copiĭ (8).

---

(1) Atâtŭ Româniĭ din Bucovina cât și ceĭ din Transilvania numescŭ bărbațiĭ, spre deosebire de femeĭ, și ómenĭ.

(2) Com. de I. Georgescu.

(3) Ionénu p. 21.

(4) Ionénu p. 25.

(5) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(6) W. Schmidt, Das Jahr, p. 26. «Șeḑĕtórea» an. I. Fălticenĭ 1892. p. 126: «Când leginĭ albia copiluluĭ fără ca elŭ să fie în ea, copilulŭ móre.»

(7) «Șeḑĕtórea». Fălticenĭ 1892. p. 52.

(8) «Șeḑĕtórea». an. I. Fălticenĭ 1892. p. 172.

Când începe unŭ copilŭ întâia óră să mérgă în picióre, atuncĭ Româncele din *Téra-Românéscă* taie loculŭ de unde se ridică în sus de jurŭ împrejurŭ cu unŭ cercŭ anume ca să taie piedica copiluluĭ ca să pótă merge uşorŭ (1).

In *Bucovina* din contră, când e copilulŭ acum aşa de mărişorŭ că se trage pe jos, dar nu póte încă îmbla, atuncĭ voindŭ să îmble maĭ de grabă, îlŭ iea unulŭ dintre căsenĭ într'o Duminecă dediminéţă de mânuţe şi-lŭ duce în picióre până la pragŭ. In acelaşĭ timpŭ iea şi mă-sa unŭ fórfece într'o mână, iar în cea-laltă vr'o câte-va pene de găină şi mergêndŭ înaintea luĭ taie tóte penele.

Făcêndŭ acésta credŭ şi ḑicŭ că-ĭ taie piedica şi că din momentulŭ acela copilulŭ póte maĭ de grabă şi cu maĭ mare uşurinţă umblà.

Iar când îlŭ vĕdŭ prima óră că s'a sculatŭ şi prinde a umblà singurŭ în picióre, esclamă: *pomŭ, pomŭ* saŭ *copăcelŭ, copăcelŭ,* ceea ce însemnéză: să créscă şi să stea ca unŭ copăcelŭ dreptŭ în picióre (2).

In *Banatŭ,* când o Româncă vede că copilulŭ eĭ e acum destulŭ de mare şi tare ca să pótă umbla în picióre, cu tóte acestea totŭ nu umblă, aştéptă până ce vine o ţigancă (cortoroşiţă) la cerşitŭ. Atuncĭ, cum între ţiganca în casă, una dintre femeile, ce se află de faţă, o iea cu vorba, iar mama copiluluĭ, ducêndu-se în sobă şi luândŭ de grabă *bâtele* ţigănceĭ, le bagă şi le pune óre unde în casă ḑicêndŭ:

—«Astea potŭ sta şi în casă, nu numaĭ în sobă (tindă)!»

Nemijlocitŭ după rostirea acestorŭ cuvinte o altă persónă iea copilulŭ, ce nu póte umbla, în braţe, iese cu dînsulŭ în curte, îlŭ pune călare pe unŭ bĕţŭ de alŭ ţigănceĭ, care asemenea l'a luatŭ cu dînsa când a eşitŭ afară, şi astŭ-felŭ

(1) Ionénu p. 16.
(2) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ şi alţĭ Românĭ din Bucovina.

apoĭ ținêndŭ copilulŭ de mânuțe ca să nu cadă îlŭ pórtă în colo și 'n cóce călare pe bĕțŭ ḑicêndŭ:

—Cum este de umblătóre țiganca, așa să fie și N. de umblătorŭ!

După ce l'a purtatŭ în chipulŭ acesta de treĭ orĭ în colo și în cóce, se întórce cu copilulŭ în casă și pune bĕțulŭ la loculŭ sĕŭ de unde l'a luatŭ.

Despre tóte acestea însă țiganca nimicŭ nu trebue să scie, căcĭ dacă scie, în zadarŭ le-a fostŭ tótă ostenéla, iar dacă nu scie se crede că copilulŭ, în urma acesteĭ procedurĭ, în scurtŭ timpŭ va începe a umblà în picióre (1).

In *Macedonia*, când copilulŭ începe a merge, mama sa îĭ cântă:

Bor, bor pi t' ubor
Cu căméșa di fulior.
Bor, bor pi t'urzică
Cu căméșa burungică.

Când copilulŭ nu umblă în picióre la timpŭ, i se légă degetulŭ celŭ mare dela piciorulŭ dreptŭ de degetulŭ dela piciorulŭ stângŭ cu unŭ firŭ de lână roșie, apoĭ se pune copilulŭ pe pragulŭ ușeĭ cu unŭ piciorŭ de o parte, și cu cela-laltŭ de cea-laltă parte a praguluĭ, și acolo pe pragŭ cu o secure i se taie firulŭ dreptŭ în jumĕtate; în acelŭ momentŭ o femee prevestită de ceea ce trebuia să se facă vine și întrébă: *da ce facĭ acolo?* — *Taĭ frica copiluluĭ!* — i se respunde.

In *Magarova* și în alte locurĭ maĭ este și acestŭ obiceiŭ: două femeĭ ieaŭ copilulŭ una de o mână și alta de cea-laltă mână și-lŭ ducŭ în mijloculŭ ogrăḑiĭ, și acolo culegŭ o mână de surcele, și după ce le légă cu o sfóră le pune în spatele copiluluĭ, apoĭ îlŭ duce la pragulŭ ușeĭ, și acolo copilulŭ

(1) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.

pune unŭ piciorŭ de o parte a pragulut și cela-laltŭ de cea-laltă parte, și așa sub piciórele copilulut o femee începe a tăia cu unŭ toporŭ, atuncĭ cea-laltă femee o întrébă: *da ce facĭ acolo?* — *taĭ frica copiluluĭ!.* — ĭĭ rĕspunde; acésta se face în treĭ Sâmbete diminéță, surcelele tăiate se aruncă în drumŭ, pentru ca copilulŭ să umble pe cale maĭ curêndŭ (1).

Când începe unŭ copilŭ întâia óră a vorbì și ḑice *tată,* se crede că mă-sa va maĭ face unŭ băiatŭ, iar dacă ḑice *mamă,* va maĭ face o *fată* (2).

Când unŭ copilŭ nu póte de grabă vorbì, spunŭ Româncele din *Bucovina* că e bine a i se da de mâncatŭ pâne din traista unuĭ cerșetorŭ. Dreptŭ aceea, când vine vre-unŭ cerșetorŭ și se întêmplă că are pâne la dînsulŭ, mama copiluluĭ, ce nu póte vorbi, se rógă să dea o bucățică și copiluluĭ sĕŭ.

Cerșetorulŭ, luândŭ o bucățică de pâne și dând'o copiluluĭ ḑice:

—Na-țĭ pâne dela moșulŭ ca maĭ de grabă să vorbescĭ! (3)

Româncele din *Banatŭ* din contră aŭ datină de a duce pre copiiĭ lorŭ, carĭ *nu potŭ de grabă vorbì*, la biserică, și acolo apoĭ rógă pre *crîsniculŭ* (4) bisericeĭ ca să iea restulŭ apeĭ, ce o întrebuințéză preotulŭ la st. slujbă și cuminicătură, și să-lŭ tórne în *zvonișorulŭ* (5) cu care *zvonesce* (clopoțesce) elŭ în altarŭ la diferite acte, în decursulŭ st. liturghiĭ.

Crîsniculŭ, sciindŭ prea bine care e causa acesteĭ cererĭ, nu se pune de pricină, ci cum se sfîrșesce st. liturghie, iea apa din cestiune și turnând'o în svonișorŭ o dă cu acesta de treĭ orĭ de bĕutŭ copiluluĭ, ḑicêndŭ:

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ în Macedonia, în op. cit. p. 49—50.
(2) In Bucovina și Țéra-Românéscă. — Veḑĭ Ionénu, p. 16.
(3) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.
(4) *Crâsnicŭ* = sfătŭ = fĕtŭ = palimarŭ.
(5) *Zvonișorŭ* = clopoțelŭ.

—Dómne! ajută fiuluĭ tĕŭ N., ca cum sună zvonulŭ cu sunetulŭ luĭ, aşa să sune cu gura şi glasulŭ fiuluĭ tĕŭ N. şi precum zvonesce zvonişorulŭ din altarulŭ tĕŭ, aşa să zvonéscă cu glasulŭ sĕŭ fiuluĭ tĕŭ N. şi să i se deslege luĭ gura şi limba şi vorba, precum aĭ deslegatŭ gura luĭ Zaharie preotulŭ şi a preamăritŭ minunile tale, Dómne!

Făcêndŭ acésta se crede că i se deslégă copiluluĭ limba şi începe apoĭ a vorbi (1).

Când unŭ copilŭ, care póte umblà în picióre, umblă *de-a buşile,* se crede că *vinŭ rudele* (2).

Totŭ-deauna trebue de păzitŭ *mâţa,* precum şi copiiĭ din casă, dacă maĭ sunt, ca să nu trécă preste copilulŭ nebotezatŭ, pentru că trecêndŭ mâţa preste *dînsulŭ, copilulŭ se spurcă,* iar dacă trecŭ ceĭ-lalţĭ copiĭ până la botezŭ precum şi după acesta, copilulŭ *închercesce* şi nu cresce, şi rĕmâne *titirezŭ* orĭ ghibosŭ orĭ cu altă smintélă şi pricină (3).

Totŭ aşa credŭ şi spunŭ şi Româncele din *Moldova* precum şi cele din *Ţéra-Românéscă,* că dacă păşesce cine-va preste unŭ copilŭ, respectivulŭ copilŭ nu maĭ cresce (4).

Copilulŭ, preste care aĭ păşitŭ cum-va cu intenţiune, spunŭ Româncele din *Transilvania* că nu maĭ cresce de locŭ, până când nu-lŭ despăşescĭ (5).

Dacă trece cine-va preste unŭ copilŭ saŭ îlŭ mĕsóră cu cotulŭ, îĭ aducŭ prin acésta mórte orĭ celŭ puţinŭ îlŭ face să închiercéscă (6).

---

(1) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.
(2) Ionénu, op. cit. p. 24.
(3) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.
(4) Ionénu, p. 25: «Nu e bine să păşéscă peste vre-unŭ copilŭ, *căcĭ nu va maĭ cresce.»* — Sevastosŭ, Călĕtoriĭ: «să nu păşescĭ copilulŭ că nu maĭ cresce.»
(5) Calendarulŭ poporuluĭ pe anulŭ comunŭ 1889, an. IV. Sibiŭ p. 72.
(6) W. Schmidt, Das Jahr, p. 27.

Asemenea nu e bine să se dea cu vr'o mătură saŭ ghemŭ în vre unŭ copilŭ, căcĭ şi 'n casulŭ acesta nu maĭ cresce (1).

Copiiĭ ceĭ fórte înţelepţĭ şi deşteptĭ, după credinţa Românilorŭ din *Bucovina* şi *Transilvania*, nicĭ când nu trăescŭ lungŭ timpŭ.

La unŭ copilŭ nu se 'ntăresce mólcle capuluĭ, până nu va puté ḑice pétră (2).

Când unŭ copilŭ se lovesce la capŭ de ceva, să se tórne în acelŭ locŭ apă, *ca să nu iească cucutu în capŭ* (3).

La copilulŭ care se va uita în oglindă maĭ nainte de a împlini anulŭ, spunŭ Romăncele din Ţéra-Românéscă, că-ĭ iesŭ dinţiĭ anevoie (4), iar celea din *Macedonia*, până ce pruncŭlŭ nu împlinesce treĭ anĭ, nu-lŭ lasă să se uite în oglindă din causă că, după credinţa lorŭ, se înbolnăvesce de bóla «*cade din afară*» (ducă-se pe pustiĭ, epilepsie) (5).

Pe primiĭ dinţĭ, ce iesŭ unuĭ copilŭ, să dea tatălŭ sĕŭ cu banĭ de argintŭ, apoĭ aceĭ banĭ să-ĭ dăruéscă copiluluĭ *ca să nu-ĭ mirósă gura vre-o dată* (6).

Când iesŭ pentru prima óră dinţiĭ la copiĭ, Romăncele din *Macedonia* punŭ la focŭ grâŭ de ferbe, care apoĭ se împarte la rude saŭ vecinĭ, luându-se maĭ întâĭ din elŭ vr'o douĕ-ḑecĭ de bóbe, cărĭ se înşiră pe o aţă roşie şi se légă la gâtulŭ copiluluĭ, pe care o pórtă aşa până ce-ĭ iesŭ patru dinţĭ, apoĭ aţa aceea se aruncă într'unŭ locŭ curatŭ (7).

Când unuĭ copilŭ îĭ crescŭ dinţiĭ maĭ întâĭ în falca cea de josŭ e, după credinţa Romăncelorŭ din *Bucovina*, unŭ

---

(1) Ionénu, op. cit. p. 26.
(2) Ionénu, op. cit. p. 21.
(3) Ionénu, op. cit. p. 22.
(4) Ionénu, op. cit. p. 25.
(5) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 45.
(6) Ionénu, op. cit. p. 21.
(7) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 49.

semnŭ că copilulŭ respectivŭ are să trăéscă lungŭ timpŭ, iar când îĭ iesŭ întâĭ în falca cea de sus, atuncĭ se crede că are să móră de grabă.

Totŭ în Bucovina e datină ca mamele, când vĕdŭ celŭ dintâĭ dinte ieşitŭ, să ḑică: «*dinte noŭ în capŭ sănĕtosŭ!* (1)»

Când unŭ copilŭ dórme cu şeḑutulŭ în sus, *cobesce a mórte.* Asemenea şi copiiĭ carĭ plângŭ multŭ, *încă cobescŭ a mórte pentru eĭ saŭ vre-unŭ părinte alŭ lorŭ* (2).

Copiluluĭ micŭ să nu i se taie unghiile până nu împlinesce anulŭ, căcĭ spunŭ Româniĭ din Ţéra-Românéscă că *se învoţa hoţŭ,* (3) iar ceĭ din Moldova ḑicŭ că n'are cu ce se apĕra de Necuratulŭ.

Copilulŭ micŭ să nu se pupe nicĭ o dată la şeḑutŭ, căcĭ când se va face mare *va întórce dosulŭ la celŭ ce l'a pupatŭ* (4).

Nu-ĭ bine ca mama să sărute pre copilŭ nicĭ pe palmă, căcĭ atuncĭ se face tâlharŭ, nicĭ la céfă, căcĭ se face rĕŭ.

Când sărută copilulŭ la gâtŭ, mama *macedonéncă* îĭ ḑice: «*Ňi ti başă dada tru guşă, să nu'ňi ti năireşcĭ după uşă* = te sărută mama pe gâtŭ, ca să nu te superĭ stândŭ după uşă (5).

Până la 40 de ḑile dela nascere, nepóta, după datina şi credinţa Româncelorŭ din *Macedonia,* trebue să se feréscă de a se întórce cu spatele la copilŭ, căcĭ dacă nu ar face una ca acésta, atuncĭ copilulŭ s'ar înbolnăvi de *gălbenare* (6).

De multe orĭ mamele, după ce le-aŭ începutŭ copiiĭ a umblà şi a pricepe nu numaĭ că-ĭ desmérdă şi drăgostescŭ,

(1) Dict. de maĭ multe Românce din Bucovina.
(2) Ionénu, op. cit. p. 24.
(3) Ionénu, op. cit. p. 25. — «Şeḑĕtórea» an. I. Fălticenĭ 1892, p. 19: «Copiilorŭ micĭ să nu li se taie unghiile, că n'aŭ cu ce se apĕra de Necuratulŭ.»
(4) Ionénu, op. cit. p. 19.
(5) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 46.
(6) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 44.

ci totŭ-odată, avêndŭ timpŭ din trecutŭ, se și jócă cu dînșiĭ. Atuncĭ voindŭ a-ĭ face să rîḑă pórtă degetele mâneĭ drepte pe lângă dînșiĭ, ca și când s'ar mișca vr'o vietate ceva și ḑicŭ:

Merge *bolea* pe-icĭ, pe-icĭ,
Și face hap-hap de icĭ!

Iar când rostescŭ cuvintele din urmă îĭ prinde cu degetele de unŭ picioruţŭ saŭ mânuţă și copiiĭ rîdŭ.

Dacă mititeiĭ, cu carĭ se jócă, sunt copile atuncĭ ḑicŭ așa:

Vine *bolea* pe părete
Și mănânc'unŭ pumnŭ de fete.

Saŭ:

Merge *Caua* pe părete
Și mănâncă șépte fete.

Saŭ:

Merge *Borza* pe părete
Și mănânc' unŭ carŭ de fete.

Când desmérdă pre copiiĭ ceĭ frumoșĭ saŭ le arată vre-unŭ obiectŭ frumosŭ, atuncĭ spunŭ că eĭ saŭ obiectulŭ respectivŭ e *cicea*, adică frumosŭ, plăcutŭ.

Dacă unŭ copilŭ se apropie de vre-unŭ obiectŭ, de care ar puté să se împiedice și să pice saŭ vrea să se sue într'unŭ locŭ, de unde lesne ar puté să cadă și să se sdruncineze, atuncĭ Româncele din Bucovina, făcêndu-lŭ atentŭ ca să se feréscă spunŭ: «*bâca!* — ferĭ că-ĭ da *bâca*, — nu te suì, că acușĭ îĭ da *bâca!*» saŭ «*hopa-ĭ da!*» adică: iea séma că-ĭ pica, îĭ cădé jos!

Iar dacă a căḑutŭ esclamă: *hopa!* ceea ce 'nsemnéză că copilulŭ n'a căḑutŭ, ci ar fi săritŭ. Acésta se ḑice anume ca să nu plângă.

Neputêndu-lŭ prin acéstă simplă esclamare oprì dela plânsŭ, din causă că prea rĕŭ a căḑutŭ și s'a pălitŭ, atuncĭ îlŭ iea

de grabă în braţe şi, vrêndŭ nevrêndŭ începe a-ĭ arĕta diferite jucăriĭ dóră-lŭ face ca să tacă. Aşa luându-ĭ o mânuţă şi arĕtându-ĭ tóte degetele pe rêndŭ, începêndŭ dela celŭ mare şi sfîrşindŭ cu celŭ micŭ, ḑice:

Iesta-ĭ ursŭ,
Iesta-ĭ ursóică,
Iesta-ĭ lupŭ,
Iesta-ĭ lupóică,
Iesta ĭ pulu de iepuróică!

Saŭ arĕtândŭ maĭ întâĭ între degetulŭ celŭ mare şi celŭ arĕtătorŭ:

Aicĭ şede-unŭ iepuraşŭ,
Aesta-lŭ grijesce,
Aesta tae lemne,
Aesta face focŭ.
Aesta face plăcinte,
Aesta ḑice: miaŭ, miaŭ, mămucă,
Dă-mĭ şi mie-o bucăţică!

Saŭ aşa:

Iesta-ĭ iepuraşŭ
Iesta dórme dusŭ,
Iesta-lŭ fugăresce,
Iesta îlŭ împuşcă,
Iesta ḑice: mĭa!
Unde-ĭ mama mea?
Cea cu códa lată
Vine să mĕ bată,
Cea cu códa lungă
Vine să mĕ 'mpungă!

După ce a rostitŭ versurile aceste întinde mâna spre dînsulŭ ca şi când ar voi să-lŭ împungă, făcêndŭ în acelaşĭ timpŭ «*buuu!*»

Copilulŭ fiindŭ atentŭ la celea ce i le arată şi spune mama sa, nu numaĭ că uită de plânsŭ şi durerea căşunată

prin căderea sa, ci totŭ-odată când rostesce mama sa cu vintele din urmă ale versurilorŭ citate saŭ *«buuu»*, începe a rîde și a spune mameĭ sale ca să maĭ facă încă odată așa.

Mama maĭ repețesce de vr'o câte-va orĭ jucăriile de maĭ sus, apoĭ puindu-lŭ cu picioruțele pe căputa picióreloră sale și ținându-lŭ de mânuțe, ca să nu cadă, începe a-lŭ huțuța în sus și 'n jos și a ḑice:

Huța, huța,
Cu căruța
Pân' la lelea Măriuța,
Și-unde-a fi drumulŭ maĭ greŭ
Oĭŭ pune și calulŭ meŭ!

Saŭ:

Dura, dura cu căruța
Pân' la lelea Măriuța.
Măriuța nu-ĭ acasă,
Numaĭ fata cea frumósă
Cu cerceĭ de ghioceĭ,
Cu salbă de nouĕ leĭ!

Făcêndŭ și acésta și vĕḑêndŭ că copilulŭ a uitatŭ acuma cu totulŭ de plânsŭ, îlŭ pune iarășĭ jos și-șĭ continuă trebile.

Când devinŭ copiiĭ prea obraznicĭ, când prindŭ a fi neascultătorĭ, atuncĭ îĭ amenință cu *Babaua* (1), spaima copiilorŭ.

Aceeașĭ căutare și purtare de grijă, și maĭ totŭ aceleașĭ desmierdărĭ și jucăriĭ, carĭ le aflămŭ la Românceele din *Bucovina* și despre carĭ am vorbitŭ până aicĭ, le întîmpinămŭ și la Româncele din cele-lalte provinciĭ locuite de Românĭ

Iată ce ni se spune în privința acésta maĭ cu sémă despre Româncele din *Transilvania*:

---

(1) Sub. cuv. *Bóle, Catabóle, Cauă, Borză* și *Babauă* înțelegŭ Româniĭ din Bucovina unŭ felŭ de ființe mitologice.

«Când sunt copiiĭ ca de unŭ anŭ şi jumĕtate, când prindŭ acum a umbla singurĭ în picióre, a rosti vorbe bine articulate şi lesne de 'nţelesŭ, dela acésta vîrstă începêndŭ înainte jucăriile mameĭ sunt întocmite cu planŭ educativŭ pentru băiatŭ şi totŭ odată instructivŭ.

«Copilulŭ ar totŭ fugì prin casă, de multe orĭ însă, fiindŭ udŭ pe jos, orĭ rece, mama ca să-lŭ ferêscă de rĕcéla, ce l'ar puté bolnăvì, orĭ de oboséla prea mare împreunată cu multele trânte, ce le dă de pămîntŭ, îlŭ iea frumosŭ de jos, îlŭ pune pe genunchele stângŭ, îlŭ ţine cu mâna stângă la spate ca să nu cadă, iar cu drépta iea pe rêndŭ câte unŭ digetuţŭ de alŭ copiluluĭ, începêndŭ dela celŭ mare, şi ḑice:

Iesta la viţeĭ,
Iesta la purceĭ,
Iesta la gâsce,
Iesta la raţe,
Iesta sfîrcŭ acasă!

şi când ḑice «*sfîrcŭ acasă! sfîrcŭ*»! gâdele pe pruncŭ încetŭ pe la fóle; elŭ rîde cu hohotŭ, uită a se cere jos şi ḑice: «*fă mamă!*» semnŭ că-ĭ place astă distracţie instructivă pentru elŭ, că învaţă vorbe noue şi încă cadenţate, cum place urechiĭ copiluluĭ.

«Ceĭ maĭ mulţĭ copiĭ de aĭ ţĕranilorŭ noştri, până la acéstă etate, cunoscŭ deja aceste patru animale, deci le face o deosebită plăcere auḑindu-le exprimate numele şi nevĕḑêndu-le. Ba, de-ĭ prunculŭ în laune rele, vrea chiar să vadă aceste animalcule şi deci plângêndŭ ḑice numele uneia orĭ alteia: *ţeĭ* (viţeĭ), mamă! *ceĭ*, ma-mamă!» De-ĭ în laune bune iar ḑice: «mamă, *ţeĭ*, *fă ţeĭ*, mamă!» Apoĭ încetŭ cu încetulŭ se obicînuesce urechia atâtŭ cu versurile acestea, de ar vré să le totŭ audă, şi de câte orĭ observă, că e desculţŭ, de i se vĕdŭ degetele, cércă singurŭ să ḑică punêndŭ mânuţa

pe degetele picioruţelorŭ: «*ţeĭ, ceĭ, fîrŭ, fîrŭ, casă*»! Firesce că numaĭ maĭ târḑiŭ, când e aprópe de treĭ anĭ, scie întregŭ versureŀulŭ legatŭ de degetele piciórelorŭ.

«Copilulŭ e *plictisitŭ*. Mama-ĭ cântă, dar nu-lŭ póte scóte din plictisélă. Atuncĭ îşĭ iea refugiulŭ la altă distracţie. Prinde cu degetulŭ celŭ mare şi celŭ arĕtătorŭ dela mâna dréptă pielcăluţa dosuluĭ mâneĭ băiatuluĭ şi trăgênd'o în sus cu mână cu totŭ cântă:

—Piţigac, gae,
Ce ducĭ în tigae?
—Unŭ piciorŭ de óie!
—Cine ţi l'a datŭ!
—Popa din Bârgăŭ
Ţină-lŭ Dumneḑeŭ! (1)

«La vorbele «*Ţină-lŭ Dumneḑeŭ,*» îĭ lasă mânuţa în jos şi-lŭ gâdele frumosŭ la fóle, prin ce îĭ stârnesce rîsulŭ, şi copilulŭ sare din plictisélă, şi rîḑêndŭ ḑice: «fă, mamă!»

—Cum să facŭ, dragulŭ mamiĭ?

—Fă popa! — Că din tóte cuvintele auḑite singurŭ cuvîntulŭ *popă* i-a rĕmasŭ în memorie, căcĭ îlŭ maĭ auḑise.

«Mama rîde voiósă, că a ţinutŭ «*puiulŭ mamiĭ*» ceva în minte şi-ĭ maĭ face odată, şi iar odată, până se uresce, orĭ că o răpesce vre-o ocupaţiune.

«Dar băiatulŭ are lecţie: numaĭ ce-lŭ veḑĭ singurŭ la degete numĕrându-le:» *gâce, raţe, fîrŭ, fîrŭ!* . . . . orĭ: «*ţeiĭ, ceĭ, fîrŭ, fîrŭ!*» căcĭ sfîrulŭ nu-lŭ uită, numaĭ nu-lŭ póte esprima. Orĭ că cércă câte unŭ cuvîntŭ din versurelulŭ alŭ doilea, numaĭ îlŭ veḑĭ că cu drépta îşĭ prinde pielea dosuluĭ mâneĭ stânge şi ḑice: «*popa*» . . . «*popa*» . . . apoĭ se ciudesce că nu maĭ scie ḑice, decĭ întrébă pe mama sa. Şi mama,

---

(1) Atâtŭ datina câtŭ şi versurile acestea sunt usitate şi 'n Bucovina.

de are timpŭ, îĭ împlinesce voia, de nu are îlŭ mângâie, că «mintenașŭ,» iar copilulŭ consolatŭ ḑice și elŭ *«nașŭ»*.

«E séră. Mama obosită de lucrulŭ de peste ḑi ar adormi, dar *puiulŭ mamiĭ* celŭ de doĭ anĭ a adormitŭ, și la ḑi luĭ nu-ĭ e somnŭ, elŭ s'ar juca. De stînge mama sa lumina, elŭ se scâncesce, cere apă, saŭ se cere jos. Deci biata mamă iar aprinde lumînarea, gândindu-șĭ: cu de-a tăria nu poţĭ face pe nime să dórmă, nu mi-a fi nemică de voiŭ maĭ sta o lécă cu elŭ. Aprinde lumina, îĭ face totŭ ce scie, copilulŭ e voiosŭ, dar și somnulŭ par' că fuge dela elŭ. Biată mamă se plictisesce câtŭ a maĭ repetatŭ; *ásta la viţeĭ* și *Piţigaia-gaia* . . . Dar de-odată îĭ vine o idee nouă. Pe părete sunt două umbre: a eĭ și a copiluluĭ. Atrage atenţiunea copiluluĭ, elŭ nu se sparie, apoĭ mama îșĭ preumblă degetele pe părete imitândŭ mersulŭ păinginuluĭ și ḑicêndŭ:

Merge gónga pe părete
Și-apucă copilulŭ de ureche!

iar la vorbele *«de ureche»* îlŭ prinde cu degetele frumosŭ de ureche, firesce, nu să-lŭ dóră, căcĭ cum ar face mama cu voia ceva durere la *«puiulŭ mamiĭ?»*. Iar copilulŭ năbușesce într'unŭ rîsŭ voiosŭ propriŭ etăţiĭ luĭ copilărescĭ.

«Astŭ-felŭ se maĭ continuă și astă jucărie unŭ bunŭ scopotŭ, iar când vrea mama să o întrerupă, copilulŭ se scâncesce și ḑice: «fă, reche, mamă!» Face și *reche* mama, face și calŭ și *ţelŭ* și *«popá gáŭ»*, până în urmă copilulŭ dórme dusŭ și nu se maĭ deștéptă până a doua ḑi, colo la prânḑŭ, când vorba cea dîntâĭ e . . . . *«papá mamá!»*

«Mama îșĭ iea puișorulŭ în braţe, îlŭ sărută, îlŭ desmierdă pe braţulŭ stângŭ, îlŭ ţine aprópe de inimă, iar cu mâna dréptă descopere mămăliguţa de pe masă.

«Copilulŭ vĕḑênd'o ḑice rîḑêndŭ voiosŭ *«ligá»*. Iar mama póte óre să nu-ĭ facă unŭ versurelŭ până-ĭ caută lăptișorulŭ,

care-ĭ călduțŭ lângă focŭ? Nu! Ea când îșĭ aude puișorulŭ ḑicêndŭ «*ligă*», de locŭ începe desmerdându-lŭ:

Mămăligă
Fiartă 'n glugă
Dă la slugă
Să nu fugă.

«Copilulŭ rîde voiosŭ, ḑice și elŭ după mama sa:

ligă
gugă.
dă sugă
nu fugă!

Mama rîde și-lŭ desmiardă cu dragoste, îĭ dă cu lingurița mămăliguță cu lapte repețindu-ĭ versurelulŭ, iar elŭ după fie-care îmbucătură repetéză, câtŭ putù ține în minte din elŭ.

«De aci în colo, de câte orĭ vede pe mama umblândŭ de dîra mâncăriĭ, totŭ-deauna îlŭ auḑĭ ḑicêndŭ:

Ligă
fiartă gugă,
dă sugă
să nu fugă.

«Ba adesea jucându-se prin casă numaĭ se trezesce recitându-șĭ versulŭ favoritŭ alŭ mămăligeĭ.

«După ce se uresce, jucându-se pe jos, se cere în brațe.

«Mama, dacă numaĭ o lasă necazurile, îĭ și împlinesce cererea, îlŭ iea în brațe, îĭ pune degetulŭ pe frunte și ḑice: «*aramă*,» iar copilulŭ repetéză «*aramă*», apoĭ îĭ pune degetulŭ pe masă și ḑice «*cataramă*», copilulŭ după ea «*ramă*,» apoĭ îĭ pune degetulŭ pe buza de sus și ḑice «*bumbŭ*»; când copilulŭ dă să repeteze «*bumbŭ*» trage degetulŭ peste buza din jos și astŭ-felŭ băiatulŭ respică «*brumbŭ*» și rîde că elŭ, voindŭ să ḑică *bumbŭ* a ḑisŭ *brumbŭ* (1).

(1) Totŭ așa facŭ și Româncele din Bucovina.

«Micuța mamiĭ e cea d'întâĭ la părințĭ.

«Orĭ-ce nume să-ĭ fi pusŭ *popa*, când a botezat'o, nu-ĭ destulŭ de potrivitŭ pentru dragostea mamiĭ.

«Ea-ĭ ḑice: mică, dragă, scumpă. bună. Cu aceste nume se deștéptă micuța. Când o întrébă cine-va, colea când se apropie de anulŭ alŭ doilea, cum te chiamă, drăguță? Ea rĕspunde desmerdată: scumpă, dragă, bună.

«Mama varsă lacrimĭ de bucurie, când o aude astŭ-felŭ respunḑêndŭ, și toțĭ aĭ caseĭ sunt voioșĭ de istețimea micuțeĭ. Iar ea fugindŭ prin casă repetéză: mică, dragă, scumpă, bună, dragă, mică, bună, scumpă!

«E séra. Toțĭ sunt în casă. Aștéptă cina. Tata șéde pe unŭ scaunŭ orĭ pe o laviță. Micuța umblă ca o rățucă dela unulŭ la altulŭ.

«Scaunele și lavițele ómenilorŭ noștri sunt multŭ maĭ suse'n picióre, decât să ajungă celŭ ce șéde pe ele cu piciórele jos.

«Micuța s'ar urca la tată-sĕŭ în brațe, merge lângă elŭ și i se sue pe piciorŭ. Elŭ o prinde de mânuțe să nu-ĭ cadă de pe piciorŭ și o huțuță pe piciorŭ cântându-ĭ: «hinta, hinta!»

«Copilița încă cântă după tată-s'o: «hinta, hinta!» ba de o pune jos scâncesce și suindu-se iar pe piciorulŭ tatâne-sĕŭ ḑice: «face tata hinta!»

«Mama o îngână:

Face tata hinta, hinta
Copila mâncă plăcinta!

«Copila aude, uită hinta, și strigă: «mama hinta cinta!»

«Ceĭ din casă rîdŭ, iar ea repețesce: «hinta, cinta! (1)»

Așa-șĭ cresce poporulŭ nostru copiiĭ sĕĭ: cu cântece, desmerdărĭ și diverse jucăriĭ până ce-ĭ vede marĭ!

In fine merită a fi însemnatŭ aicĭ încă și aceea, că 'n *Bu-*

(1) Gazeta Transilvanieĭ, an. LIV. Brașovŭ 1891. No. 32, în «Foeletonŭ.»

covina copiiĭ dela nascere şi până la unŭ anŭ se numescŭ fără deosebire de genŭ *cocă*, dem. *cocuţă*.

Cele-lalte numirĭ ale copiilorŭ sunt, şi anume pentru băieţĭ: *băiatŭ* (maĭ adesŭ băietŭ), *băieţelŭ*, şi când e maĭ mare *băietanŭ; băieţanŭ*, care e fórte usitatŭ în Bucovina şi ca nume de familie, apoĭ *băieţandru*; *copilŭ, copilaşŭ*, şi când e maĭ mare *copilandru; ficiorelŭ*, *ficioraşŭ*, *ficioruţŭ*, şi abia când a ajunsŭ în etate de peste 18 anĭ *ficiorŭ*, *ficiorŭ holteiŭ*, saŭ simplu *holteiŭ; june, junişanŭ*, *junişorŭ*, dela 18 anĭ în sus se maĭ numesce încă şi *flăcăuaşŭ, flăcăuandru*, şi *flăcaŭ* saŭ *flecăŭ: pruncŭ, pruncuţŭ*, *pruncuşorŭ, prunculeţŭ ; fĕtŭ*.

Pentru copile: *băiată, băieţică*, se 'ntrebuinţéză maĭ multŭ în Transilvania; *copilă, copiliţă*, şi după ce a crescutŭ maĭ mărişóră *copilandră; pruncă*, *pruncuţă*, *pruncuşóră; fetiţă*, *fĕtuţă*, *fetişóră*, după ce a crescutŭ maĭ mare *fĕtuică*, *fetişcană*, iar când i-a sositŭ timpulŭ de măritatŭ *fétă, fétă 'n flóre, fétă-mare*, şi *fĕtocŭ* saŭ *fĕtoiŭ*, dacă e naltă şi robustă.

Româniĭ, după cum amŭ vĕḑutŭ, aŭ multă dragoste pentru copiiĭ lorŭ. De aceea când unŭ copilŭ e singurŭ la casa omuluĭ, elŭ este numitŭ *unicelulŭ;* când sunt doĭ, eĭ sunt chemaţĭ *ochiĭ capuluĭ;* iar dacă móre vre-unulŭ dintre dînşiĭ, părinţiĭ ḑicŭ plângêndŭ, că *l'a îndrăgitŭ Dumneḑeŭ* (1).

(1) V. Alecsandri, Poesiĭ pop. p. 18.

XXII.

BÓLELE COPIILORŬ.

Cele maĭ însemnate bóle, de carĭ suferŭ copiiĭ de ţîţă, sunt după spusa poporuluĭ următórele: *Diochiulŭ, plânsorile, rĕulŭ copiilorŭ, césulŭ rĕŭ cu spăriatŭ, roşaţa* saŭ *rofiile, aripele, bubele dulcĭ, pĕrulŭ porculuĭ, giunghiulŭ, plesnele, focurile, sochotele, rastulŭ, gălbenarea* şi *babiţele.*

Dacă unŭ copilŭ a căpĕtatŭ vre-una din aceste bóle, mama sa caută tóte chipurile şi mijlócele cum l'ar puté 'maĭ de grabă vindeca şi scăpa de bóla ce l'a cuprinsŭ. In casulŭ însă când singură nu-şĭ póte da rêndŭ saŭ nu este în stare ca să-lŭ vindece, atuncĭ chiamă pre o babă sciutóre, care după credinţa poporuluĭ, cunósce maĭ bine chiar şi decât orĭ-care medicŭ învĕţatŭ tóte bólele precum şi tóte erburile carĭ de ce lécŭ sunt bune. Şi dacă nicĭ aceste babe sciutóre, carĭ se pricepŭ la vindecarea orĭ-căreĭ bóle şi carĭ pe lângă diferite plante vindecătóre maĭ întrebuinţéză pentru fie-care bólă în deosebĭ încă şi câte unulŭ saŭ maĭ multe descântece, nu potŭ să-lŭ vindece pre celŭ bolnavŭ, atuncĭ nimene nu maĭ e în stare să-lŭ vindece, fără numaĭ Dumneḑeŭ.

Aşa crede poporulŭ, şi dintru ale sale e greŭ a-lŭ scóte. Incă multŭ timpŭ va maĭ trebuì să trécă la mijlocŭ până ce se va puté aduce la cunoscinţă şi pricepere, că cele maĭ multe dintre mijlócele ce le întrebuinţéză elŭ spre vindecarea uneĭ saŭ alteĭ bóle sunt basate numaĭ pe tradiţiune saŭ închipuire, nicĭ de cum însă mijlóce adevĕrate şi binefăcĕtóre.

In şirele următóre noĭ vomŭ descrie fie-care dintre bólele înşirate maĭ sus şi vom arĕta totŭ-odată şi modulŭ cum se vindecă ele de către poporulŭ nostru. Vomŭ începe maĭ întâĭ cu

Diochiulŭ. Intre tóte bólele, câte s'aŭ înşiratŭ maĭ sus, *Diochiulŭ*, numitŭ altmintrelea în Bucovina încă şi *diochiare* saŭ *diochitura*, ocupă loculŭ primŭ.

Tóte popórele vechĭ şi moderne aŭ creḑutŭ şi credŭ că privirea ochilorŭ are o putere magică şi periculósă, care nu se póte înlătura decât numaĭ cu nisce ceremoniĭ particulare. Acéstă superstiţiune se urcă în vremile vechĭ până la *Indienĭ*, carĭ numescŭ diochiulŭ *drichti-docha* (1).

Ea este rĕspândită în *Scoţia*, (2) *Britania*, *Francia*, *Portugalia*, *Spania*, *Polonia*, (3) şi maĭ cu deosebire în *Italia*, unde Neapolitaniĭ punŭ celŭ maĭ mare creḑemîntŭ în *jettatura*.

Pliniu (4) ne vorbesce de vrăjitoriĭ *Ilirianĭ* a cărorŭ privire ameţea şi putea să dea chiar mórtea.

Totŭ Pliniu, vorbindŭ despre diochiŭ, ḑice: «E de însemnatŭ că aceştĭ ómenĭ aŭ câte două pupile în fie-care ochiŭ.» (5)

(1) Chesnel, Dict. des superstitions, p. 664.

(2) Migne, II. 880.

(3) W. Schmidt, op. cit., pagina 26—27. «Credinţa în ochiulŭ rĕŭ, ὀφθαλμὸς βασκανος Plaut. Conviv. I. Quaest. 7., «*obliquus oculus*» la Horaţiu, ep. I. 14, 37; italienesce «*mal'occhio;*» portugalesce «*olho mao*»; spaniolesce «*mal elojo*»; englizesce «*evyl eye*» şi polonesce «*uroki*» s'a respânditŭ peste tótă lumea.

(4) Hist. n. VII. 16.

(5) Hist. nat. l. VII. 2.

Fiindŭ-că locuitoriĭ Pontuluĭ aveaŭ nisce ochĭ marĭ melancolicĭ ardențĭ și serioșĭ dăduse ocasiune la maĭ mulțĭ fisiologĭ din véculŭ clasicitățiĭ ca să se ocupe maĭ în adinsŭ cu erórea causelorŭ pentru carĭ acestŭ poporŭ era așa de renumitŭ pentru diochiare. Pliniu ne și amintesce de unŭ anumitŭ Filarchŭ, care astŭ-felŭ scrie despre eĭ: «după cum se scie, eĭ aŭ într'unŭ ochiŭ o pupilă gémĕnă, iar în cela-laltŭ icóna unuĭ calŭ (1).»

Anticiĭ credeaŭ asemenea că óre carĭ femeĭ din *Sciția* puteaŭ omorî cu privirea (2).

In tótă *Abisinia* se crede și astădĭ în diochĭ, și când vre-o persónă de distincțiune vrea să bea, o slugă îĭ pune înaintea ochilorŭ o pânză ca să-lŭ apere de ochiĭ rĕĭ (3).

In *Peloponezŭ* de abia se nasce copilulŭ și móșa îĭ acopere capulŭ cu unŭ vĕlŭ și pune pe frunte puținŭ noroiŭ luatŭ dintr'unŭ vasŭ, unde apa a statŭ multŭ timpŭ (4).

Arabiĭ, Turciĭ și *Israelițiĭ* (5) aŭ și eĭ credința diochiuluĭ.

Ba credința acésta se întinde nu numaĭ asupra copiilorŭ celorŭ frumoșĭ, ci chiar și asupra semĕnăturilorŭ câmpuluĭ și a animalelorŭ, carĭ asemenea potŭ fi diochiate.

Romaniĭ, ca și Româniĭ, o credeaŭ acésta, după cum prea lesne putemŭ judeca din următorulŭ versŭ alŭ luĭ Virgiliŭ:

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

(Nu sciŭ ce ochiŭ mi-aŭ amețitŭ mielușeiĭ.) (6)

Spanioliĭ însă aŭ mersŭ și maĭ departe. Abatele Migne

---

(1) Niculaŭ Densușianŭ, Scrutărĭ mitologice la Românĭ, în «Familia» an. IV, Pesta 1868, p. 223.

(2) Montaigne, I. 20.

(3) Curios. théolog. p. 147.

(4) Migne, II. 879.

(5) Laisnel, Traditions et leg. du centre dela France. I, 268.

(6) Asemenea și la Aul. Geliŭ în «Noctes Atticae». IX, 4.

ne spune că unŭ spaniolŭ avea ochĭ atâtŭ de agerĭ încât uitându-se fixŭ la ferestrele uneĭ case îĭ spărgea gémurile (1).

Dar să ne 'ntórcemŭ iarășĭ la *Românĭ*. Aceștia credŭ că maĭ cu sémă unŭ copilŭ de țîță niciĭ uneĭ bóle nu e așa de expusŭ ca *diochiuluĭ*. De e grăsuțŭ și frumușelŭ, de are ochĭ vioĭ și *nu e scumpŭ la rîsŭ*, cum se uită cine-va lungŭ la dînsulŭ, maĭ cu sémă însă o persónă *rea de ochĭ*, saŭ una cu *ochĭ albĭ*, saŭ una *cu sprîncene îmbinate*, și nu va dice îndată *«să nu-ĭ fie de diochĭ»*, stupindŭ în acelașĭ timpŭ asupra luĭ, îndată se dióche. Asemenea dacă se miră cine-va de unŭ copilŭ, saŭ îlŭ laudă că e frumosŭ, bunŭ, istețŭ etc. încă se dióche (2).

Și dacă nu s'arŭ întrebuința immediatŭ diferite mijlóce, copilulŭ diochiatŭ lesne ar puté nu numaĭ să se bolnăvéscă, ci chiar să și móră.

Dreptŭ aceea Româncele, sciindŭ prea bine că numaĭ copiiĭ ceĭ din cale afară urîțĭ și schilodĭ nu sunt expușĭ diochiuluĭ, pentru că la aceștia nime nu se uită uitându-se, pe când toțĭ ceĭ-lalțĭ se potŭ fórte ușorŭ diochia, întrebuințéză din capulŭ loculuĭ, nemijlocitŭ după nascere, după cum amŭ vĕdutŭ maĭ sus în capitolele premergĕtóre și după cum vomŭ vedé și maĭ la vale, diferite preservative.

Așa fie-care mamă, când cine-va se uită prea lungŭ la copilulŭ sĕŭ, se rógă celuĭ ce se uĭtă ca să nu se mire, ci să-ĭ spue ca să nu-ĭ fie de diochĭ și să scuipe de treĭ orĭ spre dînsulŭ (3).

Româncele din unele părțĭ ale *Transilvanieĭ*, după cum scrie W. Schmidt, voindŭ a apĕră pre copiiĭ lorŭ de influ-

---

(1) Migne, II, 879, apud Djuvara, op. cit. 250—252.
(2) Vedĭ și W. Schmidt, op. cit. p. 26.
(3) In Bucovina și la Djuvara, op. cit. p. 251.

ența diocherii saŭ a lucra contra acesteia, pe lângă întrebuințarea mijlócelorŭ arĕtate maĭ sus, maĭ îndătinéză încă de a-ĭ da pe unŭ timpŭ scurtŭ uneĭ țigance saŭ uneĭ femeĭ recunoscute ca vrăjitóre spre lăptare (1).

Alte Românce, totŭ din Transilvania, și anume din comuna Gârbova-de-sus, punŭ pe cine-va ca să le scrie unŭ felŭ de cărticică numită *Numĕrușŭ*, pe care copiiĭ o pórtă apoĭ ca amuletŭ la grumazŭ (2).

De multe orĭ însă nu numaĭ privirea cea rea póte fi causa diocheriĭ, ci și alte împrejurărĭ.

Așa Româncele din unele părțĭ ale *Munteniеĭ* nu arată pre copiiĭ lorŭ ceĭ micĭ în oglindă până nu împlinescŭ anulŭ, căcĭ, după credința lorŭ, arĕtându-se, *se dióche singurŭ vĕḑêndu-șĭ chipulŭ* (3).

Alte Românce din contră nu sărută pre unŭ copilŭ micŭ, până nu împlinesce anulŭ, căcĭ și din acéstă causă încă se dióche lesne (4). Și iarășĭ altele nicĭ când nu punŭ doĭ copiĭ micĭ fațǎ în față, pentru că, după credința lorŭ, asemenea se dióche (5).

Dacă însă cu tótă precauțiunea și preservativele întrebuințate copilulŭ totușĭ *se deóche,* atuncĭ nu le rĕmâne alta nemică de făcutŭ decât să caute cât maĭ de grabă ca să-lŭ vindece.

Mijlócele cele maĭ bune și maĭ folositóre contra diochiu-

(1) Op. cit. p. 26.

(2) Familia, an. XIX. p. 64: «De deochĭ singurŭ elŭ scia să apere pe copiiĭ ómenilorŭ, prin aceea că le făcea *Numĕrușulŭ,* la care singurŭ se pricepea în întregŭ ținutulŭ. Numĕrușulŭ așa se face, că se scrie maĭ întâĭ aceea ce trebue. După aceea hârtia se împătură frumosŭ, se punŭ treĭ fire de tămâe și treĭ de piperiŭ, apoĭ cosĕndu-se într'unŭ peticŭ curatŭ de pânză, s'acață de grumaziĭ copiluluĭ, ca să-lŭ pórte cum porțĭ o salbă bună-óră. De *deochĭ* n'aĭ grijă câtŭ trăescĭ. . . »

(3) Ionénu, op. cit. p. 20.

(4) Ionénu, op. cit. p. 26. — Asemenea nu e bine să se pupe unŭ copilŭ la tălpile picióreloŕ, *căcĭ va face pĕduceĭ.* Ionénu, p. 20.

(5) Com. de d-lŭ Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.

luĭ sunt, după credința poporuluĭ, maĭ întâĭ *stîngerea cărbunilorŭ*, iar după aceea *descântecele de diochĭ.*

Dreptŭ aceea nu e maĭ nicĭ o Româncă, cu atâtŭ maĭ puținŭ o móșă, care n'ar sci stînge cărbunĭ.

Decĭ orĭ-care mamă, care presupune că copilulŭ eĭ e diochiatŭ, iea îndată nouĕ cărbunĭ aprinșĭ și-ĭ stinge într'unŭ paharŭ cu apă ne'ncepută. Dacă cărbuniĭ sfârâe și svârcolindu-se se cufundă în apă, e unŭ semnŭ că copilulŭ a fostŭ diochiatŭ. De aceea mama iea apa, în care s'aŭ stinsŭ astŭfelŭ cărbuniĭ și care e bună de lécŭ, și o parte dintr'însa o dă copiluluĭ bolnavŭ de bĕutŭ, iar cu cea-laltă parte îlŭ spală pe têmple, pe pieptŭ și pe capŭ. Dacă copilulŭ n'a fostŭ diochiatŭ, atuncĭ cărbuniĭ plutescŭ de asupra apeĭ. In casulŭ acesta copilulŭ trebue să fie de altă bólă bolnavŭ și prin urmare trebue să caute alte mijlóce de vindecare.

Datina de a stinge cărbunĭ se găsesce și la *Francesĭ* (1) și are asemenea obârșie păgână, ca și credința în diochere.

Euripidŭ (2) și Atheneŭ (3) ne spunŭ că *Grecii* făceaŭ apă lustrată (cum amŭ dice aiasma lorŭ), cufundândŭ în apă ordinară de bĕutŭ unŭ tăciune luatŭ de pe rugulŭ, pe care arsese victima sacrificată deilorŭ (4).

Ne ajutându-ĭ copiluluĭ bolnavŭ *stîngerea cărbunilorŭ*, cu tóte că de pe cufundarea acestora prea bine se póte sci că e diochiatŭ, atuncĭ *îĭ descântă de diochĭ* (5).

(1) Laisnel, I. 83. — Despre *stîngerea cărbunilorŭ* să se vadă maĭ pe largŭ *S. Fl. Marianŭ*, Descântece poporane române. Sucéva 1886, p. 249.

(2) Herc. fur. V. 928.

(3) Lib. IX, cap. 18.

(4) Djuvara, op. cit. p. 250—252.

(5) Vedĭ și Schmidt, op. cit. p. 26—27: «Dacă însă cu tótă precauțiunea acésta totușĭ se dióche saŭ arată urmările uneĭ căutăturĭ rele, saŭ nu se cunoscŭ causele indispuneréĭ sale, atuncĭ se întrebuințéză unŭ felŭ de descântece propriĭ, carĭ se rostescŭ, ținêndŭ în acelașĭ timpŭ de-asupra capuluĭ copiluluĭ cu mâna dréptă unŭ cuțitŭ saŭ unŭ fórfece.»

Numĕrulŭ descântecelorŭ de diochĭ e fórte mare. Colecţiunĭ întregĭ s'arŭ puté face dintr'însele. Cu tóte acestea însă noĭ în şirele următóre vomŭ reproduce numaĭ treĭ şi anume: unulŭ din Bucovina, iar cele-lalte douĕ din Transilvania, credêndŭ că pentru studiulŭ de faţă şi acestea vorŭ fi de ajunsŭ.

Descânteculŭ din Bucovina sună precum urméză:

De-ĭ diochiată *Maria* (1)
De fată mare
Curată,
Necurată,
Cu ochiĭ de *vîrgolacŭ* (2)
Plesnéscă-ĭ ţîţele,
Să-ĭ curgă sângele,
Să se mire dihania,
Cum s'o miratŭ ea de Maria.
De-ĭ diochiată Maria
De femee curată,
Necurată,
Cu ochiĭ de vîrgolacŭ,
Plesnéscă-ĭ ţîţele,
Să-ĭ curgă laptele,
Să se mire dihania,
Cum s'o miratŭ de Maria.
De-ĭ diochiată Maria
De omŭ curatŭ,
Necuratŭ,
Cu ochĭ de vêrgolacŭ,
Plesnéscă-ĭ bóşele,
Să-ĭ curgă sângele,
Să se mire dihania,
Cum s'o miratŭ de Maria.
De-ĭ diochiată Maria
De câmpŭ mândru înfloritŭ,
Florile să-ĭ pice,
Iarba-ĭ se usuce,
Să se mire dihania,
Cum s'a miratŭ de Maria.
De-ĭ diochiată Maria
De codru mare 'nfrundĭtŭ,
Codruluĭ frunda să-ĭ pice,
Copaciĭ i se usuce,
Să se mire dihania,
Cum s'a miratŭ de Maria.
De-ĭ diochiată Maria
De apă curată,
Necurată,
Să-ĭ sece isvórele,
Să-ĭ péră viţele,
Să se mire dihania,
Cum s'a miratŭ de Maria.
Da Maria să rĕmâe
Curată,
Luminată,
Ca argintulŭ strecuratŭ,
Ca Dumnedeŭ ce-o dat'o,
Ca maică-sa ce-o făcut'o,
Ca sórele în seninŭ.
Aminŭ (3).

(1) Aicĭ se pune numele copiluluĭ diochiatŭ.

(2) In cele maĭ multe părţĭ ale Bucovineĭ fiinţeĭ mitologice, despre care se crede că mănâncă luna, i se dice *Vêrcolacŭ* în locŭ de *Vêrgolacŭ*.

(3) Acestŭ descântecŭ e dictatŭ de Domnica Popescu, Româncă din orăşelulŭ Ciudeiŭ, din districtulŭ Storojineţuluĭ.

Romàncele din unele părţĭ ale *Transilvanieĭ*, când vĕdŭ că copiiĭ lorŭ sunt *deochiaţĭ*, îĭ lingŭ de treĭ orĭ pe frunte şi ḑicŭ:

Fugĭ deochĭ
Dintre ochĭ
Ca volbura peste cale
Şi ca vêntulŭ preste mare!
Fugĭ deochĭ
Dintre ochĭ
Din têmplele capuluĭ,
Din faţa obrazuluĭ
Şi din sgârciulŭ nasuluĭ,
Din baerele inimeĭ,
Din capŭ,
De după capŭ,
Din 99 de mădulărĭ,
Din 99 de încheeturĭ.
De va fi deochiatŭ
De bărbatŭ,
Să-ĭ crepe bóşele,
Să-ĭ curgă sângele.
De va fi deochiatŭ
De nevastă cu băiatŭ,
Să-ĭ crăpe ţîţele,
Să-ĭ curgă laptele.
De va fi deochiatŭ
De fată mare,
Să-ĭ cadă pĕrulŭ
Ca fuiorulŭ.
De va fi deochiatŭ
De vre-unŭ băiatŭ,
Să-ĭ crepe pulpele,
Să-ĭ curgĕ sângele.
De va fi deochiatŭ
De strigoiŭ
Saŭ strigóică,
Să mănânce fierulŭ
Şi oţelulŭ.
Acestŭ deochiatŭ
Să rĕmâe curatŭ
Şi luminatŭ
Ca D-ḑeŭ, ce l'o lăsatŭ.
Să-ĭ fie de vorba mea
Şi de graiulŭ meŭ,
Maĭ multŭ dela D-ḑeŭ!
Cum va plăti
Aceluĭ ceĭ ḑice
De cu dragŭ
Si de grabŭ,
Aşa-ĭ va trece de curêndŭ! (1)

Altŭ descântecŭ, totŭ din *Transilvania*, sună aşa:

Deochiulŭ e iute ca vêntulŭ
Negrulŭ şi greŭ ca pămîntulŭ.
Doĭ ochĭ rĕĭ că te-aŭ vĕḑutŭ,
Doĭ ochĭ rĕĭ te-aŭ deochiatŭ,

---

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu, învĕţătorŭ în Orlatŭ. — Veḑĭ descântecŭlŭ acesta, cu puţine abaterĭ, şi la W. Schmidt, op. cit. p. 37.

Treĭ ochĭ bunĭ ţi-aŭ ajutatŭ
Tatălŭ, Fiulŭ şi Duchulŭ sfîntŭ.
Dela mine eştĭ născutŭ
Dela mine-ţĭ fie léculŭ! (1)

Plânsorile. Dacă copilulŭ de ţîţă alŭ uneĭ femeĭ atâtŭ ḑiua câtŭ şi nóptea nu póte de felŭ dormì, dacă plânge şi se vaetă ne'ncetatŭ fără ca să-lŭ dóră ceva, se crede că cine-va din nebăgare de sémă saŭ din rĕutate, însă maĭ alesŭ că o altă femee, care asemenea are copilŭ micŭ, *i-a luatŭ somnulŭ*, saŭ i-a trimisŭ unŭ felŭ de morbŭ, care în cele maĭ multe părţĭ ale *Bucovineĭ* şi *Moldoveĭ* se numesce *Plânsorĭ*, sing. *plânsóre*, iar în ţinutulŭ Dorneĭ precum şi 'n unele părţĭ ale Transilvanieĭ *Plânsŭ rĕŭ* (2).

Luarea somnuluĭ, după credinţa poporuluĭ din Bucovina, se póte face în maĭ multe chipurĭ şi anume:

Femeea, care voesce a lua somnulŭ, se duce la o casă. unde se aflà unŭ copilŭ de ţîţă şi fură o pelincă saŭ altŭ lucru de alŭ copiluluĭ aceluia, saŭ varŭ de sub feréstră unde scie că dórme copilulŭ respectivŭ, ḑicêndŭ:

— Eŭ nu ieaŭ copilulŭ, ci somnulŭ şi odihna luĭ!

Rostindŭ cuvintele acestea apucă obiectulŭ furatŭ, se duce cu dînsulŭ acasă şi-lŭ pune în légănulŭ copiluluĭ sĕŭ.

Făcêndŭ acésta, cugetă femeea că copiluluĭ, de unde a furatŭ ea obiectele sus amintite, *ĭ-a luatŭ somnulŭ*. Iar despre copilŭ, din minutulŭ în care i s'a luatŭ somnulŭ în chipulŭ arĕtatŭ, se crede că nu pote maĭ multŭ de felŭ dormì, cum a dormitŭ maĭ nainte, ci *cà plânge mereŭ* nouĕ

---

(1) Com. de Rom. Simu. — Alte descàntece de deochĭ să se vadă la S. Fl. Marianŭ, Descântece.

(2) «Ungaria,» revistă socială-ştienţifică-literară, Clujŭ 1892. No. 9. p. 378: «Sub *plânsŭ rĕŭ* se înţelege maĭ alesŭ morbulŭ copiilorŭ, carĭ nu dormŭ, ci incomodéză pe părinţĭ cu plânsŭ continuu, maĭ alesŭ nóptea. Se crede şi accea, că copiiĭ respectivĭ arŭ fi săgetaţĭ de nisce ómenĭ cu ochĭ reĭ.»

nopțĭ după olaltă, și dacă nu i se desface póte să și móră. Din contră copilulŭ, pentru care s'a luatŭ somnulŭ, dórme fórte bine.

Femeea, căreia îĭ plânge tare copilulŭ de țîță, maĭ alesŭ însă serile, și voesce ca să nu maĭ plângă, pândesce unde se află la o casă cu copiĭ micĭ séra lumină, și cum a zăritŭ lumina, iea copilulŭ în brațe și pâne și sare într'o mână, și așa se duce apoĭ pe furișŭ ca să n'o vadă nimenĭ în dreptulŭ lumineĭ dela casa respectivă, și cum ajunge, aruncândŭ spre lumină pânea și sarea, rostesce următórele cuvinte:

Bună vremea focușorŭ
Ardĕțorŭ,
Și 'ncăldițorŭ!
Am venitŭ să-mĭ încăldescŭ
Mânuțele
Și picioruțele
Feteĭ mele N.
(Feciorululĭ meŭ N.);
Să ieaŭ cina
Și hodina
Dela casa,
Dela masa
Luĭ N. N.
Și dela toțĭ căseniĭ
S'o daŭ feteĭ mele N.
(S'o daŭ feciorululĭ meŭ N.).

Prin rostirea acestorŭ cuvinte crede ea că a luatŭ somnulŭ dela copiiĭ, unde a arsŭ lumina (1).

De multe orĭ însă se 'ntêmplă că femeea, alŭ căreĭ copilŭ plânge, nu voesce să se ducă ea singură ca să iea somnulŭ, ci trimite pre o altă femee, maĭ alesŭ însă pre o babă bĕtrână, o vrăjitóre, care nu se teme a face cuĭ-va rĕŭ. Deci vră-

(1) Dict. de Maranda Nastasi, Româncă din Siretiŭ.

jitórea respectivă, luândŭ copilulŭ în brațe, o bucățică de mămăligă precum și treĭ surcele într'o mână, se duce după ce a asfințitŭ sórele, unde vede că arde lumina în casă și ajungêndŭ rostesce de treĭ orĭ după olaltă cuvintele:

Focule,
Focșorule!
Na-țĭ somnulŭ fiuluĭ meŭ,
Dă-mĭ somnulŭ fiuluĭ tĕŭ!

și aruncă pe rêndŭ, după fie-care rostire, o surcică și câte o bucățică de mămăligă spre casă.

După ce a făcutŭ acésta se 'ntórce cu copilulŭ acasă și culcându-lŭ se ḑice că îndată ațipesce și dórme cu multŭ maĭ bine, de cum a dormitŭ maĭ nainte. Iar despre aceia, dela carĭ s'a luatŭ somnulŭ, se crede și se ḑice că din momentulŭ acela nu potŭ maĭ multŭ de felŭ dormì saŭ numaĭ fórte puținŭ și încă și atuncĭ rĕŭ (1).

Din causa celorŭ înșirate până aicĭ apoĭ nu e nicĭ de cum bine, după credința Româncelorŭ, ca séra și nóptea din casa, unde dórme unŭ copilŭ de țîță, să se vadă lumină pe feréstră saŭ pe aiurea afară, căcĭ ómeniĭ ceĭ rĕutăcioșĭ și cu deosebire vrăjitórele, cărora nu le e nimicŭ sfântŭ în lume, vĕḑêndŭ lumina saŭ zarea de focŭ, începŭ a vrăjì pre copilŭ, iar copilulŭ vrăjitŭ de către o atare femee fără de inimă, îndată capĕtă *Plânsorĭ*, și atâta ce plânge până ce se bolnăvesce (2).

Dreptŭ aceea, cum inseréză, e bine ca să se astupe tóte ferestrele, unde e copilŭ de țîță în casă, că apoĭ nime nu póte nimicŭ să-ĭ facă (3).

(1) Dict. de M. Bărbuță din Crasna.
(2) Dict. de M. Nastasi precum și alte Românce din Bucovina.
(3) In Bucovina și Moldova, veḑĭ «Șeḑĕtórea», an. I. Fălticenĭ 1892, p. 52: «Unde-ĭ copilŭ micŭ în casă, trebue nóptea astupate ferestrele, ca să nu fure cine-va somnulŭ copiluluĭ.»

Maĭ departe credŭ şi spunŭ Româncele din Bucovina că din casa, unde se află unŭ copilŭ micŭ, *nu e bine să dea focŭ*, fiindŭ-că *prin acésta póte să i se fure somnulŭ*, şi dacă se şi dă, atuncĭ să se arunce îndĕrĕptŭ peste pragŭ unŭ cărbune din partea celuĭ ce iea foculŭ, anume spre a înturna somnulŭ copiluluĭ noŭ-născutŭ (1).

Totŭ aşa credŭ şi spunŭ şi *Româncele din Moldova.*

«Când ieĭ focŭ dela casa cu copiĭ,— scrie d-şóra Sevastos,— daĭ apoĭ unŭ cărbune peste pragŭ, ca *să nu ieĭ somnulŭ copiilorŭ* (2).»

Iar când vine cine-va în casă, unde se află unŭ copilŭ de ţîţă, fie bărbatŭ saŭ nevastă, tînĕrŭ saŭ bĕtrânŭ, trebue numaĭ decât *să lase somnulŭ copiluluĭ*, adecă o *baeră*, saŭ orĭ şi ce dela sine. Făcêndŭ acésta, se crede că copiluluĭ nu i se 'ntêmplă nimicŭ, din contră dacă nu-ĭ lasă nimicŭ, fórte lesne póte chiar şi pe nevrute respectivulŭ să-ĭ iea somnulŭ (3).

«Când te ducĭ la o casă çu copilŭ în légănŭ,— scrie d-ra Sevastos cu privire la Româniĭ din Moldova,— îĭ daĭ somnŭ din câte-va fire de brâŭ, din blană saŭ o codiţă ceva, în sfârşitŭ din ceea ce aĭ, ḑicêndŭ:

—«Să dórmă bine ca mine, să créscă mare şi grasŭ ca mine!

«Iar de eştĭ slabŭ ḑicĭ:

—«Să fiĭ grasŭ, nu ca mine! (4)

Ce se atinge de *Trimiterea plânsorilorŭ,* apoĭ acésta se face astŭ-felŭ:

Femeea, alŭ căreĭ copilŭ n'are somnŭ, când vede întâiaşĭ dată unde-va lumină séra, se 'ntórce într'acolo cu copilulŭ şi ḑice:

---

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă.

(2) Călĕtoriĭ, p. 46.

(3) Cred. Rom. din Bucovina şi Transilvania com. de d-lŭ Rom. Simu.

(4) Călĕtoriĭ, p. 46.

Dragulŭ mamiĭ puişorŭ,
Iată colo unŭ focşorŭ!
Decĭ grăbesce
Şi pornesce
De-ţĭ încălḑesce
Picioruţele
Şi mânuţele
Şi-ţĭ las'acolo:
Plânsorile,
Strânsorile,
Durerile
Şi tóte chinurile.
Şi neodihna,
Şi-ţi ie de-acolo
Odihna
Şi crescerea
Şi te 'ntórce acasă
Sănĕtosŭ
Şi voiosŭ!

După rostirea acestorŭ cuvinte aruncă de treĭ orĭ pâne şi sare în partea aceea, unde a vĕḑutŭ lumină! (1)

Alte Românce, precum bună óră cele din Boianŭ, dacă are vre-unŭ copilŭ *plânsóre*, adecă dacă plânge necontenitŭ şi nu voesce nicĭ să sugă nicĭ să dórmă, ieaŭ pe la însĕrate o bucăţică de pâne, iesŭ cu dînsa şi cu copilulŭ bolnavŭ afară, caută în tóte părţile prin satŭ şi cum zărescŭ unde-va focŭ arḑêndŭ, îndată începŭ a purta bucăţica cea de pâne împrejurulŭ capuluĭ şi a ḑice:

Ionică (2), dragulŭ meŭ!
Nu fi tu aşa de rĕŭ,
Mergĭ la foculŭ celŭ de colo
Şi te vîră pe feréstă
Şi te du până la vatră

(1) Dict. de M. Nastasi.
(2) Adică după cum e numele copiluluĭ bolnavŭ.

Și-ți încăldesce
Mânuțele
Și tălpuțele,
Și lépădă
Necina,
Nehodina,
Și-ți ie somnulŭ, ce-ți lipsesce
Și spre casă te pornesce,
Și vin'a casă
Și ședi la masă,
Și *cinesce*,
Și hodinesce,
Și somnulŭ mi ți-lŭ plinesce! (1)

In chipulŭ arĕtatŭ, după credința Româncelorŭ din Bucovina, se *iea somnulŭ dela copiĭ* și *li se trimite plânsorĭ*.

Dar precum în contra altorŭ bóle, așa și în contra plânsorilorŭ și spre recâștigarea somnuluĭ întrebuințéză diferite mijlóce și descântece.

Așa unele mame, voindŭ a recâștiga somnulŭ copiilorŭ sĕĭ, ieaŭ pae din bârlogulŭ unde dormŭ purceiĭ și le punŭ în légănŭ, altele fură ceva dintre lucrurile copiluluĭ, despre a căruĭ mamă presupunŭ ele că ar fi luatŭ somnulŭ, și punindu-le în légănulŭ copiilorŭ sĕĭ credŭ că aceștia încetéză de plânsŭ, dormŭ ca și maĭ nainte și se restauréză vĕdêndŭ cu ochiĭ (2), și iarăși altele îĭ scaldă în strohŭ saŭ cu *somnorósă* (3).

Unele din contră cumpĕră o ulcică nouă, se ducŭ cu dînsa și aducŭ apă neîncepută dela treĭ fântânĭ, maĭ cu sémă dela fântânele, carĭ aŭ ciutură, ca cu atâta scóterea apeĭ să fie

---

(1) Dict. de Maria Rabulașca, Română din Boianŭ, și com. de d-lŭ V. Turturénu.

(2) Datina și credința Românilorŭ din Bucovina.

(3) Sevastos, Călĕtoriĭ p. 48: «De copilulŭ nu dórme, scaldă-lŭ cu strohŭ saŭ cu somnorósă și-ĭ fă de *plânsorĭ*.»

maĭ îndămânatică și maĭ lesniciósă. Mergêndŭ și întorcêndu-se cu apa acésta nu vorbescŭ cu nime nicĭ unŭ cuvințelŭ, nicĭ nu se uită înapoĭ, căcĭ dacă se uită, credŭ ele, că apa aceea nu e de nicĭ unŭ folosŭ.

După ce sosescŭ cu ulcica plină de apă acasă, spală copilulŭ cu dînsa pe frunte, pe têmple, pe mânĭ etc., îĭ daŭ vr'o câte-va picăturĭ să bee, iar cu restulŭ ce rĕmâne se ducŭ maĭ cu sémă la o casă unde e copilŭ micŭ, pe a căruĭ mamă aŭ prepusŭ că a luatŭ somnulŭ dela copilulŭ lorŭ și aicĭ, sosindŭ în dreptulŭ uneĭ fereștĭ, unde dórme copilulŭ acesteia, aruncă apa rĕmasă în ulcică în crucișŭ asupra ferestreĭ. Se apropie apoĭ de feréstră, sgândăresce încetŭ ca să nu o audă nicĭ s'o vadă cine-va o lécă de tencuélă de pe părete ḑicêndŭ:

— Eŭ nu iaŭ copilulŭ, ci somnulŭ și odihna acestuia!

După ce a luatŭ tencuiala se 'ntórce, băgêndŭ de sémă ca să nu o vadă nime, acasă și pune tencuéla sub așternutulŭ copiluluĭ în légănŭ.

Prin acéstă procedură cugetă mama copiluluĭ că și-a ajunsŭ scopulŭ, că copilulŭ sĕŭ iar are să dórmă bine și liniștitŭ ca și maĭ nainte.

Multe femeĭ, de și aŭ prepusŭ pre cine-va că acela ar fi luatŭ somnulŭ copiilorŭ sĕĭ, saŭ le-ar fi trimesŭ plânsorĭ, totușĭ nu vorŭ să-lŭ iea dela copiiĭ acelora îndĕrĕptŭ, ci maĭ de grabă luândŭ copilulŭ cu plânsorĭ în brațe, iaŭ o bucățică de pâne și una de sare în mână, se 'ntorcŭ cu fața cătră pădure, dacă e vre-o pădure prin apropiere, de nu, apoĭ chiar și numaĭ cătră unŭ arbore, și ḑicŭ:

Bună vremea pădure!
Dumnia-ta aĭ fete
Și eŭ am feciorĭ,
Haĭ ne-omŭ încuscri
Și ne-omŭ nemuri.

Iea dela feciorulŭ meŭ
Plânsorile,
Strînsorile,
Intinsorile,
Durerile
Şi tóte chinurile,
Şi neodihna,
Şi dă odihna
Şi crescerea
Copacilorŭ tĕĭ
Feciorului meŭ!

Saŭ astŭ-felŭ:

Bună vremea,
Bună vremea,
Mamă călĕtóre!
Haĭ să ne 'ncuscrimŭ!
Sá ne nemurimŭ.
Tu aĭ fată,
Eŭ feciorŭ.
Na-ţĭ plânsorile
Şi strînsorile
Şi 'ntinsorile,
Pociturile
Şi răhniturile,
Durerile
Şi tóte chinurile
Feciorului meŭ
Cu pâne şi cu sare.
Iar tu dă cina
Şi hodihna
Feteĭ tale,
Feciorului meŭ!

Dacă copilulŭ bolnavŭ de plânsorĭ e fată, atuncĭ ḑicŭ aşa:

Tu aĭ feciorŭ
Eŭ am fată etc.

Din pânea şi sarea, cu care încunjură copilulŭ când des

cântă, aruncă totŭ câte o bucăţică asupra pădurii saŭ asupra arboreluĭ spre care descântă (1).

Unele femeĭ în locŭ de pâne şi sare ieaŭ treĭ surcele şi o bucăţică de mămăligă într'o mână, iar copilulŭ bolnavŭ de plânsorĭ în braţe şi eşindŭ după asfinţitulŭ sóreluĭ cu dînsulŭ afară se îndréptă cu faţa spre pădure, iar cu spatele întorsŭ spre casă şi apoĭ cuvintéză:

Mama, mama pădurii!
Na-ţĭ somnulŭ fiuluĭ meŭ
Şi dă-mĭ somnulŭ fiuluĭ tĕŭ!

Aceste cuvinte le rostesce de treĭ orĭ şi la fie-care rostire aruncă câte o surcică şi câte o bucăţică de mămăligă peste capŭ spre casă. Făcêndŭ acésta credŭ că copilulŭ capĕtă somnŭ (2).

In Stroescĭ, districtulŭ Suceviĭ, când are unŭ copilŭ plânsorĭ şi nu póte de felŭ dormi, *i se strigă somnulŭ de regulă dela pădure,* nicĭ când însă dela vre-o casă, căcĭ se crede a fi mare pĕcatŭ, dacă i se strigă dela casă. Iar dela pădure i se strigă astŭ-felŭ:

Mama saŭ şi altă femee descântătóre iea pre copilulŭ, ce sufere de plânsorĭ, în braţe, precum şi nouĕ cărbunĭ stinşĭ în mâna dréptă, iese apoĭ pe la sfinţitulŭ sóreluĭ, atâtŭ cu copilulŭ câtŭ şi cu cărbuniĭ afără şi întorcêndu-se cu faţa spre pădure ḑice:

Hu, hu, hure,
De pădure,
Cea maĭ mare
Şi maĭ tare
Preste tóte pădurile:

(1) Dict. de M. Nastasi.
(2) Dict. de M. Bărbuţă.

Hu, hu, hure,
De pădure,
Na-ţĭ plânsorile
Şi 'ntinsorile,
Durerile
Şi suferinţele
Copiluluĭ N. în sémă.
Să se ducă plânsorile
Şi întinsorile,
Durerile
Şi suferinţele
Copiluluĭ N.
Iar tu dă liniştea
Şi hodina
Feteĭ tale
Copiluluĭ N.
Ce-ĭ de Dumnedeŭ născutŭ.
Şi făcutŭ,
Să dórmă, să hodinéscă,
Nimicŭ rĕŭ să nu gândéscă!

Pe când rostesce cuvintele acestea svêrle cărbuniĭ spre pădure.

După acésta, întorcêndu-se cu copilulŭ în casă, nu vorbesce nimicŭ. Altă femee însă, care se află în casă, cum o vede că întră în năuntru, întrébă: «Ce faceţĭ?»; Iar ea respunde:

Ce să facŭ? ia facŭ şi eŭ
Ce-a rênduitŭ Dumnedeŭ.
Să dórmă, să hodinéscă,
Nemică să nu gândéscă,
Să dórmă uşorŭ ca mielulŭ,
Să se 'ngraşe ca purcelulŭ!

După acésta, puindŭ copilulŭ în légănŭ, dicŭ amêndouĕ împreună:

Dă, Dómne, aşa să fie!
Aistŭ copilŭ să se culce,
Să dórmă, să hodinéscă,
Nemicŭ rĕŭ să nu gândéscă,
Că-ĭ născutŭ
Şi făcutŭ
In piele de lupŭ învăscutŭ! (1)

Românceie din oraşele Siretiŭ şi împrejurime, când li-sŭ copiiĭ bolnavĭ de *plânsorĭ*, îĭ iaŭ după apunerea sóreluĭ în braţe şi ducêndu-se cu dînşiĭ în grădină rostescŭ de treĭ orĭ după olaltă versurile ce urméză:

Mama câmpuluĭ!
Şi tu aĭ copilŭ
Şi eŭ am copilŭ.
Alŭ meŭ mereŭ plânge,
Iar alŭ tĕŭ nu plânge.
Din acéstă séră
Alŭ tĕŭ să plângă
Şi alŭ meŭ să tacă!

In fine unele luândŭ asemenea copilulŭ în braţe, iar în mână treĭ baligĭ de calŭ şi întorcêndu-se cu faţa spre unŭ délŭ ḑicŭ:

Sórele după délŭ,
Plânsorile
Şi strînsorile,
Pociturile
Şi răhniturile
In baligă de calŭ!

In timpulŭ rostireĭ acestorŭ cuvinte învîrtescŭ cele treĭ baligĭ de calŭ împrejurulŭ capuluĭ şi apoĭ le aruncă.

După acésta mergŭ, până nu sfinţesce sórele, totŭ cu copilulŭ în braţe la găinărie şi ḑicŭ:

---

(1) Dict. de Aniţa Boca şi com. de d-lŭ I. Beraru, exarchŭ şi parochŭ.

Bună vremea,
Bună vremea,
Cucoşule!
Na-ţĭ pâne şi sare
Şi iea dela copilulŭ meŭ
Plânsorile,
Strînsorile,
Şi 'ntinsorile,
Pociturile,
Răcniturile,
Durerile
Şi tóte chinurile
Şi neodihna,
Şi dă odihna
Şi somnulŭ
Nevestelorŭ tale
Copiluluĭ meŭ!

Rostindŭ cuvintele acestea de treĭ orĭ după olaltă şi totŭ de atâtea orĭ încunjurândŭ copilulŭ câte cu o bucăţică de pâne şi una de sare dela picióre la capŭ, după fie-care încunjurare le aruncă jos (1).

In *Ţéra-Românéscă*, când unŭ copilŭ n'are somnŭ, mama luĭ iese afară cu vinŭ, sare şi pâne, şi ce casă va vedé întâĭ cu treĭ *ferestre*, aruncă cu acelŭ vinŭ, sare şi pâne spre ele ḑicêndŭ:

«Nesomnulŭ şi neodihna copiluluĭ meŭ C. să fie la voĭ şi în casa vóstră, iar în casa nóstră şi la copilulŭ meŭ C. să fie odihnă şi somnŭ, şi iată cu nesomnulŭ şi neodihna din casa nóstră vĕ daŭ şi pâne, sare şi vinŭ! (2)»

In alte părţĭ, totŭ din Ţéra-Românéscă, muma, alŭ căreĭ copilŭ e bolnavŭ de plânsorĭ, îlŭ iea pre acesta în braţe şi o bucăţică de mămăligă în mână, şi apoĭ eşindŭ astŭ-

(1) Dict. de Maranda Nastasi.
(2) Ionénu, op. cit. p. 19.

felŭ în ogradă şi întorcêndu-se cu faţa spre pădure, dice de treĭ orĭ după olaltă:

Mama păduriĭ!
Am trimesŭ unŭ semnŭ la tine
Dela copilulŭ meŭ,
Să-ţĭ daŭ strînsŭ
Cu plânsŭ
Şi să-mĭ daĭ somnulŭ
Şi hodina fetiĭ tale,
Ca să dórmă ca butucu
Şi să tacă ca chiticu.
Cum dormŭ paserile în pădurĭ
Aşa să dórmă copilulŭ la mine!

După fie-care rostire a cuvintelorŭ acestora iea câte o bucăţică de mămăligă, care a fostŭ maĭ nainte, când a eşitŭ în ogradă, ruptă în treĭ părţĭ, şi o svîrle spre pădurea cătră a căreĭ mamă s'a adresatŭ (1).

In *Moldova*, judeţulŭ Sucéva, comuna Heciu, când copilulŭ plânge nóptea şi nu se póte odihni, adecă când e *strînsŭ* şi are *plânsorĭ*, atuncĭ o babă care descântă orĭ mama copiluluĭ, dacă scie, îĭ face de plânsorĭ aşa: séra, când asfinţesce sórele, iea copilulŭ în braţe, iese cu dînsulŭ din casă şi se duce în ogradă. Acolo se prepară de treĭ baligĭ de calŭ şi întorcêndu-se cătră asfinţitŭ, iea câte una pe rêndŭ din aceste treĭ baligĭ, o învîrte de treĭ orĭ pe de-asupra capuluĭ copiluluĭ dicêndŭ aşa:

Sórele după délŭ,
Strînsulŭ
Şi plânsulŭ
Luĭ N. în baliga asta de calŭ.

---

(1) Lupaşcu, Medicina babelorŭ, adunare de descântece, reţete de doftoriĭ şi vrăjitoriĭ băbescĭ. Estrasŭ din Analele Academieĭ române. Bucurescĭ 1890, p. 45.

Ilŭ atinge cu dînsa peste frunte și o svîrle apoĭ cătră asfințitŭ.

Așa se face cu tóte cele treĭ baligĭ de calŭ.

Acestŭ descântecŭ se repetă în treĭ serĭ de-a rêndulŭ și copiluluĭ i se face bine, scapă de plânsorĭ. Acestŭ descântecŭ se face la sóre.

Unele femeĭ rele la inimă, carĭ nu se gândescŭ la pĕcatŭ, facŭ, tocmaĭ ca și o sémă de Românce din Bucovina, la alte femeĭ cu copilŭ micŭ, orĭ la orĭ-ce altă casă chiar și fără de copilŭ. Astŭ-felŭ femeea, care voesce să facă rĕŭ, iea copilulŭ în brațe și treĭ boțurele de mămăligă, iese afară și se întórce cătră o casă în cotro vede lumina la feréstră, iea pe rêndŭ câte unulŭ din aceste treĭ boțușóre de mămăligă, întinde mâna cătră feréstra caseĭ cu lumină dicêndŭ așa:

«Cutare! (numele copiluluĭ) vedĭ luminița aceea?» Totŭ ea rĕspunde, «o vĕdŭ, mamă!»

«Du-te acolo și-țĭ încăldesce mânuțele și tălpuțele, lasă-țĭ strînsulŭ și plânsulŭ, iea-țĭ somnulŭ și hodina și vinŭ la mama și te culcă, și dormĭ ca mielulŭ la óie!»

După rostirea acestorŭ cuvinte îlŭ atinge în frunte cu boțulŭ de mămăligă asvîrlindu-lŭ cătră casa aceea.

Așa se repetă de treĭ orĭ cu fie-care din acele treĭ boțurĭ de mămăligă în treĭ serĭ de-a rêndulŭ și copiluluĭ se face bine.

Dar plânsorile fiindŭ trimise acolo la casa aceea, eĭ nu maĭ potŭ avé somnŭ și odihnă, nu potŭ dormi în nopțile acelea. De aceea femeile dela țéră, carĭ aŭ copiĭ micĭ, cum înseréză și aprindŭ lumînarea saŭ lampa, punŭ țolurĭ pe ferestre ca să nu se zăréscă lumina de afară spre a nu le trimete cine-va plânsorĭ, căcĭ copilulŭ atuncĭ tótă nóptea plânge și n'are somnŭ (1).

(1) «Ședĕtórea,» an. I, Fălticenĭ 1892, p. 121.

Romàncele din unele părțĭ ale *Transilvanieĭ* întrebuințézā în contra *plânsorilorŭ* saŭ a *plânsuluĭ rĕŭ*, după cum numescŭ ele morbulŭ acesta, următorulŭ descântecŭ:

Eşĭ duhŭ rĕŭ
Din capulŭ sĕŭ,
Din ósele sale,
Din ciolanele sale.
Ieşĭ şi te du!
In munțiĭ ceĭ pustiĭ,
Unde cocoşĭ negri
Nu cântă,
Unde mâțĭ negri
Nu umblă,
Unde cânĭ negri
Nu latră,
Şi omŭ pămîntênŭ nu este,
Eşĭ şi te du,
Că te-oiu blăstema
Cu 99 de crucĭ,
Cu 99 de vangheliĭ.
Eşĭ şi te du
Pe părĕulŭ celŭ rĕŭ,
C'acolo e lucru rĕŭ,
Acolo junghie,
Acolo prejunghie,
Acolo ameţesce,
Acolo țepenesce!
N. N. să saie,
Să resaie
Ca unŭ argintŭ curatŭ,
Ca unu strecuratŭ,
Ca D-ḑeŭ ce l'o datŭ!
Dela mine descântecŭlŭ
Şi dela Dumneḑeŭ léculŭ!

Dacă *plânsulŭ* s'a iscatŭ din causă că copilulŭ, care-lŭ are, ar fi fostŭ săgetatŭ de nisce ómenĭ cu ochiĭ rĕĭ, atuncĭ nemijlocitŭ după descântecŭlŭ de maĭ sus, rostescŭ ca adausŭ încă şi pre celŭ următorŭ:

Eşĭ săgetătură
Te-ajunge leşinătură!
Eşĭ ciócă négră
Cu cuşmă négră,
Cu N. N. n'aĭ trébă!
Dela mine descântecŭlŭ,
Dela Dumneḑeŭ léculŭ!

In timpulŭ descântăriĭ copilulŭ morbosŭ se atinge pe capŭ în crucişŭ cu cociorva udată în apă.

Recâştigarea odihneĭ copiluluĭ se crede a se esopera încă şi prin înfundarea hornuluĭ cu haine de ale sale; la capŭ

i se pune sub perină câte o pétră. Hornulŭ se astupă, când nu e focŭ (1).

Se póte însă fórte lesne întêmpla ca unŭ copilŭ *să n'aibă somnŭ* şi să plângă din altă causă, nu numaĭ din causă că unŭ bărbatŭ saŭ o femee óre-care i-ar fi luatŭ somnulŭ.

Aşa cine scóte unŭ copilŭ afară din casă maĭ nainte de a se împlini 50 de ḑile dela nascerea luĭ şi se va arĕta cu dînsulŭ înaintea vitelorŭ, când acestea vinŭ saŭ se ducŭ la păşiune, spunŭ şi credŭ Româncele din *Ţéra-Românéscă*, că acelŭ copilŭ iea sbieretulŭ vitelorŭ şi tótă nóptea nu dórme (2).

Deci dacă unŭ copilŭ şi-a pierdutŭ în chipulŭ acesta somnulŭ şi plânge nóptea, e bine ca séra să i se pună faşa de-a curmeḑişulŭ drumuluĭ, ca vitele ce vinŭ dela păşune să trécă peste ea, şi astŭ-felŭ încingêndŭ copilulŭ cu ea, *nu maĭ plânge*; saŭ să se iea *somnişorŭ* după tufe şi să se lege la faşă, şi *atuncĭ nu maĭ plânge* (3), saŭ să i se ţină scuteculŭ la stele, şi a doua ḑi să-lŭ înfaşe cu elŭ că apoĭ *îĭ va venì somnŭ* (4).

Dacă unŭ copilŭ dela nascerea luĭ plânge continuŭ o sĕptĕmână, e unŭ semnŭ că *îlŭ bântue duhurile cele necurate* (5); prin urmare după credinţa Româncelorŭ din Ţéra-Românéscă, nu e bine ca unŭ copilŭ să se scótă din casă înainte de 40 de ḑile dela nascerea luĭ, căcĭ scoţêndu-se *se lipesce Mama-păduriĭ de dînsulŭ* (6).

In fine când cine-va ţine séra vre-unŭ copilŭ în braţe, să nu-lŭ *aridice* în sus maĭ multŭ decât statura celuĭ ce-lŭ

(1) «Ungaria,» revista cit. p. 378.
(2) Ionénu, p. 10.
(3) Ionénu, op. cit. p. 10—11.
(4) Ionénu, op. cit. p. 18.
(5) Ionénu, op, cit. p. 12.
(6) Ionénu, op. cit. p. 11.

ţine, căcĭ dacă ĭlŭ ridică maĭ sus, atuncĭ nepóta va plânge multŭ (1).

Făcêndŭ cele înşirate până aice crede fie-care Româncă, că copilulŭ seŭ trebue numaĭ decât să înceteze de plânsŭ şi să dórmă cu multŭ maĭ uşorŭ şi maĭ bine de cum a dormitŭ înainte de acésta.

Totŭ aicĭ credŭ că e loculŭ celŭ maĭ potrivitŭ de a aminti credinţa unorŭ Românĭ din *Bucovina* precum bunăóră a celorŭ din Siretiŭ, carĭ spunŭ că, atuncĭ când plângŭ copiiĭ ceĭ micĭ prin somnŭ, Maica Domnuluĭ ĭĭ amăgesce că aŭ muritŭ mamele lorŭ, iar când rîdŭ prin somnŭ, atuncĭ se bucură, căcĭ Maica Domnuluĭ le spune că n'a muritŭ, ci numaĭ ĭ-a amăgitŭ.

Copiiĭ carĭ rîdŭ în somnŭ, spunŭ şi credŭ Româncele din Ţéra-Românéscă, că ĭĭ mângâe Maica Domnuluĭ (2).

Totŭ aşa credŭ şi Româniĭ din unele părţĭ ale *Transilvaniei*. Iată ce ne scrie în privinţa acésta d-lŭ Rom. Simu: «Când plânge copilulŭ micŭ prin somnŭ se crede că de aceea plânge, pentru că i se arată Maica sântă şi ĭĭ ḑice: «*móre mama ta*», şi apoĭ întórce vorba şi ḑice: «*iacă mama ta!*», după carĭ vorbe copilulŭ începe a rîde.»

Ce se atinge de Româniĭ din *Macedonia*, la carĭ asemenea se află credinţa acésta, d-lŭ T. T. Burada ne spune următórele:

«De se întêmptă să rîḑă copilulŭ prin somnŭ, nu-ĭ bine ca mama saŭ altŭ cine-va să se uite la elŭ, căcĭ se crede că atuncĭ elŭ vorbesce cu ângerulŭ care ĭĭ spune că: i-a muritŭ tatălŭ luĭ, şi elŭ ĭĭ rĕspunde rîḑêndŭ că: puţinŭ ĭĭ pasă, şi dacă după ce a rîsŭ se întêmplă de plânge, totŭ

(1) Ionénu, op, cit. p. 19.
(2) Ionénu, op. cit. p. 24.

prin somnŭ, atuncĭ se crede că ângerulŭ ĭĭ spune că: i-a muritŭ mama luĭ, şi atuncĭ copilulŭ se mâhnesce, căcĭ scie că mama ĭlŭ iubesce cu multŭ maĭ multŭ decât tatălŭ. Şi întru adevĕrŭ femeea Macedonéncă arată o iubire cătră copiĭ, ce nu se póte descrie, în timpŭ ce tata este departe de a o ajunge (1).»

In fine Româniĭ din unele părţĭ ale Transilvanieĭ spunŭ şi credŭ că copilulŭ care plânge multŭ şi e rĕŭ când e micŭ, când va fi mare va fi bunŭ, iar copilulŭ care e bunŭ când e micŭ, se crede că, când va fi mare, va fi rĕŭ (2).

In *Macedonia* noulŭ născutŭ nu se culcă cu faţa la lună până ce nu împlinesce unŭ anŭ, căcĭ se crede că acésta ĭlŭ slăbesce.

Iar de se 'ntêmplă ca noulŭ născutŭ să plângă multŭ într'una, femeile ḑicŭ *că-ĭ luatŭ de lună,* şi pentru ca să nu maĭ plângă recurgŭ la următorulŭ mijlocŭ superstiţiosŭ: ieaŭ unŭ oŭ şi-lŭ spargŭ într'o strachină de lutŭ, pe care o acoperŭ cu o cămaşă de a nouluĭ născutŭ, şi o punŭ să stea astŭ-felŭ sub unŭ trandafirŭ o nópte întrégă. Dacă oulŭ dispare, ĭlŭ mănâncă mâţele saŭ alte dihăniĭ, femeile ḑicŭ că l'a mâncatŭ luna şi nu maĭ are nimicŭ cu noulŭ născutŭ, pe care apoĭ ĭlŭ îmbracă cu acea cămaşă şi încetéză de a maĭ plânge. Dacă oulŭ nu dispare, femeile ĭlŭ observă, şi dacă le pare cum-va că găsescŭ micĭ schimbărĭ, se consideră acésta ca o împăcare cu ea, când atuncĭ cu toţiĭ se bucură, căcĭ cămaşa nouluĭ născutŭ capĕtă putere de vindecare şi e bună de lécŭ.

Când muma voesce ca copilulŭ să nu maĭ fie feritŭ de lumina luneĭ, atuncĭ ĭlŭ scóte în faţa eĭ şi ĭlŭ promite ḑicêndu-ĭ *ţi-lŭ daŭ slabŭ şi micŭ, s'mi-lŭ daĭ gione mare* = ţi-lŭ

(1) Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 45—46.
(2) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

daŭ slabŭ şi micŭ, să mi-lŭ daĭ voinicŭ mare; — din momentulŭ acela copilulŭ nu se maĭ feresce de lumina luneĭ şi nicĭ se teme *că va fi luatŭ de ea* (1).

De şi nu potŭ spune cu siguritate, totuşĭ îmĭ vine a crede că în îmbinare cu credinţa acésta despre lună stă şi următorulŭ fragmentŭ dintr'o poesie poporană din Bucovina, comuna Costâna, districtulŭ Suceviĭ, care mi l'a comunicatŭ profesorulŭ şi colegulŭ meŭ d-lŭ V. Bunĭbacŭ:

Lună, lună,
Gărgăună,
Ce 'nserezĭ
In tóte serile,
Nu veḑĭ
Cum şede Domnulŭ pe patŭ
Şi mănâncă pâne de furatŭ
Şi se rógă rugulul
Şi se 'nchină cuculuĭ,
Cere calŭ de călărie
Să purcédă la domnie,
Ş'a auḑitŭ
C'a făcutŭ
Sora sa
Treĭ feţe
Logofeţe:
Una o pieritŭ,
Una o muritŭ,
Una pe munţĭ o fugitŭ.
Munţiĭ s'o cutremuratŭ,
Pietrile s'o despicatŭ,
In raiŭ o alergatŭ,
Raiulŭ s'o deschisŭ,
Maica Precista o în visŭ,
Dumneḑeŭ o rîsŭ.

(1) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op, cit. p. 45.

Rĕulŭ-Copiilorŭ. Sub *«rĕulŭ-copiilorŭ»*, numitŭ altmintrelea și *«bóla»* saŭ *«rĕutatea copiilorŭ»*, înțelegŭ Româniĭ din cele maĭ multe părțĭ ale *Bucovineĭ* acea bólă, ce constă dintr'unŭ felŭ de cârceĭ de stomachŭ, carĭ frămîntă pre copiĭ în năuntru și-ĭ sgârcesce une-orĭ așa de tare, până ce-ĭ facŭ ghiemŭ și le ducŭ picióre la gură. Alte orĭ copiiĭ, ce sunt torturațĭ de acéstă bóla, facŭ spume la gură, schimbă felŭ de felŭ de fețe, ba adese-orĭ se schimosescŭ, adecă li se sucesce vre-o mână, vr'unŭ piciorŭ, se 'ncrucișéză, li se strîmbă fălcile, li se slăbescŭ tóte nervele și rĕmânŭ apoĭ, dacă se întêmplă să nu móră, astŭ-felŭ schimosițĭ pentru tótă viéța. Insă ceĭ maĭ mulțĭ copiĭ nu potŭ petrece și scăpa de acéstă bólă urîciósă, ci maĭ de grabă morŭ (1).

In *Muntenia* saŭ *Țéra-Românéscă* morbulŭ descrisŭ maĭ sus, pe lângă *«bóla»* saŭ *«rĕulŭ-copiilorŭ»* (2), se maĭ numesce încă și *apucatŭ, încleștatŭ, strînsŭ, strînsură, strînsătură* și *încleștătură*.

Când vre-unŭ pruncŭ se svîrcolesce și plânsulŭ îĭ este înăbușitŭ de durerĭ, atuncĭ babele și móșele din Muntenia dicŭ că: *«e apucatŭ de inimă saŭ de rinichĭ»* (3).

Rĕulŭ-copiilorŭ se capĕtă, după credința Românilorŭ din Bucovina, maĭ întâĭ și 'ntâĭ din causa spirituluĭ necuratŭ și rĕutăciosŭ numitŭ *Samca* saŭ *Avestița*, care torturéză pre copiĭ până ce-ĭ cuprinde rĕulŭ acesta, apoĭ din spaimă mare, din lovire fără de veste peste mânĭ și degete, prin răcnetulŭ fără de veste asupra copiilorŭ, prin bătae în somnŭ, prin sunetŭ de pușcă și de trăsnetŭ, prin căderea dintr'unŭ locŭ

(1) Marianŭ, Descântece, p. 194—203. Totŭ acolo să se vadă maĭ multe descântece de acéstă bólă.

(2) Hasdeŭ, Dict. limb. ist. și pop. a Rom. t. II, p. 1426.

(3) G. Dem. Teodorescu, Poesiĭ pop., p. 362 și 363.

rĕŭ, prin opărire saŭ frigere la focŭ, prin plânsŭ îndelungatŭ precum şi când zacŭ prea multŭ de altă bólă (1).

Românceie din *Bucovina*, carĭ voescŭ a scăpa şi vindeca pre copiiĭ cuprinşĭ de acéstă bólă rĕutăciósă şi periculósă, ieaŭ treĭ fire de *hacîmă* şi le descântă rostindŭ pentru fie-care firŭ cuvintele următóre şi împungêndu-le în acelaşĭ timpŭ cu unŭ cuţitŭ.

Deminéţa m'am sculatŭ,
Pe faţă că m'am spĕlatŭ,
Pe N. în braţe-am luatŭ,
Pe cale m'am mănecatŭ.
Pe cale frumósă,
Pe cărare grasă
Eŭ că m'am pornitŭ
Şi m'am întâlnitŭ
Cu leulŭ şi cu leuóia,
Cu ursulŭ şi cu ursóia,
Cu lupulŭ şi cu lupóia,
Cu *Samca* şi cu *Samcóia*
Şi cum m'am tâlnitŭ,
In locŭ m'aŭ opritŭ,
Pe N. l'aŭ smintitŭ,
Trupulŭ i-o 'ncordatŭ,
Pieptulŭ i-o 'ncleştatŭ,
Spetele i le-o fărmatŭ,
Ceasŭ de mórte că ĭ-o datŭ...
Tu leule cu leóie,
Tu ursule cu ursóie,
Tu lupule cu lupóie,
Şi tu Samcă cu Samcóie,
Pe N. în pace-lŭ lăsaţĭ
Şi 'napoĭ vĕ înturnaţĭ,
N. s'adórmă
Şi să dórmă,
Să se odihnéscă,
Somnulŭ să-şĭ plinéscă,
Faţa să-ĭ rumenéscă,
Maĭ mare să créscă,
Să fie grosŭ
Şi sănĕtosŭ
Şi voiosŭ
Ca Maica Domnuluĭ
Când l'o născutŭ,
Şi ca maica sa
Când l'o vĕḑutŭ;
Să nu rĕmâe rĕŭ de lécŭ
Nicĭ câtŭ unŭ firŭ de macŭ
In patru despicatŭ,
In Mare aruncatŭ...
Aminŭ, aminŭ, aminŭ,
Ca sórele în seninŭ!
Descântecul dela mine,
Léculŭ dela Dumneḑeŭ
Şi dela Maica preacurată!

După acésta iea o lécă de untŭ, îlŭ pune într'o tigăiţă şi descântându-lŭ şi pe acesta rostesce cuvintele de maĭ sus

---

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoiagă şi alţĭ Rom. din Bucovina.

asemenea de treĭ orĭ după olaltă. Apoĭ dumicândŭ firele de hacĭmă descântate mĕrunţelŭ şi punêndu-le în tigăiţa cu untŭ ca să se prăjéscă, cum s'aŭ prăjitŭ bine, unge copilulŭ cu amestecătura acésta peste totŭ corpulŭ, dar maĭ alesŭ pe faţă şi pe pieptŭ.

Făcêndŭ acésta crede că copiluluĭ trebue să-ĭ înceteze durerile şi să se vindice de *«rĕulŭ»* de care e cuprinsŭ (1).

Româncele din *Moldova* întrebuinţéză spre acelaşĭ scopŭ următorulŭ descântecŭ, care se descântă de treĭ orĭ după olaltă într'o ḑi de secŭ, şi maĭ alesŭ Lunia până a nu rĕsări sórele:

M'am pornitŭ
La pădurea de fierŭ
Şi-am găsitŭ
O pasĕre de fierŭ,
Şi şi-o făcutŭ
Cuibŭ de fierŭ
Şi s'o ouatŭ
Ouĕ de fierŭ,
Şi-o scosŭ puĭ de fierŭ
Cu clonţulŭ de fierŭ,
Cu aripĭ de fierŭ,
Cu pene de fierŭ,
Cu totulŭ de fierŭ.
Şi-o prinsŭ puiĭ a cântà
Şi-a se văetà:
—Vaĭ de dînşiĭ
Şi de dînşiĭ:
Da eĭ ce-orŭ mâncà
Şi ce-orŭ bé,
Că s'o vĕḑutŭ toţĭ aşa:
Cu clonţulŭ de fierŭ,
Cu aripĭ de fierŭ,
Cu pene de fierŭ
Cu totulŭ de fierŭ!
Da eŭ lorŭ le-am ḑisŭ:
—Puilorŭ de fierŭ!
Cu clonţulŭ de fierŭ,
Cu aripĭ de fierŭ,
Cu pene de fierŭ,
Cu totulŭ de fierŭ,
Ce staţĭ de vĕ văetaţĭ?
La N. iute alergaţĭ
Şi ceasulŭ rĕŭ îĭ luaţĭ
Din pieptŭ
De sub pieptŭ,
Din spate
De sub spate,
Din inimă
De sub inimă,
Din tóte 'ncheieturile
Şi din tóte ciolanele,
Că şi eŭ voiŭ ajutà,
Ceasulŭ celŭ rĕŭ l'oiŭ luà
Şi 'n Marea-négră vi l'oiŭ dà,
Elŭ acolo va aşteptà
Cu mese 'ntinse,

(1) Dict. de M. Bărbuţă din Crasna.

Cu făclii aprinse,
Să vĕ vadă când îţĭ bé
Şi când îţĭ mâncă
Şi-acolo-ţĭ bé
Şi-acolo-ţĭ mâncă
Pân'veţĭ sătură,
Pe N. iară li-ţĭ lăsă
Să rĕmâe curatŭ,
Luminatŭ,
Cum e de D-ḑeŭ lăsatŭ (1).

Unele Românce din *Muntenia*, scăldândŭ pre copiiĭ «*apucaţĭ*» în apă caldă şi trăgêndu-ĭ pre corpŭ cu untŭ próspĕtŭ rostescŭ următorulŭ descântecŭ «*de apucatŭ.*»

Eŭ m'am sculatŭ
Şi-am plecatŭ
Pe cale,
Pe cărare,
Pe uliţa mare.
La rîulŭ luĭ Iordanŭ,
La fântâna luĭ Bogdanŭ,
Să mĕ spĕlŭ,
Să mĕ linciurescŭ,
De bólă
Să mĕ tămăduescŭ.
Cum am pornitŭ,
Inainte mi-aŭ eşitŭ
Lupulŭ
Cu lupóica,
Ursulŭ
Cu ursóica,
Smeulŭ
Cu Smeóica,
Ginerele
Cu gineróica.
Eŭ fuga am datŭ,
După mine s'aŭ luatŭ;
Uşa am încuiatŭ
Dar pe ferést'aŭ întratŭ,
In gură m'aŭ apucatŭ:
Josŭ m'aŭ trîntitŭ,
Ósele mi le-aŭ sdrobitŭ,
Sângele mi l'aŭ sorbitŭ.
Am plânsŭ
Şi m'am olicăitŭ.
Maica Precista m'a auḑitŭ,
La mine a venitŭ
Şi-aşa mi-a grăitŭ:
—Fiule, ce te jelescĭ
Şi ce te olicăescĭ!?
—Căcĭ m'am sculatŭ
Şi am plecatŭ
Pe cale,
Pe cărare,
Pe uliţa mare
La rîulŭ luĭ Iordanŭ,
La fôntâna luĭ Bogdanŭ,
Să mĕ spĕlŭ,
Să mĕ linciurescŭ,
De bólă
Să mĕ tămăduescŭ.
Cum am pornitŭ,
Inainte mĭ-aŭ eşitŭ
Lupulŭ
Cu lupóica,
Ursulŭ

(1) Dict. de Gafiţa a luĭ Nicolae Iacobŭ a Luchi, din comuna Mălinĭ, judeţulŭ Sucéva.

Cu ursóica,
Smeulŭ
Cu smeóica,
Ginerele
Cu gineróica.
Eŭ fuga am datŭ,
După mine s'aŭ luatŭ;
Eŭ uş'am încuiatŭ
Pe ferést'aŭ întratŭ,
In gură m'aŭ apucatŭ
Jos m'aŭ trîntitŭ,
Ósele mi le-aŭ sdrobitŭ,
Sângele mi l'aŭ sorbitŭ,
—Tacĭ, fiule,
Nu te maĭ jelì,
Nu te maĭ olicăì,
Că eŭ mi te-oiŭ lecuì
Şi mi te-oiŭ tămăduì (1).

Alte Românce, totŭ din *Muntenia,* descântă «*de încleştatŭ*» în următorulŭ chipŭ:

A plecatŭ (cutare)
Pe cale,
Pe mare
La rîulŭ luĭ Iordanŭ,
La fântâna luĭ Bogdanŭ,
Să se spele,
Să se linciuréscă,
De încleştatŭ
Să se tămăduéscă.
Cum a plecatŭ,
După elŭ s'aŭ luatŭ
Ursulŭ
Cu ursóica,
Lupulŭ
Cu lupóica,
Ginerele
Cu gineróica,
Smeulŭ
Cu smeóica.
Elŭ fug'a datŭ
In cas'a întratŭ,
Uşele
A încuiatŭ,
Ferestrele
A astupatŭ;
Dar eĭ nu s'aŭ lăsatŭ,
Ci pe coşŭ aŭ întratŭ
Cu dinţiĭ,
Cu undrelele,
Cu măselele,
Cu zimţelele;
La elŭ s'aŭ repeḑitŭ,
De subţiorĭ l'aŭ smâcitŭ,
In pămîntŭ l'aŭ trântitŭ,
Ósele
I le-aŭ sdrobitŭ,
Sângele
I l'aŭ sorbitŭ.
A plânsŭ şi s'a olicăitŭ.
Maica Precista l'a auḑitŭ,
Pe scară de argintŭ
S'a scoborîtŭ,
La elŭ a venitŭ
Şi astŭ-felŭ i-a grăitŭ:
— Ce plângĭ (cutare)
Ce te olicăescĭ?
— Cum să nu plângŭ,
Să nu mĕ olicăescŭ?

(1) Teodorescu, Poesiĭ pop. p. 362

Eŭ amŭ plecatŭ
Pe cale,
Pe mare
La rîulŭ luĭ Iordanŭ
La fântâna luĭ Bogdanŭ,
Să mĕ spĕlŭ,
Să mĕ linciurescŭ,
De bólă
Să mĕ tămăduescŭ.
După mine s'aŭ luatŭ
Ursulŭ
Cu ursóica,
Lupulŭ
Cu lupóica,
Ginerele
Cu gineróica,
Smeulŭ
Cu smeóica,
Eŭ fuga am datŭ,
In cas'am întratŭ,
Ușele
Am încuiatŭ,
Ferestrele
Am astupatŭ.
Eĭ nu s'aŭ lăsatŭ,
Ci pe coșŭ aŭ întratŭ,
Cu dințiĭ,
Cu undrelele,
Cu măselele,
Cu zimțelele
La mine s'aŭ repeḑitŭ,
De subsiorĭ m'aŭ smâcitŭ,
In pămîntŭ m'aŭ trântitŭ,
Ósele
Mi le-aŭ sdrobitŭ,
Sângele
Mi l'aŭ sorbitŭ!
—Nu maĭ plânge,
Nu te maĭ olicăì,
Că eŭ te-oiŭ tămăduì,
Cu mâna
Te-oiŭ desmerdà,
Cu gura
Ți-oiŭ descântà
Ca să rămâĭ curatŭ,
Luminatŭ,
Ca 'n ḑiua maica ce-a faptŭ,
Ca stéua
Din cerŭ,
Ca róua
Din pămîntŭ.
Lécŭ
Și babeĭ colacŭ!

Descânteculŭ acesta se rostesce de treĭ orĭ după olaltă în timpulŭ scăldatuluĭ. După ce s'a scăldatŭ și descântatŭ se oblojesce cu foĭ de *varḑă*, se înfașe cu scutece calde și apoĭ se culcă ca să se înădușéscă, adecă să asude bine (1).

Uniĭ Românĭ, pe lângă cele înșirate maĭ sus, îndătinéză de a pune să se cetéscă copiilorŭ dela 1—7 anĭ, carĭ aŭ *Reulŭ-copiilorŭ* saŭ *Samcă*, rugăciunea contra *Samceĭ*, despre care

(1) Teodorescu, Poesiĭ pop. p. 363.

am vorbitŭ în cap. IV, și anume totŭ-d'a-una la treĭ sfârșiturĭ de lună câte de treĭ orĭ după olaltă, iar copilulŭ, căruia i se cetesce, trebue totŭ-d'a-una să fie de față. Inainte de a se ceti se afumă copilulŭ și casa cu tămâe.

Pe lângă rugăciunea acésta mulțĭ punŭ ca să li se cetéscă și *visulŭ Maiciĭ Domnuluĭ* (1), iară mulțĭ totŭ spre acestŭ scopŭ punŭ sub căpĕtâiulŭ copiluluĭ micŭ, dela nascerea luĭ și pâna la șése sĕptĕmânĭ împlinite, cartea care se numesce *Avestița*, saŭ maĭ bine ḑisŭ rugăciunea în contra acesteia (2).

Ceasŭ rĕŭ cu spăriatŭ. Sub *«ceasŭ rĕŭ cu spăriatŭ»* înțelegŭ Româniĭ din *Bucovina* acea bólă, care sfarmă pre copiiĭ ceĭ mici în peptŭ și-ĭ face să tremure, și din causa căreia copiĭ slăbescŭ așa de tare de gândescĭ că acușĭ-acușĭ aŭ să móră.

Mulțĭ copiĭ, după spusa Româncelorŭ, se nascŭ cu acéstă bólă, și de cum-va nu se descântă și vindecă înainte de ce se botéză, tótă viéța lorŭ nu se maĭ potŭ vindeca, ci așa rĕmânŭ până ce morŭ.

Din nascere capĕtă copiiĭ bóla acésta maĭ cu sémă atuncĭ, când mamele lorŭ, câtŭ timpŭ aŭ fostŭ îngreunate, aŭ fostŭ fórte rĕŭ supĕrate și 'nveninate, iară după ce aŭ născutŭ aŭ datŭ copiilorŭ sĕĭ țiță stricată de suptŭ.

După nascere însă capĕtă copiiĭ bóla acésta numaĭ atuncĭ, când cadŭ de unde-va saŭ când, după ce aŭ începutŭ acuma a pricepe, strigă cine-va fórte tare asupra lorŭ.

Unŭ astŭ-felŭ de copilŭ se numesce *schimbatŭ*, pentru că i s'a schimbatŭ și înrĕutățitŭ sângele.

Maĭ pe scurtŭ *«ceasulŭ rĕŭ cu spăriatŭ»* e cu alte cu-

---

(1) Dict. de C. Tonigariŭ, Românŭ din Fundulŭ-Moldoveĭ, precum și alțĭ Românĭ din Bucovina.

(2) Hăsdeŭ, Dict. limb. rom., t. II, p. 1426.

vinte aceeaşĭ bólă, care de cătră uniĭ se numesce *«rěulŭ-copiilorŭ.»*

Descântătórea care voesce a vindeca pre unŭ copilŭ de acéstă bólă rea se duce într'o ḑi desdeminéţă, până a nu rěsări sórele, la unŭ părîŭ saŭ la o fôntână, unde e maĭ dindemână şi de acolo aduce apă ne'ncepută, însă astŭfelŭ ca nime să nu o vadă saŭ s'o întâlnéscă şi apoĭ s'o întrebe unde se duce şi din cotro vine. După ce aduce apa în casă şi o pune într'o ulcică, rostesce de treĭ saŭ de nouě orĭ următórele cuvinte:

Sub răchita răsădită
Şéde-o fată despletită
Cu ochiĭ boldiţĭ
Cu dinţiĭ rînjiţĭ,
In spete drepte tăindŭ,
Luĭ N. ceasŭ reŭ trimiţêndŭ,
Ceasŭ rěŭ cu spěriatŭ,
Ceasŭ reŭ cu duhŭ necuratŭ.
—Fată despletită,
De sub cea răchită
Nu te boldi,
Nu te rînji!
Ci te ĭe pe cale,
Pe cărare
Şi du-mi-te'n mare;
Acolo să locuescĭ,
Acolo să veţuescĭ,
De N. să te despărţescĭ,
Că acolo este
O mrénă galběnă
Cu códa géměnă,
C'unŭ ochiŭ de focŭ
Şi cu unulŭ de apă,
Şi cu celŭ de apă
Stînge pe celŭ de focŭ.
Aşa să se stîngă
Şi ceasulŭ reŭ,
Ceasulŭ greŭ.
Ceasulŭ cu spěriatŭ
Şi cu duhŭ necuratŭ:
Din faţa obrazuluĭ,
Din crieriĭ capuluĭ,
Din inimă
De sub inimă,
Din ficaţĭ
De sub ficaţĭ,
Din carne
De sub carne,
Din ciolane
De sub ciolane,
Din tóte ciolănelele
Din tóte încheiturelele.
Să nu rěmâe rěŭ de lécŭ
Ca unŭ firŭ de macŭ
In patru despicatŭ,
In mare aruncatŭ.
Descântecŭlŭ dela mine,
Léculŭ dela Dumneḑeŭ
Şi dela Maica Precista.

După ce a descântatŭ apa, iea treĭ fire de usturoiŭ şi descântându-le şi pre acelea pe rêndŭ, rostindŭ la fie-care firŭ câte o dată versurile de maĭ sus, le împunge cu unŭ acŭ. Piséză apoĭ firele mĕrunţelŭ şi spĕlândŭ copilulŭ pe faţă cu apa astŭ-felŭ descântată îlŭ frécă cu usturoiŭ, în care pune şi o ţirucă de apă, pe trupŭ, iar restulŭ apeĭ îlŭ varsă într'unŭ locŭ neumblatŭ, anume ca să nu calce nimene pe dînsa, ca nu cum-va să se prindă bóla şi de acela.

O sémă de descântătóre ieaŭ vr'o câte-va rămurele dintr'o mătură părăsită şi maĭ alesŭ din una de cetină, punŭ copiluluĭ o prostire pe capŭ şi afumându-lŭ cu rămurelele aprinse rostescŭ cuvintele de maĭ sus de treĭ saŭ de nouĕ orĭ (1).

Altŭ descântecŭ de «*ceasŭ rĕŭ cu spăriatŭ*» sună precum urméză:

O sinecatŭ
Şi-o mânecatŭ
Sân-Pavelŭ şi cu Sân-Petru,
Pe caĭ bunĭ o 'ncălecatŭ,
Arme bune şi-o luatŭ
Şi-o pornitŭ
Şi s'o suitŭ
In délurĭ
Şi 'n vîrvurĭ
Butucĭ a fărma,
Pietre-a rĕsturna,
Văĭ a tulbura.
Sântă-Măria mare
I-o vĕḑutŭ
Şi 'nainte le-o eşitŭ
Şi din gură i-o 'ntrebatŭ
Şi aşa li-o cuvîntatŭ:
— Sfinte Pavele
Şi Sân-Petre!
Ce-aţĭ încălecatŭ
Şi-arme v'aţĭ luatŭ,
Ce v'aţĭ pornitŭ
Şi v'aţĭ suitŭ
In délurĭ
Şi 'n vêrvurĭ
Butucĭ a fărma,
Pietre-a rĕsturna,
Văĭ a tulbura?
— Sântă-Mărie mare!
Noĭ mergemŭ
Să cercămŭ
Pe ceasŭ greŭ,
Pe ceasŭ rĕŭ,
Pe ceasŭ rĕŭ cu spĕriatŭ
Cu duhŭ necuratŭ
Şi împeliţatŭ,

(1) Dict. de M. Bărbuţă din Crasna.

Cu capulŭ de dracŭ,
Cu ochĭ de lupóie,
Cu gură de smeóie!
— Sfinte Pavele
Şi tu Sân-Petre!
Mergeţĭ la Tóderŭ
De-lŭ aflaţĭ
Şi-lŭ cercaţĭ
In clescele capuluĭ,
In faţa obrazuluĭ,
In vinele grumazuluĭ,
In vederea ochilorŭ,
In stupuşulŭ urechilorŭ,
In pieptŭ
Sub pieptŭ,
In inimă
Sub inimă,
In rărunchĭ
Sub rărunchĭ,
In şele
Sub şele,
In genunchĭ
Sub genunchĭ,
In glesne
Sub glesne,
In unghiĭ
Sub unghiĭ,
In ciolane
Sub ciolane,
In tóte ciolănelele,
In tóte 'nchcieturelele.
Curêndŭ,
Maĭ curêndŭ
Cătaţĭ,
Cercaţĭ,
Pe ceasŭ greŭ,
Pe ceasŭ rĕŭ,
Pe ceasŭ rĕŭ
Cu spăriatŭ de mamă,
Pe ceasŭ rĕŭ
Cu spăriatŭ de tată,
Pe ceasŭ rĕŭ
Cu spăriatŭ de străinŭ,
Pe ceasŭ rĕŭ
Cu spăriatŭ de vecinŭ,
Pe ceasŭ rĕŭ
Prin de diochĭ,
Pe ceasŭ rĕŭ
Cu Samcă,
Pe ceasŭ rĕŭ
Cu rĕulŭ copiilorŭ.
Curêndŭ
Maĭ curêndŭ,
Cătaţi-lŭ,
Cercaţi-lŭ:
In clescele capuluĭ,
In faţa obrazuluĭ,
In vinele grumazuluĭ,
In lumina ochilorŭ,
In stupuşulŭ urechilorŭ,
In pieptŭ
Sub pieptŭ,
In inimă
Sub inimă,
In rărunchĭ
Sub rărunchĭ,
In şele
Sub şele,
In genunchĭ
Sub genunchĭ.
In glesne
Sub glesne,
In unghiĭ
Sub unghiĭ,
In ciolane
Sub ciolane,

In tóte ciolănelele,
In tóte'ncheieturelele,
Curêndŭ,
Maĭ curêndŭ
Pe cununile unghiilorŭ
Scoteţi-lŭ,
Pe rădĕcina pĕruluĭ
Măturaţi-lŭ!
Cu măturile-lŭ măturaţĭ,
Cu caiĭ îlŭ fărmaţĭ,
Peste mare-lŭ daţĭ.
Acolo să locuéscă,
Acolo să vecuéscă!
Iar Tóderŭ să rĕmâe
Curatŭ,
Luminatŭ
Ca argintulŭ strecuratŭ,
Ca Dumnedeŭ ce l'o datŭ,
Ca maica sa ce l'o făcutŭ,
Ca sórele în seninŭ,
Ca Maica Domnuluĭ, amin! (1)

In fine alŭ treilea descântecŭ de «*césŭ rĕŭ cu spĕriatŭ*» sună aşa:

Ceasŭ rĕŭ cu spĕriatŭ,
Ceasŭ reŭ cu duhŭ necuratŭ!
Eŭ te descântŭ
De tóte relele,
De tóte spaimele,
Şi te întorcŭ înapoĭ
Din creştetulŭ capuluĭ
Din mĕduva ciolanuluĭ,
Din crieriĭ capuluĭ,
Din faţa obrazuluĭ,
Din vinele grumazuluĭ,
Din stupuşulŭ urechilorŭ
Până 'n tălpile piciórelorŭ,
Din inimă
De sub inimă,
Din rărunchĭ
De sub rărunchĭ,
Din unghiĭ
De sub unghiĭ.
Din tóte ciolanele
Şi din tóte încheieturile...

Descântătórea, când rostesce cuvintele acestea, afumă pre celŭ bolnavŭ cu o bucăţică de petică, în care s'aŭ ştersŭ ouĕle roşiĭ la Pascĭ (2).

Roşaţa. Sub *roşaţă* saŭ *rofiĭ* (sing. *rofie* rostitŭ şi *rocie*) înţelegŭ Româniĭ din Bucovina unŭ felŭ de bube roşiĭ, carĭ se facŭ numaĭ la copiiĭ ceĭ micĭ pe faţă şi pe capŭ. Rofiile sunt de două felurĭ: *uscate* şi *putrede*. *Uscate* se numescŭ acelea, pe carĭ se formézá o peliţă uscată, care cade apoĭ

(1) Dict. de D. Popescu, Româncă din Ciudeiu.
(2) Com. de Ştefanŭ Bodnărescu, stud. gimn.

în formă de solzĭ, iar *putrede* se numescŭ acelea, carĭ nu prindŭ peliță de felŭ, ci ne 'ncetatŭ punoiază și curge dintr'însele unŭ felŭ de apă amestecată cu punoiŭ.

Rofiile nu dorŭ, ci numaĭ ustură, din care causă apoĭ copiiĭ devinŭ nerăbdătorĭ, şi maĭ alesŭ când îsŭ mărişorĭ și când începŭ a le sgăria și prin acésta a le face să se cățeléscă și punoiază maĭ tare.

Rofiile la o sémă de copiĭ se trecŭ cu desĕvêrşire dela șése lunĭ până la unŭ anŭ, iar la alțiĭ se înoescŭ până la şépte anĭ.

Mamele, carĭ voescŭ numaĭ decât să vindece *roşața* saŭ *rofiile*, ieaŭ într'o ḑi desdeminéță, până nu rĕsare sórele, o cofă, o ólă saŭ o ulcică și ducêndu-se la o móră ieaŭ de acolo stropĭ ce cadŭ de pe roțile moriĭ, îĭ aducŭ acasă și încălḑindu-ĭ puținŭ, spală cu dînșiĭ pre copilŭ la lôculŭ cu roșéță. După ce l'aŭ spĕlatŭ punŭ restulŭ în ulcică și-lŭ ducŭ de-lŭ aruncă iar în loculŭ acela, de unde aŭ luatŭ maĭ 'nainte stropiĭ. Insă atâtŭ când se ducŭ după stropĭ, câtŭ și atuncĭ când îĭ aducŭ caută ca să nu le vadă nime, căcĭ apoĭ nu sunt de nicĭ unŭ lécŭ.

Altele din contră vindecă copiiĭ de rofiĭ cu *róuă de pe iarbă*. Ieaŭ adecă copilulŭ cu rofiĭ, se ducŭ cu dînsulŭ în grădină și udândŭ unŭ peticŭ curatŭ cu róuă, ștergŭ cu dînsulŭ rofiile (1).

Și iarășĭ altele, dacă sciŭ că copiiĭ lorŭ s'aŭ umplutŭ de rofiĭ din causa uneĭ Romance, îĭ curățescŭ și vindecă cu *florĭ din Joia mare*, cu carĭ se 'nflorescŭ óuĕle, precum și cu petecele cu carĭ se ștergŭ óuĕle înflorite și carĭ se păstréză anume spre acestŭ scopŭ peste totŭ anulŭ.

Florile bune pentru acestŭ scopŭ sunt: *sovêrvŭ, mĕrŭ acru* și *frunḑe de mĕrŭ acru*.

---

(1) Dict. de M. Bărbuță,

Piséză o créngă de mĕrŭ acru, o fierbŭ ca la o óră, după aceea frécă 1 — 2 frunḑe de sovêrvŭ și 1 — 2 de frunḑe de mĕrŭ acru, le punŭ pre tóte acestea în apă, le lasă ca de aḑĭ și până mâne, și apoĭ cu apă de acésta, punênd'o în scăldătórea copiluluĭ și anume în treĭ rênduri de scaldă, și scăldândŭ copiiĭ se curăţescŭ (1).

Cu petecele, cu carĭ s'aŭ ștersŭ óuele, se afumă roșaţa. In acelașĭ timpŭ rostescŭ următorulŭ descânteeŭ:

A venitŭ omulŭ roșŭ
Poroșŭ,
Șĭ-a luatŭ unŭ toporŭ roșŭ
Poroșŭ,
Și s'a dusŭ la pădurea roșă
Poroșă,
Cu strae roșe
Poroșe,
S'aducă lemne roșe
Poroșe,
Să facă focŭ roșŭ
Poroșŭ;
S'a dusŭ apoĭ după pesce
Omulŭ roșŭ
Poroșŭ,
Și-a prinsŭ pesce roșŭ
Poroșŭ,
Și l'a adusŭ acasă roșŭ
Poroșŭ,
Și l'a curăţitŭ omulŭ roșŭ
Poroșŭ,
Și l'a fiertŭ în borșŭ roșŭ
Poroșŭ,
Și l'a pusŭ în strachină roșă
Poroșă,

---

(1) Dict. de Paraschiva L. Leuștónŭ.

Și-a luatŭ o lingură roșă
Poroșă,
Și-a poftitŭ roșala la masă:
— Poftimŭ roșală la masă!
Iar pe N. mi-lŭ lasă
Curatŭ,
Luminatŭ
Ca de Maica Dmnuluĭ lăsatŭ! (1)

Dacă copilulŭ e umplutŭ de rofiĭ din causa uneĭ țigance, atuncĭ se póte curăți cu *dohotŭ de mestécănŭ*. Bubele se ungŭ cu dohotŭ de acesta (2).

Cele maĭ multe mame însă nu întrebuințéză nicĭ unŭ felŭ de mijlocŭ spre vindecarea rofiilorŭ, spunêndŭ că e cu multŭ maĭ bine dacă se lasă așa ca să se trécă ele singure de sine, pe când dacă cércă să le vindece și nu sciŭ cum, lesne potŭ să se pue pe ochĭ și atuncĭ copiiĭ orbescŭ, saŭ pe crierĭ, și atuncĭ bolânḑescŭ.

In fine spunŭ Româncele, că toțĭ copiiĭ, carĭ aŭ rofiĭ, după ce crescŭ marĭ se 'ngrașă și capĕtă o față fórte frumósă și rumenă.

Aripele. Când unŭ copilŭ se 'ncórdă, bate din picióre și plânge fórte multŭ, credŭ Româncele din Bucovina că a căpĕtatŭ morbulŭ numitŭ «*aripĭ*». Decĭ mama, care voesce să-șĭ vindece copilulŭ de acestŭ morbŭ, iea, după ce l'a scosŭ din scăldătóre, unŭ fórfece și cu acesta taie scăldătórea, adecă apa în care l'a scăldatŭ, de treĭ orĭ în crucișŭ, ḑicêndŭ că-ĭ tae *aripele*. Făcêndŭ acésta crede și spune fie-care mamă că copilulŭ nu se încórdă maĭ multŭ, ci, trecêndu-ĭ morbulŭ se liniștesce, nu plânge maĭ multŭ și dórme bine (3).

După credința Româncelorŭ din *Moldova* aripele se punŭ

(1) Com. de St. Bodnarescu, stud. gimn.
(2) Dict. de P. L. Leuștênŭ.
(3) Com. de maĭ multe Românce din Bucovina

în șele, și de aceea se 'ncordéză și plânge copilulŭ așa de tare.

Decĭ mă-sa voindŭ a i le scóte îlŭ pune cu pântecele pe palma stângă, iar cu drépta îlŭ spală și frécă pe spate cu lapte de țîță până ce-ĭ iesŭ din piele nisce boțurĭ ca tuleele de găină. După ce aŭ eșitŭ boțurile acestea îĭ încetéză tótă durerea (1).

Bubele dulcĭ. Sub *bube dulcĭ* înțelegŭ Româniĭ din Bucovina unŭ felŭ de bubuțe, carĭ se facŭ numaĭ pe fața copiilorŭ celorŭ micĭ, maĭ alesŭ pe lângă gură saŭ nasŭ, dar carĭ nu dorŭ de felŭ, ci numaĭ apătoșéză.

Românceele le vindecă parte prin descântece și parte prin întrebuințarea altorŭ mijlóce.

Româncа, care voesce a vindeca *bubele dulcĭ* prin descântare, tórnă vinarsŭ curatŭ într'unŭ paharŭ și mestecându-lŭ cu treĭ rămurele de mătură de mestécănŭ, rostesce următórele versurĭ:

Alesu- s'aŭ 9 frațĭ
Din 9 tațĭ
Cu 9 fârtațĭ
Și plecară
Din pădurea mare
Pe cale,
Pe vale,
Cu 9 sape săpândŭ,
Cu 9 cuțite tăindŭ,
Cu 9 greble adunândŭ.
Cu 9 vorbe șoptindŭ:

—Unde pornițĭ,
Unde grăbițĭ,
Voĭ 9 frațĭ
Din 9 tațĭ, .
Cu 9 fârtațĭ,
Cu 9 săpĭ săpândŭ,
Cu 9 cuțite tăindŭ,
Cu 9 greble adunândŭ.
Cu 9 vorbe șoptindŭ?
—Am plecatŭ la vale
La *mèrulŭ* din cale (2)

(1) Dict. de Ant. Pletosŭ din Rădășenĭ și M. Nistorŭ din Mălinĭ.

(2) *Mĕrulŭ* din descânteculŭ acesta însemnéză *pomulŭ vieței*, la umbra căruia prosperéză ómenĭ și vite. Ceĭ 9 frațĭ din 9 tațĭ, însă dela aceeașĭ mamă, sunt în totŭ casulŭ ființe rĕutăcióse, de óre-ce eĭ neîncetatŭ se muncescŭ a tăia pomulŭ viețiĭ. Ceĭ 9 fârtațĭ, carĭ le staŭ mână de ajutorŭ la opera lorŭ de devastare, nu potŭ nimene alțiĭ să fie decât feluritele lorŭ puterĭ.

Rădĕcina să i-o săpămŭ,
Scórța tótă să i-o rădemŭ,
Clómbele să le-adunămŭ,
Și nouĕ vorbe să spunemŭ
Ca să putredéscă,
Să nu maĭ înfloréscă,
—Nu mergețĭ la vale,
Nu la mĕrulŭ din cale,
Că elŭ e umbra voinicilorŭ
Și zăcătórea vitelorŭ!
Voĭ 9 frațĭ
Din 9 tațĭ
Cu 9 fărtațĭ
Inturnațĭ!
Grăbițĭ la N.
La *bube dulcĭ* a luĭ N.
Și le luațĭ
Din crieriĭ capuluĭ,
Din fața obrazuluĭ,
Din 99 mădulărĭ
Și din 99 încheeturĭ!
N. să rĕmâe curatŭ,
Luminatŭ,
Cum e de Dumnedeŭ lasatŭ
Și de popa botezatŭ!

După rostirea acestorŭ cuvinte îmbie pre celŭ bolnavŭ de *bube dulcĭ* să guste *aĭu* (usturoiŭ) și să bea din vinarsulŭ descântatŭ. Apoĭ unge cu o alifie făcută din untură dela treĭ porcĭ și cu oțetŭ din treĭ dughene *bubele dulcĭ.*

Descântarea nicĭ când să nu se facă când se măresce luna, căcĭ în casulŭ acesta și bubele dulcĭ, în locŭ să se vindece, maĭ tare se mărescŭ (1).

Romăncele din *Téra-Românéscă,* carĭ voescŭ să vindece pre copiiĭ lorŭ de *bubele dulcĭ,* ieaŭ baligă de vacă, apoĭ pre copilulŭ ce sufere de bube dulcĭ, se ducŭ cu elŭ la vatră, unde se face foculŭ, și luândŭ câte puțină din acea baligă atingŭ peste bube de treĭ orĭ și descântă astŭ-felŭ:

S'a sculatŭ sînta Miercurĭ (2)
De diminéță
Și-a pusŭ masă
De mĕtasă,
Și pe tóte bubele le chemase,
Iar pe *bubele dulcĭ* nu le chemase,

(1) Robert Prexl-Mühlach, Besprechungsformeln der Rumänen in Siebenbürgen, in Zeitschrift für Volkskunde. II. Band. I. Heft. Leipzig 1889, p. 36.
(2) Orĭ Vinerĭ.

Şi ele se mânia,
Rădĕcina li se usca
Şi în vîrfŭ se pomila (ofelia).

Apoĭ baliga descântată se lipesce la coşŭ.

Alte Romănce, totŭ din *Ţéra-Românéscă*, când descântă de *bubele dulcĭ*, ḑicŭ aşa:

Tóte bubele s'aŭ juratŭ
Că n'o mânca Miercurea (1) dulce,
Numaĭ bubele dulcĭ s'aŭ juratŭ
Şi aŭ mâncatŭ.
De vîrfŭ să plece,
De rădĕcină să sece.

Acestŭ descântecŭ se face numaĭ Miercurea şi Vinerea pe nespĕlate (2).

Unele Romănce din *Bucovina* fierbŭ crengĭ de *mĕrŭ dulce* și cu suculŭ ce iese dintr'însele spală apoĭ *bubele dulcĭ*. Altele ieaŭ fasole negre, le punŭ pe vatră ca să arḑă, apoĭ le piséză și cu pulbere de acésta presură apoĭ *bubele dulcĭ*, carĭ în urma acésta se potolescŭ și vindecă.

Pĕrulŭ porculuĭ. Sunt o sémă de copiĭ pĕroșĭ pe spate. Intre aceştĭ perĭ, spunŭ Românсele, că se află unŭ felŭ de pĕrŭ fórte mĕrunțelŭ și ghimposŭ, care se numesce *pĕrulŭ porculuĭ* și care îĭ înghimpă pre copiĭ așa de tare, că trebue să se vaete şi să plângă.

Decĭ ca să se mântuiască copilulŭ de acestŭ pĕrŭ, mama sa trebue înainte de a-lŭ scăldà să-lŭ ungă cu untŭ și să-lŭ trece c'o peticuță muiată în lapte de alŭ sĕŭ, şi atuncĭ toțĭ periĭ ceĭ rĕĭ se prindŭ de petică și pre copilŭ nu-lŭ înghimpă maĭ multŭ.

---

(1) Orĭ Vinerea.

(2) Pr. Al. Popescu, Descântece, publ. în «Ţéra-Nóuă», an. II. Bucurescĭ 1886, p. 687.

Junghiulŭ. De multe orĭ pătimescŭ copiiĭ ceĭ micĭ şi de *junghiurĭ*. Decĭ *Româncele din Ţéra-Românéscă*, voindŭ a afla *junghiulŭ* la unŭ copilŭ, ieaŭ unú gălbĕnuşŭ de oŭ próspĕtŭ şi-lŭ pórtă pe totŭ corpulŭ luĭ, şi unde se sparge, acolo credŭ ele că se află junghiulŭ; iar de nu se sparge nicăirĭ, e unŭ semnŭ că n'are junghiŭ (1).

Dacă copilulŭ are junghiŭ, atuncĭ ieaŭ unŭ cuţitŭ găsitŭ, cu care se atinge copilulŭ crucişŭ peste loculŭ, unde este durerea şi descântă astŭ-felŭ:

Fugĭ junghiŭ,
Că te 'mpungŭ! (2)
Du-te 'n padia fără iarbă,
In rovina fără apă.
Acolo e casa ta,
Acolo e masa ta,
Junghiŭ pripitŭ,
Junghiŭ grăbitŭ,
Junghiŭ cu ţépă,
Junghiŭ cu cuţitŭ,
Junghiŭ pusŭ,
Junghiŭ prepusŭ,
Junghiulŭ *Ielelorŭ*,
Ielelorŭ-Şoimanelorŭ.
Junghiŭ dela mâna luĭ D-ḑeŭ,
Junghiŭ de 99 de felurĭ,
Ieşĭ dela (cutare)
Din osŭ în carne,
Din carne 'n piele,
Din piele să pieĭ;
Căcĭ cuţitulŭ te-ajunge,
Te ajunge
Te'mpunge.
Să rĕmâe N. curatŭ,
Curatŭ strecuratŭ
Ca róua din câmpŭ,
Ca stéua din cerŭ.

După ce aŭ rostitŭ cuvintele acestea înfigŭ cuţitulŭ în pămîntŭ şi pre suferindŭ îlŭ mişcă puţinŭ din acelŭ locŭ (3).

Româncele din Bucovina, cum se convingŭ că unŭ copilŭ are junghiurĭ, ĭeaŭ îndată *aţa* (4) de cânepă de vară dintr'unŭ fuiorŭ, ce a fostŭ la crucea cu care umblă preotulŭ la Botéză pe la casele ómenilorŭ, şi muind'o în aghiasmă légă

(1) Ionénu, op. cit. p. 20.
(2) Aceste două versurĭ se rostescŭ de treĭ orĭ.
(3) Pr. Al. Popescu, Desântece, publ. în «Ţéra-nóuă» an. II. Bucurescĭ 1886, p. 691.
(4) Aţa acéstă trebue să fie întorsŭ tórsă.

cu dînsa loculŭ, unde are copilulŭ bolnavŭ junghiurile. După ce l'aŭ legatŭ îlŭ afumă cu petica, în care s'aŭ ștersŭ óuĕle roșiĭ, și apoĭ rostescŭ următorulŭ descântecŭ:

A eșitŭ cuconița
Bosconița.
Boĭ mândri a înjugatŭ
Și la aratŭ a plecatŭ
Cuconița
Bosconița (1),
Și-a aratŭ câtŭ a aratŭ
Și cânep' a semĕnatŭ
Și apoĭ o a grăpatŭ
Și-a crescutŭ cânepa mare,
Cânepă mare, frumósă,
Ca mĕtasa de alésă.
Și-a trimesŭ cuconița
Bosconița
Două-spre-ḑece fete
Și-aŭ cules'o
Și-aŭ uscat'o
Și-aŭ adus'o
Și-aŭ întins'o
Și-aŭ pusŭ douĕ-spre-ḑece fete
Și-o melițat'o
Și-o strujit'o
Și-o răgilat'o
Și-o pieptănat'o
Și-o periat'o
Și-o pus'o în furcĭ,
Și-o tors'o
Douĕ-spre-ḑece fete
Cu cuconița
Bosconița
Și-o reșchiet'o
Și-o depĕnat'o
Și-o fĭert'o
Și-o urzit'o
Și-o țesut'o
Și-o ghilit'o
Și-o croit'o,
Și cămeșă o făcutŭ
Și junghiurile o 'mbrăcatŭ
Și apoĭ le-o blăstĕmatŭ
Și din gur'o cuvîntatŭ:
— O voĭ junghiurĭ marĭ,
De capulŭ reilorŭ marĭ
Să rĕmânețĭ
Și să vĕ pĭerdețĭ!
N. să fie curatŭ
Și luminatŭ,
Ca de Maica Domnuluĭ lăsatŭ! (2)

Plesnele. Acestea sunt nisce bubuțe albe, carĭ se facŭ pe limba copiilorŭ și carĭ neîncetatŭ se'nmulțescŭ și se cățelescŭ. Copiiĭ din causa lorŭ nu potŭ nicĭ suge nicĭ mânca, și neîncetatŭ le curgŭ balele din gură.

Plesnele, după credința Româncelorŭ din *Bucovina* și din *Moldova*, le capĕtă copiiĭ atuncĭ, când mamele lorŭ le daŭ

(1) Aceste douĕ cuvinte se repețescŭ după fie-care versŭ.
(2) Com. de St. Bodnarescu, stud. gimn.

ţîţă, fiindŭ despletite. Dreptŭ aceea fie care mamă, când dă copilului sĕŭ de suptŭ, trebue să fie măcar într'o códă împletită, nicĭ când însă despletită şi buhósă, căcĭ îndată capĕtă copilulŭ *plesne*.

Maĭ capĕtă copiiĭ plesne încă şi atuncĭ, când bagă pieptenele în gură. Din causa acésta apoĭ nicĭ o mamă precautâ nu dă copiluluĭ sĕŭ pieptenele de pieptenatŭ ca să se jóce cu dînsulŭ.

Românceie din *Ţéra-Românéscă* spunŭ că nu e bine a se lăsa copiiĭ ceĭ micĭ a se juca cu pieptenii din causă că capĕtă *limbariţă* (1).

Dacă din nebăgare de sémă saŭ din altă causă óreşĭ care a căpĕtatŭ vre-unŭ copilŭ *plesne*, atuncĭ mama sa, voindŭ a-lŭ vindeca, iea treĭ băliguţe de calŭ şi pe copilŭ în braţe şi întorcêndu-se cu faţa spre sóre ḑice:

Sórele-lŭ daŭ de sus de pe délŭ,
Iar plesnele luĭ N. în baligă de calŭ!

Cuvintele acestea le rostesce de treĭ orĭ, adecă pentru fie-care băliguţă şi după fie-care rostire scurge baliga şi picură câte o ţîră de sucŭ dintr'însa copiluluĭ în gură, unde are plesne (2).

O sémă de Românce însă piséză pétră acră până ce se face ca pulberea de mărunţică, móie apoĭ o peticuţă curată în apă, o întinge în pétră pulverisată şi frécă cu dînsa copilulŭ în gură pe unde sunt plesne. După acésta ieaŭ o lécă de miere şi ungŭ cu dînsa pe unde l'aŭ frecatŭ cu peticuţa.

Făcêndŭ acésta spunŭ că *plesnele* îndată se trecŭ.

Iar dacă unuĭ copilŭ, nu numaĭ din causa plesnelorŭ, ci

(1) Ionénu, op. cit. p. 23.
(2) Dict. de M. Bărbuţă.

şi aşa *îĭ curgŭ bale din gură*, atuncĭ după credinţa Românceloră din *România*, e bine ca balele să se taie într'o Duminecă diminéţă, că apoĭ nu vorŭ curge maĭ multŭ (1).

Focurile se lecuescŭ cu cărbune viŭ, pisatŭ pe pragulŭ uşeĭ şi amestecatŭ cu smêntână (2).

Sohotele. Dacă unŭ copilŭ a picatŭ în *sohote*, numite altmintrelea şi *socote*, din a cărorŭ causă se usucă de numaĭ pielea şi ósele rĕmânŭ pe dînsulŭ, atuncĭ unele Românce din *Bucovina*, precum bună óră cele din Mahala, îlŭ ieaŭ într'o Sâmbătă diminéţă, îlŭ punŭ într'unŭ sacŭ deşertŭ, îlŭ ducŭ la unŭ vecinŭ şi acolo îlŭ bagă apoĭ de treĭ orĭ după olaltă pe gura cuptoraşuluĭ, unde facŭ femeile mâncare peste vară şi totŭ de atâtea orĭ îlŭ scotŭ afară pe borta unde stă ceaunulŭ.

Nevindecându-se în urma acesteĭ proceduri, îlŭ punŭ asemenea într'o Sâmbătă diminéţă într'unŭ sacŭ, în care maĭ nainte de acésta a fostŭ făină, şi astŭ-felŭ îlŭ ducŭ apoĭ în ţinterimŭ, unde puindu-lŭ pe mormîntulŭ unuĭ copilŭ cunoscutŭ dicŭ:

Măĭ (Vasile) scumpulŭ meŭ!
Na-ţĭ ţie aicĭ saculŭ tĕŭ
Şi mi-lŭ umple pe alŭ meŭ
Cu carne, sânge şi cu seŭ!

E de'nsemnatŭ însă că atâtŭ când îlŭ ducŭ la ţinterimŭ, când rostescŭ versurile acestea, cât şi atuncĭ când se întorcŭ îndĕrĕptŭ, nu le e iertatŭ să stea în drumŭ nicĭ să vorbéscă cu cine-va, căcĭ dacă staŭ şi vorbescŭ cu cine-va, tótă procedura acésta nu are nicĭ unŭ efectŭ.

Neajutându-ĭ nicĭ după acésta nemicŭ fierbŭ o scăfârlie

---

(1) Ionénu, op. cit. p. 20.
(2) Sevastos, Călĕtoriĭ p. 69.

părăsită de calŭ și-lŭ scaldă în zéma ce iese din scăfârlia respectivă.

Făcêndŭ acésta credŭ că copilulŭ bolnavŭ trebue numaĭ decât să se vindece orĭ să móră: una din două.

Voindŭ mama celuĭ bolnavŭ numaĭ decât să scie de-ĭ va trăi orĭ muri copilulŭ, iea două ulcele deșerte și dându-le cuĭ-va să aducă apă cu una dintre dînsele ḑice: «du-te cu amêndouĕ ulcelele acestea la fântână și adă-mĭ într'una, în care veĭ voi tu, apă!»

In acelașĭ timpŭ însă le menesce pre amêndouĕ ḑicêndŭ în gândulŭ sĕŭ: «Dacă va aduce-o pe acésta plină va trăi, iar dacă va aduce-o pe asta-laltă va muri.» Decĭ dacă din întêmplare trimisulŭ aduce apă în ulcica cea menită pentru viéță, copilulŭ trăesce, iar dacă aduce în cea-laltă atuncĭ móre (1).

Rastulŭ. Dacă unŭ copilŭ capĕtă *rastŭ*, adecă dacă i se umflă fólele, Româncele din *Transilvania* când cocŭ pâne îndătinéză de a-lŭ pune cu spatele pe pragulŭ caseĭ și apoĭ scoțêndŭ două pânĭ din coptorŭ le rumpŭ în două și astŭfelŭ, fie acelea orĭ și cât de ferbințĭ, le punŭ peste fólele copiluluĭ (2).

In *Ţéra-Românéscă*, după cum scrie d-lŭ Dim. P. Lupașcu, bóla acésta se vindecă așa:

«Să se pue nouĕ ghioceĭ în oțetŭ tare, să se pue la căldură până se vorŭ topi și să-ĭ daĭ în tótă deminéța pe nemâncate bolnavuluĭ câte o lingurĭță ca să bea.

«Harbuzŭ coptŭ cu tărâțe pe petică și să-lŭ înfășĭ unde va fi rastulŭ.

«Să ieĭ jumĕtate de litru de lapte dulce, de doĭ banĭ săpunŭ (próspĕtŭ) prostŭ, să raḑĭ în lapte, să amestecĭ fórte bine, să-lŭ puĭ la căldură treĭ ḑile și apoĭ, înainte de a mânca,

---

(1) Com. de Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ.
(2) Com. de d-lŭ B. Iosofŭ.

să ungĭ frunḍă de tutunŭ tare și să puĭ pe pântece câtŭ rastulŭ de treĭ și patru orĭ; după care va porni diarea și vĕrsătură; în urmă va fi folositŭ (1).

In *Moldova* este datină ca copiiĭ, cariĭ aŭ *rastŭ* (înflătură în pântece) să se pună, când se gătesce pânza, cu pântecele pe sululŭ de 'napoĭ și tăindu-se firele să se ḍică:

— «Taĭ natra să se taie *rastulŭ* luĭ N!» (2)

Gălbenarea. De se întêmplă cum-va ca unŭ copilŭ să zacă de *gălbenare*, plur. *gălbenărĭ*, atuncĭ Românceele din *Macedonia* légă la gâtulŭ luĭ unŭ firŭ de mĕtasă galbĕnă și unŭ altŭ firŭ de mĕtasă roșie și după ce staŭ puținŭ astŭfelŭ se pune pe ramura unuĭ trandafirŭ ca să stea o nópte întrégă; a doua ḍi iea firulŭ celŭ roșu și se légă apoĭ la gâtulŭ prunculuĭ, iar celŭ galbĕnŭ se lasă pe trandafirŭ (3).

Babița, numită altmintrelea și *baghiță, baĭghiță* și *babghiță*, pl. *babițĭ* și *baghițĭ* saŭ *baighițĭ*, e unŭ felŭ de morbŭ pre care îlŭ capĕtă maĭ cu sémă copiiĭ, cărora nu le-aŭ crescutŭ încă toțĭ dințiĭ.

Copiiĭ ce pătimescŭ de acestŭ morbŭ, spunŭ Românceele, că li se umflă pântecele, capĕtă durerĭ crâncene de stomachŭ și pântecare mare, din care causă apoĭ îngălbinescŭ și slăbescŭ așa de tare, că mulțĭ și morŭ dacă nu sunt îngrijițĭ și vindecațĭ de grabă.

Morbulŭ acesta se póte vindeca, după părerea celorŭ maĭ multe Românce, prin așa numitulŭ *«descântecŭ de babițĭ»*.

Descântătórea, care voesce a vindeca pre copilulŭ ce pătimesce de acestŭ morbŭ, iea o ulcică nouă, tórnă într'însa apă ne'ncepută, apoĭ nouĕ petricele albe, crude, cu deosebire

(1) Medicina babelorŭ. Adunare de descântece, rețete de doftoriĭ și vrăjitoriĭ băbescĭ. Estrasŭ din Analele Academieĭ române. Bucurescĭ 1890, p. 62.

(2) «Șeḍătórea», an. I. Fălticenĭ 1892, p. 153.

(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 44.

sarea mâţeĭ, precum şi *mălaiŭ mĕrunţelŭ* saŭ *păsatŭ*. După acésta pune ulcica, astŭ-felŭ umplută, la focŭ ca să férbă şi anume: Lunĭ diminéţa înainte de rĕsăritulŭ sóreluĭ, apoĭ totŭ în acea ḑi, înainte de améḑĭ precum şi înainte de apusulŭ sóreluĭ.

Totŭ aşa face ea Miercurĭ şi Vinerĭ.

După ce a fiertŭ apa dimpreună cu pietricelele şi mălaiulŭ mĕrunţelŭ din ulcică, rĕstórnă ulcica cu cele ce se află într'însa într'o strachină corespunḑĕtóre, care se ţine apoĭ pe buriculŭ copiluluĭ bolnavŭ saŭ maĭ bine ḑisŭ de asupra buriculuĭ, ca acesta să nu se frigă de strachina înferbîntată.

Maĭ nainte însă de a vĕrsa cele din ulcică în strachină caută şi pune ca să aibă dindemână 9 lingurĭ nouĕ, 9 fuse nouĕ, unŭ acŭ şi unŭ cuţitŭ.

Decĭ cum a rĕsturnatŭ ulcica, iea una dintre lingurile cele nouĕ, şi muindu-ĭ puţinŭ vîrvulŭ în apa din strachină o ţine în mâna stângă cu adâncitura în sus, móie apoĭ a doua lingură în zéma cea de pietricele din strachină şi o ţine puţintelŭ deasupra celeĭ dîntâĭ ca să picure unŭ stropŭ de apă într'însa; şi totŭ aşa face ea şi cu cele-lalte obiecte până ce le părĕndéză pre tóte, rostindŭ în acelaşĭ timpŭ la fie-care muiare şi ţinere a obiectelorŭ maĭ sus înşirate următórele cuvinte:

Babghiţă mâncăciósă,
Babghiţă puturósă,
Babghiţă uriciósă,
Babghiţă prin sete,
Babghiţă prin fóme,
Babghiţă prin arsură mare
Şi prin diochiulŭ celŭ mare,
Ieşĭ din N. nu-lŭ giunghia,
Nu-lŭ cârcià,
Nu-lŭ spărià;

Nu-lŭ îngălbinì,
Nu-lŭ vrăji,
Nu mi-lŭ slăbì.
Du-te de îngălbinesce
Și spărie și-mĭ vrăjesce
La ogorulŭ cu păsatŭ,
La pârîulŭ cu pietrele,
La țiganulŭ cu lingurile,
La țiganulŭ cu fusele,
La țiganulŭ cu acele,
La țiganulŭ cu cuțitele.
Și te du de spărie
Și-mĭ vrăjesce,
Unde păsĕrile nu umblă,
Unde cocoșŭ negru nu cântă,
Unde nu dă nime «ḑiua bună».
N. să rĕmână curatŭ
Ca argintulŭ strecuratŭ,
Ca maica cea prea curată,
Care l'a lăsatŭ.

Sfîrșindŭ de rostitŭ cuvintele acestea suflă de asupra strachineĭ în semnulŭ cruceĭ și stupesce jos.

După acésta iea apa din lingura primă, ce a ținut'o în mâna stângă cu adâncitura în sus, care s'a strînsŭ picurândŭ de pe cele 8 lingurĭ, 9 fuse de pe acŭ și cuțitŭ, și o tórnă copiluluĭ bolnavŭ de babițĭ în gură.

In fine tustrele apele, carĭ le-a fiertŭ și descântatŭ într'o ḑi, dar carĭ nu le-a pututŭ întrebuința până într'unŭ stropŭ, le duce și le varsă îndată după descântătura a treia la o proptea de gardŭ.

Astŭ-felŭ cum s'a descrisŭ până aice, se repețesce descânteculŭ acesta Lunĭ, Miercurĭ și Vinerĭ din decursulŭ uneĭ sĕptĕmânĭ.

Dacă copilulŭ e morbosŭ de *babghiță*, ulcica rĕsturnată cu gura în jos suge tótă apa din strachină, așa că rĕmâne pe

fundulŭ eĭ numaĭ păsatulŭ şi pietricelele cele albe, iar dacă ulcica nu suge apa, atuncĭ e unŭ semnŭ că copilulŭ nu e bolnavŭ de babghiţă, ci de altă bólă, prin urmare trebue a-lŭ căuta de bóla aceea, de care se presupune maĭ departe că ar fi bolnavŭ (1).

Altŭ descântecŭ de *babghiţă* şi a nume din *Ţéra-Românéscă* sună astŭ-felŭ:

O purcesŭ o baghiţă căcăciósă,
O baghiţă mâncăciósă,
O baghiţă puturósă,
Venită din sete, din fóme,
Saŭ din ostenélă:
Cu şépte lingurĭ le-oiŭ mĕsura,
Cu cuţitulŭ le-oiŭ tăia,
Cu chiatra le-oiŭ închietri,
Prin chiatra moriĭ le-oiŭ dà
Şi le-oiŭ mântui;
Cu fusu le-oiŭ împunge
Din tóte încheeturelele,
Din tóte mădulările.
Să rĕmâie bolnavulŭ
Luminatŭ, curatŭ,
Precum Dumneḑeŭ l'o lăsatŭ.

Descântătórea, care rostesce cuvintele acestea, pune într'o ólă nouă apă, puţine crupe, puţină cenuşă, farmă treĭ petricele micĭ, asemenea treĭ bucăţele marmură şi treĭ bucăţele cremene; le pune pre tóte acestea la unŭ locŭ să férbă la focŭ bine, şi apoĭ le rĕstórnă într'o strachină cu gura în jos, ţinênd'o aşa pe pântecele copiluluĭ; şi descântă cu 7 lingurĭ, unŭ cuţitŭ, unŭ fusŭ, cu care face cruce câtŭ descântă în

(1) Acestŭ descântecŭ culesŭ din comuna Şcheia de lângă oraşulŭ Sucéva, mi l'a comunicatŭ d-lŭ P. Prelipcénŭ, învĕţătorŭ superiorŭ. — Altŭ descântecŭ de babiţĭ cu multŭ maĭ lungŭ şi totŭ-odată şi maĭ completŭ decât acesta să se vadă în colecţiunea mea «Descântece pop. rom.» Sucéva 1886, p. 32-39.

treĭ rînduri; repetă descântecul̆ în treĭ ḑile de secŭ, dândŭ apă bolnavuluĭ să bea câtŭ se va ţiné pe lingurĭ, dela fiecare lingură câte de treĭ orĭ câtŭ s'a scurge, asemenea de pe cuţitŭ şi fusŭ (1).

(1) Dim. P. Lupaşcu, Medicina babelorŭ. Adunare de descântece, reţete de doftoriĭ şi vrăjitoriĭ băbescĭ. Estrasŭ din Analele Academieĭ române. Bucurescĭ 1890, p. 29.

XXIII.

MASA MÓŞEI.

A treia ḑi de Bobotéză, ḑiua de optŭ Ianuarie, în fie-care anŭ, este cu mare nerăbdare aşteptată de nevestele din *Dobrogea,* romănce şi bulgarce.

In acéstă ḑi tóte nevestele aceleiaşĭ móşe, fără deosebire de vîrstă şi avere se adună după amiaḑă-ḑi la móşa lorŭ şi petrecŭ atâtŭ în onórea eĭ câtŭ şi într'a lorŭ până ce se întunecă bine.

Móşa în ḑiua de St. Ioanŭ cu unŭ paharŭ de sticlă cioplitŭ, în elŭ cu apă sfinţită, cu unŭ mânunchiŭ compusŭ din foĭ verḑĭ, din *indruşaimŭ* şi muşcată saŭ din altă flóre şi din busuiocŭ uscatŭ, legate cu unŭ firŭ de lână roşie se duce pe la tóte *nepótele* şi stropindu-le cu mănunchiulŭ muiatŭ, le învită. Pe lângă nepóte maĭ învită ea încă şi alte neveste, prietene şi cunoscinţe de ale eĭ să vină ca să-ĭ vaḑă serbarea. Bărbaţĭ nu învită nicĭ odată, căcĭ fiindŭ serbarea acésta esclusivŭ numaĭ pentru femeĭ, bărbaţilorŭ nu li se cade să iea parte la dînsa.

Clientele móşeĭ, cu totŭ timpulŭ celŭ rĕŭ, care nu odată

se află în acéstă ḑi în părţile Dobrogeĭ, se adună într'unŭ numĕrŭ destulŭ de mărişorŭ. Nu vorŭ s'o lase cu inima mâhnită, sciindŭ prea bine că aŭ nevoe de dînsa tocmaĭ când viaţa omenéscă e în maĭ mare primejdie.

Masa e împodobită cu totŭ ce trebue mâncăriĭ, înfrumuseţată cu atâtea sticle pline cu vinişorŭ de deosebite feţe, câte nepóte aŭ venitŭ la serbare, căcĭ fie-care din ele aduce şi câte unŭ *ploconŭ* mameĭ móşe, pe care ploconŭ îlŭ încununéză de obiceiŭ o sticlişóră de vinŭ.

Iată din ce se compune ploconulŭ nepótelorŭ móşeĭ: din câte unŭ colacŭ, de ceva carne de porcŭ orĭ *trandafirĭ* din porculŭ tăiatŭ la Crăciunŭ, şi câte o sticlă cu vinŭ maĭ mare saŭ maĭ mică, după cum dispune şi aducĕtórea. Cele cu viĭ în genere aducŭ câte o sticlă maĭ mare.

In mijloculŭ meseĭ se află unŭ colacŭ mare, la mijlocŭ o lumînare mare neaprinsă; acesta e colaculŭ móşeĭ făcutŭ de ea. Afară de acestea se maĭ împodobesce masa de regulă şi cu o farfurie în care sunt puse o mulţime de frunḑe de *muşcată*, de *indruşaimŭ* şi de *rozetă* şi pe fie-care frunḑă se vede strălucindŭ câte o bucăţică de hârtie poliită şi lipită cu miere care însemnéză: ca móşa să fie plăcută nepótelorŭ séle ca albinelorŭ mierea dela florĭ.

Până a nu lua locŭ la masă nepótele, prietenele şi cunoscinţele invitate, fata (servitórea) móşeĭ vine şi servesce, ducêndŭ la fie-care tava cu dulcéţă şi rachiulŭ preparatŭ de ea cu spirtŭ, zaharŭ, scorţişóră şi şofranŭ.

Nepótele, prietenele şi cunoscinţele închină în sănĕtatea mameĭ móşe.

Móşa şéde în capulŭ meseĭ şi mulţămesce fie-căreia cu inima plină de emoţiune şi fericire.

Impărţindu-se dulcéţa şi rachiulŭ, mama móşa iea unŭ ciobŭ cu tămâe aprinsă, aprinde lumînarea cea neaprinsă,

din colaculŭ din mijloculŭ meseĭ, spune rugăciunea *Tatălŭ nostru* și tămâéză pe fie-care din nepóte și cunoscințe, carĭ acum îșĭ ieaŭ loculŭ la masă, apoĭ împarte florile poleite la fie-care câte una și tóte le înfigŭ în pĕrŭ.

Preotésa, care de regulă încă iea parte la acéstă serbare, căreia i se dă loculŭ de onóre în capulŭ meseĭ, îșĭ lipesce frunḑa verde în frunte pentru cuvîntulŭ că preotesele fiindŭ între mirene capulŭ legiĭ, trebue să fie maĭ așezate, maĭ statornice, nu trebuescŭ să pórte florĭ la capŭ și nicĭ îmbrăcăminte cu florĭ viĭ . . . .

Se aduce apoĭ *ciorbă* și se dă întâĭ în capulŭ meseĭ, unde se află preotésa.

Până a nu începe lingurile să lucreze din capulŭ cela-laltŭ alŭ meseĭ se aude iarășĭ «*Tatălŭ nostru*» recitatŭ totŭ de mama móșă; fie-care îșĭ face cruce și începe să priméscă dela ea câte o bucată din colaculŭ din mijloculŭ meseĭ, pe care puținŭ maĭ nainte de acésta îlŭ tăiase și acuma îlŭ împărțesce.

Din tóte părțile rîsete și vorbe. Unele spunŭ că le-a căḑutŭ bucata de colacŭ cu maĭ multŭ *coltucŭ* și aŭ *să nască unŭ băiatŭ*, altele că le-a venitŭ bucata de colacŭ maĭ multŭ mijlocŭ și *aŭ să facă o fată*; iar celea cărora le-a căḑutŭ numaĭ mijloculŭ, că *n'aŭ să maĭ facă copiĭ.*

Se aducŭ apoĭ maĭ multe felurĭ de bucate și pe urmă friptura, carĭ tóte se punŭ la masă, începêndŭ totŭ dela preotésă.

După friptură trebue să dea *bacșișulŭ.*

Móșa cu multă modestie și bucurie propune ca una dintre nepóte să reguleze darea bacșișuluĭ.

Una dintre nepóte și anume care e maĭ istéță și maĭ îndrăsnéță iea o farturie pentru strîngerea bacșișuluĭ, pune într'însa unŭ paharŭ cu vinŭ, unŭ piciorŭ de gâscă saŭ și de

altă pasĕre și anume friptŭ aprópe fără de carne, o bucată de pâne, sare, piperŭ și ardeiŭ și întindêndŭ farfuria în mijloculŭ meseĭ strigă móșeĭ:

—Să fie móșa, la primejdie, iute ca ardeiulŭ!

Preotésa aruncă cea dîntâĭ bacșișulŭ, pe urmă începŭ nepótele, fie-care câtŭ le lasă mâna.

Móșa, care și de astă dată se află în capulŭ meseĭ, stă în picĭóre, și la fie-care sunetŭ, ce s'aude'n farfurie, ḑice tare:

—Dă Dómne sporŭ și berechetŭ cutăreia și cutăreia, spuindŭ fie-căreia pe nume.

Unele dintre femeĭ, când aruncă bacșișulŭ strigă:

—Dela mine puținŭ dela Dumneḑeŭ multŭ.

Iară altele, aruncândŭ pe rêndŭ baniĭ, spunŭ:

—Atâția copiĭ să facŭ, câțĭ banĭ lasŭ în farfurie!

—Să-țĭ dea Dumneḑeŭ!—rĕspunde móșa.

Sfîrșindu-se bacșișulŭ, strîngătórea presentă móșeĭ talerulŭ cu baniĭ strînșĭ.

Móșa îĭ primesce mulțămindu-ĭ, mușcă din piciorulŭ de gâscă, iea din pâne, apoĭ luândŭ paharulŭ închină în sănĕtatea nepótelorŭ, ḑicêndŭ:

—Dumneḑeŭ să vĕ dea sănĕtate la tóte, sporŭ și berechetŭ! . . . .

—Să ajungemŭ și la anulŭ cu bucurie și cu inimă bună!

După acésta bea paharulŭ pe jumĕtate și-șĭ pune baniĭ strînșĭ, legațĭ într'unŭ colțŭ de basma, în sînŭ.

In timpulŭ meseĭ se aude din când în când îndemnulŭ móșeĭ, care ḑice:

—Luațĭ, fetelorŭ! bețĭ, mâncațĭ, căcĭ dóră spre acésta ațĭ venitŭ la mine!

Câte una din neveste, care e maĭ istéță și maĭ gluméță, dreptŭ rĕspunsŭ la îndemnulŭ móșeĭ, spune câte ceva să facă și pe cele-lalte să rîdă, bună-óră:

—Fa! sciţĭ voĭ ce să faceţĭ, când vĕ veţĭ duce acasă? De-ţĭ vedé pe bărbaţiĭ voştri că vĕ zîmbescŭ, voĭ rîdeţĭ maĭ tare; de-ĭ vedeţĭ supĕraţĭ, că se uită rĕŭ la voĭ, faceţi-vĕ şi maĭ supĕrate şi băgaţi-vĕ pe după sobă, că eĭ aŭ să vie după voĭ să vĕ facă inimă bună şi aşa scăpaţĭ de a vĕ maĭ bombănì.

Din tóte părţile se audŭ rîsete, o dovadă că auditorulŭ femeescŭ admiră pe nevasta, care a spusŭ acéstă glumă.

O *Mocancă*, căcĭ în Dobrogea sunt mocance destule, voindŭ şi ea a face puţină voe bună, ḑice:

—Apoĭ nu sciţĭ, acum unŭ anŭ, cândŭ mĕ duceamŭ acasă totŭ de-aicĭ dela mama móşa, întâlniĭ pe omulŭ meŭ; eŭ cum îlŭ vĕḑuĭ începuĭ să mătănăescŭ în stânga şi în drépta ca şi cum n'aşĭ fi pututŭ merge; elŭ începu să rîdă ḑicêndu-mĭ: «da bine mĕ femee, nevestele ḑicŭ că nu beŭ, că ele nu se'mbată, dar vĕdŭ că şi ele nu se lasă de bărbaţĭ.... facŭ pasulŭ maĭ mare decât eĭ!...»
Dar eŭ atuncĭ maĭ rĕŭ mĕ făceamŭ că-sŭ bétă......

—Aşa sunt bărbaţiĭ tragŭ spuza totŭ pe turta lorŭ şi bietele femeì totŭ rĕŭ facŭ!— rĕspunde una din altă parte.

După ce aŭ mâncatŭ şi bĕutŭ de ajunsŭ, după ce s'a strînsŭ bacşişulŭ, maĭ petrecêndŭ încă puţinŭ în glume şi rîsete, masa se ridică, se face locŭ largŭ în casă şi cu tótele se pregătescŭ pentru jocŭ, îndemnându-se unele pe altele să încépă.

Acum se póte vedé cum de o parte se prindŭ *bulgarcele* la jocŭ, de altă parte *româncele*, şi iar de altă parte româncе şi bulgarce la unŭ locŭ, şi începŭ a juca şi a cânta diferite jocurĭ şi cântece fie-care în limba sa şi cum o ajunge mintea, numaĭ singură preotésa stă impunătóre de o parte pe patŭ saŭ în altŭ locŭ, privindŭ cum jócă oile din turma păstorită de soţulŭ sĕŭ.

Dacă timpulŭ e nefavorabilŭ, ceea ce fórte lesne se póte întêmpla în Dobrogea, şi cimpoerulŭ chematŭ nu póte să vie la timpŭ ca să le cânte, atuncĭ jócă şi cântă şi singure, fără óre-şĭ care lăutarĭ până la unŭ timpŭ când apoĭ se despărţescŭ, ḑicêndŭ ca să se vadă pe la anulŭ pe acéstă vreme cu bine, şi apoĭ se duce fie-care a casă (1).

---

(1) Zoe Creţescu, Obiceiurĭ dobrogene, publ. în «Romănulŭ» an. XXXIV. Bucurescĭ 1890, No. din $^{24}/_{12}$ şi $^{26}/_{16}$ Februarie.

XXIV.

TUNDEREA PĔRULUI.

La jumĕtate de anŭ după nascerea unuĭ copilŭ, în unele părţĭ însă cu multŭ maĭ târḑiŭ şi anume după ce a începutŭ acum copilulŭ a umblà, a pricepe şi a vorbi, e datină de a i se reteza saŭ tunde pĕrulŭ.

Acéstă datină, numită *Tunderea* saŭ *retezarea pĕruluĭ*, se efectuesce în unele părţĭ ale *Bucovineĭ*, precum bună óră în satulŭ *Crasna* din districtulŭ Storojineţuluĭ, de regulă în ḑiua onomastică a copiluluĭ saŭ într'a tătâne-sĕŭ saŭ într'a mameĭ sale. Iar dacă nu este cu putinţă în una dintre aceste treĭ ḑile onomastice, atuncĭ şi în altă ḑi, se caută însă cu cea maĭ mare scrupulositate ca *retezarea* să se întêmple tot-deauna într'o *ḑi slobodă*, adică într'o *Lunĭ*, *Joĭ* saŭ *Sâmbătă*. *Marţea* nu se retéză nicĭ într'unŭ chipŭ, pentru că ḑiua acésta după credinţa poporuluĭ *e cu năpaste*, şi copilulŭ care s'ar reteza într'acéstă ḑi, tótă viaţa luĭ ar trebuì să tragă năpaste. *Miercurea* şi *Vinerea* nu e bine de retezatŭ de aceea, pentru că aceste două ḑile sunt de secŭ. Decĭ părinţiĭ, voindŭ ca copiluluĭ lorŭ să-ĭ mérgă tóte *în plinŭ*,

trebue să-lŭ reteze într'o *ḑi deplină*, adică în una de fruptŭ, saŭ după cum spunŭ Transilvănenii, într'o *ḑi de dulce*. Asemenea nu e bine a-lŭ reteza *Dumineca* saŭ într'altă ḑi de *sĕrbătóre*, pentru că aceste ḑile sunt legate de biserică şi de aceea e pĕcatŭ.

In ajunulŭ ḑileĭ menite pentru tunsŭ saŭ retezatŭ, tatălŭ saŭ mama copiluluĭ, care are să fie retezatŭ, se duce şi poftesce pre naşulŭ saŭ naşa sa ca să vie pe a doua ḑi să-şĭ reteze finulŭ, căcĭ eĭ singurĭ nu se cade să-lŭ reteze, pentru că dacă l'arŭ reteza, după ce va cresce mare şi se va căsătorì i-ar arde casa (1).

Dacă naşulŭ e împiedicatŭ de a venì, póte să vie şi soţia luĭ, şi din contră.

In casŭ însă când sunt amêndoĭ împĭedicaţĭ, póte veni şi unulŭ străinŭ ca să reteze. Acesta se numesce apoĭ *jumĕtate de naşŭ*. In casulŭ din urmă însă nânaşulŭ adevĕratŭ maĭ totŭ-deauna se supĕră pe cumetriĭ sĕĭ: de ce s'aŭ grăbitŭ aşa de tare, şi aŭ chiematŭ pre unŭ străinŭ ca să tundă finulŭ? Din causa acésta apoĭ ceĭ maĭ mulţĭ părinţĭ chiamă pre unŭ străinŭ la tunderea pĕruluĭ numaĭ atuncĭ, când naşulŭ saŭ naşa copiluluĭ aŭ muritŭ în restimpulŭ dela botezŭ şi până la tunderea acestuia.

In ḑiua tunderiĭ, părinţiĭ maĭ avuţĭ daŭ şi puţină masă, la care poftescŭ, pe lângă nânaşĭ, încă şi unele dintre némurile cele maĭ de aprópe precum şi vr'o doĭ treĭ megieşĭ.

Decĭ după ce s'aŭ adunatŭ acum toţĭ ceĭ poftiţĭ, nânaşulŭ saŭ nânaşa aşterne pieptarĭulŭ sĕŭ lângă o ferésträ în dreptulŭ

---

(1) Com. de Ionică alŭ luĭ Iordachi Isacŭ din Mahala: «Se ḑice că dacă unŭ băiatŭ a crescutŭ mărişorŭ, încât e de lipsă ca să i se reteze pĕrulŭ de pe capŭ, nu se cade ca părinţiĭ să-lŭ reteze, pentru că, când va fi gospodarŭ iĭ va arde casa. Dreptŭ aceea părinţiĭ întâia óră ilŭ ducŭ la nânaşulŭ sĕŭ ca să-lŭ reteze, iar nânaşulŭ după ce-lŭ reteză, iĭ dăruesce o óie, mielŭ etc. Nime nu reteză fără ca să-ĭ dăruiască ceva.»

sórelui, iea pre copilulŭ ce are să se reteze în braţe şi dându-ĭ unulŭ saŭ doĭ *puişorĭ* (ruscuţe) de argintŭ în mână ca să aibă cu ce se juca, îlŭ pune să şédă pe pieptarulŭ aşternutŭ. Desvĕlesce apoĭ douĕ fuióre de cânepă saŭ şi de inŭ pre carĭ le-a adusŭ anume spre acestŭ scopŭ de acasă, şi carĭ însemnéză ca să créscă pĕrulŭ copilului ca şi fuiórele acelea de lungŭ şi i le pune dreptŭ pe crescetulŭ capuluĭ, aşa ca unŭ capĕtŭ să-ĭ spânzure pe céfă iar cela-laltŭ pe frunte, şi după acésta prinde a-lŭ *reteza* în crucişĭ ca şi preotulŭ după ce l'a botezatŭ şi miruitŭ.

Tunderea saŭ retezarea acésta se face totŭ-d'a-una într'o ḑi luminósă, într'o ḑi cu sóre, nicĭ când însă într'o ḑi nourată, anume ca tótă viéţa celuĭ ce se tunde să fie luminósă şi norocósă. Dacă l'ar tunde într'o ḑi nourósă, atuncĭ viaţa luĭ ar fi nourósă, tulbure şi nefericită.

După ce l'a retezatŭ, strînge totŭ pĕrulŭ şi-lŭ dă finuluĭ sĕŭ în mână ḑicêndŭ: — Poftimŭ, fine, ţine pĕrulŭ acesta ca să ne poţĭ maĭ pe urmă da sémă de ce-ĭ, şi la ce veĭ voì şi dorì ca să-ţĭ méргă maĭ bine să ne spuĭ ca să scimŭ şi noĭ. Şi precum nu putemŭ noĭ fără feréstră şi fără sf. sóre, aşa să nu pótă şi ómeniĭ ceĭ de cinste şi de omenie fără de dumnia-ta, şi precum ni-ĭ nouĕ dragă lumina sóreluĭ, aşa să fiĭ şi dumnia-ta dragŭ tuturora!

După acésta mama copiluluĭ, luândŭ pĕrulŭ din mânile acestuia, îlŭ strînge într'unŭ locŭ anume ca atuncĭ, când se va *spĕria* copilulŭ saŭ va căpĕta altŭ *beteşugŭ*, să-lŭ pótă afuma cu o parte dintr'însulŭ, iar cea-laltă parte o păstréză până maĭ pe urmă, adecă până ce copilulŭ cresce maĭ mărişorŭ anume ca să-lŭ întrebe: de ce felŭ de vietate e pĕrulŭ acela? Şi de ce felŭ de vită spune copilulŭ, la timpulŭ sĕŭ, că e pĕrulŭ ce i-lŭ arată, de acelŭ felŭ de vită va avé maĭ mare parte şi norocŭ.

Când așéză nânașulŭ pre finulŭ sĕŭ pe pieptarŭ îĭ pune dinainte și o strachină cu apă curată neîncepută, în care maĭ tórnă încă și puțină aghiasmă. Strachina acésta o cumpĕră nânașulŭ și o aduce anume spre acestŭ scopŭ cu sine, când vine să-șĭ tundă finulŭ. Iar după ce l'a tunsŭ, cu o parte de apă îlŭ spală, o parte i-o dă ca s'o bea, iar restulŭ îlŭ duce și-lŭ aruncă pre unŭ pomŭ verde, anume ca *să-ĭ mérgă norocululŭ ca din apă*. Când merge să arunce apa, iea pre copilŭ în brațe iar strachina într'o mână și așa se duce și o aruncă. Atâtŭ strachina acésta câtŭ și puișoriĭ ce i-a datŭ maĭ nainte precum și fuiórele ce i le-a pusŭ pe capŭ rĕmânŭ finuluĭ ca darŭ din partea nânașuluĭ sĕŭ.

După ce aŭ aruncatŭ acum și apa și după ce s'a întorsŭ nânașulŭ cu finulŭ sĕŭ în casă se punŭ toțĭ ceĭ adunațĭ la masă, unde ospĕtéză și cinstescŭ unŭ timpŭ óreșĭ care, însă nu multŭ și apoĭ sculându-se, se ducŭ toțĭ, câțĭ aŭ luatŭ parte la acestŭ actŭ, pe acasă.

Dacă se 'ntêmplă să móră copilulŭ înainte de a-ĭ fi sositŭ timpulŭ ca să fie retezatŭ, atuncĭ vine nânașulŭ când e mortŭ, și mĕsurându-lŭ maĭ întâĭ cu o ațișóră, îlŭ retéză în crucișŭ, apoĭ atâtŭ pĕrulŭ retezatŭ câtŭ și ațișóra cu care a fostŭ mĕsuratŭ, scoțêndŭ unŭ cuiŭ din pĕrete, le bagă în loculŭ acestuia și bătêndŭ cuiulŭ iar la loculŭ sĕŭ, rĕmânŭ apoĭ acolo pentru totŭ-d'a-una.

Acésta se face anume ca de cum-va copilulŭ a fostŭ cu norocŭ, să nu se ducă norocululŭ cu dînsulŭ în pămîntŭ, ci să rĕmâe în casa părintéscă.

Dacă se 'ntêmplă să móră înainte de *scăldușcă* (scăldăciune), atuncĭ nânașulŭ, când îlŭ retéză îĭ pune banĭ pe pieptŭ ca și la scăldușcă. Baniĭ aceștia îĭ ieaŭ apoĭ părințiĭ și-ĭ întrebuințéză pentru lucrurile cele trebuincióse la înmormîntare (1).

(1) Dict. de Anița Ursachi.

In *Fundulŭ-Moldoveĭ* ca și 'n *Frătăuţulŭ vechiŭ*, copiiĭ noŭnăscuţĭ se tundŭ de regulă la jumĕtate de anŭ.

Sosindŭ ḑiua menită pentru *tunderea pĕrului*, mama copiluluĭ se duce la o femee, fie aceea nânașa copiluluĭ saŭ alta străină, totŭ una-ĭ, și după ce a ajunsŭ îĭ ḑice:

— Să viĭ să-mĭ tunḑĭ băiatulŭ saŭ copila!

Dacă însă din întâmplare a venitŭ tocmaĭ atuncĭ vre-o femee la dînsa îĭ ḑice:

—Bine că aĭ venitŭ! . . . fiĭ bună și-mĭ tunde băiatulŭ că acuma are *ciupĭ* (sing. ciupŭ)!

—Ţi l'oiŭ tunde bucurósă, de ce nu! — rĕspunde femeea.

Femeea învitată vine apoĭ într'o *Lunĭ*, *Joĭ* saŭ *Sâmbătă*, și tunde fără multă ceremonie ciupiĭ de pĕrŭ aĭ copiluluĭ, și după ce i-a tunsŭ, strîngându-ĭ într'o hârtiuţă, îĭ duce și-ĭ îngrópă la rădĕcina unuĭ pomŭ anume ca pĕrulŭ copiluluĭ tunsŭ să crescă ca pomulŭ.

Dacă mama copiluluĭ e avută, cinstesce pre femeea ce i-a tunsŭ copilulŭ, dacă e sĕrmană atuncĭ numaĭ îĭ mulţămesce, iar cât pentru cinstitŭ o cinstesce maĭ pe urmă când are cu ce.

La vr'o câte-va sĕptĕmânĭ după tundere părinţiĭ copiluluĭ dimpreună cu maĭ mulţĭ inșĭ, némurĭ de aprópe saŭ cunoscuţĭ, se ducŭ cu colacĭ la ceĭ ce le-aŭ tunsŭ copilulŭ și-ĭ închină ca și adevĕraţilorŭ nânașĭ aĭ copiluluĭ. Dacă nu aŭ colacĭ făcuţĭ, atuncĭ ducŭ: grâŭ, zahărŭ, rachiŭ, etc. Maĭ pe scurtŭ ducŭ colacĭ, pe carĭ îĭ învelescŭ de regulă cu unŭ tulpanŭ, ca și adevĕraţilorŭ cumătri la *colăcime*.

Femeea saŭ bărbatulŭ, care a tunsŭ copilulŭ, dăruesce la acéstă ocasiune copiluluĭ tunsŭ o viţică, o óie saŭ unŭ cârlanŭ.

Se punŭ apoĭ cu toţii la masă și ospĕtéză, cinstescŭ și

se veselescŭ, căcĭ gospodarulŭ de casă sciindŭ că vorŭ veni, s'a pregătitŭ și cu puțină masă.

In fine maĭ e de însemnatŭ încă și aceea că părinții copiluluĭ și ceĭ ce le-aŭ tunsŭ copilulŭ se numescŭ din ḑiua tunderiĭ începêndŭ între olaltă cumătri, ca și când ceĭ din urmă arŭ fi botezatŭ copilulŭ celorŭ d'ântâĭ (1).

In unele părțĭ ale *Transilvanieĭ* tunderea pěruluĭ, numită de comunŭ *tunderea* saŭ *tăerea moțuluĭ*, se întêmplă de regulă abia după împlinirea anuluĭ alŭ treilea dela nascere. Ea se sěvêrșesce totŭ-d'a-una într'unŭ chipŭ solemnŭ în presența némurilorŭ și a celorŭ maĭ de aprópe amicĭ aĭ familieĭ. Și precum maĭ nainte, așa și la acéstă ocasiune móșa jócă unŭ rolŭ fórte însemnatŭ profețindŭ din crescerea pěruluĭ copiluluĭ, ce are să se tundă, viitorulŭ acestuia. Așa spre esemplu, dacă periĭ capuluĭ de dinainte aĭ copiluluĭ crescŭ în forma de raze, se ḑice că elŭ ar avé unŭ cuibŭ pe capŭ și că prin urmare va fi unŭ omŭ însemnatŭ și înțeleptŭ; dacă are unŭ pěrŭ fórte desŭ și mare însemnéză, după credința poporuluĭ, că va fi voinicŭ și tare, avutŭ și norocitŭ.

Cum și-a împlinitŭ móșa oficiulŭ sěŭ începe nașulŭ, după o cuvîntare serbătoréscă, a tunde *moțiĭ* copiluluĭ cu unŭ fórfece noŭ, rumpe apoĭ deasupra capuluĭ sěŭ o *turtă* dreptŭ în două, și pe când singurŭ mănâncă o parte de turtă, pe atuncĭ copilulŭ trebue să mănânce cea-laltă parte.

După acésta copilulŭ capětă atâtŭ din partea nașuluĭ câtŭ și din partea tuturorŭ celorŭ presențĭ câte unŭ darŭ. Nașulŭ cam de comunŭ îĭ dă unŭ darŭ maĭ însemnatŭ, ceva care să-ĭ rěmâe pentru tótă viéța, de obiceiŭ o vită de o deosebită prăsilă. Apoĭ prin unŭ ospěțŭ veselŭ, la care nicĭ când nu trebue să lipséscă musica și jocŭlŭ, se închee acéstă

(1) Dict. de Par. Lehaciu — Leuștênŭ.

ḑi fórte însemnată pentru unŭ copilŭ românŭ dela satŭ, şi totŭ din acéstă ḑi se numĕră copilulŭ, căruia i s'a tunsŭ moţulŭ, la copiiĭ maĭ măarunţĭ la ale cărorŭ jocurĭ şi alte veseliĭ póte de acuma înainte să iea parte (1).

In *Moldova* nânaşulŭ saŭ nânaşa tunde numaĭ ciupiĭ finuluĭ seŭ, pre cariĭ îĭ aruncă apoĭ în ocolulŭ vitelorŭ anume ca să aibă norocŭ la vite. Totŭ atuncĭ îĭ dă şi unŭ darŭ óreşĭ care (2).

In *Ţéra-Românéscă*, în ḑiua în care unŭ copilŭ împlinesce anulŭ, i se rupe *turta*, adecă: se pune o doniţă în care e apă şi în ea o sticlă cu vinŭ şi banĭ de argintŭ. Copilulŭ stândŭ pe doniţă, o persónă bĕtrână îĭ rupe o turtă în capŭ, apoĭ se scotŭ baniĭ din doniţă şi se punŭ pe o tavă împreună cu buchetele de florĭ, după aceea se lasă copilulŭ să se ducă singurŭ la acea tavă. De va pune mâna întâĭ pe florĭ, în viéţă îĭ va plăcé florile şi va fi iubitŭ ca ele; iar de va apuca întâĭ baniĭ, va avé mare norocŭ de banĭ.

Turta ruptă se face maĭ multe bucăţele şi se împarte pe la asistenţĭ pentru mâncare *ca să pótă şi copilulŭ să ajungă vârsta celuĭ bĕtrânŭ.*

In unele localităţĭ din *Ţéra-Românéscă* se obicĭnuesce acésta până la treĭ anĭ (3). In alte localităţĭ însă pâne la ḑece anĭ. Şi 'n fie-care anŭ se face câte unŭ colacŭ saŭ o turtă care se rupe pe capulŭ copiluluĭ la ḑiua nasceriĭ sale, şi care o totŭ măresce cu o mĕsură maĭ mare (4).

Totŭ în *Ţéra-Românéscă*, când se tunde unŭ copilŭ în capŭ pentru prima óră, pĕrulŭ luĭ nu se aruncă orĭ şi unde arŭ fi ca să calce cine-va pe elŭ, ci se pune într'unŭ locŭ pă-

---

(1) Wlislocki, op. cit. p. 13—14.—Slavicĭ, Die Rumänen in Ungarn, Siebenbürgen und der Bukovina. Wien 1881, p. 167.

(2) Dict. de Aniţa Pletosŭ, Româncă din Rădăşenĭ, judeţulŭ Sucéva.

(3) Ionénu, op. cit. p. 22.

(4) Com. de d-lŭ G. Lateşŭ, preotŭ în Rădăşenĭ, judeţulŭ Sucéva.

zitŭ, căcĭ altŭ-felŭ, după credința poporuluĭ românŭ din acele părțĭ, când se va face mare va căpĕta durere de capŭ (1).

In fine totŭ în *Țéra-Românéscă*, când copilulŭ împlinesce unŭ anŭ, i se pune în capŭ unŭ paharŭ cu vinŭ și d'asupra o *azimă*, pre care o rupe preste paharŭ, și din ea se dă copiluluĭ să mănânce muiată în vinulŭ din paharŭ. Acésta este semnŭ ca să ureze anĭ mulțĭ, pânea fiindŭ în fie-care anŭ nutrimentulŭ omeniriĭ (2).

La Româniĭ din *Macedonia* este datină, cum era în *Principate* (România) maĭ nainte la țĕranĭ, a tăia copiilorŭ *moțulŭ* când ajungŭ într'o vîrstă de câțĭ-va anĭ. Acéstă tăiere de moțŭ se face cu óre-care ceremonie; alțiĭ în alte locurĭ frângŭ o *turtă* pe capulŭ copiilorŭ când sunt de unŭ anŭ (3).

Cea maĭ mare parte a datinelorŭ și credințelorŭ înșirate maĭ sus eraŭ usitate și *la vechiĭ Romanĭ*, cu acea simplă deosebire numaĭ, că pe când la Românĭ ele se usitéză în timpulŭ de față la jumĕtate de anŭ, la unŭ anŭ saŭ și maĭ târḑiŭ, pe atuncĭ la Romanĭ eraŭ totŭ-dea-una usitate într'a opta saŭ și a noua ḑi după nascerea unuĭ copilŭ, adecă în aceeașĭ ḑi, în care până și 'n ḑiua de *astăḑĭ* biserica nóstră ort. or. îndătinéză de a tunde pre copiiĭ noŭ-născuțĭ.

Intr'a opta saŭ a noua ḑi după nascere, în care se lustra și curăția copilulŭ noŭ-născutŭ în înțelesŭ religiosŭ, și 'n care i se da numele, în aceeașĭ ḑi era datină de a se duce sacrificiŭ pentru ḑeiĭ de casă, a se închina și sânți capulŭ prunculuĭ ḑeilorŭ, și întru acestŭ semnŭ a i se tăia apoĭ periĭ din capŭ, saŭ a se tunde de totŭ. Totŭ într'acéstă ḑi prunculŭ, care pășia acum ca persónă în lume, se recomanda

(1) Ionénu, op. cit. p. 23.
(2) I. St. Negoescu, Credințe populare în «Lumina pentru toțĭ». an. III, Bucurescĭ 1888, p. 473.
(3) Dim. Bolintinénu, Călĕtoriĭ în Macedonia, p. 94.

unuĭ geniŭ şi'i se făcea unŭ prognosticŭ, adecă i se cerca din semne viitorulŭ, spre care scopŭ se invocaŭ tóte deitățile de sórte precum: Parcele, Fata Scribunda, Carmentes și Fortuna (1).

Datina Românilorŭ de astădĭ de a-şĭ tunde copiiĭ abia la jumĕtate de anŭ saŭ şi maĭ târdiŭ, după cum s'a arĕtatŭ în şirele de maĭ sus, şi nu nemijlocitŭ după botezŭ, cum îndătinéză biserica, saŭ după lustrare, cum îndătinaŭ Romaniĭ, credŭ că vine de acolo că pĕrulŭ celorŭ maĭ mulțĭ copiĭ noŭ-născuțĭ e prea micŭ spre a se puté tunde, apoĭ şi de aceea că Româniĭ din cele maĭ multe părțĭ nu'ndătinéză a umbla tunşĭ, ca Romaniĭ, ci cu plete lungĭ. Decĭ din timpulŭ acela, când aŭ începutŭ a-şĭ lăsa plete, credŭ eŭ că aŭ începutŭ a tunde pre copiiĭ lorŭ cu multŭ maĭ târdiŭ, abia după ce le cresce acum pĕrulŭ mărişorŭ, parte ca să aibă ce tunde şi parte de aceea ca după ce i-aŭ tunsŭ o dată cum se cade, să créscă maĭ desŭ şi maĭ frumosŭ.

Tunderea pĕruluĭ, care e de origine orientală, se află de altmintrelea şi la *Ruşĭ* şi maĭ alesŭ la ceĭ din părțile sudice. Băiatulŭ rusŭ, alŭ căruĭ capŭ până în momentulŭ primeĭ tunderĭ nu l'a atinsŭ nicĭ unŭ fórfece şi póte că nicĭ unŭ stropŭ de apă, de óre-ce acésta, după credința Ruşilorŭ, i-arŭ fi adusŭ nu numaĭ óre-şĭ care bólă, ci chiar şi mórtea, se pune pe unŭ cojocŭ de-asupra meseĭ, şi apoĭ pe când mama sa îlŭ ține de subsuorĭ, pe atuncĭ tatălŭ sĕŭ îĭ tunde pĕrulŭ.

Prin tunderea acésta se recunósce elŭ totŭ odată ca o ființă bărbătéscă, pe când maĭ nainte se numera la genulŭ amestecatŭ.

(1) Mariencscu, Cultulŭ păgânŭ şi creştinŭ, t. I, p. 308—309. — Preller, Röm. Myth. t. II, p. 210.

Și pe când tatălŭ sĕŭ îlŭ tunde, iar ceĭ-lalțĭ membri a familieĭ staŭ de față la acéstă ceremonie, pe atuncĭ moșulŭ băiatuluĭ adună într'unŭ tălgerașŭ banii, ce servescŭ spre acoperirea speselorŭ meseĭ, care e îndătinată a se da la acéstă ocasiune și care firesce că nicĭ o dată nu póte să lipséscă (1).

Am amintitŭ maĭ sus că după *tunderea* unuĭ copilŭ mama acestuia, strîngêndu-ĭ pĕrulŭ tunsŭ, cu o parte îlŭ afumă când se sparie anume ca să-ĭ trécă de *spăriatŭ*, iar o parte îlŭ păstréză până ce a crescutŭ *măruțŭ* și póte acuma distinge tóte lucrurile anume ca, arĕtându-i-lŭ, să vadă de ce va spune că este . . . . .

Decĭ după ce a ajunsŭ acum etatea aceea, în care póte să distingă lucrurile unulŭ de altulŭ, mama copiluluĭ saŭ că se duce cu dînsulŭ și cu pĕrulŭ păstratŭ la nânașulŭ sĕŭ, saŭ că acesta vine la finulŭ sĕŭ acasă și, arĕtându-ĭ pĕrulŭ, îlŭ întrébă ḑicêndŭ:

— De ce e pĕrulŭ acesta, fine?

Dacă copilulŭ rĕspunde că e de cutare saŭ de cutare vită e semnŭ bunŭ, căcĭ va avé norocŭ la vite, dacă ḑice că e de *câne*, de *mâță* saŭ de altă vietate necurată, e semnŭ rĕŭ, căcĭ atuncĭ nu va fi gospodarŭ, iar dacă ḑice că e de omŭ, atuncĭ e unŭ semnŭ că va fi fórte cu minte și deșteptŭ la capŭ (2).

In cele maĭ multe părțĭ atâtŭ din *Bucovina*, câtŭ și din *Transilvania* este datina de a păstra, pe lângă pĕrŭ, încă și *buriculŭ copiilorŭ* după ce acesta s'a uscatŭ, s'a desfăcutŭ de unde a fostŭ legatŭ și a căḑutŭ jos, până ce crescŭ marĭ și începŭ a pricepe, în unele localitățĭ chiar și până după alŭ șéptelea anŭ dela ḑiua nasceriĭ.

(1) Illustrirte Chronik der Zeit. an. XX. Stuttgard 1891. No. 20, p. 626.
(2) Cred. și dat. Rom. din cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ.

Deci de comunŭ în aceeași ḑi, în care i se arată pĕrulŭ, i se dă și buriculŭ ca să-lŭ desnóde. Și dacă *băiatulŭ*, căruia i se dă de desnodatŭ, îlŭ póte lesne desnoda, se crede că va fi istețŭ și priceputŭ la orĭ și ce lucru; iar dacă e *copilă* că va sci asemenea orĭ și ce cóse, țése, etc. că nimicŭ nu-ĭ va cădé greŭ, din contră dacă nu-lŭ va puté de felŭ desnodà saŭ se va munci fórte multŭ, se crede că nu va fi prea ajunsŭ de capŭ.

Uniĭ îndătinéză a-ĭ întreba, ca și despre pĕrŭ, de ce e buriculŭ? și de ce felŭ de animalŭ spune că e, de acela va avé maĭ mare parte și norocŭ în viéță.

In unele părțĭ din *Transilvania* buriculŭ băețilorŭ se pune și se păstréză de regulă în grindă, iară alŭ copilelorŭ într'unŭ locŭ maĭ îndositŭ. După ce crescŭ copiiĭ marĭ se iea din loculŭ unde a fostŭ pusŭ, se găuresce cu unŭ fusŭ atâta câtŭ să se pótă privì printr'însulŭ, apoĭ se dă ca să se uite prin elŭ, credêndu-se că celŭ alŭ cuĭ e buriculŭ, la ce felŭ de lucru se va uita și-lŭ va vedé, fie acela orĭ și ce va fi, îlŭ va deprinde și învĕța fórte ușorŭ. (1)

In alte părțĭ, totŭ din *Transilvania,* se crede că e bine a se da buriculŭ copiluluĭ, când acesta începe și póte a se jucà anume ca, jucându-se cu dînsulŭ, să-lŭ pérdă ca să nu se scie ce s'a făcutŭ cu elŭ (2).

In *Țéra-Românéscă* buriculŭ unuĭ copilŭ se păstréză până ce copilulŭ respectivŭ se face maĭ mare, atuncĭ se móie în apă și i se dă să se uite prin elŭ, anume ca să se facă îndămânaticŭ, și să pótă face totŭ ce va vedé (3).

(1) Com. de domniĭ I. Georgescu, Rom. Simu și B. Iosofŭ.

(2) Com. de d-lŭ I. Georgescu și Rom. Simu: «Dacă taie buriculŭ la copilŭ, partea ce-ĭ taiată o pune în unŭ locŭ de păstrare și după șépte anĭ îlŭ iea și-lŭ umflă și-lŭ dă la copilŭ saŭ fată ca să se uite prin elŭ și apoĭ se nasce din acel'ŭ pruncŭ saŭ pruncă o persónă ingeniósă.»

(3) Ionénu, op. cit. p. 12.

Totŭ în *Ţéra-Românéscă* este datină ca femeea, care face celŭ d'întâĭ copilŭ, să se uite pe buriculŭ luĭ, şi câte nodurĭ va vedé pe elŭ, atâţia copiĭ va maĭ face (1).

Aceeaşĭ datină şi credinţă există şi la Româniĭ din Bucovina.

In *Banatŭ* móşa, numită altmintrelea şi «*babă de buricŭ*», după ce a tăiatŭ buriculŭ pruncului noŭ-născutŭ pe unŭ bĕţŭ de cornŭ, anume ca micuţulŭ să fie mlădiosŭ şi tare ca cornulŭ, îlŭ învĕlesce într'unŭ peticŭ de pânză noŭ, curatŭ şi ne maĭ purtatŭ, apoĭ dacă atâtŭ ea câtŭ şi nepóta sa, pe care o numesce de acum înainte «*nepótă de buricŭ*,» voescŭ ca acésta din urmă să maĭ nască şi alţĭ pruncĭ, îlŭ duce şi-lŭ îngrópă la rădĕcina unuĭ mĕrŭ tênĕrŭ şi sănĕtosŭ saŭ, dacă nu se află nicĭ unŭ mĕrŭ prin apropiere, la rădĕcina unuĭ goronŭ, sorocindŭ şi bombănindŭ în acelaşĭ timpŭ la câţĭ anĭ să maĭ nască nepóta sa altŭ pruncŭ.

Dacă nepóta nu voesce să aibă de grabă saŭ chiar de felŭ alţĭ pruncĭ, atuncĭ móşa iea buriculŭ precum şi unélta cu care l'a tăiatŭ şi cămeşa, în care a născutŭ nepóta şi ducêndu le pre tóte aceste le îngrópă la o moghilă, unde se împreună treĭ hotare, sorocindu-le ca atuncĭ să maĭ nască nepóta, când se vorŭ desgropa aceste lucrurĭ îngropate de dînsa (2).

In *Ungaria* din contră, dacă nepóta nu voesce să aibă de grabă pruncĭ, móşa, după ce a tăiatŭ buriculŭ copiluluĭ, îlŭ înódă în şépte locurĭ şi imediatŭ după aceea îlŭ spală cu apă rece, în credinţă că, făcêndŭ acésta, nepóta nu va maĭ nasce altŭ pruncŭ până după alŭ şéptelea anŭ, adecă până ce nu vorŭ trece atâţia anĭ câte nodurĭ a făcutŭ ea în buricŭ (3).

---

(1) Ionénu, op. cit. p. 11.
(2) Com. de d-lŭ Ios. Olariu şi I. Popovicĭ.
(3) Com. de d-lŭ Elia Popŭ.

In fine de și nu se ține de materia ce o tratămŭ, totușĭ credŭ că aicĭ e loculŭ să amintimŭ încă și următórea datină, anume că la *Duminica tênĕră*, adecă Duminica primă după luna nóuă, se *îngăură urechile copiilorŭ* micĭ spre a le pune cerceĭ (1).

După treĭ lunĭ i se dă prunculuĭ de bĕutŭ, maĭ alesŭ în unele părțĭ din *Banatŭ,* pentru prima óră dela nascere, apă petrecută printr'unŭ fluerŭ saŭ clarinetă, anume ca să capete și elŭ versulŭ acestorŭ instrumente.

După șése lunĭ unele mame ducŭ pruncii lorŭ la móră și acolo apoĭ îĭ punŭ în coșulŭ unde se pune grâulŭ saŭ porumbulŭ de măcinatŭ, pentru ca și eĭ să fie liberĭ la vorbă cum e *chichirezulŭ* (2) dela móră (3).

---

(1) «Luminătoriulŭ» an. X. Timișóra 1889. No. 65.

(2) *Chichirezulŭ* e o unéltă dela coșŭ, care atinge pétra învirtitóre și face de pică grăunțele sub pétră.

(3) Com. de d-lŭ Ios. Olariu.

XXV.

ÎNŢĂRCAREA.

Cea maĭ mare parte de Românce îndătinéză a da copiilorŭ sĕĭ de suptŭ unŭ anŭ și jumĕtate, unele însă și maĭ multŭ, adecă până aprópe la doĭ anĭ, iar altele, când sunt *grăbite* de alțĭ copiĭ, când sunt *gróse*, le daŭ după împrejurărĭ numaĭ 7—9 lunĭ, căcĭ în casulŭ acesta țîța nu-ĭ bună.

In vechime Româncele din *Bucovina* daŭ de suptŭ în genere *doĭ anĭ fără o lună*, maĭ multŭ nu, pentru că dacă se împliniaŭ doĭ anĭ, se considera ca unŭ pĕcatŭ (1).

Dacă copiiĭ sunt de constituție slabă, iar mamele lorŭ sănĕtóse și tarĭ, atuncĭ de regulă îĭ lăptéză maĭ multŭ de unŭ anŭ, anume ca să prindă la putere, să fie voinicĭ, iar dacă mamele lorŭ sunt slăbănóge saŭ bolnăviciόse, și din causa acésta nu le vine lapte, atuncĭ se înțelege că sunt constrînse a-ĭ *înțărca* câtŭ se póte maĭ de grabă.

Româncele din unele părțĭ ale *Transilvanieĭ* spunŭ că copilulŭ e bine să sugă douĕ *Parisimĭ* (2).

(1) Com. de d-lŭ I. Berariŭ, parochŭ și exarcŭ.
(2) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

Cele din *Banatŭ* înțarcă pre copiiĭ lorŭ de regulă când le vine maĭ bine la socotélă, unele maĭ nainte de a se împlini anulŭ, altele la unŭ anŭ și jumĕtate, altele la doĭ anĭ și iarăşĭ altele, din dragoste mare ce o aŭ cătră dînşiĭ, abia după 2—5 anĭ. Cele maĭ multe însă sunt de părere că unŭ copilŭ trebue să sugă doĭ anĭ încheiațĭ, căcĭ atuncĭ cresce maĭ bine şi se desvóltă regulatŭ atâtŭ în privința corporală câtŭ şi în cea spirituală. Sugêndŭ unŭ copilŭ numaĭ unŭ anŭ saŭ ceva peste unŭ anŭ, se alege *merşiavŭ*, slabŭ, iar dacă se înțarcă maĭ de timpuriŭ se alege şi maĭ slabŭ. Dar şi când se înțarcă după 2—5 anĭ încă nu e bine, căcĭ atuncĭ, devenindŭ copilulŭ *iclénŭ*, mama sa nu-lŭ póte înşela cu una cu două, ci multe apucăturĭ şi înşelăciunĭ e necesitată să întrebuințeze, până ce-lŭ desbară şi desvață de țîță (1).

Româncele din *Transilvania*, şi anume cele din comitatulŭ Solnocŭ-Doboca, îndătinéză a înțărca pre copiiĭ lorŭ ceĭ maĭ tarĭ de regulă când sunt de unŭ anŭ, iar pre ceĭ maĭ slăbițĭ după unŭ anŭ şi jumĕtate (2).

Cele din Ungaria şi anume din comitatulŭ Satmareluĭ din contră sunt de părere că unŭ copilŭ e bine să se înțarce câtŭ maĭ iute, adecă cum prinde a mânca lapte, căcĭ celŭ ce se înțarcă maĭ de timpuriŭ se face totŭ-deauna maĭ istețŭ, maĭ deşteptŭ la minte, deprinde tóte celea maĭ de grabă şi maĭ uşorŭ, pe când dacă i se dă țîță până ce e mare, devine prostŭ, greŭ la capŭ şi nu póte nimicŭ învĕța. Ba, ce este încă maĭ multŭ, astŭ-felŭ de copiĭ adese-orĭ devinŭ nu numaĭ bolânḍĭ, ci rĕmânŭ chiar şi mutĭ (3).

---

(1) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.
(2) Com. de d-lŭ Aur. Chinteanu.
(3) Com. de d-lŭ Elia Popŭ.—Totŭ aşa spunŭ şi o sémă de Românĭ din Bucovina.

Ce se atinge în specialŭ de ḑiua și modulŭ înțărcăriĭ precum și de datinele și credințele ce sunt îmbinate cu acésta, trebue să notămŭ că Româncele din cele maĭ multe părțĭ ale *Bucovineĭ* nu îndătinéză nicĭ când a-șĭ înțărca copiiĭ într'o ḑi de postŭ, ci numaĭ în una de fruptŭ; o excepțiune dela acéstă regulă generală se'ntêmplă dóră numaĭ atuncĭ, când sunt constrînse de împrejurărĭ (1).

Totŭ așa facŭ și Românceie din *Banatŭ*.

Acestea încă îndătinéză a-șĭ înțărca copiiĭ numaĭ în ḑile de fruptŭ și anume: saŭ în câșlegile Crăciunuluĭ, când îĭ potŭ momi câte c'unŭ dărabŭ de cârnațŭ saŭ pe la Pascĭ când îĭ potŭ momi cu óuĕ roșiĭ, saŭ în sfîrșitŭ pe la Rusale când este lapte de ajunsŭ și felurite *pomoróge* precum: mere, pere, cireșe etc. cu carĭ se dedaŭ copiiĭ și uită de țîță (2).

In unele părțĭ ale *Transilvanieĭ* din contră îndătinéză a-ĭ înțărca de comunŭ într'o Vinerĭ diminéța (3), iar în *Ţéra-Românéscă Lunia* (4).

Sosindŭ ḑiua menită pentru înțărcare unele mame din *Transilvania* mulgŭ totŭ laptele, câtŭ se află în țîțe și mestecându-lŭ cu făină de grâŭ, pregătescŭ o *cocă* dintr'însulŭ. Coca aceea apoĭ o daŭ copiluluĭ ca s'o mănânce în credință că mâncând'o, nu-șĭ maĭ aduce nicĭ când aminte de țîță. Altele taie unŭ puiŭ și ungêndu-șĭ țîțele cu sângele acestuia amăgescŭ pre copiĭ, spuindu-le că le-a mâncatŭ cățelulŭ (5). Și iarășĭ altele îndătinéză a-șĭ unge maĭ întâĭ țîțele cu miere și apoĭ a le presura cu sare saŭ a-șĭ băgă o perie în sinŭ astŭ-felŭ că voindŭ copilulŭ să se atingă de țîță să-lŭ împungă

---

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță; — din Boianŭ și Vicovulŭ-de-sus, com. de d-lŭ V. Turturénu.

(2) Com. de d-lŭ I. Popovicĭ.

(3) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

(4) Ionénu, op. cit. p. 23.

(5) Com. de d-lŭ Rom. Simu.

și după aceea a-lŭ îmbia ca să sugă. In casulŭ întâĭ îngrețoșându-se, iar în casulŭ alŭ doilea spuindu-ĭ mama că s'ar afla lupulŭ în sînŭ și acela îlŭ mușcă, se teme a se apropià cu gurița de sînŭ, se înțelege de sine, dacă copilulŭ e acuma mărișorŭ, dacă a începutŭ a umblà și a vorbì (1).

Maĭ totŭ așa facŭ și Româncele din *Ungaria.* Acestea când voescŭ a-șĭ înțărca copiiĭ, își ungŭ țîțele cu funingene de pe hornŭ până ce se facŭ negre, apoĭ când copilulŭ, pre care vreaŭ să-lŭ înțarce, cere țîță, își desvĕlescŭ pieptulŭ și ḑicŭ:

Bibi-ĭ hîdă țîța,
C'a spurcat'o mâța!

Dacă nu se înțarcă cu acésta, apoĭ punŭ în gura *spacelulul* periuța cea de unsŭ firele pânzeĭ și ḑicŭ:

Bibi! fugĭ de aicĭ, nu umblà,
Că-ĭ lupu și te-a mâncà!

Iar dacă nicĭ acésta nu folosesce, atuncĭ sdrobesce și presură piperŭ pe țîță și astŭ-felŭ i-o dă apoĭ să sugă (2).

In fine unele întorcŭ cămeșa cu gura la spate, anume ca și copilulŭ să se întórcă dela suptŭ, dela țîță, saŭ fierbŭ unŭ oŭ și-lŭ punŭ pe pragulŭ tinḑeĭ, apoĭ luândŭ copilulŭ și scoțêndu-lŭ peste pragŭ afară îĭ daŭ oulŭ și o bulcă în mână ḑicêndŭ că *acum e pe pânea luĭ.* Făcêndŭ acésta credŭ că copilulŭ se înțarcă fórte lesne și că în curêndŭ uită țîța (3).

In *Téra-Românéscă* de Duminecă séra se pune după ușa caseĭ unŭ paharŭ cu vinŭ și cu unŭ covrigŭ. Lunĭ diminéța, când copilulŭ se scólă, se lasă să se ducă singurŭ să le iea de acolo, apoĭ i se dă să mănânce.

---

(1) Com. de d-lŭ Rom. Simu și I. Georgescu.
(2) Com. de d-lŭ Elia Popŭ.
(3) Dat. și Cred. Rom. din Bucovina.

Acésta se face ca să uite țîța curêndŭ și să n'o maĭ doréscă (1).

In *Moldova* fierbŭ unŭ oŭ și-lŭ punŭ după ușă și trimitŭ apoĭ copilulŭ ca să-lŭ găsésca (2).

In *Macedonia* când muma înțarcă copilulŭ iea o nucă, o despică în două jumătățĭ și în cója eĭ pune treĭ cărbunĭ aprinșĭ pre carĭ îĭ stinge cu laptele din sînulŭ eĭ, alăturéză apoĭ acele două jumătățĭ de forméză nuca cum a fostŭ și așa o păstréză până ce nasce unŭ altŭ copilŭ, apoĭ a treia ḑi dela nascere pune nuca pe focŭ, pentru ca să-ĭ vie lapte în abundanță (3).

In timpulŭ înțărcăriĭ însă mama nu e bine ca să se depărteze pe maĭ multe ḑile de-acasă, pentru că pe de-o parte ceĭ maĭ mulțĭ copiĭ tânjescŭ fórte tare după țîță și dacă ar întrerupe dintr'o dată a le da de suptŭ fórte lesne arŭ puté să se bolnăvéscă, pe de altă parte, maĭ alesŭ când le vine fórte multŭ lapte, póte și lorŭ fórte ușorŭ să li se *mosorască* (4), adecă să li se *bolohănésca* țîțele și din causa acésta să pătimésca nu numaĭ ḑile, ci chiar și săptămânĭ întregĭ. Decĭ cele maĭ multe mame, una ca să nu li se bolohănésca țîțele, iar a doua ca să nu li se bolnăvésca copiiĭ, îndătinéză a-ĭ înțărca pe 'ncetulŭ, dându-le în ḑiua dintâĭ numaĭ de treĭ orĭ, într'a doua de două orĭ și într'a treia o dată de suptŭ și 'n chipulŭ acesta îĭ facŭ pe 'ncetulŭ să uite țîța.

Și dacă cu tóte acestea uneĭ femeĭ i se *bolohănesce pieptulŭ*, atuncĭ ca să nu i se 'ntêmple nimicŭ rĕŭ, întrebuințéză diferite mijlóce spre vindecare.

---

(1) Ionénu, op. cit. p. 23.

(2) Sevastos, Călĕtoriĭ p. 48. — Dict. de An. Pletosŭ din Rădășenĭ: «Se cóce unŭ oŭ și se pune după ușă, copilulŭ se duce și-lŭ iea.»

(3) Burada, Obiceiurile la nascerea copiilorŭ, în op. cit. p. 50.

(4) Țîța se *mosoresce* (= bolohănesce) pe sub pele și se face *ghilotic* (se scóce).

Dacă nu stîrpesce de grabă ţîţa, adecă dacă totŭ î mai vine lapte, piséză usturoiŭ şi dându-se apoĭ în dosulŭ hornuluĭ frécă cu usturoiulŭ pisatŭ câtŭ póte suferì atâtŭ ţîţele cât şi pieptulŭ, anume ca să *îndărăteze* (să stîrpéscă maĭ de grabă (1) iar laptele, ce-lŭ mulge din când în când, nu-lŭ aruncă jos, ci-lŭ îngrópă anume ca să nu-lŭ lingă mâţa orĭ cânele, că apoĭ *se spurcă ţîţa* şi nu are maĭ multŭ lapte pentru alţĭ copiĭ (2).

O sémă însă se afumă cu *putregaiŭ de răchită* asemenea ca să stîrpéscă laptele şi să nu le ardă pieptulŭ. Şi iarăşĭ o sémă înferbîntă o cremene în focŭ şi aruncând'o într'o strachină, în care se află apă, se aburescŭ cu aburiĭ ce iesŭ din apa încăldită (3).

In fine maĭ e de însemnatŭ încă şi aceea că, după credinţa poporuluĭ din tóte provinciile locuite de Românĭ, toţĭ copiiĭ ceĭ *întorşĭ*, adecă toţĭ aceĭa carĭ aŭ fostŭ odată înţărcaţĭ, dar după vr'o câte-va dile saŭ sĕptĕmânĭ mamele lorŭ, vĕdêndu-ĭ că prea tare tânjescŭ, saŭ din altă causă óre-şĭ care le-aŭ datŭ ĭarăşĭ ţîţă de suptŭ, după ce crescŭ marĭ, sunt fórte rĕĭ de ochĭ aşa, că în tótă viaţa lorŭ orŭ la cine se vorŭ uita, fie omŭ saŭ vită, fie orĭ ce va fi, respectivulŭ îndată se dióche şi se bolnăvesce şi cu nimicŭ alta nu se póte vindeca fără numaĭ cu stîngerea de cărbunĭ şi cu descântarea de diochĭ. De aceea nu e bine nicĭ o dată a *întórce* pre unŭ copilŭ înţărcatŭ, adecă a-ĭ da încă pe unŭ restimpŭ de suptŭ, ci dacă l'a înţărcatŭ o dată, înţărcatŭ să rĕmână pentru totŭ-dea-una (4).

---

(1) Com. de d-lŭ V. Turturénu, M. Bărbuţă şi M. Nistorŭ.

(2) Dict. de M. Nistorŭ.

(3) Dict. de M. Bărbuţă.

(4) Dict. de M. Bărbuţă şi alte Românce din Bucovina. — Com. de d-lŭ V. Turturénu: «*Ceĭ întorşĭ dela ţîţă* aŭ puterea de a diochia chiar de mórte. Dacă însă işĭ aducŭ aminte de acéstă însuşire a lorŭ şi dicŭ scuipândŭ: *să*

nu fie deochĭ» diochiulŭ nu se prinde. La din contră omulŭ saŭ copilulŭ diochiatŭ se bolnăvesce de mórte, vita póte să-șĭ rupă vre-unŭ piciorŭ saŭ să crape etc. Puterea de a diochia o aŭ de multe orĭ și ceĭ neintorșĭ dela țiță, chiar părințiĭ potŭ să dióche pre copiiĭ lorŭ propriĭ. Contra diochiuluĭ e stingerea de cărbunĭ.» — Com. de d-niĭ Rom. Simu și I. Georgescu din Transilvania; dict. de M. Nistorŭ din Mălinĭ, în Moldova: «*Ceĭ întorșĭ* dela țiță totŭ ce vĕdŭ dióche.»—Vedĭ și Ioanŭ Créngă, Scrierĭ t. I, Iașĭ 1890, p. 217: «Dar nu se póte apropia nime de cerbŭ, căcĭ este *solomonitŭ* și nicĭ unŭ felŭ de armă nu-lŭ prinde; însă elŭ, pe care l'a zări, nu maĭ scapă cu viéță. De aceea fuge lumea de dînsulŭ de-șĭ scóte ochiĭ; și nu numaĭ atâta, *dar chiar când se uită la cine-va, fie omŭ saŭ ori-ce dihane a fi, pe locŭ rĕmâne mortŭ.* Și ei-că o mulțime de ómenĭ și de sĕlbătăcimĭ zacŭ fără suflare în pădurea luĭ, nu maĭ din astă pricină, *se vede că este solomonitŭ, întorsŭ dela țiță,* saŭ draculŭ scie ce maĭ are, de-ĭ așa de primejdiosŭ.» — Ionénu, op. cit. p. 21: «*Unŭ copilŭ să nu se întórcă dela țiță,* adecă să-lŭ ințarce, apoĭ iar să-ĭ dea, *căcĭ acelŭ copilŭ va deochia lesne pe cine va pune ochiĭ.*» — «Gutinulŭ», an. I., Baia-mare 1889. No. 30. în «Foiță:» «Ómeniĭ, carĭ deóche de comunŭ saŭ sunt *Strigoĭ* saŭ aŭ plecare de a fi strigoĭ. Afară de aceștia póte deochia omulŭ care la «*Cheruvimŭ* se uită la darurĭ apoĭ și *acela care se ințarcă ca pruncŭ micŭ de două orĭ.*» — «Șezĕtórea», an. I. Fălticenĭ 1892, p. 15: «Bóla de diochĭ provine din maĭ multe cause, dar maĭ alesŭ din privirea a celorŭ *întorșĭ dela țiță.* Iar *întorsŭ dela țiță* e acela, care fiindŭ ințărcatŭ odată, maica sa iĭ dă a doua óră țiță peste 3 saŭ 4 dile, când se înbolnăvesce.»

ADAUSŬ.

I.

CÂNTECE DE CUMĂTRIE.

1.

Sara bună.

(Din Lisaura, sătişorŭ în apropierea oraşuluĭ Sucéva).

— Sara bună, fina mea!
— Mulţămescŭ, nânaşule!
— Sara bună, nu de *tătŭ*,
Că am gândŭ să te maĭ vĕdŭ;
Sara bună, eŭ m'oiŭ duce,
Mulţămescŭ de gură dulce,
Gură dulce ca la tine
Nu-ĭ în satŭ la noĭ la nime!

2.

Cumătriţa.

(Din Fundulŭ-Moldoveĭ, dict. de P. L. Leuşténŭ),

— Cumătriţă, haĭ la târgŭ,
Să vĕdŭ boiĭ cum se vîndŭ!
— Cumătre de lângă Runcŭ,
Pas 'nainte că te-ajungŭ;
De-ĭ vedé că zăbăvescŭ,
Fă-mĭ cu mâna că pornescŭ!

3.

Tătăişa.

(Din prejurulŭ Năsĕuduluĭ)

Tătăişă şi cumătră!
Lasă uşa descuiată
Şi feréstra destupată
Să ne maĭ vedemŭ odată.
Cumătră şi tătăişă!
Nu-mĭ da hârbŭ cu *semachişă*,
Ci-mĭ dă hârbulŭ cu untulŭ,
C'acela mi-ĭ sufletulŭ!

4.

Lelea albă.

(Din Sirctiŭ, dict. de Const. Nemeşŭ).

Lelea albă ca omĕtulŭ
Se iubesce cu cumătrulŭ,
Lelea albă cum îĭ caşulŭ
Se iubesce cu nânaşulŭ,
Lelea albă ca vătrariulŭ
Se iubesce cu jindariulŭ,
Lelea albă ca ciaunulŭ
Se iubesce cu jupânulŭ.

II.

CANTECE DE LÉGĂNŬ.

1.

La unŭ băețelŭ.

(Din Stroescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ, parochŭ și exarchŭ.)

Haida a, a, a, a, a, a,
Haida nani cu mama!
C'unŭ piciorŭ te-oiŭ legănà,
Țîță dulce că țĭ-oiŭ da
Și din gură țĭ-oiŭ cântà
Să dormĭ să te odihnescĭ,
Mare mărișorŭ să crescĭ.
Culcă-te cu mămuța,
Țîță dulce țĭ-oiŭ maĭ da,
Tare bine te-oiŭ cătà,
Când îĭ cresce mărișorŭ
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ,
Să-ĭ ducĭ plugulŭ la ogorŭ,
Și-ĭ arà și-ĭ semĕnà,
Mămuca s'a bucurà!

2.

La unŭ băeţelŭ.

(Din Berchişescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ.)

Culcă-te, puiuţule,
Că dormŭ *tăte* apele!
Culcă-te
Şĭ-alină-te
In legănuţŭ
De păltănuţŭ,
Faşă dalbă de mĕtasă,
A mămuchiĭ puiŭ de casă.
Şi-ţĭ închide ochişoriĭ
Să créscă mamiĭ fecioriĭ,
Că eŭ bine te-amŭ făşatŭ,
Te-amŭ culcatŭ, te-amŭ legănatŭ,
Dóră-ĭ cresce mărişorŭ
Să-mĭ fiĭ scumpŭ şi bunişorŭ,
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ!

3.

La unŭ băeţelŭ.

(Din Tişeuţŭ, satŭ în districtulŭ Succviĭ, com. de d-lŭ G. Mleşniţă, invĕţătorŭ.)

Haĭde liliu, dragulŭ mamiĭ,
Scumpulŭ mamiĭ, bunulŭ mamiĭ,
Haĭde liuliu cu mama,
Că mama te-a legăna
Şi din gură ţĭ-a cânta,
Ţ-a cânta încetişorŭ
Dóră-ĭ cresce mărişorŭ,
Să fiĭ mamiĭ de-ajutorŭ.
Dragulŭ mamiĭ copilaşŭ,
Tu eştĭ alŭ meŭ îngeraşŭ,

Cu tine mě zăbăvescŭ
Și lucrulŭ nu-lŭ maĭ gătescŭ.
Dragulŭ mamiĭ dormĭ în pace
Dóră lucrulŭ mi l'oiŭ face!

4.

La o copiliță.

(Din Șcheia, satŭ în apropierea Sucevĭĭ.)

Vine Domnulŭ cu somnulŭ
S'adórmă puișorulŭ,
Și Dómna cu perina
Să-mĭ adórmă cocuța
Din sfințitŭ în rĕsăritŭ
Cocuța mĭ-a hodinitŭ.
Mititică mĭ-am culcat'o
Mărișóră mĭ-am sculat'o,
Că Domnulŭ mĭ-a hodinit'o
Și frumosŭ că mĭ-a crescut'o.
Maĭca sa, când a vĕḑut'o
Tare s'a maĭ bucuratŭ
La dînsa că s'a plecatŭ
Și 'n brațe că mĭ-a luat'o
Și frumosŭ mĭ-a sărutat'o,
Pe slușnic'a mulțămit'o,
Cu mulțĭ banĭ a dăruit'o,
Și cu blânde, dulcĭ cuvinte,
Iar mĭ-a pus'o ca să-ĭ cânte.
De lucra, de nu lucra,
Totŭ cinste slușniceĭ da.
Slușnica, când o cinstia,
Maĭ de parte-o legăna
Șĭ-alte cântece-ĭ cânta
Să trăiéscă cocuța!

5.

La o copiliță.

(Din Fundulŭ-Moldoveĭ, dict. de P. L. Leuștenŭ.)

Tiucu, tiucu puiŭ de rață,
Vină la bădița 'n brațe.
Tiucu, tiucu puiŭ de curcă
Vină 'n brațe și te culcă.
Tiucu, tiucu, puiule,
Vină 'n tóte ḑilele
N'ascultà minciunile!

6.

La gemenĭ.

(Din Stroescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ.)

Are mama doĭ feciorĭ,
De departe par' că-sŭ florĭ,
Iar de-aprópe-apropișorŭ
Mama are ajutorŭ.

7.

La unŭ șpuriŭ.

(Din Stroescĭ, com. de d-lŭ I. Berariŭ.)

Nani, nani cu mama,
Că mama te-a legănà,
Cu mâna te-a legănà,
Cu gura te-a blăstĕmà.
Tare nu te-a blăstĕma

Pentru că nu-ĭ vina ta,
Ci e vina altuia.
Şi-sŭ de vină maĭ multŭ eŭ,
C'am greşitŭ şi-mĭ pare rĕŭ.
Tare rĕŭ am maĭ greşitŭ,
Că cinstea mĭ-am prăpăditŭ.
Când pe tine te-am făcutŭ
Tótă cinstea s'a trecutŭ.
Să te ardă foculŭ minte,
Că nu mĭ-aĭ fostŭ maĭ nainte
Să mĕ 'nveţĭ ca unŭ părinte.
Acum eştĭ, nu-mĭ trebuescĭ,
Că nemicŭ nu-mĭ folosescĭ!

ERORI DE TIPARŬ.

Pag.	*șirulŭ:*	*în locŭ de:*	*cetesce:*
18	7 de jos	însușĭ	însuși
19	13	streșină	streșina
20	1 de jos	umblă și cu	umblă cu
21	6 de jos	alvie	albie
25	2 de jos	moliftă	molitfă
34	3	sciutóre, aceea	sciutóre, și aceea
44	16	ien	iee
46	8 de jos	da	de
54	6 de jos	zahărŭ	zăharŭ
54	2 nota 2.	femea	femeea
55	10	femea	femeea
60	4 nota 1.	secotesce	socotesce
70	14	pe-aci de vină	pe-aci să devină
82	1 nota 4.	1882	1892.
83	17	zahărul	zăharulŭ
84	2 nota 2.	Somcuța-mare	Șomcuta-mare
90	4	cămășĭ	cămeșĭ
90	3 nota 1.	funde	funte
91	1	medalionŭ saŭ	medailionŭ rotundŭ saŭ
92	3 nota 2.	eim	ein
96	1 nota 1.	rostirĭ	restirĭ
97	16	saŭ pre	saŭ spre
99	6	hrană	hasnă
105	10	pentra	pentru
105	22	dintr'ună	dintr'unŭ
112	17	desprea	despre
117	7 de jos	ca	că
135	8	cumetrele	cumătrele
136	9 și 13	zahărŭ	zăharŭ
149	4 nota 1.	primbă	primblă
153	3 de jos	saŭ	seŭ
176	15	la dînșiĭ,	la dînșiĭ a casă.

Pag.	*şirulŭ;*	*în locŭ de:*	*cetesce:*
180	1 nota 3.	173	473
188	24 col. 2	învinsŭ	invisŭ
207	2 de jos	litura	literatura
209	4 de jos	Mihatcea	Mihalcea
211	14	Epoca romană.	Epoca română
227	7	da	de
241	18	îndemână	îndămână
243	8 de jos	cumetriile	cumătriile
249	15	co	că
252	4 nota 3.	batejune	botejune
253	3	aducŭ	aduce
255	1 nota 1.	protŭ	preotŭ
256	1 nota 1.	Calanfindescĭ	Calafindescĭ
263	8 nota 3.	pomuŭl	pomulŭ
279	1 nota 1.	Racolta	Racolţa
294	4	mătase	mĕtasă
299	3 şi urm.	oca	ocă
326	8	variată	variantă
337	2 de jos	aducŭ	aduce
346	5 de jos	masă	nasŭ
350	nota 4.	16	13
367	8	oraşele	oraşulŭ
375	20	Şi-a	Ca

CUPRINSULŬ.

	PAG.
Precuvîntare.	
I. Dorulŭ Româncel	1
II. In altă stare	10
III. Sburătorulŭ	23
IV. Samca saŭ Avestiţa	26
V. Nascerea	37
VI. Perderea	73
VII. Scăldătórea	81
VIII. Slobodirea caseĭ	121
IX. Rodiniĭ	135
X. Lăptarea	142
XI. Ursitórele	149
XII. Botezulŭ	161
XIII. Numele de botezŭ	199
XIV. Mărturiile	213
XV. Schimbarea numeluĭ	222
XVI. Cumătria	229
XVII. Scăldăciunea	255
XVIII. Scăldătórea nepóteĭ	278
XIX. Inbisericirea	285
XX. Colăcimea	291
XXI. Crescerea	308
XXII. Bólele copiilorŭ	349
XXIII. Masa móşeĭ	403
XXIV. Tunderea pĕruluĭ	409
XXV. Inţărcarea	422

Adausŭ: Cântece de cumătrie. — Cântece de légănŭ. — Erorĭ de tiparŭ.

